

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI'NIN ROMANLARINDA
DEYİMLER, ATASÖZLERİ, İKİLEMELER, KALIP SÖZLER
VE ARGOLAR BAĞLAMINDA SÖZ VARLIĞI**

Yüksek Lisans Tezi

CEVDET COŞKUN

Tez Danışmanı

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ NECMİ AKYALÇIN

Çanakkale- 2021

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI'NIN ROMANLARINDA DEYİMLER,
ATASÖZLERİ, İKİLEMELER, KALIP SÖZLER VE ARGOLAR
BAĞLAMINDA SÖZ VARLIĞI**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Cevdet COŞKUN**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi
Necmi AKYALÇIN**

Çanakkale - 2021

TAAHHÜTNAME

Yüksek lisans Tezi olarak sunduğum “*Cevat Şakir Kabaağaçlı’nın Romanlarında Deyimler, Atasözleri, İkilemeler, Kalıp Sözler ve Argolar Bağlamında Söz Varlığı*” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraaya sunulmadığını, yararlandığım yapıtların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26/02/2021

CEVDET COŞKUN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Cevdet Coşkun'a ait "Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın Romanlarında Deyimler, Atasözleri, İkilemeler, Kalıp Sözler ve Argolar Bağlamında Söz Varlığı" adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Üyeler

İmza

Dr. Öğretim Üyesi
Necmi AKYALÇIN
(Danışman)

Dr. Öğretim Üyesi
Mustafa Levent YENER

Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

Unvan Adı SOYADI

Unvan Adı SOYADI

Tez No : 1033050
Tez Savunma Tarihi : 29.01.2021

ONAY

Prof. Dr. Pelin KANTEN
Enstitü Müdürü
..../..../20...

ÖZET

CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI'NIN ROMANLARINDA DEYİMLER, ATASÖZLERİ, İKİLEMELER, KALIP SÖZLER VE ARGOLAR BAĞLAMINDA SÖZ VARLIĞI

Dil, toplumsal anlaşmayı düzenleyen, insanların kendisini ifade etmesini sağlayan ve bir toplumun kültürünün oluşmasına yardım eden en önemli ögedir. Toplumdaki kuşaklar arasında kültür, dil ile aktarılır. Bu aktarımda en önemli dil ögesi, sözcükler ve bu sözcüklere yüklenen anlamlardır. Toplumun anlam dünyasının zenginleşmesi, dildeki sözcüklerin de anlamsal açıdan zenginleşmesini sağlar. Her sözcüğün, kendine özgü bir anlamı barındırmasının yanında sözcüğe bağlam içerisinde de bazı anlamlar yüklenir.

Dilin yaşamasına, ilerlemesine ve gelişmesine katkı sunanların önemli bir kesimini sanatçılar oluşturmaktadır. Bu sanatçılar içerisinde de yazarlar ve şairler ayrı bir öneme sahiptir. Bir yazarın veya şairin söz varlığı çözümlemesi, onun düşünce dünyası, dünyaya bakışı, kişiliği ve dile olan hakimiyeti hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlar. Ayrıca, bir dilin söz varlığı, o toplumun kültürü hakkında da bilgiler verir.

Türk dilinin kökleri, tarihin çok eski dönemlerine uzanmaktadır. Cevat Şakir Kabaağaçlı, dönemlere ayrılmış Batı Türkçesinin/Oğuzcanın Türkiye Türkçesi sahasının Cumhuriyet dönemindeki önde gelen roman yazarlarından biridir. Mavi Anadoluçuluk hareketinin fikir babası olarak görülen Kabaağaçlı, denize tutkulu ve döneminin entelektüel bilgi birikimi olarak önde gelen yazarlarından birisidir.

Bu çalışmada, Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın romanlarındaki deyim, atasözü, ikileme, kalıp söz ve argo gibi söz varlığı öğeleri, kaynak tarama yöntemiyle saptanmıştır. Saptanan öğeler, sayfa numaraları belirtilerek anlamsal açıdan sınıflandırılmıştır. Bu öğelerin kendilerine özgü anlamlarının dışında, bağlam içerisinde yüklendikleri anlamlar da örnekleriyle çalışmaya yansıtılmıştır. Bu çerçevede Kabaağaçlı'nın, saptanan öğeler bağlamında, Türkçenin söz varlığından ne denli yararlandığı ortaya konmuştur.

Anahtar sözcükler: Cevat Şakir Kabaağaçlı, Söz Varlığı, Anlam.

ABSTRACT

VOCABULARY AS PART OF IDIOMS, PROVERBS, REDUPLICATIONS SLOGANS AND SLANGS IN NOVELS OF CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI

Language is the most important element that organizes social agreement, enables people to express themselves and helps the formation of a society's culture. Culture is transmitted through language between generations in society. The most important language element in this transfer is the words and the meaning these words are loaded with. The enrichment of the meaning world of the society enables the words in the language to be enriched in terms of semantics. In addition to having a unique meaning for each word; some meanings are also loaded in context.

Artists constitute an important part of those who contribute to the life, progress and development of the language. Writers and poets have a special importance among these artists. The lexical analysis of a writer or poet provides information about his world of thought, his view of the world, his personality and his command of language. Also, the vocabulary of a language gives information about the culture of that society.

The roots of the Turkish language go back to ancient times of history. Cevat Sakir Kabaagacli, is one of the leading novelist in the Turkey Turkish area which is a branch of West Turkish/Oghuz . Kabaagaçlı, who is seen as the founding father of the Blue Anatolian movement, is one of the leading writers of his time, passionate about the sea and intellectual knowledge of his time.

In this study, vocabulary elements such as idiom, proverb, reduplication, slogans and slang in Cevat Şakir Kabaagaçlı's novels were determined using the source scanning method. The detected items are classified semantically by specifying their page numbers. Apart from the specific meanings of these elements, the meanings they were loaded in the context were also reflected in the study with examples. In this framework, it was revealed how much Kabaagaçlı made use of the Turkish vocabulary in the context of the identified elements.

Keywords: Cevat Şakir Kabaagaçlı, Word Presence, Meaning.

ÖNSÖZ

Dil, bir milletin kimliği konumundadır. İnsanlar, duygularını, düşüncelerini birbirlerine aktarabilmek ve aralarında anlaşabilmek için, dili yaratmışlardır. Bir dilde oluşturulan tüm verilerin bir anlamı vardır. Dolayısıyla her sözcük bir anlam yüküne sahiptir. Sözcüklerin veya söz öbeklerinin gerçek anlamlarının yanında, bağlam içinde yüklendikleri anlamları da vardır. Türkçe, gerek anlam dünyasındaki zenginliği gerek söz varlığı yoğunluğu gerekse geniş bir coğrafyaya yayılmış konuşur sayısı bakımından; dünyanın önde gelen dilleri arasındadır.

Cevat Şakir Kabaağaçlı, romanlarında denizi ve deniz insanlarını, Anadolu'nun zengin mitolojik kültürüyle birleştirerek şiirsel bir dille anlatmaktadır. Kabaağaçlı'nın denize olan tutkusu ve bunu romanlarına incelikli bir biçimle yansıtması, ona Türk edebiyatındaki diğer yazarlardan ayrı bir özellik katmaktadır. Bu çalışmada, Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın romanlarında geçen deyim, atasözü, ikileme, kalıp söz ve argo bağlamında söz varlığı ortaya konmuştur. İlk olarak Kabaağaçlı'nın yaşamı, yazınsal kişiliği ve yapıtları üzerine bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde dil, anlam, sözcük ve söz varlığı hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde, romanlardan saptanan ve bu çalışmanın konusu olan dil ürünlerinin, anlamsal sınıflandırması yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise, yapılan anlamsal sınıflandırmalar doğrultusunda, söz konusu dilsel ürünlerin sayısal verileri ortaya konmuştur. Bu veriler doğrultusunda, Kabaağaçlı'nın, romanlarında Türkçeyi ne denli başarılı kullanabildiği ve bu dil öğeleri bağlamında, Türkçeye hakimiyeti hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Tez çalışmalarım sürecinde, benden maddi manevi hiçbir desteği esirgemeyen, her olumsuzlukta beni motive eden aileme, bana sürekli destek olan kuzenim Ahmet Rahmi Filiz'e, bilgi paylaşımlarıyla ve arkadaşça yaklaşımlarıyla bana sürekli destek veren kıymetli hocam, Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Levent Yener'e, her sıkıntımın çözümünde yanımda olan, bu çalışmamın her aşamasında katkısı olan, deneyim ve bilgileriyle bana yol gösteren değerli Damla Aydoğan'a teşekkür ederim.

Lisans ikinci sınıftaki Türkiye Türkçesi dersinde tanıdığım ve o günden bu yana bana hep destek veren, bilgilerini bir baba şefkatiyle paylaşıp yol gösteren, çalışma süreci boyunca yaşanan her olumsuzlukta sabır ve hoşgörüsüyle bugünlere gelmemde büyük katkıları olan değerli hocam, tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Necmi Akyalçın'a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vii
TABLolar	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI

1.1. Yaşamı.....	4
1.2. Edebi Kişiliği.....	6
1.3. Yapıtları.....	8
1.3.1. Romanları.....	8
1.3.2. Otobiyografisi.....	8
1.3.3. Öyküleri.....	8
1.3.4. İncelemeleri- Denemeleri.....	9
1.4. Romanları Hakkında Bilgiler.....	9
1.4.1. <i>Aganta Burina Burinata</i>	9
1.4.2. <i>Ötelerin Çocukları</i>	10
1.4.3. <i>Uluç Reis</i>	11
1.4.4. <i>Turgut Reis</i>	11
1.4.5. <i>Deniz Gurbetçileri</i>	12
1.4.6. <i>Bulamaç</i>	13

İKİNCİ BÖLÜM DİL, ANLAM, SÖZCÜK VE SÖZ VARLIĞI

2.1. Dil.....	14
2.2. Anlam.....	16
2.3. Sözcük.....	22
2.4. Söz Varlığı.....	24
2.4.1. <i>Argo</i>	26

2.4.2. Atasözü.....	30
2.4.3. Deyim.....	35
2.4.4. İkileme.....	41
2.4.5. Kalıp Söz.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANLARDAKİ SÖZ VARLIĞININ ANLAMSAL SINIFLANDIRMASI

3.1. Argolar.....	56
3.1.1. <i>Aganta Burina Burinata</i>	56
3.1.2. <i>Ötelerin Çocukları</i>	59
3.1.3. <i>Uluç Reis</i>	67
3.1.4. <i>Turgut Reis</i>	79
3.1.5. <i>Deniz Gurbetçileri</i>	82
3.1.6. <i>Bulamaç</i>	88
3.2. Atasözleri.....	96
3.2.1. <i>Aganta Burina Burinata</i>	96
6 3.2.2. <i>Ötelerin Çocukları</i>	97
3.2.3. <i>Uluç Reis</i>	99
3.2.4. <i>Turgut Reis</i>	99
3.2.5. <i>Deniz Gurbetçileri</i>	100
3.2.6. <i>Bulamaç</i>	100
3.3. Deyimler.....	102
3.3.1. <i>Aganta Burina Burinata</i>	102
3.3.2. <i>Ötelerin Çocukları</i>	114
3.3.3. <i>Uluç Reis</i>	128
3.3.4. <i>Turgut Reis</i>	142
3.3.5. <i>Deniz Gurbetçileri</i>	148
3.3.6. <i>Bulamaç</i>	157
3.4. İkilemeler.....	170
3.4.1. <i>Aganta Burina Burinata</i>	170
3.4.1. <i>Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler</i>	193
3.4.2. <i>Ötelerin Çocukları</i>	218
3.4.2.1. <i>Tekrar Biçiminde oluşan İkilemeler</i>	254
3.4.3. <i>Uluç Reis</i>	300

3.4.3.1. <i>Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler</i>	334
3.4.4. <i>Turgut Reis</i>	382
3.4.4.1. <i>Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler</i>	398
3.4.5. <i>Deniz Gurbetçileri</i>	427
3.4.5.1. <i>Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler</i>	452
3.4.6. <i>Bulamaç</i>	488
3.4.6.1. <i>Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler</i>	527
3.5. <i>Kalıp Sözler</i>	575
3.5.1. <i>Aganta Burina Burinata</i>	575
3.5.2. <i>Ötelerin Çocukları</i>	581
3.5.3. <i>Uluç Reis</i>	589
3.5.4. <i>Turgut Reis</i>	600
3.5.5. <i>Deniz Gurbetçileri</i>	603
3.5.6. <i>Bulamaç</i>	610
SONUÇ VE ÖNERİLER	620
KAYNAKÇA	629
DİPNOTLAR.....	635
ÖZGEÇMİŞ	642

KISALTMALAR

B.: Bölüm

C.: Cilt

Çev.: Çevirmen

DLT: Divanü Lügati't-Türk

Dü.: Düzenleyen

EAT: Eski Anadolu Türkçesi

MÖ: Milattan Önce

MS: Milattan Sonra

s.: Sayfa

S.: Sayı

TDAY: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı

TDK: Türk Dil Kurumu

Sö: Söz Öbeği

Ts: Tek Sözcük

Vb.: Ve Bazıları

yy: Yüzyıl

TABLolar

Tablo No:	Tablo Adı:	Sayfa:
Tablo 1.1.	Saussure'ün Gösterge Şeması	s. 18
Tablo 1.2.	Ogden-Richards Üçgeni	s. 19
Tablo 4.1.	Argolar	s. 621
Tablo 4.2.	Atasözleri	s.622
Tablo 4.3.	Deyimler	s.623
Tablo 4.4.	İkilemeler	s.624
Tablo 4.5.	Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler	s.624
Tablo 4.6.	/m/ önsesi ile kurulan ikilemeler	s.625
Tablo 4.7.	Kalıp sözler	s.626

GİRİŞ

Türkçe, dünyadaki en eski ve köklü dillerden biridir. Yazılı döneminin 8. yy Orhun Yazıtları ile başladığı kabul ediliyor olmakla birlikte; sözlü dönemi MÖ'ye kadar gitmektedir. Türkçe'nin yaşı sorunu, henüz kesin olarak çözülebilmüş durumda değildir. Konu üzerine araştırmacılar çeşitli tezler ortaya atmışlardır. Osman Nedim Tuna, TDK tarafından daha sonra kitap haline gelecek olan "Sümer-Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ve Türk Dilinin Yaşı Meselesi" adlı makalesinde Sümerce ile Türkçe arasında bir dil denkliği kurmuştur. Kurulan bu denklige bakıldığı zaman Tuna, 168 sözcüğün Sümerce ile Türkçe arasında ortak olduğunu saptamıştır. Bu 168 sözcüğün her iki dilde de ortak olabilmesi için diller arasında bir alışveriş olması gerekmektedir. Bu alışverişin yapılabilmesi için Sümerler ve Türklerin de birbirlerine yakın olmaları gerekmektedir. Sümerlerin Mezopotamya'da oldukları düşünülürse Türklerin Anadolu'ya sanılandan erken gelmiş olması gerekmektedir. Tuna makalesinin sonuç bölümünde ise Türkçe'nin yaşını hesaplamaya çalışmaktadır:

"1. Sümerce ve Türkçe çok daha eski bir devirde birbiri ile akraba olmuş olabilir veya olmayabilir. Bu konu bizi burada ilgilendirmiyor. Fakat Sümerlerle Türkler arasında dil bakımından tarihi bir ilgi bulunduğu hususu bu 168 kelime ve gerekli açıklamalarla ispatlanmıştır.

2. Türklerin en az MÖ 3500'lerde Türkiye'nin doğu bölgesinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun kuzey, doğu ve batı sınırlarının ne olduğunu başka bir araştırmamda açıklayacağım.

*3. Türk dilinin zamanımızdan 5500 yıl önce müstakil ve iki kollu bir dil olarak varlığı ispatlanmıştır. Eğer doğuştan, Sümerlerle temasa geldikleri zamana kadar ki **çözülme hızı** sabit ise, **İlk Türkçe** veya **Ana Türkçe**'nin muazzam bir zaman önce yaşamış olması gerekir. Bu sonuç, benim 1978 yılı sonunda tamamlayıp 1983 Ağustosunda yayımladığım **Altay Dilleri Teorisi** adlı çalışmamda, Türk dilinin **archeology** ve **glottochronology** araştırmalarından hareketle, ileri sürdüğüm 'yaşı, en pinti hesaplara göre 8500'dür (s.52-55)' ifademle karşılaştırılabilir. Şimdi bu rakam doğrulanmaktadır. Çünkü **Ana Türkçe**'den **Ana Doğu ve Batı Türkçe**'sine kadar geçen zamanı da hesaba katarsak, bu devreden zamanımıza kadar geçen 5500 yılın ikiye katlanması mümkündür." (Tuna, 1990, s. 48-49)*

Türkçe oldukça eski, zengin ve büyük bir dildir. Süer Eker, Türkçenin zengin ve büyük bir dil olduğunu dört özelliğini göz önüne alarak ifade etmektedir. “Çağdaş Türk Dili” adlı kitabında Eker, bu dört özellik olarak şunları göstermektedir:

“Yaşayan diller arasında en eski yazılı eserlere sahip dillerden biridir. Çok geniş coğrafyada konuşulan bir dildir. Konuşan insan sayısının çokluğu ile büyük bir dildir. Türkçe, sözcük sayısının çokluğu ile büyük bir dildir.” (Eker, 2017, s. 85-90)

Böylesine eski ve köklü bir dil olan Türkçenin, söz varlığı da oldukça zengindir. Yazarlarımız, yaratımlarında kullandıkları Türkçenin bu zengin söz varlığı havuzundan, yetenek ve bilgileri çerçevesinde yararlanmaktadırlar. Cevat Şakir Kabaağaçlı, nam-ı diğer Halikarnas Balıkcısı da Türk Edebiyatının önde gelen yazarlarından. Cevat Şakir Kabaağaçlı, “*Mavi Anadoluculuk*” hareketini başlatan kişilerdendir ve Cumhuriyet Edebiyatı dönemi yazarlarından. Kabaağaçlı ile ilgili, edebi kişiliği, yapıtlarındaki mitolojik öğeler, kişi kadrosu, insan tipi, doğa, Mavi Anadoluculuk gibi konuları inceleyen çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Çalışmamızın ana amacı, Türkçe söz varlığında önemli bir yere sahip olan deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler ve argolar gibi dil öğelerinin, yazarın romanlarında anlama ilişkin katkılarının ortaya konmasıdır. Bununla birlikte, yazarın, Türkçenin söz havuzu içerisinde önemli bir yere sahip olan söz konusu dil öğelerini, romanlarına ne ölçüde yansıttığı, dolayısıyla Türkçeye bu bakımdan ne denli hâkim olduğu irdelenerek ortaya konmuştur.

Dil, değişen ve gelişen sürekli devinim halinde olan bir sistemdir. Dilin bu özelliğinin gereği, zamanla birlikte söz varlığında da değişimler olabilmektedir. Yıllar içerisinde, kimi öğeler dil içerisinde kaybolmuş kimileri ise günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Özellikle, argo kullanımlar, atasözleri, deyimler, ikilemeler ve kalıp sözler gibi tarih boyunca dil içerisinde sürekli olarak kendine yer bulan dil öğeleri, geçmişten günümüze gelen unsurlardandır.

İnsanlar, anlaşabilmek için sözcükleri kullanırlar. Her dilin bir söz varlığı vardır. Bir dilin söz varlığı denince; o dile ait sözcükler, sözler, deyimler, atasözleri, terimler ve çeşitli anlatım kalıplarının hepsi kastedilmektedir. Alanında kendini kanıtlamış olan yazar ve şairlerin yapıtları yazdıkları dönemin dil, kültür ve sosyal yapısını yansıtan önemli belgelerdir. Romanları, öyküleri, deneme ve inceleme yazıları, çocuk kitapları, anıları üzerine çalışmaları bulunan Cevat Şakir Kabaağaçlı hakkında pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak, Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın tüm romanlarındaki Türkçenin söz varlığının deyimler,

atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler ve argolar bağlamında ne kadar malzeme taşıdığı hakkında bir çalışmaya ulaşmamıştır. Cevat Şakir Kabaağaçlı, yapıtlarındaki deniz yaşamı, mitolojik öğeler ve insan tipi bakımından pek çok kez araştırmalara konu olan bir yazardır. Fakat, yazarın romanlarının dilsel boyutuyla derinlemesine irdelenememiş olduğu varsayılarak bu araştırma konusu seçilmiştir. Bu çalışmayla daha sonra böylesi çalışmalar yapacak olan araştırmacılara da yol gösterip katkılar sunulması umulmaktadır. Bu doğrultuda yazarın, söz konusu sözcüklerin ve söz öbeklerinin kullanımındaki başarısı, istatistiksel olarak belirlenmiş olmaktadır. Bununla birlikte yapılan sınıflandırmalarla bu sözcüklerin ve söz öbeklerinin anlama yaptıkları katkılar da ortaya konmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI

1.1. Yaşamı

Cevat Şakir Kabaağaçlı, 17 Nisan 1890 Girit doğumludur. Asıl adı Musa Cevat Şakir'dir. Mehmet Şakir Paşa ile Sare Hanım'ın çocuğudur. Babası bir Osmanlı paşası olan Cevat Şakir Kabaağaçlı "Kabaağaçlızadeler"dendir. Amcası Ahmet Cevat Paşa, bir dönem sadrazamlık görevinde de bulunmuştur.

Öğrenimine, Büyükaada Mahalle Mektebi'nde başlayan Kabaağaçlı, daha sonra Robert Koleji'ne ve buradan da İngiltere'ye Oxford Üniversitesine gitmiştir. Oxford'da Yakın Çağlar Tarihi bölümünde okumuştur.

1913 yılında ilk evliliğini yapan Cevat Şakir Kabaağaçlı, Agnesia Kaferia adlı İtalyan bir kadınla evlenmiş ve bu evlilikten Mutarra Agustina adlı kız çocukları dünyaya gelmiştir. Bir dönem eşiyle İtalya'da kalan Cevat Şakir Kabaağaçlı, burada Latince dersleri almış ve resim kurslarına katılmıştır.

İstanbul'a döndükten sonra Sedat Simavi'nin "İnci" dergisi ve Mehmet Zekeriya Sertel'in "Resimli Ay" ile "Resimli Hafta" dergilerinde yazılar yazmıştır. Bu dönemde ailesi maddi sıkıntılardan dolayı Afyondaki Kabaağaçlı Çiftliğine yerleşmiştir. Burada babası ile tartışan Kabaağaçlı, tartışma esnasında babasını vurmuştur ve babası vefat etmiştir. Sevim Kahraman yazdığı biyografik romanında bu olayı şöyle canlandırmıştır:

"Cevat silahı elinden almaya çalışırken birbirlerine kenetlenip yere düştüler. Bir silah patlama sesiyle gözleri büyüdü ikisinin de. Elleri kanlı bir biçimde zorla ayağa kalktı Cevat. Yere yığılan babasıydı kalbine isabet etmiş bir kurşunla." (Kahraman, 2018, s. 32)

Kabaağaçlı, Azra Erhat'a yazdığı bir mektubunda olayı şöyle anlatmaktadır:

"Babam çiftlikte, her zaman bir suikasttan korktuğu için, yanında müteaddit tabancalar ve silahlar bulundururdu. Evvela zengin bir adam, sonra asker. Münakaşa öyle bir raddeye vardı ki benim üzerime ateş etdi. Ben rastgele oradaki bir tabancayı alarak - amma onun eli tabancaya giderken yüziünden okudum ona doğru, nişan almadan, ateş ettim. "Il y a eu deux coups." İlk onunki sonra- hemen sonra- benim ki. Aynı zamanda gibi bir şey. Bu münakaşa götürmez, yoksa ölen ben olurum. Hayır o öldü! Ben de ölümden beter mahvoldum." (Ehat, 2002, s. 135)

Bu kaza sonucu, 14 yıl hapse mâhkum edilen Kabağaçlı, verem hastalığına yakalanması dolayısıyla 7 yılın ardından hapisten çıkmıştır. Hapishaneden çıktıktan sonra dayısının kızı Hamdiye Hanım ile ikinci evliliğini yapmıştır ve bu evlilikten de Sina adlı bir oğlu olmuştur.

Kabağaçlı, Zekeriya Sertel'in "Resimli Hafta" dergisinde Hüseyin Kenan takma adıyla yazdığı "Hapishanede İdama Mâhkum Olanlar Bile Bile Ölüme Nasıl Giderler" adlı öyküsü yüzünden 1925 yılında yeniden hapse girmiştir. Bu dava sonucunda kalebent olarak Bodrum'a sürgüne yollanmıştır. Sürgün olarak gittiği Bodrum'a âşık olan Kabağaçlı ömrünün büyük bir bölümünü Bodrum'da geçirmiştir ve yapıtlarında Halikarnas Balıkçısı adını kullanmaya başlamıştır.

"Bodrum'da bulunduğu yıllar içerisinde halkla yakından ilgilendi. Bodrum halkını her yönden bilinçlendirerek onlara önderlik yaptı. Kısa sürede tüm Bodrumluların sevgisi, saygısını kazanarak adeta onların gönlünde taht kurdu. Cevat Şakir, 25 yıl süresince hep Bodrum için çalıştı. Çok sevdiği bu kasabanın şehirleşmesine hizmet etti." (Orman, 2005, s. 20)

Bodrum âşığı biri olan Kabağaçlı, burada kendine yeni bir yaşam kurduktan sonra kendisine takma ad olarak "Halikarnas Balıkçısı"ni seçmiştir. Antik dönemleri, Anadolu Uygarlıklarını çok iyi bilen Kabağaçlı'nın, Bodrum'un Karya Uygarlığı dönemindeki adı olan Halikarnas'ı seçmesi son derece anlamlıdır. Kabağaçlı'nın Anadolu'ya olan bu aşkı onu Mavi Anadolu'cular'ın fikir babası olma konumuna götürmüştür. Mavi Anadolu'culuk görüşü, Anadolu'yu uygarlıkların kesiştiği bir sahadan çok tarihe mal olan büyük uygarlıkların oluştuğu yer olarak görür. Örneğin; Grek-Yunan uygarlığı Anadolu'yu etkilememiştir çünkü bu uygarlığın başladığı yer Anadoluludur. Pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmasından dolayı dünyanın en köklü uygarlığı da Anadolu Uygarlığıdır. Kabağaçlı, dostlarıyla denizde tekne seyahati yaparken onlara bu görüşlerini aktarmıştır. Yapılan mavi yolculuklarda da edilen sohbetler sonucunda "Mavi Anadolu'culuk" fikri yavaş yavaş oluşmaya başlamıştır. Emel Koşar bu olayı makalesinde şu şekilde anlatmaktadır:

"1950'li yıllarda Mavi Anadolu'cular (Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabağaçlı], Sabahattin Eyüboğlu, İsmet Zeki Eyüboğlu, Azra Erhat, Vedat Günyol, Faik Zeki İzer) "ana yurt" Anadolu'ya coğrafya temelli vatan anlayışı etrafında baktılar. Batı medeniyetinin kaynağı olan Yunan medeniyetine (Antik Yunan efsaneleri, mitolojisi) değer verdiler. Bodrum'u merkez alarak Gökova Körfezi'ni denizden dolaşmaya dayanan "Mavi

Yolculuk”lara çıktılar. Anadolu’yu tüm medeniyetlerin beşiği olarak gördüler. Kendilerini antik hümanist felsefenin mirasçıları olarak tanımladılar.” (Koşar, 2018, s. 79)

Kabaağaçlı, Bodrum’da da ikinci eşinden ayrıldıktan sonra bir evlilik yapmıştır. Hatice adlı bir kızla evlenen Kabaağaçlı’nın bu evlilikten de İsmet, Aliye ve Suat adında çocukları dünyaya gelmiştir. Bodrum’dan ayrılışı da çocuklarının eğitimi için olmuştur.

“Çocukları büyümüştür ve o yıllarda Bodrum’da yeterli okul yoktur. Çocuklarının okuması gerekmektedir. Bu çaresizlikler içinde canından çok sevdiği Bodrum’dan ayrılarak İzmir’e yerleşmeye karar verir.” (Orman, 2005, s. 22)

13 Ekim 1973 yılında İzmir’de vefat eden Halikarnas Balıkcısı vasiyeti üzerine Bodrum’a gömülmüştür.

1.2. Edebi Kişiliği

Kabaağaçlı’nın sanatla buluşması aileden gelmektedir. Dönemin önde gelen ailelerinden birine mensup olan Kabaağaçlı’nın ailesi sanatla iç içedir. Aile, Osmanlı döneminde askerlik ve politika gibi işlerle uğraşsalar da sanat ve bilimden hiçbir zaman uzak kalmamışlardır. Kabaağaçlı ailesi, Osmanlı döneminde de Cumhuriyet döneminde de hem sanatçılar hem askerler hem de politikacılar çıkartmış bir ailedir. Kabaağaçlı’nın babası ve amcası, askerliklerinin yanında sanatla da ilgilenmişlerdir. Bu durumu Şirin Devrim, şu şekilde anlatmaktadır:

“Cevat Paşa ile kardeşi büyükbabam Şakir Paşa tam bir Rönesans erkeğiymişler. İkisi de yetenekli asker, yazar ve tarihçiymişler. İkisi de altı dili fevkalade bilirlermiş: Türkçe, Arapça, Farsça, Rumca, İtalyanca ve Fransızca. Üstelik ikisi de amatör fotoğrafçiymişler. Çektikleri resimleri kendi karanlık odalarında, kendileri banyo ederlermiş.” (Devrim Karamürsel, 2004, s. 18)

Ailesi, Kabaağaçlı’nın öğrenimine de oldukça önem vermiştir. Robert Koleji ve Oxford Üniversitesi’nde öğrenim gören Kabaağaçlı, sanata ve bilime olan merakı sayesinde entelektüel açıdan da kendisini oldukça geliştirmiştir. İstiklal Mahkemelerinde birlikte yargılandığı arkadaşı Zekeriya Sertel, Kabaağaçlı’nın entelektüelliği hakkında şunları söyler:

“İngilizce, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca ve Rumca’yı anadili gibi biliyor ve bu dillerde hem konuşuyor, hem de okuyup yazabiliyordu. Fazla olarak Lâtince de biliyordu.

Ünlü İtalyan şairi Dante'nin 'Divina Comedi' adlı eserini Lâtincede ezbere okur, sonra Fransızca ve Türkçeye çevirirdi. Bütün bu meziyetlerinin dışında -iyi, kötü- resim de yapardı. Çok zeki, çok bilgili, çok kabiliyetli bir adamdı. Uzun boylu, mavi gözlü, sevimli bir insandı." (Sertel, 1977, s. 144)

Kabaağaçlı, yaşadığı zor süreçlerden sonra psikolojik olarak bir çöküntü içerisine girmiştir. Bu çöküntüden çıkmanın yolunu Rifaî tekkesine girmekle bulmaya çalışmıştır. "Cevat Şakir Kabaağaçlı, anılarında da belirttiği gibi, Mevlevi tekkesine değil, Rifaî tekkesine girmiştir. (Borak, 2002, s. 19)

Tekkeye girdiği dönem aynı zamanda İstanbul'un işgal dönemidir. Bu dönem hakkında Adem Özbek doktora tezinde şunları söylemektedir:

"Bu yıllarda "her insanın gönül yurdu" olarak ifade ettiği ve kendisinin de "Meçhul Diyar ve Tılsımlı Ada" adını verdiği bir kaçış yerini sabırsızlıkla arayan Cevat Şakir, bitaraftan da kendini klasik Osmanlı sanatlarına verir. Tezhip yapar, dergiler için kapaklar dizayn eder, karikatür çizer, çeşitli dergilere yazılar yazar. Böylelikle hem geçimini sağlamaya hem de bir kurtuluş yolunun kapılarını aralamaya çalışır." (Özbek, 2018, s. 32)

Kabaağaçlı'nın yapıtlarında dili şiirsel, coşkun bir dildir. Dili her ne kadar sade de olsa uzun tümceler kullanması ve yer yer anlatımı kesip bilgiler vermesi anlaşılabilirliğini sekteye uğratmaktadır. Öykü ve romanlarında denizi, deniz insanların dertlerini, sorunlarını anlatmaktadır. "Halikarnas Balıkçısı'nın edebiyatımız açısından ilk özelliği, öykü ve romana denizi taşıyan öncü bir yazar olmasıdır." (Orman, 2005, s. 45)

Kabaağaçlı, edebiyatımızda bir deniz ile birlikte bir Akdeniz atmosferi oluşturmuştur. İnci Enginün, bu durumu şöyle anlatır:

"Zengin hayat macerasını ve büyük bir kültür birikiminin sahibi olan Halikarnas Balıkçısı eserlerinde bir bakıma Yahya Kemal'in gerçekleşmesini denediği Akdenizli edebiyatını oluşturan bir şahsiyettir." (Enginün, 2016, s. 329)

Anadolu ve Antik dönem aşığı olan Kabaağaçlı tarihi ve tarihi yerleri de çok iyi bilmesi normal bir durumdur. Türkiye'nin ilk T.C. uyruklu rehberi olan Kabaağaçlı, rehberliği de büyük bir coşkuyla yapmıştır.

"Halikarnas Balıkçısı, rehberliği coşkuyla yapardı. Büyük tiyatrodan orkestraya geçip de anlatmaya başladı mı karşısında üç-beş kişi de olsa tiyatroyu dolu görür, 24 bin kişiye

seslenircesine coşkuyla konuşurdu. 'Efes'in Artemis'i uludur!' deyip de kolunu kaldırdığı zaman iki bin yıl öncelerini anımsatırdı.” (Orman, 2005, s. 34)

Yapıtlarında de en çok kullandığı sözcüklerden biri olan ‘Merhaba’ sözcüğü Kabağağaçlı ile bütünleşmiş bir sözcüktür. *“Balıkçı, sözüne başlarken ve bitirirken ‘Merhaba’ derdi. Bu sözü içtenlikle ve yürekten kullanırdı.” (Orman, 2005, s. 35)*

1.3. Yapıtları

1.3.1. Romanları

- Aganta Burina Burinata (1945)
- Ötelerin Çocukları (1956)
- Uluç Reis (1962)
- Turgut Reis (1966)
- Deniz Gurbetçileri (1969)
- Bulamaç (1996)

1.3.2. Otobiyografisi

- Mavi Sürgün (1961)

1.3.3. Öyküleri

- Ege Kıyılarından (1939)
- Merhaba Akdeniz (1947)
- Ege'nin Dibi (1952)
- Yaşasın Deniz (1954)
- Gülen Ada (1957)
- Ege'den (1972)
- Gençlik Denizlerinde (1973)
- Parmak Damgası (1986)
- Dalgıçlar (1991)
- Çiçeklerin Düğünü (1991)

- Ege'den Denize Bırakılmış Bir Çiçek (1995)

1.3.4. İncelemeleri- Denemeleri

- Anadolu Efsaneleri (1954)
- Anadolu Tanrıları (1955)
- Anadolu'nun Sesi (1971)
- Hey Koca Yurt (1972)

1.4. Romanları Hakkında Bilgiler

1.4.1 Aganta Burina Burinata¹

Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın 1945 yılında yayımlanan ilk romanıdır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "100 Temel Eser" arasına alınmış bir romandır. Romanın adı bir denizlik teriminden gelmektedir. *Aganta: Hisa veya laçka edilmekte olan bir halatın veya zincirin kısa bir zaman süresi için akışının durdurulması, tutulması için verilen komut [Aganta iskota, aganta borina borinata]* (Tauss Marine, 2020)

Ailesi denizci olan Mahmut'un denize olan aşkının anlatıldığı bir romandır. Romanda ailesinden pek çok ferdi denizde kaybeden Mahmut'un ailesinin, Mahmut'un da denizci olmaması için uğraşmaları görülür. Ancak içinde bir deniz aşkı olan Mahmut'u her ne kadar denizden uzak tutmaya çalışsalar da Mahmut okul teneffüslerinde dahi Kalafat Ahmet Usta'dan gemi tamiri öğrenir. Okuldan arkadaşı olan Ateşoğlu'nun kızı Fatma ile bir gün balığa açılan Mahmut, bu işi çok sever ve her şeyi bırakıp amcası Hakkı Reis'in yanına tayfa olarak girer. İnat, ters ve cimri biri olan amcasıyla geçinemeyen Mahmut, Babasının da bir Akdeniz fırtınasından kurtulamayıp öldüğünü öğrenince amcasıyla kavga ederek yanından ayrılır.

Denizlerde yıllar geçirdikten sonra Fatma ile evlenmek için Bodrum'a dönen Mahmut, Fatma'nın denizde geçirdiği bir kaza sonucu gözünün aktığını görür. Ne yaparsa yapsın Fatma'yı ikna edemez ve Fatma aniden ortalıktan kaybolur. Babasının eski bir arkadaşı olan Zeynel Kaptan'ın kızı Ayşe ile evlenen Mahmut, denizin olmadığı bir köyde yaşar. Ayşe, aileden oldukça varlıklıdır. Toprak ağası olarak yaşayamayan, bir toprak insanı

¹ Halikarnas Balıkcısı. "Aganta Burina Burinata", Bilgi Yayınevi, Ankara, 2014.

olamayan deniz insanı Mahmut içindeki deniz aşkını yenemez. Karısı Ayşe'nin bütün çabalarına rağmen her şeyini bırakır ve denize geri döner.

1.4.2. Ötelerin Çocukları²

Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın 1956 yılında yayımlanan romanıdır. Roman, birbirinden bağımsız öykülerden oluşmuş gibi görünse de daha sonra öyküler ortak bir noktada buluşurlar. Roman, güçlüler ve güçsüzler arasındaki olayları anlatır. Elinde güç bulunduran insanların yaptıklarını, güçsüz olanların ise çektiği dertlerin anlatıldığı bir romandır. Derya Çetin yüksek lisans tezinde bu durumu şöyle belirtir: “*Kahramanlar adeta iki çizgi üzerine sıralanır: Ötelerin çocukları ve bu dünya düzeninin çocukları. Yazar ‘Ötelerin Çocuklarının’ çilelerini anlatır.*” (Çetin, 2016, s. 70)

Elif, (Tiycan, Karakız) küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Erkek kardeşi Aliş ise dalgıçlık yaptığı için yılın yarısında evde değildir. “Deniz Defterdarı” lakaplı Kerimoğlu, bir hayduttur ancak doğru ve haklının yanında olan bir hayduttur. Kerimoğlu'ndan herkes korkarken Tiycan, ondan korkmaz ve yaklaşır. Bu duruma çok şaşırın Kerimoğlu'nun kalbi yumuşar ve Tiycan'a beşi bir yerde hediye eder. Hacı Resul, Kerimoğlu'nun Tiycan'a karşı olan zaafını kullanarak bir tuzak kurar ve onu öldürür. Tiycan'ın kardeşi Aliş, başka bir köyden Çakır Raziye ile evlenir. Bir dalış sırasında vurgun yiyen Aliş, felç geçirir ve sakat kalır.

İzmir'e gitmekte olan Bozkurt adlı vapur batar. Vapur'da oldukça fazla parası olan Haşmet Bey, parasını kurtarmak için dalgıçlar arar. Bu dalış sırasında, vapurda ölü halde olan karısının onu aldattığını anlayan Badi Badi Nuri vapurdan çıkamadan ölür. Onu yoklamaya gelen Aliş de orda ölür.

Köye gelen bucak müdürü Şefik Ulvi Bey ile ilişki yaşayan Tiycan ondan hamile kalır. Hamileliği anlaşılınca ablalarının yanından giden Tiycan, Adem Dayı ve karısı Nefise'nin yanında kalır. Hacı Resul orayı basar ve herkesi öldürür.

1.4.3. Uluç Reis³

Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın 1962 yılında yayımlanan romanıdır. Biyografik roman türünde bir yapıttır. Osmanlı'nın ünlü denizcilerinden “Kılıç Ali”nin (Uluç Ali) yaşamı, romanın konusunu oluşturmaktadır. Tarihi-biyografik romanda bazı yerler tarih ile örtüşse

² Halikarnas Balıkcısı. “Ötelerin Çocukları”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999.

³ Halikarnas Balıkcısı. “Uluç Reis”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2004.

de bazı yerler tamamen kurmacadır. Bu da bir sanat yapıtı için son derece normal bir durumdur.

Uluç Ali, Frappa tarafından İtalya'ya kaçırılan Kara Perçem ile yaralı bir şekilde İtalya kıyılarına vuran Aydınli korsan Ali'nin oğludur. Anne ve babasını kaybettikten sonra Frappa'nın yanından deniz yoluyla kaçan Uluç Ali, Kara Yusuf'un gemisine sığınır. Bir çatışmada batan gemiden tutsak olarak kurtulan Uluç Ali, İspanya'ya götürülür. Buradan Zehra'nın yardımıyla kaçar ancak kaçış sırasında Zehra ölür. Zehra'yı Cezayir'e gömmek için yola çıkan Uluç Ali, yolda Turgut Reis ile karşılaşır. Osmanlı ve İmparator Şarlken'in Akdeniz hakimiyeti için yaptığı savaşlarda Barbaros, Turgut Reis ve Uluç Ali oldukça etkili olurlar. Andrea Dorya komutasında kurulan büyük Haçlı donanmasını da Osmanlı yine bu üç ismin önderliğinde Preveze'de yener. Tarihimizin ünlü deniz zaferlerinden olan Preveze Deniz Savaşı da romanda oldukça canlı bir şekilde anlatılmaktadır. Preveze zaferi ile Akdeniz hakimiyetini ele geçiren Osmanlı, Barbaros komutasında Akdeniz'in büyük bir kısmını himayesi altına alır. Cerbe'nin fethinde Uluç Ali, en önde gelen isim olur.

Zehra dışında üç evlilik daha yapan Uluç Ali'nin bu evlilikleri romanda pek anlatılmamaktadır. Barbaros öldükten sonra da Uluç Ali ve Türk donanması Akdeniz'de fetihlere devam eder. Uluç Ali, son yıllarını Osmanlı donanmasını kuvvetlendirmeye çalışarak geçirir.

1.4.4. Turgut Reis⁴

Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın 1966 yılında yayımlanan romanıdır. Yine Uluç Reis gibi tarihi-biyografik özellik gösteren bir romandır. Bu romanda da Uluç Reis romanında olduğu gibi tarihi gerçeklikle tutuşan yerler olmakla birlikte tamamen kurmaca olan yerler de vardır.

Karabağ adlı bir Muğla köyünde bir çobanın oğlu olarak dünyaya gelen Turgut'un denize tutkusu daha çocukluğunda başlar. Eski korsanlardan denizcilik dersleri alan Turgut kendi yaptırdığı tekneyle denize açılır ve köylere saldıran şövalyelere saldırır. Tunus'ta Oruç ve Barbaros reisler ile birleşen Turgut Akdeniz'de hakimiyet sağlamak için birlikte savaşır. Preveze'nin acısını çıkartmak isteyen Şarlken, Andrea Dorya'ya Barbaros ve Turgut'u bir şekilde yakalamasını emreder. Bunun üzerine Turgut Reis, Korsika'da yakalanır. Barbaros'un baskıları sonucunda 3 yılın ardından serbest kalan Turgut Reis,

⁴ Halikarnas Balıkcısı. "Turgut Reis", Bilgi Yayınevi, Ankara, 2014.

Tunus’u tekrar almaya çalışır. Mehdiye gibi önemli bir kaleyi alsa da Tunus’u ele geçiremez. Katıldığı Malta kuşatması Turgut Reis’in son savaşı olur.

1.4.5. Deniz Gurbetçileri⁵

Cevat Şakir Kabaağaçlı’nın 1969 yılında yayımlanan romanıdır. Romanın sonunda Kabaağaçlı’nın roman için çizdiği sekiz adet resim yer alır. Romanın ana konusu, deniz insanlarının özellikle de süngercilerin o dönem çektikleri dertler ve çilelerdir. Roman, toplumsal konulara çok fazla değindiği ve eleştiri yaptığı yapıtlarından birisidir.

Ateşoğlu ve arkadaşları birlikte sünger avlayarak geçimlerini sağlayan denizcilerdir. O yıl, Bodrum’da Karaman kıyılarında süngerin çok bol olduğu hatta dalmaya gerek kalmadan dalgaların kıyılara sünger yığıldığı dedikodusu çıkar. Oldukça uzun bir arayıştan sonra sünger bulamayan Ateşoğlu ve ekibi, Mezgit köyünde Çakır Ayşe Nene’ye uğrarlar. Rahmetli kocası da eski bir denizci olan Ayşe Nene, kocasının ölümünden sonra kocasının amcası olan Salih Reis’in bakımını üstlenir. Ayşe Nene, Ateşoğlu ve ekibini Salih Reis’e götürdükten sonra Salih Reis gizli bir sığ bildiğini ve çok bol sünger olduğundan bahseder.

Ateşoğlu deniz ağası olan Karakulak Tefik ile gariban denizcileri sömürdüğü için anlaşamamaktadır. Karakulak, Ateşoğlu’nu da bitirebilmek için Ateşoğlu’nun gizli sığını bulmaya çalışır. Ateşoğlu’nun sığını bulamayan ve yaptığı türlü oyunlara rağmen Ateşoğlu ve etrafında birleşen denizcileri alt edemeyen Karakulak en sonunda Ateşoğlu’nun filosunu havaya uçurur. Bu olaydan yaralı kurtulan Ateşoğlu, bir süre yaşadktan sonra vefat eder. Ailesindeki bütün erkekleri denize feda eden Kara Hacer, torunu Aliş’in de Karakulak’ın suikastıyla öldüğünü öğrenince Karakulak’ı bıçaklayarak öldürür.

1.4.6. Bulamaç⁶

Cevat Şakir Kabaağaçlı’nın ölümünden sonra 1996 yılında yayımlanan romanıdır. Roman, 1948 yılında Demokrat İzmir gazetesinde tefrika edilmiştir. Romanın derlemesini Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ömer Faruk Huyugüzel’in öğrencilerinden Sevilay Ögüt mezuniyet tezi olarak yapmıştır. Romanın pek çok bölümünü aslında Kabaağaçlı önceki romanlarında kullanmıştır ancak sadece bu romana ait öyküler de vardır. Özellikle, Ötelerin Çocukları adlı romanında kullandığı pek çok öyküyü bu romanında da kullanmaktadır.

⁵ Halikarnas Balıkcısı. “Deniz Gurbetçileri”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003.

⁶ Halikarnas Balıkcısı. “Bulamaç”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1996.

Romanda farklı farklı öyküler bir şekilde birbirlerine bağlanmaktadır. Boğa Karaoğlan, sahiplerinden kaçır ve İzmir'i birbirine katar. Yakalanıp öldürülen Karaoğlan'ın öyküsü, ilerleyen bölümlerde Bay Haşmet Karaoğuz ve eşi Martı'nın öyküsüyle birleşir. Haşmet Karaoğuz zengin ve parayı seven birisidir ancak kadınlardan yana hiç yüzü gülmez. Martı ise zenginliğine rağmen hiç büyüklenmeyen köylü bir kızdır. Bay Haşmet Karaoğuz'un öyküsü ile nakliye ambarı Raif, Doktor Muammer, evlendirme memuru Nihat ve muharrir Pertev'in öyküleri de Haşmet Karaoğuz'un babalarını tanımlarıyla bir ortak nokta kazanır. Romanda ara ara Raif, Doktor Muammer, Nihat ve Pertev'in içki masasındaki felsefik konuşmalarına tanık oluruz.

Doktor Muammer de romanın başında Karaoğlan'ın canını tehlikeye attığı Hatça Nine'nin kocasının arkadaşıdır. Hatça Nine ölünce Doktor Muammer küçük kızı Suzan'ı yanına alır. Suzan'ı evlendiren Doktor da bu evlilikten kısa bir süre sonra ölür. Suzan'ın kardeşi Handan ise kendi ayakları üzerinde durmaya çalışır. Neriman Örs'ün yanına daktilocu olarak giren Handan, Neriman'ın oğlu Rıdvan' a âşık olur. Çalkantılı bir aşk serüveninden sonra adı kötüye çıkan Handan terzinin yanında ortak olur ve işleri büyütür.

Bozkurt adlı geminin batmasıyla da Haşmet Karaoğuz paralarını denizin dibinden çıkarabilmek için dalgıç aramaya başlar. Böylece de Megafon Şaban Kaptan, Badi Badi Nuri ve Sadık gibi süngercilerinin yaşamlarının anlatıldığı öyküler de birbirleriyle bağlanmış olmaktadır. Bu dalış sırasında Badi Badi Nuri karısının cesedinin yanında bir başka adamı görünce kahrından ölür. Ona bakmaya dalan Sadık da ölür.

Suzan kocasının ölümünden sonra ablası Handan'ın yanına taşınır. Her ne kadar işlerinden iyi para kazansa da Rıdvan'ı unutamayan Handan içki ve uyuşturucu bağımlısı olmuştur. Bunun sonunda Handan' da ölür ve roman biter.

İKİNCİ BÖLÜM

DİL, ANLAM, SÖZCÜK VE SÖZ VARLIĞI

2.1. Dil

İnsanoğlunun ortaya çıkmasıyla birlikte, dil de oluşmaya başlar. İnsan ile birlikte yaşayan dil de tıpkı insanlar gibi doğar, gelişir ve ölür. İnsan dili, kuşaktan kuşağa aktarılır ve o dili konuşan son kişi öldüğünde dil de ölmüş olur Dil, iletişim işlevinin yanında; kültürün aktarımında da önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden diller de kültürler gibi ulusaldır. İlk dilin nasıl ortaya çıktığı konusunda kesin bir bilgi bulunmadığı için araştırmacılar tarafından çeşitli tezler ortaya atılmıştır. Üç Fransız bilim adamının ortak çalışması olan “Dilin Kökenleri” adlı kitapta dil ile ilgili şunlar söylenmektedir: “*Sayıları hiç de az olmayan Chomsky gibi birtakım yazarlara göre dil, evrensel bir gramere dayanan doğuştan gelen bir sinirsel aygıtın varlığına bağlıdır ve bu işlevi yalnızca insan kazanmıştır.*” (Descalles, Picq, & Victorri, 2014, s. 23)

Dil ile ilgili yazılan ilk kitaplardan biri olan “Kratylos” da Platon, Sokrates’in ağzından adlar üzerinden dil konusunu ele alır. Dilbilim açısından da pek çok araştırmaya konu olmuş yapıtta Platon, Sokrates’in ağzından dili şöyle tanımlar: “*Kendi özel düşüncelerini sesin yardımıyla, özne ve yüklemeler yardımıyla anlaşılabilir duruma getirmek.*” (Platon, 2015, s. 31)

Günay Karaağaç, “Anlam (Anlam Bilimi ve İletişim)” adlı kitabında genel dil bilimi tanımını yaparken insan ve dilin ne kadar iç içe olduğunu da anlatmaktadır.

“*Dil, kendisini ancak kendisiyle araştırabildiğimiz bir alandır; çünkü dil, hem ürünü hem üreticisi olduğumuz bir insan faaliyetidir. Bu yüzden, insanca olan, insana ait olan her alan, ancak dille var olabildiği için, dilin kendisini de ayrıca incelemek ihtiyacı doğmuştur ki buna genel dil bilimi denir.*” (Karaağaç, 2013, s. 11)

David Crystal de “Dillerin Katli” adlı kitabında her dilin çok önemli olduğunu ve korunması gerektiğini anlatırken dil ve kültürün nasıl birlikte var olduğundan bahseder. Crystal’in açıklamaları şu şekildedir:

“*Dil çeşitliliğini koruma ihtiyacı, doğrudan bu tür görüşlerin omuzlarında durmaktadır. Eğer çeşitlilik insanlığın başarısı için bir ön şartsa, o zaman dil çeşitliliğinin korunması elzemdir çünkü dil insan olmanın özünde yatmaktadır. Eğer çok sayıda kültürün*

gelişimi böylesine önemliyse, o zaman dillerin rolü hayatidir çünkü kültürler aslen konuşma ve yazı dilleriyle nakledilir. Aynı şekilde, dil nakli dilin ölümü yüzünden kesintiye uğradığında varisi olduğumuz bilgide ciddi bir kayıp olur.” (Crystal, 2015, s. 48)

Tahsin Banguoğlu da dil ile ilgili düşüncelerini “Türkçenin Grameri” adlı kitabında şöyle ifade eder:

“Dil insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir. Elle başla, gözle kaşla işaretler yaparak da bazı duygularımızı, düşünce ve dileklerimizi anlatırız. Fakat en mükemmel anlatma (expression) vasıtamız dilimizdir.” (Banguoğlu, 2015, s. 9)

“Dil (language) ile düşünce organı olan insan beyni destekleşe oluşmuş olmalıdırlar. Öyle ki sonuçta dil düşünmenin de bir vasıtası olmuştur. Ana dilimizden cümleler kurarak düşünüyoruz. Bunları dile getirdiğimizde adına konuşma denir. Dil olmasa düşünce ve duygu da gelişmezdi, insan topluluğu ilerlemez, bir medeniyet yaratamazdı. Yine kişi oğluna vergi olan din hayatı ile sanat hayatı da dil temeli üzerine kurulmuşlardır.” (Banguoğlu, 2015, s. 9-10)

Muharrem Ergin’in “Türk Dil Bilgisi” adlı kitabındaki dil tanımı ise şu şekildedir:

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” (Ergin, 2012, s. 3)

Berke Vardar ise “Dilbilim Terimleri Sözlüğü” adlı kitabında dil maddesini şu şekilde tanımlamaktadır:

“Dil (Alm. Sprache, Fr. Langue, Langage, İng. Language). Belli bir insan topluluğuna özgü, çift eklemli sesli göstergeler dizisi. F. De Saussure’ün yaptığı ve birçok dilbilimcinin benimsediği ayrıma göre, dilyetisinin toplumsal ürünü olan dil, bu yetinin bireylerce kullanılabilmesini (bak. söz) sağlayan ve toplumca benimsenmiş olan uzlaşım sal bir düzendir. Hem gösterenlerle gösterilenlerin birleşmesiyle oluşan bir dizge, hem de bu birleşimin ürünü olan göstergelerle bunları oluşturan ve bunların oluşturduğu öğelerin işleyiş kurallarını içeren bir düzenektir. A. Martinet’nin ünlü tanımına göre ‘bir dil, insan deneyiminin, topluluktan topluluğa değişen biçimlerde, anlamsal bir içerikle sessel bir anlatım kapsayan birimlere, başka bir deyişle anlambirimelere ayrıştırılmasını sağlayan bir

bildirişim aracıdır; bu sessel anlatım da, her dilde belli sayıda bulunan, öz nitelikleriyle karşılıklı bağıntıları bir dilden öbürüne değişen ayırıcı ve ardışık birimler, başka bir deyişle sesbirimler biçiminde eklemlenir.’ 2. Bildirişim sağlama aracı olarak kullanılan ve doğal diller dışında kalan her türlü göstergeler dizisi, anlatım yöntemi (örn. Sinema dili, arıların dili).” (Vardar, 2002, s. 71-72)

Dilbilim dendiğinde akla gelen ilk isimlerden biri olan Ferdinand de Saussure “Genel Dilbilim Dersleri” adlı kitabında dil tanımını şu şekilde vermektedir:

“Dil bir kâğıda benzetilebilir: Düşünce kâğıdın ön yüzü, ses ise arka yüzüdür. Kâğıdın ön yüzünü kestiniz mi, ister istemez arka yüzünü de kesmiş olursunuz. Dilde de durum aynı: Ne ses düşünceden ayrılabilir, ne de düşünce sestten.” (Saussure, 1998, s. 169)

Caner Kerimoğlu ise “Genel Dilbilime Giriş” adlı kitabında “Dil ve Söz” adlı bölümünde dil ile sözün ne olduğunu ve insanların dil ile nasıl anlaştıklarını şöyle anlatmaktadır:

“Dil toplum içinde her beyinde bulunan izler bütünü olarak yaşar. Söz ise beyindeki bu izler bütününe hayata yansımaları, kullanımıdır. İletişimin başarılı olması bu iki boyutun bütünlüğüne bağlıdır. “Çocuklar çabuk buraya gelin!” cümlesini kuran bir anne bireysel bir kullanımda bulunur. Bu, söz boyutudur. Bu cümlelerin karşı tarafça anlaşılması için ifade ettiklerinin toplumsal ve kurallaşmış dil boyutuna uygun olması gerekir. Aksi takdirde anlaşma olmaz. Türkçe bilen ve böyle bir cümlelerin dil boyutunda karşılığı olduğunu kavrayan çocuklar anneyi anlayacaktır. Aynı anne ‘larukçoc, inleg bukça yaryub’ diye seslenebilir. Bu yine söz boyutu olur. Ancak bu ifade toplumsal olan dil boyutuyla uyuşmayacak, sonuç olarak anlaşma gerçekleşmeyecektir.” (Kerimoğlu, 2016, s. 33)

Adı geçen araştırmacıların görüşlerinden de anlaşılacağı üzere dil ve insan birbirinden ayrı olarak düşünülememektedir. Bir dil, insanların şeyleri adlandırmalarıyla ortaya çıkar. İnsanlar tarafından yapılan bu adlandırmalar da sözcük kavramını ortaya çıkarmaktadır.

2.2. Anlam

Anlam kavramının sözcük olarak tanımını, TDK çevrimiçi sözlüğü şöyle vermektedir: “İsim, Dil bilimi. Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılacak şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun,

medlul, valör. 2. İsim, mantık. Bir önermenin, bir tasarının, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey.” (Tdk Sözlükleri, 2020)

İnsan, doğası gereği bilmek ister, anlamak ister ve bunun sonucunda karşılaştığı her şeyi anlamlandırmaya çalışır. Anlam konusunda, araştırmacılar arasında net bir tanımlama yoktur. Anlama, felsefik açıdan, özellikle dil felsefesi açısından bakıldığında zaman; kesin, herkes tarafından kabul edilen bir açıklamanın olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda anlam, öznel olarak kalmaktadır. İnsanlar, iletişim kurabilmek, aralarında anlaşabilmek için dili geliştirmişler, bir şekilde de birbirlerini belli ölçülerde anlamışlar ve anlaşmışlardır. Bu anlaşmayı da evrendeki nesne, kavram ve benzeri şeyleri adlandırarak sistemleştirmişlerdir. Toplumsal olarak bu adlandırma sistemi zaman içerisinde iletişim dilini oluşturmuştur. Saussure, bir adlandırmanın anlamlanması ve toplum tarafından kabul edilmesi boyutunu “gösterge” terimi ile açıklamaktadır.

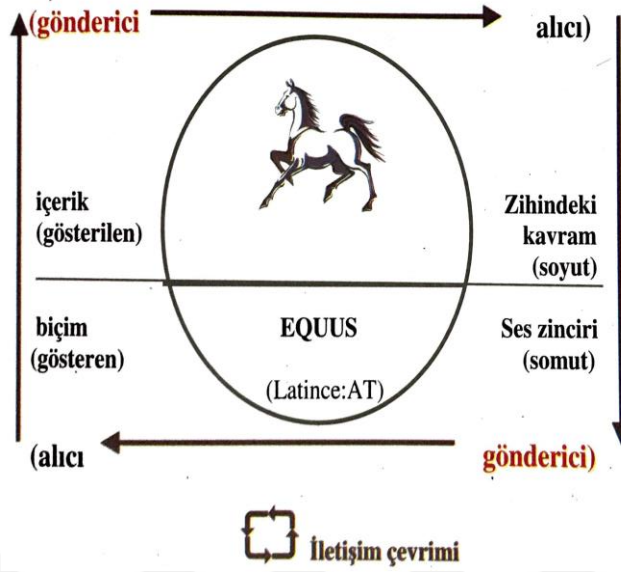
“Saussure’e göre, gösterge iki yanlı bir birimdir. Bir yanda, zihnimizdeki soyut kavram, öteki yanda da, bu kavrama yakıştırılan ad vardır. Ad, ses birimlerinin birbirine takılmasıyla oluşmuş bir ses zinciridir. Ses, kavramdan daha somut olduğu, işitme duyumuzla algılandığı için, göstergenin biçimi sayılır. Zihnimizdeki soyut kavramı, onu taşıyan somut bir biçim olmadan başka birisine aktarmak olası değildir.” (Erkman-Akerson, 2008, s. 75)

Erdoğan Boz ise adlandırmayı şu şekilde açıklamaktadır:

“Adlandırma, kavramın dil kalıplarına (söz) dökülmesi yani dil ile ifade edilmesi, diğer bir söyleyişle soyut olan kavramın somutlaştırılmasıdır. Soyut bir değer olan kavramın sabitlenmesi, elle tutulur ve gözle görülür hâle gelebilmesi için adlandırılması gerekir. Kavramı somutlaştıran söz, gösteren adını alır. Bu anlamda söz, kavramın varlık alanıdır, diğer taraftan kavram da sözün art alanıdır.” (Boz, 2015, s. 31)

Anlamanın, insan zihninde oluşmasını Saussure hazırladığı “Gösterge Şeması” üzerinden anlatmaktadır. Bu şemaya göre, örneğin a-r-a-b-a sesleri art arda sıralanarak birleşir ve “araba” sözcüğünü meydana getirir. Ağaç sözcüğü, söylenildiği anda zihnimizde bir ağaç figürü canlanır ve insan a-r-a-b-a seslerinin birleşmesiyle söylenen sözcüğün ne anlama geldiğini idrak etmiş olur.

Tablo 1.1.⁷ Saussure'ün Gösterge Şeması

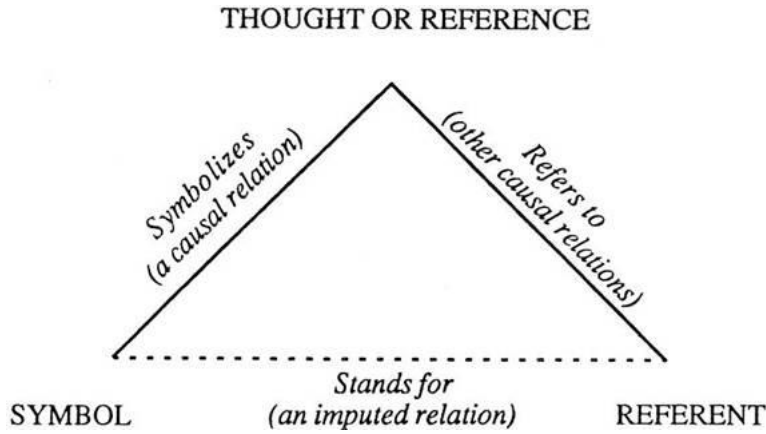

Fatma Erkamn-Akerson, Saussure'ün gösterge şemasını şu şekilde açıklamaktadır:

“Yani, iletişimin gerçekleşebilmesi için kavramların aktarılabilir, somut biçimlere dökülmeleri gerekir, tıpkı suyu, bir kap olmadan taşıyamayacağımız gibi. Bir dili bilen kişi, art arda dizilmiş seslerden oluşan belli bir ses zinciri duyduğunda, bunu tanır, yani zihindeki kavramla duyduğu ses zinciri arasında bir çağrışım kurar. Bir şey söyleyeceği zaman da, işlem tersine döner, zihnindeki kavrama karşılık gelen, onunla **çağrışım** içinde olan ses zincirini telaffuz eder. Saussure, zihnimizdeki kavrama, yani göstergenin içeriğine **gösterilen**, bunun dilsel dışavurumu olan ses zincirine de, yani göstergenin somut biçimine **gösteren** diyordu.” (Erkman-Akerson, 2008, s. 75-76)

Anlam oluşumunu anlatan bir diğer tablo da “Ogden ve Richards Üçgeni” ya da “Anlam Üçgeni” adı verilen Ogden ve Richards tarafından oluşturulan üçgendir. Ogden ve Richards oluşturdukları bu şemalarında, Saussure'ün şemasına ek olarak bir de gerçek dünyadaki nesnenin kendisini de eklemişlerdir. Yani Ogden ve Richards, sesler (a-r-a-b-a) sözcüğü (araba) oluşturduktan sonra insanın zihninde canlanan figürün yanına bir de ek olarak o figürün gerçek hayattaki halini eklemişlerdir. Bu sayede insanın zihninde canlanan genel figürün gerçek hayattaki asıl hali de gösterilmiş olmaktadır. Ogden ve Richards'ın oluşturdukları şema şu şekildedir:

⁷ Erkman-Akerson, Fatma. “Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış Genişletilmiş Yeni Basım”, Multilingual, s.75, İstanbul,2008. (kitabından alınmıştır)

Tablo 1.2.⁸ Ogden-Richards Üçgeni

Caner Kerimoğlu, Ogden-Richards üçgenini şu şekilde yorumlamaktadır:

“Bu üçgende Saussure’nin gösterilen kavramı için **gönderim/düşünce** (reference/thought) ve gösteren kavramı için **sembol** (symbol) terimi kullanılır. Saussure’de olmayan bir boyut daha eklenmesi bakımından bu üçgen önemlidir. **Gönderge** (referent) boyutu üçgenin yeniliklerindedir. Saussure gösterge kavramını gösteren ve gösterilen biçiminde iki boyutlu açıklıyordu. Örneğin ‘ağaç’ göstergesinin seslerden oluşan (a-ğ-a-ç) boyutu göstereni, zihinde oluşan anlam gösterileni oluşturuyordu. Ogden-Richards (1923) bu kavramlara sırasıyla sembol ve gönderim (düşünce) adlarını verir ancak bununla yetinmez. Saussure’de olmayan ‘gerçek dünyadaki nesne’ için de gönderge (referent) terimini kullanır. Bunlar arasındaki ilişki biçimlerini de çizgilerle ortaya koyar. Sembol ve gönderge arasındaki ilişki nedensiz ve saymaca olduğu için kesik çizgi biçiminde gösterilir. Ancak sembol ve gönderim ile gönderge ve gönderim arasındaki ilişki nedenli olduğu için üçgenin bu ilişkileri gösteren kenarları düz çizgiyle çizilir.” (Kerimoğlu, 2016, s. 206)

Frank Robert Palmer ise Ogden-Richards üçgenini “Semantik: Yeni Bir Anlambilim Projesi” adlı kitabında “Kavramlar” bölümünde üçgeni verdikten sonra şöyle açıklamaktadır:

“Tabii ki, burada ‘sembol’, dilsel unsuru -yani kelime, cümle vb.- ‘kendisine atf yapılan’, tecrübe dünyasındaki nesne vs.’yi ‘düşünce veya referans’ da kavramı ifade etmektedir. Bu teoriye göre, ‘sembol’ ile ‘kendisine atf yapılan’ arasında (dil ile dünya

⁸ Kerimoğlu, Caner. “Kuram ve Uygulamalarla Dilbilim, Göstergibilim ve Türkoloji Genel Dilbilime Giriş”, Pegem Akademi, s.206, Ankara, 2016. (kitabından alınmıştır)

arasında) doğrudan herhangi bir bağlantı yoktur; söz konusu bağlantı, düşünce veya referans (yani zihnimizin kavramları) aracılığıyla olmaktadır.” (Palmer, 2020, s. 49-50)

Mesut Keskin ise kavram ile mana arasındaki ilişkiyi şöyle anlatmaktadır:

“Mananın kavram ile ilişkisi önemlidir; çünkü mananın manasını daha iyi anlamak için, mana ile kavram arasındaki ilişki bakımından belirli derin kökleşmiş idealist görüşleri açığa çıkarmak gerekir. Buna uygun biçimde sorunun iki farklı çözümü vardır. Kelime manası ve kavram farklı görünüşlerdir, ki onlar arasında veya şu bağlamlar varolabilir ya da farklı taraflardan bakılıp bilgi sürecinin tüm kompleksiyle bağlantılı olan aynı görünüş söz konusudur. Mana, dilbilim alanından bir kategoriyken, kavramın ise, düşünme süreçlerinin alanından bir kategori olduğu ve böylece mantığın, psikolojinin ve bilgi teorisinin alanına girmesine ilişkin böylesi bir kategorileştirmeyi Schaff, yanlış bulup ayrıca manayı da bu düşünsel süreçlere dahil eder ki kavram ve mana, bilgi sürecinde kelime göstergesi yardımıyla icra edilen bir soyutlama ürünüdür. Zira kavramların ve manaların karakteri, bu soyutlamanın karakterine bağlıdır.” (Keskin, 2016, s. 97)

Ludwig Wittgenstein ise “Felsefi Soruşturmalar” adlı kitabında, Augustinus’un İtiraflar kitabından bir bölüm verdikten sonra anlamı şu şekilde yorumlamaktadır:

“Bana öyle geliyor ki, bu sözler bize insan dilinin özünün belirli bir resmini veriyor. O da şu: Dildeki tekil sözcükler nesnelere adlandırır -tümceler bu tür adların bileşimleridir.- Bu dil resminde şu düşüncenin köklerini buluruz: Her sözcüğün bir anlamı vardır. Bu anlam sözcük ile karşılıklı ilişkilidir. Anlam, sözcüğün temsil ettiği (yerine geçtiği) nesnedir.” (Wittgenstein, 2000, s. 11)

Wittgenstein üzerine bir çalışma yapan Ö. Naci Soykan, “Felsefe ve Dil Wittgenstein Üstüne Bir Araştırma” adlı kitabında Wittgenstein’in sözcük ve anlam ilişkisi üzerine düşüncelerinden yola çıkarak sözcüğün anlamı ile ilgili şunları söylemektedir:

“Bir sözcüğün anlamı, onun dildeki kullanımudur. Ve bir adın gösterimi, bazen onun taşıyıcısının gösterilmesi yoluyla açıklanır. ‘Bu!’ dendiğinde, ‘bu’ gösterenin mutlaka bir taşıyıcısı olması gerekir. ‘Bu’, bir ad değildir ki taşıyıcısız da kullanılabilir. ‘Bir ad, gösterici el kol hareketleriyle kullanılmaz, ama ancak onlar aracılığıyla açıklanır.’ Örneğin ben, ‘Ahmet zengindir.’ dediğimde, bu adı kullanırım ve bu kullanım bu adın bir gösterimi olur. Ama ben ‘Ahmet!’ deyip, işaret parmağımla birini gösterdiğimde, kolumun bir hareketiyle

bir adı ('Ahmet') kullanmış olmuyorum, tersine o adı açıklamış oluyorum; yani el kol hareketim, seslenişime yaptığım bir açıklamadır.” (Soykan, 2016, s. 94)

Günay Karaağaç ise anlamı şu şekilde tanımlamaktadır:

“Beş duyu organıyla gerçekler dünyası olan doğadan edinilen algıların, dil yoluyla da saymacalardan oluşan yapay bir dünya olan dil ve düşünce dünyasından alınan bilgilerin kişinin önceki bilgileri ışığında yorumlanmış biçimine anlam (sence, meaning) denir. Bu haliyle anlam, dış dünyadaki bir varlığın veya dildeki bir birimin aktardığı ya da uyandırdığı kavram ve içeriktir.” (Karaağaç, 2013, s. 19)

Mark Richard ise semantik üzerine yazılan yazıları derlediği “Semantik Anlambilim Üzerine Temel Yazılar” adlı kitabında kendi yazdığı makalesinde Frege’ye göre anlamı şöyle yorumlamaktadır:

“Frege’ye göre anlam nesnedir ve zihinden bağımsızdır. “Düşünceler”de (Frege 1918), böyle olmadığında düşüncenin öznel olacağını (‘idealar’ tarafından oluşturulacağını) ve iki kişinin aynı şeyi düşünmesinin olanaksız olacağını iddia eder. Bununla birlikte, anlamın (aynı biçimde, Frege’ye göre gönderge ve imlem) konuşanın ruhsal durumunu bir yöntemidir, açıkçası onu ‘kavramsallaştırmanın’ bir yöntemidir.” (Richard, 2015, s. 9)

Hilary Putnam ise “Anlam ve Gönderge” üzerine yazdığı makalesinde konuyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Gerçekte, anlaşılması güç biçimde, ‘anlam’ kavramının kaplam/içlem belirsizliğine sahip olduğuna dair geleneksel öğretisi belirli özgün sonuçlara sahiptir. Bir terimin anlamının bir kavram olduğuna dair öğretisi, anlamlar zihinsel varoluşlardır, biçimindeki ifadeyi evetler. Bununla birlikte, Frege bu “ruhsallaştırmaya”ya karşı isyan etmiştir. Anlamların ‘genel iyelik’ olduklarına inanarak -yani, ‘aynı anlam’ birden fazla kişi tarafından ve ayrı zamanlarda yaşamış kişiler tarafından ‘kavranabilir’ – o, kavramları (ve böylece ‘içlemleri’ ya da kaplamaları) zihinsel varoluşlar olmaktan çok soyut varoluşlar olarak kabul etti. Bununla birlikte, bu soyut varlıkları ‘kavramak’ hâlâ bireysel psikolojik bir eylemdir.” (Putnam, 2015, s. 99)

Paul Ricœur ise bir metni anlamayı şu şekilde açıklamaktadır:

“Tek bir sürecin fazları olarak, açıklama ile anlama diyalektiğinin didaktik bir izahı için, ben bu diyalektiği ilkin anlamadan açıklamaya bir ilerleyiş olarak ve sonra

açıklamadan kavramaya/anlamaya bir ilerleyiş olarak tasvir etmek niyetindeyim. Birincileyin, anlama metnin anlamının bir bütün olarak naif bir kavranışı olacaktır. İkincileyin, kavrama açıklayıcı süreçlerin desteklediği sofistike bir anlama modu olacaktır. Başlangıçta anlama bir tahmindir. Sonda ise, üçüncü denemede metnin tam nesneleşmesiyle bağlantılı mesafeli konum alma (distanciación) türüne cevap olarak tasvir ettiğimiz temellük (appropriation) kavramını karşılar. Bu durumda, açıklama iki anlama aşaması arasındaki arabulucu olarak ortaya çıkacaktır.” (Ricoeur, 2019, s. 90)

Anlam üzerine, dilbilimin semantik (anlambilim) dalı çalışmaktadır. Araştırmacılardan yapılan alıntılardan da görüleceği üzere anlam konusunda araştırmacılar, tek bir açıda toplanmamışlardır. Anlam üzerine farklı yorumlar ve teoriler hala geliştirilmektedir. Ancak, her dilde sözcüklerin belli anlamları vardır. Bu anlamların dışında, bağlam da anlam için oldukça önemlidir. İnsanlar, sadece sözcüklerle iletişim kurmazlar dolayısıyla bağlam iletişim içinde de oldukça önemlidir. Bu doğrultuda, sözcüğün de bağlam içerisinde kazandığı bir anlam mevcuttur.

2.3. Sözcük

Sözcükler, kainattaki şeylerin dildeki karşılıklarıdır. İnsanoğlu, anlaşmayı kolaylaştırabilmek için evrendeki şeyleri adlandırma yoluna gitmiştir. Böylece, kainattaki hareketleri ve varlıkları adlandırarak daha iyi kavrayabilmiş ve anlatabilmiştir. Bu da hem kendi aralarında rahat anlaşabilmeyi hem de bildiklerini de aktarabilmeyi kolaylaştırmıştır. Dil, kültürlere özgü olduğu için bu adlandırmalar da dolayısıyla kültürden kültüre ve toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bir dilin dil olabilmesi için sadece sözcükler elbette yeterli değildir ancak sözcük olmadan dil de olmaz. Sözcük, dilin en önemli yapı taşıdır. Doğan Günay, bu konu hakkındaki düşüncelerini “Sözcükbilime Girişi” adlı kitabında şöyle dile getirmektedir:

“Sözcük bir dilin temel ögesidir. Bir dilin zengin ya da fakir olmasını sözcükle değerlendirenler çoktur. Sözlüğün temel birimi sözcüktür. Sözlükler, sözcüklerin sıralandığı ve tanımlandığı kitaplardır. Dildeki bir sözcüğün üç temel özelliği vardır ya da her sözcük üç biçimde tanımlanıp değerlendirilebilir: Biçim, anlam ve dilbilgisel ulam.” (Günay, 2007, s. 11)

Andre Martinet ise “İşlevsel Genel Dilbilim” adlı kitabında sözcük konusuna ayrı bir başlık açmıştır. Martinet sözcük ile ilgili olarak şu tanımı vermektedir:

“Birbirinden ayrılamayan anlambirimlerin oluşturduğu özerk bir dizime genellikle sözcük denir. Ancak, bu adın kapsamı genişletilerek **hier** ‘dün’, **vite** ‘çabuk, hızlı’ gibi özerk anlambirimler de, **pour** ‘için’, **avec** ‘ile’ gibi işlevsel olan ve **le** ‘tekil eril tanımlık’, **livre** ‘kitap’, **rouge** ‘kırmızı’ gibi işlevsel olmayan anlambirimler de sözcük diye adlandırılır: Bunların ayrılabilirlikleri de kesin değilse de sesbilimsel kişilikleri genellikle belirgindir: **Le livre rouge** ‘kırmızı kitap’ın üç ögesi birbirinden ayrılabilir: **Le petit livre noir et rouge** ‘siyah ve kırmızı küçük kitap’ın da gösterdiği gibi; ama **pour le**, **avec le**, araya bir öge girmesiyle (*pour tout le*) çok seyrek olarak birbirinden ayrılır; **du** (*de+le* yerine) binişimiyle **au** (*á+le* yerine) karışımı, ilgeç ve tanımlıklarının oluşturduğu öbeklerin ögeleri arasındaki sıkı birliği yansıtırlar.” (Martinet, 1998, s. 134)

Süer Eker’in “Çağdaş Türk Dili” adlı kitabında yaptığı sözcük tanımını ise şu şekildedir:

“Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında tek başına kullanıldığında, zihinde belli bir kavrama karşılık olan somut varlığı, nesneyi; belli bir eylem, duygu ve düşünceyi yansıtan ya da kavramlar arasında ilişki kuran dil birimidir. Sözcükler, kavramların yazı veya konuşmadaki biçimleridir.” (Eker, 2017, s. 349)

Zeynep Korkmaz ise sözcük/kelime tanımını “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi” adlı kitabında şu şekilde yapmaktadır:

“Kelimeler, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan ve tek başlarına zihindeki belirli kavramlara karşılık olan somut veya soyut söz kalıplarıdır; somu ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimleridir. Bu da demektir ki, dilin kelimeleri ya anlamlı ya da görevli dil birimlerinden oluşmuştur. Bir kelimenin en küçük dil ögesini oluşturan seslerin yalnız başına anlamları yoktur. Seslerin tek bir nefes baskısı altında söylenişleriyle oluşturulan hecelerin de tek başlarına birer anlamı yoktur. Bunlar kelimelerin oluşmasında yapı taşı görevi yüklenmiş olan ögelerdir. Dildeki anlamlı veya görevli en küçük birlikler kelimelerdir. Kelimelerin belirli ölçüler içinde birleşmesinden yine anlamlı ya da görevli kelime grupları ve cümleler ortaya çıkar. Cümlelerin birleşmesinden de söz ve dil oluşur.” (Korkmaz, 2017, s. 99-100)

Fatma Erkman-Akerson’ da “Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış” adlı kitabında sözcük tanımını şu şekilde vermektedir:

“*Ses birimlerin ve hecelerinin dilin en küçük birimleri olduklarını, ancak kendi başlarına anlam taşımadıklarını söylemiştik. Sözcük ise, dilde anlam taşıyan en küçük birimdir. Sözlükte ayrı bir madde başı olan her birime sözcük diyebiliriz.*” (Erkman-Akerson, 2008, s. 133)

TDK ise çevrimiçi sözlüğünde sözcük/kelime tanımını şu şekilde vermektedir:

“*Anlamli ses veya ses birliği, söz, sözcük, lügat.*” (Tdk Sözlükleri, 2020)

Adı geçen araştırmacıların sözcük tanımlarından da anlaşılacağı üzere sözcük, bir dilin olmazsa olmaz ögesidir. Dili oluşturan en başat öge, sözcüktür. Sözcükler olmadan dil asla olmaz. Ayrıca, sözcükler bir dilin söz varlığını oluşturan ögelerin de başında gelmektedir.

2.4. Söz Varlığı

Türkçe, dünyanın en eski dillerinden birisidir. Türkçe'nin ne zaman ortaya çıktığı net bir şekilde bilinmemektedir. Araştırmacılar tarafından, Türkçe'nin sözlü döneminin MÖ başladığı düşünülmektedir. Yazılı dönemi ise MS 8.yüzyılın başlarında yazılan Orhun Yazıtları ile başlamaktadır. Yazıtların söz varlığına bakıldığında Türkçe'nin o dönemlerde bile gelişkin bir dil olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili Doğan Aksan, “Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını” adlı kitabında “Soyut Kavramlardaki Zenginlik” adlı bölümde şunları söylemektedir:

“*Bir dilin gelişmişliğini, zenginliğini gösteren bu ölçüte dayanılarak yazıtların dili gözden geçirilecek olursa, elimizdeki ürünlerin kısıtlı konularda yazılmış ve taşla hakkedilmiş olmalarına karşın soyut kavramlardaki zenginliği yine de yansıtabildiği görülür. Orhun yazıtlarında söz varlığının aşağı yukarı 900 sözcük dolayındaki bölümü yer almış olmakla birlikte, yalnızca halk içindeki huzursuzluk ve karışıklığı anlatan dört ayrı sözcük geçer: bulgak, bulganç, tarkanç, ve kamşag. Aldatıcı, sahtekâr, hilekâr anlamına gelen üç ayrı sözcük vardır: tebliğ, kürlüg ve armakçı.*” (Aksan, 2017, s. 33-34)

Dillerin söz varlığını etkileyen bazı ögeler vardır. Nesrin Bayraktar, bu ögeleri “Dil Bilimi” adlı kitabında anlatmaktadır:

“*Söz varlığını etkileyen kültürel unsurlar; yaşayış biçimi, komşu milletlerle ilişkiler ve dindir. Din değişimi beraberinde yeni ödünç sözcükleri bazen de alfabe değişimini getirir. Eski Uygur Türkleri; bir yandan Gök Tanrı inancını izlemeye devam ederken bir yandan da Maniheizm, Budizm, Hıristiyanlık gibi dinleri de benimsemişlerdir. Böylece bu dinlere ait*

metinlerin çevrilmesi için alfabe değişimi yaşanmış, dolayısıyla da bu dinlere ait sözcükler de dilin çevrim alanına girmiştir. Türkçenin daha sonraki dönemlerinde de dine bağlı değişimler görölmüştür.

Söz varlığını etkileyen bir diğer unsur olan coğrafya değişimi, beraberinde kültür değişimi de getirir. Türklerin Anadolu'ya göç etmesiyle birlikte; komşuları, komşularının diller, yaşayış biçimleri, dinleri, yiyecekleri, giyecekleri farklılaşmış; dolayısıyla bu değişiklikler de Türk kültürüne yansımıştır.” (Bayraktar, 2014, s. 13)

Türkçe'nin söz varlığı ile ilgili yapılmış önemli çalışmalardan bir tanesi de Doğan Aksan'ın “Türkçenin Sözvarlığı” kitabıdır. Aksan, kitabında söz varlığını şöyle açıklamaktadır:

“Sözvarlığı, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürün yaratıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünölmelidir. Örneğin toplum yaşamında aile ilişkilerinin sıkı olduğu Türk dünyasında bu ilişkiler kavramlaştırılmakta, elti, görümce, baldız, yenge gibi ayrı kavramlar belirlenmiş buna karşılık Hint-Avrupa dil ailesinin Roman ve Germen kollarının her birinde bu kavramların tümü tek bir sözcükle anlatım bulmaktadır.” (Aksan, 2015, s. 15)

TDK ise, çevrimiçi sözlüğünde söz varlığını şu şekilde açıklamaktadır:

“Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokaböler.” (Tdk Sözlükleri, 2020)

Bir dilin söz varlığını oluşturan ögeleri, Doğan Aksan şu şekilde belirlemiştir:

“Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcükleri değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz.” (Aksan, 2015, s. 15)

Bu düşünceler doğrultusunda söz varlığı çalışmalarına Cevat şakir Kabağaçlı'nın romanlarında söz varlığı ögelerinden olan deyimleri, atasözlerini, ikilemeleri, kalıp söz ve argoları tespit ederek ve bunları anlamsal olarak sınıflandırarak destek vermek istedik. Cevat şakir Kabağaçlı'nın romanlarında, söz konusu ögeleri ne kadar sıklıkla kullandığını ve bu kullanımların anlama nasıl katkılarda bulunduğunu tespit etmeye çalıştık. Bunlarla birlikte

yazarın Türk diline ne ölçüde hâkim olduğunu ve Türk dilinin bu önemli dil öğelerinden ne kadar yararlanabildiğini yazarın dile olan hakimiyetini ortaya koymaya çalıştık.

2.4.1. Argo

Argo, ana dilin içerisinde sonradan oluşmuş, sürekli gelişen ve değişen özel bir dil gibi düşünülebilir. Argonun oluşabilmesi için ana dilde bulunan sözcüklerin bilindik anlamlarının dışında farklı bir anlam yüklenmeleri gerekir. Argo, genel olarak deyim aktarmaları ve sözcüklere yan anlam yüklemekle meydana gelen bir dil olarak görülebilir. Anlatılmak istenen sözcüklerin gerçek anlamları değiştirilerek anlatılır.

Argo, sadece bir dile ait değildir. Dolayısıyla başka bir dilden de argo alınabilir. Argo sözcüğü, bizim dilimize Fransız'daki "argot" sözcüğünden geçmiştir. Argonun farklı farklı adlandırmaları da vardır. Jale Kök, yazdığı yüksek lisans tezinde toplumumuzda argo için kullandığımız bu adlandırmaları şu şekilde sıralar:

"Geçmişte, argo için külhanbeyi ağzı tanımlaması yapılırken şimdilerde seviyesiz ağzı, serseri ağzı, ayaktakımı ağzı, nobran ağzı ve lümpen ağzı gibi isimler verilmektedir." (Kök, 2019, s. 11)

Argonun ilk defa nerede ve ne zaman çıktığı net olarak bilinmemektedir. Bu konuyla ilgili çeşitli görüşler vardır. Mehmet Arslan, "Argo Kitabı" adlı kitabında argonun Avrupa ülkelerinde ilk tespit edilmişlerini şu şekilde sıralamaktadır:

"Bugünkü bilgimize göre isimleri farklı farklı olmasına rağmen (henüz argo kelimesi kullanılmadığından) belirli bir düzeni olan ilk belli başlı argo 1455 yıllarına doğru Fransa'da türemiştir. İtalya'daki argo 1472'de, Almanya'daki 1490'da, İngiltere'deki 1571'de meydana gelmiştir. Ortaçağ'dan beri hemen her ülkede türlü argolara rastlanmış ve bunlar içinde genel olarak Çingenece asıllı kelimeler saptanmıştır." (Arslan, 2009, s. 7)

Argo, gayri resmi olarak kullanılır ve genellikle bir gruba ya da zümreye aittir. Bu grubun dışında kalanlar genellikle grup içerisinde geçen konuşmaları anlayamamaktadır. Argo, ölçünlü dile göre çok daha hızlı değişim gösterir. Bunun da sebebi argonun sosyal yaşamdan, sosyal alışkanlıklardan, kurulan yeni ilişkilerden, moda kullanımlardan hızlı bir şekilde etkilenmesidir. Hulki Aktunç, "Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü"nde şu tanımları yapmaktadır:

“Kullanılan ortak dilden ayrı olarak, belirli toplulukların, sesbilgisi, yapıbilgisi, sözdizimi ve anlam bakımından özellikler gösteren dili veya sözcük dağarcığı.” (Aktunç, 1998, s. 10)

Ferit Devellioğlu ise “Türk Argosu: İnceleme ve Sözlük” adlı yapıtında argo tanımını şu şekilde vermektedir:

“... argo, özel diller zümresindedir; genel dilin kelimelerine bazı özellikler vermek ve özel kelimeler katmakla meydana gelmiştir. Özel diller ise, genel dilden ayrılarak, küçük sosyal gruplara bağlı kimseler arasında, az çok gizli düşüncelerin anlatılmasına yarayan ve canlı dillerin ortak mihrakı üstünde gelişen dillerdir.” (Devellioğlu, 1990, s. 13)

Doğan Aksan ise “Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim” kitabında “Özel Diller” adlı bölümde argonun tanımını şu şekilde yapmaktadır:

“Her ülkede, her dilde görülen, toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı bir biçimde anlaşmayı sağlamak amacıyla oluşturduğu bir özel dil de argo’dur (argot, slang, Gaunersprache/Argot)

Temelde, toplumun genel olarak aşağı tabakasında kullanılan argo, hemen her ülkede, okumuş, yetişmiş kişiler arasında da tutunabilmekte, ayrıca bunlar arasında argonun değişik türleri de ortaya çıkmaktadır. Artist, öğrenci, hatta bilgin argosuna da rastlanmaktadır.

Her dil içinde argo ve argo türleri bulunmakla birlikte, her ülkede bu özel dilin oluşumunda birbirine benzer eğilimler görülmekte, benzer yollara gidildiği göze çarpmaktadır. Ancak şurasını özellikle belirtmek gerekir ki, argo gelişmiş, oldukça sanatlı ve çoğu kez nükteli bir dildir. Bu nitelikler, onun söz varlığının incelenmesi sırasında, kendiliğinden ortaya çıkar.” (Aksan, 2015, s. 89)

Vecihe Hatiboğlu’nun hazırladığı “Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü”nde ise argonun tanımını şu şekildedir.

“Argo (Fr. Argot; İng. Slang; Alm. Gaunersprache, Rotwelsch) Kullanılan ortak dilden ayrı olarak, belirli toplulukların, sesbilgisi, yapıbilgisi, sözdizimi ve anlam bakımından özellikler gösteren dili veya sözcük dağarcığı.” (Hatiboğlu, 1972, s. 15)

Berke Vardar da “Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü”nde şu argo tanımını vermektedir:

“(Alm. Argor, Gaunersprache, Fr. Argot, İng. Argot, slang). Bir toplumdaki genel geçer dilden ayrı, ama ondan türeme olan, belli çevrelerce kullanılan ve herkesçe anlaşılmayan, eğretilmelerin büyük bir yer tuttuğu, kendine özgü sözcük ve deyimlerden oluşan özel dil. Genel olarak teklifsiz, kaba, vb. çeşitli konuşma biçimlerini de belirten argo terimi, dilbilimde daha sınırlı bir anlam taşır; ya kapalı bir yaşamı olan ya da kendini gizlemek isteyen dar bir topluluğun özel anlaşma aracını belirtir.” (Vardar, 2002, s. 24)

“Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi”de de argonun tanımı şu şekildedir:

“Argo (Fr. Argot’dan). Aynı meslek veya topluluğa (atelye, okul, kışla vb.) mensup olan şahısların benimsedikleri özel terimlerin bütünü.” (Kılıçoğlu, Devrim, & Araz, 1990, s. 643)

Türk Dil Kurumu çevrimiçi sözlüğünde argo tanımı şu şekildedir:

“(a’rgo), Fransızca argor

1. İsim Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim.
2. İsim, mecaz Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim” (Tdk Sözlükleri, 2020)

Yukarıda verilen argo tanımlarından da anlaşılacağı üzere, araştırmacılar, argo ile ilgili bazı konularda hemfikir iken bazı konularda da farklı düşünmektedirler. Argonun ana dilin içerisinde ayrı ve özel bir dil olduğu konusunda, hemen herkes hemfikir durumdadır. Bu özel dil, anadilin söz varlığındaki sözcüklerin anlamlarının değişmesiyle oluşmaktadır. Hemen her dilde, argo bulunmaktadır ve argo toplumun belli bir kesimine aittir. Yani, toplumdaki herkes tarafından anlaşılmaz. Örneğin, aynı meslek grubundaki insanlar kendi içlerinde kullandıkları sözcüklerle anlaşabilirken dışarıdan gelen birisi onların ne dediklerini anlayamaz. Buraya kadarki konularda araştırmacılar hemfikirdir.

Araştırmacıların ayrıldıkları nokta ise şudur; kimi araştırmacılar argonun toplumun alt sınıflarına ait olduğunu düşünürken kimileri ise toplumun her sınıfında argo olduğunu savunmasıdır. Argonun toplumun alt sınıflarına ait olduğunu düşünen araştırmacılar argoyu kaba ve küfre yakın bulmaktadırlar. Argonun içerisinde kaba ve cinsel çağrışım yaratan sözcükler vardır. Bu durumdan dolayı Ali Püsküllüoğlu da argoyu “genellik edepsiz sözcükler, deyimler yığını olarak” görmektedir. Püsküllüoğlu yazdığı “Türkçenin Argo

Sözlüğü”nde bazı araştırmacıların tanımlarını verdikten sonra kendi tanımını da şöyle yapmaktadır:

“Türkçede argo, daha çok konuşma dilinde kullanılır. Ancak yazarların da, kişilerinin durumlarına göre, argoya uzak durmadıkları olur. Çok az sayıda da olsa şiirde, denemede bile argo kullanan ozanımız, yazarımız vardır. Son yıllarda argoya büyük bir yönelim olduğu görülüyor. Gençlere yönelik yayınlarda, özellikle “pop” şarkılarda argo sözlerin kullanılması bunun göstergesi.

Argo, genellikle ‘edepsiz’ sözcükler, deyimler yığındır. Onun daha çok bu yönüyle gençlerin ilgisini çekmesi doğaldır. Ayrıca argonun, genç insanlara bir gülmece tadı sunduğu da bir gerçektir. Argonun bu özelliğini ‘keşfeden’ kitle iletişim araçları, onun yaygın biçimde kullanılmasını özendirmeye yönelmiştir. Bunun, Türkçe için yararlı olduğunu söyleyemem. Argonun, dilin bir olanağı olduğunu düşünsem de...” (Püsküllüoğlu, 2004, s. 11)

Emel Kefeli ise “Edebiyat Argo İlişkisi” adlı makalesinde argoyu zekâ ve yaratıcılığın bir göstergesi olarak görmektedir. Kefeli’nin tanımı şu şekildedir:

“Günümüzde televizyon programlarında, basında her an karşımıza çıkan âdeta günlük hayatımızı işgal eden, yaşam biçimimizi, tercihlerimizi etkileyen argo üzerinde sosyolojik, psikolojik, lengüistik açılardan yapılacak araştırmalar ilginç sonuçlar verecektir. Zira argo belli bir topluluğun iletişim aracı, şifreli dili ama aynı zamanda da o topluluğun zekâ ve yaratıcılığının, kültür zenginliğini de önemli bir göstergesidir.” (Kefeli, 2002, s. 182)

Araştırmacıların görüşleri doğrultusunda argonun herkes tarafından geçerli net bir tanımının yapılmadığını söyleyebiliriz. Yine aynı şekilde argonun toplumdaki kullanım kesimleri açısından da net bir görüş birliği bulunmamaktadır. Alican Özkan⁹, Halit Sümer¹⁰,

⁹ Özkan, Alican. “1960-1980 Yılları Arası Yeşilçam Dönemi Türk Sinemasında Argo Söylemi: Türkân Şoray Filmler Örnekleme”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2017.

¹⁰ Sümer, Halit. “1980 Sonrası Türk Romanında Argo (Orhan Pamuk-Ahmet Altan-Metin Kaçan-Buket Uzuner)”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2001.

Ahmet Çiçek¹¹, Tahsin Emre Fırat¹², Hacer Çitil¹³, Seher Kılıç Alkubası¹⁴, Hasibe Sarıkaya¹⁵ argo üzerine tez yazmış önemli araştırmacılardandır. Zinnur Gerek-Alparslan Ünveren-Salih Seyhan¹⁶, İsmail Teoman Ateş¹⁷, Musa Çifçi¹⁸, Ahmet Çiçek-Mustafa Yağbasan¹⁹, Okan Celal Güngör²⁰, Mediha Mangır²¹, Murat Özşahin²² argo üzerine makale yazmış önemli araştırmacılardandır.

Osman Cemal Kaygılı²³, Erdem Öndoğan²⁴ A.Fikri²⁵, Bahattin Sezgin²⁶ argo üzerine sözlük yazmış önemli araştırmacılardandır.

2.4.2. Atasözü

Atasözü, adından da anlaşılacağı üzere atalarımızdan bize miras kalan sözlerdir. Atalarımızın eski zamanlarda gelecek kuşaklara yol göstermek için söyledikleri ve günümüze kadar ulaşan sözleri bizler bugün atasözü olarak bilmekteyiz.

Atasözü, TDK'nin çevrimiçi sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır: “*İsim, (ata'sözü)Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimesel*” (Tdk Sözlükleri, 2020)

¹¹ Çiçek, Ahmet. “Küfür ve Argonun Günlük İletişimdeki Yeri Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2019.

¹² Fırat, Tahsin Emre. “Mizah Basınında Egemen Söylem Olarak Argo Kullanımı (Penguen Dergisi Örneği)” Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013.

¹³ Çitil, Hacer. “Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinde Argo, Deyim ve Atasözlerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.

¹⁴ Alkubası Kılıç, Seher. “Satranç ve Tavla Oyununda Argo”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Tezi, Kayseri, 2019.

¹⁵ Sarıkaya, Hasibe. “Türkçe Sözlükte Argo ve Argolaşma”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016.

¹⁶ Gerek, Zinnur; Ünveren, Alparslan; Seyhan Salih. “Türkiyede Futbolla İlgili Yazılı Medyada Kullanılan Argo, Küfür ve Savaş Metaforlarının İncelenmesi” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.44, Kütahya, 2015.

¹⁷ Ateş, İsmail Teoman. “Ağır Roman'da Argo Kullanımı ve Eserin Söz Varlığına Etkisi” Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.55, Erzurum, 2016.

¹⁸ Çifçi, Musa. “Argonun Niteliği ve Argoya Bakış Açımız” Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, C.6, S.2 s.297-301, İzmir, 2006.

¹⁹ Çiçek Ahmet; Yağbasan, Mustafa. “Küfür ve Argonun Günlük İletişimdeki Yeri Üniversite Öğrencileri Özelinde Alan Çalışması”, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, s.13-37, Antalya, 2019,

²⁰ Güngör, Okan Celal. “Okul Bağlamında Öğrenci Argosu” RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, s.18-29, 2016.

²¹ Mangır, Mediha. “Osman Cemal Kaygılı'nın Söz Varlığında Argo” Tübar, C. XXX, s. 233-252, 2011.

²² Özşahin, Murat. “Türkçede Bazı Kişi Adlarında Argolaşma, Kavramlaşma ve Temsil” Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, C.2, S.23, s.312-333, Ankara, 2019.

²³ Kaygılı, Osman Cemil. “Argo Lugatı”, Selis Kitaplar, İstanbul, 2003.

²⁴ Öndoğan, Erdem. “İngilizce Türkçe Argo Sözlüğü”, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2003.

²⁵ A. Fikri. “Lugat-ı Garibe” Haz. Didem Dolanbay, Gram Yayınları, İstanbul, 2019.

²⁶ Sezgin, Bahattin. “Yeni Argo Sözlüğü”, Cinius Yayınları, İstanbul, 2013.

Ali Püsküllüoğlu da yazdığı sözlükte atasözlerinin tanımını şöyle vermektedir:

“Bir ulusu oluşturan insanların, halkın ortak yaratımıdır, ortak ürünüdür. Onların ortak deneyimlerinden süzölüp ortaya konulmuş, her yönden onları yansıtan söz değerleridir. Atasözlerinde toplumsal ve doğal olaylar, kurallar, gerçekler, inanışlar dile getirilir. Toplumun töre ve geleneklerini, felsefesini onlarda buluruz.” (Püsküllüoğlu, 2002, s. 5)

Ömer Asım Aksoy hazırladığı sözlükte atasözü tanımını şu şekilde yapmaktadır: *“Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düşturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş önsözler.”* (Aksoy, 1988, s. 37)

Zeynep Korkmaz da yazdığı “Gramer Terimleri Sözlüğü”nde atasözü için şu tanımını vermektedir:

“Anonim özellik taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği gözlem ve denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış söz.” (Korkmaz, 2010, s. 27)

Nurettin Albayrak’ın “Türkiye Türkçesinde Atasözleri” adlı kitabında yaptığı atasözü tanımı ise şu şöyledir: *“Atalarımızın yüzyıllar içindeki deneyim ve gözlemlerine dayalı düşüncelerini öğüt ya da yargı şeklinde nakleden, doğrulukları kesinlik kazanmış anonim, kısa ve özlü sözlerdir.”* (Albayrak, 2009, s. 3)

Doğan Aksan ise “Türkçenin Sözvarlığı” adlı kitabında atasözü tanımını şöyle vermektedir: *“Bir dilin sözvarlığı içinde yer alan atasözleri bir toplumun bilgeliğini, deneyimlerini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü yansıtan, yüzyıllarca yaşayabilen sözlerdir.”* (Aksan, 2015, s. 41)

İsmail Parlatır ise hazırladığı “Atasözleri ve Deyimler” adlı sözlüğünde atasözü tanımını şu şekilde yapmaktadır:

“Uzun deneme ve gözlemlere dayanan düşüncelerden doğan, kesin hükümler içeren, bilgece bir tavırla öğüt verir ve yol gösterir nitelikte olan, yüzyıllar boyu sözlü geleneğin içinde beslenerek halk tarafından benimsenmiş bulunan ve de halkın ortak değer yargılarını taşıyan kalıplaşmış özlü sözlerdir.” (Parlatır, 2007, s. 2)

Musa Yaşar Sağlam ise deyim tanımları da yaptığı “Atasözleri” adlı kitabında atasözleri için şu tanımı yapmaktadır:

“Nesilden nesle aktarılarak günümüze ulaşan bu sözler anonim olup, bütün bir tümce şeklindedirler. Kısa ve kalıplaşmış sözler biçiminde rastladığımız bu sözler, daha önceki kuşakların yargılarını ve gözlemlerini genellikle dilsel bir imge şeklinde, bizlere yaşamımızda yol gösterici birer kural olarak sunarlar.” (Sağlam, 2004, s. 27)

Divan Edebiyatı ve Halk Edebiyatında bulunan atasözleri üzerine kaleme aldığı “Edebiyatımızda Atasözleri” adlı kitabında Dehri Dilçin, atasözü tanımını kapsamlı bir şekilde yapmaktadır:

“Atasözleri, beşer cemiyetiyle beraber doğmuş, onunla birlikte oba, boy ve oymak olarak asırlarca göçebe hayatı yaşamış ve nihayet gelişip özleşerek de ulus haline yükselmiş, medenileşmiş törelerdir.

Bir söz töre halini alabilmek için şüphesiz ki, mensup bulunduğu ulus arasında her sınıf halk tarafından türlü vesilelerle ve binlerle tekrarlanması, bu suretle bütün bir milletin tecrübe mihekenden ve vicdan süzgecinden geçtikten sonra ayarı tam altın gibi ortaya çıkması, revaç bulması lazımdır. Bugün bizlerin elimizde bulunan, hafızalarımızda yaşayan atasözlerinden birçoğu, bu şekilde vücut bulmuş, her fert tarafından benimsenerek vicdanlara nakşolunmuş sözlerdir. İlk atalarımızdan bize kadar gelebilen bu ulusal miras bizden sonra da bittabi evlattan evlada intikal edip gidecektir.” (Dilçin, 2018, s. XV)

Yine çalışmasında kapsamlı bir atasözü tanımı yapan araştırmacılardan birisi de Necmi Akyağın’dır. Akyağın, “Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz Tanıklı Sözlük” adlı çalışmasında kendinden önceki araştırmacıların atasözü tanımlarını verdikten sonra kendisi de şu şekilde bir tanım yapmaktadır:

“Atasözleri bir ulusun geçmişinden gelen, geçmişte yaşanan olaylarla deneyimleşmiş birikimlerin özlü ve kalıp sözlere dönüşmüş biçimleridir. Atalar, yeni kuşaklara biz bu olayda işte böylesi bir sonuç aldık, siz de aynı sonuca ulaşırsınız, bu iyidir; bu kötüdür veya böyle davranırsan şöyle sonuç alırsın, bu işin sonu sana kötülük, böyle davranmak ise iyilik getirir demektedirler. Atasözleri, içinde bulunulan duruma, geleceğe ve oluşturulacak duruşa yön verebilme gücünde, içerisine yaşamsal deneyimlerin iletileri sindirilmiş, anonimleşmiş hazır sözlerdir.” (Akyağın, 2012, s. 17)

Şükrü Elçin, “Halk Edebiyatına Giriş” adlı kitabında atasözleri için geçmişten günümüze kadar gelen adlandırmaları şu şekilde anlatmaktadır:

“Kavram olarak atasözü; Göktürkler, Uygurlar ve Karahanlılar dönemlerinde sab / sav sözcüğüyle adlandırılmıştır. 11. asırda Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig eserinde sav yanında mesel ifadesini de kullanır. Habeşçe ‘mesl, mesâle’, Ârâmice ‘meslâ, mäsâl’ sözcükleri Arapçada ‘masal, mesel’ ve çoğul şekliyle ‘emsal’ biçimini almış ve bu sözcük ‘mukayese, karşılaştırma’ anlamından atasözü kavramına doğru genişlemiştir. Arapçadan Farsçaya ve Türkçeye geçen bu sözcüğün mesel, durûb-ıemsâl, darb-ımesel şekilleri 20. yüzyılın başlarına kadar kullanılmıştır. Anadolu sahasında 15. yüzyıldan itibaren, atalarsözü ifadesiyle de adlandırılan bu kavram bugün Türkiye Türkçesinde yaygın olarak atasözü, atasözleri şekilleriyle kullanılmaktadır.” (Elçin, 1993, s. 623-624)

Yine aynı kitapta Elçin, atasözleri için şu kısa tanımı da yapmaktadır:

“Atalar sözü, bir bakıma molozu atılmış, komprime, süzme sözlerdir.” (Elçin, 1993, s. 628)

Atasözleri, yukarıda verilen araştırmacıların tanımlarından da anlaşılacağı üzere anonimdirler. Ancak çok uzun yıllar önce elbette bu sözler ilk defa söyleyen birileri vardır. Bu sözlerin ilk söyleyicileri, günümüze ulaşmadığı için artık anonim bir özelliğe sahiptirler. Bu durumu Özkul Çobanoğlu, “Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü” adlı çalışmasında ifade etmektedir: *“Atasözleri ilk yaratılış bağlamında bir yaratıcıya bağlıdır. Ancak son derece kısa bir sürede fark edilmeden yaratıcı ile bağlarını kopararak anonimleşirler.”* (Çobanoğlu, 2004, s. 9)

Aydın Oy da atasözlerinin ilk ortaya çıkışı yani yaratıcılarıyla ilgili şunları düşünmektedir:

“Kitle kendi kendine yaratmaz; fert tarafından yaratılanı seçer, kendine mal eder. Halkın dilinde dolaşan bir atasözü başlangıçta muhakkak bir fert tarafından söylenmiş, sonra onu kendi ruhuna uygun bulan halk tarafından benimsenmiştir.” (Oy, 1972, s. 7)

Atasözlerinin az sözcük ile yarattığı yoğun bir anlatım gücü vardır. Şükrü Elçin bu durumdan “Türk Dilinde Atalar Sözü” adlı makalesinde bahsetmektedir:

“Nazım, nesir her iki şekli ile tecrübeleri ‘tam bir fikir’ kompozisyonu içinde teşbih, mecaz, kinaye, tezat gibi edebî sanatların kudretinden yararlanarak süslü, kapalı olarak

veya bazen açık, mecazsız hususiyetiyle yetişecek gençlere aktaran sözlere atasözü diyoruz.” (Elçin, 1969, s. 176)

Atasözleri, kalıplaşmış yapılardır. Dolayısıyla bir atasözünün içindeki bir sözcük değiştirilip yerine aynı anlamda dahi olsa başka bir sözcük getirilemez. Atasözünün içindeki sözcüklerin yerleri değiştirilemez. Konuyla ilgili Ömer Asım Aksoy şu açıklamayı yapmıştır:

“Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Her atasözü, belli bir kalıp içinde, belli sözcüklerle söylenmiş olan donmuş bir yapı içerir. Ortak bir halk dili ve zevki ile meydana gelen bu ürünlerin yapısı oldukça sağlamdır. Bu nedenle sözcükler değiştirilip yerlerine -aynı anlamda da olsa- başka sözcükler konulamayacağı gibi sözdiziminin şekli de bozulamaz. Böyle değiştirmeler yapılırsa, ortaya çıkan söz, -anlamı değişmese bile- atasözü olarak değerlendirilemez. Örneğin; ‘Derdini saklayan derman bulamaz’ sözündeki ‘derman’ yerine ‘ilaç’ denilemez. ‘Çalma elin kapısını, çalarlar kapını’ atasözünde sözcüklerin sırası değiştirilerek ‘Elin kapısını çalma, kapını çalarlar’ biçiminde söylenemez” (Aksoy, 1988, s. 17)

Türk dilinin bilinen ilk sözlüğü olan Divânü Lügati’t-Türk’te de Kaşgarlı Mahmud tarafından atasözleri kullanılmıştır. Necmi Akyalçın, sözlüğünde bu durumdan bahsetmektedir:

“Dünyanın en köklü ve zengin dillerinden biri olan Türkçemizdeki atasözlerinin sözlüklere aktarılmasına, dilimizin ilk sözlüğü sayılan Kaşgarlı Mahmut’un ünlü yapıtı (1074) Divânü Lügati’t-Türk’te tanık olmaktadır. Bu yapıtta amaç elbette ki atasözleri sözlüğü oluşturmak değildir. Buna rağmen yapıtta karşımıza 250-300 dolayında atasözü çıkmaktadır. Bu da bize göstermektedir ki dilimiz, atasözleri bakımından oldukça varıl ve bu bağlamda ciddi bir biçimde incelenmesi gereken bir dildir.” (Akyalçın, 2012, s. 19)

DLT’de atasözünün karşılığı olarak *saw* sözcüğü kullanılmaktadır. Açıklaması ise şu şekilde yapılmıştır:

“*saw*: Mesel [atasözü]

Sawda mundag kelir: Meselde böyle denir” (Mahmud, 2020, s. 440)

Ahmet Bican Ercilasun da yaptığı çalışmada DLT’de atasözlerinin nasıl kullanıldığını anlatmıştır:

“DLT’ de atasözlerinin kelimelere örnek olarak verildiğini belirtmiştik. Türkçe kelimenin Arapça anlamı verildikten son ve **fi’l mesel** ‘ve atasözünde’ (bazen **fi meselin** ‘bir atasözünde’) denilerek atasözü yazılır; sonra da onun Arapça anlamı verilir (Yazma 160,276,407...) El-mesal sözü kırmızı mürekkeple yazılır.” (Ercilasun, 2020, s. 53)

Minara Aliyeva²⁷ İbrahim Dilek²⁸, Sedat Maden-Recep Demir²⁹, Ercan Alkaya³⁰, Kaya Türkay³¹ atasözleri ile ilgili önemli makale yazan araştırmacılardandır.

Sinan Gönen³², Adnan Güriz³³, Ahmet Bican Ercilasun³⁴, Ertuğrul Saraçbaşı-İbrahim Minnetoğlu³⁵, İskender Pala³⁶ atasözleri ile ilgili önemli kitap ve sözlük yazmış araştırmacılardandır.

Atasözleri ile ilgili yazılan tezler genellikle deyimler veya başka dil öğeleriyle birlikte yazıldığı için konu ile ilgili yazılmış önemli tezler “Deyim” bölümünün sonunda verilecektir.

2.4.3. Deyim

Deyimler, gerçek anlamın dışına çıkarak değişmece anlam kazanmış söz öbekleridir. Deyimleri genelde kişi, kavram, nesne, düşünce, olay vb. durumları anlatırken kullanırız. Deyimler, söz öbeği olmaları nedeniyle en az iki sözcüğün bir araya gelmesi gerekir. Bu sözcükler, kendi gerçek anlamlarından sıyrılarak tek bir anlam ifade eder biçime gelirler. İki veya daha çok sözcüğün kendi anlamlarını değil de değişmece ve tek bir anlam ifade eder hale gelmesi deyim anlamı oluşturmaktadır. Deyimler, az sözcük ile çok şey anlatırlar. Örneğin; “ipe un sermek” deyimini üç sözcükten oluşmaktadır ve TDK’nin çevrimiçi sözlüğündeki tanımı ise “geçersiz birtakım nedenler ileri sürerek istenilen işi yapmaktan kaçınmak” (Tdk Sözlükleri, 2020) şeklinde dokuz sözcükten oluşmaktadır. Basit bir tabirle

²⁷Aliyeva, Minara. “Ahıska Türklerinin Ağzında Atasözleri”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, s. 585-590, Ankara, 2001.

²⁸Dilek, İbrahim. “Altay Türklerinin Atasözleri”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, s.107-121, Ankara, 1996.

²⁹Maden, S. ve Demir, R.” Atasözlerindeki Eskicil (Arkaik) Unsurlar”, Ana Dili Eğitimi Dergisi, 5(2), 189-200, 2017.

³⁰Alkaya, Ercan. “Dil ve Söz Bağlamında Kırım Karay Türklerinin Atasözleri” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 20, s.89-99, Elazığ, 2006.

³¹Türkay, Kaya. “Kaşgarlı’dan Günümüze Gelen Atasözleri”, TDAY-Belleten, s.39-42, Ankara,1983.

³²Gönen, Sinan. “Batı Türklerinin Manzum Atasözleri”, Kömen Yayınları, Konya, 2011.

³³Güriz, Adnan, “Türk İnsanı/Atasözler ve Halk Deyimleri Işığında”, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2006.

³⁴Ercilasun, Ahmet Bican. “Divânu Lugâti’t Türk’teki Şiirler ve Atasözleri”, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2020.

³⁵Saraçbaşı, Ertuğrul; Minnetoğlu, İbrahim. “Örneklî ve Açıklamalı Türk Atasözleri Sözlüğü”, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2002.

³⁶Pala, İskender. “Atasözleri Sözü’nün Özü’nden Dünyenün Bugüne”, Kapı Yayınları, İstanbul, 2018.

dokuz sözcük ile anlatılmak istenen üç sözcüğe indirgenmiştir denilebilir. Deyimin tanımında ne “ip” ne “un” ne de “sermek” sözcükleri geçmemektedir. Çünkü bu üç sözcük artık kendi gerçek anlamlarını ifade etmemektedir. Yani ip = *iplik*, un = *öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeler*, sermek = 1) *kurutmak için asmak* 2) *göstermek amacıyla asmak ya da yaymak* 3) *düz bir yere yaymak* 4) *açarak yaymak veya döşemek* 5) *boyu boyunca yere yatırmak, düşürmek veya hırpalamak* anlamlarında değildir. İp-un-sermek sözcükler birleşip “ipe un sermek” haline gelmiş ve bir deyim anlam kazanmıştır. Deyim, haliyle de zihnimizde artık tek bir anlam ifade etmektedir. Dolayısıyla, biz zihnimizde deyimi tıpkı tek bir sözcükmüş gibi algılamaktayız. Bu nedenle deyimlerin anlatım eksenini oldukça genişletir.

TDK çevrimiçi sözlüğünde deyim tanımını şöyle vermektedir: “*Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir.*” (Tdk Sözlükleri, 2020)

Ömer Asım Aksoy ise hazırladığı sözlükte deyim tanımını şu şekilde yapmaktadır: “*Bir kavramı, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce.*” (Aksoy, 1988, s. 52)

Ali Püsküllüoğlu da hazırladığı sözlükte deyimler için şu tanımını yapmıştır: “*Anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğu.*” (Püsküllüoğlu, 1995, s. 7)

Mehmet Hengirmen de hazırladığı sözlükte deyim tanımını şu şekilde vermektedir: “*Genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkileyici yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözlere deyim denir.*” (Hengirmen, 2007, s. 7)

İsmail Parlatır’ın sözlüğündeki deyim tanımını ise şu şekildedir: “*En az iki söz varlığından oluşan ve gerçek anlamları dışında mecazi anlam ile pekiştirilmiş bulunan kalıplaşmış söz öbeği ya da deyiş.*” (Parlatır, 2008, s. 1)

Hüseyin Adıgüzel’in sözlüğündeki tanımını şu şekildedir: “*Deyim gerçek mânâsı dışında kullanılarak yeni bir mânâ ifade eden ve bir düşünceyi dile getiren, iki veya daha*

çok kelimededen meydana gelen kalıplaşmış söz dizisi olarak tarif edilir.” (Adıgüzel, 1990, s. 6)

Zeynep Korkmaz’ın deyim tanımı ise şöyledir:

“Belirli gramer kalıpları içinde bir araya gelen birden çok söz ya da söz grubunun, anlama güzellik ve zenginlik katmak için, mecazlı kullanışlar yolu ve çekici anlam kalığı ile yeni bir anlam oluşturacak biçimde kaynaşmış bulunan söz toplulukları” (Korkmaz, 2010, s. 175)

Necmi Akyalçın da hazırladığı sözlüğünde, kendinden önceki araştırmacıların deyim tanımlarını verdikten sonra kendisi deyim tanımını şu şekilde yapar: “*Deyimler, düşünce, kavram, nesne ve kişilerin durumlarını, özelliklerini yansıtmak için kullanılan ve gerçek anlamının dışına çıkmış özel anlam/anlatım boyutuyla kalıplaşmış söz öbekleridir.*” (Akyalçın, 2012, s. 10)

Berke Vardar’ın ise deyim tanımı şöyledir: “(Alm. *Ausdruck, Redensart, Fr. Locution, İng. Locution, formula*) Bir tür sözlüksel birim oluşturan anlambirim toplaşması; genellikle öz anlamından az çok ayrı bir anlam içeren kalıplaşmış söz (örn. *Küplere binmek*). (Vardar, 2002, s. 71)

Türk tarihinin ilk yazılı belgeleri olarak geçen Orhun Yazıtları’nda da deyim kullanılmıştır. Bir dildeki sözcüklerin değişmece anlamlar kazanıp deyim haline gelmeleri oldukça uzun yıllar alır. Bu durum düşünüldüğünde bile Türkçe’nin ne kadar eski ve köklü bir dil olduğu ortaya çıkmaktadır. Orhun Yazıtları üzerine çalışan Talat Tekin de yazıtlarda pek çok deyim tespit etmiştir. Talat Tekin’in verdiği deyimlerden bazıları şöyledir:

“**adak kamsat-** ‘ayağı burkulmak, ayağı dolaşmak, sendelemek’ (morali bozulmak, şaşırıp yanlış hareket etmek) **atı küsi yok bol-** ‘adı sanı yok olmak’ **balıkdaki tağık-, tağıdaki in-** ‘şehirdekiler dağa çıkmak, dağdakiler inmek’ (köşedeki bucaktaki derlenip toplanmak, herkes bir araya gelmek) **başlıgıg yüküntür- tizligig sökür-** ‘başlıya (mağrura) baş eğdirmek, dizliye (güçlüye) diz çöktürmek” (Tekin, 1998, s. 19)

Görüldüğü üzere “Orhun Yazıtları”ndan itibaren deyimler Türkçe’nin söz varlığı içerisinde vardır. Türkçe’nin ilk siyatsetnâmesi olan Yusuf Has Hacib’in yazdığı “Kutadgu Bilig”te de deyimler önemli bir yer tutmaktadır. Tezinde bu yapıttaki deyimlerin semantik ve sentantik incelemesini yapan Bayram Çetinkaya, günümüzde de kullanılan pek çok deyim tespit etmiştir:

“**köngül bir-** ‘gönül vermek, sevgi ile bağlanmak’ berü kel tapuğ kıl **köngül bir** ısın (D.106). **közü toğma-** ‘gözü doymamak, istediklerini bol bol elde etmesine rağmen daha çoğunu istemek’ közi suđ kişi neñke **toğmaz közi** (D.5390). **elig uzat-** ‘el uzatmak, dokunmaya, almaya çalışmak’ kamuğ eğgülıkke **uzatur elig** (D.3980).” (Çetinkaya, 2001, s. 41)

Türkçe’nin her döneminde deyimler söz varlığında olmuştur. Deyimler, sadece Türkiye Türkçesine de ait değildir. Diğer Türk lehçelerinde de deyimler vardır. Lehçeler arasında ortak deyimler olabileceği gibi farklı deyimler de vardır. Doğan Aksan, bu durumdan “Türkçenin Sözvarlığı” adlı kitabında bahsetmektedir. Aksan, hem EAT döneminden hem de farklı bir lehçeden örnek vermektedir:

“Örneğin Eski Anadolu Türkçesinde, 13. yüzyıla ait **Çarhname**’de aklını başına toplamak biçiminde söylediğimiz deyim öđüñi (ya da ussuğu) başuğa der! olarak görülmekte, 14.-15. yüzyıla ait **Hassan** adlı şairin şiirlerinde öđüñi devşür- biçiminde geçmekteydi.” (Aksan, 2015, s. 39)

Mehmet Genç de yazdığı kitabında deyimlerin geçmişten günümüze gelmelerindeki kalıplaşmadan şu şekilde söz etmektedir:

“Göktürkler döneminde ‘Atı küsi yok bolmak’ olarak kullanılan deyimini ‘Adı sanı yok’ biçiminde günümüzde kullanmaktayız. Dikkat edilirse, yaklaşık 1300 yıl önce dilde yerini bulan deyimdeki sözcükler zaman içinde değişmiş, ama öğelerinin yerleri sabittir.” (Genç, 2016, s. 5)

Deyimler hem şeklen hem de anlam bakımından kalıplaşmış dil öğeleridir. Şeklen kalıplaşmışlardır çünkü deyimın içerisinde geçen herhangi bir sözcük çıkartılmaz ya da değiştirilmez. İskender Pala, deyimlerin çıkış öykülerini anlattığı “İki Dirhem Bir Çekirdek” adlı kitabında deyimleri tanımlarken deyimlerin kalıplaşma özelliğinden bahsetmektedir:

“İki ya da daha fazla kelimededen meydana gelen ve kelimelerin öz anlamları dışında bir anlam ifade eden söz gruplarına deyim denir. Eskiler buna tabir derlerdi. Dilin bünyesinde kalıplaşmış ve kökleşmiş olarak değişmeden kullanılan deyimler, hiç şüphe yok ki anlatıma canlılık ve güç katarlar. Bu sayede düşüncelerin ve olayların muhataba daha etkili biçimde yansıtıldığı bir gerçektir.” (Pala, 2015, s. İX)

Serkan Şen de “Eski Türkçenin Deyim Varlığı” adlı kitabında deyimlerin farklı farklı özelliklerine değinmektedir:

“Aslında deyimlerdeki mecazlı sözcük adedi çok önem arz etmez. Zira kenetlenmiş haldeki yapılar bir bütündür. Bütün ise parçaların birleşiminden farklıdır. Deyimler kenetlenmiş söz öbekleri olduklarından bünyelerine giren mecazları sözcük adedine bakmaksızın bütün yapıya sindirirler.

Deyimler anlatının akışı içerisinde çekime girebilirler. Onları atasözlerinden ayıran başlıca özelliklerden biri budur.” (Şen, 2017, s. 12)

Deyimlerin kalıplaşması ve deyimi oluşturan sözcüklerin birindeki mecazın bütün deyimi etkilemesiyle ilgili durumu da Akyalçın, sözlüğünde şu şekilde anlatmaktadır:

“**Bir çuval inciri berbat etmek** düzelmekte olan bir durumu yersiz, yanlış davranışlarla bozmak: ‘Bir çuval inciri berbat etmişlerin süklüm püklümlülüğüyle müfettişin yanına çıktı.’ O. Kemal. *Deyim* (TDK)

Denildiğinde artık burada söz öbeğinin tamamında bir deyimleşme söz konusudur. Berbat etmek söz/eylem öbeği her ne kadar gerçek anlamında kullanılıyormuş gibi görünse de bir çuval inciri söz öbeğiyle bütünleşerek incirleri berbat etme değişmeceli kullanımıyla birlikte oluşturulan söz öbeğinin bütününde değişmece/mecaz anlam boyutuna geçmiştir.” (Akyalçın, 2012, s. 20)

Deyimler, topluma özgü olan dil öğeleridir. Yani millidirler. Dolayısıyla her milletin deyimleri ve bu deyimlerin anlamları birbirinden farklıdır. Bu yüzden yabancı bir dilde anlamakta en çok zorlanılan dil ögesi deyimlerdir. Konuyla ilgili Serkan Şen, şunları söylemektedir:

“*Deyimler kalıplaşmış söz öbekleri olarak dilin kullanıcıları arasında genel kabul görmüşlerdir. O nedenle bir dilin farklı dönemlerine ait değişik metinlerinde ortak deyimlere rastlanır. Dildeki değişim ve gelişimin deyimleri biçim yönüyle etkilemesi doğaldır. Deyimlerin kuruluş felsefesi milletin hayat felsefesini yansıttığından bu felsefenin değişmesi ancak toplumun değişmesiyle gerçekleşir.*” (Şen, 2017, s. 12)

Araştırmacıların yaptıkları tanımlardan da anlaşılacağı üzere, deyimler söz öbekleridir. Dolayısıyla değişmece ya da yan anlama sahip tek bir sözcük deyim olarak düşünülemez. Deyimin oluşabilmesi için en az iki sözcüğe ihtiyaç vardır. Akyalçın, sözlüğünde bu durumu şöyle dile getirmektedir:

“*Bu türden sözcüklerin sözlük anlamlarına bakıldığında, zaten bu sözcüklerin deyim gibi algılanmasına neden olan yan veya mecaz anlamları; örneğin akşamcı: akşamları içki*

içen, kaşarlanmak: hoş gitmeyen bir harekete veya bir işe alışarak artık ondan üzüntü duymaz olmak. ... biçimde verilmiştir. Bundan dolayı yukarıda örnekleri verilen veya benzeri tek sözcüklerin deyim olması söz konusu değildir.” (Akyalçın, 2012)

Yusuf Ziya Bahadanlı³⁷, Emine Ceylan³⁸, Yakup Kavas³⁹, Ahmet Turan Sinan⁴⁰ deyimler üzerine kitap yazmış önemli araştırmacılarıdır. Eroğlu Genç⁴¹, Mehmet Çevik⁴², Gazel Gözde Saraç⁴³, Mustafa Korga⁴⁴, Muhammet Sait Genç⁴⁵, Ayşe Kübra Özer⁴⁶, Safura İnan⁴⁷, Hacer Çitil⁴⁸, Onur Elibol⁴⁹, Ahmet Turan Sinan⁵⁰, Nadir Engin Uzun⁵¹ deyimler üzerine tez yazmış önemli araştırmacılarıdır.

Hatice Kutlar⁵², Sadık Türkoğlu⁵³, Necmi Akyalçın⁵⁴, Sinan Gönen⁵⁵, Andija Kurtolli⁵⁶, Mehmet Fatih Özcan⁵⁷, Hayrullah Hamidov⁵⁸, Damla Aydoğan-Necmi

³⁷ Bahadanlı, Yusuf Ziya. “Türkçe Deyimler Sözlüğü ve Kaynakları”, Yuva Yayınları, İstanbul, 1975.

³⁸ Ceylan, Emine. “Çuvaş Atasözleri ve Deyimleri Çuvaşça-Türkçe/Türkçe-Çuvaşça Sözlük”, Türk Dili Araştırmaları Dizisi, Ankara,1996.

³⁹ Kavas, Yakup. “Açıklamalı Örnekli Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü”, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1991.

⁴⁰ Sinan, Ahmet Turan. “Türkçenin Deyim Varlığı”, Kesit Yayınları, İstanbul, 2015.

⁴¹ Eroğlu Genç, Fatma. “Atasözleri ve Deyimlerde Cinsiyetlerin Söylem Analizi ve Din”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2017.

⁴² Çevik, Mehmet. “Basın Dilinde Atasözleri ve Deyimler”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006.

⁴³ Saraç, Gazel Gözde. “Bitlis Yöresinde Derlenen Atasözleri ve Deyimlerin Tematik Açısından Sınıflandırılması”, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.

⁴⁴ Korga, Mustafa. “Hüseyin Nihal Atsız’ın Eserlerinde Geçen Deyimlerin Yapı ve Anlam Bakımından İncelenmesi” Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2018.

⁴⁵ Genç, Muhammet Sait. “Divanu Lügati’t-Türk’te Geçen Deyimler ve Bu Deyimlerin Günümüzdeki Karşılıkları”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2014.

⁴⁶ Özer, Ayşe Kübra. “Kıyasî’l-Enbiya’da Deyimler”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2018.

⁴⁷ İnan, Safura. “Sabahattin Ali’nin Kürk Mantolu Madonna Adlı Romanında Deyimler ve İmgeler”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli,2020.

⁴⁸ Çitil, Hacer. “Sait Faik Abasıyanık’ın Hikayelerinde Argo, Deyim ve Atasözlerinin İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.

⁴⁹ Elibol, Onur. “Tağrik Buğra’nın ‘Küçük Ağa’ Romanında Geçen Deyimlerin Yapı ve Anlam Bakımından İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.

⁵⁰ Sinan, Ahmet Turan. “Türkiye Türkçesindeki Deyimler Üzerine Bir Dil İncelemesi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2000.

⁵¹ Uzun, Nadir Engin. “Dilbilimi açısından atasözleri ve Türkiye Türkçesindeki Örnekleri Üzerine Bir Çalışma”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1988.

⁵² Kutlar, Hatice. “Anlamın Bir Parçası Olarak Atasözleri ve Deyimlerdeki Kişi Adları”, Tullis, s. 56-113, 2020.

⁵³ Türkoğlu, Sadık. “Anlatım Deyimlerde Renklerin Dili”, KKEFD, S.8, s.277-290, 2003.

⁵⁴ Akyalçın, Necmi. “Deyim ve İkilime İlişkisi Üzerine”, Homeros, C.2, S.3, s.83-94, 2019.

⁵⁵ Gönen, Sinan. “Deyimlere Şekil Açısından Bir Yaklaşım Örneği”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, S.20, s. 207-217, 2008.

⁵⁶ Kutolli, Andija. “Kâmûs-i Türki’de Yer Alan Deyimler, Şemsettin Sami’nin Deyim Dünyasını Ne Ölçüde Kapsar?”, Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi, C.5, S.10, s.1-9, 2019.

⁵⁷ Özcan, Mehmet Fatih. “Orhun Yazıtlarındaki atasözleri ve deyimlerin günümüzdeki karşılıklarına yönelik inceleme”, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, S.16, s.98-105, 2019.

⁵⁸ Hamidov, Hayrullah. “Türkçe Deyimlerin Anlam Özellikleri: Konuşma İle İlgili Deyimler”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, S.22, s.39-45, 2006.

Akyalçın⁵⁹, Kuanyshbek Kenzhalin⁶⁰, Melike Baş⁶¹ deyimler üzerine makale yazmış önemli araştırmacılarıdır.

2.4.4. İkileme

Türkçe, dünya üzerindeki diller arasında en eski dillerden birisidir. Eski bir dil olması nedeniyle de konuşur sayısı da azımsanamayacak seviyededir. Süer Eker, Türkçenin konuşur sayısı bakımından büyük bir dil olduğunu şu şekilde dile getirmektedir:

“Yaklaşık 150 milyon insan Türkçe konuşmaktadır. Yeryüzünde, bu kadar kalabalık konuşura sahip dil azdır.” (Eker, 2017, s. 86)

Türkçenin en önemli özelliklerinden birisi de ahenkli bir dil olmasıdır. Bu ahengi sağlarken yararlandığı öğelerden biri de ikilemelerdir. İkilemeler, Türkçenin en eski dönemlerinden itibaren görülmektedir. İkilemeler, anlamı güçlendirmek, nitelemek, anlatıma ahenk katmak, sözü kıvraklaştırmak gibi işlevlerde kullanılır.

TDK'nin çevrimiçi sözlüğünde ikileme tanımı şu şekilde verilmektedir:

“Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması.” (Tdk Sözlükleri, 2020)

Şemsettin Sâmî'nin “Kâmus-ı Türkî” adlı sözlüğünde ikilemeler için şu tanım kullanılmıştır:

“Aynı sözcüğün yinelenmesi, anlamları yakın ya da karşıt sözcüklerin yan yana kullanılmasıyla oluşan sözcük kümelerine ikileme denir.” (Sami, 2004, s. 550)

Türkiye’de ikilemeler üzerine ilk müstakil yapıtlardan birini yazan Vecihe Hatiboğlu ise “Türk Dilinde İkileme” adlı kitabında ikileme tanımını şu şekilde vermektedir:

“İkileme, anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.” (Hatiboğlu, 1981, s. 12)

⁵⁹ Aydoğan, Damla; Akyalçın, Necmi. “Yusuf u Züleyha Mesnevisi'nin Kalıp Söz, Deyim, Atasözü, İkileme Bağlamında Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme”, Homeros, C.3, S.1, s.13-20, 2020.

⁶⁰ Kenzhalin, Kuanyshbek. “Türk Dünyasında Deyim Bilim Çalışmaları”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, S.43, s.107-124, 2017.

⁶¹ Baş, Melike. “Türkçede Göz Sözcüğünün Deyimler Aracılığıyla Kavramsallaştırılması”, Dilbilim Araştırmaları Dergisi, S.2, s.17-37, 2016.

Leyla Karahan ikileme yerine tekrar grubu terimini kullanmayı seçmiştir. Karahan'ın tanımını ise şu şekildedir:

“Bir nesneyi, bir niteliği, bir hareketi karşılamak üzere eş görevli iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubu.” (Karahan, 2010, s. 60)

Muharrem Ergin ise tanımlamasında ikilemelerin işlevlerinden bahsetmektedir:

“Kelime grupları içinde, cümleye kattığı anlam bakımından tekrar gruplarının önemli bir yeri vardır. Cümlede herhangi bir varlığı, kavramı veya hareketi anlatmak için aynı türden birden fazla kelimenin art arda kullanılmasıyla oluşan söz öbeklerine tekrar grubu (ikileme) denir. İkilemeler cümlede işlev bakımından kuvvetlendirme, çokluk ve devamlılık gibi görevler üstlenir. Bir tekrar, o tekrarı meydana getiren kelimenin manasını kuvvetlendirmek ya da bir çeşit çokluğunu ifade etmek veya devamlılığını belirtmek için yapılır.” (Ergin, 2002, s. 377)

Berke Vardar'da “Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü”nde ikileme tanımını şu şekilde vermektedir:

“(Alm. Geminatio, Verdoppelung, Reduplikation, Fr. Geminatio, Redoublement, Reduplication, İng. Geminatio, Reduplication). Anlama güç katmak amacıyla bir birimi, seslemi yineleme, aralarında benzerlik bulunan birimleri art arda kullanma (örn. Ölen ölene, güzel güzel, ev mev, vb.)” (Vardar, 2002, s. 119)

Hengirmen'in dışında çalışmasında ikilemelerin ahenginden bahseden bir diğer araştırmacı da Şahbender Çoraklı'dır. Çoraklı'nın konuyla ilgili görüşleri şöyledir:

“İkilemelerin kurulmasında ses benzerliğinin, ses ahenginin önemi de büyüktür. İkilemelerdeki ünlü uyumları, ünsüz benzeşmeleri gibi ses uygunluğu kuralı vardır. Anlatımı güçlendirmek için ya aynı ses veya aynı sözcük tekrar edilir, yahut sesleri birbirini andıran sözcükler yan yana kullanılır.” (Çoraklı, 2001, s. 55-56)

İkilemelere oluşumları açısından bakan Yeşim Aksan'ın ise tanımını şu şekildedir:

“İkileme bir sözcüğün ya da yansımali bir birimin ya da bir kısmının yinelenmesi; ya da sözcüğün anlam özellikleri açısından eş anlamlı, zıt anlamlı, anlam açısından ilişkili olabileceği başka bir sözcükler birlikte kullanılmasıyla oluşturulan anlam birimidir.” (Aksan Y. , s. 115)

Tuncer Gülensoy ise ikilemeler ile ilgili şunları söylemektedir:

“İkileme, bir kelimenin tekrarlanması, anlatımları yakın ya da karsıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılmasıdır. İkilemeler ayrı yazılır.” (Gülensoy, 2000, s. 339)

Mehmet Ali Ağakay ise bazı araştırmacıların ikilemelere verdikleri adlandırmalar hakkında yorumlarını belirttikten sonra kendisi “koşma” olarak bir adlandırma yapar. Ağakay’ın konuya yorumu şu şekildedir:

“Onun için bunlara ‘koşma’ demeyi, birbirine koşulan kelimelerin her birini de ‘koşuk’ adıyla anmayı daha yerinde bulduk. Ancak, edebiyattaki koşmalarla karıştırılma ihtimali bulunduğu vakit bunlara ‘kelime koşması’ edebiyattakilere de ‘değiş koşması’ diyerek birbirinden ayırmak uygun olur.” (Ağakay, 1954, s. 98)

Saadet Çağatay ise ikileme yerine Latince hendiadyoin terimini tercih etmektedir ve şu tanımı yapmaktadır:

“Aynı manada yahut yakın manadaki iki kelimenin bir tek kelime gibi anlam ifade etmesine hendiadyoin denir. Hendiadyoinler ekseriye iki sinonimden ibarettir. Bunların yanında birbirini tamamlayan, bazen de birbirinin karşılığı hatta zıddı olan kelimelerden mürekkep Hendi-n’ler(?) vardır ki bu gibi teşkillerin kısımlarına antonyme deriz.” (Çağatay, 1978, s. 29)

Necmi Akyalçın ise yazdığı “Türkçe İkilemeler Sözlüğü”nde kapsamlı bir ikileme tanımı yapmaktadır. İkilemelerin geçmişten günümüze kullanımını şu şekilde anlatmaktadır:

“Dilimize ilişkin günümüze ışık tutan ilk yazılı belgeler olan Göktürk Yazıtları’nda (ağış barım ‘mal mülk’, eb bark ‘ev bark’, kız koduz ‘kız kadın’ tünli günli ‘geceli gündüzlü’, tirmek kubratmak ‘derlemek toparlamak’ vb.) kullanılan ikilemeler anlatıma varsılık, kıvraklık, güçlülük ve şiirsellik katan öbeklerdir. İkilemeler bu özellikleriyle Türkçemizin tarihi boyunca önemini korumuş şiir ve düzyazıda anlatımın daha güçlü ve ahenkli duruma getirilmesi için, şair ve yazarlar tarafından zevkle kullanılmıştır.” (Akyalçın, 2007, s. 1)

Figen Güner Dilek ise “Altay Türkçesinde İkilemeler” adlı makalesinde farklı dillerdeki ikileme karşılıklarını vermektedir:

“İkilemeler, dilimizde çok kullanılan dil birliklerindedir. İkileme; Fransızcada redoublement, hendiadyoin, Almandada Verdoppelung, hendiadyoin, İngilizcede reduplication dual, hendiadyoin, Rusçada reduplikatsiya (редупликация) povtor udvoeniye (повтор удвоение), parniye slova (парные слова) terimleri ile karşılanır.

Türkiye Türkçesi dilciliğinde ise, ikilemenin karşılığı olarak, ikiz kelime, ikizleme, kelime koşması, tekrar, bağlam öbeği, ikilemeli (yinelemeli) ad, hendiadyoin ve çoğunlukla da "ikileme" kelimeleri kullanılır. Diğer Türk lehçelerinde ise, koş söz, qos söz, cüft söz, cüft tekrar söz, tekrariy söz, narın demdek adı, xos xadıl sös ve kolbolu sös kelimelerinin ikileme karşılığında kullanıldığı görülür.” (Dilek, 2004, s. 83)

Mehmet Karaörs ise ikilemeleri “Türkçe Kelime Grupları” olarak incelemektedir. Karaörs bu grupların işlevlerini şu şekilde vermektedir:

“Aynı cinsten iki kelimenin arka arkaya getirilmesiyle meydana gelirler. Eksiz olarak yan yana gelen kelimelerin fonksiyonları birbirine eşit durumdadır. Tekrarların ‘kuvvetlendirme’ ‘çokluk’ ve ‘devamlılık’ olmak üzere üç fonksiyonları vardır.” (Karaörs, 1993, s. 4)

Kerime Üstünova ise ikilemelerin kullanımının çok sık olmasının nedenini verilmek istenen mesajın kalıcılığını sağlamak olduğunu düşünmektedir. Üstünova, tekrarların amacını şu şekilde açıklamaktadır:

“Sonuçta tekrarlar, ses, hece, sözcük, sözcük öbeği, cümle tekrarına dayalı dil düzenlemeleridir ve hepsinin amacı aynıdır. Anlatımın güzelliğine güzellik katmak, üsluba ve tona daha canlılık vermek. Tekrarların her fırsatta karşımıza çıkmasının gerekçelerinden bir diğeri de sanıyoruz ki, topluma verilmek istenen mesajların daha iyi kavratılmak istenmesidir. Mesajların kalıcı olmasını sağlamada, bunların gerektiğinde vurgulanmasının rolü büyüktür. Zamanla kalıplaşan yapıların tekrarı yoluyla toplumun önem verdiği değer yargılarının iyice belletilmesi, toplumda kabul görmesi istenmiştir.” (Üstünova, 1998, s. 464)

İkilemeler, Türkçe’nin eski yazılı yapıtlarında da kullanılmıştır. Orhun Yazıtları ve Uygur metinlerinde ikilemelerle sıkça karşılaşılmaktadır. Bu metinler üzerine çalışan Mehmet Yastı, o dönemden beri kullanılagelen ikilemeleri saptamış ve günümüz Türkçesindeki karşılıkları “Türkçe Deyimlerde Geçen İkilemelerin Ses ve Şekil Özellikleri” adlı makalesinde şöyle vermektedir:

“Altun kumuş “altın ve gümüş”, arkış tırkiş “kervan kabile”, at ku “ad ve ün”, bag bodun “boylar ve kabileler”, baglar bodun “beyler ve halk”, ab bark “ev bark”, kız koduz “kızlar ve kadınlar”, kun kul “cariye ve erkek köle”, kurt konuz, “börtü böcek”, yabız yablak “sefil ve perişan”, yok cıga “yok yoksul”, yurtda yolta “dağda bayırda”, olu yitu

“öle yite”, **yir sub** “yer ve su”, **ida taşda** “ormanda ve kayalıklarda”, **tunlu kunlu** “geceli gündüzlü”, **ecum apam** “atalarım ve dedelerim”, **ağış barım** “mal mülk”, **yarıkınta yalmasınta** “zırhında kaftanında”, **tebliğ kurluğ** “hilekar ve sahtekar”, **icin taşın** “içini dışını” gibi çok sayıda ikilemenin kullanıldığını görmekteyiz. Uygur Türkçesi metinlerinde geçen ikilemelere ise **a_uru a_uru(?)** “yavaşça, sessizce, yavaşçacık”, **adru adru** “ayrı ayrı”, **ağır ağır** “ağırbaşlı, pek ciddi, şerefli”, **a_uru tur_uru(?)** “doğru, müstakim”, **asan tukul** “sağ ve selamet, sağ-esen”, **basa basa** “durmadan, fazlasiyle”, **birar birar** “birer birer”, **birin birin** “teker teker”, **bakız balguluk** “açık, sarıh, belli”, **arklığın arksizin** “ister istemez”. (Yastı, 2007, s. 53)

Besim Atalay’ın yaptığı DLT tercümesinde Kaşgarlı Oğuzlar’ın sözcükleri ikilemeli bir şekilde kullandıkları söylemektedir:

“Bilinmelidir ki Oğuzların dili incedir, Türklerin birisi asıl ve kök öbürüsü takıntı olmak üzere çift olarak kullandıkları her bir ismin ve fiilin Oğuzlar takıntı olanını kullanırlar. Halbuki öbür Türkler, bunu tek olarak söylemezler. Söz gelimi, Türkler bir şeyi kattıkları zaman kattı kardı, derler. Burada kök olan kattı’dır. Kardı kelimesi takıntıdır. Oğuzlar bir şeyi bir şeyle karıştırdıkları zaman kardı deyip asıl olanı bırakırlar. Yine böyle Türkler edgü yawlak derler, iyi kötü demektir. Edgü = iyi, yawlak = yawuz, kötü, anlamındadır. Bu ikisini birlikte kullanırlar. Tek olarak birisini kullanmazlar. Oğuzlar ise bunları tek, yalnız olarak tanırlar.” (Atalay, 1998, s. 432)

Talat Tekin de “Orhun Yazıtları”ndaki ikilemeler hakkında şu bilgiler vermektedir:

“Orhon yazıtları dilinde (ve genellikle Eski Türkçede) anlatımı güçlü ve etkili kılan, güzelleştiren öğelerin basında es, yakın ya da karşıt anlamlı ikilemeler, onların sıkça kullanımı gelir. Türkçe bu en eski döneminde de ikilemeler bakımından gerçekten çok zengindir ve bunların çoğunda da ses tekrarı, yani alliteration vardır.” (Tekin, 1995, s. 16)

İkilemeler, Türk diline özgü bir özellik olarak görülmektedir. Bu durumu Doğan Aksan “Anlambilim” kitabında şu şekilde ifade etmektedir:

“Dünyanın pek az dilinde Türkçedekine yakın oranda görülen bu özellik, bugün Korecede ve bir ölçüde Japoncada bulunmakta, buna karşılık Hint-Avrupa dillerinde pek az örneğine rastlanmakta; koskoca Latin yazınında birkaç ikileme görülmektedir.” (Aksan D., 2016, s. 127)

Mehmet Hengirmen, “Türkçe Dilbilgisi” adlı kitabında ikileme tanımını yaparken diğer dillerdeki ikileme sayılarından da söz etmektedir:

“Anlatımı daha güzel ve etkili duruma getirmek için aralarında ses benzerliği bulunan yakın, aynı ya da zıt anlamlı sözcüklerin yan yana kullanılmasına ikileme denir. İkilemeler genellikle iki sözcükten oluşur. Kimi zaman üç sözcükten oluştuğu da görülür. İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Farsça gibi dillerde ikilemelerin sayısı otuz kırkı geçmez. Bu nedenle ikilemeler Türkçenin en büyük ve önemli özelliklerinden biridir. Anlatımda tekrar ve ahenk öğrenmeyi kolaylaştırır. İkilemelerin de en önemli özelliği sözcüklerin tekrarı ve bu tekrardan oluşan ahenktir. Ses benzerliği olan sözcüklerin yan yana kullanılışı hem anlamı pekiştirir hem ahengi arttırır. Böylece dil şiirsel bir güzellik kazanır. Türkçenin mucizevi güzelliğinde ikilemelerin büyük payı vardır.” (Hengirmen, 2002, s. 411)

Sözcük tekrarları/yinelemeler de bir tür ikilemedir ve araştırmacılar bu konuda hemfikir durumdadırlar. Farklı sözcük türlerinden bir araya gelen iki sözcüğün art arda sıralanmasıyla oluşan tekrarlar Türk dilinde sıkça kullanılmaktadır. Osman Nedim Tuna, bu durumu hakkında şunları söylemektedir:

“Tekrarlar, Türk dilinde, bilhassa en uygun şartlar altında 7-8 asırlık bir gelişmeden sonra iyice gürbüzleşen ve güzelleşen Türkiye Türkçesinde önemli bir yer tutar. Sözlerin belli kurallara bağlı kalarak böyle yan-yana kullanılmaları, dilimize kelime yaratma zenginliği, faaliyetlerin her türlüünün, en ince şekilde söz ile ifadesini mümkün kılan fiili şekiller zenginliği, tasvir zenginliği ve güzelliği... gibi çok esaslı güzellikler kazandırmıştır.” (Tuna, 1949, s. 429)

Aynı kökten iki sözcüğün değişik biçimlerde bir araya gelip art arda kullanılmasına Vecihe Hatiboğlu “kökteşleme” demektedir. Kökteşlemeleri de ikileme olarak görmemektedir. Necmi Akyalçın da hazırladığı “Türkçe İkilemeler Sözlüğü”nde bu görüşü desteklemektedir. Hatiboğlu, kökteşlemeleri şu şekilde anlatmaktadır:

“Aynı kökten değişik biçimde kurulan iki sözcüğün yan yana kullanılması kavramda ayrıca bir güç, bir pekiştirme sağlamadığından ikileme sayılmaz; bunlara kökteşleme denir. Örtü örtmek, ütü ütölemek, yazı yazmak, yemek yemek ve benzerleri ikileme değildir.” (Hatiboğlu, 1981, s. 18)

Pekiştirmek TDK’nin çevrimiçi sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır:

“1. Sertleşmek, katılaştırmak. 2. Sağlamlaştırmak, tahkim etmek. Mecaz. Güçlendirmek” (Tdk Sözlükleri, 2020)

Türk dilinde de anlamı sağlamlaştırmak, güçlendirmek için pekiştirme yapılmaktadır. Sözcük bazında yapılan pekiştirmeler “m,p,r,s,l,a,e” sesleri ile yapılmaktadır. Pekiştirmeli yapılar şu şekilde formüle edilebilir:

(Adın ilk hecesi+ {m,p,r,s,l,a,e}+adın kendisi) (ma+s+mavi=masmavi) ya da (Adın ilk iki harfi+{m,p,r,s,l,a,e}+adın kendisi) (dü+m+düz=dümdüz, da+p+dar=dapdar)” (Coşkun, 2020, s. 117)

Bu pekiştirmeli yapılar tek sözcük olmaları nedeniyle ikileme değildirler. Akyalçın “ “ip” ve “m, p, r, s” Yapılı Türkçe İkilemelere İlişkin Sorunlar” adlı makalesinde konuyu şu şekilde ele almaktadır:

“Bu oluşturulan yeni sözcük de asıl sözcüğü daha belirgin, pekişmiş duruma getirir. Ancak bu yapı görüldüğü gibi tek sözcükten oluşur. Oysa ikileme sözcüğünün tanımı yapılırken en az iki sözcükten oluşan öbek denmektedir. Pekiştirme sözcükleri ise tek sözcük olmalarıyla zaten bu tanımın dışında kalmaktadır.” (Akyalçın, 2008, s. 338)

Muhittin Bilgin de bu yapılarla ilgili şunları söylemektedir:

“Sıfatlarda Pekiştirme (Pekiştirmeli sıfatlar) Pekiştirilecek sıfatın ilk ünlüsüne kadar olan bölümü pekiştirme ünsüzleri (m, p, r, s) ’nden uygun düşeniyle kapatılarak elde edilen pekiştirme seslemi, sıfatın başına eklenir. Ye(m)yeşil ova, kı(p)kızıl güneş, te(r)temiz oda, do(s)doğru çizgi... “m, p, r, s”li pekiştirmelerde kimi zaman tek sesleme yetinilmez; pekiştirme, ünlü uyumlarına göre pekiştirme ünlüsü (a,e) ’nden biriyle ya da “l” ünsüzüyle iki seslemli olarak gerçekleştirilir: sap(a)sağlam, yap(a)yalnız, düp(e)düz, gep(e)genç; çır(ıl)çıplak, sır(ıl)sıklam...” (Bilgin, 2002, s. 240)

Ayrıca Akyalçın, yazdığı bir diğer makalesinde bu tür yapılar ile ikilemelerin farkını şu şekilde anlatmaktadır:

“Bunlara ilaveli tekrar; yani ikileme diyecek olursak şöyle bir durumla da karşılaşırız: tas tarak, çul çaput, çer çöp ve benzeri ikilemeleri **tas+ı tarak/ğ+ı, çul+a çaput+a, çer+den çöp+ten** gibi eklerle kullanabilmekteyiz. Ancak **ye+m yeşil, te+r temiz, kı+p kızıl, ma+s mavi, ya+p+a yalnız** gibi yapıları ayrı yazdığımızda ve bir tür ikileme saydığımızda **yem+i yeşil+i, ter+e temiz+e, kıp+tan kızıl+dan, mas+ın mavinin** veya **yapa+dan yalnızdan** biçiminde kullanabilmemiz çok zordur. Eğer bunlar ikileme olsalardı

bir şekilde ikilemelere getirdiğimiz eklerle kullanılabilmesi gerekirdi.” (Akyalçın, 2017, s. 31)

Türkçede /m/ önsesiyle yapılan ikilemeler de vardır. Sözcük ünlü ile başlıyorsa tekrarında başına /m/ sesi getirilir, alet **malet**, eldiven **meldiven** gibi eğer sözcük ünsüzle başlıyorsa tekrarında ilk ses /m/ ile değiştirilir köfte **möfte**, kalem **malem** gibi. Bu durum bir tek /m/ sesi ile başlayan sözcüklerde geçerli değildir. /m/ ile başlamayan hemen her sözcükte bu durum oluşabileceği için bir kalıplaşmadan söz etmek mümkün değildir. Bu tür yapılar bağlam içerisinde bir genelleme yaratmaktadır. Bu tür yapılara Muharrem Ergin “İlaveli Tekrar” demektedir:

“Başa bir ses ilâve edilenlerde vokalle başlayan kelimelerin doğrudan doğruya başına, konsonantla başlayanların o konsonantı kaldırılarak yerine bir m sesi getirilir. Böylece elde edilen kelime tekrarın ikinci unsuru olarak kullanılır. Adam madam, su mu, iş miş, koştı moştı, deniz meniz...” (Ergin, 2012, s. 378)

Doğan Aksan ise bu konuyla ilgili şunları söylemektedir:

*“Önsesi /m/ ile değiştirilerek ikinci kez kullanılan bir sözcükle oluşan ikileme örneklerinde yine pekiştirmeli, güçlü bir anlatım gerçekleşmektedir: “Kadın tutmamışlar yerine “Kadın **madın** tutmamışlar” “Herhangi bir silah görmedim” yerine “Silah **milah** görmedim” çok daha etkili bir anlatım sağlar. Dikkat edilecek olursa bu kullanım biçimi daha çok olumsuz yargılarda, bunların pekiştirilmesi için başvurulan bir yolu gösterir. Bununla birlikte, olumlu anlatımlarda da; “Kitap **mitap** aldık” ya da “Çadır **madır** gerekli” gibi tümcelerde kullanıldığı görülür.”* (Aksan D. , 2016, s. 130-131)

Talat Akaslan ise İzmir’de Türk Dilbilim Kurultayı’nda sunduğu yayımlanmamış makalesinde bu türden yapıları “yarı ikileme” olarak adlandırmaktadır:

“Yarı-ikileme de öncelikle kipsellikle ilintilidir. Sözceleyen kavramlara, sözcenin içeriğine ve muhataplarına ilişkin tasarımlarının niteliği ile bir açıklama bulur. Bu bakımdan, “hece ikilemesi” ile “m-’li ikileme” farklı iki kipsel tutumu yansıtırlar: sözlüksel birimlerin türüne ve bağlama göre farklı biçimde de olsa, “hece ikilemesi” sözceleyen kendi algılamalarına ya da eş-sözceleyene atfettiği şeyleri hem geçerli kıldığı (“asserter”), hem olumladığı (“valider”), “m-’li ikileme” ise, geçerli kıldığı ama olumlamadığı, olumlamakta tereddüt ettiği bir tasarımılamayı ifade eder.” (Akaslan, 2004, s. ÖZET)

/m/ ön sesiyle oluşturulan ikilemeler de Türkçeye özgü bir ikileme türü olarak görülmüş ve ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

Emrah Bozok⁶², Meltem Can⁶³, Ceylan Nimet⁶⁴, Yasemin Çürük⁶⁵, Behiye Hüsrevoğlu⁶⁶, Serkan Şen⁶⁷, Fatma Nur Talu⁶⁸ ikilemeler üzerine tez yazan önemli araştırmacılarıdır.

Fatma Erkman Akerson⁶⁹, Bilal Aktan⁷⁰, Necmi Akyalçın⁷¹, Yasemin Çürük⁷², Hasan Eren⁷³, Osman Fikri Sertkaya⁷⁴, Gülsel Sev⁷⁵, Osman Nedim Tuna⁷⁶, Zuhâl Kargı Ölmez⁷⁷ ikilemeler üzerine makale yazan önemli araştırmacılarıdır. Ayrıca ikilemeler üzerine ilk çalışmayı da Karl Foy⁷⁸ yapmıştır.

2.4.5. Kalıp Söz

Kalıp sözler, toplumun her ferdi tarafından sıklıkla kullanılan belli durumlarda kullanması âdet haline gelmiş dil öğeleridir. Kalıp sözler, gündelik yaşamda sıkça kullanılan,

⁶² Bozok, Emrah. “Eski Uygur Türkçesinde İştikaklı İkilemeler”, Eskişehir OsmanGazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2012.

⁶³ Can, Meltem. “Eski Uygur Türkçesinde İkilemeler”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2010.

⁶⁴ Nimet, Ceylan. “Gazi Zahirüddin Muhammed Bâbü Mirza’nın eserlerindeki İkilemeler”, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2009.

⁶⁵ Çürük, Yasemin. “Atilla İlhan’ın Kurtlar Sofrası Adlı Romanında Geçen İkilemeler”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2009.

⁶⁶ Hüsrevoğlu, Behiye. “Türkçede İkilemeler”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2000.

⁶⁷ Şen, Serkan. “Eski Uygur Türkçesinde İkilemeler”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2002.

⁶⁸ Talu, Fatma Nur. “Kıyasü’l Enbiya’da İkilemeler”, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2003.

⁶⁹ Akerson Erkman, Fatma. “Türkçenin Çeviride Tam Değerlendirilemeyen Bir Özelliği: İkilemeler” Çağdaş Eleştiri, S.6, s. 49-52, İstanbul. 1982.

⁷⁰ Aktan, Bilal. “Divanü Lügati’t-Türk’ün Söz Varlığında Yer Alan İkilemeler”, TDAY-Belleten, C.65, S. 2, s.243-311, Ankara, 2010.

⁷¹ Akyalçın, Necmi. “Deyim ve İkileme İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, Homeros, C.2, S.3, s. 83-94, 2019.

⁷² Çürük, Yasemin. “İkilemelerin Kapsamı”, Asos Journal, S.29, s.426-430, 2016.

⁷³ Eren, Hasan. “İkiz Kelimelerin Tarihine Dair”, Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi, C.7, S.2, s.283-286, Ankara, 1949.

⁷⁴ Sertkaya, Osman Fikri. “Maitrisimit Nom Bitig”, TDAY-Belleten, C.30-31, S. 1982-1983, s. 253-271, Ankara, 1983.

⁷⁵ Sev, Gülsel. “Divanü Ligati’t-Türk’te İkilemeler”, Türk Dili, S.88, s.498-510, Ankara, 2004.

⁷⁶ Tuna, Osman Nedim. “Türkçenin Sayıca Eş Heceli İkilemelerinde Sıralama Kuralları ve Tabii Bir Ünsüz Dizisi”, TDAY-Belleten, C.30-31, S.1982-1983, s. 163-228, Ankara, 1983.

⁷⁷ A- Kargı Ölmez, Zuhâl, “Kutadgu Bilig’de İkilemeler (1)”, Türk Dilleri Araştırmaları, Simurg, C.7, s. 19-40, Ankara, 1997.

B- Kargı Ölmez, Zuhâl. “Kutadgu Bilig’de İkilemeler (2)”, Bahşi Ögdisi, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 21, Simurg, s.235-260, Freiburg-İstanbul, 1998. (60. Doğum Yılı Dolayısıyla Klaus Röhrborn Armağanı)

⁷⁸ Foy, Karl. “Studien zur Osmanischen Syntax, das Hendiadyoin und die Wortfolge “ana baba” Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen (MSOS), 2.C, 2. bölüm, s.105-136, Berlin, 1899.

insanlar arasında iletişimin rahat kurulmasını sağlayan bir işleve sahiptirler. Bazı durum ve olaylar karşısında kullanılmaları klişeleşmiş olmaları nedeniyle fonksiyonel bir özelliğe sahiptirler. Dolayısıyla çoğu zamanlar anlamlarından çok işlevsellikleriyle dilimizde yer edinmiş bir dil ögesidir. Deyim ve atasözleri gibi kalıp sözlerdir, toplumun kültürünü yansıtmaktadır. 2007 yılında yazdığı yüksek lisans tezinde Çiğdem Erol, kalıp söz tanımı şu şekilde yapmıştır:

“Kalıp sözler, belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş klişe sözlerdir. Bu sözler toplumun yaşamına ve kültürüne ışık tutmaktadır. Kalıp sözler yemek yerken veya yemekten sonra, biriyle karşılaşıldığında selamlaşmak için, doğum, ölüm, okula başlama, evlenme gibi olaylar karşısında da kullanılırlar. Bunun yanında bir iyilik karşısında duyulan minneti veya bir iyi dileği belirtmek için edilen dualar, kızgınlıkla söylenen beddualar, yemin etmeler, söz vermeler de kalıp sözlerin içindedir.” (Erol, 2007, s. ÖNSÖZ)

Tanımlamasında kalıp sözlerin işlevselliği üzerinde duran Muhittin Bilgin’in tanımı da şu şekildedir: *“Belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş sözlere kalıp söz denir.”* (Bilgin, 2006, s. 75)

Gülseren Tor ise 2011 yılında sunduğu bildiri de kalıp sözler için şu tanımlamayı yapmıştır:

“Her toplumun, gündelik yaşamında çeşitli zaman ve durumlarda kullandığı kendine özgü sözleri vardır. İnsanlar arasındaki ilişkilerde kullanılan selamlaşma, vedalaşma, iyi ya da kötü dilek sözleri, saygı ve nezaket gereği söylenen sözler kalıp sözler arasında yer alır. Gündelik iletişim davranışları toplumdan topluma değişiklik gösterdiği gibi; iletişim sözleri de, aynı toplumda dönemden döneme, bölgeden bölgeye, yöreden yöreye değişiklik gösterebilmektedir. Anadolu’da ölçünlü dille ortak olan kalıp sözler yanında, daha farklı sözlere de rastlanmaktadır. Bu tür sözler Anadolu ağızlarının sözvarlığı içinde, pek çok çeşidiyle ve renkliliğiyle büyük bir yer tutmaktadır.” (Tor, 2011, s. 766)

Cafer Özdemir ise kalıp söz tanımı şu şekilde vermektedir:

“Kalıp sözler bir dilin en dikkat çekici yönlerinden biridir. Toplumsal hayata ait unsurlar içermesi, dini inançları yansıtmaları, söyleyen kişinin iç dünyasına özgü ipuçları vermesi, bünyesinde kültürel değerleri barındırması kalıp sözlerin dil açısından önemini ortaya koymaktadır. Zengin bir içeriğe sahip olması, konuşma dilinde sık sık kullanılmasını

sağlar. Bu yüzden kalıp sözler doğru, etkili ve güzel konuşan kişilerin öncelikli olarak bilmesi/kullanması gereken dil unsurlarıdır” (Özdemir, 2015, s. 286)

Serdar Bulut ise kalıp sözler için şu tanımlamayı yapmaktadır:

“Kalıp sözler de tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, toplumun kültürünü, inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıtan sözlerdir. Aynı dili konuşan bir toplumun kültürüne ışık tuttuğu, onun inançlarını insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıttığı görülmektedir.” (Bulut, 2012, s. 1121)

Yusuf Çotuksöken’in kalıp söz tanımı da şöyledir: “En az iki sözcükten oluşan, içindeki sözcükleri temel (düz) anlamlarını yitirmeden yeni bir kavramı, durumu, eylemi karşılayan söz öbekleridir. (Çotuksöken, 1994, s. 8)

Hamza Zülfikar ise kalıp sözleri tanımlarken kullandıkları durumlardan faydalanmaktadır:

“Kalıp sözler, yargı bildiren, bir olay, bir durum karşısında ilk anda akla gelen ve ‘şaşkınlık, hayret, güvensizlik, umursamazlık, yanlışlık, usulsüzlük, uyarma, dikkat çekme, karşılama, ağırlama, uğurlama, emin olma veya emin olmama, hatır sorma, kuşku, keyfilik, nefret, kin’ gibi çeşitli duyguları, söze dönüştüren kısa anlatımlardır.” (Zülfikar, 2015, s. 231)

Doğan Aksan ise çalışmasında hem “kalıp söz” hem de “ilişki sözleri” terimini kullanırken ve tanımlamasını şu şekilde yapmaktadır:

“Sözvarlığı içinde yer alan bu ögeler, bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması âdet olan birtakım sözlerdir. Sabahleyin karşılaşıldığında söylenen ‘günaydın’ dan başlayarak bir toplumda değişik durumlarda söylenmesi gerekli hale gelmiş olan ‘afiyet olsun’, ‘affedersiniz’, “güle güle” gibi, hatta Türklerde yeni bir ev alan ya da yeni bir eve taşınan kimselere söylenen ‘güle güle oturun’ gibi kalıp sözler, bir toplumun kültürünün ayrılmaz bir parçası kabul edilmektedir.” (Aksan, 2015, s. 42)

Kalıp sözler üzerine bir kitap yazan Hürriyet Gökdayı, çalışmasında diğer araştırmacıların tanımlarını verip yorumladıktan sonra kendisi de kapsamlı bir tanım yapmaktadır:

“Önceden belirli bir biçime girip hafızada öylece saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeyip olduğu gibi hatırlanarak, gerekiyorsa bazı ekleme ve/veya çıkarmalar

yapılarak kullanılan, tek bir sözcükten, ardışık veya aralı sözcükler içeren sözcük öbeği ya da tümceden oluşabilen, belirli durumlarda söylenmesi toplumca benimsenmiş ve görece bir sıklığa sahip sözler olarak iletişimin kurulmasına, devamına veya sonlandırılmasına yardım eden ve kullanım yerleri çok sınırlı olan kalıplaşmış dil birimleri.” (Gökdayı, 2015, s. 71)

Habibe Yazıcı Ersoy, “Başkurt Türkçesinde Kalıp Sözler” adlı makalesinde konu ile ilgili yapılan ilk çalışmalardan bahsetmektedir:

“Aynı dili konuşanlar arasındaki iletişimin hazır kalıpları olduğu gibi, farklı bir dil öğrenimi esnasında da ilk öğrenilmesi gereken ifadeler olan kalıp sözler, 1950’li yıllarda Austin, Grice ve Searle gibi dilbilimcilerle başlayan, ardından birçok dilbilimcinin devam ettirdiği *speech act* söz edimi/sözeylem kuramının bir parçasıdır.” (Yazıcı Ersoy, 2011, s. 3)

Kalıp sözler, sadece bir dile özgü dilsel yapılar değildir. Hemen her dilde görülen dilsel öğelerdendir. Ersoy bu durumu şu şekilde anlatmaktadır:

“Anlamına göre kalıp sözler her toplum ve dilde aynıdır. Çünkü hangi dil olursa olsun o dili konuşanlar arasında selamlaşma, vedalaşma, tanışma, hatır sorma vb. için belirli kalıp sözler kullanılmaktadır.” (Yazıcı Ersoy, 2011, s. 9)

Kalıp sözler, Türkçe’nin eski dönemlerinden itibaren dilin söz varlığı içerisinde bulunmaktadır. Kutadgu Bilig’deki kalıp sözler üzerine çalışan Necmi Akyağın ve Damla Aydoğan yapıtta 128 adet kalıp söz saptamışlardır:

“3) 3. ‘**Yigil sen küle**’ (Hacib, 2008, s. 72)

‘**sen güle güle ye**’ (Hacib, 2008, s. 73)

4) 7. ‘**Dürud ol ödgürmiş resulka selam**’ (Hacib, 2008, s. 72)

“O seçkin resule **salat ve selam**” (Hacib, 2008, s. 73)

5) 7. ‘**Yine işlerine selam hem ulam**’ (Hacib, 2008, s. 72)

“Yine arkadaşlarına **selam ve saygı**” (Hacib, 2008, s. 73)

6) 32. ‘**Bayat yarlıkasu ol edgü kulug**’ (Hacib, 2008, s. 76)

‘o ulu ve iyi kulları **Tanrı yarlıgasın** (günahlarını bağışlasın)’ (Hacib, 2008, s. 77)” (Akyağın & Aydoğan, 2019, s. 128)

Necmi Akyalçın ve Damla Aydoğan, Dede Korkut hikâyelerindeki kalıp sözler üzerine de bir çalışma yayımlamışlardır. Öykü öykü kalıp sözleri ayırdıkları çalışmalarında “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalandığı Hikâye” bölümünde şu kalıp sözleri tespit etmişlerdir:

- “1) *Kara başum kurban olsun suyum sana (ERGİN, 1964, s. 17), (ERGİN, 1964, s.18)*
- 2) *Yohsa göksünde yok mudur iman (ERGİN, 1964, s. 19)*
- 3) *Allah Ta’ala kor-ise ivinü ben kurtarayın (ERGİN, 1964, s. 19)*
- 4) *Sen sağ ol kadın ana babam sağ olsun (ERGİN, 1964, s. 21)*
- 5) *Tanrının birliğine yoktur güman (ERGİN, 1964, s. 21)*
- 6) *Tanrı seni namerde muhtaç itmesün (ERGİN, 1964, s. 25)*
- 7) *Ağ sakallu baban yiri uçmak olsun (ERGİN, 1964, s. 26)” (Akyalçın & Aydoğan, 2019, s. 158-159)*

Atabetü'l-Hakayık’daki kalıp sözler üzerine de çalışan Necmi Akyalçın ile Damla Aydoğan yapıtta 5 adet kalıp söz saptamışlardır:

- “1) *4.Bismillahirrahmanirrahim Türkiye Türkçesi: (4.Bismillahirrahmanirrahim)*
- 2) *29.bu kün tegsü mindin dürud ol yarın 30.Elig tutamçika eğerse munga Türkiye Türkçesi: (29-30 yarın derde düşersenem, elimden tutacak olan o (resule) bugün benden salat ve selam erişsin.)* 3) *37.İlahi keçürgen idim sen keçür 38.neçe me hatalıg kul ersem sanga Türkiye Türkçesi: (37.-38. Tanrım, sen bağıslayan rabbimsin; senin karşında ne kadar günahkâr kul isem, beni affet)* 4) *491.Ugan rahmet itsün bu saat anga Türkiye Türkçesi: (491. Tanrı bu saatte ona rahmet etsin)* 5) *510.Kerek kıl icabet kerek kıl itab Türkiye Türkçesi: (510. İster kabul et, ister hoş görme)” (Akyalçın & Aydoğan, 2020, s. 109)*

Habibe Yazısı Ersoy, makalesinde kalıp sözlerin deyim ve atasözleri ile benzerliklerinin olduğundan ve bunları ayırmada kalıp sözlerin iletişim sırasındaki işlevselliğinden bahsetmektedir:

“Kalıp sözler birçok yönden atasözleri ve deyimler gibi diğer kalıplaşmış dil birlikleriyle benzerlikler gösterebilmektedir. Bu dil birimlerinin hepsi belli şartlar altında belirli olay ya da durumlar geliştiğinde iletişim ortamında konuşur tarafından hazır kalıp olarak seçilerek hızla kullanılacak dinleyen tarafından da daha önce bilinirliği nedeniyle kolayca anlaşılacak türden ifadeler sunar.” (Yazıcı Ersoy, 2011, s. 7)

Muna Yüceol Özezen ise makalesinde kalıp sözler ve deyimlerin ayrımını şu şekilde yapmaktadır:

“Görüldüğü gibi kalıp sözler ile deyim ayrımını yapmak oldukça güçtür. Bu ayrım yapılırken kalıp sözlerin mecazsız ve herkesçe büyük bir sıklıkla kullanıla kullanıla artık tek kavramın karşılığı olan birliktelikler olduğu düşüncesini gözden uzak tutmamak gerekmektedir.” (Yüceol Özezen, 2001, s. 877)

Kalıp sözlerin, deyim ve atasözleri ile kalıplaşmış dil birimleri olmaları nedeniyle ortak özellikleri vardır. Ancak kalıp sözler, deyimler ve atasözleri ile karıştırılmamalıdır. Kalıp sözler, atasözleri gibi genel geçer kurallar ve geçmişten gelen öğütler içermemektedir. Deyimler gibi bir durumu betimlemek veya anlatmak için de kullanılmamaktadır. Aslında kalıp sözler, bağlam içerisinde aldıkları görev ve işlevleri bakımından atasözleri ve deyimlerden ayrılabilir. Atasözü, deyim ve ikilemelerden ayrılan bir yapısal farkı da kalıp sözler tek sözcükten de oluşabilmektedir.

Necmi Akyalçın, hazırladığı deyimler sözlüğünde kalıp sözler ile deyimlerin karıştırılmaması gerektiğine değinmekte ve bu konuyu ayrı bir madde açarak işlemektedir:

“Söz öbeği olarak farklı bir boyuta geçemeyen yalnızca kalıp söz özelliği bağlamında kullanılan bu türden yapılar ve benzerleri deyim niteliği taşımadığından dolayı bu çalışmaya alınmamıştır. Bu konuda değerlendirmelerde bulunan Hürriyet Gökdayı da sınıflandırma yaparak kalıp sözlerin iletişim kurmaya yarayan söz öbekleri olduğunu ilgili makalesinde ayrıntılarıyla ortaya koymuştur. Yukarıya alınan bu türden işlevleri olan söz öbeklerinin deyimsel boyutunun olmadığı açıktır. Deyim olabilmesi içinde bir söz öbeğinin ‘kantarın topuzunu kaçırmak, doğmamış çocuğa don biçmek vb’ anlamsal boyutuyla farklı bir konuma geçmesi gerekmektedir. Oysa ki yukarıya alınan örneklerde böylesi bir anlamdan söz edilmesi olası değildir. Söz konusu örnekler çokçası kişiler arasında iletişim kurma amaçlı kullanılan kalıp sözlerdir.” (Akyalçın, 2012, s. 35)

Hürriyet Gökdayı, kalıp sözlerin yapısıyla ilgili olarak da şunları söylemektedir:

“Kalıp sözlerin yapısıyla ilgili açıklamaların ardından, bu sözlerin hepsinin bütün veya çekirdek halinde kalıplaştıkları; öğelerin dizilişi yönünden cümle, öbek, çok sözcüklü sözlük birim ve tek sözcük olarak bulunabildikleri ve sözcük sayısı yönünden görece az sözcüklü oldukları anlaşılıyor.” (Gökdayı, 2015, s. 78)

Türk Dilinin söz varlığı içerisinde önemli öğelerden biri olan kalıp sözler daha çok işlevsellikleri ile ön plana çıkmaktadırlar. Kalıp sözler, pek çok insanın kullanırken anlamını düşünmeden, belli başlı olay ve durumlarda kullandıkları sözler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dil içerisinde kalıp halde bulunan bu sözlerin en önemli özelliği iletişimi kolaylaştırmaları olarak görülebilir.

Süveyda Şahin⁷⁹, Yeşim Mutlu⁸⁰, Ahmet Pırnaz⁸¹, Lokman Tohumcu⁸² kalıp sözler üzerine tez yazan önemli araştırmacılarıdır.

Işıl Işıktaş Sava⁸³, Fatih Yılmaz-Yasemin Ertürk Şenden⁸⁴, Mehmet Fatih Köksal⁸⁵, Rıza Gül⁸⁶ kalıp sözler üzerine makale yazan önemli araştırmacılarıdır.

⁷⁹ Şahin, Süveyda. “Türkmen Türkçesinde Kalıp Sözler”, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2019.

⁸⁰ Mutlu, Yeşim. “Kalıp Sözlerin Diyalog Botu Üzerine Kodlanması”, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2019.

⁸¹ Pırnaz, Ahmet. “Kahramanmaraş Halk Kültüründe Kalıp Sözler”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2019.

⁸² Tohumcu, Lokmaz. “Kök Türk Yazıtlarındaki Kalıp Sözler”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2018.

⁸³ Işıktaş Sava, Işıl. “Kırım Tatarcasında Sosyal Hayatta Kullanılan Kalıp Sözler”, Odü Sosyal Bilimler Dergisi, C.7, S.3, s.599-604, 2017.

⁸⁴ Yılmaz, Fatih; Ertürk Şenden, Yasemin. “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinlikler Öğretimi” Asya Öğretim Dergisi, C.2, S.1 (ÖZEL), s.53-63, 2014.

⁸⁵ Köksal, M.Fatih. “Edebiyatımızda Kalıp Sözler ve Divan Şirinden Dört Örnek”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.30, S.0, s.331-348, 2003.

⁸⁶ Gül, Rıza. “Dede Korkut Hikayelerinde Söz Kalıpları”, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, S.10, s. 100-105, 2008.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANLARDAKİ SÖZ VARLIĞININ ANLAMSAL SINIFLANDIRMASI

3.1. Argolar

3.1.1. *Aganta Burina Burinata*

Cinsellik

- Denize açılırken kayıktan battaniyemi salladım, pencereden bakan **kaltağı** selamlıyordum. (s.10)

Kaçış

- Biz ilk burnu kavanço edip gözden kaybolunca, o da pılı pırtıyı topladı mıydı, evden hemen **dümen kırmış**.

Alkol

- “Birbirimizi görüşümüzün şerefine bir-iki kadeh **parlatalım!**” dedi. Babam; “Hayır olmaz, rakıyı çoktan bıraktım” diyerek ayak diriyor, ötekiyse hiç kulak asmıyordu. (s.18)

Suçluluk

- Davut çocuğu çağırıldı, tokatladı ve ‘Bir daha böyle bir **halt işleyeyim** deme, baban arkadaşımıdır. (s.20)

Cinsiyet

- **Herife** ihtiyar yaşında inme iner. (s.20)
- Denize yumruğumu sıktım: “**Ulan** sana onu vermem!” diye bağırdım. (s.23)
- “**Ülen**, gözlerini fal taşı gibi açmış dışarıya ne bakıyorsun?” (s.53)
- “Ayıp ettin, az kaldı **herifin** gözünü patlatacaktın!” diyorlardı fakat amcamın yaptığına mukabele etmiş olduğumdan dolayı için için sevindiklerini gözlerinden okuyordum. (s.98)
- **Ulan** o yağ babanın malı mı ki, ha bire akıtıyorsun? (s.98)

- ... **Herif** patlıcanlı kebaba bayılır” dediklerini; bazen kızların ufukta yıldızlar arasında erkeklerinin vardiyapruva ışığının çakmasını bekleye bekleye gözlerinin kızardığını söyler... (s.109)
- “**Herifin** sevgilisi yok ki utancı olsun.” (s.110)
 - Böyle konuşarak, bana masumiyetini göğsünü açarmış gibi açan bu ihtiyarcığın yüreğine ben nasıl olur da zehirli bir kamayı, “Fırsat bu fırsattır” diye harttadak saplar ve **herifin** canına kıyardım! (s.147)
 - **Herif** acemiliğim dolayısıyla benimle alay ederek kazığı elime verdi, tıngır mıngır gidişimizle onu arkada bırakarak, ilk dönemde kazığı çalıkların arasına fırlattım. (s.150)
 - **Herifse**; “Baharın ilk önceleri yağdıralığa diyecek yoktu” dedi. (s.155)
 - Ben **herife** kısaca; “pek iyi, bu yıl bir şey almayacağım, bu getirdiklerimi de alıkoyun” dedim. (s.157)

Ceza

- Davut’un gözü ufukta, kulağı şıyrıdayan denizdeydi. **Damdan** çıkaldan beri, Davut’un sifteh güldüğünü görmüştüm. (s.22)
- “Çakmadım sanma, babandan **paparayı birlikte yeriz!**” dedi. (s.70)

Ölüm

- Hepimiz ya bir kaza neticesinde ya da kazasız olarak **cavlağı çekeceğiz**. Fakat ne bileyim, ölmeyen önce insan yaşar a. (s.25)
- Ben içimden, “Allah vere de şu Dursun Ağa’nın eşeği vaktiyle **nalları dikse** de, biz de bu mevzudan kurtulsak” diye dua ederdim. (s.173)

Oluşum

- Bir vakit başında **peydahlanan** bir ur, yavaş yavaş ceviz kadar, sonra da domates kadar büyüüp kızarmıştı. (s.28)
- Denize bakacağına, senelerce çeşit çeşit ayakkabıların taban ve topuklarına dikkatle bakmak mecburiyeti, Halil Usta’nın gönlünde, karalara ve topraklara karşı zehir gibi bir kinin **peydahlanmasına** sebep oldu. (s.32)

Dedikodu

- Dışarda Danacıların Hanife'yle K r Halit'in canlı canlı **fiskos ettiklerini** duydum. (s.43)
- Vapura iki zengin Moschild'in yolcu olarak geldikleri **fiskos edilmişti**. (s.118)

Ekonomi

- Ben de kadiya turfanda hıyar yetiştiriyormuşum gibi, paraların topunu kaldırıp bizim gelin hanıma **toka ettim**. (s.10)
- “Altmış paradan bir **mangır** aşağıya olmaz” dedi. Kazayak; “İnsaf et be yahu! İki okkalık balık satarak milyoner mi olmak istiyorsun?” dedi. (s.67)

İdrak

- “**Çakmadım** sanma, babandan paparayı birlikte yeriz!” dedi. (s.70)

Hile

- “Sahiden gök bugün **madrabaz** Kazayak'ın suratına benziyor” diye söze karıştı. (s.70)

Birleştirme

- Konuşa konuşa işimizi bitirdikten sonra kaptanın ve öteki tayfaların gelmesini beklerken, c z lm ş bulduğum ipuçlarını **matis ettik**. (s.83)

Hareketsizlik

- Deniz g llerinin  l  suları gibi **apışakaldım**.  mitlerim de g l sularının üzerinde şişekoyan hayvan leşlerine döndüler. (s.83)

Aşağılama

- Amcam oğlanın başını yarmakla hıncını alamamıştı, bir elinde oğlanın elinden kopardığı zeytinyağı şişesi, öteki elinde yeke, oğlanın üzerine çıkıp “**Thıcık kerata! Thıcık kerata!**” diye tepinmeye başladı. (s.98)
- “Dur seni **piç kurusu**, senin canını çıkarmazsam, bana adam demesinler” diye yaygaralar kopararak, elindeki kepçeyle, dört-beş yaşında bir çocuğu dövüyordu. (s.125)
- Halbuki Gâvur Ali'nin Hüseyin Dayı hakkında kullandığı en hafif laf “miskin, mıymıntı, **hırbo**” gibi sözlerdi. (s.145)
- “Benim adım **piç kurusu**” dedi. (s.154)

Gösteriş

- Tam o sırada feslerini çapkıncasına öne eğmiş, bıyıklarını burmuş, kol kola omuz omuza vermiş, üç külhanbeyi **cakalı** adımlarla çala taban sokağa daldırlar. (s.115)

Kazanmak

- Fakat bu dayak meselesinden sonra bir taraftan çiftlik sahibi, muhafızları ve ortakçıları, bir taraftan da Ateşoğlu ve kızı arasında merhametsiz ve amansız bir mücadele, bir kurnazlık birbirini **faka bastırmak** yarışdır başlamış. (s.131)

3.1.2. Ötelerin Çocukları

Cinsellik

- “Paralarla okul değil, deve yaptı **pezevenkler**. Hani ya imsak sevaptı?” diye sordu. (s.13)
- Bu sözü üzerine, “Edepsiz! Utanmaz! **Orospu!**” diye sille, tokat kasırgasına uğradı. (s.26)
- En hafif deyimiyse, *güzellik tellalı pezevenk!* Kendinden biraz utan a canım! (s.39)
- Ne iş görüyorsunuz’ sorusuna cevap olarak, ‘**Pezevenklikten** başka her şey’ diye yazmıştım. (s.44)
- Şimdi aynı soruya, ‘Sadece **pezevenklik!**’ diye cevap vermekliğim lazım. (s.44)
- Hemen oracıkta sayım suyum yok diye, o **şurfıntıyla** ilişkiyi kesmişti. (s.48)
- Ne var ki bir gün Kocabekir Efendi onu “Sus be **oroşpu!**” diye yerde çiğneyince ve kalın kundurasıyla tekmeleyip de birkaç dişini kırınca çocuk bunları dayak faslının doğal ayrıntısından saymakta tereddüt etti. (s.96)
- Vay **oroşpu!** Vay gidi hain karı! (s.101)
- Emine sözlerini sürdürerek, tütünden sonra yeni yapılan yola taş taşıdığını, ama sıtmanın artık belini büktüğünü, yine aç kaldığını, işte o zaman, “o **cenabet herif**” e rast geldiğini titreyerek söyledi. (s.112)
- Artık Emine adı bir **oroşpu** -ya da halk dilinde “esnaf” olmuştu. (s.116)

- Artık Emine adı bir orospu -ya da halk dilinde “**esnaf**” olmuştu. (s.116)
- Son olarak taktığı lakap, “Veresiye veren **kaltak!**”tı. (s.116)
- Çarşıda, pazarda ona rastlayınca sesini en tiz bir çığlığa çıkararak, “Veresiye veren!” diye bağırır, sonra davudileşen bir sesle “**Kaltak!**” diyer eklerdi. (s.116-117)
- “Meczip” tarafından kendisine takılmış bulunan bu “Veresiye veren **kaltak**” lakabı da çok sürmeden unutulup gitti. (s.117)
- Çünkü **yellos** şimşek gibi bir hareketle kaçmıştı. (s.128)
- **Yellos** ufacak kuyruk çekişiyle ok gibi kaçabilirdi. (s.128)
- Ahtapot ısırma hazırlanan bir yılan gibi yavaş yavaş irkildi, **yellosun** üzerine atıldı. (s.129)
- Ne var ki iki eliyle, olanca gücüyle asılmadan **cenabet şey** yerinden kopmuyordu. (s.161-162)
- İçeri yaşlı kapıcı karı daldı; “Bre **kaltak**, o çığlıklar nedir?” (s.203)
- Utanmadan koca kayığı **cenabet** ettin! (s.210)
- Zehra’nın yapmak istediğini başarabilmesi için, Tiycan’ın vicdan azabı duyan, ağlayıp sızlayan, yalvarıp yakaran bir günahlı rolünü oynayamazsa, yüzünden ar perdesi sıyrılan bir **kaltak** tavrını takınmalı, söze karşı söz, küfre karşı küfür yetiştirmeliydi ki; öteki iki kardeşini kızdırsın, üçü bir olup kendisinin saçını, başını yolsunlar! (s.281)
- Bunun için, senin yaptığın dosdoğru **aşiftelikten** başka bir şey değil. Koskoca bir karısın, emzikteki çocuk değilsin ki; ettiğini toyluğuna verelim! (s.281)
- Olanca sesiyle Karakız’a, “Kara **kaltak!**” diye haykırdı. (s.282)
- Zehra, pek kirli bir iş görmüş olduğumu, benim bir **kaltak**, çocuğumun da bir piç olduğunu söylüyor. (s.282)
- Bana Kara **Kaltak** derler. (s.297)
- Önceleri Tiycan’a “**orospu**” diyenler, sonraları “babayiğit kadındır” demişlerdi. (s.297)
- Yeniden ağız değiştirerek bu kez “Kara **Kaltak**” diyorlardı. (s.297)

- Efendim, gün geçmez ki köy altüst olur, Kara **Kaltak**'ı alıp oynatırlar... (s.298)
- Yolda sekiz erkek tarafından tepile tepile adam edilmiş ve kaymakamın arzuladığı kılığa sokulmuş olacak olan Kara **Kaltak**'ın dağda kömür yakmakta olan kömürcülerin yanına götürülmesi ve buluşmaya zaptiyelerle gelecek olan kaymakamın önüne serilmesi ve kömürcüler tarafından oynatılırken hır gür çıkmış olduğunun söylenmesi, bundan sonra da kömürcülerin sıra dayacağına çekilmesi gelirdi. (s.298)
- Hacı Resul, “**Orospunun** eniğini alın, ardı sıra kuzu gibi meleye meleye gelir” diye bağırdı. (s.299)

Aşağılama

- Burna doğru inadına tam yolla giderken, dişlerinin arasından “Deh gidi **keratalar!** Ölür müsün öldürür müsün?” diye homurdandı. (s.15)
- Kerimoğlu o zaman bıçağını kınından çekip, Hurşit'i önüne katmış, kınını elinde sıkarak, “Ülen **angıt suratlı** kerata! Hani ya Kerimoğlu'nun adını kurşunla alnına yazacaktın? İşte bıçak! Sen bıçak, ben de kınla dövüşeceğiz. Altta kalanın canı çıksın!” diye bağırmış. (s.25)
- Kerimoğlu o zaman bıçağını kınından çekip, Hurşit'i önüne katmış, kınını elinde sıkarak, “Ülen angıt suratlı **kerata!** Hani ya Kerimoğlu'nun adını kurşunla alnına yazacaktın? İşte bıçak! Sen bıçak, ben de kınla dövüşeceğiz. Altta kalanın canı çıksın!” diye bağırmış. (s.25)
- Köylüler toplanınca da, “İşte sizi ürküten **keratalar** bunlardır” demiş. (s.25-26)
- Gerçekten güzeldi **keratanın** kızı. (s.28)
- **Keratanın** anılarını okudum. (s.43)
- Ötekinin, “Yahu Cemal, kendimden değil, şu Casanova **keratasından** bahsediyorum...” demesine kalmadan Cemal; “Bırak! Bırak!” diye bağırdı. (s.44)
- **Köftehor** ‘köfte yemek’ demekmiş. (s.103)
- “Yaman **köftehorlardır** bu adamlar” dedi. (s.103)

- Ben şimdi **kerataların** hadlerini bildiririm. (s.104)
- Git ulan oradan **kerata!** (s.104)
- “Deh gidi **keratanın** kızı!” dedi. (s.116)
- Ama onu da **kahpece** öldürmüşlerdi. Hem de, asıl içini kan ağlatan nokta, kendisini alet ederek öldürmüşlerdi. (s.126)
- Nuri’nin efendisi Çil Hasan, onu hep “**Sütü bozuk piç**” diye paylar, ona sabahtan akşama çapa çapalatırdı. (s.182)
- Bu **piçi** eve alalı beri hiçbir işimiz denk gitmedi. (s.183)
- Şimdi de uğursuz **piç** kocamın başını yedi. (s.183)
- Dürri Efendi gibi zengin olmaya çalıştıkları halde başarılı olamamış olanlar, onun cemaziyülevvelini kahvelerde birbirine anlatırken, öncelikle “Vay gidi **kerata!**” gibi iltifatlı deyimlerle söze başlarlardı. (s.249)
- Zehra, pek kirli bir iş görmüş olduğumu, benim bir kaltak, çocuğumun da bir **piç** olduğunu söylüyor. (s.282)
- Tiycan bir **piç** doğurmuş. (s.289)
- Dünyaya istenmedik bir konuk, bir **piç** olarak gelmiş olan çocuk, yıldızlara hayran hayran bakarak, gözleri ışıltı ışıltı, “Ana bunlar ne?” diye sorduğunda, Tiycan, “Bunlar yıldız çocuğum” diye cevap vermişti. (s.294)

Dedikodu

- Kapı yavaşça aralanır, kadın kaşla göz arasında içeri alınır, kapı ardında **fiskoslar**, pazarlıklar olurdu. (s.22)
- Önceleri, sokaklardan geçiyorken evler soluklarını tutuyorlar, arkasından **fiskos etmek**, onunla alay etmek için, uzaklaşmasını bekliyorlarmış gibi geliyordu Elif’e. (s.126)
- Etem Reis’in geçmişi hakkında hiçbir şey söylememesi, çeşit çeşit esrarengiz öykülerin **fiskos edilmesine** neden olmuştu. (s.178)
- Hani ya o **fiskosların edildiği** sıralar vardı ya? Seferden gelmiştim. Çiçekleri kurumuş buldum. (s.224)

- Hazır şimdi köyde **edilen fiskoslar** varken, el birliği edip hep birden üstüne cullanmalı değil miydi? (s.261)
- Hacı Resul işinde olduğu gibi, **fiskosların** topu da boşa çıkar da, boşu boşuna yaygaralar kopardıktan sonra Zehra yüz karasıyla kalırsa; bu kez, üstelik Karakız'ın karşısında el pençe divan durmak zorunda kalacaktı. (s.262)
- Hatta ilçede, dedikoducular, köşe bucak kendisini kız oğlan kız olmadığını bile **fiskos etmeye** başlamışlardı. (s.271)
- Çünkü Afife Hanım'ın arkasından **fiskos etmiş** olanların gözleri kör olsun diye, gelin döşeginin al kanlara boyanmış yatak çarşafını bir zafer bayrağı gibi, odanın ortasına dikmiş ve konuklara, "Nasıl? Kız oğlan kız, değil mi?" diye böbürlenmişti. (s.272)
- Köyün dört yanını **fiskoslar**, anlamlı göz kırpışlar sarmıştı. (s.277)
- Bu önemli şeyin, Zehra tarafından kesin olarak ısrarla ileri sürülmekte ve köylüler arasında da boyuna **fiskos edilmekte** olan o mahut Şefik Bey işine değgin olduğunu tahmin etti. (s.278)

Cinsiyet

- Kerimoğlu o zaman bıçağını kınından çekip, Hurşit'i önüne katmış, kınını elinde sıkarak, "**Ülen** angıt suratlı kerata! Hani ya Kerimoğlu'nun adını kurşunla alnına yazacaktın? İşte bıçak! Sen bıçak, ben de kınla dövüşeceğiz. Altta kalanın canı çıksın!" diye bağırmış. (s.25)
- "Biz Kerimoğlu'nu bilmez miyiz? **Herif** enayi mi ki, senden hiçbir şey almadan sana bir beşibirlik versin? Köyün namusunu bir paralık ettin!" diye avaz avaz haykırdı. (s.26)
- **Ülen** Kerimoğlu, insanlara artık bu kadarcık da mı güvenin kalmadı? (s.36)
- **Herifi** peşime taktım. (s.41)
- Ben afallamıştım, gözlerim yuvalarından uğramış bir halde, bir elimdeki banknota, bir de önümdeki kırmızı fenere bakıp duruyorken, **herif** kapıyı çalıp içeriye daldı. (s.41)
- **Herif** anılarını yazmış. (s.43)

- A **herifler** bizimle alay mı ediyorsunuz? (s.104)
- Git **ulan** oradan kerata! (s.104)
- Emine sözlerini sürdürerek, tütünden sonra yeni yapılan yola taş taşıdığını, ama sıtmanın artık belini büktüğünü, yine aç kaldığını, işte o zaman, “o **cenabet herif**” e rast geldiğini titreyerek söyledi. (s.112)
- **Herifler** o bakışı görünce kaçtılar. (s.123)
- Aman geç geliyor filan diye erkeklerinize çatıp durmayın, çünkü Allah esirgesin bir kazadan bir ölümden sonra, keşke **herif** eve gelebilseydi de, geç gelseydi diyor insan. (s.165)
- **Herife** istediği parayı verdik, kayığı ne zaman istersem, o zaman yürütmek zorunda. (s.211)
- “Fakat nankör **herif** ödevinin ne olduğunu hiç kavrayabilir mi?” diyordu. (s.211)
- “Sizin demincek buyurduğunuz gibi, nankör **herifler!**” diye ağız kullandılar. (s.211)
- “Tembel **herifler**, gece yol alacaklarına limanda yan gelip uyumak istiyorlar!” dedi. (s.212)
- Yoksa **herifler**, köpek ölüsü gibi bizi pisi pisine boğduracaklardı. (s.217)
- Ona, “**Herifi** seviyor musun?” diye sordum. (s.224)
- Meşe odunu kafalı **herifler!** (s.253)
- Öfkeden, **herifin** küplere bindiğinin adamakıllı farkında idi. (s.256)
- **Herifin** suratı öyle olmuştu ki; gülmekten kendini alıkoyamadı. (s.256)
- **Herif** sopayı döşedikçe ben de bastım kahkahayı! (s.256)
- **Herif** beni döverken benden korkmaya başlamasın mı? (s.256)
- **Herif** koş a koş a atına vardı; eyere atladı. (s.256-257)
- Yahu **herif**, çile çekmekten, musibete uğramaktan, sevginin acı akıbetlerinden, hele hele çocuğu düşürmekten söz ediyordu. (s.273)

- Baksana, **herif** benim analığımlı ayıp görüyor, karnımdaki çocuğu öldürmek istiyor. (s.275)
- Ay, aklını mı oynattı, bu sünepe **herif**. (s.275)
- **Herife** gönül kaptırdın galiba. (s.278)
- **Herif** tarafından aldatılmış, ayartılmış, ona gönlünü kaptırıp şeytana uymuş olduğunu ya da adamın evlenmeye söz vermiş olduğunu söyleseydi, ağlayıp sızlasaydı bari! (s.281)
- Şöyle bir kalkındı, “**Herifle** evlenmeyi tasarlamış olsaydın, herif tarafından aldatılmış, baştan çıkarılmış olsaydın -yaptığın gene yapılır şey değildi ya- neyse; ama sen, herife gönül vermemiş olduğunu söyledin, onunla da evlenmeye niyetlenmiyormuşsun. (s.281)
- Şöyle bir kalkındı, “Herifle evlenmeyi tasarlamış olsaydın, **herif** tarafından aldatılmış, baştan çıkarılmış olsaydın -yaptığın gene yapılır şey değildi ya- neyse; ama sen, herife gönül vermemiş olduğunu söyledin, onunla da evlenmeye niyetlenmiyormuşsun. (s.281)
- Şöyle bir kalkındı, “Herifle evlenmeyi tasarlamış olsaydın, herif tarafından aldatılmış, baştan çıkarılmış olsaydın -yaptığın gene yapılır şey değildi ya- neyse; ama sen, **herife** gönül vermemiş olduğunu söyledin, onunla da evlenmeye niyetlenmiyormuşsun. (s.281)
- Zehra **herife** gönül kaptırmadığımı söylüyor. (s.282)
- A kardeşim, eğer ben bu **heriflerin** vatandaşı isem, vallahi ikisi biri yok, intihar ederim. (s.291-292)
- Karakız **herifin** çocuğu kendine çekmeye kalkıştığını anladı. (s.296)

Kandırma

- Tam **mantara bastın** Kerimoğlu! Artık oldu olacak. Eninde, sonunda, bir gün kurşunla öleceğini sanki bilmiyor muydun? (s.36)
- Haşmet Bey bu gezintileri gitgide sıklaştırmış, yapacağı son hücum için artık kızın tam **tava gelmiş** olduğuna hükmetmişti. (s.49)

Ekonomi

- Cebinden elli dolarlık banknot çıkarıp **toka etmez** mi? (s.41)

Eğlence

- A herifler bizimle **alay mı ediyorsunuz?** (s.104)
- Erkeklerin kof kof takırdayan kahkahalarının gürültüsüne kadınlar da katılıyor, (erkekler görmesinler diye, bir tek gözleri dışında yüzlerini büsbütün örterek) “Şu Alyanak Efendi Ağa, ne de **alaycı adamdır**” ya da “Celep Mahmut, taşı amma da güzel gediğine yerleştirir!” diye onlara takılarak ciyak ciyak gülüyorlardı. (s.120)
- Önceleri, sokaklardan geçiyorken evler soluklarını tutuyorlar, arkasından fiskos etmek, onunla **alay etmek** için, uzaklaşmasını bekliyorlarmış gibi geliyordu Elif’e. (s.126)
- **Makaraları salıvermemek** için kıvrım kıvrım kıvrılırken, birdenbire portakalın biri aşağıya düştü. (s.142)
- “Haydi git üfle de dönsün” diye **alay ettiler**. (s.147)
- Zimba da mektup isterdi, fakat madem ki karısı rahmeti rahmana kavuşmuştu, o da işi acı tatlı **alaya vurup**, rakıya kavuştu. (s.223)
- ‘Hem paramı çalar hem de benimle **alay edersin** ha’ diye, sopayı kaptığı gibi Yaradana sığınarak, veriştirmeye koyulmaz mı? (s.256)
- Ben **makaraları savurup dururken** o sopayı bir tarafa fırlatınca tabana kuvvet kaçtı. (s.256)
- Apak Efendi, içerledikçe içerlemiş ama işi **alaya dökmüştü**. (s.271)

Uzaklık

- Yoksa iştahlı bir alıcı olduğunu anlayacak olan Hacı Duvalis, **anasının nikahını** isterdi. (s.190)

Alkol

- Dükkanı kapadıktan sonra, eş dostla birlikte Apak Efendi **kafayı tütümlerken**, ileri geri, abuk sabuk sözler etmiş, caka ve afur tafur sırasında şuna buna dil uzatarak şiddetle birkaç tokat yemişti. (s.277)
- Dün **kafayı iyice tütümlerdim**. (s.291)

İdrak

- Saman altından yürütülen suyu anlamakta pek gözü açık davranan köylüler, kendilerinin Şefik Bey tarafından gövdeleri büyümüş bir çocuk, uysal bir hödük sayıldıklarını, böyle sayılmalarının da kendilerine karşı yapılmış büyük bir lütuf sanıldığını **çakmışlardı**. (s.289-290)

3.1.3. Uluç Reis

Kavga

- Vahşi bir merakla tepeden tırnağa göz kulak kesilmiş olan halk, birbirlerine “Acaba haydutlar gene bizimkilerden birini mi sıkıştırıyorlar? “Acaba bu sefer bizimkiler mi haydutları **tepeliyorlar?**” yollu sorular soruyorlar; kimisi Türk korsanları için dua ediyor, kimisi de düşmana lanet okuyordu. (s.7)

Aşağılama

- Uluç Ali Sen Jak’ın cesetlerle dolmuş geçitlerinden yol açarak ve şövalyelerin lisanından, “Nasıl biçare, biçare silahsız Türk gemisinin çoluk çoğunu; marifet yapıyoruz diye, kılıçtan geçirirsiniz, ha? İşte kılıç! Ve hodri meydan, savaşın bakalım **keratalar!**” diye bağırarak Sen Jak’ın kış kasarasına ulaştı. (s.14)
- **Keratanın** yediği halta bak. (s.27)
- **Kerata** üzeri altın işlemeli kadifeden bir elbise giymişti. (s.49)
- Ona, ‘Ulan, **kerata oğlu kerata** ve pezevenkler! İşte anam o hain ellerinizden kurtuldu. Alınız onu şimdi!’ diye haykırdım. (s.53)
- Kürekçilere, “Anasını satayım! Getirin geriye şu Allahın belasını vermeyesi **piç kurusunu!**” diye bağırdı. (s.63)

- Efendimiz, imparatorumuz, yani büyük Türkümüz, yani siz, bugün o alçak o hain, o menfur **köpek oğlu köpek**, eşek oğlu eşek Diyego de Azueras denizlen kerhanecinin üzerine bugün kazandığını o muazzam, o yüksek, o engin zaferden bir akşam önce, ben ve bu iki arkadaşım köleleriniz uykuya vardığımızda aynı rüyayı gördük. (s.74)
- Efendimiz, imparatorumuz, yani büyük Türkümüz, yani siz, bugün o alçak o hain, o menfur köpek oğlu köpek, **eşek oğlu eşek** Diyego de Azueras denizlen kerhanecinin üzerine bugün kazandığını o muazzam, o yüksek, o engin zaferden bir akşam önce, ben ve bu iki arkadaşım köleleriniz uykuya vardığımızda aynı rüyayı gördük. (s.74)
- “Topunu da kılıçtan geçirmeli **kerataların!**” dedi. (s.110)
- Barçadan topçu ustası Hoca Nasreddin veyahut Deli Davut’un sesi megafonlar, “Hastir ulan, **bok!** Ne duruyorsun? Durma ateş et! Vuracaksın sanki” diye cevap verdi. (s.141)
- Memiş, “Bırakın beni, **budalalar!** Bırakın beni, savaşıcağım! Benim bir şeyim yok!” diye bağıyordu. (s.142)
- İmama dönerek, “Şu iyi yürekli **budala** kadınla bu bizim Tahtabacak’ın nikahlarını hemen şimdi burada kıyıver. Şahit olarak biz varız” dedi. (s.166)
- On dört yaşında olan bu çocuk gerçekten asildi; çünkü ölü kral Ferdinand’ın bir **piçiydi**. (s.196)
- İpleri kavrayınca Viko’nun suratına çarptı ve ona, “**Kerata**, kime el kaldırıyorsun? Bu iplerle bağladıktan sonra değil sen, avradın bile adama dayak atar. Haydi vurabilirsen vur bakalım!” diye bağırdı. (s.200)
- Uluç Ali içinden, “A **köftehorlar** ben de sizin kadar acıyorum, ama gelgelelim, bizimkisi çocukça merhamet” diye düşündü. (s.270)
- Tahtabacak; “Doğru söylüyorsun, böyle **budalaca** niyetleri ilham etse etse şeytan ilham eder” dedi. (s.284)
- Veya düşmanın yapacağı bir **budalalık** sayesinde üstünlük kendisine geçebilirdi. (s.291)

- İspanyol, “Şimdi göreceksiniz, dikkat ediniz. Bir, iki, üç dedi miydi **avanak** Türk kayaların üzerine oturmuş olacak!” diyordu. (s.296)
- “**Budala** bize gözdağı vermeye uğraşıyor” dedi. (s.297)
- Andrea Dorya usul dışında bir zafer kazanmaktansa usule uygun bir ricat yapmayı, yani dayak yemeyi yeğleyen usul **budalası** bir adamdı. (s.332)
- Hiç sözünde durmayan bu herife inanarak, zaten ilk önce bu herif tarafından çiğnenmiş olan mukaveleye sadık kalmak **budalalık** olurdu. (s.412)
- Papalık davacısı Bonifas’ın **piçi** olan adamın da deniz işlerini anladığı yoktu. (s.432)
- Çünkü geceleyin o saray **köftehorlarından** kurtuluyordu. (s.465)
- O zamanın Türkiyesinde, “**köftehor**” karısı tarafından kendisine boynuz takılmasına aldırmayan erkeğe derlerdi. (s.465)
- Bu kanuni madde “**köftehor**”lar için yapılmıştır. (s.465)
- Yani karısının zina işlemesini kabul eden kocalardan veya başka bir tabir ile **köftehorlardan** bu hali hazmettiği için, elli akçe hazmiye alınır demektir. (s.465)
- İşte o ipek kaftanlı ve elleri şamdanlı **köftehorlar** sağında solunda ve arkasında yürüyerek onu kafile halinde yatak odasına götürüyorlardı. (s.465)

Cinsellik

- Kont burada bir gözünü arkadaşlarına çapkın çapkın kırparak, “**Yatak eti** tedarik etmesini bilse, mesela on altı, on yedi yaşında bir piliç! Eh, o zaman onu eküyyelerin şahı sayardım” dedi. (s.21)
- Ona, ‘Ulan, kerata oğlu kerata ve **pezevenkler!** İşte anam o hain ellerinizden kurtuldu. Alınız onu şimdi!’ diye haykırdım. (s.53)
- Efendimiz, imparatorumuz, yani büyük Türkümüz, yani siz, bugün o alçak o hain, o menfur köpek oğlu köpek, eşek oğlu eşek Diyego de Azueras denizlen **kerhanecinin** üzerine bugün kazandığını o muazzam, o yüksek, o engin zaferden bir akşam önce, ben ve bu iki arkadaşım köleleriniz uykuya vardığımızda aynı rüyayı gördük. (s.74)

- “Vay gidi **pezevenk** vay! Yusuf Reis! Bu adamın sözleri hep yalan. (s.77)
- **Orospuluk** etmemiştim ki gülümseyeyim! (s.83)
- **Pezevenkler** amma da nişancı imişler. (s.109)
- Yanında duran odabaşı Selim Ağa’ya yavaşça, “Bak şu zimba sakallı **pezevenğin** gelişine!” dedi. (s.110)
- “Yetkim olduğu için sana hürriyetini veriyorum. Şu dakikada esir değilsin; a çok Katolik majestenin **pezevenği!**” dedi. (s.111)
- Şu **pezevenği** azat etmekle arkadaşların hakkını yememiş oluyorum. (s.111)
- Çünkü bu **pezevenk** payıma düşer, herifi istersem satarım, istersem kendisinin salıverilmesi için verilecek fidyei necatı (kurtarmalığı) kabul eder, onu hısım akrabasına iade ederim. (s.111)
- Öfkesinden ağzı köpüre köpüre öteki İspanyol muhafızlarına, “Tutun, şu Morisko **orospusunu!** Tutun şunu, hemen Engizisyona götürelim, onu yaksınlar!” diye bağırdı. (s.188)
- Ali, uyur gibi yapınca Viko öteki İspanyollara, “Gördünüz mü bugünkü o Morisko **orospusunu?**” (s.188)
- Uluç Ali, “**Pezevenk!**” dedi. (s.288)
- Bundan dolayı kontes içinden, “At, babam at; bol keseden at, eyy kart **pezevenk!**” diyordu. (s.295)
- Kalitada, Uluç Ali, yanında duran Kırlangıç Veysel, yelkenci Muharrem ve topçu Çakır Mevlüt ile başka denizcilere, “Bu kadirga, bizden hiç olmazsa üç kere daha kuvvetli; bana kalırsa ancak rampa suretiyle **pezevenklerin** hakkından gelebiliriz” dedi. (s.297)
- Uluç Ali’nin arkasında duran bazı korsanlar, bu sözleri işitince Türkçe olarak, “Vay **orospu!**” dediler. (s.305)
- Tunus’un oynak, döneke ve **kaltak** Beni Hıfıs emirlerinin saman altından su yürütürcesine Şarlken’le fiskos etmekte ve Afrika için felaketler hazırlamakta olduğunu biliyordu. (s.310)

- “Şimdi esirim ve mevkiye göre muamele görmek isterim” diye cevap verince Uluç Ali, “Sen alçak bir katilsin, senin serenissin majeste dediğin **pezevenk** bana vız gelir. Sen bir katilsin ve ona göre muamele göreceksin!” dedi. (s.347)

Gençlik

- Kont burada bir gözünü arkadaşlarına çapkın çapkın kırparak, “Yatak eti tedarik etmesini bilse, mesela on altı, on yedi yaşında bir **piliç**! Eh, o zaman onu eküyyelerin şahı sayardım” dedi. (s.21)
- Yanındaki İspanyol,” Hiç öyle şey mi olur? Nah, bu **piliç** var a!” diye diye fisıldadı. (s.24)

Suçluluk

- Keratanın **yediği halta bak.** (s.27)

Cinsiyet

- **Herif** bir barça yaptırmış, İskenderiye’den Kuşadası’na baharat ve yolcu taşıyan bir Türk gemisini zaptetmiş, içinde bulunan çoluk çocuk yüz küsur Türk yolcusunun seksen kadarını, hepsinin gözü önünde, güvertede başlarını kestirmiş, alıkoyduğu yirmi küsur yolcuyu da her iki günde bir, dümenin sağına soluna diktirdiği iki kazığa, ikişer ikişer çaktırmıştı. (s.34)
- Fakat yüzünün o çelik maskesinin içinden masum çocuk gözleriyle bakan adam, Türkçe ona, “**Ülen** sen burada ne yapıyorsun?” dediği zaman, İtalyanların eline geçmemiş olduğunu anladı. (s.42)
- Doğrusu köylerden akın akın gelmiş olan köylüler, bu **herifleri** seyretmekle hiç olmazsa üç ay için konuşmalarına konu bulmuş olacaktı. (s.49)
- Ona, ‘**Ulan**, kerata oğlu kerata ve pezevenkler! İşte anam o hain ellerinizden kurtuldu. Alınız onu şimdi!’ diye haykırdım. (s.53)
- Deli Davut Türkçe, “**Ülen** gâvurun amma da kocamanına çattık” diye gülmüştü. (s.57)
- Bu sözlerinin baş tarafında, Cenevizli ile savunma ve saldırma yolunda kılıç şakırdatıp dururlarken, Nasreddin tam “Davut” lafına gelince sepetlemesine öyle bir

kılıç sallamıştı ki iri yarı **herif** bir daha kalkmamak üzere güvertede kendi boyunu ölçmüştü. (s.57)

- Deli Davut Koca Murat’ın yüzüne, “**Ülen**, neye pis pis düşünüyorsun?” diye bağırdı. (s.63)

- Koca Murat Uluç Ali’yi fiçiya koyarken, “**Ülen**, hele burdan çıkayım de, anam avradım olsun, seni pırasa gibi doğrarım!” dedi. (s.63)

- Adamın başını lobut topuzunun bir vuruşuyla ceviz gibi patlatırken Uluç Ali’ye “**Ulan**, ayaklarımın arasında ne geziyorsun” diye bağırmasıyla beraber, kışına öyle bir tekme havale etti ki, Uluç Ali birdenbire kuş kesilerek havalandı. (s.71)

- İki seneden beri kürek çekiyorlarmış, **herifler** bir deri bir kemik kalmışlar. (s.74)

- Bu adam, yani bu Kostaççıyo aslen Napolilidir; iki yanında duran iki azman insan bozuntusu **herifler** de oralıdır. (s.77)

- Arkadaşı olan bu iki **herife**, ‘Ah bizi bir Türk gemisi zaptetse, onlara Müslüman olmak istediğimizi söyleriz, birgün fırsatını bulup gemiyi ve gemideki ganimetleri elimize geçiririz’ diye anlatır, durur; onlara şehadet kelimesinin nasıl söyleneceğini öğretirdi. (s.77)

- Öteki daha cevap vermeden arkalarından birisi “Hakkınız var arkadaş; siz **herifin** ne dediğini benim ağzımdan duydunuz; bense bu herifin ağzından duydum.” (s.78)

- Öteki daha cevap vermeden arkalarından birisi “Hakkınız var arkadaş; siz herifin ne dediğini benim ağzımdan duydunuz; bense bu **herifin** ağzından duydum.” (s.78)

- “Bu **herifin** cezasını vermek bana, size ağır geldiği kadar ağır gelmez” dedi. (s.78)

- İki **herif** iyice dövüldükten sonra forsalar güvertesine götürülerek, forsalara (taban tahtalarına) çakılı olan mapalara (demir halkalara) ayaklarından zincirle kösteklendiler. (s.78)

- **Herif** beni öldürecek sandım. (s.82)

- Çok kan kaybettiğim için mi ne, **herife** isyan edesim gelmiyordu. (s.82)
- **Herife**, ‘Sen deli misin ne? Ben böyle zenne elbisesi giymem’ dedim. (s.83)
- **Herif**, ‘Efendim, biliyorum, kadın değilsiniz; fakat burası Reisülmatruh, Sellum... gibi birçok isimler saydı. (s.83)
- Ona, “**Ulan** peynirin nasıl salamuraya yatırılacağını, kıymanın nasıl bumbara tıklılacağını çocuk neylesin?” diyorlardı. (s.90)
- Kaparoz’a böyle çatılınca o da Kilizmanlı Cafer’e, “**Ülen** sünnette sen çocuğa hokkabazlık ettin gönlünü aldın” dedi. (s.90)
- Topçu ustası acele acele, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu on para etmez. Düşman o topları ancak beş altı dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar **herifin** karnına beş on gülle ve salkım sakulta tıkarsak, herif nalları diker!” diye bağırdı. (s.101)
- Topçu ustası acele acele, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu on para etmez. Düşman o topları ancak beş altı dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar herifin karnına beş on gülle ve salkım sakulta tıkarsak, **herif** nalları diker!” diye bağırdı. (s.101)
- **Herif**, mağrur bir İspanyol asilzadesi imiş; kibriyle babahindi gibi kabara kabara Kara Yusuf’un önüne yürüdü. (s.110)
- Kabzayı sol eline, kılıcın keskin tarafını sağ eline aldı ve **herife** İspanyolca, “Teslim olacağınızı söylediniz, yalan söylediniz; biz size yanaşınca biz size yanaşınca apansızın ateş açtınız.” dedi. (s.110)
- **Herif** şaşkınlığından ne yaptığını bilmeden yalın kılıcı sapından tuttu. (s.111)
- **Herifin** tuttuğu kılıcı ve elinde tutmakta olduğu kılıç kınını, pislik atıyormuş gibi bir iğrentiyle küpeştenin üzerinden denize attı. (s.112)
- Ve “Şu **herife** ne yaparsanız yapınız!” dedikten sonra kamarasına girdi. (s.113)
- Başkaları da “Ya gemi batacaksa bu **herifler** zaten belalarını buldular. Bir de biz mi tepelerine binelim? Sonra batmakta olan gemiye ateş etmek boşu boşuna barut yakmaktır” diyorlardı. (s.119)

- Onların bu yalvarışını duyan bezirgân Memiş, “Görüyor musunuz arkadaşlar, **heriflerin** canı amma da kıymetli; kendi canlarına kıymet verdikleri kadar bizim canlarımıza kıymet verselerdi, biz şimdi gurbet deryalarında gezmezdik. (s.119-120)
- “**Heriflere** acırsın, merhamet edersin, iki gün sonra seni merhamet ettiğine de edeceğine de bin kere pişman ederler” diyordu. (s.120)
- **Ülen**, ne duruyorsunuz? (s.123)
- **Herif** çıldırmış kedi gibi yaygaralar salarak yüzümüzü gözümüzü tırmaladı. (s.124)
- **Herifler** canlarından bezmişler. (s.126)
- Selim Ağa; “İyidir, iyi!” dedi, “Allah rahmet eylesin, Oruç Reis derdi: ‘Korsanların karada bir bağları bulunmaması bir bakımdan iyi ama bir bakımdan fena oluyor. **Herife**, nerelisin diye sormuşlar; karımın köyündenim, demiş.” (s.149)
- **Herif**, hem öyle Tahtabacak gibi utanmaz, açık açık konuşur, hem de üstelik kokoroz bir adam değildi. (s.163)
- Yalnız Ali’nin tuhafına giden bir şey varsa **herifin** hiç de denizle ilişkisi olmadığı halde gemilerin hareketlerini ve kuvvetlerini böyle incelemesiydi. (s.163)
- Bir gün **herif**, Ayşe’den ayrılırken Ali sezdirmeden, peşine düştü. (s.164)
- Onun yanından çıkan kaptanlar, birbirlerine amiral için, “Yahu, bire arkadaş, **herif** gemisinde yan gelip, bize cart curt edip kafa tutacağına şu küçücük, ufacık tefecik dediği berkendeyi, gidip de karanfili sıkıysa hap gibi yutuverse ya!” diyorlardı. (s.179)
- Akşama yakında da Don Federigo hırsından, saçını başını yolacak hale gelmişti; kaptanları çağırıp çağırıp onlara; “Be **herifler**, sa majesteye ne cevap vereceğiz?” (s.179)
- Ara sıra dürbünü gözlerinden ayırarak yanındaki subaylara, “**Herifler** düşman müşman ama doğrusunu söylemek lazım gelirse iliklerine kadar mert deniz insanları.” diyordu. (s.183)
- Don Luis, öteki için, “**Herif** ne asker, ne masker; herif halis muhlis saray dalkavuşu.” demişti. (s.184)

- Don Luis, öteki için, “**Herif** ne asker, ne masker; herif halis muhlis saray dalkavuğu.” demişti. (s.184)
- Gel gelelim Uluç Ali, hayalden yapılma değil, ama halis çelikten dövülme koca bir demir kerpeteni sununca, **herif** bir sevinç narası atmaktan kendini zor alıkoyabildi. (s.215)
- Bu işin yağdan kıl çekercesine becerilmesinde görülen kolaylık, birçok korsanın cinine gidiyordu, “**Herifler**, sanki bizimle alay ediyorlar” diyorlardı. (s.242)
- Bu **herifler** -tatlının, yemek sonuna bırakılması gibi- kadınlara tecavüz etmeyi de eğlencelerle geçen bir gecenin en hoş ve zevkli eğlencesi olarak sona bırakmışlardı ki, tadı damaklarında kalsın. (s.253-254)
- “Güzel kâfirleri kirletip berbat etmek kadar hoş, dünyada ne var, değil mi?” diyerek ileriye fırlayınca elindeki piştovun namlusunu **herifin** altına dayayıp ateş etti. (s.254)
- “Çağırın şu **herifi**” diye bangır bangır bağırdı. (s.276)
- Birinci gemi, kendisini görüp kaçmaya koyulunca öteki gemilere, “Geliniz, **herif** burada, benim peşime düştü” yollu bir işaret vermişti. (s.291)
- Etrafını onlarla saracağım ve orda pek az kişinin bildiği bir sığ var; **herifi** onun üzerine oturtacağım. (s.295)
- “Dikkat ediyor musunuz dört fırkatamız, **herifi** sarmaya başladılar” dedi. (s.296)
- Bir an geldi ki İspanyol kadırgası, “Hah, **herif** tam hizaya geldi, şimdi onu punduna getiririz” dedi. (s.300)
- Kol, göğüs ve bacaklar sağlam olursa -hiç iki biri yoktu- **herif** hemen cezayı yiyip küreğe konulurdu. (s.323)
- Bazıları dişlerini gıcırdatıyor ve “Ah şu **herif** bir elimize geçse!” diye mırıldanıyorlardı. (s.344)

- **Herifin** tepesi bir elma gibi yarıldı; adam Ali'nin dizine düştü, ordan da - zırhları dolayısıyla- bir çuval dolusu hurda demirin yuvarlanmasıyla yere devrildi. (s.345)
- “Bu **herif** yarın sabaha kadar Hristiyanlığı kabul etmemizi, aksi halde Engizisyon Mahkemesine verileceğimizi söyledi” diyorlardı. (s.346)
- Uluç Ali, “Ülali gemisini zapteden **herif** sen misin?” diye sordu. (s.347)
- Uluç Ali, Don Pedro'yu savunan İspanyol kadınına: “Bu **herifin** parça parça doğrattığı zavallı adamlar namuslu ve dürüst adamlardı. Yurtlarında yuvalarında karıları kızanları ve çoluk çocukları vardı, bu adam -burda parmağıyla Don Pedro'yu gösterdi- onlara hiç acımadı” dedi. (s.348-349)
- İspanyol'un anlattıklarına kulak asan bir korsan, “Galiba **herifler**, kadın erkek, çoluk çocuk ne kadar Türk varsa hepsinin boynunu uzata uzata minare boylu yapmaya uğraştılar” diyordu. (s.350)
- İçinden “**Herif** aklımı oynattı galiba” diye düşündü. (s.368)
- **Herif** güpegündüz şahin gibi üzerimize çullandı, biz dövüşelim mi, dövüşmeyelim mi deyinceye kadar hepimizi apar topar alıp götürdü. (s.368)
- Köpek **herifler!** (s.373)
- Bragadino denilen **herif** esirler üç günde iade edilecektir diye mukaveleye imza atarken iade edilecek bir tek esirin olmadığını biliyordu. (s.412)
- Hiç sözünde durmayan bu **herife** inanarak, zaten ilk önce bu herif tarafından çiğnenmiş olan mukaveleye sadık kalmak budalalık olurdu. (s.412)
- Hiç sözünde durmayan bu herife inanarak, zaten ilk önce bu **herif** tarafından çiğnenmiş olan mukaveleye sadık kalmak budalalık olurdu. (s.412)
- Bunlar başka başka milletlere mensup ipsiz sapsız **heriflerdi**. (s.430)
- Biri küfür ederse sırtının derisi yüzölçümüne kadar ve eğer küfür etmekte inat ederse hiç iki biri yok **herifi** hemen asarlardı. (s.430)
- “Burası ile Sicilya arasındaki boğazı toplarımızın altında tuttukça -aradan sızabilen önemsiz birkaç gemi dışında- yurdumuzun kıyılarını bu **heriflerin** şerrinden kurtarıyoruz” diyordu. (s.469)

Kandırma

- Şu savaştan korkmamıştı ama akşam yiyeceği dayaktan korkuyordu. Acaba Murat Dayı ve öteki dayılara ne **mantar** uydurmalıydı? (s.71)

Ölüm

- Topçu ustası acele acele, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu on para etmez. Düşman o topları ancak beş altı dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar herifin karnına beş on gülle ve salkım sakulta tıgarsak, herif **nalları diker!**” diye bağırdı. (s.101)

Eğlence

- Salamura, salamura diye **alay ederler**; topu topu üç fiçı vardır. (s.109)
- Bu işin yağdan kıl çekercesine becerilmesinde görülen kolaylık, birçok korsanın cinine gidiyordu, “Herifler, sanki bizimle **alay ediyorlar**” diyorlardı. (s.242)
- Balıkçıların en yaşlısı Turgut Reis’in kendisiyle **alay ettiğini** anladı mı ne? (s.247)
- Benimle **alay etme**. Vallah şimdi nikahımızı kıydırır, onun önünde seni yere vururum. (s.280)
- Siz galiba benimle **alay ediyorsunuz**. (s.351)
- Dorya şaşkın şaşkın etrafına bakınırken, ta tepede kendisi ile **alay edermiş** gibi Turgut Reis’in boş çadırını gördü. (s.369)
- Hele forsaların gürül gürül **makaraları salıvermeleri** adamı dinden imandan çıkarıyordu. (s.427)

Kovalama

- Barçadan topçu ustası Hoca Nasreddin veyahut Deli Davut’un sesi megafonlar, “**Hastir ulan**, bok! Ne duruyorsun? Durma ateş et! Vuracaksın sanki” diye cevap verdi. (s.141)

Kıymetsiz

- Celal Cezayir'i seyrettikçe, öyle püf deyince çıt diye beli kırılan ve evlendikten sonra, sözüm ona şairane cinsi sergüzeştlere kolaycana dalabilmek için **şambabası** gibi saydıkları bir adamla evlenen asilzade senyoriaları... (s.151-152)

Deneymli

- Bu kadınların yürekleri kocalarından, kardeşlerinden, erkek olarak kimleri varsa onlardan yüzlerce ayrılış acısıyla **kaşarlanmış** olması şöyle dursun liyme liyme delinmiş ve büsbütün yufkalaşmıştı. (s.169)

Cesaret

- Onun yanından çıkan kaptanlar, birbirlerine amiral için, “Yahu, bire arkadaş, herif gemisinde yan gelip, bize cart curt edip kafa tutacağına şu küçücük, ufacık tefecik dediği berkendeyi, gidip de **karanfili sıkıysa** hap gibi yutuverse ya!” diyorlardı. (s.179)

Doğru düzgün

- Türkler nöbetçiyi uyandırmadan kayığa girip güvertenin ötesine berisine sindiler, bu iş buraya varıncaya kadar **tıkırında gitti**. (s.216)

Dedikodu

- Fakat onların aralarında “fıçı patlatan” ve “Turgut Reis'i esir almaya kalkışan” diye bir **fiskos geçince** delikanlıya hürmet gözüyle bakmaya koyuldular. (s.226-227)
- İşte o günden sonra teyzelerin her biri -sanki ötekilerin haberi yokmuş gibi- Ümmüşan Bacı'ya misafir gidiyor ve Hatçe'yle **fiskos ediyordu**. (s.263)
- Tunus'un oynak, dönek ve kaltak Beni Hıfıs emirlerinin saman altından su yürütürcesine Şarlken'le **fiskos etmekte** ve Afrika için felaketler hazırlamakta olduğunu biliyordu. (s.310)

Saşırma

- Uluç Ali içinden; “**Vay anasını**, demek ki Cezayir'de çıt olsa koca Hızır'ın hemen kulağına gidiyor!” diye düşünüyordu. (s.264)

Aldatmak

- O zamanın Türkiyesinde, “köftehor” karısı tarafından kendisine **boynuz takılmasına** aldırmayan erkeğe derlerdi. (s.465)

3.1.4. Turgut Reis

Cinsiyet

- Yaman **herifler** diye düşündüm ve umutlarım doğmaya başladı. (s.23)
- Arada sırada durup durup çocuğa, “**ülen** sen galiba bunları ananın karnında belledin!” diyordu. (s.32)
- **Herif**, önünde sıgılık olduğunu farkında değilmiş. (s.36)
- Biz artık **herifin** ardını mı bırakırdık? (s.41)
- Boğaza varınca, **herif** bize bir cehennem ateşidir açtı. (s.41)
- Venedik’e gider gitmez **herife** zincir vurmuşlar ve senatoda mahkemeye çekmişler, sonra da ölünceye kadar Chiasso Adasına sürgün etmişler. (s.41)
- **Ülen!** Dün gece neredeydin?.. (s.46)
- “**Herif** bizden korkuyor. (s.70)
- “**Herif** burnu dolaştıktan bir çeyrek saat sonra biz de ona yakın mesafede burnu dolaşır ve meydana çıkar ve birdenbire ateş açarız” dedi. (s.70)
- “**Herif** bizden korkuyor. (s.70)
- “**Herif** burnu dolaştıktan bir çeyrek saat sonra biz de ona yakın mesafede burnu dolaşır ve meydana çıkar ve birdenbire ateş açarız” dedi. (s.70)
- “Ben, **herifi** öldür de sana teslim olacağım, dedi ben de öldürdüm” diye bağırdı. (s.81)
- Toplantıda, “**Herifler** o kadar korkuyorlar ki, açık denizde kestirme yoldan gideceklerine, yollarını uzatıyorlar ve kıyıları sıyrarak seyahat ediyorlar. (s.146)
- Alçak bir casus! Getirdiğin müjde bu muydu? Hani ya kılıcım? Galilerim yanıyor’ Öldürün şu **herifi!**” diye avaz avaz haykırıyordu. (s.168)
- Ne zalim **heriflerdi** onlar. (s.175)

- Barçanın kumandanı, rüzgâr ve deniz serpintisinden hemen hemen kör olmuş bir halde, “Bu deli **herif**, bu havada, aklına bizi çiğnemeyi mi koydu yoksa?” dedi. (s.203)
- “Bunlara söz dinletmenin olasılığı yok gibi, bu başta duran iri yarı **herifi** bağlayıp yatırın, biriniz de aşağıdan kızgın bezir yağı getirsin” diye bağırdı. (s.205)
- “Bu **heriflerin** hoşuna gider” dedi. (s.206)
- Şaka değil, **herif** korsandı, “Elime ne geçerse yarı yarıya yaparız, peşin olarak da iki bin beş yüz dukat veririm” diyordu. (s.290)
- Şarlken, Mehdiye’deki durumu öğrenince, sinirlenmiş “Yahu bu **herif**, buradan posta posta gönderdiğimiz kuvvetlerin hepsini eritecek mi?” diye bağırmıştı. (s.300)
- Şarlken, Papa’nın “nonce”una (elçisine) “Bu **herif** elime geçerse ona forsalık yaptırmayacak, ‘Auto da fe’ de çıra gibi yakacağım” diyordu. (s.304)
- Öteki ne diyeceğini şaşırdı, içinden, “şeşi beşi görmedik ki, **herif** güpegündüz şahin gibi yetiştii, gemileri pençesine almasıyla ufukta kaybolması bir oldu. (s.307)

Sucluluk

- Bana “bu **haltı işleyen** Venedik ve İspanyollar değil, korsanlar... Korsanlar böyle yaptılar diye sultanımız öteki devletlere savaş mı açsın? (s.42)
- Musa ise, içinden “sanki iyi **halt ettin**” diye düşünüyordu ve Suna’ya baktıkça öfkesinden bütün kanı başı ve yüzünü harlıyordu. (s.102)

Aşağılama

- Başta “Grand Maitre”ler, hemen hemen hepsinin birçok metresleri ve bir sürü de **piçleri** vardı. (s.67)
- **Piçler**, babalarını “amca” diye, babalar da piçlerini “yeğenim” diye anıyorlardı. (s.67)
- Piçler, babalarını “amca” diye, babalar da **piçlerini** “yeğenim” diye anıyorlardı. (s.67)
- “Bağırsana **alçak!** Bak ne güzel dayak yiyorsun!” diye homurdandı. (s.110)

- Eğer o kılıcı bana saptamazsan **alçaksın!**. (s.111)
- Ortalığı, Barbaros'ların adreslerine gönderdikleri küfürlere boğdular. Gene şaraplar geldi. Öyle ya, geceleyin denizin durgun suları **kancık** olur. (s.163)
- “Atın **keratayı** denize!” Bu emir verilince, ihtiyarı küpeştenin üzerine çıkardılar. (s.205)
- Fakat kalenin teslimi şartları birer birer iki tarafın rızasıyla kâğıda dökülüp altına konulduktan sonra silahları ile birlikte kaleden çekilen kahramanlara **kahpece** saldırmak askerlik değildir. (s.222)
- Anam şimdi mezarında ve ben sizin **piçiniz** ve sizin rakibiniz, az sonra orada olacağım. (s.237)
- Benim bir **piç** olduğumu ve onun kollarına layık olmadığımı kendisine söylediniz. (s.237)
- Ruhumda ben bir **piç** değilim. (s.238)
- Onun kulağına “Bağışlayın, **piçiniz** de olsa oğlunuzdur”... (s.238)
- Muhsin denilen adam, “Görmüyor musun şu **piç kurusunu?** (s.249)

Cinsellik

- “Sen ha? Sen? Vay gidi **orospu!**” diye bağırmıştı. (s.78)
- “Sen bunun ne tehlikeli bir **orospu** olduğunu biliyor musun? (s.78)

Dedikodu

- Adalet mi bu?” diye ileri geri **fiskos ettikleri** duyuldu. Bu sözler Turgutca'nın kulağına gitti mi, gitmedi mi bilinmedi. (s.116)
- Hatta **fiskos etmiş** olanlar bile artık bu adamları kendilerinden sayıyorlardı. (s.118)

Yaşlılık

- Genç korsanlar, “Bu **kartaloşları**, bu uyuz tavukları neyleyim? Asıl pilici kaçırdık galiba?” diye yakınıyorlardı. (s.172)

Gençlik

- Genç korsanlar, “Bu kartaloşları, bu uyuz tavukları neyleyim? Asıl **pilici** kaçırdık galiba?” diye yakınıyorlardı. (s.172)

3.1.5. *Deniz Gurbetçileri*

Cinsiyet

- **Ulan** şurada namusumuzla çoluk çocuğa ekmek parası çıkarmaya uğraşıyoruz. (s.16)
- ‘**Ulan** itoğlu it. Belediye Reisiyim, neye durup selamlamıyorsun?’ diye bağırmıştı. (s.17)
- **Herifi** bilmiyor musunuz, mutlaka bizi gözetliyordur. (s.20)
- “**Herif** deniz ağası. Çok delikanlı boğdu o kerata” dedi. (s.29)
- **Herif** adam değil ki. (s.30)
- Kimileri de “**bok herif**” gibi ve daha kantarlı küfürleri Göbekoğlu’nun adresine savurdular. (s.31)
- Bir başka gün, Hırsız Selim -onun hiç farta furtası yoktu- çarşının ta ortasında Karakulak’a açık açık, “Rodanza **budalası herif!**” diye bağırmıştı. (s.46)
- Bırakın şu Ateşoğlu denen **herifi!** (s.51)
- “Eyvallah, yedim. Sizlere dert yanmaya geldim. Karakulak’ı kastederek-Allah bizi bu meymenetsiz **herifin** pençesinden kurtarmayacak mı yahu?” dedi. (s.55)
- Bana, ‘**Ulan** Mıstık, ben olmasam uyuz olacaksın’ der. (s.61)
- Nereden çıktı bu **herif** karşımıza. (s.64)
- Ama **herif** mutlaka şeytanın dölü. (s.64)
- O anlatırdı, **herif** Bordum köylerinden birindenmiş. (s.64)
- **Herif** yaman denizcidir doğrusu. (s.69)
- Barka atıldı, “Ne gezer öyle şey o pezevenkte! **Herif** salt zından!” diye güreledi. (s.70)

- Nerdeyim **ulan!** (s.101)
- O Karakulak denen **cenabet heriften** dert yandı. (s.117)
- Ağır bir ses, '**Ulan** postan işe koyuldu. Sen aylak aylak yıldızları saymak için mi aldın paraları!' diye gürlledi. (s.137)
- Hamza -Allah rahmet eylesin ona- öldükten sonra **ulan** bana bile sulandığını unuttun galiba. (s.140)
- **Ulan** Aliş, İngiltere İmparatoru Hacı Zoros'un nasıl taç giydiğini görmedim. (s.154)
- **Ulan** sen denizin dibini uyuyacak yer mi sandın? (s.158)
- Karabatak; "**Ülen** Aliş bu orfoz ne? Artık bir ay orfoz çorbası içeriz" dedi. (s.179)
- Muhsin dört yanına göz gezdirdiği sırada loş bir köşede İmdat'a gözleri değince, birden ayağa fırlayarak; "**Ulan** niye kalkıp selam vermedin!" diye bağırdı. (s.187)
- **Ulan** kör müsün, ben pire miyim ki görmeyesin! (s.188)
- **Ulan** kahpenin dölü kıpırdama! Şimdi sana parayla beni dama attırmanın ne olduğunu göstereceğim! (s.189)
- **Herif** küplere bindi. (s.200)
- Bu **herifler** de İmdat'a sövmüşlerdi. (s.200)
- **Ulan** sen burada ne yapıyorsun? (s.217)
- **Ulan** denizde ne yapacaksın? (s.218)
- Bekir Dayı, "**Ulan** Selim, karalardan palamarı çözdün gayrik" diyordu ona. (s.219)
- Tayfa Alyanak'ı daha fazla sıkıştırınca, **herif** küplere bindi. (s.222)
- Karakulak'ın önüne, Ateşoğlu'nun sesi, "**Ulan** alçak! Ne yaptığını anladım. Seninle çoktandır görülmemiş bir hesabımız vardı" dedi. (s.261)

Aşağılama

- ‘Ulan **itoğlu it**. Belediye Reisiyim, neye durup selamlamıyorsun?’ diye bağırıyormuş. (s.17)
- Herif deniz ağası. Çok delikanlı boğdu o **kerata**” dedi. (s.29)
- Kimileri de “**bok herif**” gibi ve daha kantarlı kúfürleri Góbekeđlu’nun adresine savurdular. (s.31)
- Sonraları “Ecel!” deyip, boyunlarını büküp apışakalmışlar, ya da **aptallaşıp** canlı cenaze gibi iş güçlerine devam edekomuşlardı. (s.41)
- Bir başka gün, Hırsız Selim -onun hiç farta furtası yoktu- çarşının ta ortasında Karakulak’a açık açık, “Rodanza **budalası herif!**” diye bağırmıştı. (s.46)
- Bir süre durakladı, sonra lokomotiften islim boşalışını andıran sert bir fisiltıyla, “Hass...tir oradan **puşt!**” dedi. Aliş, başına bir topuz yemiş gibi oldu. (s.51)
- Yahu bu Karakulak denilen **deyyusun** geçmişine! (s.64)
- İşte böyle adam etmeli bu **kerataları**. (s.114)
- Bu **keratayı** bir durduran da çıkmıyor. (s.117)
- Evlenmeye kalkıştığımı söyledim onlara. ‘**Budala**’ diye güldüler bana. (s.139)
- Karabatak; “Anlamıyorum, bu Karakulak **keratası** bir gizli sığ bulduğumuzu nereden çaktı?” dedi. (s.184)
- Amma da **budalaymışsınız**. (s.188)
- Ama bu Dümberekeğlu Hacı Haşim Ağa denilen **dürzünün** ne kinli deve olduğunu bilmez miydi? (s.190)
- Orada da ona, “**İtoğlu it** haydut İmdat tarafından nasıl kaçırdığını söyle!” dendi. (s.200)
- “Denizci değil miyiz, hepimiz aynı **bokun** soyundanız” dedi. (s.239)
- Sen ona sırt çeviriyorsun. Dön başını **kerata**. (s.240)
- Hele şu **budalaya** bak. Onların amaçları Türk kıyılarında avlanmak. (s.258)

Cinsellik

- Ali Barut -barut gibi kolay patlayıverdiği için adına Barut lakabı takılakamıştı- hemen atıldı, “**Pezevenk**, aklınca bizi aç bırakacak da, aramızda kurduğumuz düzeni bozup da, bizi kapusunun kulu, kölesi edecek. (s.21)
- “Annem gibi **orospunun** kızımı diye, beni alan olur mu?” der yakını, ağlardı hep. (s.38)
- “**Kaltak!** Kaltaaaak!” diye söylene söylene fırtına gibi Zırtlan Zehra’nın evine fırladı. (s.40)
- “Kaltak! **Kaltaaaak!**” diye söylene söylene fırtına gibi Zırtlan Zehra’nın evine fırladı. (s.40)
- Az sonra Hacer Bacı da öfkeyle soluya soluya ve “**Kaltaaak!**” diye diye çıkıp gitti. (s.41)
- Gerçekten Zehra’yı birkaç tutam saç, yedi sekiz diş eksik olarak, bir köşede yağlı bırakıp “**Kaltaaak**, kaltaaaak!” diye bağırarak evine dönen Hacer Bacı’yı, evinin kapısının önünde, kocasının sefer arkadaşları yaşlı suratlarla karşıladı. (s.41)
- Gerçekten Zehra’yı birkaç tutam saç, yedi sekiz diş eksik olarak, bir köşede yağlı bırakıp “Kaltaaak, **kaltaaaak!**” diye bağırarak evine dönen Hacer Bacı’yı, evinin kapısının önünde, kocasının sefer arkadaşları yaşlı suratlarla karşıladı. (s.41)
- Bir süre, deniz mi **kaltaktı**, yoksa o kaltak mı denizdi, işte bu iki nesneyi bir türlü ayırt edemedi. (s.41-42)
- Bir süre, deniz mi kaltaktı, yoksa o **kaltak** mı denizdi, işte bu iki nesneyi bir türlü ayırt edemedi. (s.41-42)
- Böylece Kara Hacer’in soy sopunun tüm erkekleri, “O **kaltak**”da boğulmuşlardı. (s.42)
- Konu komşuya “Bu kadar baba, koca, oğul kaybettim, kala kala...” Aliş’i göstererek “... yalnız şuncağız kaldı. Onu da o **kaltağa** (yani denize) kaptırmam!” derdi. (s.42)
- Aradan birkaç yıl geçince **kaltaktan** pek söz etmez olmuştu. (s.42)

- Denize lanetler savurur, -o **kaltağın** başını kırmak için- kaptığı taşı denize fırlatırdı. (s.42)
- Bak, bak şu **kaltağa!** (s.42)
- Babaları, kocaları, kardeşleri ve oğulları büyüleyip baştan çıkararak, onları yiyen hep bu **kaltaktır.** (s.42)
- **Kaltak!** Hep öyle tatlı tatlı konuşur erkeklere. (s.42)
- Gitme o **kaltağa.** Bana yemin et! (s.42)
- Cız eden içinin ince cızırtısıydı sanki, o upuzun halsiz sesi, “Eh **kaltaaak,** Eminogulları’nın damla damla kanını içtin, son damlasını da...” dedi. (s.48)
- “Deniz öksüzlerini bırakmayız öyle **pezevenklerin** ellerine” diye homurdanarak yürürken Karabatak Davut Reis’e rastladı. (s.49)
- Barka atıldı, “Ne gezer öyle şey o **pezevenkte!** Herif salt zindan!” diye gürlendi. (s.70)
- Çakır Ayşe, “Desene çıplak gezer!” dedi. Hamza, “Evet, anadan doğma” diye cevapladı. Çakır Ayşe de, “Vay gidi utanmaz **orospu!**” dedi. (s.84)
- Ayşe içinden, “Vay gidi **orospu**” diye düşündü. (s.84)
- O **pezevenk** dilediği zaman dükkânı kapar, gider evde yatar ama borç verdiği paralar uymaz. (s.100)
- Kaçan kadınlara yüksek sesle bir sürü **finfon edip,** onları yukarı çağırması olacaklardı ki, kadın lordlar korka korka güverteye çıktılar. (s.102-103)
- O Karakulak denen **cenabet heriften** dert yandı. (s.117)
- Aşağıda Koca Numan, “Bu **cenabetin** hınzırlığı tuttu, tam da tutacağı zamanı buldu” derken yukardan birkaç ses “Ha gayret!” diye bağıırıyordu. (s.121)
- Eve gece geç gelince, bacı ‘kim bilir hangi **orospularla** vakit geçirdin’ diyordu. (s.125)
- Çakır Ayşe, bakkal için; “Bir gözü kördür ama öteki gözü, bin göz kadar yutuculuk isteğiyle yanar **pezevengin**” dedi. (s.133)
- **Pezevenk** aldattığını sanacak! Bırak öyle sansın. (s.133)

- Hamza -Allah rahmet eylesin ona- öldükten sonra ulan bana bile **sulandığımı** unuttun galiba. (s.140)
- Sen burada, şu limanda karşılaştığın, gözleri yapmacık sürgün Frenk **orospularını** dile aldın. (s.141)
- **Cenabet** olanın yemini tutulmaz. Onun için sizi Kur'an çarpmaz. (s.188)
- Ulan **kahpenin dölü** kıpırdama! Şimdi sana parayla beni dama attırmanın ne olduğunu göstereceğim! (s.189)
- “Eh yazık doğrusu, insanın asıl cinine giden, şu Alyanak gibi ciğeri on para etmez **pezevenklerin** boyunduruğu altında kalmaktır” dedi. (s.223)
- Ama gözlerimin çevresi, rastık sürmüş kart **orospular** gibi kapkara kaldı, ne ettimse. (s.246)

Ekonomi

- Üstelik bir de arabacıya hemen hemen cebimdeki bütün parayı **toka ettim**. (s.27)
- Kazandığımız paranın aslan payını gidip ona **toka etmekle** canımız çıkıyor. (s.101)
- Parayı **toka ettim** parayla gülecektim, madem başka türlü gülünmüyordu? (s.169)

Kovalama

- Bir süre durakladı, sonra lokomotiften islim boşalmasını andıran sert bir fısıltıyla, “**Hass...tir oradan** puşt!” dedi. Aliş, başına bir topuz yemiş gibi oldu. (s.51)
- Senin oğlanı Fenike'nin filan falan toprağında gömdük, diye. İstersen git de gör. Gömdükten sonra **siktirip gittik**. (s.100)

Dedikodu

- Karakulak yanındaki yordakçılara “Geline beriye” dedi. Hepsi de baş başa, çatık kaşlarla **fiskosa koyuldular**. (s.51)

- Karakulak’la yordakçıları hep baş başa oturup gizli gizli **fiskos ediyorlar**. (s.64)
- Ankara’ya ve Kalimnos’a gidip gelişlerini, gizli gizli **fiskos edişlerini** Bodrum’da hiç kimse hayra yormuyordu. (s.184)

Yaşlılık

- Eh, yaşlandık artık, hem de Karabatak’tan çok. Böyle **moruklayınca** insanın yüreği yufka gözü de sulu oluyor. (s.128)

Sucluluk

- Ah! Aah bre Karakarş! Ne **halt ettin**? Bu iyi mi şimdi? (s.229)

3.1.6. Bulamaç

Ölüm

- “Meraktan gözüm arkada kalacak. Ne yapıp yapıp dişten tırnaktan arttıralım da **cavlağı çektiğim** zaman tesesiz çekerim bari” demişti. (s.21)
- Oğlanın belki hakkı vardır. Olur a. Mesela ben **topu atabilirim**. (s.228)
- Bir ay önce birisi **nalları dikti**. Ne olacak canlı mal, eceli gelince gider. (s.255)

Cinsellik

- Su şirketine mensup mühendisin biri üç numaraları evdeki bir kızla **aşna fişne etmekte** olduğundan, o sokağa uğramamasına vesile olsun diye, oradaki dört eve su getirtilmişti. (s.21)
- Dün senin yanında gördüğüm fidan boylu **aşüfte** kimdi? (s.30)
- Az kalsın **şırfıntının** üstüne saldıracaktım. (s.30)
- Ne var ki, eki eliyle ve olanca kuvvetiyle süngere asılmadan **cenabet** yerinden kopmuyordu. (s.95)
- Kapının açılışı nisbetinde **cenabet herifin** yavaş yavaş bakışını kaldırmakta olduğu kadar da yüzü kızarıp gözleri kan çanaklarına dönmekte olduğunu görür, sanki gövdemden karnımla barsaklarım boşanıyormuş gibi olurdum. (s.134)

- **Aşüfte** yıldırım gibi kollarının arasına yetişip de, hop, deyince lastik top gibi fırlayıp, bizim koca göbeklinin dizlerinin üzerine konmaz mı? (s.135)
- Öteki “Tam söyledin a kardeş, fakir fukara zar zor karın doyuracak kadar ekmek bulamazken, bu **şırfıntı** bunca parayı nerden bulur?” dedi. (s.194)
- Mesela arada sırada Dolapdereli Feride’nin o kadın sesi “Ah zamane **şırfıntuları!** Bunların ki okumak değil şeytanlık öğrenmek. Erkeklerle dalga geçilmesini belliyorlar. Kadın kısmı okumayı ne edecek ki?” diye eşek arısı gibi vızıldardı. (s.194)
- Tütüncülerin kendilerinden daha aşağılık gördükleri, ancak sokak **fahişeleri** ve kaldırım esnafı vardı. (s.195)
- “Sen sanki bir şey olmamış gibi gözlerini mahmurlata mahmurlata uzun boylu, kara saçlı, kara gözlü **aşüfteden** bahsediyorsun” diyordu. (s.202)
- Öteki “Ağzını topla, hiç **aşüfte** değil. Öyle deme, yoksa alimallah bir daha yüzüne bakmam” dedi. (s.202)
- Taşralıların öyle ince, narin, çıtkırıldım, şımarık **aşüftelere** aldırış ettikleri yokmuş. (s.212)
- Vay sizi gidi **kahpenin doğurdıkları**, erkeğini nahal döversiniz? (s.256)
- O homurtulu bir sesle “**şırfıntı** hizmetçilerden” bahsederken Neriman iki gence bakarak gülümsüyordu. (s.264)
- Mesela tarihin belli başlı **fahişelerinden** Messelina’nın vur patlasın çal oynasın, meydan okuyucu, cascavlak utanmazlığından onda yapıt yoktu. (s.266)
- Çünkü Messelina gibi **fahişelerle** apaşikare rekabete çıkamazdı. (s.266)
- Aferin sana, **işi iyi pişirmişsin**. Bittabi şimdi Rıdvan’ın evlenme teklifini kabul edeceksin. (s.302)
- **Kaltaktan** mektup bekleme diyorum. O seni merak etmeyince sen onu neye merak edesin? (s.387)

Cinsiyet

- Arap Selma'nın çatılan kaşları altında bakışı, için için yıldırmanı kuran bir kara bulut gibi yavaş yavaş **herifin** üzerine çöküp ağırlaşmaya koyuldu. (s.30)
- Selma **herifin** üzerine eğildikçe öfkesinden burun deliklerinin kanatları hızla açılıp kapanarak pırıl pırıl parlamaya koyuldu. (s.30-31)
- **Herifin** fal taşları gibi açılan gözleri, korkudan göz evlerinden uğrayacak gibi oldu. (s.31)
- Sonra **herifin** göğüs cebindeki ipek mendiline göz dikerek, onu da kaptı. (s.31)
- **Herif** üzüntülü bir gülüşle, "Senin olsun" deyince onu da cebine attı. (s.31)
- **Herife**, "Şimdi hastır oradan" dedi. (s.31)
- **Herif** lokanta borcunu nasıl ödeyeceğini düşünerek soğuk soğuk terliyordu. (s.31)
- **Herif** çipil gözlü, çiçek bozuğu suratlı, badi badi bacaklı mıymıntının biriydi. (s.34)
- Fakat ayrılırken Aferin Memiş, تنها bir yerde kulağına eğildi ve "**Ülen** Karaoğlan, seninle dere tepe kaç yıldır yaşadım" dedi. (s.42)
- **Ülen** ilk önce sen sonra kavalım vardı. (s.42)
- **Ülen** Karaoğlan, hakkını helal et, sana elimle cıgara sarar, beraber tellendirirdik. (s.42)
- Amma da alçak **herifmiş** efendim. (s.48)
- Tembel kokmuş **herifler** gece yol alacaklarına limanda yan gelip uyumak istiyorlar. (s.52)
- Yoksa **herifler** bizi köpek ölüsü gibi pisi pisine boğduracaklardı. (s.57)
- Zaten **herif** modern konfor meraklısı idi. (s.101)
- **Herif** resimleri seyrettiğimi görünce, benzi uçuk bir gülümseme ile 'Ben sanattan pek çakmam fakat resimleri çok severim' dedi. (s.101-102)

- **Herif** burada ürperdi ve titredi. (s.102)
- Birbirine, **herif** oynattı manasına gelen işaretler yapmışlar. (s.103)
- **Herif** birdenbire kızıp kıpkırmızı kesilmiş. (s.103)
- Şimdi **herif** rüyama giriyor. (s.103)
- **Herif** evine bir elektrik ampulü taktı mı, kendisini ampulü icad eden Tesla kadar medeni sayıyor. (s.103)
- Mesela, **herif** delidir, denilirse aklını oynatmıştır, manasına gelir. (s.108)
- **Herif** ‘Tazedir, mis gibi kokuyor’ der ve suratına sırım sırım sırtır. (s.120)
- Sanki **herife** küfür etmişim gibi surat iki karış. (s.130)
- Cazırtı başlayıp da kapı yavaş yavaş aralanınca, Allah vere de **herif**, dairede olmasın diye içeri bakardım. (s.134)
- Kapının açılışı nisbetinde **cenabet herifin** yavaş yavaş bakışını kaldırmakta olduğu kadar da yüzü kızarıp gözleri kan çanaklarına dönmekte olduğunu görür, sanki gövdemden karnımla barsaklarım boşanıyormuş gibi olurdum. (s.134)
- Pazartesi sabahı apartmandan çıkarken kapıcı Safranbolulu Koca Himmet, merdivenden indiğini görünce ona sırtta sırtta “**Ülen** Gülşen Abla, ıslık mı çalılıyorsun yoksa?” demişti. (s.148)
- Miskin **herif** bir ara yazı kalemini, yazı takımında, kalem sokmaya mahsus deliğe sokacağı yerde, kalkıp kendisine doğru yürümüş ve kolunu uzatarak, onun dudaklarının arasına sokacaktı gibi bir harekette bulunmuştu. (s.149)
- Gülşen ona acaba delirdi mi, diye acayip bakarken **herif** budalaca gülmüş ve “Dudağını öyle bir sivirliyorsun ki, onları kalem sokacak deliğe benzettim” dedi. (s.149)
- O züğürt **herifi** bakışının şimşeğiyle yakmıştı. (s.149)
- Bön suratlı yavan **herif** kıs kıs gülerken köşesine pusmuştu. (s.149)
- Gezginici çerçiden boncuk ve çeyiz çingil alıp takınmak için neredeyse turnaklarıyla **heriflerin** derilerini yolup yüzerdi. (s.179)
- **Herif** hızlı hızlı takrir ederek kısa bir mektup yazdırdı. (s.260)

- Suratı porsumuş patatese benzeyen, kara gözlü, kundura fırçası kaşlı **herif** yani saz benizli Bayan Necla'ya açık seçik hikâyeler anlatan adam... (s.262)
- **Herif** amma da sinekten yağ çıkartmaya uğraşanın biriydi. (s.269)
- **Herif** içinden, “Kız biraz daha zayıflarsa çirkinleşecek” dedi. (s.269)
- Sükunuyla **herifin** teklifini güya kabul etmiş bulundu. (s.270)
- Arada da “bu **herif** nereye varmak istiyor acaba?” diye merak edip duruyordu. (s.272)
- **Herif** ha bire tıkındıkça, bir yandan da çenesi laf öğütüyordu. (s.272)
- Handan, korkudan alabildiğine açılan gözlerle **herife** bakıyor, içinden kendi kendine midem bu kadar bulanmasa, başım da böyle ağrımasa diyordu. (s.273)
- **Herif** birdenbire lafı yine paraya çevirdi, sesi daha okşayıcı ve yalvarıcı oldu. (s.273)
- Bu noktaya kadar Handan **herifi** şaşkın şaşkın dinlemişti. (s.274)
- **Zevzek herif** arada sırada: “Bana karşı iyi davranınız, ben de ölünceye kadar size bağlı kalırım” diye homurdanıyor, kollarıyla kızın belini sarıp onu öpmeye kalkışıyordu. (s.275)
- Ne hınzır, ne hoyrat **herif!** (s.277)
- Kara Mahmut'u ne de olsa bir köylü hödük saydığı için karaya ayak basar basmaz kendisine ikram ettiği yorgunluk çorbası sırasında, yumruk kadar lokmayı **herifin** avurduna tıktığını, bir yanağı şişerken bir gözü de kapanmış bir halde çiğnediğini, çorbayı soğutmak için çanağın içine körük gibi üflediğini, koca tahta kaşıklar şarr...rr... diye içtiğini... (s.312)
- **Herif** adamakıllı çökgündü. (s.316)
- Bu Allah'ın belası **herif** de nereden çıktı? (s.317)
- **Herif** doktor değil süngerci bile olamazdı. (s.333)
- Vay gidi **haspa** var! Yahu kızlar bir şeyi yapmak istedikleri zaman ne eder eder, sanki istedikleri şeyi kendileri yapmak istemiş değil, fakat başkasının arzu ve emriyle yapmış oldukları tesirini yaratmaya bakalar. (s.363)

- Baksana neredeyse **herife** sarılıp öpecek. (s.380)
- **Herifi** seviyorsun değil mi? (s.387)

Kovalama

- Herife, “Şimdi **hastir oradan**” dedi. (s.31)

Gösteriş

- Bay Haşmet Rezzan’ın ona **caka satmakta** olduğunu ne bilsindi? (s.67)
- On altı, on yedi yaşındaki çocuk, delikanlılığın erken çağına ait gösteriş hevesiyle bir paket pahalı Sipahiocağı sigarası aldı ve sigara dudaktan sokağa **caka satmaya çıktı**. (s.200)

Eğlence

- Ne var ki ona berrak ve serin suların akışını hatırlatan Çakır Kız’ın gülüşleri, güç zaptettiği neşesini büsbütün kıskırtıyordu. **Makaraları salıvermemek** için kıvrım kıvrım kıvrınmaya koyulunca ağaç sarsıldı. (s.84)
- İşte o zaman “Bak annesi bile gülüyor” diye **makaraları büsbütün salıveriyorlardı**. (s.199)
- Rüştü sahneye çıkınca ve arkadaşını başında yorgan davul kadar sarık, yatak çarşafından harmaniye ve koyun postundan sakalla görünce dayanamamış, bir gülmedir tutturmuş ve onu görünce arkadaşı da **makaraları salıvermiş**. (s.211)
- Dinleyenler “Yine kaptan **dalga geçiyor**” diyorlardı. (s.235)
- Kaptan “Bana bakma kızım, galiba yine **dalga geçiyorum**” dedi. (s.254)
- İki yumruğunu karnına basıyor, **makaraları sağanak sağanak salıveriyordu**. (s.384)

Ciddiyetsizlik

- Bay Pertev “Aklım başımda mı, yahu **cıvıttım** mı, onu anlamak istiyorum” dedi. (s.110)

Yalan

- Yahu ortaya amma da şekerli **martavallar yuvarlıyorsun**. Delikanlıya düpedüz hakikati anlatsana. (s.126)

İdrak

- Zaten o Bay Haşmet'in ne namussuz ve alçak olduğunu son zamanlarda iyiden iyiye **çakmaya başlamıştım**. (s.131)
- Karınca kararınca ziraatten **çakarım**. (s.131)
- Fakat mesela Handan sabahtan akşama kadar tütün tozu soluya soluya ayırdettiği tütün yapraklarının, ancak zirzop veya züppenin birini zengin etmeye yarayacağını **çaktı mıydı**, işi tütün tezgahtarlığı gibi ağır değil fakat hafif olsa da işte o yukarıda bahsi geçen izzetnefis dolayısıyla pek ağır gelirdi. (s.196)

Aşağılama

- Bunlarda para ne gezer ki para çıksın. **Kıçı goliflisine bak**. (s.35)
- Gülşen ona acaba delirdi mi, diye acayip bakarken herif **budalaca** gülmüş ve “Dudağını öyle bir sivriltiyordun ki, onları kalem sokacak deliğe benzettim” dedi. (s.149)
- Ne kadar **budala** olursa olsun, kadınların erkekleri anlamakta, kulak, burun, göz gibi beş duyudan başka altıncı bir duyuları vardır. (s.149)
- **Zevzek herif** arada sırada: “Bana karşı iyi davranınız, ben de ölünceye kadar size bağlı kalırım” diye homurdanıyor, kollarıyla kızın belini sarıp onu öpmeye kalkışiyordu. (s.275)
- Bre, **budala** eğer suratına bakılmayacak kadar kargacık burgacık bir insan olsaydın bu çocuğu senin gayrimeşru evladın sanacaktım. (s.333)
- Badi Badi Nuri'nin efendisi Çil Hasan, Nuri'yi hep “**Sütü bozuk piç!**” diye paylar, ona boyuna toprak çapalatırdı. (s.338)
- Badi Badi Nuri'yi göstererek “Bu **piçi** eve alalıdan beri hiçbir işimiz denk gitmedi” dedi. (s.338)
- **Budala** durup dururken utanmadan onun derisine dokunmuştu. (s.379)
- Vay gidi **budala** kadın. (s.410)
- Muhip “**budalaca**” diye tavsif ettiği bu isteğe fena halde kızmıştı. (s.413)

Sevimlilik

- “Bazen sizden kaçmayı düşünüyorum, sizden gizlenmeyi” deyince Bay Haşmet davudi sesiyle “Mini mini **budalacık**” diyor, yanağından öpüyor, okşayıp yatıştırmaya kalkışıyordu. (s.151)

Dedikodu

- Birçokları da Handan’ın gizli münasebetlerde bulunarak bol bol par aldığını, gebe kalıp da çingenelerden aldığı ilaçlarla çocuğunu düşürdüğünü, mahallesinde Kör Halil’i, Çıkırıkçı Remzi’yi bıçaklamaya kışkırttığını o delikanlının âhının ona kâr kalmayacağını **fiskos ediyorlardı**. (s.193)
- İlk önceleri ahmak ıslatan gibi kulaktan kulağa seyrek seyrek fısıldanan bu dedikodular sonraları **fiskosluktan** çıkararak Handan’ın başında gürleyen bir kin seli vüsatini aldı. (s.194)
- Baksana şu daktilo Gülşen bir de **fiskos edilmekte** olan halayık Feryaz işlerine! (s.230)
- Anan tarafına kendisine bu kadar büyük iyilikler edilmiş, bir hizmetçisiyle evlendiğin **fiskos edilince** senin halin ve istikbalin ne olur? (s.298)
- Mordoğan Etem Reis’in, geçmiş hayatı hakkında hiçbir şey söylememesi, onun etrafında çeşit çeşit esrarengiz hikayelerin **fiskos edilmesine** sebep olmuştu. (s.326)
- Fakat her ne kadar ‘skandal’ ayıp telakki ediliyorsa da, bunlar ağızdan kulağa **fiskos edilmesini** ve gazetelerde de dedikodu diye bütün teferruatı fotografileriyle basılıp yayımlanmasını temin ettim. (s.354)
- Hatta sonra zamanlarda parasının yalnız terzihanesinden gelmediği **fiskos ediliyordu**. (s.414)

Alkol

- Rüştü ile arkadaşı dört-beş günden beri adamakıllı bir yemek yememiş oldukları için bilet paralarıyla bir kebabçıya uğrayıp adamakıllı karınlarını doyurmuşlar ve içlerinde sönmekte olan sanat aşklarını iyice tutuşturmak için rakıyla da **kafalarını tütsülemişler**. (s.211)

- Seferden dönünce sarhoş olmak her ne kadar kaideden sayılıyor idiye de, tam sefere kalkılacağı zaman **kafayı tütsülemek** âdet dışı bir hal idi. (s.329)

Kandırma

- Onun bu halini iyice bilen bizler, onu **mantara bastırıp**, birkaç kuruşunu kaybettirmeyi kendimize bir eğlence edinmiştik. (s.224)
- Komşusunu **mantara bastırdıkları** için kendilerini kumarbaz bilenlerse “Üç baba torik” diye bağırıyorlardı. (s.235)

Doğru düzgün

- Zaten ticarethanesinin **işleri tıklarında gittiği** için, Handan’ın da gördüğü iş, hemen hemen iki misline çıkmıştı. (s.269)

Ekonomi

- Ben anlattım o da içti, bana da boyuna **toka etti**. (s.333)

Kötüleştirmek

- Şimdi de beni reddetmekle **ettiklerine tüy dikmeye** kalkışıyorsun. (s.307)

Kaçış

- Koca Yusuf rakıyı duyunca, yavaşça **sıvışmış** ve yanbaştaki kahvehaneden birkaç bardağı bir tepsiye koyarak ve arkasına gizleyerek getirmişti. (s.335)

3.2. Atasözleri

3.2.1. *Aganta Burina Burinata*

Dengeleme

- “Bana **çivi çiviye söker**, yine evlen” dediler. Yağma mı var? Artık maymunun gözü açılmıştı. (s.11)

Zamanlama

- “Kalk oğlum, **yolcu yolunda gerek!**” dedi, yine yürümeye koyulduk. Sabahtan beri birbirine kapı komşusu olmuş, taban tabana zıt iklimlerden geçtik. (s.17)

Arkadaşlık

- Ahıra somurarak giriyor, ahır süpürgesini başıma çalıyormuş gibi öte beriye çarpıyor, ahırda birisine rastlasa, kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle yollu, **‘Dostluk kantar ile, alışveriş miskal ile’** diye haykırarak ağzımıza koyduğumuz lokmayı bize zehir ediyordu. (s.45)

Kader

- Karımın ölümü kara haberi bize ulaşmıştı. **Ecel geldi cihana, baş ağrısı bahane** diye köy evini ve tarlayı satılığa çıkardık. (s.45)
- Bu darlığı çeken bir sen misin? Yalnız değilsin ya. **El ile gelen düğün dernektir.** (s.102)
- Allah’ın emri imiş. **Ecel geldi cihana, baş ağrısı bahane.** Aldırma! Ne olacak? Çocuk değil mi? (s.159)

3.2.2. Ötelerin Çocukları

Maddiyat

- Deli miydim ki yüzde bin kâr getiren bir işi, on para getirmeyen bir işe değişeyim?. **Parayı verenin düdüğü öter.** (s.42)

Arkadaşlık

- Ne var ki, **“ticaret miskalle, dostluk kantarla”** deyip de ticareti kantarla yapan, dostluğu da miskalle satan bir dünyada Selim Dede dostluğunu da, ticareti de kantarla yapa yapa, sıfırı tüketip sermayeyi kediye yükletti. (s.69)

Haksızlık

- ... Kocabekir Efendi’nin hoyratlığı dolayısıyla bir ayı sayıldığı için, Pakize Hanım sokaktan geçerken ona bıyık burarak sulanan erkekler; **“Ne olacak ahlatın iyisini, dağda ayılar yer”** diye laf atarlardı. (s.96)

Açlık

- Her teftişte çıkarken kendi kendine, **“Lutfullah, gözünü dört aç! Sakın ha can boğazdan gelir,** beygirin ölümü arpadan olsun, yollu sözlerle tıkıştırma. Sonunda yine sıkıntı çekersin” derdi. (s.107)

- Hem de Cemal, açlıktan birdenbire tokluğa varan insanlar gibi, “**Can boğazdan gelir**” diyerek ha bire tıkmış, bir fiçı kadar şişmişti. (s.193)

Fakirlik

- Aralarında topladıkları bazlama, peynir, kuru incir, soğan gibi şeyleri, “**Az veren candan verir**” diyerek yolculara verdiler. (s.109)

Sorgulamamak

- Cafer’in paralarının nasıl ve nereden geldiğini, onun ardınca bıyık altından dil uzatan bir züğürt çıkarsa biraz önce onun kahvesini içenlerden biri mutlaka, “Adam sen de! **Üzümünü ye de bağını sorma.**” (s.114)

Öğüt

- Tahsin Usta, bu beygirleri, “**Alma kulayı meğer ki kuyruğu kara ola**” atalar sözünü tekrarlaya tekrarlaya kula renginde almıştı. (s.148)
- Felce uğramış olduğunu gören Aliş’in karısı Çakırkız’ın içi kan ağlamıştı. **Ne var ki; ha güle kokusunu bağla, ha insana sevgisini.** (s.165)
- Her tilkinin **dönüp dolaşıp kürkçü dükkanına gittiği gibi**, her vapur da gezer, tozar, er geç Kolarides’in avucuna girerdi. (s.190)

İhtimal/Olasılık

- “Yahu Nuri sen adamakıllı sarhoş olmuşsun. Çenen boşandı. **Bol söz yalansız, bol para dolansız olmaz**” diye araya lafını kattı. (s.179)

Dengeleme

- **Çivi çivi söker** git de keyfine bak! İstanbul’da sanki bar kızı mı eksik yahu! (s.206)

Beklenmedik Durum

- Ege denizi uysal sanılır; oysa **rahvan atın tekmesinin ne denli pek olduğu** unutulur! (s.213)

Zamanlama

- Hacı Resul, “**Demir tavında, güzel de çağında dövülür!**” diye içinden gülerken, yol alıyordu. Hazırlanmış bir planı yoktu. Fakat yerine göre atacağı adımı, söyleyeceği sözü hiç bilmez olur muydu? (s.243)

Engellenememezlik

- **İt ulur, kervan yürür.** Elif çocuk değil ki! Biz ona ne diyelim? Hem köylüler Hacı Resul’ün burnunu görmüyorlar mı? (s.261)

Eşduyu/Empati

- **Uzaktan duyulan davul sesinin kulağa hoş gelmesi gibilerinden,** geçmişin birkaç yıl derinliğinde kalan Karakız’ın anısı da, Şefik Ulvi Bey’in hayalinde incelmış ve yumuşamıştı. (s.293)

3.2.3. Uluç Reis

Açlık

- “**Can boğazdan gelir,** atın ölümü arpadan olsun! Gövdeye attığım bal şeker olsun.” (s.91)

Pes Etmemek

- Andrea Dorya bu kaçışından hiç kimseyi haberdar etmemiş hatta geceleyin kovalayan Türk gemilerince tanınmaması için, kadirgasındaki amiral fenerlerini söndürmüştü. Mağlup filoda herkes, “**gemisini kurtaran kaptandır**” diyerek alıp kaçmaya bakıyordu. (s.336)
- De La Serda çekilmeye karar verdi. Bir paniktir başlamıştı. **Gemisini kurtaran kaptan** diyen tabana kuvvet kaçıyordu. (s.379)

3.2.4. Turgut Reis

Tutulululuk

- Gerçi bunlar, günleri geçmiş eski toplardır. Fakat **sakla samanı gelir zamanı.** Bunlar gemide kumanya yemez, su içmez. (s.49)

Mertlik

- Gerçek cesur olanlar merhametli olurlar. **Aman diyene kılıç vurulmaz**, sonra bir sorun daha var. (s.116)

Dayanışma

- Geldikleri bu yeri beğeniyorlar ve yer, yatak gibi şeyleri bulmak, ev yapmak için çektikleri sıkıntıları pek hoş ve eğlendirici bir sergüzeşt sayıyorlar ve “Ne olacak, **el ile gelen düğün dernek**” diyerek gülüyorlardı. (s.141)

3.2.5. Deniz Gurbetçileri

Maddiyat

- **Mal canın yongasıymış.** Yongalan babam yongalan! Herifler yongalarımızı uzun düdük makarnası gibi sömürüyorlar. (s.63)
- Hem **mal canın yongası** diyorlar a hani! A kardeşim, insanoğlu kırk santimetre kalınlığında Antalya çamından battal direk olsa bile yontula rendelene kağıt helvası gibi incelir. (s.63)

3.2.6. Bulamaç

İnsanlık

- Malum ya, **insanlar konuşa konuşa anlaşır, hayvanlar da koklaşa koklaşa.** Karaoğlan buzağılık çağında ineklere “Yahu bu dünyada fena olarak ne vardır?” diye sorup soruşturmuştu. (s.18)

Açlık

- **Can boğazdan gelir** diyorlar ama, oğlan yiyecek için paranın nasıl ve nereden toplanıp geldiğini hiç düşünmüyor, açım deyip ha bire tıkınıyor. (s.22)

Arkadaşlık

- Hep “**Alışveriş miskal ile dostluk kantarla**” deyip durmuştu. Fakat ticareti de dostluğu gibi kantarla yaparak ve “Ver Ali’ye yaz duvara” derken sermayeyi kediye yükleterek pek şahane bir surette top atmıştı. (s.51)

Beklenmedik Durum

- Ege denizi uysal sayılır. **Rahvan atın bazen ne yaman tekmesi olduğu unutulur.** Artık şimdi göğün her tarafı şimşeklerle çapraz biçiliyordu. (s.53)

Öğüt

- Babası Abdullah Efendi “**Merhametten maraz gelir**” kanaatini oğlunun başına öylesine yerleştirmişti ki Bay Haşmet’in fukara, zayıf ve hastalara acımak şöyle dursun, kanlı bıçaklı düşmanları imişler gibi onlara karşı bir kin besliyor, onları ezdikçe mesut oluyordu. (s.77)

Tecrübe

- Her ne ise **sütten yananın yoğurdu üflemesi** gibi. Halk da bir rayiç para ortadan kaldırılırken o kadar ağzı yanmıştı ki, ortadan kalkıyor lafı eşeğe tef sedası gibi tesir etti. (s.115)

Tutumluluk

- İnsan nereye giderse gitsin, nereye bakarsa baksın veya kulak verirse versin gözlerine, ‘yurttaş, namusunu arttır!’ yollu yazılar renk renk çakıp parlıyor, kulağına davudi sesli hoparlörler, ‘**ak akçe kara gün içindir!**’ haykırıyordu. (s.116)

Kader

- “**El ile gelen felaket düğün dernek olurmuş**” diye düşünerek, karşısına çıkan ıstırapların kâffesini de sineye çekiyordu. (s.199)

İhtimal/Olasılık

- Yahu Nuri, bayağı sarhoşsun, sana ne oldu? Çenen boşandı, **bol laf yalansız olmaz.** (s.334)

Kader

- Sevinmek iyi şey amma, hani ya derler a, **başkalarıyla beraber gelen felaket düğün dernek olurmuş.** Fakat başkaları sevinmeden duyulan sevinç de önünde sonunda felaket oluyor. (s.334)

Maddiyat

- Vakit denilen bir şey vardır. Bazıları **vakit nakittir** diye onu nakit mukabilinde kullanırlar. Bazılarının ise vakti en büyük baş belasıdır. (s.350)
- **Vakit nakittir** diyenler, eğlence yerleri, barlar, kumarhaneler tedarik ederek, vakitlerini nakte tahvil ederler. (s.350)

Arkadaşlık

- Her nedense babasının: “**Dostluk kantarla, alışveriş miskal ile**” sözü hatırına geldi. “Kantar” sözüne “mantar” sözünü kafiye diye buldu. Aynadaki aksine avazı yettiği kadar “Yaşa ey koca mantar” diye bağırdı. (s.384)

Dengeleme

- **Çivi çiviye sökerdi.** İşte bundan dolayı ikinci defa âşık olması lazımdı, fakat zaten birincisinden ağzı pek fena yandığı için bu ihtimali bir kenara attı. (s.409)

3.3. Deyimler

3.3.1. *Aganta Burina Burinata*

Olayın Durumunu Belirtenler

- Bana bir oyuncak yapılacağını öğrenince birisi yelkeni kesti, öteki direkleri yonttu, amcam güzel bir tirandil teknesi oydu; bizim koca kayık **gözle kaş arasında** yapıp çatıldı. (s.12)
- Yarım saat **al takke ver külah** pazarlık ve iki taraflı savrulan bir sürü küfürden sonra balıklar okkası elli paradan satıldı. (s.68)
- Galiba **kızıl kıyamet kopacak.** (s.73)
- Denizden soğumak şöyle dursun, boğulanlarla beraber bulunamadığım, denizin öfkesiyle karşılaşamadığım ve ölüm dirim savaşı da olsa denizle **al takke ver külah** güreşemediğim için hayıflanırdım. (s.75)
- **Vur patlasın çal oynasın,** har vurup harman savurarak, yallah dahedip gidiyordu. (s.86)

- Gâvur Ali ile karşılaşsak- ona da yapamazdım a- haydi neyse, hiç olmazsa onunla **al takke ver külah** savaşı, elinden toprağını çadır çadır alırken kopan gürültü arasında ne yapmakta olduğumu düşünecek vakit bulamazdım belki. (s.147)

Düşüncenin Durumunu Belirtenler

- “Acele etme Mahmut, sen geleli daha **dün bir bugün iki** oldu.” (s.129)

Kavramların Durumunu Belirtenler

- “Bana öyle geliyor ki dünyada mevcut sonsuz sevgi **dile gelmek** için can atar, dudaklarda tir tir titrer, gelgelelim dile gelmeye utanır utanır utanır!” dedi. (s.110)
- “Bana öyle geliyor ki dünyada mevcut sonsuz sevgi dile gelmek için **can atar**, dudaklarda tir tir titrer, gelgelelim dile gelmeye utanır utanır utanır!” dedi. (s.110)
- “Bana öyle geliyor ki dünyada mevcut sonsuz sevgi dile gelmek için can atar, dudaklarda tir tir titrer, gelgelelim **dile gelmeye** utanır utanır utanır!” dedi. (s.110)

Nesnelerin Durumunu Belirtenler

- Gördüğü işle ilgilendiğim için çalışırken, “Bu kaplama tahtasına kurt işlemiş, ateş vermek ister; bu çivi gevşemiş, perçin ister; bu enseri erimiş, yenisini çakmalı; şu kaplama aralığı **han kapısı gibi açılmış**, armozu tıkamalı” diye gözlerini işinden ayırmadan bana anlatır dururdu. (s.50)
- Aşağı tarafı **tuzla buz olarak** denize yıkıldı. (s.90)
- Tamtakır kuru bakır bir gökte kızıl kızıl yanan güneşin ışığı en karanlık kış gününün kasvetine **taş çıkartıyordu**. (s.165)

Mekânların Durumunu Belirtenler

- **Kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerde** kalmış bu taşlara asırlar mı sinmişti ne? (s.17)
- Yere **iğne atılsa düşmeyecekti**. (s.162)
- **Tamtakır kuru bakır** bir gökte kızıl kızıl yanan güneşin ışığı en karanlık kış gününün kasvetine taş çıkartıyordu. (s.165)
- **Hallaç pamuğu gibi savurmuş** olduğum bahçenin ortasına bağdaş kurarak etrafıma bakındım. (s.175)

Kişilerin Durumunu Belirtenler

- Fakat amcam “Yarın sana bir kayık yapayım da gör” deyince **dünyalar benim oldu.** (s.9)
- Kayığa başlayacağına, “**Aklım başıma gelsin**” diye bir kahve ısmarladı.
- Tam otuz sene oluyor, “**Tohuma kaçıyorsun** artık, evlen.” Dediler, ben de “Hay hay” dedim. (s.10)
- Yağma mı var? Artık **maymunun gözü açılmıştı.** (s.11)
- İnsan bir kere **şapa oturur.** (s.11)
- Öte taraftan yelken yamamakta olan Zimba Yusuf **yaka silkerek**, Hüseyine’e; “Karımı en iyisinin Allah belasını versin. (s.11)
- ... Üç-dört güne varmaz, ah yine sefere gitsem de kurtulsam diye denize **can atarım**” der. (s.11)
- ... Çoluk çocuğu kırk yılda bir görecek, belki de hiç görmeyecek olduktan sonra, onlara da kendime de **ecel terleri döktürmenin** manası yok” dedi. (s.11)
- Her neyse, ben **dokuz doğuruyor** ve amcamın gözlerinin içine bakıyordum. (s.12)
- Her neyse, ben dokuz doğuruyor ve amcamın **gözlerinin içine bakıyordum.** (s.12)
- Gerçekten bu denizcilerin **on parmağında on çeşit marifet oluyor.**
- Babası **gözünü budaktan sakınmaz** bir adamdı. (s.12-13)
- Benim çocukluğumda buraları hep yabancıtı, toprak değil mi ya, deniz gibi insan **baş kaldırmaz**, onun emeğine yatırır. (s.14)
- Ölürken **gözüm açık gitmem.** (s.14)
- Kahrolasica deniz, dedelerinin, atalarının soy sopunun kaçının **başını yedi** biliyor musun? (s.14)
- Babam böyle söyledikçe denizden korkacağıma, inadına iradem şahlaniyor, onun zorluklarıyla **boy ölçüşmek** istiyordum.
- Babam çala taban ben de yanında tin tin giderek, ışıkla yıldırıyan ovada **taban tepiyor**, yol alıyorduk. (s.15)

- Ne var ki, asıl tuhafı, babamın o kadar övdüğü o toprak adamları bile, boş vakitlerinde Bodrum'daki kıyı kumsalına gelirler be bir-iki saat önce ufkun ötesinde kendi kendine hışıldayıp durmuş olan dalgalar, açıklıkların engin ıssızlığını kıyıya yayarken, **taş kesilmiş** nöbetçiler gibi saatlerce kımıldamadan, denizi seyre dalarlardı. (s.16)
- Topumuz da **göz kulak olduk.** (s.22)
- “**Boş gezenin boş kalfası** olarak ortada gezmek olmaz” dedi. (s.26)
- Nusret Ağa **soluğu** aktar Badibadi bacakların Hüsmen Efendi'de **almış.** (s.29)
- Bahçıvanın **tüyleri diken diken olmuş**, öfkelenmiş; “Dün daha turp gibi dinç çocukta hiç öyle şey mi olur? (s.29)
- Bahçıvanın tüyleri diken diken olmuş, öfkelenmiş; “Dün daha **turp gibi dinç** çocukta hiç öyle şey mi olur? (s.29)
- “Pekala, sen bahçenin **dilinden anlarsın.** (s.31)
- Çok şükür **gün gördük** , artık yolculuk sırası geldi. (s.31)
- Bir kerpeteni ya da bir kösele parçasını bulmak üzere, kötürümlüğünün atikliğiyle topallaya topallaya öteyi beriyi araştırırken bile sözünü kesmez, aradığını bulunca sağlam ayağının üzerinde rüzgâr gibi çark ederek gözlerimin içine bakar, **can kulağı ile dinleyip** dinlemediğini orada okumaya çalışırdı. (s.33)
- Murat Dayı kahveler içilinceye kadar dükkânda bekler, söylenenlere benim kadar **göz kulak olurdu.** (s.33)
- Murat Dayı'nın, ustam ve benden başka bir insanın sözlerine **kulak verdiği**ni hiç görmedim. (s.35)
- Bana ara sıra, “Çeşmeden kahvenin su küpüne su taşıyiver, o zaman körün **gözüne girersin**” derdi. (s.35)
- Bir akşam eve dönünce, babamın **bir karış surat astığını** gördüm. (s.37)
- “İşte bundan dolayı, biz de koşarcasına habere çalışalım ki, açlık ensemize yetişip bizi helak edemesin” diyerek, birbirini çabuk olmaya kışkırtıyorlarmış gibi, işlerinin üzerine abanmış, acele acele takır tukur çekiç sallarken, “Aganta burina burinata!”

diye evrene **meşdan okuyan** nidamızı duyunca işlerinin üzerinden doğruldular. (s.40)

- Cevabımı **can kulağıyla** bekledi. (s.41)
- Neyse, **ekmekten katıktan arttırarak** bir eşek aldım. (s.42)
- Yolda **bire bin katmış** ve habbeyi kubbe yapmışlar, köye varınca dosdoğru bizim kariya giderek, ‘Vah Vah, başın sağ olsun, ömrün uzun olsun’ diye ona öldüğümü anlatmışlar. (s.44)
- Yolda bire bin katmış ve **habbeyi kubbe yapmışlar**, köye varınca dosdoğru bizim kariya giderek, ‘Vah Vah, başın sağ olsun, ömrün uzun olsun’ diye ona öldüğümü anlatmışlar. (s.44)
- Sözü uzatmayalım, **allem ettiler, kallem ettiler**, sonunda bizim eşeği deve ettiler. (s.45)
- Ahıra somurarak giriyor, ahır süpürgesini başıma çalıyormuş gibi öte beriye çarpıyor, ahırda birisine rastlasa, **kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle** yollu, ‘Dostluk kantar ile, alışveriş miskal ile’ diye haykırarak ağzımıza koyduğumuz lokmayı bize zehir ediyordu. (s.45)
- Çobanlıkta **başımı alıp** dere tepe gezdiğimi, çocukların süt diliyle bana konuştuklarını hatırlarım. (s.47)
- İlk etapta Turgut Reis’in Bodrumlu, yani bir hemşerimiz olduğunu okuyunca **koltuklarım kabardı**. (s.51)
- Bir taraftan okuduklarımı anladıkça **eteklerim sevincimden zil çalıyor**, öte taraftan da hiç farkına varmadan, topal hocanın senelerce öğretmediği okuma yazmayı, iyice öğreniyordum. (s.51)
- İnsan, keşfetmek, öteye varmak, yeniye açılmak özleyişiyle ceviz kabuğu kadar bir tekneye biner, iki buçuk arşın bez parçasıyla göklerin rüzgarını çalar da, elalemin muhakkak “ölümdür, deliliktir” diye bağıırıp **ayak diremelerine** kulak asmadan açılır gider ve yeni dünyalar, yeni alemler bulur. (s.52)
- İnsan, keşfetmek, öteye varmak, yeniye açılmak özleyişiyle ceviz kabuğu kadar bir tekneye biner, iki buçuk arşın bez parçasıyla göklerin rüzgarını çalar da, elalemin

muhakkak “ölümdür, deliliktir” diye bağırip ayak diremelerine **kulak asmadan** açılır gider ve yeni dünyalar, yeni alemler bulur. (s.52)

- “İyi” diyordum, **omuz silkiyorlardı**. Birisinin dobra dobra dosdoğruyu söylediğini duyuyor, heyecanlanıp, “Doğru!” diye bağıriyordum. (s.52)
- Peki, güzele bakma, iyiye aldırma, doğruya **kulak asma**, denizi anma; peki öyleyse ben ne edip ne söyleyecektim? (s.52)
- İyi ama ben parayı görünce, yaradılıştan öz düşmanı olan bir hayvana rastgelen bir başka hayvan gibi, **tüylerim nefretle diken diken oluyordu**. (s.52)
- İşte o zaman demir parmaklıklar ardında kurtuluşu ve hürriyeti gören mahpuslar gibi **gönlüm uzar, uzardı** da, onun kendini denize verişi, adeta bir yalvarış, bir dua olurdu. (s.53)
- **Aklınızı mı oynattınız?** Resmi muamelede hiç ihmal ve terahi olur mu? (s.54)
- **Kılı kırk yarmak** lazımdır. Yılan canlı bir mahluktur, sıhhatlisi olur, hastası olur. (s.54)
- Söylediklerim **kulağına küpe olsun**. (s.57)
- Gemide direğe, öteye beriye tırmanırken **gözünü dört aç**. (s.57)
- Fakat ne bileyim, özlediğin bir işte çalışmadan, içine doğduğun şu dünyanın ötesini berisini hiç görmeden, taş üstüne bir taş koymadan, bir ağaççağız olsun dikmeden, bir günceğiz olsun şunun bunun **eteğini öpmeden** yaşayamamak ve böylece dünyadan defolup gitmek de Allah’ın emri değil a! (s.57)
- Bir gün total hoca beni yine falakaya çekmişti. Yine **gık demedim**. (s.57)
- O ağlasın diye dayak yemiyordum ya. **İçim kan ağladı**. (s.57)
- “A canım, çoluk çocuk biraz **dünya yüzü görsün**” dedi. (s.59)
- Hepimiz **göz kulak kesildik**. (s.61)
- “Ne yapalım, **alnımızın kara yazısıymış**. Bari ipleri dipten koparsak da, onların dipten yüze kadar gelen kısmını kurtarsak. (s.63)
- Gördüğüme nasıl inanmazdım ki; gördüğüm güzellikler, bu dünyayı habis bir ruhun yaratmadığını bana, **göz göre göre** doğruluyordu. (s.64)

- **Yüreğim kıyıldı**, tüylerim ürperdi. Kayık bir burnu kıyılıyordu. Feryat oradan geldi. (s.64)
- Yüreğim kıyıldı, **tüylerim ürperdi**. Kayık bir burnu kıyılıyordu. Feryat oradan geldi. (s.64)
- Paylarını da doğru dürüst hesap etmez, **allem eder kallem eder**, ne yapar yapar alacaklarını kıstardı. (s.79)
- Ertesi gün **canımı dişime aldım** ve korkulu bir rüya görüyormuşum gibi liman dairesinin karanlık merdivenini tırmanmaya koyuldum. (s.80)
- Sevincimden **içim içime sığmaz oldu**. (s.81)
- Vur patlasın çal oynasın, **har vurup harman savurarak**, yallah dahedip gidiyordu. (s.86)
- Biz **baldiri çıplak** denizciler, kral ve kraliçelerin saraylarını, taçlarını, tahtlarını, mücevheratlarını seyredemeyiz. (s.87)
- Ufukları **dört gözle** kolaçan ediyordum. (s.89)
- Annemin güya ekmeğini yediğimiz amcama hürmet etmeğlim hakkındaki nasihatlerine pek **kulak astığım** yoktu. (s.96)
- Fakat annemin **yüreğini kırmamak** için kendime “Sık dişini” deyip bana küfür ettiği zaman büyüğümdür diye pek aldırış etmezdim. (s.96)
- Fakat annemin **yüreğini kırmamak** için kendime “**Sık dişini**” deyip bana küfür ettiği zaman büyüğümdür diye pek aldırış etmezdim. (s.96)
- Birkaç gün sonra Mazlum’un **aklı biraz başına geldi**. (s.97)
- Birdenbire **tepem mi attı** ne, aklım başıma gelince bütün tayfayı etrafımda, birisi kolumu, öteki bacağımı tutar bir halde buldum. (s.98)
- Birdenbire tepem mi attı ne, **aklım başıma gelince** bütün tayfayı etrafımda, birisi kolumu, öteki bacağımı tutar bir halde buldum. (s.98)
- Demek ki şu tarihte işe başladın” diye **allem etti kallem etti**, göz göre göre hakkımın yarısını yedi. (s.99)

- “Demek ki şu tarihte işe başladın” diye allem etti kallem etti, **göz göre göre** hakkımın yarısını yedi. (s.99)
- Durmadan dinlenmeden, **tozu dumana katan** gürültülü patırtılı bir faaliyetle arı gibi karınca gibi çalışıyordum. (s.100)
- İstikbalde bana ancak iki akıbet vardı: Ya denizde boğulup kurtulmak ya da karın doyurmak için dosta düşmana **avuç açmak**. (s.102)
- “Kimseye **dert yanamıyorum** çünkü yabancı yer” diyordu. (s.104)
- Dumanı bile gözümüzü şenlendirirdi de hepimiz birden iyimser olur, **dünyayı gülpembe görür**, gülüşür şakalaşırdık. (s.106)
- Çaydanlık fokurdamaya, kapağını çat çat hoplatarak islim salmaya başlayınca, Adem Reis kendisinin de bizim de çay içmek gibi şatafatlı bir keyif lüksünü yaşadığımızdan utanarak, “Arkadaşlar çay, süt, filan gibi **baldırı çıplak** denizcilere değil, beylere paşalara yakışır; ne var ki bu mirasyediliğe çoktan beri alıştığımız için artık çaydan vazgeçip, cafcafsız bir hayata katlanamıyorum” dedi. (s.106)
- Ne var ki **gık demiyoruz**. (s.111)
- “Ne için utanıyoruz, çekiniyoruz sanki?” dedim. **Omuzunu silkti**. “Söyledin a işte öyle” dedi. (s.113)
- Onlar anlatırken ben **göz kulak olur** ve sokakların adlarını ve nerelerde olduklarını beynime ateş mühürlerle damgalarcasına yerleştirirdim. (s.113)
- **İçimden kan ağlar** bir vaziyette topladığım paranın bir kısmını içkiye verdim. (s.114)
- Bir türlü asıl sokağa dalmak cesaretini kendimde bulamayarak bir aşağı bir yukarı **taban teptim**. (s.114)
- Sırtımı dönüp kaçmadan, **çivi gibi mihli kaldım**. (s.115)
- Şimdiye kadar evlenmiş, **unumu elemiş, eleği duvara asıp** yan gelmiştim. (s.116)
- “More Mahmudu sen burada ne arar?” diye kollarını açıp beni **bağrına bastı**. (s.119)
- Bu müddetin yarsını kızıl ateş karşısında kıpkızıl yanan süngüleri ateşe sokup çıkarmakla, gelberi ile dışarıya çektiğim pislikler arasındaki alevli kömür parçaları

tarafından ayağımı bacağımı dağlamakla, kan ter içinde kaldıktan sonra serinlemek için makinelerin ağzına giderek orada **buz keserek** öksürmekle geçirdim. (s.121)

- Sevincinden **etekleri zil çalacak** sanıyordum, umursamadı bile, herhalde bir tasası vardı. (s.124)
- **İğne ipliğe dönmüş** ve iki tane kapkara çocuk, kırk-kırk beş yaşlarında bir kadın. (s.125)
- “Ben ayrılalıdan beri kaç göçe **dört el sarılmışa** benziyorsun” dedim. (s.127)
- Bir müddet **ağzım açık kaldı**, dilim tutuldu, yüreğim çarpıntısından kurtarabildiğim kırık kısık hecelerle hıçkırırcasına; “Zarar yok. Bu kaza beraberce mesut olmamıza mâni olamaz” diye başladım. (s.128)
- Bir müddet ağzım açık kaldı, **dilim tutuldu**, yüreğim çarpıntısından kurtarabildiğim kırık kısık hecelerle hıçkırırcasına; “Zarar yok. Bu kaza beraberce mesut olmamıza mâni olamaz” diye başladım. (s.128)
- Derece derece tasasının dinmekte ve **içinin ısınmakta** olduğunu görünce silkinip hız aldım. (s.128)
- “Sen bana acıdığın için kendini **göz göre göre** yakıyorsun” dedi. (s.129)
- Bel kemiği çatır çatır kırılırcasına hem kendine hem de bana karşı koymakta olduğu besbelli idi. **İçim kan ağlıyordu.** (s.129)
- Ertesi gün akşamdan sabah kadar, Fatma’nın başına gelen felaketi en ince teferruatına dek bilmek için **çalmadık kapı**, başvurmadık insan **bırakmadım.** (s.130)
- “Ne o teyze, **dilinin ucunda bir şey var.**” (s.133)
- Üstelik **elimde avucumda da hiçbir şey kalmamış** gibiydi. (s.133)
- Tam bu sıralarda Zeynel Kaptan şunu bunu araya koyuyor ve **ağzımı yoklatıyordu.** (s.134)
- Fakat güzel olduğunu bildiğim bir kız tarafından koca diye seçilmiş olmaklığımın **gururumu okşamadığını** söylersem yalan söylemiş olurum. (s.134)
- Benim **aklım pek hesaba yatmıyordu.** (s.140)

- “O da, eğer fırtınada, **akla karayı seçmekte** değil idiysem, geceyi çatık suratlı bir deniz üzerinde sert kayalar arasında geçireceğime sıcacık Ayşem’in kolları arasında geçiririm” diye düşünecektim. (s.140)
- Köyün üzerinde, “Yerimden koparsam, üzerinize yuvarlanarak topunuzu ezerim” demişçesine eğilen koca bir kaya parçasından **ödlere patlamış** olan köylüler, kese birliği ederek İzmir’den getirttikleri koca bir zincirle eğik kayayı, asıl tepenin beline sıkı sıkı bağlamışlardı. (s.140)
- Fakat o zaman misafirlerin söylediklerine **kulak vermiyordum**. (s.141)
- “Belki de onlara daha modern bir eğitim biçim tarzı öğretiriz de **gözlerini açmış** oluruz” diye çocukları toplayarak Gâvur Ali’nin tarlasına getirmiş. (s.142)
- Kendi bahçesinin çiğnenmesi bahasına, çocukların **yüreklarinin** Gâvur Ali tarafından **kırılmasına** mâni olmak istediği meydandaydı. (s.142-143)
- Fakat buna rağmen Gâvur Ali ona yüksekten bakarak **dudak büktü**, “Merhaba” dedi ve orağı eline alıp gitti. (s.143)
- Gâvur Ali de çatık suratına rağmen ara sıra gelir bana salık verirdi ve “Hüseyin dayıya pek **kulak asma**, ağaç, senin hizmetkârın olacağına sen onun hizmetkârı olursun” dedi. (s.145)
- “Yani birbirimizin yüzüne gülecek ve birbirimizin **arkasından kuyu kazacaktık**” diye ilave etti. (s.146)
- Bu hal ise başkasının **açık yürekle** verdiği selam ve söylediği “Merhaba”nın tadına zehir katıyor, neşemi solduruyordu. (s.148)
- Ayşe bu darpdar menfaat tasasından bir karış ötesini göremediği için karşısındakilerin **yüreklarini kırıp** incitiyordu. (s.148)
- **Canım sıkıldığı** için de Ayşe beni budala sanıyordu. (s.148)
- Dört nalını yere dayıyor ve sanki “Gelmem de gelmem” dermiş gibi **ayak diriordu**. (s.150)
- Canlı cenazeye benzeyen büyük kızı ise, iki eline içi ot dolu, eskimiş yem torbası kıyafetli iki yastığı almış, odanın en itibarlı mevkiine tayinde tereddüt ederek, ortada şaşkın şaşkın **dört dönüyordu**. (s.153)

- Orada pek fena sıkılıyor, dışarıya **can atıyordum**. (s.153)
- İhtiyar kadın evin en yaşlısı olduğu için yalvarmak, **boyun eğmek** ve nihayet kafese koymak işi ona düşüyordu. (s.156)
- Asıl, oyuncak gözlü küçük kızın ne gönlü ne de dili daha yalana ve dolana yatkın olmadığı için yalvaramıyor, ne de **el etek öpüyordu**. (s.156)
- Didişe-çekişe pazarlığa alışmış olan bu topraklar adamı, bana vereceğinin azamisini ve asgarisini içinden hesaplamış olacaktı ki, hiçbir şey vermeyeceğini ve getirdiklerimin de hepsini alacağını duyunca, karanlıkta merdiveni inen birisinin bir basamak daha mevcut olduğunu sanarak ona göre adım atarken, önünde hiçbir basamağın kalmadığını görünce şaşalaması gibi **ağzı açık kaldı**. (s.157)
- O zaman kuçu kuçu dediğin vakit arkadan gelirler, korkma ölmezler, ortakçı kısmı **yedi canlı olur**. (s.159)
- “A budala!” diye haykırdı, “bu **yürek yufkalığıyla** aç kalırsın” dedi. (s.159)
- Kadın çocuklarıyla evde altı-yedi ay sığıntı olarak yaşamış ama evdeki vaziyeti nihayet bir gün **canına tak etmişti**. (s.160)
- “Ben nikahlı karısı, bunlar da öz çocuklarıdır” diye **baklayı ağzından çıkarınca** bir kıyamettir kopmuş (s.160)
- **Eli avucu para tutmaya** başlayınca tıkına tıkına yemeğe koyulduğu için, Eskişehir’de çiroz gibi kuru geldiği halde hoca çarçabuk kat kat katmerli çenelerin ve göbeklerin heybetli sahibi olarak fiçıya dönmüştü. (s.161)
- “Ne edelim **alnımızın kara yazısı** imiş” diyorlardı. (s.164)
- Herkesin herkese ne yapması lazım geldiği avaz avaz haykırması, hiç kimsenin bağırarlara **kulak asmadan** durmamacasına trampet gibi seslerle kıyametler koparması. (s.166)
- **Canını dişine alarak** gözünü budaktan sakınmaz denizci hayatının türlü türlü cilvelerini, Çömlekçi köyünde, mer’ada besiyeye çekilen inek gibi, ahırlı, kümesli, gübreli bir hayatla değişmişim. (s.171)

- Canını dişine alarak **gözünü budaktan sakınmaz** denizci hayatının türlü türlü cilvelerini, Çömlekçi köyünde, mer’ada besiye çekilen inek gibi, ahırlı, kümesli, gübreli bir hayatla değişmişim. (s.171)
- Artık **yerimde duramaz oldum**. (s.172)
- Köpeklerin boğazlarından tasma ile bir yere bağlı kaldıkları gibi bunlar da barsaklarıyla boğazlarından toprağa bağlı kalacak, hep yanlarındaki komşularının mallarına **göz dikerek** hırlayacak, hep malıma göz diktin diye komşularına havlayacak, malım var diye ölünceye kadar mallarının kulu kölesi olarak evim var diye dört kuru duvarın içine mezara gömülmüş gibi gömülerek yaşayacaklar. (s.175)
- Rahmet diye **etekleri zil çalan** köylülerin suratları asıldı. (s.177)
- Rahmet diye etekleri zil çalan köylülerin **suratları asıldı**. (s.177)
- Abdülvahap Hoca’nın **etekleri tutuştu**. (s.177)
- Bittabi köyün bütün tez dilli kadınları ben evde yokken Ayşe’ye taşınıp taşınıp benim köyde hiç **gözüm olmadığımı**, ne yapıp yapıp denize kaçacağımı söylemişler. (s.178)
- Bu **dilli düdük** Huriye Hanım, ağzımı yoklamak ve sırrımı kapmak, beni kandırıp köye bağlamak işini üstlenmiş. (s.178)
- Bu dilli düdük Huriye Hanım, **ağzımı yoklamak** ve sırrımı kapmak, beni kandırıp köye bağlamak işini üstlenmiş. (s.178)
- Bayram Ağa para tutarken Bayram Ağa aşağı Bayram Ağa yukarı diye pervaneler gibi dolaşıp **üzerine toz kondurmayanlar**, üzerimize sümüklerini bile atmaya tenezzül etmez oldu. (s.180)
- Neyse köyün ağaları sayesinde hiç olmazsa namerde **el açmaktan** kurtulduk. (s.180)
- Ah yavrum, sana nasihat etmek bizim haddimiz değil, Rabbim sana kat kat ziyadesini versin ama elinde avucundakini sıkı sıkı tut, çünkü **sonradan gelen pişmanlık para etmez**. (s.180)
- “Ak sakalımı sıvazlarken, “**Ben bu sakalları değirmende ağartmadım**” dedi. (s.180)
- Ben de, ‘O deli mi ki has mal tarla tokata **sırtını dönerek** denize varsın? Topunuz da yalan söylüyorsunuz’ dedim. (s.180)

- Fakat fırtınalı havalarda, fırtınanın öfkesinde gemsiz, hudutsuz, itidalsiz bir hayret, **fal taşı gibi açık gözlerle** şaşakalmış bir bakış vardı. (s.181)
- Ben denizcilerin bu sözüne **kulak asmazdım** ama fırtına yok mu, neredeyse inanacağım. (s.183)
- Fakat neden “Vazifen!” dediler mi bütün **tüylerim ürperiyor**, tepem atıyor ve protesto ederek kaçmaya kalkışıyordum. (s.184)
- Fakat neden “Vazifen!” dediler mi bütün tüylerim ürperiyor, **tepem atıyor** ve protesto ederek kaçmaya kalkışıyordum. (s.184)

3.3.2. Ötelerin Çocukları

Olayın Durumunu Belirtenler

- İşte bu hiç de hayra yorulamazdı. Nitekim kız Çatalkaya köyüne varınca, orada **kızılca kıyamet koptu**. (s.21)
- Kapı yavaşça aralanır, kadın **kaşla göz arasında** içeri alınır, kapı ardında fiskoslar, pazarlıklar olurdu. (s.22)
- **Al takke, ver külah** bir pençeleşmenin sonunda, Hurşit’in de Hacı Resul’ün de tabanca ve kamaları ellerinden alınmış bulunuyordu. (s.25)
- **Vur patlasın çal oynasın**, o parayla har vurup harman savurdum. (s.41)
- Vur patlasın çal oynasın, o parayla **har vurup harman savurdum**. (s.41)
- **Oldu olacak, kırıldı nacak**. Bu çocukları bizimkilerin yerine tut. (s.67)
- Çocukları sevmenin bir delilik olmadığını görünce de, **vur patlasın, çal oynasın** kana kana severek, sevgisinin tadına varır, sevinir, sevinci dolayısıyla da Hoşbulduk’a karşı büyük bir şükran duyardı. (s.67-68)
- Her teftişte çıkarken kendi kendine, “Lutfullah, gözünü dört aç! Sakın ha can boğazdan gelir, **beygirin ölümü arpadan olsun**, yollu sözlerle tıkıştırma. Sonunda yine sıkıntı çekersin” derdi. (s.107)
- Karının, çoluk çocuğun yüzlerine baktıkça, ne kadar bahtlı insanlar diye içim kan ağlıyor. **İki karpuz bir koltuğa sığmaz** derler. İki karpuz sığmayınca bir manav dükkâmı dolusu karpuz nasıl sığar? (s.153)

- İşte böylelikle **tereyağından kıl çekercesine**, Alyanak Cafer Ağa iri yarı bir zaptiye olmuştu. (s.167)
- Dalgıçlar yılın yedi sekiz ayını denizde geçirdikten sonra, iyice sarhoş olmayı, paralarıyla **har vurup harman savurmayı**, bir iki kişiyle al takke ver külah kavga etmeyi canlarına minnet bilirdi. (s.179)
- Dalgıçlar yılın yedi sekiz ayını denizde geçirdikten sonra, iyice sarhoş olmayı, paralarıyla har vurup harman savurmayı, bir iki kişiyle **al takke ver külah** kavga etmeyi canlarına minnet bilirdi. (s.179)
- Güneşin batışında ebedi bir elveda hali vardı. İşte o zaman, bir **kızılca kıyamettir koptu**. (s.246)
- Aksine, **kopacak kızılca kıyameti** dimdik bekliyordu. Hiç kimse ses etmiyordu. Şimşek ve gök gürültüsü yüklü bir sessizlikti bu. (s.279)
- Bu iş, **sarpa sarmıştı**. Yaralı Karakız, artık öleceğini anlamıştı. (s.300)

Düşüncenin Durumunu Belirtenler

- **Laf ola padişahım**. Ben dağda eşkıya mıyım? Medeni bir insanım. (s.42)

Kavramların Durumunu Belirtenler

- Onun dünyada **dört başı mamur** edecek şey, İstanbul mahalle köpeklerinin sayısız artıklarıydı. (s.45)
- Felaket bile başkalarıyla **gelince düğün dernek olurmuş**; sevinç ne olmaz? (s.179)

Nesnelerin Durumunu Belirtenler

- Artık böğürtlenlerin, dalların hışıltısı, miyavlayışların **bini bir paraydı**. (s.65)
- Hele, çling ding diye ötüşü Selim'in o kadar hoşuna gitmiş olan çivisi düşük demiri onu teşhiste, polislerin aldığı parmak izlerini **solda sıfır bırakmıştı**. (s.66)
- Motorun egzoz borusunun her pat pat edişinde, on kuruş **güme gidiyor**. (s.122)
- “O zaman git de paraları ara, onlar **havada bulut**, sen de onları **unut** olurlar” diyordu. (s.202)
- Rüzgâr ocakta ateş demiyor, kül demiyor, **har vurup harman savuruyordu**. (s.218)

Mekânın Durumunu Belirtenler

- İşte bundan dolayı hiç olmazsa on gün, denizlerde **in cin top atar**. (s.30)
- O gece ayın on beşi olduğunu bildiği için, gece yürüyüşünü nur gibi bir âlemde yapacağını, hem de **kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerden** geçeceğini düşünerek, çok sevinmişti. (s.62)
- ... ya da fişildatarak ta açıklara kadar yüzdüklerini görseydi, mutlaka ortalıktan **el etek çekildikten**, herkes uykuya vardıktan sonra, perilerle cin tayfasının denizlerde oynadıklarını sanırdı. (s.91)
- Gerçi o **kuş uçmaz, kervan geçmez** yerde; elbisesiz durmanın bir sakıncası yoktu. (s.132)
- Köye varınca orada, **inlerle cinlerin top attıklarını** gördüler. (s.249)
- Ortalıkta **in cin top oynuyordu**. (s.256)
- Haydi kalk sekiz saat ötedeki **bilmem hangi karın ağrısı** yere git. (s.291)
- Kurul, bu **kuş uçmaz, kervan geçmez** yerden ayrıldı. Issız dağ başında, yalnızca çocuğun ağlaması duyuluyordu. (s.303)

Kişilerin Durumunu Belirtenler

- Her çocuğun gönlü zaman zaman şanlı bir yaşama, büyük tehlikelere, zorluklara **meydan okuma** isteğiyle yanar. (s.11)
- Kerimoğlu çoğu yol, dünyadan **el etek çekerek** ıssızlıkta çile çeken bir din adamı gibi aç ve susuz gezerdi. (s.11)
- Oyunağıyla oynayıp eğlenen bir çocuk masumluğuyla gözüne kestirdiği mıhsıçtı varlıklıyı **soyup soğana çevirir**, top oynarcasına kendisinin de başkasının da kafasını “Yaşa!” diyerek patlatırdı. (s.11)
- Âşar vergisi, şu bu vergisinden ötürü **başları** fena halde **darda kalanlar**, “Ah gözünü sevdiğim Deniz Defterdarımız bir görünöver gayrik!” diye ah çekerler, birbirlerine, “Deniz Defterdarımız Tekirburnu’nda görünmüş” diye müjdelerlerdi. (s.12)

- Yaban yerlerde orak biçen, sığır güden kadınlar, denizden bir yelkenlinin yanaşmakta olduğunu görünce, birbirlerine telaşlı telaşlı ünlüyorlar ve şalvarlarını yelpirdete yelpirdete **çil yavruları gibi dağılıyorlardı.** (s.13)
- Adam şaşırılmış, karşısındakini ilk önce tehlikeli bir deli sanmış, sonra öfkelenmiş, **kani başına sıçramış.** (s.19)
- Senin ve bütün aşiretinin karısı, kızı dünya ahret kardeşimdir. Bazı ağzı karaların söylediklerine **kulak asmasınlar.** (s.20)
- Hanife, Kerimoğlu'nun Orak burnuna yanaşmış olduğunu duyunca **kadıya turfanda hıyar yetiştircesine** koşarak, olup biteni Hacı Resul'e harıl harıl anlattı. (s.22)
- Danacıların Hanife, **yedi tarakta bezi olan** bir kadındı. (s.22)
- Ondan sonra, tarlanın sahibini ortakçı diye kullanır, **eline bakan** karı kızanlara da dilediğini ederdi. (s.23)
- İşte bundan dolayı başkasının parasını soymakta bir beis görmezlerdi. **Toplu iğneyi kendine, çuvaldızı başkalarına sok,** diyorlardı. (s.23)
- Vurup kırmak, **soyup soğana çevirmekten** bezmeye başlayınca, bazen Kerimoğlu, ta içinden “Ah! Ne olurdu, birisi çıkıp da beni adamakıllı kızdırsa da, onu şöyle canla başla, doya doya bir tepelesem. (s.24)
- “Ah! Ne olurdu, birisi çıkıp da beni adamakıllı kızdırsa da, onu şöyle canla başla, doya doya bir tepelesem. Artık âdet yerini bulsun diye angaryadan eşkıyalık pek **gönül eğlendirmiyor**” diyordu. (s.24)
- **Ödü pathyor,** hep silahlı geziyordu. Ne var ki Kerimoğlu avladığı keklük ya da geyiklerden değildi. (s.24)
- Kerimoğlu o burnun önünden her geçtiği zaman tepeden tırnağa kadar **göz kulak kesilirdi.** (s.31)
- Bu nedenle **eli maşalı olmakla** ün salmış olan karısı Katina'dan boyuna papara, hatta bazen de dayak yerdı. (s.33)
- Barba'nın sözlerine hayal kuruyor diye hiç inanmadıkları halde, söz başlayınca onu mutlaka **can kulağıyla dinlerlerdi.** (s.34)

- Hatta o kadar ki, pazar günü Papa Hristomiris'in kilisede sayıp döktüğü gerçeklere, Barba'nın düzme, uydurma olduğuna emin buldukları masal ve martavallarını dinledikleri içtenlikle, **kulak vermezlerdi.** (s.34)
- O gün daha yemek yememiştim. Karnım **zil çalıyordu.** (s.41)
- **Başkasının canı can da, benim ki patlıcan mıydı?** Gövdeme can ve kan geldi, göğsümü kabarta kabarta, var mı bize yan bakan diye kırmızı fenerli evlerden birine damladım. (s.41)
- Turistlerden enikonu dünyalık topladım. Namertlere **avuç açmaktan** kurtulmakla kalmadım. (s.41)
- Hocalığım sırasında aç kalınca sana kaç kez **baş vurup** bana on kuruş ödünç vermeni ezile büzüle yalvarmışım da, "Vallahi ufaklığım yok" diye sırtını dönüp gitmiştin. (s.43)
- Hocalığım sırasında aç kalınca sana kaç kez baş vurup bana on kuruş ödünç vermeni ezile büzüle yalvarmışım da, "Vallahi ufaklığım yok" diye **sırtını dönüp** gitmiştin. (s.43)
- Ne var ki, Cemal öfkenin, **baklayı ağzından çıkartan** aşırılığına varmıştı. (s.43)
- Oysa parası için değil, kendisi için -bunların en kör ve topalı tarafından da olsa- sevmeyi istiyor; bu sevgiyle gösteriş yapmaya **can atıyordu.** (s.45)
- Başarı borusu böyle ötünce -evvelce çiroz gibiyken- Haşmet Bey katmerli enseler, göbekler bağlamış, **burnunu Kaf Dağı'na vardiyan** bir gurur peydahlamıştı. (s.46)
- İşte ilk hamlede Haşmet Bey kokotluğun bu Everest, yahut Mont Blanc tepesine çıkabilirse, zamparalıkta alpinizm rekorunu yekten kırmış olacak, eş dost önünde **koltuk ve göğüs kabartabilecekti.** (s.46)
- Cebindeki bütün paraları aldıktan, onu **soyup soğana çevirdikten** sonra, ufak tefek kakış ve itişlerle kapı dışarı etmek için. (s.47)
- **Aklı zıvanadan çıkararak,** Zarife'ye aşk ilanında biraz aşırı davranmıştı galiba. (s.50)
- Çekirdeksiz sandığı **yürek** bu muydu? Kendisine acıyaacağına, büsbütün **taş kesiliyordu.** (s.57)

- Biraz önce ateş gibi ısınarak **fitil fitil burnundan gelmiş** olan birkaç sigaranın yerine, rahat rahat tellendirdiği bir sigara yakmıştı. (s.65)
- Ne var ki, “ticaret miskalle, dostluk kantarla” deyip de ticareti kantarla yapan, dostluğu da miskalle satan bir dünyada Selim Dede dostluğunu da, ticareti de kantarla yapa yapa, **sıfırı tüketip** sermayeyi kediye yükletti. (s.69)
- “Bir okka pirinç ver de seferden dönünce öderim” diye yalvaran denizciye, namerde muhtaç olduğu etkisini mi verecekti? “**Ver Ali’ye, yaz duvara**” nın sonu tabii bu olacaktı. (s.69)
- Danacıların Hanife’nin deyimiyle, **cehennemin dibine kadar yolu vardı**. (s.69)
- “Acaba hayvanları mı dinliyor? Dillerinden anlar a!” diye **kulak vermiş**. (s.70)
- O gün Bodrum’a dönünce, **ağzını bıçaklar açmadı**. Ne gördüğünden ne de ettiğinden söz etti. (s.74)
- Mezarlıkta hortlayanlar, sanki köy evlerini **cin çarpmışa döndürürlerdi**. (s.79)
- Evler, **ödlere koparak**, eğri büğrü kıvrılmış, yerlere mi pusmuşlardı ne? (s.79)
- Yelkenlilerin uzaktan gelişini, **can gözüyle seyredeler**, kayıkların birdenbire erkek şekline girmesini, deniz üzerinden yürüye yürüye, “koca” diye kendilerine gelmesini beklerlerdi. (.81)
- Zehra’nın inadı üzerine “Annemi hatırladım” ya da, “Aliş gözümün önüne geldi” yollu bir yalan uydurunca, Zehra da zehirli zehirli güldükten sonra; “Sen onu **külahıma anlat!**” derdi. (s.83)
- Müşteriler gidince iki arşın basmayı bir liraya satmamış oluşunu Hacı Bekir Efendi’nin **fitil fitil burnundan getirirdi**. (s.96)
- Emine’nin ona karşı **eli kolu bağlymış** gibi bir dayanaksızlığı vardı. (s.99)
- “Hemen fırlayıp gitmezsen alimallah **iki elimi kanlı edeceksin!**” diye gümbür gümbür gürleyeceğim. (s.100)
- “Milletin **ayranı fena kabardı**” diyerek, hemen tabana kuvvet soluğu dışarda aldılar. (s.104)

- “Milletin ayranı fena kabardı” diyerek, hemen **tabana kuvvet** soluğu dışarda aldılar. (s.104)
- Onun, “Etmeyin softalar, vurmayın mollalar!” yollu nasihatlerine hiç de **kulak asan olmuyor** idiyse de, onları -şişelerden, sandalyelerden şimdi göbeğini, şimdi başını koruyarak- durmadan tekrarlamakta kusur etmiyordu. (s.105)
- Ama iki komiğin horlamalarına karşılık **karınları zil çalmakta** olan Cafer’le Emine’nin gözlerine uyku girmiyordu. (s.105)
- “Bir lokma kara ekmek bulmak için topraklarında **taban tepmekteyiz!**” diye sayıkladı. (s.106)
- Her teftişte çıkarken kendi kendine, “Lutfullah, **gözünü dört aç!** Sakın ha can boğazdan gelir, beygirin ölümü arpadan olsun, yollu sözlerle tıkıştırma. Sonunda yine sıkıntı çekersin” derdi. (s.107)
- Yan yana tin tin **taban teperken** Emine gülümsüyordu. (s.109)
- Şose yolu üzerinden **taban teperek** Gökbel’e dalınca, dört taraflarına korku ve hayretle açılan gözlerle bakmaya koyuldular. (s.109)
- “İstersen basma denklelerini ben taşıyayım” dedi. Numan Ağa **gökte aradığını yerde bulmuştu.** (s.111)
- Her ne kadar Berber Nazif’in bir çapanoğlu çıkarmasından korkuyor idiyse de, orada bir sürü tanıdıkları vardı. **Ya herru, ya merru** diyerek Milas yolunu tuttu. (s.113)
- Dere tepe yoksulluk içinde gurbetlerde sürünmek Cafer’in **canına tak etmişti.** (s.114)
- ...Hanife’ye, “Kızım sana söylüyorum gelinim sen dinle” yoluyla anlattıysa da, karısı, “Kuş kısmı, kanadı, gagası yettikçe yuvaya çöp taşımalıdır, insanlar dünyalıklarına yeni yeni paralar eklemelidirler, yoksa alimallah **açlıktan nefesimiz kokar**” diyerek kaş çattı. (s.114)
- İşte ondan sonra Cafer’in **kulağı hep kırışteydi.** Kapı yavaşça tırmalanınca soğuk soğuk terledi. (s.115)
- Yanındaki adamlardan biri, “Şu zavallı kadına bak, Milas’a mı gidiyor acaba?” dedi. Cafer içinden, “**Cehennem dibine kadar yolu var**” diye düşündü. (s.115)

- Kadının sırtışında, açık gözlerinde kendisine bakan apacı bir dehşet vardı. Çocuğun **ödü patladı.** (s.118)
- Ama **el açıklığı** yalnız Hacı Hasan’a özgü bir özellik değildi. Ona özgü olan asıl hırsızlığıydı. (s.118)
- Ne var ki, **elinin uzunluğuna** rağmen bütün dalgıçlar ona bayılırdı. (s.118)
- Erkeklerin kof kof takırdayan kahkahalarının gürültüsüne kadınlar da katılıyor, (erkekler görmesinler diye, bir tek gözleri dışında yüzlerini büsbütün örterek) “Şu Alyanak Efendi Ağa, ne de alaycı adamdır” ya da “Celep Mahmut, **taşı amma da güzel gediğine yerleştirir!**” diye onlara takılarak ciyak ciyak gülüyorlardı. (s.120)
- Hem de, asıl **içini kan ağlatan** nokta, kendisini alet ederek öldürmüşlerdi. (s.126)
- Hem de artık denizin **tadı damağında** idi. Köyde hiç yerleşebilir miydi? (s.135)
- Şu zavallı Osman Dayı’ya bakındı bir; sabahtan beri öküzlerin ardında gidip gelerek ha bire **mekik dokuyor.** (s.135)
- İnsanın **anasından emdiği sütü burnundan fitil fitil getirmez** demiyorum ama, ne de olsa başkadır. (s.135)
- Ona satmazsak alimallah yolunu bulur, canımızı çıkarır. **Kulağına küpe olsun** köyümüzün ağasıdır. (s.136)
- Aliş, ağacın üzerinde hep tırnak kesilip, gövdesine el salmaya **can atıyordu.** (s.142)
- Aliş, kendisine kızılması şöyle dursun, iyi karşılandığını görünce sevincinden **etekleri zil çalmaya** koyuldu. (s.143)
- Biz **helvayı fırına verdikten sonra** babam bizi evlendirmeye razı olmaz da ne eder? (s.146)
- **Fal taşı gibi açılmış,** kan çanağı gözlerinde hâlâ demincek ki korkularının kalıntıları görülüyordu. (s.149)
- Fal taşı gibi açılmış, **kan çanağı gözlerinde** hâlâ demincek ki korkularının kalıntıları görülüyordu. (s.149)
- ... “Bugün sen istediğin kadar yalan at, istediğin kadar uydur. Bugün ne dilersen dile senindir. Ne dersen mutlaka doğrudur. Bana damat diye seçtiğin adamın, niteliklerini

bilmiyorum. Ama sana abayı yaktığına bakılırsa, insan seçmesini iyi bilen **açıkgöz delikanlının** biri doğrusu” dedi. (s.151)

- Pusulaların kaybolduğunu sanan dalgıçlar, kızarıp bozarıp soğuk soğuk terler dökmüşler, hafızlarını yoklayarak borçlarının ne kadar olduğunu hatırlamak için **akla kararı seçmişler**, borçlarının tutarı hakkında tahmin ettikleri en yüksek rakama helalinden birkaç rakam daha katarak, Aşçı Durmuş’a utançtan kıpkırmızı kesilerek... (s.153)
- Karının, çoluk çocuğun yüzlerine baktıkça, ne kadar bahtlı insanlar diye **içim kan ağlıyor**. (s.153)
- Ve o dedikoduya **kulak verirken** biraz gecikir de, aş belli belirsiz yanarsa ondan ne çıkardı a canım? (s.156)
- Yaban süngerleri doluydu, fakat **ilaç için olsun** bir tek iyi sünger yoktu. (s.160)
- Hiç sifteh dalışta bu kadar inilir mi? İnsan **dinden imandan çıkacak**. (s.161)
- Ama Ege denizcilerinin en toyları bile, kendilerini bu derinlikle **omuz ölçüşebilecek** boy boшта sayarlardı. (s.161)
- **Annesinden emdiği süt burnundan çıkar**, ilikleri de gözlerinden pırtlar gibi oldu. (s.161)
- Felce uğramış olduğunu gören Aliş’in karısı Çakırkız’ın **içi kan ağlamıştı**. (s.165)
- Onu cayır cayır yakan bu acının diriliği sırasında öteki denizcilerin karılarından biri gelir de, **ele avuca sığmaz** kocasının eve geç geldiğinden yakınırsa, Çakırkız -gözleri yaşlarla dolarak- onlara; “Aman geç geliyor filan diye erkeklerinize çatıp durmayın, çünkü Allah esirgesin bir kazadan bir ölümden sonra, keşke herif eve gelebilseydi de, geç gelseydi diyor insan” (s.165)
- Ona çattığım zaman dilim kurusaydı da adama pişirdiğim aşı **burnundan getirmeseydim**, diye pişmanlıkla başınıızı taştan taşa vurursunuz. (s.165)
- İhtiyar, **gün görmüş** vapur oraların pek eski bir emektarıydı. (s.168)
- Karşılıklı **çalım satmalar**, pehpeh, pohpohlar, söylenen bir sözden, yahut başkasına kayan bir bakıştan gelgeç öfkeler, kıskançlıklara kapılma devrindeydiler. (s.170)

- Bu sözleri duyunca Alyanak Cafer **küplere binmiş**, onları “Defolun!” diyerek kovmuştu. (s.173)
- Şu güney Ege denizinin göğü kadar, teklifsiz, **cana yakın** bir gök daha yoktu yeryüzünde. (s.175)
- Senin **ağzın daha süt kokuyor**. Deniz işi hep böyledir. Megafon’a karısı çam sakızı gibi yapışmıştır. (s.177)
- “Megafon geliyor” dedi. Kara Yusuf’la öteki süngerciler de **kulak verdiler**. (s.178)
- Bak Naim sana bir öğüdüm olsun. **Kulağına küpe et**. (s.179)
- Dalgıçlar yılın yedi sekiz ayını denizde geçirdikten sonra, iyice sarhoş olmayı, paralarıyla har vurup harman savurmayı, bir iki kişiyle al takke ver külah kavga etmeyi **canlarına minnet bilirdi**. (s.179)
- Etem, “Ne yaparsanız yapınız” diyormuş gibi **omuzlarını silkti**. (s.180)
- Komşularla hır gürden bir gün olsun kafamız dinç kalmadı. Şimdi de uğursuz piç kocamın **başını yedi**. (s.183)
- Sözünden dönerse, artık ona kim **bel bağlar**? (s.184)
- Karısı **kulak verip** de bir şey duymayınca, “Neyi?” diye sordu. (s.184)
- Gidecekleri binlerce mavi mavi deniz milleri, **gözlerinde tütüyordu**. (s.185)
- Zimba daha delikanlı. **Çalım satıyor**. Varsın limandakilere satsın. (s.187)
- “Bu yaşta, bu havada **çalım satarsam** garip olur be yahu!” dedi. (s.188)
- Belki de, **yufka yürekliliklerini** belli etmemek için olacak, birbirinin yüzüne bakmayarak, ayrıldılar. (s.188)
- İş istemekten ibaret olsaydı, onun gibi milyoner olmak isteyenlerin **bini bir paraydı**. (s.189)
- Kristal Bar’a gittikçe bile, **anca beraber kanca beraber**, diyerek, onu da ardı sıra sürüklüyordu. (s.192)
- Davut, ertesi günü akşamı buluncaya dek, **dokuz doğurdu**. (s.196)
- Zaten dalgıç, kaç günden beri, kendisine **tuzluya patlamıştı**. (s.200)

- Nasıl ki Bandırma'dan kalkan tren, sağında ve solundaki manzaraları dumanlarına sert ısıklarına sara sara arkada bırakıyorsa; vagona Haşmet Bey'in yanında büzülen Davut da, İstanbul'da yaşamış olduğu günleri acısına sara sara **gözden geçiriyordu.** (s.206)
- Tepeden tırnağa **göz kulak kesilmiş** olan dinleyiciler görünmeyen iplerle harekete getirilmiş gibi hemen tasdik yollu baş sallayarak, “Aman efendim, ne büyük hikmet, adeta bir vecize!” ya da “Ne büyük söz!” gibi şeyler söylediler. (s.207)
- “Bir de denize açıldılar mıydı, kışa kadar hangi karın ağrısı yaban yerinde olduklarını bulmak, değme babayiğidin harcı değildir” diye Haşmet Bey'in merakla yanan **gönlüne su serpti.** (s.208)
- Fakat Rüstem Usta **kulak asmamıştı.** İşte şimdi geminin açılıp dağılması olasılığı vardı. (s.215)
- “Sen meram ettikten sonra, **tekeden süt çıkarırsın**, ağam!” diyordu. (s.220)
- Şimdi, bir haksızlığı görünce **tepem atıyor.** (s.225)
- “Uyuyun da yarın gündüz dalarsınız” demişti. Fakat **kulak asan** olmamıştı. (s.228)
- İşte o son kez, inadına o kadar çok balık çıkar ki, gene öyle tutmak umuduyla, iki üç yıl boşu boşuna balık peşinde koşar, **hapı yutarsın.** (s.228)
- Ta neden sonra insanüstü bir kuvvetle kendini gişenin önünden alarak, birkaç adım sendelemiş, sonra **aklını başına toplayarak** yürümüşü. (s.229)
- O çağda, bacağımanın karıncalanmasına, gidişmesine **kulak asmazdım.** (s.233)
- Haşmet Bey'in bu sözlere **kulak astığı** yoktu. (s.233)
- Nuri dehşetten haykırdı. **Tüyleri diken diken oldu.** (s.236)
- Onun dediğine ne **kulak asıyorsunuz?** Hiç dalgıç böyle mi atılır? (s.239)
- Bu arada Haşmet Bey, “Paralarım! Paralarım!” diye **kıyameti koparıyordu.** (s.240)
- Köyde kendi yaşında bulunan beş altı kız, gençliğin ne kadar geçici olduğunu anlamışlar, birkaç yıl önce çocuk olanların da sere serpe boy atarak, erkeklerin **gözlerini çelmeye** başladıklarını görmüşlerdi. (s.242)

- Bunun için Kısmet Taşı'nın üzerinde cıyak cıyak öterek, **kıyametler koparmışlardı.** (s.242)
- Köylüler dıştan “A hiç, yapılır şey mi bu?” derlerken, içlerinden, “Oh olsun, iyi etmiş!” diye **etekleri zil çalıyordu.** (s.245)
- Çalanlar birbirine **göz kulak olurlardı.** Ortanca trampet cıyak etti miydi, davulcu tokmağıyla iki kez davula gümlerdi. (s.248)
- Köy görünür görünmez, kaymakam, atını sürerek öne geçti ve hücum hazırlanan bir süvari subayının kılıç çekmesi gibi bastonunu kaldırarak, “Çal!” işaretini verince, ayakkabılarıyla yürüyen, bunun için de kafilenin önünde giden cortcortcuyla kafilenin kuyruğuna düşerek ayak sürçen davulcu, artık **verdiler dumanı!** (s.248)
- ...çalışkanlığın ve her şeyi Allah'tan beklemenin ve yoksulluğun erdemleri üzerinde çok yüksek öğütlerde bulunur, onlar da her türlü hoppalıktan uzak bir ağırbaşlılıkla, el pençe divan durarak, onun dudaklarından düşen incileri **kulaklarına küpe ederlerdi.** (s.250)
- Günlerden beri kayıkta sabah akşam yediği galetalar, artık **canına tak etmişti.** (s.251-252)
- Ot biçmekte olan tarla sahibi Gavur Ali'nin **öfkesi burnunda tütüdü.** (s.252)
- Ötekinin **tepesi attı.** Şefik Bey'e, “A beyim, çoluk çocuk eğlendirmenin sırası mı? Teşekkür ederiz!” dedi. (s.252)
- Şefik Bey, ara sıra adamı **göz ucuyla süzüyor,** içinden, “Yaradan'ın işi mi yoktu ki böyle kargacık burgacık adamı yarattı?” diye düşünüyordu. (s.254)
- Kusuruma bakma, a oğul, onun kolayca fir fir döndüğünü seyrettikçe, **içim açılıyor** da, gülesim geliyor. (s.254)
- Bir yerin çalısına çırpısına dalların duruşuna bir **göz attım** mıydı, orada çok mu, az mı rüzgâr, hangi rüzgâr esiyor, hemen kestiririm. (s.255)
- Öfkeden, herifin **küplere bindiğinin** adamakıllı farkında idim. (s.256)
- Ben makaraları savurup dururken o sopayı bir tarafa fırlatınca **tabana kuvvet kaçtı.** (s.256)

- Eşeğe bir **göz atar atmaz** Şefik Bey, Adem Dayı'ya, "Hiç merak etme, dayı! Hemen sargı bezi buldur, bir kazan dolusu da su kaynatsınlar. Karnına sıcak pansuman yapalım. Yarına kadar, bir şeyciği kalmaz" dedi. (s.257)
- Fakat kızın **ağrına gidiyordu**, bucağın müdürünü aramak. (s.259)
- O zaman Zehra diğer kardeşlerine, köyün bütün kem dillerinin Karakız için demediklerini bırakmadıklarını, kızın **kulağını bükme** gerektiğini söylüyordu. (s.261)
- "Senin canın istiyorsa, sen konuş, sen ablasın ya!" yollu bir cevapla, "Sayımız suyumuz yok!" dermişçesine ona **sırtlarını dönüyor**, ağızlarını yumuyorlardı. (s.261)
- **Canını dişine takarak** karşı koyacağını sandığı yerde hiç karşı koymuyor, hiç dayanamayacağını sandığı yerde, hep diş tırnaktan ibaret, yırtıcı bir kaplan kesiliyordu. (s.262)
- Madem ki dayayıp döşedikleri "Enteriyörlerini" ziyarete gelen eş dost, onun şıklığını, zarafetini görerek, kendilerini kutlayıp **kıskançlıktan çatlıyorlardı**, demek ki, eşyaya ödenen bunca para, boşuna harcanmıştı. (s.265)
- Mektup almak, köyde olağanüstü bir olaydı. Tiycan'ın **yüreği hopladı**. (s.271)
- İş bu kerteğe varınca, Afife Hanım, erkeklerin en sarsak ve salağını bile koca diye, **öpüp başına koymaya** razı olmuştu. (s.271)
- Mektubu kimseye gösterme, benim **ağzım sıkıdır**, benden söz kaçmaz!" dedi ve okumaya başladı. (s.272)
- Dinledikçe Karakız'ın, öfkesinden, **kamı başına sığıyordu**. (s.273)
- Afife Hanım'ın **ağızı açık kalmıştı**. Hiç yazılır şeyler miydi bunlar? (s.275)
- Dükkânı kapadıktan sonra, eş dostla birlikte Apak Efendi kafayı tütsülerken, ileri geri, abuk sabuk sözler etmiş, caka ve afur tafur sırasında şuna buna **dil uzatarak** şiddetle birkaç tokat yemişti. (s.277)
- Ah anlamıştım... Herife **gönül kaptırdın** galiba. Ah, başımıza gelenler. (s.278)
- Bu yeni varlık, Fatma'ya soğuk soğuk **ecel terleri döktürüyor**, Ayşe'nin de içini ta derinden karıştırıyor ve ona baygınlıklar getiriyordu. (s.279)

- Karakız'ın, **eli kolu bağlı**, boynu bükük, gözleri yerde, içli içli yalvarmaya başlamasını bekliyorlardı. (s.280)
- Karakız'ın, eli kolu bağlı, **boynu bükük**, gözleri yerde, içli içli yalvarmaya başlamasını bekliyorlardı. (s.280)
- Herif tarafından aldatılmış, ayartılmış, ona gönlünü kaptırıp **şeytana uymuş** olduğunu ya da adamın evlenmeye söz vermiş olduğunu söyleseydi, ağlayıp sızlasaydı bari! (s.281)
- Şöyle bir kalkındı, “Herifle evlenmeyi tasarlamış olsaydın, herif tarafından aldatılmış, baştan çıkarılmış olsaydın -yaptığın gene yapılır şey değildi ya- neyse; ama sen, herife **gönül vermemiş** olduğunu söyledin, onunla da evlenmeye niyetlenmiyormuşsun. (s.281)
- Asıl gerçeğe gelince, dördümüz buracıkta oturmuş, **anamızdan emdiğimiz sütü fitil fitil birbirimizin burnundan getirerek** kendi kendimizi yiyip bitiriyoruz. (s.282)
- Zehra herife **gönül kaptırmadığımı** söylüyor. Belki o zaman kaptırmışımıdır. (s.282)
- Çevredeki çalırlara çocuğuyla böbürlenmek, **çalım satmak** istiyordu. (s.287)
- **Saman altından yürütölen suyu** anlamakta pek gözü açık davranan köylöler, kendilerinin Şefik Bey tarafından gövdeleri büyümüş bir çocuk, uysal bir hödük sayıldıklarını, böyle sayılmalarının da kendilerine karşı yapılmış büyük bir lütuf sanıldığını çakmışlardı. (s.289-290)
- Saman altından yürütölen suyu anlamakta pek **gözü açık** davranan köylöler, kendilerinin Şefik Bey tarafından gövdeleri büyümüş bir çocuk, uysal bir hödük sayıldıklarını, böyle sayılmalarının da kendilerine karşı yapılmış büyük bir lütuf sanıldığını çakmışlardı. (s.289-290)
- Burada **ilaç için olsun**, konuşacak tek bir adam yok! (s.290)
- Kendi kendine “Şefik Ulvi! Onun sana gönderdiği mektuba **kulak asma**. Kadın gene kadındır!” demiş ve Karakız'la göz göze gelince, bakışların arzuları, arzuların anlamlı iç çekişleri, ah vahların da okşayışları çekeceğini ummuş... (s.293)
- Git buradan, git rahat bırak. Biz burada **kendi yağımızda kavrulacağız**. (s.296)

- **Buluttan nem kapanlar**, Karakız’la kaymakamın dağ başındaki kavgalarını duymaz olurlar mı? (s.297)
- Ne var ki **nabza göre şerbet vermek** gerekti. Önceleri Tiycan’a “orospu” diyenler, sonraları “babayiğit kadındır” demişlerdi. Yeniden ağız değiştirerek bu kez “Kara Kaltak” diyorlardı. (s.297)
- Ne var ki nabza göre şerbet vermek gerekti. Önceleri Tiycan’a “orospu” diyenler, sonraları “babayiğit kadındır” demişlerdi. Yeniden **ağız değiştirerek** bu kez “Kara Kaltak” diyorlardı. (s.297)
- Hacı Resul’e yan bakanın adını, kendi alınlarına kurşunla yazacaklarını söyleyerek **çalım satar**, ortalığı sindirirlerdi. (s.298)
- Bunlar yetmiyormuş gibi, insanın leş kokusundan **burnunun direği kırılıyordu**. (s.303)
- Dışarıda içine sıkıntı basmış olduğu için kararsız kararsız duran Murat, dişleri arasından, “**Uydur uydur, ebegümece!**” diye homurdanıyordu. (s.303)

3.3.3. Uluç Reis

Olayın Durumunu Belirtenler

- Birbirine yapışmış gemilerin kenarında bir **ana baba günüdür** yaşıyordu. Kılağılı kılıç ve yatağanlar kara kalabalık içinde sırça gibi parıldaııp akıyordu. (s.12)
- Sayı üstünlüklerine güvenen Sen Jan şövalyeleriyle korsanlar **vur patlasın, çal oynasın** bir savaştır tutturdular. (s.13)
- **Ana-baba günlerinde** bir savaş Tanrısı kesilen Koca Murat’ın yüreği ise çok yufkaydı. (s.44)
- “Can boğazdan gelir, **atın ölümü arpadan olsun!** Gövdeye attığım bal şeker olsun.” (s.91)
- Fakat herkes kendi payına düşen işi başarır, şu güzel barçayı, **tereyağından kıl çekrecesine** kurtarıyoruz. (s.120)
- Eh! Ne yapalım? ‘**Oldu olacak kırıldı nacak**’ dedik. ‘Ülen, ne duruyorsunuz? Siz de katılın şuncağızlara’ dedik. (s.123)

- Ötekilerin hepsinin yukarda sarılıp **gözle kaş arasında** gık dedirtmeden bağlanmaları üzerine filikaya inilmek zorunda kalındı. (s.137)
- Korsan gemisi aynı zamanda gülbankalarla ve “**vur patlasın çal oynasın**” çalan mehterle, gök gürültüsü gibi gümbürdüyordu. (s.174)
- Bu **ana baba günü**, güverteyi girecekmiş gibi en gösterişli şalvarını, altın sırmalı cepkenini giymiş olan Koca Murat ölüm felfeleği lobudunu, o güne kadar hiç kullanmamış olduğu bir tesirle kullanıyordu. (s.177-178)
- Top talimi ile harcanan barut, gülle ve zaman işte böyle **ana baba gününde** semeresini veriyordu. (s.234)
- Bu işin **yağdan kıl çekercesine** becerilmesinde görülen kolaylık, birçok korsanın cinine gidiyordu, “Herifler, sanki bizimle alay ediyorlar” diyorlardı. (s.242)
- Belki bu izdivaç teklifinin pek **damdan düşercesine** ve yersiz olarak yapıldığını bulanlar olur. (s.352)
- Sağnaklar İtaka adasının tepelerinden burgaçlana burgaçlana denizin yüzüne atılmakta ve suları **hallaç pamuklar gibi savurmaktaydı**. (s.434)

Düşüncenin Durumunu Belirtenler

- Dük d’Alvan’ın kumandası altında beş on savaş meydanı görmüş iki pişkin arkebüscüyü **yel üfürdü, su götürdü** kabilinde laflarla güme götüremezsin. (s.26)
- Bundan dolayı kontes içinden, “At, babam at; **bol keseden at**, eyy kart pezevenk!” diyordu. (s.295)
- “Şimdi saldırıyor gibi hareket ettiğine bakmayınız. Budala bize **gözdağı vermeye uğraşıyor**” dedi. (s.297)

Kavramların Durumunu Belirtenler

- Buraya kadar iş **tıkırında gitmişti**; fakat düşman kadırgası, apansızın şiddetli bir arkebüs ateşi açtı. (s.250)
- Çocuk, düşüncelere dalmış otururken, zaman hiç gürültü etmeden **su gibi akıp geçmiş**, artık akmaz olmuştu. (s.40)

Nesnelerin Durumunu Belirtenler

- Üç-dört seneden beri o denizlerde- balıkların **köküne kibrit suyu mu dökülmüştü** ne? - bir balık olsun tutamıyordu. Sanki balık kıtlığı yetmiyormuş gibi arada sırada Türk korsanları gelip bütün kıyıyı, kendi babalarının malı imiş gibi, talan ediyorlardı. (s.20-21)
- Maksadım **göz kulak olmak**, gemilerin tayfalarının sayısını ve kayıklarda yatıp yatmadıklarını anlamaktır. (s.213)
- Limandaki iki geminin **gözle kaş arasında** sır olması icap ediyordu. (s.249)
- Adadakiler ona “Efendim siz geç geldiniz, iki gün önce Turgut Reis burayı teşrif buyurdular ve adanın zenginliklerini Tanrı’nın inayetiyle **soyup soğana çevirdikten sonra** buradan ayrılarak bize firakın acı kederini tattırdılar!” dediler. (s.338)
- Ertesi günü Dorya boğazdan girmeye kalkışınca toplar **dile geldi**. (s.364)
- **Göz yumup açincaya kadar** kısa bir zamanda Türk gemileri yerlerini aldılar. (s.438)

Mekânın Durumunu Belirtenler

- Meydan, **iğne atılsa yere düşmeyecek** kadar sık kalabalıkla kaynaşıyordu. (s.48)
- O anda yeryüzünün o **kuş uçmaz kervan geçmez** ücra yerinin bütün yıldızları, dağları, ormanları, akarsuları, çimenleri ve gecenin bin bir çeşit böcekleri o kızı o erkeğe, o erkeği de o kıza çeken, iten, kışkırtan seslerle dolup taşıyordu. (s.209)
- Karanlık basıp dükkanlar kapandıktan ve sokaklardan **el etek çekildikten sonra**, Uluç Ali, şehire girerek demirci dükkanından birinin kepenkleri arasından geçti ve dükkândan büyük bir demir kerpeten aldı. (s.215)
- Uluç Ali, o günden sonra her ne zaman Cezayir’e gelir ve kızın mezarı başında onun ruhuna bir Fatıha okursa, bir vakitler Siyerra Nevada’nın **kuş uçmaz kervan geçmez** bir köşesinde işitmiş olduğu vahşi ve esrarengiz türkü ile Tortosa sokaklarında Morisko kızının “Allah!” diye çağırışının angısını gönlünde uzaktan uzağa duyar gibi olurdu. (s.236)

Kişilerin Durumunu Belirtenler

- Vahşi bir merakla tepeden tırnağa **göz kulak kesilmiş** olan halk, birbirlerine “Acaba haydutlar gene bizimkilerden birini mi sıkıştırıyorlar? “Acaba bu sefer bizimkiler mi

haydutları tepeliyorlar?” yollu sorular soruyorlar; kimisi Türk korsanları için dua ediyor, kimisi de düşmana lanet okuyordu. (s.7)

- Yirmi beş yaşında, cesur, cakalı ve ateşli bir delikanlı olan son altesin, kendini bildi bileli derdi günü Türklerle **boy ölçüşmek** ve mümkün merteye çok Türk öldürmekti. (s.7)
- Bir an önce yurtlarına dönmenin sevinciyle gülüşüp konuşan masum karı kızan, çoluk çocuk, birdenbire ölümle karşı karşıya gelince ağlaştılar; birbirlerine sarılıp helallaştılar, sonra **canlarını pahalıya satmak** için gemi safrasından güverteye taşlar topladılar. (s.8)
- Ne var ki, aldığı emre **boyun eğmek** zorunda kalarak, baştardanın kıç tarafına borda verdi ve bu suretle rampa etti. (s.11)
- Deli Cafer, en kuvvetli düşman gemisi olduğu için Malta kapitanesine yanaşarak ilk önce onunla **hesap görmek** istedi. (s.11)
- Kadırganın baş tarafını, yani mahmuzunun bulunduğu yeri korsanlar almıştı. Onları oradan söküp denize dökmek “**havada bulut, seni onu unut**” kabilinde bir iş olmuştu. (s.14)
- “Koynumdan emeceği sütün **fitil fitil burnundan çıkacağını** biliyorum” dedi. (s.18)
- Sönük bir ışık salan yağ kandilinde, annesinin **gözlerini yuvalarından fırlarcasına** açtığını ve yüzünü de yamrı yumrulaştırdığını gördü. (s.18)
- Onu atikliğiyle, gülüşleriyle, türküleriyle görenler başlarını sallarlar ve birbirlerine, “Rahmetli anası adam akıllı yanılmış olacak; Hani ya **alın kara yazıyla** doğmuştu?” derlerdi. (s.19)
- Bütün bu tertibata rağmen kıyı halkı, gene de rahat yüzü görmezdi. Bu hal Güney Anadolu kıyıları halkının eninde sonunda **canına tak dedi**. (s.19)
- Ama içinden, “Yahu, alelade kuzuyu çalmak için **kelleyi koltuk altına alıp** gidiyoruz, gel de Türklerden kız kaçır bakalım kaçırabilirsen!” der ve gene içinden son ekselansa, Hazreti İsa’ya ve onu doğuran Meryem Ana’ya basardı küfrü. (s.21)

- Fakat bu meselede ağızlarını pek tutup **ağızdan bakla kaçırmamayı** daha uygun buluyordu. Ağızların pek tutuluşu dolayısıyla da kont, kızın kendi metresi olarak seyahat etmekte olduğunu hiç duymayacaktı. (s.28)
- Çünkü, savaş gemileri dışında, hiçbir kaptan güpegündüz açıkta sefer etmeyi **göze alamıyordu**. (s.29)
- İçinden, “Dur hele, Likastro’ya, köyümüze bir varalım, onu **yola getirmek** kolay olur” diye düşünüyordu. (s.31)
- Papaz Padre Benedetto, kızın gövdesine şeytanın kaçmış olduğunu, takdis edilmiş su ile haç gibi mukaddes, eşya ve işaretlerin etkisiyle şeytanın kızdan, **yağdan kıl çekercesine** çıkartabileceğini bildirdi. (s.32)
- Bu da denendi; hiç de **yağdan kıl çekimine** benzemedi. Kızın başına, gözüne serpilmiş mukaddes su damlaları, uysallık ve serinlik vereceğine barut fıçısına değdirilen kıvılcımlar gibi etkiledi. (s.32)
- Bütün kasaba halkı **göz kulak oldular**; fakat kaçmak lüzumunu duymadılar. (s.33)
- Aydın kıyılarının gençliği, o meydan okuyuculukları, **gözlerini budaktan sakınmazlıkları**, ihtirasları ve şana susayışlarıyla berkendenin kış kasarasında mükemmel olarak temsil edilmişti. (s.42)
- Ana-baba günlerinde bir savaş Tanrısı kesilen Koca Murat’ın **yüreği ise çok yufkaydı**. (s.44)
- Herif rüşveti kabul etmiş ve anamın üç güne kadar kurtulacağını vadetmişti. Bana **gün doğdu**, sevincimden içim içime sığmaz oldu. (s.48)
- Herif rüşveti kabul etmiş ve anamın üç güne kadar kurtulacağını vadetmişti. Bana gün doğdu, sevincimden **içim içime sığmaz oldu**. (s.48)
- Benim **yüreğim ağızdaydı**. Çünkü ilk önce hafif cezaları veya -pek ender de olsa- beraat edecekleri çağırılırdı. (s.50)
- Tepeden tırnağa **kulak kesilmiştim**. Anamın çağırılmasını bekliyordum. (s.50)
- Ne var ki **gönüle serin sular serpen** bu umuda rağmen sinirlerim çatlarcasına geriliyordu. (s.51)

- Yüzümden **kanın tamamen çekildiğini**, suratımın tamamen kireç kesildiğinin farkında idim. (s.51)
- Birdenbire kulaklarımın, beynimin içinde zil çaldı; **başımdan aşağı kaynar sular** ve buzlar **akıtıyormuş** gibi oldu. (s.52)
- İspanyalı Müslüman başından geçmiş olanları anlattıktan sonra Nasreddin Hoca, “Ben yaşımı almış bir korsanı; günümüzde çok savaşlar gördük, fakat yeni yetişen korsanlara kıyas biz **solda sıfır kalacağız** galiba” diyordu. (s.58)
- Tahta çıkan bir imparatorun sevinci, basbayağı, karaya sıçrayan Uluç Ali’ninkine kıyasla **solda sıfır kalırdı**. (s.61)
- Dua et de Anadolu’da kesilen ana baba kuzusu çocuklara, **kan ağlayan** analara, canların kıyılan başka nice karı kızana ve ak sakallı dedelere Tanrı acısın da galibiyeti biz serdengeçti korsan dayılarına ihsan etsin. (s.62)
- Onlar ve yüzerek onlara kavuşanlar, kalyondan İspanyol bayrağının indirildiğini ve kalyonun bayrak gönderinin ucuna Diyeo de Azueras’ın kesik başının saplandığını görünce, **tabana kuvvet** adanın dağlarının arasına **kaçtılar**. (s.67)
- Çünkü İspanyollar, Avrupa’dan taşıyıp da yerli Kızılderililere aşladıkları hastalıklarla adamların **köküne kibrit suyu dökmüşlerdi**. (s.68)
- Yaralı korsanlar yaralarını sarmışlar, savaşçı köprüsünde yan gelmişlerdi. Uluç Ali, **süt dökmüş kedi gibi** meydana çıktı. (s.72)
- Kalyonun deliklerini tıkaya tıkaya adamcağızın **canı çıktı**; yorgundur, yarın akşam çaresine baksın. (s.72)
- **Yüreğim yufkadır**, gözyaşlarına dayanamadım doğrusu. (s.84)
- Kaparoz’a böyle çatılınca o da Kilizmanlı Cafer’e, “Ülen sünnette sen çocuğa hokkabazlık ettin **gönlünü aldın**”, Kuşadalı Hurşit’e,” Sen de Karagöz oynadın ve gönlünü eğlendirdin” diyor; Foçalı Mesut’a ise “Senin hele sataşmana akıl erdiremiyorum. (s.90)
- Kaparoz’a böyle çatılınca o da Kilizmanlı Cafer’e, “Ülen sünnette sen çocuğa hokkabazlık ettin gönlünü aldın”, Kuşadalı Hurşit’e,” Sen de Karagöz oynadın ve

gönlünü eğlendirdin” diyor; Foçalı Mesut’a ise “Senin hele sataşmana akıl erdiremiyorum. (s.90)

- Kendi kendine, “Yavrucak saatlerden beri burada kapanıp **kafa patlattı**. Şimdi gidip güneşte biraz kolunu, bacağı oynatsın” diye mırıldandı. (s.94-95)
- Bakışları ufukları yokluyordu. Zaten bütün berkende halkı ufukları **dört gözle tarıyordu**. (s.97)
- Topçu ustası acele acele, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu **on para etmez**. Düşman o topları ancak beş altı dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar herifin karnına beş on gülle ve salkım sakulta tıkarsak, herif nalları diker!” diye bağırdı. (s.101)
- ... kendi canlarına kıymet verdikleri kadar bizim canlarımıza da kıymet verselerdi, biz şimdi böyle gurbet deryalarında gezmezdik. Maşallah **onların canı tatlı can bizimkisi ise pathican**. (s.120)
- Kendine hala emzikteki bir çocuk muamelesi yapmaları **ağrına gidiyordu** doğrusu. (s.128)
- Alimallah **ayranım kabarmaya başladı**. Dışarıya uğrayıp dolu göğüs bir nara atasım geliyor. (s.136)
- Ötekilerin hepsinin yukarda sarılıp gözle kaş arasında **gık dedirtmeden** bağlanmaları üzerine filikaya inilmek zorunda kalındı. (s.137)
- Karaya **can atıyorlar**. Tamamen karaya değil a; başka bir şeye! (s.149)
- Onlarla evlenip çoluk çocuğa karışanlar yok değil; var ama **devede kulak**. (s.150)
- Gemi reisiyle ötekiler böyle konuşurlarken Don Garçiya de Toledo’nun oğlu (yani ihtida ettikten sonra Emin adını alan ihtiyarın oğlu Celal) onların söylediklerine **kulak misafiri olmuştu**. (s.151)
- ...Tenez gibi, Telmasan gibi, Keruan gibi, Becaye gibi birbirinden kızgın çöllerle ayrılmış ücralarda savaşmak üzere giden erkeklerinin ardı sıra -gerekirse çocuklar sırtta bağlı- yalın ayak, **taban tepen**, savaşların tehlikeli anlarında, yavrularını koruyan atmacalar gibi, ellerinde hançer, erkeklerine yardım için onların yanına

fırlayan ve şiirin de, romanın da ne olduğunu hiç mi hiç bilmedikleri halde... (s.151-152)

- Sevincinden **etekleri zil çalan** esir, tahtaboştan sıçrayıp gelerek korsanın önünde diz çöktü; ellerini öptü. (s.157)
- **Kambersiz düğün olmaz** derlerdi. Ayşetülşakşaki ise, her işin, Kamberden kat kat üstün bir gereklisiydi. (s.161)
- Ayşe’yi gördükçe ona, “Bre Ayşe, bekarlık artık **canıma tak dedi**. Sen merhamet et gayrı” diyordu. (s.161)
- Hem sen, pek gençlere bakma biz eski mayadanız; çok delikanlıyı, evveallah, **Tatar Ağası gibi yaya bıkarız**. (s.162)
- Bak, bak, bana nasıl **dil uzatıyor!** (s.162)
- Adam seni istiyor, sen de için için **can atıyorsun**. (s.162)
- Onun için sık sık Ayşe Teyzeye uğruyor, teyzeye fal açtırlarken orada bulunup **kulak kabartıyordu**. (s.163)
- Kapıdan çıkarken Tahtabacak Ayşetülşakşaki’ye, “Sana hanidir gel de **can ciğer kuzu sarması olalım** derdim” diyordu. (s.166)
- Hiçbirisi **koyunlarında bir yılan barındırdıklarının** farkında olmadılar. (s.167)
- Yaşına başına bakıyorum da şu Mersum Elzakaziki’nin sırrını nasıl keşfettiğine şaşıyorum. Burada binler ve binlerce korsan var. Bunları acaba bir daha **dünya gözüyle görebilecekler** miydi? (s.169)
- İki piştovun namlu ağızlarını en yakın varilin barutları arasına soktu, yukarıya **kulak kabartmaya** koyuldu. (s.181)
- Başta Viko Barrera ve muhafızlarla çevrili Kızılderililer ve **içi kan ağlayan** Ali, yürüyorlardı. (s.188)
- Koca bir düşman şehrinin **kana susamış** kalabalığı ortasında, Ali’nin karşısına çıkıp ona “Allah!” demesi, bir korsanın tek başına, yalın kılıçla bin düşmanın ortasına dalmasından çok daha yiğitçe bir hareketti. (s.190)

- Duenna Ali'ye fena fena bakarak kıza, “Ah, yavrum **ödümü patlattın**; seni araya araya bir hal olduk; seni bir kuyuya düşmüş sandık” diyerek kızını alıp götürdü. (s.199)
- Fakat gün geçmiyordu ki o Viko denilen İspanyol izbandudu onun **elini kolunu bağlamasın** ve sonra onu küfrede ede tekmelemesin. (s.200)
- Ondan sonra Ali'nin **gözleri döndü**, artık rüya görüyormuş gibi idi. (s.201)
- Kaşığı tutmak veya ona su kabını iade etmek üzere yaptığı el hareketlerinden, tesadüf eseri olarak kıza değince o elin ateş gibi yanmasından da, delikanlının bütün varlığının kendisine aktığını ve kendisine yalvardığını, kız her sözden daha sarıh olarak **can kulağıyla işitiyor** ve gönül gözüyle de görüyordu. (s. 209)
- Kaşığı tutmak veya ona su kabını iade etmek üzere yaptığı el hareketlerinden, tesadüf eseri olarak kıza değince o elin ateş gibi yanmasından da, delikanlının bütün varlığının kendisine aktığını ve kendisine yalvardığını, kız her sözden daha sarıh olarak can kulağıyla işitiyor ve **gönül gözüyle de görüyordu**. (s. 209)
- Zehra, Uluç Ali'nin ilk tanıdığı ve sevdiği kızdı, yani **ilk göz ağrısıydı**. (s.218)
- Uluç Ali, Zehra meselesine varınca Turgut Reis yanı başında duran kadirge odabaşısının kulağına, “Oğlanın yüreği yaralıdır; şaka değil, **ilk göz ağrısı**. Hepimizin başından geçti; gencin duygularını kollamalı” dedi. (s.222)
- Kürek fişiltilerini duymak üzere bütün gemi halkı **kulak kesilmişti**. (s.229)
- Uluç Ali, her ateşte **turnayı gözünden** ve düşmanı da can evinden **vuruyordu**. (s.234)
- Uluç Ali, her ateşte turnayı gözünden ve düşmanı da **can evinden vuruyordu**. (s.234)
- ...yüreğinin çırpınışından kurtarabildiği sözleri düzgün bir konuşuşa tertipleymiyor, sevinç ve heyecanından yerinde oturamayarak ve **etekleri zil çalarak** fistanını kapınca, Ali'nin geldiğini müjdelemek üzere Zeynep, Ayşetülşakşaki ve öteki kadınların evlerine seğirtiyordu. (s.235)
- Sen aldırmasan bile Emeti ve Zeynep teyzelerinin onların arkadaşları hiç de boş durmazlar a. Şimdiden bile **çivi çivi söker** diye yerli ve Türk bütün Cezayir kızlarını altüst edip duruyorlar. (s.237)

- Fakat saraydaki paşaların hemen hepsi de sen vezir olup keselerini dolduracaksın, ben vezir olup keselerimi dolduracağım diye, boğaz boğaza geldiklerinden **sözlerime kulak asan olmadı.** (s.239)
- Asker gelsin de o uğraşsın diye **taban kaldıran kaldırana** oldu. Aradan çok geçmeden limana saldıran iki bölük korsan, limanın ortasına yerleşti. (s.242)
- Kırlangıçta Balaban, sonda aldıra aldıra kıyıya yanaşmış ve bir **göz atışta** durumu anlamıştı. (s.244)
- Hep kendilerine tecavüz edildiğinden bahsediyorlar; fakat asıl tuhafı tecavüze uğramalarını **dört gözle bekliyorlar.** (s.246)
- Hazin hazin güldükten sonra, “Zaten karada Engizisyon’dan korkuyoruz, denizde de senyорunuzdan **ödümüz kopuyor**; şimdi kıyıların halini bir görseniz” dedi. (s.247)
- İki İspanyol kalitasının içindeki tayfa, Turgut Reis’in forsunu görünce “Yandık!” dediler. Korkudan **diz bağları çözüldü.** (s.252)
- Bu herifler -tatlının, yemek sonuna bırakılması gibi- kadınlara tecavüz etmeyi de eğlencelerle geçen bir gecenin en hoş ve zevkli eğlencesi olarak sona bırakmışlardı ki, **tadı damaklarında kalsın.** (s.253-254)
- Bu sözleri duyan annesi, ilk önce şaşakalmıştı; fakat sonra öfkeden **küplere binmişti.** (s.257)
- Onun için geminin selam topu atışı, yelken söndürüşü ve demir salışı gibi hareketlerini **kılı kırk yararcasına** bir dikkatle yaptırdı. (s.258)
- Hatçe, evinin üst katında oturuyordu. Top seslerini duydu. Bunları sık sık duyuyor ve duydukça da **canı sıkılıyordu.** (s.258)
- Maşallah, **turnayı gözünden vurmuşsun** ama o da turnayı gözünden vurmuş. İkiniz de usta nişancısınız maşallah. Ama, ne diyeyim, doğrusu birbirinize layıksınız. (s.260)
- Maşallah, **turnayı gözünden vurmuşsun** ama o da **turnayı gözünden vurmuş.** İkiniz de usta nişancısınız maşallah. Ama, ne diyeyim, doğrusu birbirinize layıksınız. (s.260)

- Kız sana varacağını söylemiş fakat annesi, **eli maşalı** ihtiyar kadının birisi; inatçı mı inatçı. (s.260)
- Söylediğim gibi, kızın annesi **dediği dedik, koduğu koduk** dik kafa bir insandır, mutlaka ayak direr. (s.260)
- Söylediğim gibi, kızın annesi dediği dedik, koduğu koduk dik kafa bir insandır, mutlaka **ayak direr**. (s.260)
- Birbirine **abayı yakmaları**, herkes tarafından seyredilmek üzere sahneye konan tiyatro piyeslerinden değildi. (s.262)
- Söylemek zorunda olduğu şeyler dolayısıyla Şarlken'in öfkeden **küplere bineceğini** biliyordu. (s.275)
- Sa Majeste bir kere **küplere bindi** miydi sağını solunu hiç kollamaz ve etrafındakileri rastgele kasıp kavururdu. (s.275)
- **Kabağın** kendi **başında** değil, fakat Andrea Dorya'nın başında **patlayacağını** göre Gattinara, için için etekleri sevinçte zil çalarak "Ferman Sa Majestenindir" diyerek yerinden sıçradı ve kapıya koştu. (s.276)
- Kabağın kendi başında değil, fakat Andrea Dorya'nın başında patlayacağını göre Gattinara, için için **etekleri sevinçte zil çalarak** "Ferman Sa Majestenindir" diyerek yerinden sıçradı ve kapıya koştu. (s.276)
- Kız; "Yaptığımız delilik fakat ben de oraya gitmeye **can atıyorum**; haydi gidelim" diye cevapladı. (s.281)
- "Muhakkak bir şey varsa onun beni ve benim onu çıldırması sevdiğimiz, birbirimize varmaya **can attığımızdır**; bunun ötesi, bana vız gelir" diyordu. (s.283)
- "Muhakkak bir şey varsa onun beni ve benim onu çıldırması sevdiğimiz, birbirimize varmaya can attığımızdır; bunun ötesi, bana **vız gelir**" diyordu. (s.283)
- Nikâh ve düğünün olacağı akşam, Ali **içi kan ağlar** durumda Tahtabacak Hasan'a rastgeldi. (s.284)
- Kız sana öyle söylemişse, öyle duyuyordur. O kız öyle duyduktan sonra **taş çatlasa** seninle evlenecektir. (s.285)

- “Ha göreyim, Tahtabacak amca, şu muammayı bir çözüver de **annemden emdiğim süt, fitil fitil burnumdan çıkıp durmasın**” dedi. (s.285)
- Kara Hatçe, **gözünü budaktan sakınmaz** bir insan ve yaman bir savaşçı olduğunu ispat edeyim derken gidip de şehit olmasındı! (s.287)
- Dona İnez de el çırpıtı; fakat o, **kaçın kurrasıydı?** Böyle Don Esteban ve onun amirleri gibi binlerce insanı bütün özel ve resmi hayatlarıyla tanımıştı. (s.295)
- Haydut, daha hücum etmekte olduğumuzu anlamadı. Ne de olsa **kalin kafalıdır.** (s.296)
- “Sizin cazibenize tutularak sizin esiriniz olmak arzusuyla size doğru **can atıyordur**” diye ilave etti. (s.297)
- Şu **gözünü budaktan sakınmayan** korsanlara esir olamayacağım diye canı yanıyordu. (s.298)
- Bir an geldi ki İspanyol kadırgası, “Hah, herif tam hizaya geldi, şimdi onu **punduna getiririz**” dedi. (s.300)
- Tunus’un oynak, döneke ve kaltak Beni Hıfs, emirlerinin **saman altından su yürütürcesine** Şarlken’le fiskos etmekte ve Afrika için felaketler hazırlamakta olduğunu biliyordu. (s.310)
- Tunus hâkimi Hasan içerlerde Kervan şehrine **kapağı zar zor attı** ve orada hemen kuvvet toplamaya koyuldu. (s.311)
- **Kabağın** ertesi gün **başlarında patlayacağını** ve bir kurtulmalık ödemek zorunda kalacaklarını bilenlerin gözleri fal taşları gibi açıldı. (s.320)
- Bu hali seyreden deniz subaylarının birisinin **kan tepesine sıçradı.** (s.322)
- Gattinara dışarı koştu ve beş on saniye sonra Şarlken’in ayakta durmakta olduğu salona döndü, aradan çok geçmeden salona ilk önce Andrea Dorya ve sonra Domingo Kapello **süt dökmüş kedi gibi** içeriye girdiler. (s.336)
- Şarlken ikisine de uzun uzun baktıktan sonra, “Utançtan **yerin dibine geçeceğimize,** yüzünüzü sanki hiç kabahatiniz yokmuş gibi, elaleme gösterebildiğimize şaşıyorum!” dedi. (s.336)

- Andrea Dorya bütün kabahati Kapello'nun üstüne attı ve her Venedik kadırgasına kırk İspanyol almasını, filo amirali olarak emrettiği halde Kapello'nun hiç **kulak asmadığını** ve İspanyolları kadırgalarına almadığını bu itaatsizlik karşısında da kendisinin Türklerle savaşmaktan vazgeçtiğini anlattı. (s.336-337)
- İspanyol'un anlattıklarına **kulak asan** bir korsan, “Galiba herifler, kadın erkek, çoluk çocuk ne kadar Türk varsa hepsinin boynunu uzata uzata minare boylu yapmaya uğraştılar” diyordu. (s.350)
- Onlar birbirinin içini gönül gözü ile görüyorlar ve birbirini **can kulağı ile dinliyorlardı**. (s.350)
- Kız gözlerini Uluç Ali'nin gözlerinden ayırmayarak dobra dobra, “Bizleri, yani kadınları, Türkleri nasıl sıkıştıracağını göstermek için, yani bizlere karşı **caka satmak** için aldı” dedi. (s.352)
- Turgut Reis Tulon'daki Türk donanmasına teslim edilmek üzere Tulon yolunda idi. Onu Barbaros da **dört gözle bekliyordu**. (s.353)
- Cenova'nın önünden geçerken, **körü körüne parmağım gözüne** dermişçesine, bütün filamaları, bandıraları, forsaları ve sancakları kündere çektiler. (s.353)
- Uluç Ali ve korsanlar atlara binmişler, Laturbi'ye **dört nala gidiyorlardı**. (s.361)
- Az sonra iki süvari, dere tepe **dört nala kaçıyorlardı**. (s.363)
- İnsan, yüzüne bakınca güneşe bakıyormuş gibi gözleri kamaşıyordu. Kadın aynı zamanda **hesabını kitabını bilir** bir insandı. (s.366)
- Öteki ne diyeceğini şaşırıp, içinden, “**Şeşi beş görmedik a!**” diye düşündü. (s.368)
- Turgut ve Uluç Ali filosunun törene ait manevralarda gösterdiği hız, ustalık ve düzen resmi donanma denizcilerine **parmak ısırttı**. (s.370)
- Turgut Reis isyan ederse onun hakkından gelmenin mümkün olamayacağını düşünerek, **kıramayacağı eli öpmek yolunu tuttu** ve Turgut ile Uluç Ali'ye büyük iltifatlarda bulundu ve saraya Turgut Reis'in ödüllendirilmesini tavsiye etti. (s.371)
- Venedik Cumhuriyeti İstanbul'daki elçisi (Balvoz) vasıtasıyla **kıyametleri koparır**. (s.371)

- Kanuni Fransa siyasetinin ne kadar dalavereci ve döneke olduğunu tâ Barbaros zamanından beri bildiği için sefire pek **kulak asmadı**. (s.374)
- De La Serda çekilmeye karar verdi. Bir paniktir başlamıştı. Gemisini kurtaran kaptan diyen **tabana kuvvet kaçıyordu**. (s.379)
- İçindekiler **tabana kuvvet** karadan **kaçtılar**. Uluç Ali'nin emrindeki kadirga, Papa fırkası kumandanı, Jan Flaminiyo Orsini'nin bindiği baştardanın peşindeydi. (s.381)
- Mustafa Paşa Turgut Reis'e saygı ve güveni olan Kaptan Piyale Paşa'nın sözlerine ve ısrarlarına hiç **kulak asmiyordu**. (s.387)
- Tunus hâkimi Mevla Hamid İspanyollarla **cancığer kuzu sarması olmuş**, halkın canını çıkarıyordu. (s.397)
- Bunun üzerine Sen Kleman, "**Benim adım Hıdır, elimden gelen budur**" dermiş gibi davrandı- yükte hafif pahada ağır nesi varsa hepsini toplayıp- şövalye Mekka ile sandala binerek sahile kaçtı. (s.402)
- İspanya sarayının **göze girmek**, büyüklere yaranmak, şuna buna kulluk ve dalkavukluk etmek gibi hünerlerinin ustasıdır. (s.406)
- Uluç Ali'nin kuvveti Veniyero'nunkine kıyas **devede kulak** idiyse de Veniyero'nun bütün gayreti kaçmaktaydı. (s.416)
- Koskoca Adriyatik denizine Türk filosu **kollarını sallaya sallaya** serbestçe girmişti. (s.418)
- İspanyol tarafından biri, "Al sana bir nasihatçi. Yani hiç **gık demeden** boyun eğeceğiz!" diye bağırdı. (s.422)
- **Gözünü budaktan sakınmayan** bu reis, düşman donanmasının Korfu'ya demirlediği günün gecesi, düşman saflarının arasına girerek gemileri saymış, onları 150'den fazla bulmuş, işini büsbütün bitirmeden görüldüğü için kaçmak zorunda kalmıştı. (s.423-424)
- Bu gemiye bindirilen İspanyol arkebüsiyerosların başı Muçiyö adlı **kıldan nem kapan**, her zaman kendisine hakaret edildiğini sanarak hemen küplere binen haşin bir adamdı. (s.426)

- Bu gemiye bindirilen İspanyol arkebüsiyerosların başı Muçıyo adlı kıldan nem kapan, her zaman kendisine hakaret edildiğini sanarak hemen **küplere binen** haşın bir adamdı. (s.426)
- Hele forsaların gürül gürül makaraları salıvermeleri adamı **dinden imandan çıkarıyordu**. (s.427)
- Bu çatışma sırasında Meyzinoğlu Ali Paşa diri kalan birkaç yoldaşla adım adım kendi gemisinin ard kasarasına çekiliyor, artık zafer şansı kalmadığını biliyor, şehit olmazdan önce **canını pahalıya satmak** ve mümkün mertebe çok düşman öldürmek istiyordu. (s.445)
- Oysa bu Lepanto savaşında çekirdekten yetişme tecrübeli korsan olan Uluç Ali'nin sözüne ne Serdar Pertev Paşa, ne de Meyzinoğlu Kaptan Paşa hiç **kulak asmadılar**. (s.447)

3.3.4. Turgut Reis

Olayın Durumunu Belirtenler

- Biz mi saldırıyorduk, yoksa bize mi saldırıyorlardı? Bilemiyordum! Fakat hemen neredeyse bir **ana baba gününün** baş göstereceğini anlıyorum. (s.22)
- Deniz işleri boş şeylerdir. **Yel üfürür, su götürür**. (s.33)
- Kılıcını çekti, “Haydi, kardeşler” diyerek düşman güvertesine atladı. İşte o zaman bir **ana baba günüdür** başladı. (s.109)
- “Haydi silah başına ve **altta kalanın canı çıksın**” dedi. (s.112)
- Baskın dolayısıyla uğradıkları paniğin kendilerine ne büyük telefata mal olmuş olduğunu görüyor, işlemiş oldukları hatadan utanıyor, öfkeleniyor, kin duygusu ile kudurarak **al tekke, ver külah dövüşüyorlardı**. (s.169)
- **Göz ile kaş arasında** kalenin tepesinde kırmızı zemin üzerinde kafa ve onun da altında kılıç tutan koldan ibaret (Baba Oruç'un) korsan bayrağı çekilmiş dalgalanıyordu. (s.171)
- “Korkma kızım, kalyonu **tereyağından kıl çekermiş gibi** kolaycana elimize geçirdik” dedi. (s.196)

Nesnelerin Durumunu Belirtenler

- Herif önünde sığlık olduğunun farkında değilmiş. Kalyonu çarptırıp **tuzla buz etmiş**. (s.36)
- Kılıçlar **har vurup harman savururken** bir tarafatan “Allah! Allah!” ve bir taraftan “kirieleyson!” nidaları birbirine karışırken, savaşçıların çıplak ayakları, altı boş güverteyi gök gibi gürletiyordu. (s.109)
- Akdeniz, ufuklara kadar ezilip **tuzla buz edilmiş** ayın parçalarından ibaret çıldırtıcı bir çıkıntıydı. (s.200)
- Önce Çeçel denizlen yol üzerindeki küçük bir kaleyi zaptettiler. Kale, **aslan ağzına leblebi gibi geldi**. (s.207)
- Top ateşiyle duvarlar paldır küldür yıkılıp **yerle bir edilirken**, birçok savaşçı ateş altında duvarları durmamacasına onarıyorlardı. (s.217)
- Bu adalar Barbaros ile Turgut Reis’e **aslan ağzına hap kadar** gelmiyordu. (s.253)
- Fakat Sinan Paşa kalenin zaptı için Kanuni’nin verdiği uygun emri gösterince **akan sular durur** ve toplar gürlemeye koyulur. (s.316)

Mekânın Durumunu Belirtenler

- O kıyıda **in cin top atıyordu**. (s.88)
- **İn cin top atıyordu**. Yamaçlar da hemen hemen tepelere kadar çıplaktı. (s.154)
- Bu denizlerde bir ava rastgelmeyi umdu. Fakat denizin bütün ufuklarında **in cin top atıyordu**. (s.184)
- Artık ortaklıkta **göz gözü göremeyecek** bir karanlık vardı. İşte bulut hiç de hesapta yoktu. (s.293)

Kişilerin Durumunu Belirtenler

- Biz o denizcileriz ki ufuktan ufka **har vurur harman savurur** gideriz. Bil ki ey yolcu yorgunluktan dinlenmeye, dinlenmeden yorgunluğa her değişiklik sevinçtir bize. (s.10)
- İtalyancayı, Rumcayı, Arapçayı ve İspanyolcayı **su gibi bildiği** için ona bazen de “Gavur Ali” derlerdi. (s.12)

- “Neysel akıl benden, göz de ondan. **Tencere yuvarlanıp kapağını buldu**” derdi. (s.12)
- “Bizlere artık eski günleri gevelemekten başka yapacak iş kalmadı. Gel de onlardan **dem vuralım**” diye seslendi. (s.15)
- Sen baba zenaatına **dört elle sarıl**. Deniz işleri boş şeylerdir. (s.33)
- Bak ben sana şeytana uyup da denize açılan çobanın başına gelenleri anlatayım da **aklın başına gelsin**. (s.33)
- Çoban Murat’ın masalına hiç de **kulak asmamış**, fakat karavelladan gözlerini ayırmamış turgutca, büyük bir haber veriyormuş gibi Kör ali’ye bir karavellanın cunda yelkenleri de açık olarak kalimnos’a gitmekte olduğunu heyecanla anlattı. (s.34)
- Turgutca yirmi, otuz adım ötede bir ateşin etrafında toplananların yanı başına giderek, onların dediklerine **kulak misafiri oldu**. (s.37)
- Fakat Burak Reis olayından sonra düşmanın **diz bağı çözülmüş**, gözleri iyiden iyiye yılmıştı. (s.41)
- İmdadına Fransızlar ve Sen Jan şövalyeleri yetiştiler. Fakat **ağzının tadını bir kere almıştı**. Artık böyle bir işe bir daha karışır mıydı? (s.41)
- İşte o demette, karım ve iki küçük çocuğumun başlarını da buldum. **Dünya tepeme yıkıldı**. (s.42)
- “Ali Amca, bu yabancılar niye **kanımıza bu kadar susamış** bulunuyorlar?” diye sordu. (s.47)
- Kalitalar İstanbul’a döndükten sonra zaten Murat serbest kalacak ve Sıralovaz’a gelip döndükten sonra zaten Murat serbest kalacak ve Sıralovaz’a gelip oturacaktı. Murat’ın sevinçten **etekleri zil çalıyordu**. (s.52)
- Piştov ve arkebüzler gümbürderken ben burada **meraktan dokuz doğuruyordum**. Kim kazanıyor kim yeniliyor bilmiyordum. (s.57)
- Durup durup **yaka silkiyor** ve şu Rodos korsanlarından bıktım usandım. (s.60)

- Turgutca'ya kırık bir sesle, “Haydi oğlum, inşallah yakında sağ salim dönersin” derken, “ne gezer? Oğlanı bir daha görmeyeceğim içime doğuyor” diye düşündü ve **içi kan ağıladı.** (s.61)
- Fakat kendime, ‘aklını başına topla Graffiacan, yoksa **hapı yutarsın**’ dedim. (s.79)
- Ağabeyim çok dik kafalıdır, **dediği dedik, kuduğu koduktur.** Siz onu kandıramazsınız. Benim gelebilmemin tek çaresi, geleceğimi onun bilmemesidir. (s.100)
- Murat, keşke **dilimi eşek arısı ısırıyadı** da ses çıkarmasaydım, diye düşündü. (s.119)
- Gonzales de la Torre Y. Casada'nın öfkeden **gözlerini kan bürümüştü.** (s.129)
- Sonra, dişle tırnakla boğazlaşarak **canlarımızı pahalıya satacaktık.** (s.130)
- “Siz daha iyisini bilirsiniz ama lokma çiğnenmeyince yutulmaz. **Gözünü budaktan sakınmayanlar** davranırsa neden alınmasın?” dedi. (s.135)
- Ben bu yaşıma vardım fakat şimdiye kadar denizde tilkinin zekasını, arslanın cesaretiyle bu kadar iyi karıştıran bir denizciye rastgelmedim. Bak Hızır, bu delikanlı **gözünün bebeği** olsun. (s.139)
- Turgut Reis'i görür görmez Hızır Reis'in (sonradan Barbaros Hayrettin Paşa) zaten **kanı ona ısınmış.** (s.139)
- Sabaha kadar **taban tepmeye değil**’ dedik. Dağı tırmandık kimsecikler yoktu. (s.154)
- “Ben de, öyle ise **kendimi pahalıya satayım**” diye düşünüyor ve nerede bulunduğunu duyurmak için korkunç bir korsan narasını atarak yatağanıyla saldırmakta devam ediyordu. (s.169)
- Ateş **abayı adamakıllı yaktı.** Yahu bizim payımız vardır diye kızın altın dukatlarını kabul etmedi. (s.176)
- Ha, işte ondan kaptan Ateş Yaşar'la tutsaklardan (dünya ahiret kızım olsun) Kandida mıdır, Kandırdı mıdır adı her neyse, bu genç kız birbirine **abayı yakmışlar.** (s.185)
- Benim bir dediğimi ikna etmez, deyince az kalsın sevinçlerinden **küçük dillerini yutacaklardı.** (s.185)

- Hamra, Arşivek'in arkasında ayakta dururken tepesinden tırnağına kadar **göz kulak kesilmişti**. (s.191)
- Bu zaferden biraz sonra Cezayir'e **dört nala yetişen** süvariler, Tlemsen hâkimi İbni Hamun'un Tenezkalesini ele geçirdiğini bildirdiler. (s.212)
- Kum çölünün ufkunda Hızır Reis'in develeri gözükmeye başladıkça, İspanyollar kale dışındaki çadırlarını alaşağı edip, pılı pırtılarını toplayarak tezelden kaleye **kapağı attılar**. (s.212)
- Gemilerine **kapağı atamayanlar**, beygirle ve yayan olarak çalataban, Tlemsen hakimini Arap askerlerine katılmışlardı. (s.222)
- “Biz o seferleri yapalım, diyoruz, gelgelelim bu sefer düşman rahat vermiyor” dediğini ve açık denizler hasretiyle **içini çekmiş** olduğunu hatırlıyordu. (s.223)
- Karısını okşadı ve onun dudaklarından heyecanla kesik kesik çıkan sözleri **can kulağı ile dinledi**. (s.236)
- İhtiyar Konçini, **beti benzi kül olmuş** bir halde dört tarafa korkulu gözler gezdirerek, Abate Cirolamo'nun kulağına, “biliyorsun ya. (s.238)
- “Bir karar veremezsin, hele denizde bir yatış, **aklım başına topla** ve kararını acele etmeden ver” dedi. (s.240)
- Deniz subaylarının birisinin **kan tepesine sıçradı**. Kahya'ya, “Söz anlamamak kastinde olanlara boş yere ne söz anlatmaya uğraşıp duruyorsunuz?” diye bağırdı. (s.253)
- Gianettio geriledi ve Turgut Reis'i öldürmek üzere kılıcını çekti. Turgut Reis hiç **alt olmuş değildi**. Fakat savaştan yorgundu. (s.275)
- “Eğer kabul etmezseniz, Cenova'yı öyle bir surette yerle bir ederim ki, **taş üstünde taş bırakmam**” yollu sert bir ultimatom niteliğindedi. (s.280)
- Fakat ben Turgut Reis'in kızuyum, **dişimi sıkıyorum**. Biraz sabırlı ol. (s.283)
- Bu haberi duyanın sevinçten **etekleri zil çalıyor**, gırtlığı da “Turgut geliyor!” diye bangır bangır bağırdı. (s.283)
- Bunu duyan sultan Hasan'ın **etekleri tutuşur**. Acele Halkulvat'a döner ve oradaki İspanyolların yardımıyla Tunus'un üzerine yürür. (s.287)

- Bu iki insan kısa bir zamanda birbiriyle **can ciğer dost oldular.** (s.290)
- Eğer Turgut Reis'e **kulak verirse**, bunları bir çırpıda iki mislisine çıkarabilirdi. (s.290)
- İbrahim Berat odasında yavaşça “nisfün li, nisfün lek”, (yarısı benim, yarısı senin) dedi. **Ağzının suyu aktı.** (s.290)
- İşi gidip kent ayan meclisine açtı. Hepsi de **küplere bindiler...** (s.290)
- İşte o zaman ahalinin **başında şafak attı.** Silaha sarılalım dediler. Biraz kan döküldü. (s.291)
- Andrea Dorya bu iki İspanyolun arasını bulmak için **akla kararı seçti.** (s.294-295)
- Andre Dorya, Cenova senatosu azalarına, “Ne yapalım? **Başa gelen çekilecek...** (s.305)
- Öteki ne diyeceğini şaşırды, içinden, “**şeşi beşi görmedik** ki, herif güpegündüz şahin gibi yetişti, gemileri pençesine almasıyla ufukta kaybolması bir oldu. (s.307)
- Örneğin Kanuni Sultan Süleyman’ın her an ne düşündüğünü ve ne dilediğini (kavuşunun sağlı sollu iki tuğu arasına pek duyarlı bir anten gerili imiş gibi) **kıldan nem kaparcasına** anlıyordu. (s.311)
- Birbirine **kanlı bıçaklı düşman olan** saraylı yoldaşlar, gelenin başını celladın palasına ya da kemendine geçirtmek için sıkı fıkı elbirliği ederlerdi. (s.312)
- Fakat küçük filosunun selam resmi olarak yaptığı manevraların ve top ateşinin hızı ve yetkinliği, devlet filosunun en deniz bilir leventlerine **parmak ısırttı.** (s.313)
- Ne var ki, Sinan Paşa onu rakip saydığı için ona karşı **diş biliyordu.** (s.313)
- Sultan, Barbaros zamanında yapılmış olan seferlerin ne gibi nedenlerle sonuçsuz kalmış olduğunu bildiği için ricalara pek **kulak asmıyordu.** (s.319-320)
- Cezayir Beylerbeyliğinin eklenmesiyle Turgut Reis’i Kaptanı Derya yaptı. Rüstem Paşa’nın **etekleri tutuştu.** (s.320)
- Rüstem Paşa, Turgut Reis’in kırklıeli’nde kalmasını böylece sağlamış olduğu için **derin bir soluk aldı.** (s.320)

- Dorya, takımadalardan otuz mil ötede iken ortalıkta hiçbir tekne görünmüyordu. İspanyol ve Cenevizliler **derin bir soluk aldılar**. (s.322)
- Türk donanması hücumu geçti. Düşman ikiye ayrıldı ve **çil yavrusu gibi dağılmaya** başladı. (s.324)
- “Turgut Reis nerde ise yetişir” diye söylediği sözlere, kendi kafasını pek beğenmiş olan Mustafa Paşa **dudak bükerek** “karada kale zaptetmek, öyle denizde hırsızlık etmeye benzemez” diye cevap veriyordu. (s.326-327)

3.3.5. *Deniz Gurbetçileri*

Olayın Durumunu Belirtenler

- Selma da bunu duyar duymaz fitasını kapınca **-kadiya turfanda hıyar yetiştirircesine-** fitasını yelpirdete yelpirdete, Hacer Bacı’ya seğirtti. (s.40)
- Bir şeyler hazırlıyor bu adam. **Göz altındasınız** gözünüzü dört açın. (s.64)
- Ne gezer, onlar miras paylaşımında **birbirlerinin gözlerini oymaya savaştılar**. (s.69)
- Kayıkışırın’daki tahta köprüünün üzerinden gök gibi gürleyip geçtiler. **Tozu dumana katarak** denizi kıyıladılar. (s.89)
- Bir **Yağma Hasan’ın böreğidir** gidiyormuş Karaman kıyılarında. (s.93)
- Poyraz Mustafa; “**Fare deliğine kendisi güç sığarken kuyruğuna, bir de bal kabağı bağlamış**” dedi gülerek. Çünkü dalgıç kayığı küçük motoru ile, arkasına koskoca depozitoyu ve iki çengelci kayığını bağlayınca, kendi kendine saatte sekiz mil yaparken o sert kible havasında saatte güç bela yarım, ya da bir mil yapıyordu. (s.97)
- Fişekler gibi savrulan merhabalarla güneşli gülüşlerle iş görüyorduk. **Vur patlasın, çal oynasın**. Har vurup harman savuruyorduk, ta imanına kadar. (s.171)
- Fişekler gibi savrulan merhabalarla güneşli gülüşlerle iş görüyorduk. Vur patlasın, çal oynasın. **Har vurup harman savuruyorduk**, ta imanına kadar. (s.171)
- İmdat’ın evlendiği, hatta bir çocuğunun da olduğu kulaktan kulağa fısıldana fısıldana yol aldı ve ağaların kulağına varınca **kızıl kıyamet koptu**. (s.205)

- Öyle soğuk soğuk asılmaktansa kaçmamaya, ama **vur patlasın çal oynasın**, sıcak sıcak dövüşerek ölmeye karar verdim. (s.209)
- Alyanak sefere çıkmazdan önce tayfaya bir avans vermişti, ama her denizci gibi dalgıçlar da seferden dönüp dönmeyeceklerini bilmedikleri için evliler paranın çoğunu çoluk çocuklarına bıraktılar, üst yanını da yoldaş ve yarenleriyle beraber yediler, içtiler, **vur patlasın çal oynasın** eğlenerek sarfettiler. (s.222)

Düşüncenin Durumunu Belirtenler

- Deniz patronları, sizin kara patronlarına **taş çıkarır**. (s.64)
- Konuştukları konular, her günkü gibi **laf ol padişahım** saçma sapanlarıymış. (s.82)

Kavramların Durumunu Belirtenler

- Bu masumluğun ırzına geçmek iştahıyla **ağzı sulanan** bir uğursuzluk vardı. (s.36)
- Selim her verilen işi görüyordu. **Canla başla işliyordu**. (s.219)
- Bu arada Alyanak'tan alacakları ücret de payla beraber **güme gitti**. (s.224)
- **Can pazarı**, ana-baba günü bu. Basıyoruz birbirimize tekme yumruğu yetişelim diye. (s.248)
- Can pazarı, **ana-baba günü** bu. Basıyoruz birbirimize tekme yumruğu yetişelim diye. (s.248)

Nesnelerin Durumunu Belirtenler

- Acaba oraları yine **dünya gözüyle görecekler** miydi? Dalgıç filosu çarçabuk Karaada'ya ulaştı. (s.14)
- 'Kim bilir kaç fırtınanın **ana-baba gününde** dayanakoymuş olan gönlünü cennet gibi havada, sokakta yürürken, parça parça kırakoymuşlar' dedi. (s.17)
- Ama o karanlıkta **göz gözü görmüyordu**. (s.108)
- Bu Karakulak, para canlılığı dolayısıyla birçok kişinin ölümü pahasına, dünyanın en güzel ve en çok sünger çıkarıcı Anadolu kıyılarının süngerlerinin **köküne kibrit suyu dökcek**. (s.117)
- Makine odası, leş gibi gaz kokmuş, isten, dumandan **göz gözü görmez olmuştu**. (s.121)

- Bundan ötürü hava borusunun pervaneye takılıp takılıp **Arap saçına dönmesi**, dalgıcın da **canına okuması** tehlikesi yoktu. (s.126)
- Bundan ötürü hava borusunun pervaneye takılıp takılıp Arap saçına dönmesi, dalgıcın da **canına okuması** tehlikesi yoktu. (s.126)
- Selim'in kanı gövdesinde **zil çalarak**, ulu ağacı saran fundalıklara vardı. (s.215)
- Ne derlerse desinler, **gözünü sevdiğim** Akdeniz en kapalı gecesinde bile aydınlıktır. (s.248)

Mekânın Durumunu Belirtenler

- Emeti, 'Delilik etme Mıstık, herkes görecektir' diye debelenir, 'Ormanda **in cin top atıyor**' derim. (s.62)
- O güne dek depozito ambarı **tamtakır kuru bakır** denecek kadar boşken, tıka basa doldu. (s.133)
- Yollar ıssızdı, **el ayak çekilmişti**. (s.138)
- Koy, yaz günü şekerleme kestiriyordu kıyıda. **İn cin yoktu**. (s.153)
- Ama ortada kuş değil **-tamtakır kuru bakır-** mavi ateş bir gökten başka şey yoktu. (s.252)

Kişilerin Durumunu Belirtenler

- Yelken üzerine yelken, uçurum üzerine uçurum, göklere bir yelken Himalaya'sı yükseltiyordu. Birden denizcilerin deniz **ayranları kabarıyordu**. (s.14-15)
- Poyraz Mustafa'da "On gündür gümrükten karantinaya, oradan mal müdürlüğü, nüfus ve tapu arasında koşar adım **mekik dokuya dokuya** imanım gevredi be yahu!" dedi. (s.15)
- Poyraz Mustafa'da "On gündür gümrükten karantinaya, oradan mal müdürlüğü, nüfus ve tapu arasında koşar adım **mekik dokuya dokuya** **imanım gevredi** be yahu!" dedi. (s.15)
- Bu görevin bir de şerefi varmış. **Canıma tak etti** gayrik vazifesi de! Şerefi de! (s.16)
- Kendime 'Teleskop, oğlum şeytana uyma, **sık dişini**. Şuradan birkaç gün sonra sefere, denize çıkacaksın hayırlısıyla' dedi. (s.16)

- O duvarın önünde insanoğlu, dairelerde, boş evrak hışırtısının önünde, **ayaklarına kara sular ininceye dek** divan durmaz a! (s.16)
- Yalnız, Selim Dede'nin dersini çaldığı kız yok mu, o işte derini aramış taramış, bulamayınca da öteki foklara -onu da beraberlerinde alsınlar diye- yalvarıp yakarmış, ama foklar **kulak asmamışlar**. (s.22)
- Ona 'Yahu Selim **aklımı başına topla**, ben deniz kızı değilim, anı sanıyla Kızıl İraz'ım derdim. (s.24)
- "Bu sabah çoluk çocuktan ayrılışın **yürek yufkalığı** sürüyor daha içinizde" dedi. (s.28)
- Sonraları "Ecel!" deyip, **boyunlarını büküp** apışakalmışlar, ya da aptallaşıp canlı cenaze gibi iş güçlerine devam edekomuşlardı. (s.41)
- Sonraları "Ecel!" deyip, boyunlarını büküp apışakalmışlar, ya da aptallaşıp **canlı cenaze** gibi iş güçlerine devam edekomuşlardı. (s.41)
- Onun sesine sakın **kulak verme**. Babaları, kocaları, kardeşleri ve oğulları büyüleyip baştan çıkararak, onları yiyen hep bu kaltaktır. (s.42)
- **Bir eli yağda bir eli balda** olduğu için sokaktan gelip geçenler onu gülümseyerek selamlarlar, ona hulus çekmekte kusur etmezlerdi. (s.46)
- Hırsız Selim gibi **yalınayak başıkabak** bir denizci parçasının, para babası koca bir patrona böyle ağzını bozmasını birçok büyükler bir ayıp ve delilik saymışlardı. (s.46)
- Sonra **koltuklarını kabarta kabarta** "Bu orfozu ben tuttum" dedi. (s.47)
- **Turnayı tam gözünden vurdun**. Dur bakalım. Sünger avcısı olmak istiyor musun? Bana küçük bir tayfa lazımdı. (s.47)
- Şu dünyada her birimiz **alnımızın teriyle** ekmeğimizi çıkarmak zorundayız. (s.50)
- Şimdi siz **göz kulak olunuz** da, buradan ne zaman ayrılacaklarınızı öğreniniz. (s.52)
- Karakulak, olmaz da olmaz biz ne gerekirse yaparız, diye **ayak diredi**. (s.57)
- Deniz sarhoşu olanlar, **etekleri zil çala çala** hoplaya zıplaya, daha derine ve daha derine, ölüme, karanlıklara çöker giderler. (s.60)

- Ama bizim önümüze sünger tüccarı çıkıyormuş, **allem ediyor kallem ediyor** hiçbir şey yapmadan -hatta biz fırtınalar- da ölüm kalım savaşındayken, o ocak başında rahat rahat bacak ısıtarak- sırtımızdan aslan payını alıyor. (s.63)
- Vazgeç be Memiş Ağa, şimdi hangisi ağır iş diye **sidik yarışına** mı çıkalım? (s.64)
- Ona sağır da derlermiş. Çünkü paradan başka laflara hiç **kulak vermezmiş**. (s.65)
- Durup dururken, alabildiğine mutlu olur, gülerdi. O gülüşü görenin de **içi açılırdı**. (s.74)
- Salih Reis dolaylarına bir **göz gezdirdi**. İçinden, yahu burası hiç olmazsa elli kulaç, bu çeşit vlahos bu çamur dipte ne gezer? (s.76)
- Cimriler, para öderlerken, **ecel terleri dökerlermiş**. (s.76)
- **Cıva gibi bir çocuktu**, hoplayıcı ve sıçrayıcı bir ateşti. (s.81)
- **Ele avuca sığmazdı**. Küçük evlerinde bile onun nerede olduğunu annesi bilemezdi. (s.81)
- Şaka maka ama buna Çakır Ayşe'nin **canı fena sıkıldı**. (s.83)
- İşte orada benim deniz kızını gördüm, bir deniz oğluyla değil bin tanesiyle sarılışıyordu. Ondan **sıtkım sıyrıldı doğrusu** dedi. (s.85)
- Kendi çakır gözlerine ve altın sarısı saçlarına karşı koca koca kara gözleri, güneşte çelik mavisi gibi çakan simsiyah saçları vardı. Ayşe, tepeden tırnağa **göz kulak kesilmişti**. (s.87)
- Uzakta, ağaçların arasında beygiri nerdeyse görecekti, at nallarının tıkırtısı işitecekti. Bir takırtı duydu, **yüreği ağzına geldi**. (s.87)
- Göğe baktı, **kulağı kırıştıydı**, tıs yoktu. (s.87)
- Çakır Ayşe'nin onuruna fena dokundu bu sözler. **Canı ağzına gelmişti** zaten. (s.88)
- Sonra, "Sakın bir felaket oldu, aman yetişeyim" diye Yonca'yı daha da topukluyordu, **gözünü budaktan sakınmadan** alabildiğine sürüyordu. (s.90)
- **Güle oynaya** sefere çıktılar, yolda kayıklarda dans ettiler. (s.94)
- Ama orada da deniz diplerinden hemen hemen **eli boş döndüler**. (s.94)

- Teleskop'un **damarı tuttu**. “Hayır olmaz!” diye ayak diretti. (s.96)
- Teleskop'un damarı tuttu. “Hayır olmaz!” diye **ayak diretti**. (s.96)
- Karaya uğramak, her denizci gibi **cinine gidiyordu**. (s.97)
- Nereyi arayıp taradılarsa **elleri** hemen hemen **boş döndüler**. (s.98)
- Yalnız Ateşoğlu cenaze namazının kıldırılmasını Karabatak'a bırakmadı, kendisi kıldırdı. Yüzü sanki **taş kesildi**. (s.100)
- Teleskop, Karabatak'a dert yanıyordu, “Oğlanı -Tosun'u- o ücra yerde bıraktığımız için **içim cız diye yanıp durur**. (s.100)
- Denizcilerin **yüreklerine** biraz **su serpilmişti**. (s.109)
- Karabatak da; “A yoldaşım” dedi, “buna adıyla sanıyla **şapa oturmak** derler. (s.113)
- Her ne kadar karısının erkek dişi arasını bulma işini, iyi gözle görmeyeceğini Hanife'ye, “**Kızım sana söylüyorum gelinim sen dinle**” yoluyla anlattıysa da, karısı, “Kuş kısmı, kanadı, gagası yettikçe yuvaya çöp taşımalıdır, insanlar dünyalıklarına yeni yeni paralar eklemelidirler, yoksa alimallah açlıktan nefesimiz kokar” diyerek kaş çattı. (s.114)
- “Alimallah **analarından emdiklerini fitil fitil burunlarından getiririz**” diye düşüneceklerdi. (s.114)
- ‘Söyle ona’ diyor, ‘artık ömrüm sona eriyor, gelsin de onu **dünya gözüyle bir göreyim**’ diyor. (s.117)
- “Kuru kemik de kaldım, kaygınıza safra bile olamam” dediyse de sözlerine **kulak veren olmadı**. (s.121)
- Hiç kimse ötekilerin dediklerine **kulak asmıyordu**. (s.121)
- Karabatak da; “Benim yaşıma varan insan, sizleri hep **ağız süt kokan** çoluk çocuk sayar.” dedi. (s.124)
- Boş apoşiyi aşağıya yolluyorum. Göreyim seni koca Bora. Yedi aydır denizin dibinde **boş avuç yalamaktan** imanımız gevredti. (s.125)
- Böyle moruklayınca insanın **yüreği yufka** gözü de sulu **oluyor**. (s.128)

- Aradan yarım saat geçti, Bora keyifli keyifli sigarasını içerken, “Sus yorulma” yollu öğütlere hiç **kulak asmadan**, “Ben şimdiye dek hiç süngeri bunca bol olan bir yere rastlamadım. Kolunu sağa sola, önüne, arkana uzat uzat sünger kopar” dedi anlata anlata bitiremedi. (s.131-132)
- Ertesi gün gündüz gözüyle avlayacakları süngeri düşünerek, o gece geç vakte dek kimsenin **gözüne uyku girmedi**. (s.132)
- Ama iyi oldu, artık hangi denizde öldüğümü, **yüreği kan ağlaya ağlaya** merak edemezdi. (s.138)
- Eh, zaten bulutsun, üfleyip estin miydi, provezza fırtınası gibi **mangalda kül komazsın uçurmadık!** (s.141)
- Evet kulakları tüm sağırdı, ama gene **can kulağıyla dinleyecekti** gençlik denizlerini. (s.147)
- Ama zaten Aliş’i kışkırtmaya gerek yoktu. Oğlan denize **can atıyordu**. (s.152)
- Onların öğrettikleri zaten Aliş’in susayıp **can attığı** bilgilerdi. (s.152)
- Yahu Murat Reis, delikanlının karnı dolu mu, terli mi değil mi bilemez miyiz? **Kaçın kurasıyız** yahu! (s.154)
- “Dalmana engel olmuyorsak, senin **yüreğini kırmak** istemediğimizdendir” dedi. (s.162)
- Eliyle yosunları araladı, sevinçten **yüreği hoplastı**. (s.163)
- Gönül bu ya, her dalanı gördükçe ben de dalmaya **can atıyorum**. (s.165)
- **Yakayı gene kurtardın** ölümden. (s.166)
- Çünkü rüzgâr ters estikçe volta vura vura esmeyince de denizleri kürekle kazıya kazıya **canımız çıkıyordu**. (s.168)
- İnsanlar gülüyordu, benim de **içim açıldı** gülesim geldi. (s.170)
- O gün de hava gerçekten güzeldi, **içim açıyordu**. (s.171)
- Hani, memlekette insanız, birbirimizi tanırız, merhaba deriz **açık yürekle**. (s.171)
- **Yüreğim ağzıma geldi**, evet dedim. Damarlarımda kanım dondu. Hemşire ‘Dün gece öldü’ dedi. (s.175)

- Yüreğim ağzıma geldi, evet dedim. Damarlarımda **kanım dondu**. Hemşire ‘Dün gece öldü’ dedi. (s.175)
- **Dünya tepeme yıkıldı**. ‘Öldü ha!’ dedim. (s.175)
- Bu parayı ortaya eklemezseniz **yüreğimi kırarsınız**. (s.181)
- Her nereye **göz koyarsa** allem eder kallem eder, eninde sonunda orasını dağı taşıyla cumburlop yutar. (s.183)
- Her nereye göz koyarsa **allem eder kallem eder**, eninde sonunda orasını dağı taşıyla cumburlop yutar. (s.183)
- Karakulak, Rumların süngercilik merkezi olan Kalimnos Adası, Bodrum ve Ankara arasında **mekik dokuyor**. (s.184)
- Kimi memurlar deniz emekçilerini eskiden beri horlardı. Şimdi ise **burunları kaf dağına vardı**. (s.184)
- Hırsız Selim’in sabahtan beri volta vurmaktan **canı çıkmıştı**. (s.185)
- Muhsin dört yanına **göz gezdirdiği** sırada loş bir köşede İmdat’a gözleri değince, birden ayağa fırlayarak; “Ulan niye kalkıp selam vermedin!” diye bağırdı. (s.187)
- Ama Hacı Dümberekoğlu’nun **bir eli yağda, bir eli de baldaydı**. (s.188)
- ... “Kur’an bizi çarpar” diyerek tanıklık edemeyeceklerini söylediler. Kadı **küplere bindi**. (s.188)
- On iki yaşında Cennet’in nerede oynamakta olduğunu, annesi sesine **kulak vererek** anlardı. (s.195)
- Cennet’in dönüşü haberi köyden köye duyula duyula, eninde sonunda Dümberekoğlu Hacı Hurşit’in kulağına vardı. Herif **küplere bindi**. (s.200)
- Bu İmdat denilen haydut takip edileceğine, **elini kolunu sallaya sallaya geziyor**. (s.200)
- Cennet’in **yüreği ağzına geldi** korkudan. (s.203)
- Vilayet ve jandarma görevlileri bu ulu ağaların sözlerine **kulak asmayarak**, onları elalemin gözlerinde gülünç düşürürsün ha? (s.205)

- Ağalar, işler böyle giderse partiyi desteklemeyeceklerini, Ankara'ya bildirdiler. Ankara'nın **etekleri tutuştu**. (s.205)
- Onun da **başını yaktım** ellem. (s.209)
- Cennet'in **etekleri sevinçten zil çaldı**. İmdat'a varıp beraberce kaçmak umudunun sevinciyle içi harlayakoydu. (s.211)
- Küçük Selim **kulak kabartır**. Bunların ne olduğunu çok merak ederdi. (s.213)
- Pantolonları dizlerine dek sıvanmış, serin sular içinde çıpıl çupul koşar, alabandaların alt yanındaki puya deliklerinden suların şırıl şırıl aktığına **kulak verirdi**. (s.219)
- Tayfa Alyanak'ı daha fazla sıkıştırınca, herif **küplere bindi**. (s.222)
- “Eh yazık doğrusu, insanın asıl cinine giden, şu Alyanak gibi **ciğeri on para etmez** pezevenklerin boyunduruğu altında kalmaktır” dedi. (s.223)
- Alyanak'ın bir vurdumduymaz meşe odunu yarması gibi dediğinde saplana kalmasına Selim'in **tepesi attı**. (s.223)
- Paracı patronlar **canlarına tak etti**. (s.225)
- Eh kalsam bu sefer de sen **ayak direyip** yarı pay vereceğim diyorsun. (s.227)
- “Şimdi şuracıkta beraber yediğimiz ekmeği **burnumdan getirme**” dedi. (s.227)
- Birkaç yaşlı yüzlü köylüyle dalgıç Selim, Karakaş'ı oraya taşıyıp kumlara gömdüler. Selim'in **içi kan ağlıyordu**. (s.231)
- Öbürlerini sağ görmek ne de olsa **gönül açıyordu**. (s.232)
- Deniz uzoyu, uzo denizi tutuşturur. Vasso'nun **aklı başına gelir**” dedi. (s.239)
- Yaşlı Vangel'in **yufkaydı yüreği**, sonra herkese ama daha çok Mecdi'ye; “Benim karım Marigoo daha sağ” dedi. (s.241)
- Ama o su veren adama **kanım ısındı** tezden. (s.244)
- Bre kardeşler, iyi ki hava yeygiyle içki gibi çarşıda, pazarda satılmıyor, yoksa paracılar havayı tulum tulum toplar, bir soluk hava için, **anamızdan emdiğimiz sütü burnumuzdan fitil fitil getirirlerdi**. (s.245)

- Ama denizciler içlerindeki acıyla tozaran, burgaçlanan denizleri **-al takke ver külâh-** delip geçtiler, kırk seren ve ölü denizciyle Sömbeki limanına mayna demir ettiler. (s.254)
- “Hatta Yunanlılar, Trablusgarp’da Madruha kıyılarında Türk dalgıçlarını kullanmak için **can atıyorlar a...**” dedi. (s.258)
- Kocagöbekoğlugiller azdır, zaten **topu atmak üzereler.** Ateşoğlu’na gelince ondan Yunanlılar’da korkuyor. (s.259)
- Bu arada Bodrum, Marmaris, Fethiye ile bunların güneyinde ve kuzeyindeki kıyıları denizlerini ta **can evlerinden vuran** bir emir geldi. (s.262)
- Usa ve gerçeğe uygun anlatışlara **kulak verenin** olmadığı görüldü. (s.264)
- Derler ki, onlar gök gemileriyle cennette gezerlermiş, ne de olsa yurtlarının özlemi ağır basınca, cennette **canları sıkırmış.** (s.268)

3.3.6. *Bulamaç*

Olayın Durumunu Belirtenler

- Param bankadan gelecek diye okuduğun kurt masalını sen **külâhıma anlat.** (s.30)
- Kanadı doğudan batıya ulaşan bir kara kuştı üzerimize abanan. **Göz gözü görmez oldu.** (s.50)
- Aziyade -işte orada çangur çungur **ham hum şorolop!** Diye anlamadığımız bir lafız etti- hastalığının alametlerine benziyor dedi. (s.131)
- Yoksa kaptraydın, **Hanya’yı Konya’yı da görürdün.** (s.138)
- **Atın ölümü arpadan olsun.** Hakikaten de Bay Haşmet’in bu babdaki manda iştahına diyecek yoktu. (s.150)
- Kuruyup da toplanan çamaşırları pekmez kazanının içine atıyor, yahut fırsatını buldu muydu, **gözle kaş arasında** sırta kadem basıyordu. (s.183)
- Sen onu **külâhıma anlat.** Dişi köpek kuyruk sallamayınca, hiç erkek köpek kösner mi? (s.194)
- Evet ortada hava fişeği gibi ardından ateş püskürerek, natıkperdazlığın en lahuti tabakasına gırtlak patlata patlata fişkiranların **bini bir paraydı.** (s.197)

- Tam üstündeki odada **kıyametler kopmuştu**. Önce kalın bir erkek sesi “Ey hain kadın, demek, yatak odamın yüklüğüne dostunu saklar da, harimi ismetimi telvis edersin ha!” diye avaz avaz bağırıyordu. (s.209)
- Handan’ın odasına taşındığı ilk gece tepesinde **kopan kıyamet**, oynanacak olan o dramın bir provasıydı. (s.213)
- Ne var ki, gece **kopan kıyamet** sabaha karşı durunca bu sefer Handan’ın odasının yine üstünde, fakat bir yanına doğru başka türlü bir curcuna baş gösterdi. (s.213)
- Dalgıçlar yılın altı, yediz hatta sekiz ayını denizde geçirdikten sonra bir iyice sarhoş olmayı, paralarıyla har vurup harman savurmayı ve bir iki kişi ile **al takke ver külah** kavga etmeyi canlarına minnet bilirdi. (s.329)
- Pusulaların kaybolduğunu sanan dalgıçlar, soğuk soğuk terler dökmüşler, hafızalarını yoklayarak borçlarının ne kadar olduğunu hatırlamak için **akla kararı seçtikten** sonra, borçlarının tutarı hakkında tahmin ettikleri en yüksek rakama helalinden birkaç rakam daha katarak Aşçı Durmuş’a gidip kızara kızara “Pusulayı kaybettim ama borcum ne ise mutlaka bunun dışında değil, içindedir” deyip paraları sunmuşlardı. (s.330)
- **İki karpuz bir koltuk altına sığmaz** derler. İki karpuz sığmayınca bir manav dükkânı dolusu karpuz nasıl sığar. (s.331)
- Yani dönüp dolaştıktan sonra yine eski yerine gelir, **aynı hamam aynı tas** olur bir irfan. (s.353)
- **Al takke ver külah** sekiz bin liraya uyuşuldu ve hemen o akşam İzmir’e doğru yol alındı. (s.400)

Düşüncenin Durumunu Belirtenler

- Fakat hiç olmazsa **kırk yılda bir** konu komşuya uğrayıp da hoş beş etmesin miydi? (s.90)
- Bu daire hakkındaki fikrinde **yerden göğe kadar haklısın**, fakat ben buraya yalnız yatmak için geliyorum. (s.100)
- Paracılar buna mukabil **lafın çuvala sığmadığını**, her babayiğidin malının meydanda olduğunu, herkesin paradan gayri namusu varsa onu çıkarıp göstermelerini,

genelevler taifesinin her tüccar gibi kazanç vergisi, idarehane vergisi vesaire veren meşru perakendeci esnaftan olduklarını, zabıta-i ahlâkiyenin sırf o matahın kaçakçılarını yakalamak için kurulduğunu, paraca iflas edenin namusça da topu attığını müdafaa ettiler. (s.112)

- İçimden Yaradan'a sığınarak ve '**Ya devlet başa, yahut kuzgun leşe!**' diyerek kıvırdım ve yallah kapıyı fora ettim. (s.135)
- Mahmut gülererek "Cura, ağzın amma da fala alışmış, biliyorsun ya, üç gün içinde seven bir insan gelecek diye **bol keseden atar durursun** ya, tıpkı onun gibi" dedi. (s.171)

Kavramların Durumunu Belirtenler

- Efendi yaradılış, **arap saçı gibi** karın ağrısı gibi karmakarışık bir şey. (s.102)
- Pavlov'un behaviour isminde buna Frenkçe şarta bağlı reflex derler, Türkçede biz düpedüz **tefe koyma** deriz. (s.115)
- Eğlencenin, **armut piş ağzıma düş** kabilinden kendini lüppedek küçük beyin ağzına salıvermesi lazımdı. (s.242)
- Anlaşıldığına göre bir harbin maşallah **eli kulağındaydı**. (s.273)

Nesnelerin Durumunu Belirtenler

- Alimallah para **oluk gibi akıyor**. (s.29)
- Rüzgâr, ocakta ateş demiyor, kül demiyor, **har vurup harman savuruyordu**. (s.46)
- Handan'ın kumaşının kesiminde dalgınlıkla bir sürü hatalar yapmış, bundan dolayı kumaşın **ileri tutar yeri kalmamış**. (s.207)
- O zaman **Aral Dede'nin düdüğü gibi meydanda kalırdı**. (s.228)
- Hava **gelin havasıydı**. Nihayet Kefaluka'ya bir buçuk iki deniz mili mesafede, Aspat Dağı'nın önünden geçiyorlardı. (s.252)
- Aspat'ın arkasından gelince rüzgâr oradaki ovada toplanıp kabarır, Aspat'ın sağında ve solundaki geçitlerde oluklar bularak **tüyleri diken diken eden** bir pars çılgılığıyla yükseklerden topaç gibi burgaçlanır, denize atılır, denizin durgun yüzünü tırnak ve pençeleriyle yırtıp parçalardı. (s.253)

- **El etek çekildikten** sonra nihayet Martı kendisini Bay Haşmet Karaoğuz’la yatak odasında buldu. (s.320)
- Dalgıçlar yılın altı, yediz hatta sekiz ayını denizde geçirdikten sonra bir iyice sarhoş olmayı, paralarıyla **har vurup harman savurmayı** ve bir iki kişi ile al takke ver külâh kavga etmeyi canlarına minnet bilirdi. (s.329)

Mekânın Durumunu Belirtenler

- Datça **in ve cinin top attığı** muazzam bir plajdı. (s.42)
- Ne var ki o geniş sarı plaj üzerinde **in cin top atıyordu**. (s.47)
- İyi ki dağ sırtında **in cin yoktu**. (s.71)
- Ne var ki, **ben kepçe İzmir de kazan** aylarca gezip tozup başımı sokacak bir ev aradım. (s.100)
- Muhalif daireler, öğle paydosu için kapanmışlardı. Koridorlardan **el ayak çekilmişti**. (s.134)
- “Göklerin esiri ve masum boşluğuna bu gibi matahlarla halel getirmenin manası neydi? **Dağ doğura doğura akıbet tavşan doğurdu**” diye anlatıyordu. (s.142)
- Eğer biz iki gün önce telgraflarını almasaydık, onlar ikinci posta sefere çıkarlar ve bu takdirde onların ta kışa kadar, yani üç-dört ay sonrasına kadar **hangi karın ağrısı** yaban yerinde bulduklarını kolay kolay anlayamazdık. (s.395)
- Evvela hangisinin hangisi olduğu bulunacak. Denizin dibinde **sarı çizmeli Mehmet Ağa**. (s.399)

Kişilerin Durumunu Belirtenler

- **Tepesi** şampanya tapası gibi **attı**. Artık demirci kıskaçları ile iki-üç kişi değil fakat bütün İzmir, topyekun kuyruğuna yapışsaydı, imkanı yok, onu durduramazdı. (s.20)
- Sokak sokak koştuktan, kahvehaneler önünde kaldırımlara iskemle atmış, caddelerde ve parklarda banklara oturmuş birçok insanın **ödlerini patlattıktan** sonra, dar ve çökmüş omuzlarına paçavra halinde siyah bir manto giymiş olarak sürünürcesine yürüyen ve yavaş yavaş cigara içen ihtiyar bir kadına rastgeldi. (s.20)

- Onları güvensiz ve yalancı dünyada bırakmış olacağım. Meraktan, **gözüm arkada kalacak.** (s.21)
- “Ne yapıp yapıp **dişten tırnaktan arttıralım** da cavlağı çektiğim zaman tesesiz çekerim bari” demişti. (s.21)
- İnsan yirmi kilo camı bir günde hiç gibi toplar diyorum. **Kulak asan** kim? (s.22)
- **Dere tepe gezer**, cam toplar, hava alırdım bari... (s.22)
- Karşılıklı **çalım satmalar**, peh peh ve poh pohlar, söylenen bir sözden, başkasına kayan bir bakıştan, gelgeç öfkeler ve kıskançlıklar devrindeydiler. (s.23)
- Fakat Karaoğlan çoktan, **har vurup harman savurarak** ve ortalığı altüst ederek, toz duman içinde, kaybolmuştu. (s.29)
- Buraya İzmir’e gelip senin gibi bir **taş yürekliye** çattığıma bin pişmanım. (s.29)
- Alimallah şu İzmir’de geçirdiğim beş-on günü **burnumdan getirir.** (s.30)
- Hele ben bir atom bombası gibi çözülmeye başlarsam, İzmir’in **burnundan nasıl geldiğini** anlarsın. (s.31)
- Dalgıç Hüseyin’in **aklı başından çıkmıştı.** (s.32)
- Senin **aklın ermez** göbeği iri, ensesi kalın, cebi dolu, lafı cartlı curtlu, tuttuğunu koparır büyük adamlardan olacak... (s.35)
- Karaoğlan’ın **ağız kulaklarına yetmişti.** Karaoğlan bütün insanların kısa boylu olduğunu biliyordu. Onların en kabadayısı boylansa boylansa ancak üç aylık buzağı ile omuz ölçüşebilecek boya varabilirdi. (s.36)
- Evet köyde kimi erkekler onu görünce **ağızları kulaklarına varır** ve gözlerinin o bönleşen nakışı, üzerine basılarak yamyassı patlatılan bir domates gibi kıpkırmızı sulanırdı. (s.45)
- Tepeden tırnağa **göz kulak kesilmiş** dinleyiciler, birdenbire göz görünmeyen bir yayla harekete gelmiş kuklalar gibi, hep birden sözün gidişine ve havanın esişine göre, “Efendim ne hikmet!”, “Ne büyük söz!” ... derlerdi. (s.48)
- Fakat ticareti de dostluğu gibi kantarla yaparak ve “**Ver Ali’ye yaz duvara**” derken sermayeyi kediye yükleterek pek şahane bir surette top atmıştı. (s.51)

- Fakat ticareti de dostluğu gibi kantarla yaparak ve “Ver Ali’ye yaz duvara” derken sermayeyi kediye yükleterek pek şahane bir surette **top atmıştı**. (s.51)
- Hayatın, mevcuda ilave eden, yok olanı yaratan ve insanı kendisinden öte harlatan, arzu ateşi olduğunu söylerle a. Fakat sen **kulak asma**. (s.61)
- Bu suretle bu sözler küçük Haşmet’in **kulağına küpe edilmiş** olurdu. (s.61)
- Cebindeki bütün parayı aldıktan ve kendisini **soyup soğana çevirdikten** sonra, ufak tefek kakış ve itişlerle kapı dışarı defetmek için. (s.65)
- Pişon meselesinde Eda’ya **kulak asmadığı** için başına gelenleri iyice hatırlıyordu. (s.66)
- **El etek öpmeye**, yüz suyu dökmeye alışkın, alçak gönüllü, fıstık kızın biri olduğu besbelliydi. (s.68)
- El etek öpmeye, **yüz suyu dökmeye** alışkın, alçak gönüllü, fıstık kızın biri olduğu besbelliydi. (s.68)
- El etek öpmeye, yüz suyu dökmeye alışkın, **alçak gönüllü**, fıstık kızın biri olduğu besbelliydi. (s.68)
- İşte buna çok sinirlendiği için mi ne, **aklı zıvandan çıkararak** Kezban’a aşk ilanında biraz aşırı davranmıştı. (s.69)
- Ona, “acaba adam **aklını mı oynattı?**” diyen gözlerle bakmış, alaca fistanını yellendire yellendire kapağı mutfak denilen bitişik odaya atmıştı. (s.70)
- Ona acıyacağına ve merhametle sokulacağına büsbütün uzaklaşıyor, çekirdeksiz sandığı **yüreği tamamen taş kesiliyordu**. (s.76)
- “Ben seni para ile avucumun içinde böyle sıkırım” dedi ve “Taş olmakta devam etsen de seni ezer, suyunu **fitil fitil burnundan çıkarırım!**” diye bağırdı. (s.79)
- Ne var ki ertesi günü, kızını Dalgıç Sadık’a yavuklaması, kendisinden istenince babası **küplere bindi**. (s.85)
- Ahmet Ağa “Bana damat diye seçtiğin adamın meziyetlerini bilmiyorum amma, sana **abayı yaktığına** bakılırsa, seçmesini iyi bilen, gözü açık bir adam olduğu belli” dedi. (s.89)

- Ahmet Ağa “Bana damat diye seçtiğin adamın meziyetlerini bilmiyorum amma, sana abayı yaktığına bakılırsa, seçmesini iyi bilen, **gözü açık** bir adam olduğu belli” dedi. (s.89)
- **Akılları başlarına gelmiş**, hepsi derli toplu olarak yerlerinde oturuyorlardı. (s.90)
- Fakat Ege denizcilerinin en toyları bile kendilerini, bu derinlikte **omuz ölçüşebilecek** boyda posta sayarlardı. (s.94)
- Denizin milyonlarca ton sıkleti, üzerine olanca ağırlığı ile yükleniyor, **annesinden emdiği süt burnundan çıkar** ve ilikleri de gözlerinden pırtlar gibi oluyordu. (s.95)
- Tam yavaş yavaş biraz daha derinleyecekken Mahmut Reis’in o şiddetli işareti **aklına başına toplamasına** sebep oldu. (s.96)
- Memur ‘Ben ötesine berisine **kulak vermem**, şu adama şu kadar para ver diyorlar’ dedi. (s.98)
- Bilirsiniz ya, **ukala dümbeleğinden** nefret ederim. (s.108)
- Mesela, herif delidir, denilirse **aklını oynatmıştır**, manasına gelir. (s.108)
- **Namusu iki paralık** oldu diyenler varsa, namus ve şereflerine serçe parmağı ucuyla bile ilişince, acıyan bir yaraya dokunulmuş gibi, her ağızdan ‘Herkesin namusu var!’ diye bağırıldığını, fena karılan ne kadar para alırlarsa o nisbette kaybettiklerini iddia ediyorlardı. (s.112)
- Fakat bunun için omuz omuza vermemiz lazım, o zaman sağlamca **dikiş tuttururuz**. (s.129)
- Ara sıra suratıma tuhaf tuhaf gülümserdi. Fakat hiç **yüz vermezdim**. (s.129)
- İnsan hiç **yemek yediği kaba pisler mi?** (s.129)
- Gemiye bir çivi yükleyecek olsam, elde çiçek demeti gibi kırmızı, mavi, sarı, erguvani kağıtlar, daireden daireye **kadıya turfanda hıyar yetiştirircesine** koşardım. (s.130)
- **Dokuz doğurur**, anamdan emdiğim süt burnumdan gelirdi. (s.130)
- Dokuz doğurur, **anamdan emdiğim süt burnumdan gelirdi**. (s.130)
- Sanki herife küfür etmişim gibi **surat iki karış**. (s.130)

- Fiyatlar, kime **kulak asıyorlar** ki, arz ve talep ekonomiyeye kulak assınlar? (s.133)
- Fiyatlar, kime kulak asıyorlar ki, arz ve talep ekonomiyeye **kulak assınlar**? (s.133)
- Haydee... e yine, yeni baştan **boş gezenin boş kalfası** olmuştuk. (s.136)
- Ben a kardeşim az mı **dil döktüm**? (s.137)
- Bir kere kâğıt ve kalemin tadına vardın mıydı insan yemekten, içmekten, uykudan kesiliyor. Beti benzi soluyor ve **iğne ipliğe dönüyordu**. (s.138)
- Fakat kendisi **dört başı mamur** bir iş adamıydı. Şaka değil iş! Pekala biliyordu ki filtreden ve imbikten geçmiş gibi bir hayat adamı, ister borsanın olsun, bir kâr ve hesap adamı idi. (s.145)
- Senin gibi **cin gözlü** adam böyle bir mükellef parçayı kaçırmı mı? (s.146)
- İşte o dakikadan beri ona **diş bilemeye** koyulmuş, içinden ‘Alacağın olsun’ demişti. (s.149)
- Gülşen, bu altıncı duyusu vasıtasıyla Bay Haşmet’in çıtır çıtır konuşan **dudu dilliğın**, masum masum açılan koca gözlerin, her sözüne karşılık hemen çingıldayakoyan gülüşlerin düşkünü olduğunu anlamıştı. (s.149)
- Gülşen ise “Bizim ayı yola gelmek üzere” diye **etekleri zil çalıyordu**. (s.150)
- Bay Haşmet **aklını başına toplayacak** vakti bulmadan soluğu palas pandıras nikah dairesinde alacaktı. (s.152)
- Lebibe Hanım, dinledikçe öfkesinden mosmor kesiliyordu, donuk **gözlerini kan bürüyordu**. (s.156)
- **Kulak verdiler**. Bay Haşmet kalın kalın homurdanırken arada bir kızın ince ve burgu gibi sesi işitiliyordu. (s.156)
- İşte bu yerde Kara Mahmut **ne bir baltaya sap ne de bir sapa balta olmuştu**. (s.160)
- Mesela herhangi bir ağaç lisanı halik olana içini açardı.O da **can kulağıyla dinlerdi**. (s.160)
- “Bana da ağaçlar rüzgârda çiftetelli oynuturlarmış gibi geliyor” dedi. Onun sözlerine **kulak asan** olmadı. (s.172)
- Ne dersin kızın **kulağına çıtlatayım** mı? (s.174)

- Onun, **gözünü budaktan sakınmaz** vahşi bir meydan okuyuculuğu vardı. (s.177)
- Hem de yakışıklıca bir erkek bıyıklarını bura bura bakışını üzerlerine çevirince, hemen sendeleyip yıkılırlar, erkekleri de içer içer gelir, onları **eşek sudan geçinceye kadar döverler**, sonra gidip el karı kızlarına sulanırlar. (s.179)
- **İçi içine sığmayan** sayısız sevinçleri ve gülüşleri vardı. (s.188)
- Doğrudan doğruya toprağa, kamçı gibi sert sert şaklayan yağmur damlaları, toprağı alıp götürerek dağı **soyup soğana çevirdikten** başka -marifet yapıyormuş gibi- kazdığı topraklarla limanı doldurmuş. (s.190)
- Orada işleyen üç-dört yüz -fıkırdak veya solak, çıtkırıldım veya hoyrat, bastıbacak veya lenduha, pısırik veya **eli maşalı**, körpe veya cadaloz- kadın kızın arasında en temizi ve tepeden tırnağa en mütenasibi, şanlı surette en güzeliydi. (s.193)
- İşte o zaman bütün tütün evi Handan'ı **tefe koymayı** kendilerine eğlence edinenlerin kof kof takırdayan gevrek gülüşleriyle doluyordu. (s.194)
- Hay Allah müstahakkını vermesin Hanife Dudu, **taşı ne güzel gediğine koymasını** bilirsin. (s.194)
- Bu puntolarla filan falan vekili, filan fıstık kararnamesi, vaktinden önce şunun bunun **kulağına çıtlatmış** olduğu için, birkaç kişinin saat içinde binlerce lira kazanmış oldukları bildiriliyordu. (s.197)
- Yoksa bu söylenenleri ve kahkahaları işitseydi belki **yüreği çatlardı**. (s.199)
- Mesela Balıkesir takımı Fenerbahçe'yi yenmiş olsa, **dünya gözlerine zindan kesilir**, günlerce matem tutardı. (s.201-202)
- Handan, orada yattığı ilk gece **korkudan ödü patlamış**. (s.209)
- Rüştü işlerin, şeker rengi olmakta olduğunu, bu gidişle hemen neredeyse güzel bir dayak yiyeceklerini rakı dumanları arasında seçmiş. İki arkadaş hemen **tabana kuvvet sıvışmışlar**. (s.211)
- Kendisine İzmir'de pek **kulak asan yokmuş**. (s.212)
- Dolgunca bir mirasa konduktan sonra **dört başı mamur** bir tüccarla evlendi. (s.217)

- Fakat içinden, **kulak kabartmakta** olan Bayan Macide'nin ne matah olduğunu düşünerek, “Herhalde bu işte erkekleri, haklarımızı kısıp daraltmaya çalışan bir çeşit düşman saymamamız lazım gelir” diye ilave etti. (s.220)
- “Bize kala kala o şartlara **baş eğmek** kalıyor veyahut mutlaka...” diye sesi titredi durdu. (s.220)
- Kemeraltı'nın bütün dükkanlarına gire çıka **canım çıktı**. (s.220)
- Lebibe Hanım dert yandıktan sonra Abdullah Efendi çenesindeki seyrek kıl sızıntısını hiç ses çıkarmadan on dakika kadar yavaş yavaş sıvazladıktan sonra vereceği hükmü sabırsızlıkla bekleyen ailesinin üyelerine “A efendim, emzikteki süt çocuğu değil ki, ona nasihat verelim veyahut söz dinlemezse dayak atalım. Artık yaşını başını almış, **bir baltaya sap olmuş**, para el salmış adamdır” dedi. (s.223)
- O gün ondan kaçmış olan altınlar çıldırısıya seviniyorlardı. Adeta **etekleri zil çalıyordu**. (s.223)
- Sağdan soldan **göz ucuyla** gözetliyordum. (s.226)
- Pertev “Evet bu çeşit insanlara göre hayatta yeni bir yaşama yolu bulmaktansa, zihin yormadan eskiden çizilmiş ve yönüne gelinmiş bir yolun üzerinde **taban tepmek** daha kolay oluyor” dedi. (s.229)
- Denizci ruhunun özü ve iliği hürriyete ve uzaklara **can atıştır**. (s.234)
- O nostaljik gülümseyişle -kendisine **kulak vererek** harıl harıl narenciye ağaçları diken Kara Mahmut'un çocuğu- Martı da rastlıyordu. (s.238)
- Değirmen taşı gibi katı yürekli Büyük Hanımefendi bunu duyunca **küplere binmişti**. (s.242)
- Büyük hanım elalemin **diline düşmekten** kurtulmak için bu parayı zar zor gözden çıkarmıştı. (s.243)
- Büyük hanım elalemin diline düşmekten kurtulmak için bu parayı zar zor **gözden çıkarmıştı**. (s.243)
- Feryaz ilk önce **ayak diremişti**. “Beni sokağa atınız. Başımın çaresine kendim bakayım. Beni bu adama vermeyiniz” diye yalvarıp yakarmıştı. (s.243)
- Aman amca, sen sık sık buraya uğra, seninle konuştukça **içim açılıyor**. (s.244)

- “Sözleri bana dokunmuyor, fakat kıskançlıkları kendilerine o kadar yakışmıyor ki, elimden gelse onları bu hallerinden kurtarmak için varımı yoğumu onlara verir, **yalın ayak başı kabak**, çingene Kancay gibi dağlarda yaşardım” demişti. (s.245)
- Hele bir gün yeni aldıkları dişi eşek yavrulayınca **etekleri zil çalarak** Martı’ya koşmuştu. (s.248)
- Bir kısmı Ali’yi **eşek sudan gelinceye kadar ıslatırken**, bir kısmı da Fatma’nın yüzüne su serpmişler. (s.256)
- Karı koca öyle bir hücumla geçmişler ki, ötekiler **çil yavrusu gibi dağılmışlar**. (s.256)
- Bir kadını görüp de alt dudağı oynamaya başlayınca **hapı yuttu** bil, derdi. (s.260)
- Herkesin ondan **ödü patlar**. (s.262)
- Çünkü dilediği zaman Allah yarattı demez, **göz koyduğu** adamı alimallah yerden yere çarpacak kadar zengindir. (s.262)
- Mesela tarihin belli başlı fahişelerinden Messelina’nın **vur patlasın çal oynasın**, meydan okuyucu, cascavlak utanmazlığından onda eser yoktu. (s.266)
- Pazartesi gününün ve yeni daktilo kızın idarehaneye gelmesini **dört gözle bekliyordu**. (s.267)
- Ölüm yatağında yatarken, gönüller dolusu sevgiler saçmaya **can atıyordu**. (s.268)
- Herif amma da **sinekten yağ çıkartmaya** uğraşanın biriydi. (s.269)
- Kirasını Bay Haşmet öder ve onu idare etmek için de ona ayda iki yüz lira -evet bu çok bir şey değildi, fakat **dört nala** çar çur etmezden önce aheste yürümek gerekirdi. (s.274)
- Bugünün kızları hep birbirinize benziyorsunuz, iyi yeygiye aldırıyor, süs ve cici biciye **can atıyorsunuz**. (s.275)
- Odasına çekilip bir başına kalacağı ve içinde peyda olan değişikliği bastırmak çarelerini düşünebileceği anı **dört gözle bekliyordu**. (s.285)
- Handan yukarıya çıkarken, Neriman’ın dairesine **kulak verdi**. (s.295)

- Hürmüz'e gitmek, kendisini kaldırıp cehenneme atmak gibi bir şeydir. Fakat **gözü yılmıyordu**. (s.300)
- Kolay olan doğruyu, heyecanla düpedüz söyleyeceğine, sıkıntılı dolambaçlarla bahanelerle soğuk soğuk anlatmak Handan'ın **cinine gidiyordu**. (s.301)
- Odada şu köşeye ve bu köşeye koşarken sevincinden **etekleri ziller çalıyordu**. (s.303)
- Rıdvan, Handan'ın sözlerine pek **kulak asmayarak**, kayıtsızca: "A ne fena!" dedi. (s.305)
- Haşmet: "İşte bu tramvay! İşte bu otomobildir!" dedikçe Martı da mutlaka **küçük dilini yutacak**, kendisini binbir gece masalının periler diyarında sanacak, "ay tramvay!" "vay otomobil!" diyerek habire parmak ısıracaktı. (s.311)
- Haşmet: "İşte bu tramvay! İşte bu otomobildir!" dedikçe Martı da mutlaka küçük dilini yutacak, kendisini binbir gece masalının periler diyarında sanacak, "ay tramvay!" "vay otomobil!" diyerek habire **parmak ısıracaktı**. (s.311)
- Hele hele bunca harikaların yaratıcısı, mucizelerin efsuncusu Bay Haşmet Karaoğuz'a baktıkça arşılâya set çekmiş Olimpos zirvesinde, bütün bir haşmetle kurulan Tanrılar Tanrısı Zeus'un ta kendisini görmekte olduğuna inanarak minnettarlığından Haşmet'in kulu kölesi, **ayağının tozu toprağı olacaktı**. (s.311)
- Kendisi evlenme çağına gelmiş olmasına rağmen, sırf babasını yalnız bırakmamak için evlenmeyi aklından çıkarmış olduğunu sanarak gizliden gizliye fena halde kaygulanıyor ve kızın evlenmemesine sebep olduğu için **içi yanıyor**. (s.313)
- Mahmut **canı sıkıla sıkıla** gidip Martı'yı buldu. (s.318)
- Eğer çiçek kendi tabii vatanında olsaydı, namzedler aşklarından **yanıp kül olacak** hale gelirdi. (s.321)
- "Uğrunda **yanıp kül oluyorum**" diye fiilden bağırان vurgununa berrak bakışı ile uzun uzun bakacaktı. (s.322)
- Süngerciler de **kulak verdiler**, uzaktan uzağa bir gök gürültüsü homurtusu, bir davul gümbürtüsü gibi bir şey geliyordu. (s.327)
- Acaba birisi mi öldü diye **yüreğim ağzıma geldi**. (s.328)

- Orada kendimin de **ödünü patlatan** bir nara saldıım. (s.333)
- Bir aralık, Nuri ellerinden kurtulunca **tabana kuvvet kaçtı**. (s.338)
- Ve “Bu yaramazlara **kulak verme** hepsi de bir dakika içinde sana arkadaş olurlar, sen beraber gel!” demişti. (s.339)
- Fakat nasihâtlar Naim’in **bir kulağından girer öteki kulağından çıkardı**. (s.340)
- Denizde büsbütün felce uğramazdan önce, **ele avuca sığmaz** yaramaz delikanlının biriydi. (s.342)
- Felce uğradığı zaman karşının **içi kan ağlamıştı**. (s.342)
- ... Allah esirgesin bir kazadan, ne bileyim bir ölümden sonra keşke eve gelseydi de geç gelseydi, keşke dilim kurusaydı da, adama pişirdiğim aşı burnundan getirmeseydim, diye **başını taştan taşa çarpmak kâr etmez**. Söylemiş olduklarınız içinizi yer durur” diye yanar yakılırdı. (s.342)
- Nitekim ki, onun nasihatlerini dinleyen kadınların akıllarından kendi kocalarının da böyle bir kazaya uğraması ihtimali geçerken “ve sakın ha!” dermişçesine tüyleri ürperip de irkilirken bile Sadık’ın karısının sözlerindeki itminan ve memnuniyeti iç kulaklarıyla işitirler ve “**kendi yutar salkımı, başkasına verir talkımı**” diye düşünürlerdi. (s.343)
- **Vakitlerini öldürmek** isteyenlerin imdadına, bunlar hızır gibi yetişir. (s.350)
- Ekonomik mevzular üzerinde incelemeler yapılmayacaktır. Belki birinin **ödü patlar**. Hayasızlık olur diye cinsiyete dair laf söylenmeyecektir. (s.351)
- Dinleyicilerin **canı sıkılır** diye, her gün görülen işlerden ve vazifelerden dem vurulmayacaktır. (s.351)
- Sonra da bu işler yapılmazsa **vakit boşu boşuna öldürülmüş** olmaz. (s.351)
- Eğer ‘eski’ değerli olmasa insanlar deli midirler ki, sabahtan akşama kadar yağmurda ve güneşte ‘Eskiler alayım’ diye sokak sokak **taban tepsinler**. (s.353)
- Hulusi, Bay Pertev’in sözlerini adeta **can kulağıyla dinliyordu**. (s.358)

- Şeytan ehem ühüm diye boğazını temizledikten sonra: “Çok müteessirim Bay Muammer, fakat burada aşırı işler görerek **çizmeden yukarıya çıkmaya başladınız**” dedi. (s.369)
- İlk önceleri Martı, Haşmet’in kendisini pek güzel süslü bir kadın diye teşhir etmesine **canı sıkıldı**. (s.372)
- Ne var ki, Haşmet’in o “kardeşim” dediği insanlar kapıdan çıkar çıkmaz Haşmet hemen onlarla alay etmeye başlıyor ve yatakta hemen hemen sabaha kadar onları **tefe koymakla**, küçültmeye uğraşıyordu. (s.373)
- Martı serin havada dışarısının sadeliğine, gerçekliğine **can atıyordu**, fakat nasıl ayrılısındı? (s.376)
- “**Turnayı gözünden vurduk**. Yaşa ey Tekirli Balıkçı” diye bağırmişti. İşte o gece ertesi sabaha kadar ve ertesi günü akşama kadar, sığın üzerinde işleyip, ziyanlarını az çok örtmüşlerdi. (s.390)
- Haşmet telaşlı telaşlı derdini yanınca ona: “Efendim üzülp durmayınız. **İçinizi yemek** beyhude” dedi. (s.395)
- Fakat bu sözlere Haşmet’in **kulak astığı yoktu**. (s.399)
- Onun dediğine ne **kulak asıyorsunuz?** (s.406)
- Fakat dünyadan böyle **el etek çekişinin** Bayan Belma ile Macide terzi dükkanlarının gelişmesine engel olmayacağını söyleyerek çaylara, ziyafetlere, balolara gitmesi için kışkırtıyordu. (s.408)
- Adam sen de, **göğüs gerer** geçiştiririz diyoruz. (s.414)

3.4. İkilemeler

3.4.1. *Aganta Burina Burinata*

Güçlendirme

- “Kara kış fırtınaları denizdekileri, **ölüm dirim** savaşında denizle gırtlak gırtlığa getirirken, sen gürül gürül yanan pınar kütüklerinin karşısında ocak keyfi çatarsın” diyordu. (s.15)

- “Kara kış fırtınaları denizdekileri, ölüm dirim savaşında denizle **gırtlak gırtlığa** getirirken, sen gürül gürül yanan pınar kütüklerinin karşısında ocak keyfi çatarsın” diyordu. (s.15)
- Rençberler ayakkabılarının kabaralarını **çatırdata çatırdata** yürüyorlardı.
- Neyse, onu limanda **arar tarar** bulurdum. (s.19)
- Ben art randa maçosuna **sıkı fıkı** bağlamayı unuttum. (s.21)
- Güneş biraz dikilince, o gelin havasında kontrababafingo yelkeninde esrarengiz bir çığlık koptu; sonra **patır patır** diye tuhaf bir yapraklanma... (s.22)
- O sözleri içimde **evire çevire** tekrarlıyor, musikilerine doyamıyordum. (s.33)
- Aşçı Yaşar, “Bizimle birlikte dünyanın böylesinde yaşıyorlar, yazık zavallıcılara” diyerek irili ufaklı, kör topal elli altmış kadar kedi ve köpek beslediği için dükkâna **güç bela** girdim. (s.38)
- Buradaki memurlara Belen köyünden su taşır, yapılar için köşe taşı, kayrak taşı, ince kum ve karıncabaş kum getirir, mırıldana mırıldana ve çingırağı dinleye dinleye **işimi gücümü** görürdüm. (s.42)
- Bana, ‘**Pılı pırtımız** kalmadı, çocuk için biraz bez al’ dedi. (s.42)
- Bizim oğlan **betimin benzimin** attığını görünce bağırmaya koyuldu. (s.42)
- **Kan ter** içinde sıçrarım. Elverir ki boğulmasın yaşasın, onu görmeden ölmeye razıyım. (s.46)
- **Sıkı fıkı** kuşağına bağlattırdım. (s.46)
- Halbuki o anda bütün **aklım fikrim** babafingonun margarita bağındaydı. (s.48)
- Hocanın her vurduğu yerde bir gül bitecek iseydi, bu gidişle aradan çok geçmeden tepemden tırnağıma kadar **güllük gülistanlık** kesilecektim! (s.50)
- Resmi muameleyi **noktası noktasına** tamamlayınca namus mamus para eder mi? (s.53)
- Çok geçmeden kalenin kapkara kayaları ardından, Bodrum limanı feneri ve deniz kıyısındaki evlerin **tek tük** ışıkları gözüksü. (s.66)
- Çorbayı **sessiz sedasız** içerken kapı çalındı. (s.68)

- “Para kazanıyor, ona kefenlik mefenlik verirse **fakir fukaraya** ne kalır?” dedi. (s.68)
- Denizden soğumak şöyle dursun, boğulanlarla beraber bulunamadığım, denizin öfkesiyle karşılaşmadığım ve **ölüm dirim** savaşı da olsa denizle al takke ver külah güreşemediğim için hayıflanırdım. (s.75)
- Demek ki balık avında çektiği sıkıntılara, uğradığı zararlara, karşılaştığı tehlikelere rağmen ister iyi havada olsun ister fırtınada olsun, Ateşoğlu’nun etrafındaki güzellikleri görmek kabiliyeti hiç de felce uğramıyor, denize **sövüp sayarken** bile bütün o güzellikleri, otomatik olarak içine alıp orada alıkoyuyordu. (s.75)
- Yüzünü gözünü bir futayla **sıkı fıkı** örtmüştü. (s.77)
- Paylarını da **doğru dürüst** hesap etmez, allem eder kalem eder, ne yapar yapar alacaklarını kıstardı. (s.79)
- **Aklım fikrim**, dalganın birine konmayı tasarlariken kanat üzerinde savsalayıp başka bir dalganın üzerinde çark eden ıssız martı gibi dalga geçiyordu. (s.82)
- Birbirimize **gülüşe şakalaşa**: “Avcumuza tükürelim de iyi yapışalım!” diye bağırdık. (s.86)
- “Burası hükümet dairesi değil, kayıktır!” diyerek, bu işle değilse şu işle beni durdurmamacasına **çalıştırıp çabalatır**, bana verdiği paranın acısını cayır cayır çıkartırdı. (s.88)
- Rüzgâr tutamıyor, çocuğunu **boşu boşuna** akıtıyordu. (s.92)
- O fırtınadan, **sağ salim** çıktıkları takdirde Allah’a ve evliyaya kurbanlar adayan gemiciler gerek kurban alacak paraları olmadığı için, gerek fırtınayı unuttukları için kurban kesmediler. (s.93)
- “Vallahi iyice hatırlamıyorum, Basra’dan dönmekte olduğumuzu **hayal meyal** hatırlıyorum.” (s.97)
- Durmadan dinlenmeden, tozu dumana katan **gürültülü patırtılı** bir faaliyetle arı gibi karınca gibi çalışıyordum. (s.100)
- Neyse **güç bela** limana girip demirledik. (s.102)

- Ortada basık tavana asılı deniz lambası, gemi sallandıkça daireler çiziyor ve ölümler gibi **bet beniz** atık uyuyan arkadaşların yüzlerine sönük ışığını çepçevre gezdiriyordu. (s.104)
- Ben de **karda kışta** sokak sokak dolaşılıyor, kahve kahve iş arıyordum. (s.104)
- Hatırladığım çiçekler ve **sessiz sedasız** otlar belki hakikattekilere daha mahmur ve ılık kokuyorlardı. (s.108)
- Deniz kenarındaki **tek tük** evlerin önünde çamaşır yıkayan kadınların yüzleri, sıvalı kolları ve bacakları batan güneş dolayısıyla alevdenmiş gibi kıpkızıl yanıyordu. (s.113)
- Biz rahat rahat giderken, o koca enginde **ölüm dirim** savaşındaydı ve savaşla şanlı idi. (s.122)
- Kadının yüzü yıkılıyormuş gibi **eğri büğrü** oldu. (s.126)
- “Ben ayrılalıdan beri **kaç göçe** dört el sarılmışa benziyorsun” dedim. (s.127)
- Bir gözü ile **hayal meyal** görerek kürek çekiyormuş. (s.132)
- Bu **olup bitenleri** kimse sorduysam sözlerini; “Ateşoğlu yolcudur artık” diyerek bitiriyorlardı. (s.132)
- İşte ondan sonra üstüme bir **yorgunluk argınlık**, bir ezginlik bezginlik, ne bileyim bir üşengeçlik bir uyuşukluk çöktü. (s.133)
- İşte ondan sonra üstüme bir yorgunluk argınlık, bir **ezginlik bezginlik**, ne bileyim bir üşengeçlik bir uyuşukluk çöktü. (s.133)
- “A evlat bizde **doğru dürüst** kara saban demiri yok, o senin dediğin şeyi burada- termometre demeye kalkıştı fakat beceremedi- nereden buluruz?” dedi. (s.144)
- Hüseyin Dayı kendinden ve o bahçelerde ve tarlalarda gördüğü işten değil fakat **doğrudan doğruya** topraktan bahsediyordu. (s.144)
- Onu yemlemek için ona **ara sıra** abur cuburlar başışla! (s.146)
- Hem ben koskocaman zıpır, **utanmadan arlanmadan**, nasıl o yükün tepesine çıkıp oturacaktım? (s.149)

- “**Etmeyin eylemeyin**” dediysem de “Hele bin!” diye birkaçı birden yallah kaldırıp eşeğin güvertesine oturtular. (s.149)
- Eskişehir’den **parasız pulsuz** geldiği halde gerek karısının malı, gerekse bu köy mezarlığında çevirdiği dalaveralarla enikonu çift çubuk sığır sıpa edinmişti. (s.161)
- Eskişehir’den parasız pulsuz geldiği halde gerek karısının malı, gerekse bu köy mezarlığında çevirdiği dalaveralarla enikonu **çift çubuk** sığır sıpa edinmişti. (s.161)
- Eskişehir’den parasız pulsuz geldiği halde gerek karısının malı, gerekse bu köy mezarlığında çevirdiği dalaveralarla enikonu çift çubuk **sığır sıpa** edinmişti. (s.161)
- **Eli avucu** para tutmaya başlayınca tıkına tıkına yemeğe koyulduğu için, Eskişehir’de çiroz gibi kuru geldiği halde hoca çarçabuk kat kat katmerli çenelerin ve göbeklerin heybetli sahibi olarak fıçıya dönmüştü. (s.161)
- Boğazını temizlemek için bir-iki **ehem öhöm** ettikten sonra günah işleyenlerin cehennemde neler çekeceklerini sayıp dökmeye koyuldu. (s.162)
- Boğazını temizlemek için bir-iki **ehem öhöm** ettikten sonra günah işleyenlerin cehennemde neler çekeceklerini **sayıp dökmeye** koyuldu. (s.162)
- Bunlar **mal mülk** sahibi azılı eşraftandılar ve kahvenin temel mevkiî sayılan pencere yanına kurulurlar, nargile fokurdatarak ara sıra övünürlerdi. (s.165)
- Neredeydi o **gürültülü patırtılı** liman ve denizci kahveleri? (s.165)
- **Düğün dernek** nihayet bitti, biz de köye dönüş yolunu tuttuk. (s.172)
- Aman efendim, neydi o seyrek **tek tük** sözler! (s.173)
- **Belli başlı** birkaç demirbaş mevzu tükenince sıra Dursun Ağa’nın eşeğini yaşına gelirdi. (s.173)
- Hıyarlar esrarengiz bir surette, **zehir zemberek** kesiliyorlardı. (s.174)
- Kuşun kanadı yettiği kadar yuvaya çöp taşıdığı gibi erkek kısmı da gücü yettiği kadar **parasını pulunu** arttırmaya bakmalı. (s.179)
- Ah yavrum, sana nasihat etmek bizim haddimiz değil, Rabbim sana kat kat ziyadesini versin ama **elinde avucundakini** sıkı sıkı tut, çünkü sonradan gelen pişmanlık para etmez. (s.180)

- O gittikten biraz sonra köyde, her şeye akli ererliğiyle **an san** salmış seksenlik Himmet Ağa çıkageldi. (s.180)
- **Hoş beşten** ve kurağa, sulağa ait lafların ardından; “Bu yıla bakmaz evlat, yıl çok kötü gitti” dedi. (s.180)

Kesinlik

- **Eninde sonunda** kavga ederdik. Ben Erkek Fatma ile oynamaya giderdim. (s.134)
- **Bir-iki** seneye kadar topraklarını elinden koparırsınız. (s.146)
- Mescitte Abdülvahab Hoca'nın kıldırıldığı namaz zamanı müstesna, onların hepsi de kahvenin yere, duvara çakılı demirbaş eşyası gibi **yerli yerlerinde** bulunurlardı. (s.165)
- **Varımı yoğumu** Ayşe'ye bırakarak bir daha geriye dönmek üzere denize açıldım. (s.186)

Zaman Belirtme

- Direk ucu yıldızdan yıldıza **gidip geldikçe** içimde yeni yeni uyanan bir musikiye tempo tutuyordu. (s.8)
- Onlarda ancak zamanın, **gelmiş geçmiş** şeylere verebileceği bir azamet ve güzellik vardı. (s.17)
- “Kayalardan aşağıya düşecek, **peşi sıra** gidelim de yardım edelim” dedim. (s.71)
- Aliş karıların kızların, **yağmurda çamurda** deniz kıyısına giderek uzaklara baktıklarını, birbirlerine, “Bizimki şimdiye kadar gelecekti, neye gecikti acaba?” ... (s.108)
- Bütün koy gerilmiş bir musiki aleti teli gibi, dalgalar **gidip geldikçe** inliyordu. (s.112)
- Ürkek ve çelimsiz adımlarla **ara sıra** duraklıyor yolumu değiştiriyordum. (s.114)

Sıralama

- Direk ucu **yıldızdan yıldıza** gidip geldikçe içimde yeni yeni uyanan bir musikiye tempo tutuyordu. (s.8)

- Tenha bir yer bulmazsa, kayık bastonuna oturur, bacaklarını **sağı sollu** sarkıtır, pruvanın denizleri nasıl yardığını seyrederdi. (s.19)
- Eski püskü karanlık dükkân, “Yallah!” diye sanki yerinden kopup havalandı; bulutlar arasında dolu yelken orsaya savrulan koca bir kalyon oldu da gölgesi gibi- yüksek ıssızlıklarda uçan kartal kanadının gölgesi gibi- **buluttan buluta** aştı. (s.40)
- “Aganta” emri de -tıpkı böylece- **dükkândan dükkâna**, insandan insana tekrarlandı. (s.40)
- “Aganta” emri de -tıpkı böylece- dükkândan dükkâna, **insandan insana** tekrarlandı. (s.40)
- **Peşi sıra** ahıra gittim. Onu bir ot yığınının üzerine oturakomuş buldum. (s.41)
- **Ardı sıra** başka müşterilerle Kör Halit dalar, ‘Yollu olmasına yolludur ha! Durmuş Ağa’nın kır atını Karaköy Boğazı’nda alimallah yaya bıraktı, hem de bir sepetçik samanla idare olur’ diye gümbürder. (s.44)
- Hocanın her vurduğu yerde bir gül bitecek iseydi, bu gidişle aradan çok geçmeden **tepeninden tırnağıma** kadar güllük gülistanlık kesilecektim! (s.50)
- Hiç insanın kayığı olur da, hep bin kere uğranılmış limanla bin kere uğranılmı başka bir liman arasında bezdirici ve usandırıcı bir **gidip gelişle** ömür mü tüketir? (s.51)
- Para kazanmak için **sağdan sola**, soldan sağa palamut, pirina taşıyıp duruyorlardı. (s.51-52)
- Para kazanmak için sağdan sola, **soldan sağa** palamut, pirina taşıyıp duruyorlardı. (s.51-52)
- Ateşoğlu ipleri sarıp, çekip, **sağa sola**, ileri geri gidip gelirken birdenbire neşeli neşeli, “Kurtuldu!” diye bağırdı. (s.62)
- Ateşoğlu ipleri sarıp, çekip, sağa sola, **ileri geri** gidip gelirken birdenbire neşeli neşeli, “Kurtuldu!” diye bağırdı. (s.62)
- Gök ve deniz **baştan başa** bir pırıltı ve çakıntı idi. (s.64)
- Böyle düşünceden **hülyaya hülyadan** düşünceye vara gele uyuyakalmışım. (s.64)
- Böyle düşünceden hülyaya hülyadan düşünceye **vara gele** uyuyakalmışım. (s.64)

- Hele o mehtaplı düğün gecelerinde parmaklarını ve damaklarını şak şak ettirerek, bellerini kırmaya bir koyulmasınlar, gövdelerini süzdükçe, **tepeden tırnağa** akan ay ışığını büküyor, büküyorlardı da, o musiki telini gönlüme dolayıp açık denizlerdeki mehtaplı gecelere çekiyorlardı. (s.75)
- Ta aşağıda gemi pruvası, hilal şeklinde **iç içe** ve üç köpük kavsini denizin yüzünde sürüyordu. (s.85)
- Babafingo dalgaların inişine ve çıkışına uyan bir rakkas gibi **sağa sola** eğiliyor, rüzgarla dalgaya tempo tutan bir orkestra şefinin değneğini andırıyordu. (s.85)
- Deniz mürekkepmiş gibi kapkara olduktan başka **ufuktan ufka** da korkuyla ürperiyordu. (s.90)
- **Gemiden gemiye**, kaptandan kaptana, seferden sefere gide gele seneler geçti. (s.100)
- Gemiden gemiye, **kaptandan kaptana**, seferden sefere gide gele seneler geçti. (s.100)
- Gemiden gemiye, kaptandan kaptana, **seferden sefere** gide gele seneler geçti. (s.100)
- Gemiden gemiye, kaptandan kaptana, seferden sefere **gide gele** seneler geçti. (s.100)
- Bunların her biri gözlerime açılan **yeni yeni** alemlerdi. (s.101)
- Şimdi ise başımı **taştan taşa** vursam kaç para ederdi? (s.116)
- Yolcuların tuvalet saati, yemek saati, cazbant temposuyla birbirine sulanma ve gece olunca **kamaradan kamaraya** gizli gidiş gelişler saati ve filan falan. (s.122)
- Yolcuların tuvalet saati, yemek saati, cazbant temposuyla birbirine sulanma ve gece olunca kamaradan kamaraya gizli **gidiş gelişler** saati ve filan falan. (s.122)
- **Bir-iki** mevsim sonra yine aynı dalda aynı yemişi arıyor, ya yemiş o dalda bulunmuyor ya da bulunursa hoşla gitmiyor. (s.124)
- Ot döşekler geceleri serilmek üzere devşirilmiş ve odanın bir köşesine **üst üste** istif edilerek duvara dayatılmıştı. (s.154)
- **Bir-iki** toprak güveç, bir kör balta, ocağın üzerindeki yağ kandili ve eşigindeki, sapı kesik su kabağının içinde kaba saba yontulmuş tahta kaşıklarla el değirmeni (çünkü

köyde yel değirmeni yoktu), evde oturacak olanların ölünceye kadar muhtaç olacakları alet ve edevatın bütününü teşkil ediyordu. (s.154)

- Boğazını temizlemek için **bir-iki** ehem öhöm ettikten sonra günah işleyenlerin cehennemde neler çekeceklerini sayıp dökmeye koyuldu. (s.162)
- Yamaç, **ufak ufak** toprak parçalarını çeviren derme çatma kuru duvarlarla kıyım kıyım kıyılmıştı, işte hep “Malımız! Malımız! Malımız!” diye uğruna yaşadıkları uyuz topraklar bunlardı. (s.175)
- Dalga **gelip geçtikçe** geminin pruvası ta uzakta görünen Atlas okyanusunun çizgisine keman yayı çekermiş gibi inip çıkıyor, mavi bir deniz havası çalıyor. (s.177)
- Dalga gelip geçtikçe geminin pruvası ta uzakta görünen Atlas okyanusunun çizgisine keman yayı çekermiş gibi **inip çıkıyor**, mavi bir deniz havası çalıyor. (s.177)
- **Bir-iki** gün, günlük güneşlik olunca otlar uçlandı. (s.181)

Genelleme

- **Soy sopumuzun** erkeklerinin çoğu, denizde kalmıştı. (s.7)
- Fakat orada erkek **hısım akrabamın** mezar taşlarına rastlanılmazdı. (s.7)
- Elime geçen **çerle çöple** özene özene bir oyuncak kayık yaptım. (s.8)
- Biz ilk burnu kavanço edip gözden kaybolunca, o da **pılı pırtıyı** topladı mıydı, evden hemen dümen kırmış.
- Seferden gelince, kafamı şöyle bir dinlendireyim, **evin barkın** tadına vararak bir keyif çatayım derim. (s.11)
- ... **Çoluk çocuğu** kırk yılda bir görecektim, belki de hiç görmeyecek olduktan sonra, onlara da kendime de ecel terleri döktürmenin manası yok” dedi. (s.11)
- Babamsa denizi görür görmez, ona karşı **zehir zakkum** tükürmeye koyuldu. (s.13)
- Ben on yaşında iken buraların **çalısı çırpısı**, taşı ayıklandı. (s.14)
- **Bir-iki** köylü peykelere uzanmış horluyorlardı. (s.15)
- Bense yutkundukça, **dilimi damağımı** zımpara kağıdından sanıyordum. (s.15)
- **Çoluk çocuk** gürültüsü, deve ve keçi çanlarının çingirtısıyla Milas’a girdik. (s.17)

- Sert bir rüzgârın yüksekte direk uçlarını çöp gibi kırıp götürürken, güvertede bir kibriti söndürecek kadar bile üflemediğini **bir-iki** defa görmüştüm. (s.22)
- Çok görülür a, sokakta yaşlı ve cılız bir atın ayağı kayar, düşen hayvan bir türlü kalkamaz; arabacısı gelir, kamçılar, **gelen geçen** kuyruğuna, yelesine asılıp çeker, sağrısını tekmeler; o atın gözlerinde bir bakış vardır, işte Nusret Ağa da tıpkı öyle bakardı. (s.28)
- Emekliliği, **şusu busu** vardır. (s.31),
- İnsanı **çoluk çocuğu** ile beslerler. (s.31)
- Fakat **ötesi berisi** çentilmiş, kirlenmiş eskici masasının üstünü “güverte” adıyla şereflilediği zaman, kargacık burgacık gövdesinde tıkalakalmış ateşli canlılığının, gözlerinde bile sevinçle kontakt yapıp parladığı görülürdü. (s.32)
- Bir kerpeteni ya da bir kösele parçasını bulmak üzere, kötürümlüğünün atıklığıyla topallaya topallaya **öteyi beriyi** araştırırken bile sözünü kesmez, aradığını bulunca sağlam ayağının üzerinde rüzgâr gibi çark ederek gözlerimin içine bakar, can kulağı ile dinleyip dinlemediğini orada okumaya çalışırdı. (s.33)
- Ahıra somurarak giriyor, ahır süpürgesini başıma çalıyormuş gibi **öte beriye** çarpıyor, ahırda birisine rastlasa, kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle yollu, ‘Dostluk kantar ile, alışveriş miskal ile’ diye haykırarak ağzımıza koyduğumuz lokmayı bize zehir ediyordu. (s.45)
- Çobanlıkta başımı alıp **dere tepe** gezdiğimi, çocukların süt diliyle bana konuştuklarını hatırlarım. (s.47)
- İşte bunu büyüklerime sorunca, bana düpedüz bir cevap vermiyorlar fakat dolambaçlı ve **sağa sola** savsaklayıcı sözler söylüyorlardı. (s.52)
- Fakat ne bileyim, özlediğin bir işte çalışmadan, içine doğduğun şu dünyanın **ötesini berisini** hiç görmeden, taş üstüne bir taş koymadan, bir ağaççağız olsun dikmeden, bir günceğiz olsun şunun bunun eteğini öpmeden yaşayamamak ve böylece dünyadan defolup gitmek de Allah’ın emri değil a! (s.57)
- Fakat ne bileyim, özlediğin bir işte çalışmadan, içine doğduğun şu dünyanın ötesini berisini hiç görmeden, taş üstüne bir taş koymadan, bir ağaççağız olsun dikmeden,

bir günceğiz olsun **şunun bunun** eteğini öpmeden yaşayamamak ve böylece dünyadan defolup gitmek de Allah'ın emri değil a! (s.57)

- Kayıkta Ateşoğlu, onun **hısım akrabası** iki delikanlı, Fatma'nın Küçük Halil dediği çocuk, ben ve Fatma vardık. (s.58)
- Bunca **eş dost** arasında yalnız Ümmüşan Ana insan çıktı. (s.59)
- “İnsanın parası olmalı da **çoluğu çocuğu** koca bir kayığa doldurmalı; bugün bu koya demir atmalı, yarın öteki koya palamar bağlamalı. (s.59)
- “A canım, **çoluk çocuk** biraz dünya yüzü görsün” dedi. (s.59)
- O da **gece gündüz** dere tepe gezer, ara sıra da bağırırmış. (s.65)
- O da gece gündüz **dere tepe** gezer, ara sıra da bağırırmış. (s.65)
- Kız kardeşi evden **bir iki** yastık kapıp getirdi. (s.69)
- Küçük çocuklar öyle sevindiler ki, ufak koy, çığrısan ve gülüşen **çoluk çocuğun** Fatma ile birlikte denize atılışlarıyla apak köpürüp kaydılar. (s.77)
- **Yüzünü gözünü** bir futayla sıkı sıkı örtmüştü. (s.77)
- Ona, **üst baş** perişan, İskenderiye sokaklarında söylene söylene gezerken rastgelmiştik. (s.96)
- “İlk limanda **pılı pırtıyı** alıp kayıktan defolacaksın” dedi. (s.98)
- Gemideki parasını çalmaya kalkıştıkları takdirde parasının hepsini değil ancak bir kısmını bulabilinler diye, onları ellişer, altmışlar kuruşa bölerek, ayrı ayrı bezlere paçavralara bağlar ve **öteye beriye** gizlerdi. (s.98-99)
- İstikbalde bana ancak iki akıbet vardı: Ya denizde boğulup kurtulmak ya da karın doyurmak için **dosta düşmana** avuç açmak. (s.102)
- Parlak ışıқта, bal taşıyan arılar, **sağa sola**, koca altın kıvılcımlar halinde savruluyorlardı. (s.111)
- Yolcuların tuvalet saati, yemek saati, cazbant temposuyla birbirine sulanma ve gece olunca kamaradan kamaraya gizli gidiş gelişler saati ve **filan falan**. (s.122)

- Bir gün onu başıboş gezerken bulmuşlar, memuriyet hayatını ve hangi tarihte, nerede ne kadar maaş almış olduğunu **dağlara taşlara** ve ağaçlara bağıra bağıra anlatıyormuş. (s.124)
- **Saçı başı** birbirine karışmış anayla çocuk birbirine kitlendiler. (s.126)
- O işi bilip öğrenmek merakı içimi öyle yiyordu ki bir erkeğin, bir kız veya kadın hakkında, başka bir erkekten malumat istemesi veya ona **şunu bunu** sorması münasebet olsa da almasa da, ayıp olsa da olmasa da umurumda değildi. (s.130)
- **Pılı pırtıyı** toplayıp denize çıkmak mecburiyetini düşündükçe içim acı ile burkuluyordu. (s.133)
- Tam bu sıralarda Zeynel Kaptan **şunu bunu** araya koyuyor ve ağzımı yoklatıyordu. (s.134)
- “A Mahmut, araya girip sana **şunu bunu** söylemeye, şöyle böyle nasihat etmeye memur edildik.” (s.134)
- “A Mahmut, araya girip sana şunu bunu söylemeye, **şöyle böyle** nasihat etmeye memur edildik.” (s.134)
- **Hartamız portamız** yoktur. Zeynel Kaptan’ın bir kızı var. (s.134)
- **Sağımda solumda** naneler, mercan köşkler, lavantalar, güller ve bir de kapının üzerindeki küçük çardakta hanımelleri, hep tatlı tatlı ve hafif hafif kokarlardı. (s.139)
- Birkaç gün sonra omzumda çapa, nasıl etsem de **çifte çubuğa** yardımım dokunsa diye bir aşağı bir yukarı gezerken Gâvur Ali ile Dikdiğin Hüseyin Dayı’nın tarlaları tarafından bir gürültü koptu. (s.141)
- Çocuklar **sağa sola** dalmışlar, kazılmış toprakları çiğnemişler, çayır otlarının üzerinde takla kılarak yuvarlanmışlar. (s.142)
- **Ufak tefek** yapılı, seyrek zimba sakallı acayip bir adamdı. (s.142)
- **Şunu bunu** vermek istiyorsan Gâvur Ali’ye ver. (s.146)
- Onu yemlemek için ona ara sıra **abur cuburlar** bağışla! (s.146)
- Yolda **ara sıra** rast geldiklerime Samancılar köyüne daha ne kadar kaldığımı sorup durdum. (s.151)

- Otlar tiksirdi, zabahları da **bir-iki** ayazla kırağı yaptı. (s.155)
- **Bir-iki** çeyizlik yapalık, ne bilem ardına bir don yapalık da harman sonuna eveririz dedik. (s.155)
- Ben bazen açık denizlerde güvertenin bir köşesine sıkışakalmış bir taş parçası bulurdum da, o taşı **üç-dört** bin kulaç derinliğindeki denize atarken, karanlığa yavaş yavaş gömülen taşa bakarak “Bu artık oradan hiç çıkmaz” derdim. (s.159)
- Fakat toprağa ve **karı kızana** karılıp karıştıktan sonra, ümitleri de doğup büyüyen ve Yemen’de veya Havran’da veyahut Rumeli’nde şehit olan oğulları gibi ölüp gitmişlerdi. (s.165)
- Gözlerim, kulaklarım, gönlüm **tepeden tırnağa** bütün varlığım enginin çağırışında idi. (s.170-171)
- **Çoluk çocuğu** ile beraber bütün halk geminin etrafına üşüşmüşlerdi. (s.171)
- Sanki **tepeden tırnağıma** bir elektrik cereyanı geçti. (s.171)
- Urgan ve ayrıkotlarıysa sanki ben bostanı otları beslemek için sulayıp gübrelemişim gibi bostanın **enine boyuna** yayılıyorlardı. (s.174)
- Ah o canım yeri yıkanların **evleri barkları** da inşallah tepelerine yıkılsın. (s.179)
- “Ben de, ‘O deli mi ki has mal **tarla tokata** sırtını dönerek denize varsın? Topunuz da yalan söylüyorsunuz’ dedim. (s.180)

Belirsizlik

- Ne var ki, asıl tuhafı, babamın o kadar övdüğü o toprak adamları bile, boş vakitlerinde Bodrum’daki kıyı kumsalına gelirler be **bir-iki** saat önce ufkun ötesinde kendi kendine hışıldayıp durmuş olan dalgalar, açıklıkların engin ıssızlığını kıyıya yayarken, taş kesilmiş nöbetçiler gibi saatlerce kımıldamadan, denizi seyre dalarlardı. (s.16)
- Aşçı Yaşar, “Bizimle birlikte dünyanın böylesinde yaşıyorlar, yazık zavallıcıklara” diyerek irili ufaklı, kör topal **elli altmış** kadar kedi ve köpek beslediği için dükkâna güç bela girdim. (s.38)
- Denize açıldıktan **beş-on** gün sonra ilk defa ciddi fırtınayla karşılaştım. (s.89)

- Artık **beş-on** kulaç ötemize yanaşmıştı. (s.91)
- Kalınlığı **iki-üç** yüz yaşında bir çınarın kütüğü kadar vardı. (s.91)
- O hal, **ara sıra** bana da vaki oluyordu. (s.92)
- Ben direk tepesindeydim. O da iskeledeydi. **Göz göze** geldik (s.94)
- Şu limancağızda **bir-iki** saat keyif çatayım deyince bir muşambalık para çarçur olur diye vazgeçerdim. (s.100)
- Biz gece gündüz böyle sıkıntılar çekerken, **sağımızdan solumuzdan**, önümüzden arkamızdan şilepler ve yolcular vapurları gelip geçip duruyorlardı. (s.103)
- Biz gece gündüz böyle sıkıntılar çekerken, sağımızdan solumuzdan, **önümüzden arkamızdan** şilepler ve yolcular vapurları gelip geçip duruyorlardı. (s.103)
- Bize göre ağır olan ve bizlere taklalar kaldıran denizler, o koca vapurların su kesimlerindeki kırmızı boya çizgisine doğru ya **bir-iki** karış kalkıyor, veyahut bir-iki karış iniyordu. (s.103)
- Bize göre ağır olan ve bizlere taklalar kaldıran denizler, o koca vapurların su kesimlerindeki kırmızı boya çizgisine doğru ya bir-iki karış kalkıyor, veyahut **bir-iki** karış iniyordu. (s.103)
- Fakat çekingenlikten yavaş yavaş kurtulur, birbiri ardınca girdaplanan notalar arasından uzaktaki dağlar kadar ücra ve o dağların üzerindeki karlar kadar berrak bir şarkı tize çıkar ve **uzar uzardı**. (s.106)
- Ondan sonra rüyalarımın memleketimin **şurası burası** gelirdi. (s.108)
- **Dört-beş** mil uzunluğunda dalgalar, sırtlarında köpükle karışık gök gürültüsünü açık denizlerden taşıya taşıya gelirler ve köpükle gök gürültüsünü, plajın enin devirirlerdi, adeta yer sarsılırdı. (s.111)
- Tosun Ahmet ve **bir-iki** tayfa daha şehirlere uğradıkları zaman gittikleri tuhaf yerleri birbirlerine anlatırlardı. (s.113)
- Salonda çalan cazbandın gürültüsünü **uzaktan uzağa** işitiyorduk. (s.119)

- “Dur seni piç kurusu, senin canını çıkarmazsam, bana adam demesinler” diye yaygaralar koparak, elindeki kepçeyle, **dört-beş** yaşında bir çocuğu dövüyordu. (s.125)
- **Ara sıra** içine baygınlık gelince su içiyor, yine küreklere davranıyormuş. (s.132)
- Gâvur Ali de çatık suratına rağmen **ara sıra** gelir bana salık verirdi ve “Hüseyin dayıya pek kulak asma, ağaç, senin hizmetkârın olacağına sen onun hizmetkârı olursun” dedi. (s.145)
- Onu yemlemek için ona **ara sıra** abur cuburlar bağışla! (s.146)
- **Ara sıra** cesaretlenip torbanın üzerinden mini mini fındık sıçanı boncuk gözleriyle bana bakıyor, sonra ürküp yine saklanıyordu. (s.153)
- Avludan **ara sıra** tavuklar da içeri giriyorlar ve gıt gıt ederek lafımıza karışıyorlar ve söylediklerimizi önemsediklerini göstermek için öteye beriye pisleyip gidiyorlardı. (s.155)
- Avludan **ara sıra** tavuklar da içeri giriyorlar ve gıt gıt ederek lafımıza karışıyorlar ve söylediklerimizi önemsediklerini göstermek için **öteye beriye** pisleyip gidiyorlardı. (s.155)
- Kadın çocuklarıyla evde **altı-yedi** ay sığıntı olarak yaşamış ama evdeki vaziyeti nihayet bir gün canına tak etmişti. (s.160)
- Bunlar mal mülk sahibi azılı eşraftandılar ve kahvenin temel mevkiî sayılan pencere yanına kurulurlar, nargile fokurdatarak **ara sıra** övünürlerdi. (s.165)
- **Ara sıra** bir alaca yılan şimşek gibi parlayarak yolun rotasından geçiyordu. (s.167)

Niteleme

- Elime geçen çerle çöple **özene özene** bir oyuncak kayık yaptım. (s.8)
- Görmek için batı göğünün alacakaranlığına karşı tuttu, “Bu gemi değil, salapurya!” demesiyle beraber bizim kalyonu yere çarpıp ayağının altında **çatır çutur** ezmesi bir oldu. (s.9)
- **Eski püskü** ve her tarafı lumbarlarla yamalı bir kayığı vardı. (s.13)

- Burasının da harpli, hastaneli, hapishaneli, zulüm ve işkenceli, **yalanlı dolanlı** dünyanın bir parçası olduğuna inanılmazdı; ta o kadar uzak bir masumiyeti vardı.
- Yürüdüğümüz kuru derenin iki yanındaki incirliklerde al şalvarlı köylü kızları **gülüşe çığırışa** kuru incir devşiriyorlardı.
- Görüyorsun ya, bahçelenmiş topraklarında şimdi yan gelmiş, çocukların **gülüşe oynasa** yemiş toplayışlarını seyrediyorlar. (s.14)
- İçlerinde omuzlarında uzun su testileri taşıyan **boylu posluları** da vardı. (s.17-18)
- Gündüzün ortalık **günlük güneşlikken** akşamleyin Milas'ın ün salmış ayazı bastı.
- Anadolu'nun güneyi değil mi ya, yedi-sekiz saatlik bir yürüyüşle, üzüm asmaları, zeytin, harup, portakal, limon yetiştiren yerlerden, bin metrelik uçurumları, uzakta görünen karlı dağları, kızıl güneşle yanan ovaları birbirine **karman çorman** karıştıran bir bölgeden geçtik. (s.18)
- **Kargacık burgacık** yollardan, birbirine yaslanmış barakamsı evler arasında yürüyerek bakkal Fehmi'nin dükkanına vardık. (s.18)
- Sızıp da **boylu boyunca** yola serilinceye kadar, ceplerindekileri dört bucağa saçardı. (s.19)
- Biz çocuklar **yaşlı başlıların** arasında oturmaktan korkardık. (s.35)
- “Baksana çeşme başında kimsecikler yok!” diye omzumdan sarsması, beni hayal göklerinden tepetakla hakikat- yani kahvehanenin **yamrı yumru** çam tahtaları-tabanına indirirdi. (s.37)
- Aşçı Yaşar, “Bizimle birlikte dünyanın böylesinde yaşıyorlar, yazık zavallılıklara” diyerek **irili ufaklı**, kör topal elli altmış kadar kedi ve köpek beslediği için dükkâna güç bela girdim. (s.38)
- Aşçı Yaşar, “Bizimle birlikte dünyanın böylesinde yaşıyorlar, yazık zavallılıklara” diyerek irili ufaklı, **kör topal** elli altmış kadar kedi ve köpek beslediği için dükkâna güç bela girdim. (s.38)
- “İşte bundan dolayı, biz de koşarcasına habere çalışalım ki, açlık ensemize yetişip bizi helak edemesin” diyerek, birbirini çabuk olmaya kışkırtıyorlarmış gibi, işlerinin

- üzerine abanmış, acele acele **takır tukur** çekiç sallarken, “Aganta burina burinata!” diye evrene meydan okuyan nidamızı duyunca işlerinin üzerinden doğruldular. (s.40)
- **Eski püskü** karanlık dükkân, “Yallah!” diye sanki yerinden kopup havalandı; bulutlar arasında dolu yelken orsaya savrulan koca bir kalyon oldu da gölgesi gibi- yüksek ıssızlıklarda uçan kartal kanadının gölgesi gibi- buluttan buluta aştı. (s.40)
 - Benim de ağzım **eğri büğrü** olacakmış gibi oluyordu, içim fena karışıyordu. (s.46)
 - İşte o mahalle mektebinde Amme cüzünün bütününü ve Tebareke’nin yarısını **zar zor** ezberledim. (s.48)
 - **Şöyle böyle** okumak da öğrendim. (s.48)
 - Topal hoca bizi **güç bela** susturdu. (s.50)
 - Ahmet Usta’nın, elindeki **kaba saba** tokmağından, kunt yapılı demir kakacından, tahtanın hayatını dinleyen bir duyuş, tahtanın içine işleyen bir sezgi inceliğine sahip olduğu hiç tahmin edilemezdi. (s.50)
 - Topal hoca öğrettiği **tatsız tuzsuz** şeyleri bir eşekarısı gibi zırıldanıp uzattıkça, pencereden görünen masmavi gök bana hürriyetten, uçan kuşlardan, esen rüzgarlardan bahsederdi. (s.52)
 - Fatma’ya sarılıp **şapur şupur** öptüm. (s.58)
 - Balık, kayığın tahtalarını **çatır çutur** kopardı, kızdı kıvrattı, kendi kuyruğunu ısırdı. (s.61)
 - Her nedense ben de dahil, kayıktakilerin çekmiş oldukları güçlükleri ve işkenceleri hep dünün ve bugünün **gel geç** fenalıkları ve çirkinlikleri ve bu gecenin kâbusu addediyorum. (s.64)
 - Simsiyah saçları birbirine yapışmış, başından, omuzlarından **kuyruk kuyruk** sarkıyorlardı. (s.71)
 - Fatma ile ben, **eski püskü** tenekelerle kayığın suyunu atıyorduk. (s.73)
 - Ben Ateşoğlu’na, **utana sıkıla**, ezile büzüle ne için geldiğimi anlattım. (s.75)
 - Ben Ateşoğlu’na, utana sıkıla, **ezile büzüle** ne için geldiğimi anlattım. (s.75)
 - Damlalar güvertede cevizler gibi **şakır şukur** kırılıyorlardı. (s.91)

- Tayfa buz kesmiş sarkık bıyıklar altından buram buram buharlar saçıyor, yumulu avuçlarına hohlayarak kollarını çaprazlama çarparak **ezile büzüle** güvertede yürüyordu. (s.102)
- Aliş, kara saçlı, kara gözlü, **boylu boslu** bir delikanlı olmuştu. (s.102)
- Sonra ocak böcekleri ve başka gece böcekleri geceyi tir tir titretirken kadınların dam başlarına çıkıp ay ışığında yarı çıplak olarak **boylu boylarınca** uzanıp kendilerini ay ışığına verdiklerini hatırlardım. (s.108)
- Hatta susmaktan beter, **saçma sapan** şeyler söylüyorum. (s.110)
- İşte bir gözü öyle bulanmış ve yumurta kadar yuvasından fırlamış, **iri yarı** yaşlıca bir kadın önümde duruyordu. (s.115)
- Bir müddet sonra tiksintiden, heyecandan, telaştan, şaşkınlıktan **allak bullak** olmuş bir vaziyette kendimi dışarıda buldum. (s.115),
- Ahmet Ağa Fatma'yı **yaka paça** sürükleyemeceğini anlayınca bıçak çekmiş. (s.130)
- Dipte **iri yarı** birkaç balık kalırsa, Fatma hemen soyunur, dalar onları çıkarırmış. (s.131)
- Kırmadan yavaş yavaş bük ve öteki **yamru yumru** dalların arasına sok. (s.145)
- Herif acemiliğim dolayısıyla benimle alay ederek kazığı elime verdi, **tingir mingir** gidişimizle onu arkada bırakarak, ilk dönemeçte kazığı çalıkların arasına fırlattım. (s.150)
- **Delik deşik** menevrek şalvarı hiçbir şeyi örtmediği için, bu elbisenin hikmetini anlayamadım. (s.152)
- Velhasıl hepsinin ayakları çıplak, tabanları dilim dilim yarılmış, gövdeleri **eğri büğrüleşmiş** ve yüzleri de yamru yumrulaşmıştı. (s.153)
- Velhasıl hepsinin ayakları çıplak, tabanları dilim dilim yarılmış, gövdeleri eğri büğrüleşmiş ve yüzleri de **yamru yumrulaşmıştı**. (s.153)
- Çift öküzleri, evin insanların oturmalarına mahsus olan kısmından **derme çatma** bir parmaklıkla ayrılmıştı. (s.154)

- Ot döşekler geceleri serilmek üzere devşirilmiş ve odanın bir köşesine **üst üste** istif edilerek duvara dayatılmıştı. (s.154)
- **Bir-iki** toprak güveç, bir kör balta, ocağın üzerindeki yağ kandili ve eşiğindeki, sapı kesik su kabağının içinde kaba saba yontulmuş tahta kaşıklarla el değirmeni (çünkü köyde yel değirmeni yoktu), evde oturacak olanların ölünceye kadar muhtaç olacakları alet ve edevatın bütünün teşkil ediyordu. (s.154)
- Bir-iki toprak güveç, bir kör balta, ocağın üzerindeki yağ kandili ve eşiğindeki, sapı kesik su kabağının içinde **kaba saba** yontulmuş tahta kaşıklarla el değirmeni (çünkü köyde yel değirmeni yoktu), evde oturacak olanların ölünceye kadar muhtaç olacakları alet ve edevatın bütünün teşkil ediyordu. (s.154)
- Susmakta olduğumdan istifade ederek eli böğründe **ezile büzüle** darlıktan sıızlanmaya ve yanık bir sesle dert yanmaya koyuldu. (s.155)
- **Didişe-çekişe** pazarlığa alışmış olan bu topraklar adamı, bana vereceğinin azamisini ve asgarisini içinden hesaplamış olacaktı ki, hiçbir şey vermeyeceğini ve getirdiklerimin de hepsini alacağını duyunca, karanlıkta merdiveni inen birisinin bir basamak daha mevcut olduğunu sanarak ona göre adım atarken, önünde hiçbir basamağın kalmadığını görünce şaşalaması gibi ağzı açık kaldı. (s.157)
- **İrili ufaklı** bütün halk deniz kenarına dökülmüştü. (s.169)
- **Uzaktan uzağa** içimde bir şeyler hıçkırıyordu. (s.170)
- Denize karşı hemen evlenmezden evvel beslemiş olduğum kin, onun zulmüne, cinayetlerine karşı duyduğum isyan, denizde çekmiş olduğum cefalar, **boşu boşuna** sarf etmiş olduğum, emekler geçirmiş olduğum uykusuz geceler, hep uyanınca unutulmuş kâbuslar gibi aklımdan silindi, gitti. (s.171)
- İlk önceleri, gözlerime o kadar güzel gözüken asmalar, şimdi **kara kuru** örümcek bacaklarına benziyorlardı. (s.173)
- Yamaç, ufak ufak toprak parçalarını çeviren **derme çatma** kuru duvarlarla kıyım kıyım kıyılmıştı, işte hep “Malımız! Malımız! Malımız!” diye uğruna yaşadıkları uyuz topraklar bunlardı. (s.175)
- Bazı kara ağızlılar köyden ayrılmak istiyormuşsun diye **ileri geri** laf ediyorlar. (s.180)

- Himmet Ağa'yı da hayırlısıyla uğurlamıştım ki **çat çat** kapı çalındı. (s.180)
- İşte bu **derinden derine** hoşuma gidiyordu. (s.181)
- Bir-iki gün, **günlük güneşlik** olunca otlar uçlandı. (s.181)
- Sanki sümüklüböcekler üzerinde değil, yerlere dökülmüş çuvallar dolusu kof cevizlerin üzerinde **çatır çutur** eze eze yürüyorduk. (s.182)
- “Sanki **derinden derine** bir yerin acıyormuş gibi duruyorsun” dedi. (s.183)
- Ağaçlar serpilip serpilip, zerzevatlar ilk evlendiğimiz sene gibi **güllük gülistanlık** oldu. (s.185)

Abartma

- **Uzaktan uzağa** çalınan latarinalar ve dişili erkekli şarkı söyleyen bozuk sesler, kadınların çığlığımsı yılışık yılışık kahkahalarının gürültüleri, sanki deniz tutmuş gibi, bana bir bulantı verdi. (s.114)
- Kız parasızlık çekmemiş, ıstırap duymamış, yokluk nedir bilmemiş, **sere serpile** fiskiye gibi boy atıp gelişmiş. (s.136)
- Dağın omzundan güneşin fırlayıvermesiyle, her tarafı **yakıp kavurması** bir oldu. (s.151)
- ...hep malıma göz diktin diye komşularına havlayacak, malım var diye ölünceye kadar mallarının **kulu kölesi** olarak evim var diye dört kuru duvarın içine mezara gömülmüş gibi gömülerek yaşayacaklar. (s.175)
- Bayram Ağa'nın söylediğine göre aptes bozacaklar, elleri uçkurda soluğu soluğuna gelirler, meteliği basıp ibriği kaparlar, **itişe kakışa** helaların önüne yığılırlarmış. (s.179)
- Denizinde de karasında da hayat insanın üzerine bin bir müsibet yağdıran bir **kazalar belalar** şelalesi idi. (s.181)

Süreklilik

- Biz yürüdükçe ovanın iki yanındaki dağlar, **sağlı sollu** yanaşıyorlardı. (s.15)
- Babamın sesi beni dalmış olduğum düşüncelerden çekip çıkardı: “Seferdeyken” diyordu, “insan, **gece gündüz** dümende bir insan görmeye alışır. (s.24)

- Kendimi **bildim bileli** -kötü ya da iyi- dinlediklerim hep deniz hakkındaydı. (s.74)
- Biz **gece gündüz** böyle sıkıntılar çekerken, sağımızdan solumuzdan, önümüzden arkamızdan şilepler ve yolcular vapurları gelip geçip duruyorlardı. (s.103)
- Biz gece gündüz böyle sıkıntılar çekerken, sağımızdan solumuzdan, önümüzden arkamızdan şilepler ve yolcular vapurları **gelip geçip** duruyorlardı. (s.103)
- “Yahu Mahmut, senin **ikide birde** anlattığın o Kristof Kolomb neresini aramıştı?” dedi. (s.105)
- Nereye **gidersem gideyim** bol bol vapur, yani karanlık ve izbe mağaramsı ambarlar, geçitler görüyordum. (s.118)
- Ağaçlarının daha emzikte yavruluk çağlarını, mini mini fidanlık hallerini, gençliklerini, delikanlılıklarını, gelişip olgunlaşmıncaya kadar başlarından **gelip geçen**, iyi veya fena havaları hep hatırlardı. (s.145)
- Artık taşlar **okudukça okunuyor** ve çoğaltılıyordu. (s.163)
- Yağmur, **ardı arkası** kesilmeden bir gün iki gün on gün yağdı, hâlâ da yağıyordu. (s.177)
- Hepsi de **dönüp dolaşıp** deniz de emin ve selametli bir hayat yaşanamayacağı noktasında toplanıyorlardı. (s.181)

Birliktelik

- Ne var ki, asıl tuhafı, babamın o kadar övdüğü o toprak adamları bile, boş vakitlerinde Bodrum’daki kıyı kumsalına gelirler be bir-iki saat önce ufku ötesinde **kendi kendine** hışıldayıp durmuş olan dalgalar, açıklıkların engin ıssızlığını kıyıya yayarken, taş kesilmiş nöbetçiler gibi saatlerce kımıldamadan, denizi seyre dalarlardı. (s.16)
- Ayaklarının üstüne kaldırır ve koluna geçtim mi bana, ‘Sıkıntı çekme, ben **kendi kendime** yürürüm’ derdi. (s.19)
- İkisi de bir süre **göz göze** sustular. Uçan bir sivrisineğin vızıltısı duyuldu. (s.20)
- Sesini sanki karanlık bir sis sarıyordu, konuşması da durdu sonra. İkisi de **göz göze** sustular. (s.24)

- Dolabı **karı-koca** çevirirlerken Nusret Ağa'nın çocuğu hastalandı. (s.28)
- **Karşı karşıya** oturduk. Kadehi doldurdu. İçti. (s.38)
- “Bak şimdi, sanki geçmişler gelecek **karşı karşıya** oturuyoruz” dedi. (s.38)
- Aliş'le son sefer **koyun koyuna** yattık. (s.46)
- Sicimlerle, “Bu dülger bağı, bu kazık bağı, bu barbarişka bağı, bu kamçı bağı” diye bağları bağlayıp çözerek **kendi kendime** meşkederken Murat Dayı'nın sanki açıklıkları sese getiren çingırağının hatırası içimde çın çın öterken, hocanın Nuh Aleyhisselam, Yakup Aleyhisselam diye peygamberleri saydığını duymazdım. (s.48)
- Balıkların ağızları ve kulaklarını açıp tuz serpiyor ve ağızlarla kulakların açık kalmaları için oraya mersin dalcıkları sıkıştırıyorduk; sonra da balıkları baş aşağıya, kuyruk yukarıda, güverteye **yan yana** istif ediyorduk. (s.63)
- “Şimdi, ‘sen alacaksın ben alacağım’ diye **boğaz boğaza** kavga ediyorlardır” dedi. (s.66)
- **Göz göze** sustuk. Gözlerinin renkleri gene kaçıyordu. Biraz durdu. (s.77)
- Onunla **sarmaş dolaş** olmuştum. (s.82)
- Sanki **el ele** vermişler, deniz dalgası geçtikçe sevinçlerinden oynuyor ve diz vurup ayak uçlarına hopluyorlardı. (s.85)
- İnsan o dalgalarla **koyun koyuna** gelip hoplayıp sıçramasını, pervanelerin fırlamasını özlüyordu. (s.86)
- Binlerce asırlar, devler kadar heybetli ve uzak renk parçalarıyla bulutlar yavaş yavaş **sarmaş dolaş** olarak gidiyorlardı. (s.87)
- Ben öyle arkadaşlar edindim ki onların birisi yanıma gelince, yanıma birisi gelmiş gibi değil, yanımdan yabancılar ayrılmış da kendimle **baş başa** kalmışım gibi oluyordum. (s.101)
- Akşam güvertede, **yan yana** yatıyorduk. (s.113)
- Aliş'le **yan yana** duruyorduk, çenelerimizi küpeşteye dayamıştık. (s.114)

- Uzaktan uzağa çalınan latarinalar ve **dişili erkekli** şarkı söyleyen bozuk sesler, kadınların çığlığımsı yılışık yılışık kahkahalarının gürültüleri, sanki deniz tutmuş gibi, bana bir bulantı verdi. (s.114)
- Tam o sırada feslerini çapkıncasına öne eğmiş, bıyıklarını burmuş, **kol kola** omuz omuza vermiş, üç külhanbeyi cakalı adımlarla çala taban sokağa daldırlar. (s.115)
- Tam o sırada feslerini çapkıncasına öne eğmiş, bıyıklarını burmuş, kol kola **omuz omuza** vermiş, üç külhanbeyi cakalı adımlarla çala taban sokağa daldırlar. (s.115)
- Biz sandalye koltuk yerine, gaz tenekelerinin sandıklarını **yan yana** kor, üzerine bir hasır, kilim, yahut post atardık. (s.123)
- **Karşı karşıya** yere bağdaş kurduk. (s.128)
- Göğsü kasırgadaki dev denizler gibi inip çıkıyordu. **Göz göze** takılakaldık. (s.129)
- Karşısında bir dinleyen olmasa da, toprağı anlatan o canlı sesinin çınlayışını kendi dinlemek için, yüksek sesle sevincinden -dağ başında şarkı söyleyen, ıslık çalan bir çocuk veya öten bir kuş gibi- **kendi kendine** söylenip duracaktı. (s.144)
- Yine denizlerle **yüz yüze** geldik. (s.167)
- Üç seneye yakın bir zamandan beri yüzünü görmemiş olduğum ilk sevgilimle **göz göze** gelmiştik. (s.170)
- İkimiz bir müddet **göz göze** sustuk. Yaşları dindi. Fakat bakışı sanki “eyvah” diye acı bir çığılıktı. (s.183)

Açıklama

- Toprak tam bir **kadın kadıncıktı**, okşanmaktan hoşlanıyordu. (s.138)

Tezlik

- Bana bir oyuncak yapılacağı öğrenince birisi yelkeni kesti, öteki direkleri yonttu, amcam güzel bir tirandil teknesi oydu; bizim koca kayık gözle kaş arasında **yapılıp çatıldı**. (s.12)
- Babamsa denizi **görür görmez**, ona karşı zehir zakkum tükürmeye koyuldu. (s.13)
- Babamın sesi beni dalmış olduğum düşüncelerden **çekip çıkardı**: “Seferdeyken” diyordu, “insan, gece gündüz dümende bir insan görmeye alışır. (s.24)

- İki de dükkân **açılır açılmaz** gelirler ve kapanıncaya kadar kalırlardı. (s.26)
- Bayram Ağa'nın söylediğine göre aptes bozacaklar, elleri uçkurda **soluğu soluğuna** gelirler, meteliği basıp ibriği kaparlar, itişe kakışa helaların önüne yığılırlarmış. (s.179)

Küçümseme

- Bazı kadınlar, **yamru yumru** kaldırımlar üzerinden, altları yenmiş takunyalarla ayakları burkula burkula yürürlerken, ellerindeki kirmanla ip eğiriyorlardı. (s.17)
- Fakat ötesi berisi çentilmiş, kirlenmiş eskici masasının üstünü “güverte” adıyla şerefleştirdiği zaman, **kargacık burgacık** gövdesinde tıklakalmış ateşli canlılığının, gözlerinde bile sevinçle kontakt yapıp parladığı görülürdü. (s.32)
- Haydi onun kudurup kudurup küfür savurmasına “lahavle” deyip geçiyorduk; fakat bu gördüğüm bambaşka bir şeydi, o dakikada amcam **bir-iki** kurşuluk zeytinyağım gidiyor diye insan öldürebilirdi. (s.98)
- Onunla beraber bahçesini sin sin yağın yağmurda gezerdik de, bana **yırtık pırtık** kunduralarının altına yapışan toprakları göstererek “Bayağı insanın ayaklarından candan bir yalvarış, bir özleyiş gibi takılıyor, insanın gönlünü kendisine doğru çeken bir ağırlık oluyor.” dedi.

Acıma

- Bakışları ve düşünceleri hep denizde, kulağı hep rüzgârda yaşamış olan **kara kuru** anacığımı oracıkta öyle özledim ki. (s.123)
- Bumburuşuk suratlı **kara kuru** bir kadın olan ortakçının annesi eyirdiği kaba yün yığınınını acele kalkarken yere düşürmüş, solmuş saçları cılız örgüler halinde yazmasından taşmış, paçavra halinde dallı basma şalvarlı, eli kınalı, patlak gözlü gelinine bana pişirilecek kahve şekerin hangi komşudan ödünç alınacağını telaşlı telaşlı fısıldıyordu. (s.153)

3.4.1.1. Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler

Güçlendirme

- “Kara kış fırtınaları denizdekileri, ölüm dirim savaşında denizle gırtlak gırtlığa getirirken, sen **gürül gürül** yanan pınar kütüklerinin karşısında ocak keyfi çatarsın” diyordu. (s.15)
- Ağaç değil, **kat kat** orman sanılacak koca bir çınarı, serin rüzgarlar püfür püfür yelpazeliyordu. (s.16)
- Deniz, pruvamızda şelale gibi şarıldıyor, güverteye **kat kat** köpükler yayılıyordu. (s.22)
- Ancak karadakiler **kana kana** hıçkırarak vakit buldular. (s.23)
- Bir gün, böyle ilaç içerken öksürüğü tutmuş, hintyağı ile beraber **bol bol** kan kusmuş ve son nefesini teslim etmiş. (s.29)
- Tabutu bahçe damından çıkarırken, Nusret Ağa, “Ah pamuk yavrucuğum, seni böyle öldürecek miydik? Diye, ömründe siftah olarak o koca sesiyle **hüngür hüngür** ağlamış. (s.29-30)
- Kötürüm kalınca **istemeye istemeye** işi eskiciliğe dökmüş. (s.32)
- Aynı zamanda damarına basan pabuç tabanları, deniz özleyişini **baskılaya baskılaya**, o özleyişe bir aşk şiddeti vermişti. (s.32)
- Halil Usta’dan, bu sözler hakkında **korka korka** bilgi isterdim. (s.33)
- Ondan sonra tuhaf elbiseler giyinmiş kuzguni bir Arap, kan çanağı gözlerini **fıldır fıldır** döndürerek pembe ve gök mavisi döşeklere uzanmış, buğday benizli ince bir kızı boğmaktadır. (s.36)
- “Son olarak verilen kumandayı **bağıra bağıra** tekrar et” dedi. (s.39)
- Birisinin **dobra dobra** dosdoğruyu söylediğini duyuyor, heyecanlanıp, “Doğru!” diye bağıırıyordum. (s.52)
- Gördüğüme nasıl inanmazdım ki; gördüğüm güzellikler, bu dünyayı habis bir ruhun yaratmadığını bana, göz **göre göre** doğruluyordu. (s.64)
- Ben, elimde balığı sallaya sallaya ve içimden, “Madem ki birkaç saat sonra gidecekler, ben de ne **yapar yapar**, birlikte giderim.” (s.69)

- Ne var ki Erkek Fatma, kovuldukça **gelip gelip** aynı yere konan inatçı bir sinek gibi, “Mahmut’u bırakmazsanız, kendisini öldürecek ya da bir daha yüzünüze bakmamak üzere kaçacak” diye diye annemi adamakıllı korkutmuş ve zihnini çekmişti. (s.80)
- Ne var ki Erkek Fatma, kovuldukça gelip gelip aynı yere konan inatçı bir sinek gibi, “Mahmut’u bırakmazsanız, kendisini öldürecek ya da bir daha yüzünüze bakmamak üzere kaçacak” **diye diye** annemi adamakıllı korkutmuş ve zihnini çekmişti. (s.80)
- Güverte çiyile, **pırl pırl** parlıyordu. (s.82)
- Velhasıl denizden **bol bol** çektiğim sularla gıcır gıcır yıkadım ve sakız gibi ağarttım. (s.82)
- Birden kıyametler koptu. İpler **katıla katıla** güldüler. (s.97)
- Haydi onun **kudurup kudurup** küfür savurmasına “lahavle” deyip geçiyorduk; fakat bu gördüğüm bambaşka bir şeydi, o dakikada amcam bir-iki kuruşluk zeytinyağım gidiyor diye insan öldürebilirdi. (s.98)
- “Ayıp ettin, az kaldı herifin gözünü patlatacaktın!” diyorlardı fakat amcamın yaptığına mukabele etmiş olduğumdan dolayı **için için** sevindiklerini gözlerinden okuyordum. (s.98)
- Gemideki parasını çalmaya kalkıştıkları takdirde parasının hepsini değil ancak bir kısmını bulabilsinler diye, onları ellişer, altmışlar kuruşa bölerek, **ayrı ayrı** bezlere paçavralara bağlar ve öteye beriye gizlerdi. (s.98-99)
- “Demek ki şu tarihte işe başladın” diye allem etti kallem etti, göz **göre göre** hakkımın yarısını yedi. (s.99)
- **Bula bula** Amerika’yı değil, işte yetmiş senelik denizciliğimin sonunda, bu ıslak ve sulak başaltı. (s.105)
- Ve onu, göz **göre göre** geride bırakıp ayrılmak açısından bizi kurtardı. (s.114)
- Onda, herkeste **arayıp arayıp** da pek az bulduğum veya hiç bulamadığım ve yine özleyip durduğum bir şeyin pek çoğu vardı. (s.122)
- Kışın çok soğuk olursa o sandıkları **kırar kırar** ocakta yakar, kilimleri ve postları ocağın önüne serer ve ısıtırdık. (s.123)

- Bir gün onu başıboş gezerken bulmuşlar, memuriyet hayatını ve hangi tarihte, nerede ne kadar maaş almış olduğunu dağlara taşlara ve ağaçlara **bağıra bağıra** anlatıyormuş. (s.124)
- Neyse, canım **sıkıla sıkıla** Ateşoğlu'nun evine doğru yol aldım. (s.124)
- Başını eğdi, **düşündü düşündü**, ta neden sonra; “Ha! Mahmut hoş geldin oğlum” diyebildi ve başını yine önüne eğdi. (s.125)
- Dövülen çocuk **avaz avaz** bağıyordu. (s.125)
- Ocaktaki ateşin alevi, gözyaşlarında **kırmızı kırmızı** parlıyordu. (s.125)
- Sonra **hüngür hüngür** ağlamaya koyuldu. (s.126)
- “Sen bana acıdığın için kendini göz **göre göre** yakıyorsun” dedi. (s.129)
- Bel kemiği **çatır çatır** kırılırcasına hem kendine hem de bana karşı koymakta olduğu besbelli idi. (s.129)
- Arzusuna baş eğmekten başka yapılacak iş yoktu. Ayrılırken **dönüp dönüp** bakıyordum. (s.130)
- Bende ki vakayı öğrenmek ihtiyacını layikiyle tatmin için herkes vakayı sadece hatırladığı gibi değil, unuttuklarını bile hatırlayıp söylemek için zihnini **kurcalaya kurcalaya** anlattı. (s.130)
- Akşam olunca yüreğim **çarpa çarpa** Ateşoğlu'nun evi yolunu tuttum. (s.133)
- Doğrusunu **dobra dobra** söylemek daha kolay geliyor. (s.134)
- Çocuklardan birkaçı-mutlaka sınıfta ileri gelenlerden olacaklar- derslerini tekrarlıyorlarmış gibi ince ve burgu gibi sesleriyle **avaz avaz** bağıarak termometrenin ne olduğunu ve toprağa nasıl sokulduğunu anlattılar. (s.143)
- **Hey hey**, yağlı yağlı, sıcak sıcak devrilip tütüyor bak evlat! (s.145)
- Şimdilik onu **kolay kolay** alt edemeyiz. (s.146)
- Gâvur Ali ile karşılaşsak- ona da yapamazdım a- haydi neyse, hiç olmazsa onunla al takke ver külâh savaşırsın, elinden toprağını **çatır çatır** alırken kopan gürültü arasında ne yapmakta olduğumu düşünecek vakit bulamazdım belki. (s.147)
- **Bol bol** kaluma verdim ki etraftan otlayabilsin. (s.151)

- Susamış topraklar yağmuru **kana kana** içiyor, rüzgâr serin serin esiyordu. (s.177)
- Susamış topraklar yağmuru kana kana içiyor, rüzgâr **serin serin** esiyordu. (s.177)
- Kilim döşenmiş iskemlecığının üzerine bağdaş kurar, yanıbaşındaki musluktan müşterilerin getirdikleri ibrikleri **doldurur doldurur** verirmiş. (s.179)
- Ah yavrum, sana nasihat etmek bizim haddimiz değil, Rabbim sana kat kat ziyadesini versin ama elinde avucundakini **sıkı sıkı** tut, çünkü sonradan gelen pişmanlık para etmez. (s.180)

Kesinlik

- Ne var ki, kafama sokulan bütün bu sözleri, gönlümün ateşinde yakınca ve bunların laf olan fireleri berhava olunca, **kala kala** kafamda şu kaba Türkçe gerçekler kalıyordu. (s.52)
- **Kala kala** yabancı yolcu vapurlarında iş bulmak kaldı. (s.116)
- Bittabi köyün bütün tez dilli kadınları ben evde yokken Ayşe'ye taşınıp taşınıp benim köyde hiç gözüm olmadığını, ne **yapıp yapıp** denize kaçacağımı söylemişler. (s.178)

Zaman Belirtme

- Bir vakit başında peydahlanan bir ur, **yavaş yavaş** ceviz kadar, sonra da domates kadar büyüyüp kızarmıştı. (s.28)
- Hatta çevik çekici, tabanlara **acele acele** çivi çakan bir intikam aleti olmaktan çıktı. (s.33)
- “**Sabah sabah** el oğlunun balığını satacağım diye uykundan ol, sonra sana nankörlük etsinler de, balıkları Ateşoğlu gibi ateş pahasına vererek insanı zarara soksunlar” diye bağıra bağıra Ragıp Ağa'nın yanına geldi. (s.67)
- ... Herif patlıcanlı kebaba bayılır” dediklerini; bazen kızların ufukta yıldızlar arasında erkeklerinin vardiyapruva ışığının çakmasını **bekleye bekleye** gözlerinin kızardığını söyler, bana, “Oysa zavallı kadının patlıcanlı kebabı sevdiğini söylediği

denizcinin kendisi çoktan balıklara yem, vardiyapruva ışığı ise yıldız değil belki de bin kulaç dipte deniz böceklerine yuva olmuştur. (s.109)

- O zaman **kuçu kuçu** dediğin vakit arkadan gelirler, korkma ölmezler, ortakçı kısmı yedi canlı olur. (s.159)

Sıralama

- Hayatını uzak sularda, **başka başka** yıldızların altında geçirmiş başka başka denizlerde nöbet beklemiş olan bir adamın, deniz hakkında söyledikleri işte bunlardı. (s.16)
- Hayatını uzak sularda, başka başka yıldızların altında geçirmiş **başka başka** denizlerde nöbet beklemiş olan bir adamın, deniz hakkında söyledikleri işte bunlardı. (s.16)
- Denize bakacağına, senelerce **çeşit çeşit** ayakkabıların taban ve topuklarına dikkatle bakmak mecburiyeti, Halil Usta'nın gönlünde, karalara ve topraklara karşı zehir gibi bir kinin peydahlanmasına sebep oldu. (s.32)
- Her ipi kapkara bir mürekkeple **birer birer** çizilmişti. (s.36)
- Derken sayım vergisi ağır bastı, davalarını **teker teker** sattım. (s.41-42)
- Gövdesinin bütün gücüyle ipe asılıyor, kayak küpeştesini denize denk getiriyor fakat ipi ancak **karış karış** alabiliyordu. (s.62)
- Üç devasa heyula geceyi **yara yara** yıldızlar arasından yarına ilerlemekteydiler. (s.64)
- Adalardan **bulut bulut**, renk renk kuşlar kalkıyordu. (s.85)
- Adalardan bulut bulut, **renk renk** kuşlar kalkıyordu. (s.85)
- Hele kontra babafingo **kat kat** kümülüs bulutlarının üstünde sütünde uçan ufak bir bulut parçası idi. (s.85)
- Makaraların **tak tak** edişi, güneşte şimşek gibi çakan dalgaların gürleyip geçişi, arkada bıraktığımız dümen suyunun, mahşer gibi kaynayışı, bütün tayfayı hızın sevinciyle delirtiyordu. (s.86)

- Dümen suyumuzsa yakamozlanarak **yer yer** girdapları ve fırl fırl dönen alev topaçları halinde gerimizde uzuyordu. (s.87-88)
- Yıldızlar **saf saf**, sağnak sağnak doğuyorlardı. (s.88)
- Hortumun bir tanesi, gökten denize devasa bir tirbuşon sokuyormuş gibi yılankavi hareketlerle **yavaş yavaş** kıvranıyordu. (s.90)
- Bir aralık ikincisi belini **incelte incelte** koptu. (s.90)
- Ne yalan söyleyeyim, o gece, annemin çocukluğumda bana söylediği ninniye **tekrar tekrar** işittim. (s.93)
- Fakat bu gördüğüm **yeni yeni** yerlerin tadı tanıdığım yeni yeni insanlar edindiğim yeni yeni arkadaşların yanında bir hiçti. (s.101)
- Fakat bu gördüğüm yeni yeni yerlerin tadı tanıdığım **yeni yeni** insanlar edindiğim yeni yeni arkadaşların yanında bir hiçti. (s.101)
- Fakat bu gördüğüm yeni yeni yerlerin tadı tanıdığım yeni yeni insanlar edindiğim **yeni yeni** arkadaşların yanında bir hiçti. (s.101)
- **Sıra sıra** cankurtaran kayıkları, güvertelerinden küpeler gibi sarkıyordu. (s.103)
- Ben de karda kışta **sokak sokak** dolaşıyor, kahve kahve iş arıyordum. (s.104)
- Ben de karda kışta sokak sokak dolaşıyor, **kahve kahve** iş arıyordum. (s.104)
- Dükkânlardan eğlence yerlerinden akan ışıklar kaldırımlardaki karanlığı **çizgi çizgi** kesiyordu. (s.116)
- Kafile halinde **kısa kısa** adımlarla yürüyerek vapura giriyorduk. (s.117)
- **Derece derece** tasasının dinmekte ve içinin ısınmakta olduğunu görünce silkinip hız aldım. (s.128)
- İçimden de, “Şimdi denizde olsaydım **kıyı kıyı** sürünüp demirleyecek liman arardım. Acaba skanciya vardiya (nöbet değiştirmek) saati yakın mı? Yoksa Karamusal mı yapalım?
- Yüksekçe bir minderin üzerine **kat kat** etlerinin bütün heybetiyle kurulmuştu. (s.162)
- Kudurmuş, susamış topraklar, hastalıklı dudaklar gibi **yer yer** çatladı. (s.165)

- **Seyrek seyrek** patırdayan yağmur birdenbire gök gürültüsü gibi inmeye başladı. (s.177)
- Bütün yelkenleri ve ipleri **bir bir** seçiliyordu. (s.185)
- Kaptanın kamarasını, başaltının gemicilerin bangaççalarını hep **bir bir** görüyor, hatta onların birbirine ne dediklerini işitiyordum. (s.186)

Soru

- Kepçe yıldızları neden böyle **hırçın hırçın** kıpırdaşırlar? Rüzgâr neden hafifledi? Acaba tazelenecek mi? Şuradan mı alacak yoksa buradan mı çıkacak? Yoksa büsbütün sönecek de kürekleri mi dayanacağız?” diye üzülüp duracaktım. (s.139-140)

Niteleme

- Direk ucu yıldızdan yıldıza gidip geldikçe içimde **yeni yeni** uyanan bir musikiye tempo tutuyordu. (s.8)
- Başım **fırıl fırıl** dönüyor, kulaklarım yüzlerce zille çınlıyordu. (s.8)
- Camadanları artık çözünüz! diye **cıyak cıyak** bağırdım. (s.8)
- Soluğu evdeki ispirto kaminetosu gibi **sert sert** içki kokuyordu. (s.8)
- **Yavaş yavaş** bir sigara tellendirdi. (s.9)
- Onlara hep **hayran hayran** bakardım. (s.9)
- Parayı avucuma, **tiring tiring** peşin saydılar. (s.10)
- Kara Hüseyin **dik dik**; “Ben koltuk moltuk kaybetmedim. Hem kes artık lafı” dedi. (s.10)
- Ertesi gün poyraz eser, ocak **buram buram** tüter; onu düzeltelim derken karşıma dikilir, sanki bir müjde veriyormuş gibi, “Kazan delindi” der. (s.11)
- Yavrusunu kaybetmiş ana kedi gibi, onu **ağlaya ağlaya** aradım. (s.12)

- Ağaç değil, kat kat orman sanılacak koca bir çınarı, serin rüzgarlar **püfür püfür** yelpazeliyordu. (s.16)
- Onun üzerine **benek benek** düşen ışık parçalarıyla yaprak gölgeleri, sanki berrak ve çırçıplak suların serinliğiyle ürpererek tir tir titriyordu. (s.16)
- Onun üzerine benek benek düşen ışık parçalarıyla yaprak gölgeleri, sanki berrak ve çırçıplak suların serinliğiyle ürpererek **tir tir** titriyordu. (s.16)
- Bazı kadınlar, yamru yumru kaldırımlar üzerinden, altları yenmiş takunyalarla ayakları **burkula burkula** yürürlerken, ellerindeki kirmanla ip eğiriyorlardı. (s.17)
- Gözlerimiz ve ağızlarımız açık, direk ucuna **şaşkın şaşkın** bakarken, ansızın Girit'in Mirabello Dağları olukladı. (s.22)
- Direkler **acı acı** haykırdı, çarmık ipleri katıla katıla ağlıyormuş gibi oldular. (s.22)
- Direkler acı acı haykırdı, çarmık ipleri **katıla katıla** ağlıyormuş gibi oldular. (s.22)
- **Bağıra bağıra** ona koştum. Başsız gövde göğsüme düştü. (s.23)
- Kanı **sıcak sıcak** boynuma akıyordu. Birbirimize sarılı yuvarlandık. (s.23)
- Dibe giden naşın ağartısı **yavaş yavaş** soldu. Gözlerimin önünde yalnız denizin yekpare görüntüsü kaldı. (s.24)
- Babamın başı **yavaş yavaş** göğsüne düştü. Fehmi'nin ağzının köşesinden cıgara dumanı sızıyordu. (s.24)
- Babamın, iki parmağı arasında unutulmuş sigarasındansa, yukarıya doğru çetrefil bir duman süzülüyordu ve bu duman yüzler hizasında bir sis tabakası meydana getirerek **yavaş yavaş** dalgalanıyordu. (s.24)
- “Gökten indiyse gök mavilerini denizden doğduysa yüze gelirken, deniz mavilerini gözlerine **topluya topluya** gelmiştir” derdim. (s.26)
- O zaman Nusret Ağa'nın boynu, yorgun beygirlerin yaptıkları gibi önüne düşer, **soluya soluya** yine, “Hintyağı vermeli” dermiş. (s.28)
- Sen merak etme, yavrucuk yakında düzeler diyerek, çocuk **öksüre öksüre** yüzü mosmor kesilse de, katılsa da, kussa da yine ve yine hintyağı verirmiş. (s.29)

- Bir kerpeteni ya da bir kösele parçasını bulmak üzere, kötürümlüğünün atıklığıyla **topallaya topallaya** öteyi beriyi araştırırken bile sözünü kesmez, aradığını bulunca sağlam ayağının üzerinde rüzgâr gibi çark ederek gözlerimin içine bakar, can kulağı ile dinleyip dinlemediğini orada okumaya çalışırdı. (s.33)
- Mindere yan gelmiştir ve bir elde yelpaze, bir elde karanfil, gözlerini **bayılta bayılta** kahvedekileri davet etmektedir. (s.36)
- Ona bakakaldıkça her şey gözlerimden silinirdi; hatta müşterilerin seslerine, tavla tıkırtılarına, iskanbil gürültülerine, kahvecinin, “Okkalı bir, orta şekerli iki!” diye ocağa haykırışlarına kulaklarım sağır, çevremden, elbiselerimden, gövdemden soyunur, çıırçılak bir gönül, bir arzu olarak Amerika kaşifiyle birlikte aynı gemide bulunmayı isterdim de içimi **hasretli hasretli** çekerdim. (s.37)
- Yaşar kısa ve şişmandı, yağlı yüzü **pırl pırl** yanardı. (s.38)
- “İşte bundan dolayı, biz de koşarcasına habere çalışalım ki, açlık ensemize yetişip bizi helak edemesin” diyerek, birbirini çabuk olmaya kışkırtıyorlarmış gibi, işlerinin üzerine abanmış, **acele acele** takır tukur çekiç sallarken, “Aganta burina burinata!” diye evrene meydan okuyan nidamızı duyunca işlerinin üzerinden doğruldular. (s.40)
- Onlara dönüp bakmadan **topallaya topallaya** ahıra çekildi. (s.41)
- Onu bir ot yığınının üzerine oturakomuş buldum. **Çekingen çekingen** yanına iliştim. (s.41)
- Ben **ateşli ateşli**, “Sağdır!” dedim. Yüzü bayağı aydınlandı. (s.41)
- Yüzü bayağı aydınlandı. **Kesik kesik** öksürdü. (s.41)
- Buradaki memurlara Belen köyünden su taşır, yapılar için köşe taşı, kayrak taşı, ince kum ve karıncabaş kum getirir, **mırıldana mırıldana** ve çingırağı dinleye dinleye işimi gücümü görürdüm. (s.42)
- Buradaki memurlara Belen köyünden su taşır, yapılar için köşe taşı, kayrak taşı, ince kum ve karıncabaş kum getirir, mırıldana mırıldana ve çingırağı **dinleye dinleye** işimi gücümü görürdüm. (s.42)
- Onu **usul usul** yere bıraktı. Yerde hayvan sidiği birikintisi vardı. (s.42)
- Çocuk **hıçkıra hıçkıra** gübre kümesinin üstünde uyuyakaldı. (s.43)

- Koca bir lağım faresi, uyuyan bir tavuğa sataştı, tavuk **ciyak ciyak** ederek bacağımın üstüne hopladı. (s.43)
- Dışarda Danacıların Hanife'yle K r Halit'in **canlı canlı** fiskos ettiklerini duydum. (s.43)
- ‘Yoksa zamparalara k çek mi aramaktaydı?’ diye **g mb rdeye g mb rdeye**, elde fener içeri girdi. (s.43)
- Bunun  zerine Hanife eteklerini **yellendire yellendire**, ilaçları hazırlamaya gitti. (s.43)
- Ertesi gün  afakla birlikte, K r Halit'le Danacıların Hanife, kelepir eşek müşterilerini **kafile kafile** ahıra getirmeye ba lamı lar. (s.44)
- Yine K r Halit, elini **ovu tura ovu tura**, ‘Sırf dostluk hatırı için’ diyerek on iki buçuk lira teklif etti. (s.45)
- Oğlan bir ağlasaydı ben de dayanamayacak – başıma gelen neydi hey Allahım! – **hüngür hüngür** ağlayacaktım. (s.46)
- Saman kümesi üzerine kıvrılarak bu ya ımdan sonra **hiçkıra hiçkıra** ağladım. (s.46)
- Geçmiş iyi günler **acı acı** gözümün önünden geçer. (s.47)
- Sicimlerle, ‘‘Bu dülger bağı, bu kazık bağı, bu barbari ka bağı, bu kamçı bağı’’ diye bağıları bağılayıp  ozerek kendi kendime me kederken Murat Dayı'nın sanki açıklıkları sese getiren  ingırağının hatırası içimde ** in  in**  oterken, hocanın Nuh Aleyhisselam, Yakup Aleyhisselam diye peygamberleri saydığını duymazdım. (s.48)
- Bir doktorun pamukla vurup hasta göğsü dinlemesi gibi, kayak gövdesini pruvadan kı a kadar **vura vura** dinlerdi. (s.50)
- Bazen her ufacık  iviyi **uzun uzun** yoklayı ından usanırdım da, ‘‘O küçük  ividen ne çıkar?’’ derdim.
- İyi ama ben parayı görünce, yaradılı tan  z düşmanı olan bir hayvana rastgelen bir başka hayvan gibi, tüylerim nefretle **diken diken** oluyordu. (s.52)
- Ba ını içinin üstüne eğdi ve **telaşlı telaşlı** işlemeye koyuldu. (s.56)
- Mektebe giderken **ko a ko a** bana geldi. (s.58)

- “Bunda sevinecek ne var?” diye **şaşkın şaşkın** baktı. (s.58)
- **Yavaş yavaş** bir denizci türküsü söylüyordu. (s.59)
- Bir süreden beri Ateşoğlu’nun **telaşlı telaşlı**, “Ha davranın! Elinizi tez tutun!” deyişinde “Yem işi vaktinde bitmezse avlanamayız, o zaman açlık ensemize yapışır” yollu acı bir kaygı seziliyordu. (s.59-60)
- Büsbütün kudurarak başını kaldırdı ve her tarafı **fırl fırl** dolaşarak Hazreti Allah gibi her yerde hazır ve nazır olmaya kalkıştı. (s.61)
- Alnında **şıpır şıpır** ter damlıyor, derin derin soluyordu. (s.62)
- Alnında şıpır şıpır ter damlıyor, **derin derin** soluyordu. (s.62)
- Ateşoğlu ipleri sarıp, çekip, sağa sola, ileri geri gidip gelirken birdenbire **neşeli neşeli**, “Kurtuldu!” diye bağırdı. (s.62)
- İpleri yukarı aşağı kaldırıp salıverdikçe ipler testere gibi **hır hır** ederek küpeşteyi kesiyorlardı. (s.62)
- İpi böylece dipteki kayaya **sürte sürte** koparacaktı. (s.63)
- Yıldızlar **kıpır kıpır** kıpırdadıkça, köşeleri kırılmış parıltı kırpıntıları milyon kere milyarlarca şakrayan yağmur damlaları gibi harıl harıl boşanıyor ve denize düşüyorlardı. (s.64)
- Yıldızlar kıpır kıpır kıpırdadıkça, köşeleri kırılmış parıltı kırpıntıları milyon kere milyarlarca şakrayan yağmur damlaları gibi **harıl harıl** boşanıyor ve denize düşüyorlardı. (s.64)
- Köylülerin fikrince, kuzular, koyunlar, keçiler, hatta karaca, geyik, dağkeçisi ve başka tatlı bakışlı hayvanlar deliye **yavaş yavaş** alıyor, ona sokulup etrafında toplanıyor ve onunla sanki kardeşmişler gibi yaşıyorlarmış. (s.65)
- Tanyerinin üstünde sabah yıldızı **çil çil** gülüyordu. (s.66)
- Sabah rüzgârı da **serin serin** aldı. (s.66)
- “Sabah sabah el oğlunun balığını satacağım diye uykundan ol, sonra sana nankörlük etsinler de, balıkları Ateşoğlu gibi ateş pahasına vererek insanı zarara soksunlar” diye **bağıra bağıra** Ragıp Ağa’nın yanına geldi. (s.67)

- İçeriye **hıçkıra hıçkıra**, kapkara göz ve kapkara bakıştan ibaret kalmış, orta yaşlı zayıf bir kadın girdi. (s.68)
- Ben, elimde balığı **sallaya sallaya** ve içimden, “Madem ki birkaç saat sonra gidecekler, ben de ne yapar yapar, birlikte giderim.” (s.69)
- Ara sıra **toplallaya toplallaya** tabuta yanaşıyor, bir eliyle tutmaya çalışıyordu. (s.70)
- Işık **yavaş yavaş** dinmedi fakat çürüverip bozuldu. (s.72)
- “Hah hah hah!” diye **hırçın hırçın** gülerek ağaçların arasında kaybolup gitti. (s.72)
- Hırçınlaşıp çırpınmaya başlayan denizde **dizi dizi** mantarlar sanki şeytan tarafından çalınan bir kemençenin temposuna, lazvari bir oyun tutturmuşlardı. (s.72)
- Deniz birdenbire yoksullaşveren sularının bütün yalnızlığınca, **garip garip** inlemeye koyuldu. (s.72)
- “Buncağızlar, hep **telaşlı telaşlı** karaya doğru uçuyorlar.” (73)
- Küçük Halil yarı ağlar bir sesle, “Bırakın ağlayayım, beni tekmelemeyin” diye yalvarıyor ve kendini tutamayarak **ciyak ciyak** “Anne!.. Anne!..” diye bağıırıyordu. (s.73)
- Ayaklarımı **sürükleye sürükleye** çekildim. (s.74)
- Hele o mehtaplı düğün gecelerinde parmaklarını ve damaklarını **şak şak** ettirerek, bellerini kırmaya bir koyulmasınlar, gövdelerini süzdükçe, tepeden tırnağa akan ay ışığını büküyor, büküyorlardı da, o musiki telini gönlüme dolayıp açık denizlerdeki mehtaplı gecelere çekiyorlardı. (s.75)
- Boğulanlar için duyulan kederi herkesin yüzünde okur, boğulanların öksüz kalmış çocuklarına sokakta rastlar, onların evlerinin önünden geçerken kadınlarının **hıçkıra hıçkıra** ağladıklarını duyar, batmış gemiden kurtulanların türkülerini kendi ağızlarından dinlerdi. (s.75)
- Amma nasıl anlatayım, **inanmaya inanmaya** inanırdım. (s.76)
- Tam o sıralarda, çalıların ardından **civıldaşa civıldaşa** bir sürü çocuk sökün etti. (s.76)
- İkimiz de bacaklarımızı **sallaya sallaya** konuşmaya başladık. (s.78)

- Sanki **tomar tomar** kağıtlar, kalın kalın defterler, hokkalar, kalemler, mühürler büyüdüler, büyüdüler de gelip cüsselerinin bütün yüküyle deve gibi üstüme abandılar. (s.80)
- Sanki tomar tomar kağıtlar, **kalın kalın** defterler, hokkalar, kalemler, mühürler büyüdüler, büyüdüler de gelip cüsselerinin bütün yüküyle deve gibi üstüme abandılar. (s.80)
- Kıyamet günü Allah beni cennete mi yoksa cehenneme mi göndereceği hakkında bir hüküm vereceği zaman, yüreğim böyle kendini patlatırcasına **güm güm** çarpmayacağından eminim. (s.81)
- O anda onlara, “Açıl ya susam!” diye haykırsaydım, bal kabaklarının **çatır çatır** yarılacaklarına ve içlerinden bütün yelkenleri açık kocaman kalyonların sevinç ve şarkıyla öte öte göklere süzülerek güneş yolunu tutacaklarına emindim. (s.81)
- O anda onlara, “Açıl ya susam!” diye haykırsaydım, bal kabaklarının çatır çatır yarılacaklarına ve içlerinden bütün yelkenleri açık kocaman kalyonların sevinç ve şarkıyla **öte öte** göklere süzülerek güneş yolunu tutacaklarına emindim. (s.81)
- Bakanlardan utanıp çekinmesem, pruvasına sarılır onu **şapır şapır** öperdim. (s.82)
- Velhasıl denizden bol bol çektiğim sularla **gıcır gıcır** yıkadım ve sakız gibi ağarttım. (s.82)
- “Yahu seni kaç gündür **dazıra dazıra** arıyorum.” (s.83)
- **Konuşa konuşa** işimizi bitirdikten sonra kaptanın ve öteki tayfaların gelmesini beklerken, çözülmüş bulduğum ipuçlarını matis ettik. (s.83)
- **Koşa koşa** bütün kapıları çalarak, kaptanı da tayfayı da hatta bütün şehir halkını da uyandırıp kayığa çağırışım geldim. (s.83)
- Gün ağarırken **serin serin** esen rüzgâr, denizi duvaklıyan buğuları sıyırdı, gelinim çırılçıplak mavi denizi görünce; “Ha artık sen benimsin!” dedim. (s.83)
- Hem rüzgâr denizden karaya değil fakat karadan **sağnak sağnak** denize akıyordu. (s.83)
- Evlerde uyuyanları rahatsız etmemek, uyandırmamak için **yavaş yavaş** konuşuyorlardı. (s.84)

- Zincirler berrak havada **çın çın** ötüyordu. (s.84)
- Gün, denizden **yıkana yıkana** doğuyordu. (s.84)
- Gemi bastonu **çırpına çırpına** kalkınca güvertedekiler benim eksildiğimi görmüşler. (s.86-87)
- Binlerce asırlar, devler kadar heybetli ve uzak renk parçalarıyla bulutlar **yavaş yavaş** sarmaş dolaş olarak gidiyorlardı. (s.87)
- Dümen suyumuzsa yakamozlanarak yer yer girdapları ve **fırl fırl** dönen alev topaçları halinde gerimizde uzuyordu. (s.87-88)
- Yıldızlar saf saf, **sağnak sağnak** doğuyorlardı. (s.88)
- Eğer güverteyi temizlemiyorsam, iplere **yeni yeni** bağlar yapar, bağ yapmıyorsam gemiye safra taşır veya gemiden safra boşaltır, yük getirir, götürür, raspa yahut kalafat eder, ıstoka koyar, boyar, siler veya cilalar dururdum. (s.88)
- Ara sıra yelkenler bir ürperti duyuyorlarmış gibi, **tuhaf tuhaf** yapraklanıyorlardı. (s.89)
- Derken efendim, taşıdıkları yağmurlarla ağırlaşan **kara kara** bulutlar göklerden perde perde sarkmaya koyuldular. (s.90)
- Derken efendim, taşıdıkları yağmurlarla ağırlaşan kara kara bulutlar göklerden **perde perde** sarkmaya koyuldular. (s.90)
- İşte o gün ilk defa olarak sevgilimin korkudan **tir tir** titrediğini gördüm. (s.90)
- Üçüncüsü bir topaç gibi **fıldır fıldır** dönen bir huni iken bel çalkalamaya koyuldu. (s.90)
- Daraldı, kalınlaştı ve yıkılmak üzere olan bir sarhoş gibi **sendeleye sendeleye** üzerimize doğru gelmeye başladı. (s.90)
- Fakat hortum büyük bir hız ve gürültüyle **döne döne** emdiği denizleri kara bir islim halinde göklere püskürüyor ve gökle denizi birbirine karıştırıyordu. (s.91)
- Şimdi kızarıyor, şimdi bozarıyor, **renk renk** hareleniyordu. (s.91)
- Annemin yazdıkları babamın sözlerini **acı acı** hatırlattı. (s.94)

- Amcam, babamın oğlu olduğum için, babamın beni kendi kayığına alarak ve beni bedava çalıştırarak, sırtımdan kar etmek istediğini ve onun için bana **dikkatli dikkatli** baktığını sanmıştı. (s.94)
- Babam iskelede donakalmış durdukça, ben direkte yukarı çıkıyor aşağı iniyor ve **acele acele** rastgele iş yaparak, gözlerinden gizlenmeye uğraşıyordum. (s.95)
- Biraz sonra başını **sallaya sallaya** iskeleden ayrıldı. (s.95)
- Neredeyse **hüngür hüngür** ağlayacaktım. (s.95)
- Bir dua okuyormuş gibi dudakları titredi. Gözlerime **uzun uzun** baktı. (s.95)
- Ona, üst baş perişan, İskenderiye sokaklarında **söylene söylene** gezerken rastgelmiştik. (s.96)
- Tayfa buz kesmiş sarkık bıyıklar altından **buram buram** buharlar saçıyor, yumulu avuçlarına hohlayarak kollarını çaprazlama çarparak ezile büzüle güvertede yürüyordu. (s.102)
- Hele geceleri rüzgarsızlıktan duvarda asılan gemi resimleri gibi yerimizde mıhlı dururken yolcu gemilerinin bir bir üstüne yıldız dizisi gibi lombozlarını ve fenerlerini **pırl pırl** yaka yaka geçmesi bizleri o kadar kışkandırırđı ki. (s.103)
- Hele geceleri rüzgarsızlıktan duvarda asılan gemi resimleri gibi yerimizde mıhlı dururken yolcu gemilerinin bir bir üstüne yıldız dizisi gibi lombozlarını ve fenerlerini pırl pırl **yaka yaka** geçmesi bizleri o kadar kışkandırırđı ki. (s.103)
- Islak ot şiltelerimizin üzerine kıvrılıp uyurken, rüyalarımızda kuru şilteler, gece vakti limanlardaki rıhtımlar boyunca sıcak evlerden, ekmek dolu fırınlardan, yemek dolu lokantalardan denize akan ışık akisleri ve kapı eşiklerinde bizlere **koca koca** masum gözlerle bakan çocukları görür, tuhaf tuhaf yerlerde vaktiyle duymuş olduğumuz şarkıları işitmiş gibi olurduk. (s.104)
- Islak ot şiltelerimizin üzerine kıvrılıp uyurken, rüyalarımızda kuru şilteler, gece vakti limanlardaki rıhtımlar boyunca sıcak evlerden, ekmek dolu fırınlardan, yemek dolu lokantalardan denize akan ışık akisleri ve kapı eşiklerinde bizlere koca koca masum gözlerle bakan çocukları görür, **tuhaf tuhaf** yerlerde vaktiyle duymuş olduğumuz şarkıları işitmiş gibi olurduk. (s.104)

- Ömer Dayı sanki, “Söylemeden ölürsem rahat edemem” diye düşünüyormuş gibi, öksürükleri arasında Adem Reis’e **telaşlı telaşlı** bir şeyler anlatıyordu. (s.104)
- Onu **uzun uzun** şarıldata şarıldata ve her sıcak damlasının ayrı ayrı keyfine vararak içerdik. (s.106)
- Onu uzun uzun **şarıldata şarıldata** ve her sıcak damlasının ayrı ayrı keyfine vararak içerdik. (s.106)
- Onu uzun uzun şarıldata şarıldata ve her sıcak damlasının **ayrı ayrı** keyfine vararak içerdik. (s.106)
- Çaydanlık fokurdamaya, kapağını **çat çat** hoplatarak islim salmaya başlayınca, Adem Reis kendisinin de bizim de çay içmek gibi şatafatlı bir keyif lüksünü yaşadığımızdan utanarak... (s.106)
- Fakat çekingenlikten **yavaş yavaş** kurtulur, birbiri ardınca girdaplanan notalar arasından uzaktaki dağlar kadar ücra ve o dağların üzerindeki karlar kadar berrak bir şarkı tize çıkar ve uzar uzardı. (s.106)
- Aliş’in sesi **yavaş yavaş** diner sönerdi. (s.106)
- Şarkıyı sonradan hatırlamak, sabah ışığında **yavaş yavaş** solan bir rüyayı hatırlamak gibi olurdu. (s.106)
- Çocukken görmüş fakat o zamanlar hiç ehemmiyet vermemiş olduğum manzaralar gözümün önüne, **yeni yeni** ve üzücü manalar ve ehemmiyetlerle yüklü olarak, kayar gelirlerdi. (s.107)
- Sonra ocak böcekleri ve başka gece böcekleri geceyi **tir tir** titretirken kadınların dam başlarına çıkıp ay ışığında yarı çıplak olarak boylu boylarınca uzanıp kendilerini ay ışığına verdiklerini hatırlardım. (s.108)
- “Bana öyle geliyor ki dünyada mevcut sonsuz sevgi dile gelmek için can atar, dudaklarda **tir tir** titrer, gelgelelim dile gelmeye utanır utanır utanır!” dedi. (s.110)
- Dört-beş mil uzunluğunda dalgalar, sırtlarında köpükle karışık gök gürültüsünü açık denizlerden **taşıya taşıya** gelirler ve köpükle gök gürültüsünü, plajın enin devirirlerdi, adeta yer sarsılırdı. (s.111)

- Yapraklar arasında küçük güneş parçaları kıpraşıyor, dalga çekildikçe, denizin şeffaf yeşilinden görünen dip kumlarında **pul pul** ışıklar, durmamacasına değişen oylar yayıyorlardı. (s.111)
- Çünkü beklenen ve sevilen bir şeyi ürkütmemek için, ona doğru **usul usul** ayak ucuna basılarak gidildiği gibi; duyulmaktan korkarak, fısıltı ile konuşuyorduk. (s.112)
- **Titreye titreye** yürüyor, sıkılıyordum. (s.114)
- Yüreğim bir yumruk gibi **güm güm** çarpıyordu. (s.115)
- Hani denize açıldığım ilk gece direk başında gördüğüm Orion yıldızları gökte **pırl pırl** parlıyorlardı. (s.115)
- Memurlar, ütüsü bozulmasın ve fantezi çorapları görünsün diye pantolonlarını **çimdikleye çimdikleye** yukarı çekerek, beni ateşçiliğe kaydettiler. (s.116-117)
- Yolcular ise mükellef bir iskeleden, kadınlar **çıtır çıtır** yapmacık gülüşleriyle, çelebi ve beyler kendilerini satar tavırlarıyla yukarı çıkıyorlardı. (s.117)
- Çünkü dostu olan aşçıbaşıya **gizli gizli** imambayıldı pişirtiyormuş. (s.119)
- Görsen yolculara ne **pis pis** kokmuş şeyler veriyorlar. (s.119)
- Fakat **renk renk** ışıkların donukluğu dolayısıyla, keskin kenarları ve şekilleri sanki buğulanıp birbirine eriyor ve göze bir yumuşaklık tesiri veriyordu. (s.120)
- Beyaz eldivenli garsonlar sanki yürüyen insanlardan ziyade **sessiz sessiz** yüzen hayaletlerdi. (s.120)
- Biz **rahat rahat** giderken, o koca enginde ölüm dirim savaşındaydı ve savaşla şanlı idi. (s.122)
- Ateşoğlu'nun evine bir kara haber duymaktan **korka korka** yürüyordum. (s.125)
- Onun yaklaşmakta olduğunu insan yüreğinde **soğuk soğuk** duyar; şen ve güneşli bir gün, güneşin üzerinden bir kara bulutun geçmesiyle, dünyanın benzinin solup kül oluvermesi gibi. (s.125)
- Artık **çekine çekine** yürüyordum. (s.125)
- Başı bir tarafa yıldı, dudağının bir tarafı **titreye titreye** aşağı sarktı. (s.126)

- Hıçkırıklarla **sarsıla sarsıla** bir kenara doğru sürünerek giden çocuğunu gidip kaptı, koynuna bastı. (s.126)
- **Titreye titreye** ayağa kalktım ve hızla ona doğru yürüdüm. (s.127)
- Göğsü yürek çarpıntısıyla **sarsıla sarsıla** kalkıp iniyordu. (s.127)
- Ahtapot bulursa ne âlâ, bulmazsa balık avlayamayarak aç kalacağı için bombayla **gizli gizli** yemlik küçük balıklar vurmak mecburiyetinde kalırmış. (s.131)
- Limon ağaçlarının kurularını ayıklasam zarafet ve edayla kalkınıyor, sık yapraklarıyla yeşil loşluklar yaratarak, gece uykumuza güzel rayihalar katıyor, **sarı sarı** yemişleriyse varlığımızı bile serinletiyordu. (s.138)
- Kısaca emeğim, asmalarda **salkım salkım** sevinç gözyaşları, şeftalide öpüğe uzatılan pembe yanak, kiraz dudak oluyordu. (s.138)
- İneklerimiz uzaktan **mahmur mahmur** inlerler. (s.138)
- Puhu kuşları **baygın baygın** ünlerler. (s.139)
- Görünce insanın dişlerini saplayası gelen dinç ve kıpkızıl domatesler, kesilince insanı bir hafta **şakır şakır** ağlatan koskocaman soğanlar, insanın yaprakları arasına yüzünü daldırıp serinletesi gelen marullar, hep sepette toplanırdı. (s.139)
- Sağımda solumda naneler, mercan köşkler, lavantalar, güller ve bir de kapının üzerindeki küçük çardakta hanımelleri, hep **tatlı tatlı** ve hafif hafif kokarlardı. (s.139)
- Sağımda solumda naneler, mercan köşkler, lavantalar, güller ve bir de kapının üzerindeki küçük çardakta hanımelleri, hep tatlı tatlı ve **hafif hafif** kokarlardı. (s.139)
- Köyün üzerinde, “Yerimden koparsam, üzerinize yuvarlanarak topunuzu ezerim” demişçesine eğilen koca bir kaya parçasından ödlere patlamış olan köylüler, kese birliği ederek İzmir’den getirttikleri koca bir zincirle eğik kayayı, asıl tepenin beline **sıkı sıkı** bağlamışlardı. (s.140)
- Yamacın öte berisindeki topraklar, daha az veya daha çok kurak ve sulak olduklarına göre **yama yama** sararır, bozarır veya göverirlerdi. (s.141)
- O içleri güler güneş dolu gözleri **parıl parıl** parlıyordu. (s.144)
- Kırmadan **yavaş yavaş** bük ve öteki yamru yumru dalların arasına sok. (s.145)
- Sapan yürüdükçe **taze taze** devriliyor. (s.145)

- Hey hey, **yağlı yağlı**, sıcak sıcak devrilip tütüyor bak evlat! (s.145)
- Hey hey, yağlı yağlı, **sıcak sıcak** devrilip tütüyor bak evlat! (s.145)
- Ağaçlarının daha emzikte yavruluk çağlarını, **mini mini** fidanlık hallerini, gençliklerini, delikanlılıklarını, gelişip olgunlaşınca kadar başlarından gelip geçen, iyi veya fena havaları hep hatırlardı. (s.145)
- Ben de ona, bahçesinde olmayan zerzevattan ve yemişlerden **utana utana** verirdim. (s.146)
- Köyden iki gonine kadar ayrıldıktan sonra bizim eşek çiftetelli oynuyormuş gibi **yavaş yavaş** bir yandan bir yana yalpa vurmaya koyuldu. (s.149)
- Eşek birdenbire kulaklarını dikti, **tıkır tıkır** sekmeye başladı. (s.150)
- Balcık hastalığından dolayı yaprakları sinek pislemiş gibi **benek benek** olmuş bir incir ağacı idi o. (s.152)
- Bumburuşuk suratlı kara kuru bir kadın olan ortakçının annesi eyirdiği kaba yün yığınınını acele kalkarken yere düşürmüş, solmuş saçları cılız örgüler halinde yazmasından taşmış, paçavra halinde dallı basma şalvarlı, eli kınalı, patlak gözlü gelinine bana pişirilecek kahve şekerin hangi komşudan ödünç alınacağını **telaşlı telaşlı** fisildiyordu. (s.153)
- Canlı cenazeye benzeyen büyük kızı ise, iki eline içi ot dolu, eskimiş yem torbası kıyafetli iki yastığı almış, odanın en itibarlı mevkiine tayinde tereddüt ederek, ortada **şaşkın şaşkın** dört dönüyordu. (s.153)
- Ara sıra cesaretlenip torbanın üzerinden **mini mini** fındık sıçanı boncuk gözleriyle bana bakıyor, sonra ürküp yine saklanıyordu. (s.153)
- Velhasıl hepsinin ayakları çıplak, tabanları **dilim dilim** yarılmış, gövdeleri eğri büğrüleşmiş ve yüzleri de yamru yumrulaşmıştı. (s.153)
- Hiç de korkunç bir adam olmadığım halde altı çift göz bana **yılgın yılgın** bakıyorlardı. (s.153)
- Ona **yavaş yavaş** güvenç gelmeye başladı. (s.153)
- Kara biberler gibi ufacık gözlerini **şıpır şıpır** açıp kapadı. (s.154)

- Ve bir köşedeki taş **sürtüle sürtüle** parlatılmıştı. (s.154)
- Avludan ara sıra tavuklar da içeri giriyorlar ve **gıt gıt** ederek lafımıza karışıyorlar ve söylediklerimizi önemsediklerini göstermek için öteye beriye pisleyip gidiyorlardı. (s.155)
- İhtiyar kadın gömleğinin esneyen yerlerinden görünen kuru bağırını yumruklarıyla **güm güm** öttürerek; “Senin kulun kurbanın olam ağam. Bize aman kıyma, ocağına düştük ağam. Pek dardayız” diye yalvarmaya başladı. (s.156)
- Böyle **düşüne düşün**e akşamüzeri geç vakit eve vardım. (s.158)
- Ben bazen açık denizlerde güvertenin bir köşesine sıkışakalmış bir taş parçası bulurdum da, o taşı üç-dört bin kulaç derinliğindeki denize atarken, karanlığa **yavaş yavaş** gömülen taşa bakarak “Bu artık oradan hiç çıkmaz” derdim. (s.159)
- Her tarafta **harıl harıl** yağmur duaları okunuyor, dualara küçük çakıl taşlarına üfleniyor, sonra taşlar yere serilmiş seccadelerin ve hasırların üzerlerine konuluyordu. (s.160)
- Geceleri çakallar **uluya uluya** geliyor ve ölüleri yiyormuş. (s.161)
- Eli avucu para tutmaya başlayınca **tıkına tıkına** yemeğe koyulduğu için, Eskişehir’de çiroz gibi kuru geldiği halde hoca çarçabuk kat kat katmerli çenelerin ve göbeklerin heybetli sahibi olarak fıçıya dönmüştü. (s.161)
- Eli avucu para tutmaya başlayınca tıkına tıkına yemeğe koyulduğu için, Eskişehir’de çiroz gibi kuru geldiği halde hoca çarçabuk **kat kat** katmerli çenelerin ve göbeklerin heybetli sahibi olarak fıçıya dönmüştü. (s.161)
- Köylüler hocanın sözlerine âyet- kerimeler kattığına ve pek eski kıssalardan **yeni yeni** kıssalar çıkardığına hayran kalırlar ve onu çok iyi bir adam sayarlardı. (s.161)
- Neyse biz de ağa olduğumuz için **sallana sallana** mescide gittik. (s.162)
- Kuşların çoğu yiyeceksizlikten uyuzlaştılar, o kirpiksiz tostoparлак gözleriyle topraklara **yan yan** bakıyorlar, taş kesilmiş toprakları nafiye yere gagalayıp tırmalıyorlar, sonra bir gölgelik yere oturup gagaları bir karış açık soluyorlardı. (s.164)

- Tamtakır kuru bakır bir gökte **kızıl kızıl** yanan güneşin ışığı en karanlık kış gününün kasvetine taş çıkartıyordu. (s.165)
- Günler cenaze alayı gibi **yavaş yavaş** geçiyorlardı. (s.165)
- Fırtınanın sesini yenmek zorundan dolayı **bağıra çağıra** konuşmaya alışkın büyük denizlerin denizcileri? (s.165)
- Herkesin herkese ne yapması lazım geldiği **avaz avaz** haykırması, hiç kimsenin bağırarlara kulak asmadan durmamacasına trampet gibi seslerle kıyametler koparması. (s.166)
- İşte o zaman önümüze serilen toprak perdesinin ötesinden denizin tuzlu soluğu, yüzüme **serin serin** geldi. (s.167)
- Henüz patlayan bir nar çiçeği gibi gülen dudakları, güneşte **mavi mavi** çakan kapkara gözleri ve saçlarıyla güzeldi. (s.168)
- Sanki birdenbire önümde başımı **fırl fırl** döndürerek çeken bir uçurum açılmıştı. (s.168)
- Onun soğuk karanlığına devrilmemek korkusuyla sanki Ayşe'nin eline değil, kenardaki bir kayaya **sıkı sıkı** tutunuyor ve irkiliyordum. (s.168)
- Çünkü denize **baka baka** geldik. (s.168)
- Havada deniz tuzu kokusu, yeni kesilmiş çam, dut, harup ve başka ağaçlar, katran, zift ve **çeşit çeşit** ip ve halatların kokuları vardı. (s.168)
- Golet taslakları, skafi iskeletleri ve bazılarının yalnız karineleri kurulmuş, bazılarının kaburgaları takılmış, kimisinin su kesimine kadar, kimisinin küpeştesine kadar kaplamaları çakılmış, **sürü sürü**, çeşit çeşit tekneler vardı. (168)
- Golet taslakları, skafi iskeletleri ve bazılarının yalnız karineleri kurulmuş, bazılarının kaburgaları takılmış, kimisinin su kesimine kadar, kimisinin küpeştesine kadar kaplamaları çakılmış, sürü sürü, **çeşit çeşit** tekneler vardı. (168)
- Fakat ben türküyü içim **ağlaya ağlaya** ta iliklerime kadar duyuyor ve titriyordum. (s.169)
- Maviden yeşile kayıp değişen duvağının ardında bana **hazin hazin** gülümsüyordu. (s.170)

- Canını dişine alarak gözünü budaktan sakınmaz denizci hayatının **türlü türlü** ciltlerini, Çömlekçi köyünde, mer'ada besiye çekilen inek gibi, ahırlı, kümesli, gübreli bir hayatla değişmişim. (s.171)
- Herkes Barka Osman Kaptan'a "Uğurlu olsun, yolun düzgün olsun" diyerek **gülüşe gülüşe** üzerine avuç avuç deniz suyu serpiyor! (s.171)
- Herkes Barka Osman Kaptan'a "Uğurlu olsun, yolun düzgün olsun" diyerek gülüşe gülüşe üzerine **avuç avuç** deniz suyu serpiyor! (s.171)
- İçimden "toprak ağası" dedim ve **acı acı** güldüm. (s.172)
- Hiç koskoca çınarın tepesi, rüzgârda **gürleye gürleye** gökte uçan bir bulutun hayatını yaşarken, ta aşağıdaki toprağa abanmış uyuz ayrıkotuna eğilip bakar mı?
- Angarya iş görüyorlarmış gibi ayaklarını **sürükleye sürükleye** geçen laflar, mevzular hep bezdirici, usandırıcı mal mahsul, hava, para ve kaça sattın kaça aldın işleri. (s.173)
- Hatıralar ve hafızalar **tembel tembel** eşelenir. (s.173)
- Kahvede **sessiz sessiz** oturduktan biraz sonra oradan da başımı alıp kaçıyor ve bahçeme dönüyordum. (s.173)
- Yamaç, ufak ufak toprak parçalarını çeviren derme çatma kuru duvarlarla **kıyım kıyım** kıyılmıştı, işte hep "Malımız! Malımız! Malımız!" diye uğrunda yaşadıkları uyuz topraklar bunlardı. (s.175)
- Sürmeli gözlerini **süze süze** başladı: "Ah kaptan, galiba yine denize dönmek istiyorsun" dedi.
- Turfanda yetişsinler diye bahçeye **isteksiz isteksiz** birkaç fidan diktim. (s.181)
- Sanki sümüklüböcekler üzerinde değil, yerlere dökülmüş çuvallar dolusu kof cevizlerin üzerinde çatır çutur **eze eze** yürüyorduk. (s.182)
- Ocağın önüne bağdaş kurmuş ocaktaki alevleri seyredecek **dalgın dalgın** sigara içiyordum. (s.183)
- **İçin için** üzülmekte olduğumun farkındaydı. (s.184)

- **Gizli gizli** soluğu nefesi pektir diye Abdülvahap'a, Molların Hatice Bacı'ya muska yazdırıyor. (s.184)
- Onu kaç kere **dalgın dalgın** bakarken yakaladım. (s.184)
- Yüreğim **parça parça** oluyordu. (s.184)
- Oralara giderken bir başıma deniz kenarında gezer ve tıpkı çocukluğumdaki gibi deniz böceklerinin **çeşit çeşit** kabuklarını toplayarak, yeni baştan çocuk olmak zevkini duyardım. (s.185)
- Deli gibi yerimden sıçradım. **Hıçkıra hıçkıra** ağlıyordum. (s.186)

Abartma

- Yanaklarımı körpe ciğerlerimin bütün gücüyle şişirip **sağanak sağanak** esiyordum. (s.8)
- Kırmızı kaplı iki sandalye, bir koltuk ve bir minder vardı. Onlara **avuç avuç** para dökmüştüm. (s.10)
- Babam çala taban ben de yanında **tin tin** giderek, ışıkla yıldırıyan ovada taban tepiyor, yol alıyorduk. (s.15)
- Kar yağarken olduğu gibi sanki üzerimize **lapa lapa** alev parçaları iniyordu. (s.15)
- Yolun kenarında kovalık sazları arasında **tembel tembel** eşinen bir eşekle, uzakta sürülen bir deve katarından başka ortalıkta in cin yoktu. (s.15)
- Fakat onu sözle **haykıra haykıra** anlatmanın sevinci vardı ya! (s.38-39)
- Kayık **şarıl şarıl** rüzgârın gözüne işler. (s.39)
- Gözü para hırsıyla **cayır cayır** yanıyordu. (s.43)
- Çocuktum amma Çakır Fatma'nın gözlerinin mavi alevlerle **cayır cayır** yanışından, total hocaya fena kızdığını, bağırıp ağlamadığım için de bana hayran kaldığını gördüm. (s.49)
- Akif Efendi masanın üzerine çıkıp çömelmiş, 'İllallah, illallah!' diye yakasını **silke silke** evrakı resmiye üzerine def'i hacet etmekte! (s.55)
- O zaman çocuktum; küpeştenin altına başıma eğerek sevincimden **hıçkıra hıçkıra** ağladım. (s.85)

- “Burası hükümet dairesi değil, kayıktır!” diyerek, bu işle değilse şu işle beni durdurmamacasına çalıştırıp çabalatır, bana verdiği paranın acısını **çayır çayır** çıkartırdı. (s.88)
- Alev gibi saçları güneşte tutup da **çayır çayır** kıvılcımlar saçmasınlar diye başına ha bire su serperdim. (s.108)
- Nereye gidersem gideyim **bol bol** vapur, yani karanlık ve izbe mağaramsı ambarlar, geçitler görüyordum. (s.118)
- Yüzü kıpkırmızı kabarcıklarla **çimdik çimdik** olmuş ve iki misli büyüyerek toparlaklaşmış yekpare bir yaraydı. (s.128)
- Yani peygamberimiz “Fukaralığımla iftihar ederim demiş, hasislikle değil” diye gürlü ve gözlerini ondan ayırmadan, dünyada mallarından ayrılmak istemeyen cimrilerin öteki dünyada boyuna başların topuz **yiye yiye** kilerlerce buğdaylar kusturulacaklarını ilave etti. (s.162-163)
- Daha sonra kalabalık halinde köylüler ve **sürü sürü** keçiler, koyunlar, sığırlar geliyorlardı. (s.176)
- İçerdekilere **tepine tepine** ‘Çabuk olun’ diye bağırlarmış, öyle ki içerdekiler kendilerini dışarıya dar atarlarmış. (s.179)
- Ah yavrum, sana nasihat etmek bizim haddimiz değil, Rabbim sana **kat kat** ziyadesini versin ama elinde avucundakini sıkı sıkı tut, çünkü sonradan gelen pişmanlık para etmez. (s.180)

Süreklilik

- Çünkü bahçe satın alacaklarına, **gidip gidip** olanca paralarını denize harcıyorlardı.
- Anneme **sık sık** sözünü edişinden, babamın bu adamı çok sevdiğini anlamıştım. (s.18)
- Çocuk bari öksüz kalmaz, anası da yanında diye **düşüne düşün**e, farkında olmadan dolabı şafaklara kadar döndürürmüş. (s.30)
- Güvercinlik’ten yokuş tırmanıp meşelik sırtının tepesine varınca denize **dönüp dönüp** baktım. (s.172)

- Ağaçlar **serpilip serpilip**, zerzevatlar ilk evlendiğimiz sene gibi güllük gülistanlık oldu. (s.185)
- Köylüler onu, İsmail Çavuş ve Koca Dünlü'yü **bulup bulup** “Acaba yağmur duasını fazla mı kaçırdık?” diye soruyorlardı. (s.177)
- Islak ve bataklık zaman parçaları halinde **gelip gelip** geçiyorlardı. (s.178)
- Bittabi köyün bütün tez dilli kadınları ben evde yokken Ayşe'ye **taşınıp taşınıp** benim köyde hiç gözüm olmadığını, ne yapıp yapıp denize kaçacağımı söylemişler. (s.178)

Açıklama

- Ben onunla evleneceğimi **açık açık** söylüyordum. (s.130)

Tezlik

- Fakat her ne kadar **acele acele** yemliyorduksa da paraketeler yemlenmekte bitmiyordu. (s.59)

Küçümseme

- Uzaktan uzağa çalınan latarinalar ve dişili erkekli şarkı söyleyen bozuk sesler, kadınların çığlığımsı **yılışık yılışık** kahkahalarının gürültüleri, sanki deniz tutmuş gibi, bana bir bulantı verdi. (s.114)

3.4.2 Ötelerin Çocukları

Güçlendirme

- Ananın karanlık ve gür kanayan rahminden mıncık mıncık yoğrulmuş gibi, **yamrı yumrulaşarak** bir insan kafası doğdu. (s.10)
- “Kerimoğlu kıyı boyu geliyooo/Tıp tıp etsin zenginlerin yüreği” diye seslerini fişekler gibi salıverirler, topuklarını sert ve kısa **tak taklarla** yerlere çakarlardı. (s.10)
- Haydutluktan **bıkmış usanmıştı**. (s.12)
- Kerimoğlu, **allak bullak** olmuştu. (s.16)

- Ateş yakmak için kuru **çalı çırpı** bulmaya giden kızanları sağa sola dağılmışlardı. (s.18)
- Şeytanderesine dalınca, başını güneşten korumak için değil -çünkü güneş batmış, ölen günün **beti benzi** kül kesilmişti- çıplak ayaklarını korlar gibi yanmakta olan taşlarla çakıllarda dağlamamak için, gündüzden çalı gölgelerinde kalmış olan yerleri arıyordu. (s.21)
- Şimşekler savuruyormuş gibi yıldırان bir güneşin altında, saatlerce eğilip, toprak kazıp, taş taşıyıp, ağaç kökledikten sonra, yüzünde boncuklanan terini, gülümseyerek elinin tersiyle silerken, **yorgun argın** bir insan değil, hemen o dakika taze taze hamamdan çıkmış bir yaratığı seyretmekte olduğunu sanırdınız. (s.22)
- Hanife, Kerimoğlu'nun Orak burnuna yanaşmış olduğunu duyunca kadıya turfanda hıyar yetiştirircesine koşarak, **olup biteni** Hacı Resul'e harıl harıl anlattı. (s.22)
- On yıl kadar önce, Hacı Resul'le Kerimoğlu arasında gün geçtikçe **zehir zemberek** kesilen bir hınç gelişmişti. (s.23)
- Kerimoğlu **paraya pula** büyük değer vermezdi. (s.23)
- Vurup kırmak, soyup soğana çevirmekten bezmeye başlayınca, bazen Kerimoğlu, ta içinden “Ah! Ne olurdu, birisi çıkıp da beni adamakıllı kızdırsa da, onu şöyle **canla başla**, doya doya bir tepelesem. Artık âdet yerini bulsun diye angaryadan eşkıyalık pek gönül eğlendirmiyor” diyordu. (s.24)
- **Sille tokat** kasırgasının önünde Karakız odadaki ocağa doğru gerilemişti. (s.27)
- Ama öteki kadınların yanında **kerli ferli** istifini bozmamalıydı, soluya soluya kıza; “Yarımdan tezi yok. Beyaz fitanını başına geçirir, gider kıyıda dolaşırsın. Ondan sonra ne yapacağımızı biz bilir” dedi. (s.28)
- Kadının **beti benzi** irin gibiydi. (s.28)
- Hatta o kadar ki, pazar günü Papa Hırstomiris'in kilisede **sayıp döktüğü** gerçeklere, Barba'nın düzme, uydurma olduğuna emin buldukları masal ve martavallarını dinledikleri içtenlikle, kulak vermezlerdi. (s.34)
- Sivri bir kaya üzerinde **boylu boyunca** dimdik duruyordu. (s.37)

- Yirmi otuz namlu ağzından dil dil kıpkızıl çakan yaylım Kerimoğlu'nu **delik deşik** etti. (s.37)
- Ne var ki Cemal'in **parasız pulsuz** arkadaşları, onları orada gördükçe pek mutlu sanıyorlardı. (s.37)
- Tabii öteki taraf da eşya ve **mal mülk** gösterişinde, berikinden aşağı kalmaz, o da varını yoğunu meydana dökerdi. (s.38)
- Tabii öteki taraf da eşya ve mal mülk gösterişinde, berikinden aşağı kalmaz, o da **varını yoğunu** meydana dökerdi. (s.38)
- Hocalığım sırasında aç kalınca sana kaç kez baş vurubana on kuruş ödünç vermeni **ezile büzüle** yalvarmıştım da, "Vallahi ufaklığım yok" diye sırtını dönüp gitmiştin. (s.43)
- "Ama **doğrudan doğruya** parayla değil de, aracılığım ile iki merhaleli bir teşebbüste bulunmak, ağamın herhalde Amant de Coeur olduğu hülyasına daha uygun düşüyor" dedi. (s.43)
- Şirketle mutabık kalındıktan on gün sonra, Unkapanı tarafından kiralanan koca bir ambarda, bekçi Arnavut Şaban Ağa, malları getiren çingene ve fakir fıkara ile tartı aleti başında sabahtan akşama kadar, boğazlaşmaya koyulmuştu, "Mademçi cetirmedin on okka çöpek bokini ben sana nasın verir pâre, more?" diye **bağırıp çağırıyordu**. (s.45)
- Dört tarafı ateş gözlerle cayır cayır yakan pürüzsüz, upuzun gövde ve bacaklı İstanbullu kızlar mı istersiniz, denizin tuzlu kokusunu soluya soluya **serilmiş serpilmiş**, güneşte bal rengi olmuş fıstık gibi İzmirli kadınlar mı istersiniz, hepsi vardı. (s.46)
- Cebindeki bütün paraları aldıktan, onu soyup soğana çevirdikten sonra, **ufak tefek** kakış ve itişlerle kapı dışarı etmek için. (s.47)
- Hemen oracıkta **sayım suyum** yok diye, o şıfıntıyla ilişkiyi kesmişti. (s.48)
- Elektrik düğmesini çevirince ampulün yanması gibi, bir dokunuş bir burkuluşla Zarife **tepeden tırnağa** sevgiyle tutuşacaktı. (s.50)

- ...yüzünü düzeltir, o arada da içinden, teklifi yapacak olanın **malını mülkünü** hesaplar, öne süreceği şartlarını sıra sıra seferber eder, hatta hayal gözünün önünde çoktan, pür senet, pür sepet, tepeden tırnağa dek pür duvak, pür dantela ve pür gelin görünürdü. (s.55)
- Bunların bir tanesine babası yahut annesi vursa, ses çıkarmazdı, sopayı hayvan değil de, kendisi yemişmiş gibi, yerinde sıçrar **beti benzi** atar, gözleri yaşlarla dolardı. (s.59)
- Yanı başında beyaz damarlı **yamrı yumru** bir kırmızı taş, bir kuru arpa başağı, bir tutam çimen, birkaç kırık güdük şeytanminaresi, bir de sedefli istiridye kabuğu bulmuşlar. (s.60)
- Yanı başında beyaz damarlı yamrı yumru bir kırmızı taş, bir kuru arpa başağı, bir tutam çimen, birkaç **kırık güdük** şeytanminaresi, bir de sedefli istiridye kabuğu bulmuşlar. (s.60)
- Selim'in kundurasındaki demir "**çling ding!**" ederek geçerken, dev melengiç ağaçları koca dallarını havada kara kara sallayıp savurarak sanki yamaçlardan kopup geliyordu, patikanın kenarında birbirinin üzerine abanıp fısıldıyorlardı. (s.63)
- Kurtlar, bu yeni çeşit iki ayaklı, uzun kuyruklu yaratık hakkında, "İnsansa kuyruğu ne oluyor, yılansa iki ayağa ne diyelim?" diye şaşkınlıkla savsalarlarken köylü de **sağ selamet** köyüne varıyordu. (s.64)
- Bu işte, "**Sayım suyum** yok" yollu bir teslim bayrağıydı. (s.64-65)
- Ama bu sefer delikanlımız korkmamış, bu kadar kalabalık, dost bir topluluğun ortasında **paldır küldür** yürümekten, çok hoşlanmış. (s.65)
- Hele, **çling ding** diye ötüşü Selim'in o kadar hoşuna gitmiş olan çivisi düşük demiri onu teşhiste, polislerin aldığı parmak izlerini solda sıfır bırakmıştı. (s.66)
- Önce birkaç dönüm tarlasını, sonra koca kayığını **haraç mezat** sattı. (s.68)
- Ses kesilince, ancak ormanların kalabalık halinde fısıldayışı, bir de **uzaktan uzağa** köy köpeklerinin havlayışı duyulmuş, ondan sonra da, Hoşbulduk Selim Kaptan'ın korkunç bir "Na! Na! Naaaa!" diye çağırışı. (s.70)

- Adaya demir attıktan yarım saat kadar sonra, ta uzaklardan bir sürü deniz kuşunun **bağrışa çağrışa**, denizde yüzen bir kara küme üzerinde dönmekte olduklarını güç bela seçebildi. (s.71)
- Adaya demir attıktan yarım saat kadar sonra, ta uzaklardan bir sürü deniz kuşunun bağrışa çağrışa, denizde yüzen bir kara küme üzerinde dönmekte olduklarını **güç bela** seçebildi. (s.71)
- Selim Dede, onu **güç bela** kayığa atabildi. (s.72)
- Doğdu doğalı yaradılışı açık denizlerde ve karalar üzerinde, rüzgârı, yıldızı, güneşi, kuşlarla balıklarla yaşamış olan Selim Dede onların **huyunu suyunu**- bu arada da tehlikeyi sezen ana martıların yumurtalarını kurtarmak için kendilerini feda ederek yuvadan uzaklaştıklarını iyice biliyordu. (s.76)
- Yüksek direğin babafingosuna tırmanan denizciler, nasıl açık ufuklara serbestçe göz gezdirirlerse, **boylu boyunca** irkilen uçurumun tepesinden, yavrular da bakışlarına siftah olarak enginlerde yayılım veriyorlardı. (s.76)
- Selim Dede, her gün uçurumun tepesinden, yavruları uçmaya kışkırtmak için, kollarını kanat gibi kullanıyor, **hoplayıp zıplayıp** çırpınıyordu. (s.77)
- Çünkü geceleyin gelen sırtlanlarla angıtlar, onları kemiklerine varıncaya kadar **hatır hutur** yerlerdi. (s.79)
- Evler, ödleri koparak, **eğri büğrü** kıvrılmış, yerlere mi pusmuşlardı ne? (s.79)
- **Kargacık burgacık** sokaklara sokak denmezdi. (s.79)
- Köy, alçaktaki kayanın üzerine **tuz biber** gibi serpiliydi. (s.80)
- Kızların avlulardan -eğer artarsa- yemek artıklarıyla geçinen, habire tüy kabartıp uyuklayan iki üç uyuz tavuk; **çalı çırpıyla** yapılmış ağıldaysa bir inek, birkaç da keçi vardı. (s.81)
- Ama ne keçiler, nede inek, yarananın **özene bezene** yarattığı yaratıklardan değildi. (s.81)
- Ama hepsi de kendi düğünlerinde, düğün havasını çalacak olan davul zurnanın sesini **boşu boşuna** beklemişti. (s.82)
- Göğsünde beklemekte olan insan sevgisinin sütü artık **zehir zıkkım** kesilmişti. (s.82)

- Şerif'in bakışında, vahşi hayvanlarla, bir de o zamanki âşar mültezimleriyle uzun boylu **ölüm dirim** savaşında bulunmuş olanlara özgü bir zekâ parlıyordu. (s.85)
- Bir gün Şerif'in **can ciğer** köpeği Çomar, başını bir pars ininin içine sokmuştu. (s.85)
- Kayıkta bir iki **ufak tefek** delikten başka yara yoktu. (s.92)
- Taşralarda davulun temposuna kantolar söyler, oynarken katmerli gerdan kırışlarıyla ortalığı **yakıp kavurmuştu**. (s.100)
- Yedi benli gibi **eti budu** yerinde bir insanı, kırmızı giyinmiş, allanmış, pullanmış, yeşil kuşanıp kara kakülünü ak gerdana döşemiş bir halde görünce “Çok şükür biraz medeniyet ve dünya gördük” diyorlardı. (s.100)
- Köye **kıtlık kıranlık** getiren üç çeşit insan vardır. (s.103)
- Üst başı **toz toprak** içinde, küfür ede ede, ayağa kalkan Memiş Ağa, yoluna devam eden arabaya dönüp bakınca bir de ne görsün, yüzleri karaya ve kırmızıya boyanmış iki insan arabanın arkasında oturuyor! (s.108)
- Bir devler kaosuydu bu, her taraf mağaralar, inler, tüneller, labirentlerle **delik deşikti**. (s.110)
- Ertesi sabah **sağ salim** uyandıklarına şaşıldılar. (s.110)
- Cafer'se güneş altında **kan ter** içinde gırtlığını patlatırcasına çığırtkanlık ederek dolaşır dururdu. (s.111)
- Bir iki ay böylece **kıyı bucak** dönüp dolaştıktan sonra Aydın'a vardılar. (s.111)
- Emine'yi **güç bela** tanıyabildi. (s.112)
- Oysa Cafer'in çam yarması gibi **boyu bosu**, yaşlı kadının hoşuna gidiyordu. (s.113)
- Kız, **yırtık pırtık** fitasını arkadan dürtüldükçe göğsünün üzerine düşen başına sardı. (s.113)
- O sabah Numan Ağa, kapı aralıklarının birinde bir kadınla başbaşa pazarlık ederek bir top, **alaca bulaca** basmayı, para pul almadan kadına vermişti. (s.113)
- O sabah Numan Ağa, kapı aralıklarının birinde bir kadınla başbaşa pazarlık ederek bir top, alaca bulaca basmayı, **para pul** almadan kadına vermişti. (s.113)
- Emine'nin **beti benzi** balmumu gibi sapsarıydı. (s.115)

- Giyinmesini pek beceremediği için çarşıda, pazarda, sırtında **alaca bulaca** elbiseleri, yüzünde karası kara, kırmızı kırmızı rastık ve bovalarıyla dolaşır dururdu. (s.116)
- Giyinmesini pek beceremediği için çarşıda, pazarda, sırtında alaca bulaca elbiseleri, yüzünde **karası kara**, kırmızı kırmızı rastık ve bovalarıyla dolaşır dururdu. (s.116)
- Annesiyle gözünün önünde şalvarı, mintanı **yırtık pırtık**, uzun, sıska bir kadın olarak gelirdi. (s.117)
- Kendini **zar zor** boş bir kayığın ambarına atarak, bir köşede büzüle kaldı. (s.118)
- Ayılıp eve dönerken, **yamrı yumru** sokağın üzerindeki kum taneleri, irili ufaklı cam kırıkları gözlerinde elmaslar, zümrütler, yakutlar gibi çakıyordu. (s.121)
- Ne var ki, gözkapaklarının içinde yakıcı kızılıklar, kara isli dumanların arasında birbirini **ite kaka** kendisini çiğnemeye savaşıyan bir mahşer görüyordu. (s.124)
- Toprağımızda **bet bereket** bırakmayan uğursuz yıllarda imdadımıza yetişiyor. (s.125)
- Şemsiye şeklindeki birkaç çam ağacı yapraklarının arasından Elif'in üzerine, sanki eleklerle güneş ışığı eliyorlar, **tepesinden tırnağına** kadar, kıvrak oyunları oynatıyorlardı. (s.128)
- İşte o zaman Tiycan'ı heyecanla **allak bullak** eden bir olay oldu. (s.129)
- Farkında değildi ki, bu karşısındaki apak ova dondurucu ve öldürücü bir soğuk kardan değil **tepeden tırnağına**, kendi gövdesi gibi ılık ve yaratıcı hayat ve candan ibaretti. (s.132)
- Gönüllerinin kapılarına kalabalık halinde üşüşen sözlerden fırsat bulup da sendeleyerek çıkabilen **bölük pörçük** sözlerse, "Aliş sen misin? Sahiden geldin mi?" ya da "Nasılsın Karakız? Seni çok özlemiştim, Elif" gibi olağan sorulardı. (s.133)
- "Elimizde de **mal maşat** kalmadı" diye dert yanıyordu. (s.133)
- Testi sanki bir düşmanı imiş gibi, diş gıcırdatarak onu hırçın hırçın sarsıp hırpalıyor, bu hareketiyle sanki tereyağına, "A hınzır, gelmiyor da gelmiyorsun ha? Allah belanı versin" diye **sövüp sayıyordu**. (s.137)
- Ne var ki, ona duru ve serin suların akışını hatırlatan Çakırkız'ın gülüşleri, **güç bela** zaptedebildiği neşesini, büsbütün fıskırıyordu. (s.142)

- Portakallar yusuvarlak birer altın gülüş halinde **paldır küldür** aşağıya yağmaya başladılar. (s.142)
- Her taraf **günlük güneşlikti**. Fakat ona göre güneşte bile bir yorgunluk, bir bezginlik seziliyordu. (s.146)
- **Güç bela** yolun dönemecine varınca, arabayı az ötede yol üzerinde durmuş görmesin mi? (s.149)
- Pusulaların kaybolduğunu sanan dalgıçlar, **kızarıp bozarıp** soğuk soğuk terler dökmüşler, hafızlarını yoklayarak borçlarının ne kadar olduğunu hatırlamak için akla karayı seçmişler, borçlarının tutarı hakkında tahmin ettikleri en yüksek rakama helalinden birkaç rakam daha katarak, Aşçı Durmuş'a utançtan kıpkırmızı kesilerek... (s.153)
- Onun pusulasını **zar zor** bulabilmiş, “Zavallık yavrucak” diye yırtıp attıktan sonra, bütün kanı yüzünden çekilmiş bir halde, patlıcan aşının pişmekte olduğu açık tencerenin başına gitmiş, aş tamamen pişip yanıcaya, kara kara dumanlar salıncaya dek ona bakakalmıştı. (s.153)
- İki-üç gece önce Aliş portakal ağacından badem kümesinin üzerine düştükten sonra, Çakırkız'ın önüne önüne dikiliverince, kızın bütün kanı ateş kesilerek baş döndürücü bir hızla **tepeden tırnağa** gövdesinde girdaplanmış, kasıklarında bir titreyiş duymuş, bacakları eriyor gibi olmuştu. (s.154)
- Ne var ki, eve dönen erkeğin adımları pek tatlı bir **tik tak** oluyordu. (s.157)
- Tıraşsız suratları, **yırtık pırtık** üstleri başlarıyla bir eşkıya çetesine benziyorlardı. (s.159)
- Aliş gece havaya kırmızı kıvılcımlar salarak fırlayan bir fişeğin ya da bir çarkıfeleğin tam tersine boncuk boncuk beyaz kabarcıklar salarak sığın tepesini **arayıp taradı**. (s.160)
- **Bakkal çakkal** ve diğer esnaf, dükkanlarını açınca ilk satışlarını veresiye vermezler. (s.160)
- Ama Ege denizcilerinin en toyları bile, kendilerini bu derinlikle omuz ölçüşebilecek **boy bosta** sayarlardı. (s.161)

- Kendilerini **güç bela** zaptediyorlar, ona kuru kirpikle, gülümser yüzle bakıp konuşuyorlardı. (s.164)
- Zaptiye olsana, hem de **boyuna bosuna** zaptiye giysisi yakışır. (s.167)
- İstedğin kadar da **cart curt** edersin. (s.167)
- İşte böylelikle tereyağından kıl çekercesine, Alyanak Cafer Ağa **iri yarı** bir zaptiye olmuştu. (s.167)
- Tomar tomar bembeyaz kağıtların üzerine kara kara yazılar **yazılıp çizildi**. (s.167)
- İşte Bozkurt bu doğru seferlerinden birinde Marmaris'e uğramış, oradan erkekli dişili birkaç kamara yolcusu, bir sürü de güverte yolcusu almış, Bodrum'a **zar zor** tam üç günde varabilmişti. (s.168)
- Bozkurt, makinelerini cıyak cıyak öttürerek **güç bela** Farilya açıklarına varabilmişti. (s.172)
- Ayakları, yerde paslanmış olarak saçılı duran, sabanlara, tırpanlara, maşalara, araba tekerlerine, kazma, çapa, dolap kovalarına takılıyor, bunların üzerinde **paldır küldür** gidip geliyordu. (s.177)
- Karı kısmı insanda **akıl fikir** mi bırakır? (s.178)
- Bana, şunu unuttum, bunu unuttum diye, bir sürü kurt masalı okudu, elimde avucumdakinin topunu **silip süpürdü**. (s.178)
- Yakamı **güç bela** kurtardım. (s.179)
- Felaket bile başkalarıyla gelince **düğün dernek** olurmuş; sevinç ne olmaz? (s.179)
- Çil Hasan, komşusu Kör Süleyman'la **kanlı bıçaklıydı**. (s.182)
- Komşularla **hır güreden** bir gün olsun kafamız dinç kalmadı. (s.183)
- Aliş'i sedyesine uzatarak, heyamolalar salıp olanca hızlarıyla koşarak, onu **karga tulumba** deniz kıyısına getirdiler. (s.185)
- Çünkü 1841 yılında, vapurların teknesinde kullanılan demir levhaların madeni, **doğrudan doğruya** madenden çıkarılıp dökülürdü. (s.190)
- Karadeniz'de kim bilir kaç gemi, fırtınayla **ölüm kalım** savaşındaydı. (s.190)

- Davut ise düzgün yüzlü, **boylu boslu**, tuttuğunu koparır, yirmilik bir delikanlıydı. (s.191)
- Başkalarının bir göz atışı ile bakıp geçtikleri, bir iki sözcüklük açıklamayla ya da bir gülümsemeyle bir kıyıya sürülüp unuttukları **ufak tefek** izlenimler, o denizcileri uzun uzun uğraştırır. (s.194)
- O gün, birbirlerine söyledikleri birkaç **kırık dökük** sözden ibaretti. (s.195)
- “Oysa bu daracık yere kıyas, bende **ucu bucağı** olmayan, havasında büyük serüvenler, iç açıcı özgürlükler esen engin uzaklıklar, açıklıklar var” diyordu. (s.198)
- O gülümseme herkesin, biraz da kendisinin, o güne dek **para pul** gibi -uğrunda insanların birbirini boğdukları- sözümona, parlak şeylerin üzerine, düş kırıklığının donuk gölgesini atmış, topunu da Davut’un gözünde kül gibi soldurmuştu. (s.198)
- Gerçi bu takımı, Marmaris’in en usta terzisi **özene bezene** yapmıştı; ama İstanbul terzileri, ne de olsa, daha iyisini dikerlerdi. (s.198)
- Dört köşeli kâğıdın, bazen karanlık bir odanın köşeli penceresinden görünen gurub sonrası ışığı gibi **beti benzi** atıyor, kül gibi soluyor; bazen de bir sobanın dört köşeli ağızından gürleyen kıpkızıl alev gibi yanıyordu. (s.199)
- Kristoyanakos, Haşmet Bey’in **kerli ferliliğini** görünce, onu vapurda yakın akrabası boğulmuş yüksek bir memur sandı. (s.204)
- Gök gürültüsünün koca sesi, **uzaktan uzağa** homurdanarak, mesafeleri alıyordu. (s.212)
- Onlar da, ses çıkarmadan, **sus pus** olup öyle yaptılar. (s.213)
- Kasırga denilen ejder, Haşmet Bey’in sapaşğlam bir dünya, bir evren sandığı saygınlığını, o yalancı binayı, soluğuyla **paldır küldür** yıkıyordu. (s.214)
- Gemi, üzerine yığılan suyun o tonlarca ağırlığı altında, bir çöp parçası gibi, **çatır çatır** edince, Haşmet Bey öyle bir korku çılgılığı kopardı ki, gövdesi dersinin içinden cascavlak fırlayıp çıkacakmış gibi oldu. (s.215)
- Yukarıda Ateşoğlu, büyük Provezza’yla bir **ölüm kalım** düellosuna girmişti. (s.215)
- Fırtına, o **bitmez tükenmez** dalgalarıyla, onun ruh sağlığını adeta kemiriyordu. (s.215)

- Gemi, sancak ve iskele omuzlarıyla, bir dağı kaldırıyormuş gibi mecalsiz bacaklarının üzerinde tireye titreye, **güç bela** irkilebiliyordu. (s.215-216)
- Yoksa herifler, köpek ölüsü gibi bizi **pisi pisine** boğduracaklardı. (s.217)
- Güllük açıklarını ve Mandalyat körfezini **alt üst** eden Provezza fırtınası, asıl yıkıcılığını Gökova körfezinde göstermişti. (s.218)
- Dalgalar, alabora ettikleri kayığı, bir dikiş makinesi masurası gibi **alt üst** ederek, fırıl fırıl döndürüyordu. (s.219)
- Hem Hanife hem Hurşit , Hacı Resul'e, bu iş ne denli zor da olsa, bir gün muradına ereceğine **yemin billah** ediyorlardı. (s.220)
- Gümiler, **doğrudan doğruya**, Güllük'e gitmemiş; Büyük Sali adasına yanaşmışlardı. (s.221)
- Kimisinin kadını mektuba, memleket tütünüdür diye, kendi elceğiziyle **sarıp sarmalayıp** dil ve dudaklarıyla yapıştırdığı sigarayı kapatmıştı. (s.222)
- Zimba da mektup isterdi, fakat madem ki karısı rahmeti rahmana kavuşmuştu, o da işi **acı tatlı** alaya vurup, rakıya kavuşsundu. (s.223)
- Üzerine **iyiden iyiye** eğilmiştim. Rüzgâr esiyordu. (s.224)
- Yüzü de **yamrı yumru** oldu. Ağzı bir tarafa yamuldu. (s.225)
- **Kaba saba**, bakımsız, nasırlı, içer, oynar, denizci... (s.226)
- Sığın üstüne geldikleri zaman, sular **iyiden iyiye** kararmıştı. (s.227)
- İşte o son kez, inadına o kadar çok balık çıkar ki, gene öyle tutmak umuduyla, iki üç yıl **boşu boşuna** balık peşinde koşar, hapı yutarsın. (s.228)
- Biz bu sığı, keselerimizin içi gibi bomboş edinceye dek Yaradana sığınıp **batır çıkar** dururuz. (s.228)
- **Bağırıp çağırmanıza** lüzum yok. Arayıp bulacağız. (s.234)
- Yalnız Nuri, bir şeyin **uzaktan uzağa** çat çat ettiğini duydu. (s.235)
- Vapurun yanındaki orfos, vhalos ve fangri balıklarının tostoparlak şişmiş olmasından, tembel tembel yüzerek her şeye karşı kayıtsız kalışlarından, **tıka basa** insan etiyile doymuş oldukları belliydi. (s.235)

- Birdenbire, sanki bir yaylım ateşi **delik deşik** edilmiş gibi, gövdesi, formanın içinde bir paçavra halinde sarktı. (237)
- Şaban Kaptan'ın, beş-on dakikadan beri, kaşları **çatıldıkça çatılıyor**, yüzüne düşen bir üzüntü gölgesi de gitgide koyulaşıyordu. (s.238)
- Köyde kendi yaşında bulunan beş altı kız, gençliğin ne kadar geçici olduğunu anlamışlar, birkaç yıl önce çocuk olanların da **sere serpe** boy atarak, erkeklerin gözlerini çelmeye başladıklarını görmüşlerdi. (s.242)
- Umut yavaş yavaş sönünce ya Zehra gibi **zehir zemberek** kesilecek ya da gereksiz ve anlamsız kalan başı, bacakları ve bütün organları felce uğrayarak, gözü kulağı sağır olacak, Fatma'ya dönecekti. (s.245)
- Karakız, bu **allak bullak** olmuş gecenin hırsını seyrederken, boyunca doğruldu. (s.246)
- O zaman koca boru, üç kere **cart-curt** ederdi. (s.248)
- Kumral saçlı, mavi gözlü, buğday benizli, **boylu boslu**, otuz-otuz beş yaşlarında bir gençti. (s.249)
- O kadar ki, cihanı **kasıp kavuran** bir felaket bile olagelse, tenceresini kapınca, böyle genel bir yangının ateşinde kendi özel fasulyelerini pişirmeye koşardı. (s.250)
- Dürri Efendi, **ufak tefek** alışverişlerde köşe bucak kırıntı kârlar kıvırmakla işe başlamış, önceleri açlık korkusuyla çalışıp didinirken, geçim işini yoluna koyduktan sonra, mutlu olmak için para toplamaya devam etmiş. (s.249-250)
- Dürri Efendi, ufak tefek alışverişlerde **köşe bucak** kırıntı kârlar kıvırmakla işe başlamış, önceleri açlık korkusuyla çalışıp didinirken, geçim işini yoluna koyduktan sonra, mutlu olmak için para toplamaya devam etmiş. (s.249-250)
- Şefik Bey, “Bu yufkalar kayıktaki galetalardan da beter, ama hazır buraya gelmişken, şu cahil köylü dayılara, yeni biçim orak kullanmasını öğretelim!” diye düşünerek, orada duran köylülerin, en **boylu boslusundan** elindeki orağı istedi. (s.252)
- Şefik Bey, böyle düşünürken, ta öteden **kargacık burgacık** bacaklı, beberuhi boylu, keçi sakallı, sivri külahlı bir adam Gavur Ali'ye doğru ilerliyordu. (s.253)

- Şefik Bey, ara sıra adamı göz ucuyla süzüyor, içinden, “Yaradan’ın işi mi yoktu ki böyle **kargacık burgacık** adamı yarattı?” diye düşünüyordu. (s.254)
- Kayıktan arta kalan, bodoslama, karina gibi, uzun odunları **derleyip topladım**. (s.255)
- Tiycan, **eğile kalka** yürürken, Şefik Bey’in gelmekte olduğunu gördü. (s.259)
- İlk olarak bir yabancı erkekle **senli benli** konuşuyordu. (s.259)
- Ne de olsa köylüler, biraz **kaba saba** oluyorlardı. (s.260)
- “Senin canın istiyorsa, sen konuş, sen ablasın ya!” yollu bir cevapla, “**Sayımız suyumuz yok!**” dermişçesine ona sırtlarını dönüyor, ağızlarını yumuyorlardı. (s.261)
- Hacı Resul işinde olduğu gibi, fiskosların topu da boşa çıkar da, **boşu boşuna** yaygaralar kopardıktan sonra Zehra yüz karasıyla kalırsa; bu kez, üstelik Karakız’ın karşısında el pençe divan durmak zorunda kalacaktı. (s.262)
- Basit, biraz **kaba saba** fakat güzel ve kolay anlaşılır sandığı bu Karakız, birkaç gün içinde, karşısına kapkara bir bilmece gibi dikilekoymuştu. (s.262)
- Hani yaydı, örgü örgüsaçları yazmalarından taşan, basma şalvarlı, kınalı parmaklı yüzlerine bakınca nar gibi kızaran, **dangıl dungul** konuşan Benli Fadik’ler, Çakır Ayşe’ler, Güllü Binnaz’lar? (s.263)
- Madem ki **dayayıp döşedikleri** “Enteriyörlerini” ziyarete gelen eş dost, onun şıklığını, zarafetini görerek, kendilerini kutlayıp kıskançlıktan çatlıyorlardı, demek ki, eşyaya ödenen bunca para, boşuna harcanmıştı. (s.265)
- Doğal olarak, bunca değerli, bunca pahalı şeyler ortasında geçirilecek bir ömür de, **boşu boşuna** yaşanmış olmayacaktı. (s.265)
- Yalnız, aradan çok geçmeden, karyolanın o kutsal nuru sönmüş, ortada kala kalatunç, tahta, ciladan ibaret, dört ayaklı bir tahtaboş kalmıştı; öpücükler gibi yumuşacık, kuş tüyleri gibi sıpsıcak gecelikler, örtüler, döşekler de, şimdi basit çamaşır ve **pılı pırtı** oluvermişlerdi. (s.265)
- Onu duydukça, bütün apartman, **takım taklavatıyla** lastiğe dönerek kasılmaya ve Şefik Bey’i boğmaya başlamıştı. (s.266)

- O **kargacık burgacık** yerde, herkes mutlaka bu cesur kıza saldırır, orasını kıza cehennem eder ya da kızını fuhşa sürüklerdi. (s.267)
- Erkeğin **beti benzi** attı. Demincek, tam bir güvenle göğüsledi sandığı akıntının içinde bir çöp gibi sürülüp gidiyordu. (s.269)
- Kıyıya çarpan, sonra **gerisin geriye** açıklara giderken yelelerini rüzgârda uçura uçura yuvarlanmakta olan dalgalar koyun koyuna geliyor, karışıyorlardı. (s.269)
- Yaşlıcaydı, fakat birkaç köyde **tarlası tokadı** vardı. (s.270)
- Apak Efendi, hep **iri yarı**, boylu boslu kadınları severdi. (s.270)
- Apak Efendi, hep iri yarı, **boylu boslu** kadınları severdi. (s.270)
- Yalnız, bunca **boy bos** ve kıyım cömertliğine karşılık, ona bir kısmet çıkarmakta pek pinti davranmıştı. (s.270)
- Apak Efendi, **içerledikçe içerlemiş** ama işi alaya dökmüştü. (s.271)
- Apak Efendi Afife Hanım'ın üzerine atılmış ve dışarıda kendisine söylenen sözlerin acısını, "Ben bacaksız değilim!" diye bağırarak, gelini **iyiden iyiye** yumruklayıp, üstünü ve başını paralayarak, gelinden çıkarmıştı. (s.271-272)
- Elifciğim **aklım fikrim** hep sen. (s.272)
- Afife Hanım, **özene bezene** mektubu yazmış, yazdıklarını da çok beğenmişti. (s.274)
- O zaman, bu söylediklerimi söyleyebilir miyim? **Yalan dolan** zorunda kalırım. (s.275)
- Şimdi düpedüz çocuk doğuracağım, yalan gibi **dolaba dolambaca** kıvrılamam. (s.275)
- Afife Hanım, Tiycan'ın eli böğründe, **ezile büzüle**, senin kulun kurbanın olayım diye yalvarmadığına, analığına güvenerek her şeye kör, her şeye sağır olabilmesine, düpedüz yaratıcılığına hayran kalıyor, için için seviniyor, bir ferahlıktır duyuyor, hatta bu meydan okuyuşun hızına kapılıyordu. (s.276)
- Afife Hanım, Tiycan'ın eli böğründe, ezile büzüle, senin **kulun kurbanım** olayım diye yalvarmadığına, analığına güvenerek her şeye kör, her şeye sağır olabilmesine,

düpedüz yaratıcılığına hayran kalıyor, için için seviniyor, bir ferahlıktır duyuyor, hatta bu meydan okuyuşun hızına kapılıyordu. (s.276)

- Dükkânı kapadıktan sonra, eş dostla birlikte Apak Efendi kafayı tütsülerken, **ileri geri**, abuk sabuk sözler etmiş, caka ve afur tafur sırasında şuna buna dil uzatarak şiddetle birkaç tokat yemişti. (s.277)
- Dükkânı kapadıktan sonra, eş dostla birlikte Apak Efendi kafayı tütsülerken, ileri geri, **abuk sabuk** sözler etmiş, caka ve afur tafur sırasında şuna buna dil uzatarak şiddetle birkaç tokat yemişti. (s.277)
- Dükkânı kapadıktan sonra, eş dostla birlikte Apak Efendi kafayı tütsülerken, ileri geri, abuk sabuk sözler etmiş, caka ve **afur tafur** sırasında şuna buna dil uzatarak şiddetle birkaç tokat yemişti. (s.277)
- Afife Hanım o koca **boyu bosuyla** dimdik olarak üzerinde duruyor ve “Bu sopaları hakkın bana geçmesin diye getirmiştım. Bundan sonra, benim hakkım sana geçmesin diye kullanacağım!” diyordu. (s.277)
- Hatta Fatma’nın bu haline kızarak, **olanı biteni**, kesin bir dille, kısaca anlattı. (s.278)
- Herif tarafından aldatılmış, ayartılmış, ona gönlünü kaptırıp şeytana uymuş olduğunu ya da adamın evlenmeye söz vermiş olduğunu söyleseydi, **ağlayıp sızlasaydı** bari! (s.281)
- Zehra’nın yapmak istediğini başarabilmesi için, Tiycan’ın vicdan azabı duyan, **ağlayıp sızlayan**, yalvarıp yakaran bir günahlı rolünü oynayamazsa, yüzünden ar perdesi sıyrılan bir kaltak tavrını takınmalı, söze karşı söz, küfre karşı küfür yetiştirmeliydi ki; öteki iki kardeşini kızdırsın, üçü bir olup kendisinin saçını, başını yolsunlar! (s.281)
- Zehra’nın yapmak istediğini başarabilmesi için, Tiycan’ın vicdan azabı duyan, ağlayıp sızlayan, **yalvarıp yakaran** bir günahlı rolünü oynayamazsa, yüzünden ar perdesi sıyrılan bir kaltak tavrını takınmalı, söze karşı söz, küfre karşı küfür yetiştirmeliydi ki; öteki iki kardeşini kızdırsın, üçü bir olup kendisinin saçını, başını yolsunlar! (s.281)
- Hele Zehra Abla sen, neden yüreğin **zehir zemberek** kesildi? (s.282)
- Ben de, çocuğum da kimsenin **tarlası tokadı** değiliz. (s.282)

- Kısmet Taşı'nın üzerinden, "Bahtım, kocaya gidecek vaktim!" diye **çığlık çığlığa** kızların sesleri geliyordu. (s.283)
- İhtiyar kadına, "Merhaba, Nefise Bacı" dedikten sonra, yokuş yukarı taşınan ağır bir yükün, tepeye varılınca, birdenbire sırttan atılıvermesi gibi **soluk soluğa**, "Nefise Bacı, birkaç ay sonra bir çocuğum olacak, babası yok, evi de, kardeşlerimi de bıraktım!" dedi. (s.284)
- Çocuğu el yordamıyla **sarıp sarmalayıp** koynuna bastı. (s.287)
- Üç insan, bu yoksul ve ıssız yerin gölgeleri gibi, **kargacık burgacık** kıvrılmış yan yana sokulmuşlardı. (s.288)
- İstanbul'da edindiği alışkanlıkların dar çemberinden çıkınca, Şefik Ulvi Bey, ne geldiği çevreye uyabiliyor, ne de orasını değiştirerek kendisine uydurabiliyor; bundan ötürü de can sıkıntısından **çatlayıp patlıyor**, "Burada hayat yok! Hayat yok!" diyerek, kendi içindeki hayat eksikliğini çevreye yoruyordu. (s.290)
- Kendi kendine "Şefik Ulvi! Onun sana gönderdiği mektuba kulak asma. Kadın gene kadındır!" demiş ve Karakız'la göz göze gelince, bakışların arzuları, arzuların anlamlı iç çekişleri, **ah vahların** da okşayışları çekeceğini ummuş, "Bundan sonra da ne olacağı belli değil mi, ya..." diyerek, Karakız'ın yanına varmıştı. (s.293)
- **Soluk soluğa** "Bu çocuk senin değil!" dedi. (s.293)
- Yüzünde **bet beniz** kalmamıştı. (s.296)
- Ortalıkta namus, ar, hayâ kalmadı; **bet bereket** de kalmadı. (s.298)
- Yolda sekiz erkek tarafından tepile tepile adam edilmiş ve kaymakamın arzuladığı kılığa sokulmuş olacak olan Kara Kaltak'ın dağda kömür yakmakta olan kömürcülerin yanına götürülmesi ve buluşmaya zaptiyelerle gelecek olan kaymakamın önüne serilmesi ve kömürcüler tarafından oynatılırken **hır gür** çıkmış olduğunun söylenmesi, bundan sonra da kömürcülerin sıra dayağına çekilmesi gelirdi. (s.298)
- Kapı ansızın, müthiş bir gümbürtüyle, **paldır küldür** devrildi. (s.299)
- Hacı Resul, "Orospunun eniğini alın, **ardı sıra** kuzu gibi meleye meleye gelir" diye bağırdı. (s.299)

- Yüzü **kan revan** içinde titriyordu. (s.299)
- Para dininin diktiği bu kapkara para tanrısına -yeryüzünde **gelip geçmiş** olan herhangi bir tanrıdan fazla- yasalar, nizamlar, törenlerle, insanlar kurban edilmişti. (s.301)
- Oysa, yüzyıllardan beri hal yolu bekleyen **kaba saba** haksızlıklar, artık dağ başlarını aşmıştı. (s.304)
- Bu **kaba saba** haksızlıklar arasında Tiycan ve Adem Dayı'nın öldürülmeleri de vardı; Fransuva Ferdinand'la karısının öldürülmesi yalnız bir bahaneydi. (s.304)

Zaman Belirtme

- Aliş **sabahtan akşama** kadar sünger avında depozitoluk ederek Megafon Şaban Reis'in tirandil biçimi koca kayığının onarılmasına yardım ediyor, gece geliyor, Etem Reis'in evinde yatıyordu. (s.139)

Sıralama

- Korkuyla benzi atmış bir ay yırtılarak parça parça kaçışan bulut kargaşalığında, şimdi görünmüyor ve sanki ürkererek yolunu şaşırılmış, kendini kaldırıp kaldırıp **buluttan buluta** atıyordu. (s.9)
- Derenin **sağlı sollu** kurşuni duvarları andıran sarp yamaçlarının ta tepedeki kenarlarında çamlar, bir dal kargaşalığı ve el kol sallayan bir insan kalabalığı gibi uğulduyordu. (s.21)
- Bunun **ardı sıra** inilteler, boğuk boğuk şikayetler, ağlamalar, hıçkırıklar... (s.22)
- Orak burnuna doğru yol alırken, kayık sanki küreklerden ziyade, özlem gücüyle **dalgadan dalgaya** sekiyordu. (s.35)
- Haşmet Bey, **vaatten vaate** yüksele yüksele, vaatlerin tepesine, evlenme vaadine yaklaşmıştı. (s.55)
- İşte o zaman denizin apak doğurucusu, yaralıymış gibi çırpınarak, kendini **yerden yere** çarparak, bir kanat ve tüy kargaşalığı halinde kayanın kovuğundan çıktı. (s.75)

- Elif suda oynadıkça, kalçalarını çevreleyen sular, **renkten renge** kaçan gök kuşakları sanki, renklerin angısını, ta açıklara yayardı. (s.89)
- Çocuk **güneşten güneşe** yanıt veren deniz ışığıyla yıkanır, sevinir, denizi çın çın çınlatırdı. (s.89)
- **Alım satımın** böylesinin erbabıydı o. (s.113)
- Annesinin oyuklarla çatılı yüzüne, rüzgârların savurduğu sert, kır saçları çarparken, bir heykel gibi orak elde dimdik durduğunu ya da öteki kadınların oraklarıyla birlikte kendi orağı güneşte şimşek gibi çakınca altın başakların **üst üste** düştüğünü; kendinse, yok denecek kadar kıt paçavralar içinde keçi çobanlığı ettiğini hayal meyal hatırlardı. (s.117)
- **Daldan dala** konan kuşlar gibi, hayali de, geleceğe ait sayısız umutlarının, birinden diğerine uçuyordu. (s.131)
- Avludan ağaca, **daldan dala**, oradan da bademlerin üzerine düşmeye ne gerek var? (s.143)
- Ertesi gün Tahsin Usta'nın evine varınca, Muhsine kadın, orada **kulaktan kulağa** gülen yüzler, büyük iltifatlarla karşılaştı. (s.151)
- Ona çattığım zaman dilim kurusaydı da adama pişirdiğim aşı burnundan getirmeseydim, diye pişmanlıkla başınızı **taştan taşa** vurursunuz. (s.165)
- Bunun üzerine Çil Hasan'ın bütün hısımlarını akrabasını Nuri'yi **yerden yere** vurmaya bir akrabalık ödevi sandılar. (s.183)
- Kendini dağlara, taşlara, keçilere verdi, kendini **taştan taşa** çaldı. (s.242)

Soru

- Hem, dur bakalım, **yaşın başın** ne ki? (s.223)

Genelleme

- Kerimoğlu silaha davranmış olduğu halde, kız korkusuz kara gözleriyle onu **tepeden turnağa** süzüyordu. (s.15)
- Kız sanki içinin şimdiye kadar dokunulmamış en öz, en gizli bir teline parmağını geçirmiş dinginging diye çekip öttürmüş, onu **tepeden turnağa** titretmişti. (s.16)

- Ateş yakmak için kuru çalı çırpı bulmaya giden kızanları **sağa sola** dağılmışlardı. (s.18)
- Kıyıdaki **karı kıza** aman vermezmiş. (s.19)
- **Yüzü gözü** örtülü bir kadın, sendeleye sendeleye kapı eşiğine gelerek orada -yanlamasına- ayakta durmuş. (s.20)
- Ondan sonra, tarlanın sahibini ortakçı diye kullanır, eline bakan **karı kızanlara** da dilediğini ederdi. (s.23)
- Ne var ki, **karı kızana** iliştiği duyulunca, ona karşı kin bağlayanlar da çok oldu. (s.24)
- İşte bundan dolayı **eş dost**, Barba'nın birkaç tahtası eksik olduğuna hükmetmişti. (s.34)
- Kokoz Cemal'in çoğu **eş dostuna** göre işte o yer cennetin ta kendisi idi. (s.37)
- Kapıyı çaldım, kapının bir deliğinden beni gözden geçirdiler, **üstümü başımı** görünce kapıyı açmadılar. (s.41)
- Şirketle mutabık kalındıktan on gün sonra, Unkapanı tarafından kiralanan koca bir ambarda, bekçi Arnavut Şaban Ağa, malları getiren çingene ve **fakir fıkara**yla tartı aleti başında sabahtan akşama kadar, boğazlaşmaya koyulmuştu, "Mademçi cetirmedin on okka çöpek bokini ben sana nasın verir pâre, more?" diye bağırıp çağırıyordu. (s.45)
- İşte ilk hamlede Haşmet Bey kokotluğun bu Everest, yahut Mont Blanc tepesine çıkabilirse, zamparalıkta alpinizm rekorunu yekten kırmış olacak, **eş dost** önünde koltuk ve göğüs kabartabilecekti. (s.46)
- ...göğsünün "İğneyim batarım!" diye insanı aşağılayan o edepsiz, inatçı sivrilikleri, **tepeden tırnağa** ipince salınıştan oluşan gövdesi, kendisine doğru koşarken beyaz bacaklarının göz kamaştırıcı pırlıltısı? (s.47)
- Evin tavukları, keçileri, kuzuları, eşeğinden başka, onun birkaç saksaganı, kargası, keklığı, bir düzine kadar da **irili ufaklı** kedi ve köpeği vardı. (s.59)
- Dilediğin gibi al pişir, keyfine bak, evdeki çocuklara da, dostlara da, mahalledeki **fakir fıkara**ya da götür. (s.72)

- Belki de yeryüzünün en kötüsü, diye tanınan bir adam bile, **şuna buna**, yıldızlar kadar lekesiz ve candan iyilikler etmiş olabilir. (s.72)
- Orada onu bir seyreden yoktu ki, **eş dost** gözünde gülünç, çoluk çocuğa da rezil olsun. (s.77)
- Orada onu bir seyreden yoktu ki, eş dost gözünde gülünç, **çoluk çocuğa** da rezil olsun. (s.77)
- Martı yavruları havada, Kocakaya adası, devrilmiş yarlar ve **tepeden tırnağa** kadar çatlamaş uçurumlarıyla, “Bak şu kırılan kemiklerime!” diye gülüyordu. (s.78)
- Köyde ablalarının ettikleri dedikoduyu, **şunun bunun** birbirini çekiştirmesini dinleyeceğine burada kendi gönül sesleriyle baş başa kalırdı. (s.90)
- Köy kahvesinde Alyanak’ı bir süre **tepeden tırnağa** süzdükten sonra; “A birader sen buranın yabancısıysın değil mi?” diye söze başladı. (s.99)
- **Üst başı** toz toprak içinde, küfür ede ede, ayağa kalkan Memiş Ağa, yoluna devam eden arabaya dönüp bakınca bir de ne görsün, yüzleri karaya ve kırmızıya boyanmış iki insan arabanın arkasında oturuyor! (s.108)
- **Karı kızan** birbirinin üzerine abana abana önüne üşüşür, Cafer’i açık ağızla hayran hayran dinlerdi. (s.111)
- **Dere tepe** yoksulluk içinde gurbetlerde sürünmek Cafer’in canına tak etmişti. (s.114)
- **Eş dost** elbirliği ederek, işi hemen oracıkta sağlama bağladılar. (s.114)
- Onları **sağa sola** yıldırır, yukarıya kaldırır, gökte melekleri görüyormuş gibi gülümserdi. (s.116)
- Onunla **şurada burada** karın tokluğuna zeytin silkeler, tarlalardan taş ayıklardı. (s.117)
- Birkaç gün sonra evlenecek olan bir gelinin çeyizini bir dizi canlı develere yüklemişler, çeyizin ne kadar çok olduğunu **-dosta düşmana** inat- göstermek üzere, sokak sokak dolaştırıyorlardı. (s.120)
- Ayılıp eve dönerken, yamrı yumru sokağın üzerindeki kum taneleri, **irili ufaklı** cam kırıkları gözlerinde elmaslar, zümrütler, yakutlar gibi çakıyordu. (s.121)

- Sabırsız ellerle acele acele **üst başından** sıyrıldı, çıplak olarak denize atladı. (s.130)
- **Yüzü gözü** sevinçle parlıyordu. (s.130)
- Denizin bu koca oğlu, **ev bark** yumuşaklığını dar bir toprak mezar sanardı. (s.138)
- Zaten **kız kızan** birbirini düğünlerde parmak şaklatarak oynarken beğenip seçmiyorlar mıydı? (s.143)
- Şafak söker sökmez Megafon Şaban Kaptan'ın **çoluğunu çocuğunu** Raziye'nin babasına gönderecek, onu isteyecekti. (s.143)
- Ama hem dalgıçlığın, hem kocalığın, hem babalığın, hem **ev bark** geçiminin layığıyla üstesinden gelmenin ihtimali var mı? (s.153)
- Karının, **çoluk çocuğun** yüzlerine baktıkça, ne kadar bahtlı insanlar diye içim kan ağlıyor. (s.153)
- Sünger avcılarının arasında birkaç yıldan beri evlenmiş, **çoluk çocuğa** karışmış olanlar vardı. (s.155)
- Başının bir yanından duman ve bulut halinde **irili ufaklı** ince kabarcıklar fışkırıyordu. (s.159)
- Tıraşsız suratları, yırtık pırtık **üstleri başlarıyla** bir eşkıya çetesine benziyorlardı. (s.159)
- **Tepeden tırnağıma** kadar kendimi sana ziyafet çekiyorum! (s.162)
- İşte Bozkurt bu doğru seferlerinden birinde Marmaris'e uğramış, oradan **erkekli dişili** birkaç kamara yolcusu, bir sürü de güverte yolcusu almış, Bodrum'a zar zor tam üç günde varabilmişti. (s.168)
- İçerdekiler mahpus kaldıkça, dışarıda tabur olarak bekleyen **çoluk çocuk** kalabalığı, talimde yerlerinde sayıyorlarmış gibi tepine tepine, donlarına da, yerlere de yazık ediyorlardı. (s.169)
- Gülümseyeyim dedikçe, **tepeden tırnağa** gülümsemeyen bir yeri kalmıyordu. (s.170)
- Tabii, daha kendilerini batırıp boğacak, **ev bark**, çoluk çocuk sahibi edecek olan büyük duygu fırtınasına uğramamışlardı. (s.170)

- Tabii, daha kendilerini batırıp boğacak, ev bark, **çoluk çocuk** sahibi edecek olan büyük duygu fırtınasına uğramamışlardı. (s.170)
- Önce kendilerine **sağdan soldan** verilen tahta kaşıkları, şikkıdı şık, şikkıdı şık, şakırdatıp durdular, göbek attılar. (s.173)
- Kıyıda nana olarak beş altı dakika uzakta olan Yoran'dan da, yardım için **kadın erkek** koşup gelmişlerdi. (s.174)
- **Erkek kadın** fenerlerle gelip onları birer birer yokluyorlardı. (s.174)
- Akşam yıldızı pırıl pırılparlayan bir pırlanta gibi değil, şırıl şırıl akan, damla damla **sağa sola** sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.175)
- Bana, şunu unuttum, bunu unuttum diye, bir sürü kurt masalı okudu, **elimde avucumdakinin** topunu silip süpürdü. (s.178)
- Nuri'nin efendisi Çil Hasan, onu hep "Sütü bozuk piç" diye paylar, ona **sabahtan akşama** çapa çapalatırdı. (s.182)
- İki aydan beri gizli sıtmayla yatağına mihli kalmış karısı, dövüne dövüne ölünün yanına varmış, saldığı çığlıklarla **hısım akraba**, karı kızan bütün köyü başına toplamıştı. (s.183)
- İki aydan beri gizli sıtmayla yatağına mihli kalmış karısı, dövüne dövüne ölünün yanına varmış, saldığı çığlıklarla hısım akraba, **karı kızan** bütün köyü başına toplamıştı. (s.183)
- Bunun üzerine Çil Hasan'ın bütün **hısım akrabası** Nuri'yi yerden yere vurmaya bir akrabalık ödevi sandılar. (s.183)
- Senin de **çoluğun çocuğun** var. (s.183)
- Korkmaya gelince, bu kayıkta **fakir fukaranın** altı aylık kumanyası, bir de canları var. (s.187)
- Onu **eşi dostu**, "Leş kargası" anlamına, "koraka tzi psofizmenus" diye anarlardı. (s.189)
- **Eşe dosta** çapkınca göz kırparak, "Bu bıyıklarla nice yürekler şişledim!" derdi. (s.191)

- Oraya varınca, binanın önünde, iki kişinin kovalarla su getirmekte, yaya kaldırımında **enine boyuna** yayılan kan lekesini süpürgelerle temizlemekte olduklarını gördü. (s.205)
- **Tepeden tırnağa** göz kulak kesilmiş olan dinleyiciler görünmeyen iplerle harekete getirilmiş gibi hemen tasdik yollu baş sallayarak, “Aman efendim, ne büyük hikmet, adeta bir vecize!” ya da “Ne büyük söz!” gibi şeyler söylediler. (s.207)
- **Eş dost** başlarını üzüntüyle sallayarak, “Tam düğüne gittiler!” derdi. (s.209)
- Güverte, takıntı olacak **ıvır zıvırlardan** pembe yanak gibi tertemiz tıraş edilip perdahlanırdı. (s.213)
- Motor dairesinde **tepeden tırnağa** kadar makine yağı ve mazota bulanmış olan Davut, kapkara bir cehennem zebanisine benziyordu. (s.215)
- Bundan dolayı tayfanın hiçbiri, kadınlarından, **çoluk çocuklarından** mektup alamamışlardı. (s.221)
- Bir eli dümen yekesinde, bir eli kılavuz ipinde, **tepeden tırnağa** kadar dikkat kesilmişti. (s.238)
- Kendisi de keçileri önüne katar, hazin hazin ağustos böceklerini dinleye dinleye, **dağlara taşlara** baka baka, yavaş yavaş köye dönerdi. (s.242)
- Hatta Tahmişçiler’deki Hacıdede camiinde beş vakit namazın her birinde ön safta yer alır, haysiyet, şeref ve **saç sakal** sahipleriyle konuşurken, her günkü olaylar hakkında hem söylenmesi, hem de anlaşılması kolay ağırbaşlı fikirler ortaya koyardı. (s.250)
- Şefik Bey, orağı eline alınca, acemice **sağa sola** sallamaya koyuldu. (s.252)
- Şefik Bey’e, “A beyim **çoluk çocuk** eğlendirmenin sırası mı? Teşekkür ederiz. Şimdi iş görmenin sırası. Açlıktan ölmek için, çalışmak zorundayız, öğrenecek vaktimiz yok!” diye bağırdı. (s.252)
- Bir yerin **çalısına çırpısına** dalların duruşuna bir göz attı mıydı, orada çok mu, az mı rüzgâr, hangi rüzgâr esiyor, hemen kestiririm. (s.255)

- Tiycan erkeğin hayranlığını gördü, bakışının karanlığında bir şey yandı, sonra **yüzü gözü** gene durgunlaştı, içinden, “Demek ki kayıkla gelen Reşadiye bucak müdürü işte bu adammış!” dedi. (s.258)
- Zaten onlar, ta çocuklarından beri, **karı kocanın** birbirlerine karşı duymaları gerekli olan duyguları kitaplarda okumuşlardı. (s.264-265)
- Madem ki dayayıp döşedikleri “Enteriyörlerini” ziyarete gelen **eş dost**, onun şıklığını, zarafetini görerek, kendilerini kutlayıp kıskançlıktan çatlıyorlardı, demek ki, eşyaya ödenen bunca para, boşuna harcanmıştı. (s.265)
- **Tepesinden tırnağa** dek yasa kendisiydi. (s.269)
- Hatta ilçede, dedikodular, **köşe bucak** kendisini kız oğlan kız olmadığını bile fiskos etmeye başlamışlardı. (s.271)
- Kapının önüne varılınca, **eş dost** göreneğe göre, güveyi adamakıllı yumruklamışlar, kapıyı da, Apak Efendi’yi de öyle bir iştahla tekmelemişlerdi ki; çerçevesiyle birlikte devrilen kapının bıraktığı açıklıktan Apak Efendi bir top güllesi gibi içeriye fırlamıştı. (s.271)
- Dükkânı kapadıktan sonra, **eş dostla** birlikte Apak Efendi kafayı tütsülerken, ileri geri, abuk sabuk sözler etmiş, caka ve afur tafur sırasında şuna buna dil uzatarak şiddetle birkaç tokat yemişti. (s.277)
- Dükkânı kapadıktan sonra, eş dostla birlikte Apak Efendi kafayı tütsülerken, ileri geri, abuk sabuk sözler etmiş, caka ve afur tafur sırasında **şuna buna** dil uzatarak şiddetle birkaç tokat yemişti. (s.277)
- Bu olayda bir olağanüstülük yoktu; bunlar **aşağı yukarı** her gün olan şeylerdi. (s.277)
- Çünkü Karakız **öteye beriye** gidebilir, yorulmak bilmeden tütün işler, tarla ayıklar, incir devşirebilirdi. (s.284)
- Bu ihtiyarlıklarında, **çoluksuz çocuksuz**, çifte ve çubuğa yardımcısız, pek de tek başlarına kalmışlardı. (s.285)
- Keçilerin, ineklerin ve çift öküzlerinin gözleri ışıktaki, **irili ufaklı** yeşil ve pembe mücevherler gibi parlıyordu. (s.286)

Belirsizlik

- Âşar vergisi, **şu bu** vergisinden ötürü başları fena halde darda kalanlar, “Ah gözünü sevdiğim Deniz Defterdarımız bir görünöver gayrik!” diye ah çekerler, birbirlerine, “Deniz Defterdarımız Tekirburnu’nda görünmüş” diye müjdelerlerdi. (s.12)
- İşte bundan dolayı **ara sıra** büsbütün kalınlaşan iri sesi bir iniltiydi sanki. (s.29)
- Köydeki sarımsak ve sidik kokan evinde, **iki-üç** kişi birkaç günlük sarhoşluktan kusa kusa ayrılırken, bir o kadarı da haytaca ve hoyratça gülerek, birkaç gün sürecek olan eğlenceye gelirlerdi. (s.29)
- O iki kara parçası arasındaki daracık sular, bir ölünün hemen hemen büsbütün kapanmış kara kirpiklerinin arasında **hayal meyal** ağaran bir göz akı gibi durgundu. (s.32)
- O **dört-beş** beşbirliği elde etmek için dünyalar kadar zahmete katlanmıştı. (s.35)
- **Yirmi otuz** namlu ağzından dil dil kıpkızıl çakan yaylım Kerimoğlu’nu delik deşik etti. (s.37)
- Çok şükür güzellik tellalığına dadanalı, cebim **beş on** kuruş gördü. (s.41-42)
- Haşmet Bey’in **beş altı** şişe şampanyayla şişen gövdesi, koltuğunun üzerine yayılmış, akli ise düşler alemine dalmış bulunuyordu. (s.45)
- Cura yalnız yatıp kalktığını, **ara sıra** erkek kardeşinin geldiğini söylemişti. (s.54)
- ...yüzünü düzeltir, o arada da içinden, teklifi yapacak olanın malını mülkünü hesaplar, öne süreceği şartlarını **sıra sıra** seferber eder, hatta hayal gözünün önünde çoktan, pür senet, pür sepet, tepeden tırnağa dek pür duvak, pür dantela ve pür gelin görünürdü. (s.55)
- Bana kira parasına tutulmak için **ara sıra** balık getiriyor. (s.69)
- Hoşbulduk Selim Dede, **beş-altı** gün uğraştı, yavruları balıkla besledi, koynunda barındırdı, ısıttı, bu uğurda hemen hemen susuz kaldı ama onları bir türlü uçuramadı. (s.77)
- Kızların avlulardan -eğer artarsa- yemek artıklarıyla geçinen, habire tüy kabartıp uyuklayan **iki üç** uyuz tavuk; çalı çırpıyla yapılmış ağıldaysa bir inek, birkaç da keçi vardı. (s.81)

- **Dört-beş** yaşındayken Elif kızın yaramazlığını, çevikliğini, neşesini görenler; “Babası sağ olsaydı, mutlaka bu kız onunla pars avına gider de, ikinci bir Mazılı Hacer olurdu” derlerdi. (s.85)
- Ağızlarından **görünür görünmez** teller salıyorlardı. (s.90)
- Ama sert el çırpışlarına benzeyen kanat şakırtılarıyla, başaltından apansız **beş on** güvercin çıkınca Aliş adeta ürktü. (s.91)
- Kayıkta **bir iki** ufak tefek delikten başka yara yoktu. (s.92)
- Bu müjdesine karşı, üç ablasının, dudaklarında pek kısa süren, **belli belirsiz** bir memnuluk gülümsemesinden sonra, adeta üzülp surat astıklarını gördü. (s.93)
- Çünkü **iki üç** gündür burada çelebiler -yani frenk eksperleri- harıl harıl tütün satın alıyor. (s.101)
- Fakat **ara sıra** karnının içinde birisi bir davula çomak sallarmış gibi bir “güm” oluyordu. (s.106)
- Böylece durup durup yine yol alırken Emine **bir-iki** kez Alyanak’ın yüzüne bir Tanrıya bakarmış gibi bakarak, kızara kızara, “Aydın’da nikahımız kıyılacak değil mi?” diye soruyordu. (s.109)
- **Ara sıra** da “Hey! Hey!” diye sesini salıveriyordu. (s.109)
- **Bir iki** ay böylece kıyı bucağın dönüp dolaştıktan sonra Aydın’a vardılar. (s.111)
- Emine de **sağda solda** dolaştıktan sonra Aydın’a gelmişti. (s.111)
- Gece yatacak bir yer bulamayıp boyuna yürüdüğünü, gündüzse, **ötede beride** sokak sokak gezerek iş aradığını, süprüntülerin döküldüğü yerleri kollayıp, geceleri köpeklerin, kedilerin arasına karışarak oralarda yiyecek bir lahana koçanı, bir patates kabuğu aradığını... (s.112)
- Annesinin oyuklarla çatılı yüzüne, rüzgârların savurduğu sert, kır saçları çarparken, bir heykel gibi orak elde dimdik durduğunu ya da öteki kadınların oraklarıyla birlikte kendi orağı güneşte şimşek gibi çakınca altın başakların üst üste düştüğünü; kendinse, yok denecek kadar kıt paçavralar içinde keçi çobanlığı ettiğini **hayal meyal** hatırlardı. (s.117)
- Saman kümesi üzerinde hastalanan annesi **iki üç** gün çırpınmıştı. (s.118)

- Artık koşmuyor, usul usul yürüyor, **ara sıra** yavaşca, “Sap sokağa!” diye mırıldanıyordu. (s.125)
- Gözlerine **ara sıra**, acısını anlatmayı bilemeyen çocuklara has olan o şaşakalmış, o dalgın bakış, kayıp geliyordu. (s.126)
- Taştan ürken ahtapot **bir iki** kulaç suya kaçarak, hem daireler çeviriyor hem de avını paralıyordu. (s.129)
- Ne var ki yalnız kaldığı, ya da kimsenin kendisine bakmamakta olduğunu bildiği zamanlar, çatık kaşları çözülür, gözleri, göz yuvalarının içinde daha da çukurlaşır gibi olur, ağzının duruşunda garipsi bir hal, dudaklarında ise göz seğriyişine benzeyen **görünür görünmez** bir titreyiş peyda olurdu. (s.138)
- **İki-üç** gece önce Aliş portakal ağacından badem kümesinin üzerine düştükten sonra, Çakırkız’ın önüne önüne dikiliverince, kızın bütün kanı ateş kesilerek baş döndürücü bir hızla tepeden tırnağa gövdesinde girdaplanmış, kasıklarında bir titreyiş duymuş, bacakları eriyor gibi olmuştu. (s.154)
- Ve o dedikoduya kulak verirken biraz gecikir de, aş **belli belirsiz** yanarsa ondan ne çıkardı a canım? (s.156)
- Bir an gözleri o **görünür görünmez** kırmızı ışığa takılakaldı. (s.157)
- **Ara sıra** ta uzaklarda, denizde, sanki toplar patlıyordu. (s.169)
- Denizin yüzünde **ara sıra** boğulmakta olan bir insanın şıprıtısından başka bir şey kalmadı. (s.173)
- Kıyıda yaya olarak **beş altı** dakika uzakta olan Yoran’dan da, yardım için kadın erkek koşup gelmişlerdi. (s.174)
- Dalgıçlar **sekiz on** tonluk motorlu ya da motorsuz kayıklarla sünger avlarlar. (s.176)
- Bu teknelerde, geceleyin, **yirmi otuz** dalgıcı, havacıyı, kürekçiyi, sondacıyı, onlara ait araçları, aylık kumanyayı, denizden çıkaracakları çuvallar dolusu süngeri barındıracak yer yoktur. (s.176)
- Gündüzün küçük kayıklar depozito kayığından ayrılarak, her yöne **beş on** mil uzaklara kadar giderler. (s.176)

- Dalgıçlar yılın **yedi sekiz** ayını denizde geçirdikten sonra, iyice sarhoş olmayı, paralarıyla har vurup harman savurmayı, bir iki kişiyle al takke ver külah kavga etmeyi canlarına minnet bilirdi. (s.179)
- Dalgıçlar yılın yedi sekiz ayını denizde geçirdikten sonra, iyice sarhoş olmayı, paralarıyla har vurup harman savurmayı, **bir iki** kişiyle al takke ver külah kavga etmeyi canlarına minnet bilirdi. (s.179)
- Megafon; “Aman bre Etem, bu sertlik sanki ne? **Birer ikişer** atsak, iştahlı iştahlı, ateşli ateşli iş görürüz” dedi. (s.180)
- Kristal Bar’a gittikçe bile, anca beraber kanca beraber, diyerek, onu da **ardı sıra** sürüklüyordu. (s.192)
- Başkalarının bir göz atışı ile bakıp geçtikleri, **bir iki** sözcüklük açıklamayla ya da bir gülümsemeyle bir kıyıya sürülüp unuttukları ufak tefek izlenimler, o denizcileri uzun uzun uğraştırır. (s.194)
- Güney kıyıları açıklarında, denizin sonsuz sessizliği içinde, sıra ateşiyle bağrıları yanan gemiciler, bazen ta uzaklardan, **işitilir işitilmez** birtakım türküleri duyar gibi olurlarmış. (s.196)
- **Ara sıra** gözlerini dalgınca yavaş yavaş döndürünce bile, sanki o önünde değilmiş ya da saydammış gibi, bakışı uzaklarda kayboluyordu. (s.200)
- **Ara sıra** bakışında, her zamankinden daha tatlı bir yumuşaklık görülüyordu. (s.200)
- Dudaklarından, göz seğriyişine benzeyen, **görünür görünmez** bir titreyiştir geçiyordu. (s.200)
- Hem katıla katıla gülüyor, hem katıla katıla ağlıyor, **ara sıra** da vahşi vahşi içini çekiyordu. (s.203)
- Kapıcı, dizlerini vura vura, yapmacıktan gözlerini sıkı sıkı, “Ah, sorma evladım, **bir iki** saat önce bir kaza oldu, ta yukarıki kattaki penceren, zavalıcık düştü. Paramparça oldu” dedi. (s.205)
- **Bir iki** saat içinde vapurdan alınmasını istediğiniz neyse, onu hemen bulup çıkarırlar. (s.208)
- Bu gürültüde Davut kendisine ne dendiğini **hayal meyal** işitebildi. (s.214)

- **Yedi-sekiz** mil ötede, Güllük görününce, ambardakiler de yavaş yavaş kendilerine gelmeye başladılar. (s.216)
- Bazı geceler, kıyı bölgeleri insanları, sisler arasında bir geminin yanaşır gibi olduğunu fark edince, geminin içinde **hayal meyal** seçilebilen denizci gölgelerinin, tanıdıkları kaptanların yahut tayfaların birinden birine benzetirler. (s.217)
- Bazı yerlerde, yüz yaşındaki koca melengiç ağaçlarını saman çöpleri gibi kırıp kırıp yerlere çalmış, hırlayan dalgalarının bir pençe salışıyla, kıyıda, deniz yüzünden on, on beş metre yükseklikte bulunan **iki üç** tonluk dağ parçası gibi kayaları sökerek, denizin yedi sekiz kulaç dibine çekmişti. (s.218)
- Bazı yerlerde, yüz yaşındaki koca melengiç ağaçlarını saman çöpleri gibi kırıp kırıp yerlere çalmış, hırlayan dalgalarının bir pençe salışıyla, kıyıda, deniz yüzünden on, on beş metre yükseklikte bulunan iki üç tonluk dağ parçası gibi kayaları sökerek, denizin **yedi sekiz** kulaç dibine çekmişti. (s.218)
- Fırtına değil de, sanki depremmiş gibi, **ara sıra** taş ev, ta temelinden zangır zangır sarsılıyordu. (s.218)
- **Aldatsam aldatsam** başkasını aldatırım, kendimi aldatamam a! (s.225)
- Direkteki makaraların ya da küpeştedeki cıvataların **ara sıra** cık... cık... edişine, bazılarının dış gıcirtısı karışıyordu. (s.226)
- Ufuktaki buğu ardında **hayal meyal** ağaran yeni hilal, bir gelinin sanki duvak arkasında sezilen gülümsemesiydi. (s.227)
- Zifiri karanlık bir odada, havada yüzer gibi, tavana çıkan, **sağa sola** giden ay gibi parlak bir insan gövdesi düşünülün; dalgıçlar tıpkı öyleydi! (s.227)
- Hatta Çil Fevzi kendisine, “Hani sen de bilirsin, **on on beş** kere balığa gidersen de, hiçbir şey çıkmaz, bu sanatın Allah belasını versin, diye bu işi bırakmak üzereyken, son bir kez denize çıkarsın.” demişti. (s.228)
- İşte o son kez, inadına o kadar çok balık çıkar ki, gene öyle tutmak umuduyla, **iki üç** yıl boşu boşuna balık peşinde koşar, hapı yutarsın. (s.228)
- **Ara sıra** hafifçe kaş çatıyor, dişlerinin arasından duyulur duyulmaz bir, “Fena!” diyordu. (s.238)

- Ara sıra hafifçe kaş çatıyor, dişlerinin arasından **duyulur duyulmaz** bir, “Fena!” diyordu. (s.238)
- Şaban Kaptan’ın, **beş-on** dakikadan beri, kaşları çatıldıkça çatılıyor, yüzüne düşen bir üzüntü gölgesi de gitgide koyulaşıyordu. (s.238)
- Köyde kendi yaşında bulunan **beş altı** kız, gençliğin ne kadar geçici olduğunu anlamışlar, birkaç yıl önce çocuk olanların da sere serpe boy atarak, erkeklerin gözlerini çelmeye başladıklarını görmüşlerdi. (s.242)
- Köy **görünür görünmez**, kaymakam, atını sürerek öne geçti ve hücum hazırlanan bir süvari subayının kılıç çekmesi gibi bastonunu kaldırarak, “Çal!” işaretini verince, ayakkabılarıyla yürüyen, bunun için de kafilenin önünde giden cortcortcuyla kafilenin kuyruğuna düşerek ayak sürçen davulcu, artık verdiler dumanı! (s.248)
- Anadolu’da Reşadiye bucağına müdür atandığı emrini alınca, tarım ve hayvan yetiştirimi hakkında **şurada burada** duyduklarını aklında tutarak, bu bilgileri, bilgisiz köylülere aktarırsa büyük faydalar sağlayacağını umuyordu. (s.251)
- Onarım işinin ancak Milas’ta yapılabileceği ve **beş on** gün süreceği açıklandı. (s.251)
- Şefik Bey, **ara sıra** adamı göz ucuyla süzüyor, içinden, “Yaradan’ın işi mi yoktu ki böyle kargacık burgacık adamı yarattı?” diye düşünüyordu. (s.254)
- **On- on beş** tanesini, bizim kulübenin damının kenarına saplardım. (s.255)
- **Elli altmış** adım yürüdüktan sonra, başını döndürüp baktı. (s.264)
- Tiycan **yedi-sekiz** gecedir evin içinde yatmıyordu. (s.266)
- **Şöyle böyle** diyerek Apak Efendi’yi de kaçırdı mı, kala kala ona artık ölünceye kadar bekar kalmak kalıyordu. (s.270)
- Mektubun yazılıp gönderilmesinden **dört-beş** gün sonra, Afife Hanım ilçeye döndü. (s.277)
- Fakat içinden **hayal meyal** seziyordu ki, onlar dünü ve ölümü, kendisi ise yarını ve hayatı savunuyordu. (s.280)
- Üç kızın kapıya bakan yüzleri, odanın alaca karanlığında, **hayal meyal** ağarıyordu. (s.283)

- Elinin **sezilir sezilmez** bir iki sıvayışı ile, kovanın içine sıcak sıcak buğu salan, cömert bir süt hüzmesi şarladı. (s.285-286)
- Eşkiyadan korktuğumuz için **yirmi-otuz** yolcu bir olduk. (s.291)
- Demek, orası basılırken kafa patlatmak, kemik kırmak gibi ciddi işler değil, **olsa olsa** yumruklanan, tırnaklanan bir-iki yüz, yedi-sekiz efenin çığlıklar salan Kara Kancığı saçlarından tutup dağa doğru sürüklemeleri olurdu... (s.298)
- Demek, orası basılırken kafa patlatmak, kemik kırmak gibi ciddi işler değil, olsa olsa yumruklanan, tırnaklanan **bir-iki** yüz, yedi-sekiz efenin çığlıklar salan Kara Kancığı saçlarından tutup dağa doğru sürüklemeleri olurdu... (s.298)
- Demek, orası basılırken kafa patlatmak, kemik kırmak gibi ciddi işler değil, olsa olsa yumruklanan, tırnaklanan bir-iki yüz, **yedi-sekiz** efenin çığlıklar salan Kara Kancığı saçlarından tutup dağa doğru sürüklemeleri olurdu... (s.298)
- Gözleri talan, kazan, saldırı susayışıyla kan çanağına dönmüş **beş-altı** silahlı erkek, içeri saldırdı. (s.299)

Niteleme

- Yalnızca Şaban Ağa'nın tartarken, **şak şuk** diye yağlı çelik mihver üzerinde kaydırıldığı tunç tartıların şarkırtısı duyuluyordu. (s.48)
- Çünkü yürürken, her adımda bir, kundurası "**çling, ding!**" ediyordu. (s.63)
- İşte o zaman ölüm korkusuyla, **vura kıra**, her şeyi çiğneye çiğneye kaçarlar. (s.123)
- Akşamleyin **tek tük** parlayan yıldızların o seyrek serpintisine karşılık, şimdi gök gürültüsünü andıran bir yıldız kalabalığı vardı. (s.140-141)
- Önce kendilerine sağdan soldan verilen tahta kaşıkları, **şikkıdı şık**, şikkıdı şık, şakırdatıp durdular, göbek attılar. (s.173)
- Önce kendilerine sağdan soldan verilen tahta kaşıkları, şikkıdı şık, **şikkıdı şık**, şakırdatıp durdular, göbek attılar. (s.173)
- **Uzaktan uzağa** bir gök gürültüsü, bir davul gümbürtüsü gibi patırtılar duyuluyordu. (s.178)
- Bu sabah burada iken beni çocuklarla çağırttı. **Dazıra dazır** eve koştum. (s.178)

- Ateşoğlu'nda, **kayıtsız şartsız** yaşanmış bir deniz hayatının kendisine sunmuş olduğu hemen hemen tanrısal bir umursamazlık vardı. (s.211)
- Birkaç gün önceki Provezza fırtınası yüzünden bütün gemiler, sırayla ölü dalgalar üzerinde yavaş yavaş kalkıyor, sonra denizde bazen -uzaktan işitilen birkaç seyrek çan sesini andıran- **dıngg! dıngg!** Edişlerle ilerliyorlardı. (s.222)
- **İçten içe** gönüller, birbirine kaynamıştı. (s.222)

Abartma

- **Uçarla kaçar** elinden kolay kolay kurtulamazdı. (s.23)
- Turist vapurları uğradıkça, ne yapmağımı gerektiğini bana **uzun uzadıya** anlattı. (s.41)
- “Evlialar sükün etti!” diye **çıgılık çıgılığa** kaçıştılar. (s.105)
- “Biz de ne olsa onun **kulu kölesiyiz**” diye direktmişti. (s.136)
- Çoğunun vahşi bir kinle yanarak hırçın gülen, sırlı bir özlemle **yalvarıp yakaran** bakışları vardı. (s.159)
- Dağa götürülüp **oynatılan oynatılana**, kahpelik artık aldı yürüdü... (s.298)

Süreklilik

- Allah göstermesin -yüreğinin en ince bir köşesinden düşman sızabilirdi içeriye- ne var ki; **doğdu doğalı** para kasasındaymış gibi içinde kapalı kalmış olan yüreğinin insana doğru o akışı setlerini aşıp geçen büyük sular gibi kurtulup boşandıkça ferahlıyordu. (s.30)
- Yetmişlik Barba Vangel, hemen hemen **doğdu doğalı** balıkçılık ederdi. (s.33)
- **Doğdu doğalı** yaradılışı açık denizlerde ve karalar üzerinde, rüzgârı, yıldızı, güneşi, kuşlarla balıklarla yaşamış olan Selim Dede onların huyunu suyunu- bu arada da tehlikeyi sezen ana martıların yumurtalarını kurtarmak için kendilerini feda ederek- yuvadan uzaklaştıklarını iyice biliyordu. (s.76)
- Nazif **oldum olası** bekar olduğu için Alyanak Cafer'e üstelik de bir kadının yaptığı ev işlerinin topunu da gördürürdü. (s.97)
- **Gece gündüz** kafa çekmeyi pek severdi. (s.111)

- Dışarıda deniz harlayarak **gidip geliyor** dalgalar kıyıda evin tavanında ağaran yankılar yürütüyordu. (s.156)
- Yalnız kıyıda kumsalda dalgaların fişst fişst ötmesi, kayıkların **ine çıka** beşiklenmesi, gözlerin hepsini de ağırlaştırdı. (s.226)
- Günlerden beri kayıkta **sabah akşam** yediği galetalar, artık canına tak etmişti. (s.251-252)
- Çünkü kendi vicdanım, beni **gece gündüz** aynı cürümle itham ediyor. (s.273)
- Bundan başka, Şefik Ulvi Bey, **doğdu doğal** içinde yaşamış bulunduğu İstanbul kenti tarafından, adamakıllı otomatize edilmişti. (s.290)

Birliktelik

- Küçük sandalında bir başınaydı, **kendi kendine**, “Behey Kerimoğlu para kovalayıcı sünepelerden de, kendin gibi haydutlardan da olmamak mümkün değil mi?” diye soruyor ve uzaktaki kıyıya doğru dümen kullanıyordu. (s.12)
- **Kendi kendine**, “Sanki bu deniz kuşundan ne farkım var? İnsan mıyım ben sanki?” diye düşündü. (s.18)
- Sevginin güle güle kendini verişi, **gövde gövdeye** sarmaş dolaş, dudakların kan tüte tüte ısırışı, hiçbir zaman düşmanların gırtlak gırtlığa, diş dişe kitlenişi kadar ateşli, inatlı olamaz. (s.25)
- Sevginin güle güle kendini verişi, gövde gövdeye **sarmaş dolaş**, dudakların kan tüte tüte ısırışı, hiçbir zaman düşmanların gırtlak gırtlığa, diş dişe kitlenişi kadar ateşli, inatlı olamaz. (s.25)
- Sevginin güle güle kendini verişi, gövde gövdeye sarmaş dolaş, dudakların kan tüte tüte ısırışı, hiçbir zaman düşmanların **gırtlak gırtlığa**, diş dişe kitlenişi kadar ateşli, inatlı olamaz. (s.25)
- Sevginin güle güle kendini verişi, gövde gövdeye sarmaş dolaş, dudakların kan tüte tüte ısırışı, hiçbir zaman düşmanların gırtlak gırtlığa, **diş dişe** kitlenişi kadar ateşli, inatlı olamaz. (s.25)
- İki kayık **borda bordaya** rampa oldular. (s.35)

- Baş köşedeki masada Kokoz Cemal, göbeği iri, ensesi kalın, muhterem, muhteşem bir adamla **karşı karşıya** oturuyordu. (s.38)
- Annesi Haşmet Bey'e kahve pişirmek için, ta öteki tepedeki komşusundan ödünç kahve ve şeker almak üzere dışarıya çıkınca, Haşmet Bey kızla **baş başa** kalmıştı. (s.50)
- Başını önüne eğik, göğsündeki dikenleri çıkarırken **kendi kendine** yüksek sesle "Eşek!" diye bağırıyordu. (s.52)
- Hatta ötede, Tepecik'teki evinin kapısının eşliğinde **yan yana** oturmakta olan üç çocuğunu da tanıyabiliyordu. (s.59)
- Bunları duyan babası, üzülerek başını sallar, **kendi kendine**, "Bu çocuk bu dünyada nasıl yaşar yahu?" diye acı acı söylenirmiş. (s.60)
- Hoşbulduk onu "Na! Na! Naaaa!" diye çağırınca, mutlaka gök, yahut deniz mavilerinden beyaz bir nokta olarak peydahlanır, ağara ağaragelir, omzuna konar gözlerini balıkçıya çevirerek, onunla **göz göze** kalırdı. (s.68)
- Kadın **kendi kendine** söyleniyordu. (s.86)
- Rüzgârlar Karakız'ı tuhaf bir dağ patikasıyla **karşı karşıya** bıraktılar. (s.87)
- Kıyıda uzanırken eğer uyumuyorsa mutlaka **kendi kendine** usul usul bir türkü mırıldanırdı. (s.90)
- Çünkü bir yelken yapmak için evdeki dört abla hanımla **boğaz boğaza** gelmek gerekti. (s.92)
- İki çocuk bir kayanın üzerinde **yan yana** otururlar, ayaklarını sallaya sallaya mavi dağların daha ötesindeki mavi göklere bakakalırlardı. (s.97)
- Kahveden ikisini gözetlemekte olan Rüştü, **kendi kendine**, "Bu iş olmadı galiba!" dedi. (s.101)
- Her teftişte çıkarken **kendi kendine**, "Lutfullah, gözünü dört aç! Sakın ha can boğazdan gelir, beygirin ölümü arpadan olsun, yollu sözlerle tikiştirme. Sonunda yine sıkıntı çekersin" derdi. (s.107)
- **Yan yana** tin tin taban teperken Emine gülümsüyordu. (s.109)

- Alish **kendi kendine**, “O kendisinin de bulunmasını ne kadar istediği anlamaz mı, zaten evlendiğimi duyunca düğünde bulunmuş kadar sevinmez mi?” diye düşünerek avunuyordu. (s.154)
- Örneğin, bir aralık birinci mevki güvertesinden bakmakta olan bir kıza gözü kaydıkça, **kendi kendine**, “O kamara yolcusu, bense güverte yolcusuyum, ben ona bakmamalıyım” diye düşünerek ciddi durmaya, o yana bakmamaya karar veren bir genç öğrencinin gözleri, pusula ibresinin hep kuzeye baktığı gibi, yine hep kıza kayıyordu. (s.170)
- İkisi de durup kısa bir süre **göz göze** kaldılar. (s.171)
- Naim, Nuri ve ötekiler **kol kola** girmişler, uçuyorlardı. (s.184)
- **Yürek yüreğe**, omuz omza, kayıklarına doğru ilerliyorlardı. (s.185)
- Yürek yüreğe, **omuz omza**, kayıklarına doğru ilerliyorlardı. (s.185)
- Akşam olunca, Davut Kristal’de kadınla gene **karşı karşıya** oturdu. (s.196)
- Davut’a öylesine yanaştı ki; **kirpik kirpiğe**, dudak dudağa gelir gibi oldular. (s.198)
- Davut’a öylesine yanaştı ki; kirpik kirpiğe, **dudak dudağa** gelir gibi oldular. (s.198)
- Gene eskisi gibi **karşı karşıya** oturdular. (s.200)
- Sesimi salıverince **kendi kendime** içimden “Sen yalansın! Sen yalansın!” diye bağıyorum. (s.225)
- Bakışı donuk ve kurşuni idi. Nuri’yle **göz göze** geldiler. (s.235)
- **Kendi kendine**, “Bu halt, bir milyon liraya bile yutulmaz a! Ne var ki giriştik bir kere... Eh, biraz para demektir! Marmaris’te bizimkine göndeririz. Aman, çabuk bitireyim de, bir an önce, Marmaris’e gideyim! Burada içime fenalık geliyor” dedi, uzun uzun içini çekti. (s.236-237)
- Konuşa konuşa **yan yana** yürüdüler. (s.259)
- Fakat, Tiycan’la **yüz yüze**, göz göze gelince, bakışları düello edenlerin kılıçları gibi, bir an birbirine takılakalıyordu. (s.261)
- Fakat, Tiycan’la yüz yüze, **göz göze** gelince, bakışları düello edenlerin kılıçları gibi, bir an birbirine takılakalıyordu. (s.261)

- Bir usta marangoz da, bir kenara atılmış duran bir alete -o aleti mükemmel bir yapıtı yaratmakta ustalıklı kullanacağını düşünerek- bakarken, **kendi kendine** mutlaka Karakız gibi gülümserdi. (s.263-264)
- **Yan yana** durarak, bakakaldılar. (s.266)
- Kıyıya çarpan, sonra gerisin geriye açıklara giderken yelelerini rüzgârda uçura uçura yuvarlanmakta olan dalgalar **koyun koyuna** geliyor, karışıyorlardı. (s.269)
- Dört bekar kadın, işte doğup büyüdükleri bu evde, şimdi **karşı karşıya** sessiz duruyorlardı. (s.279)
- Asıl gerçeğe gelince, dördümüz buracıkta oturmuş, anamızdan emdiğimiz sütü fitil fitil birbirimizin burnundan getirerek **kendi kendimizi** yiyip bitiriyoruz. (s.282)
- **Kendi kendine** “Şefik Ulvi! Onun sana gönderdiği mektuba kulak asma. Kadın gene kadındır!” demiş ve Karakız’la göz göze gelince, bakışların arzuları, arzuların anlamlı iç çekişleri, ah vahların da okşayışları çekeceğini ummuş, “Bundan sonra da ne olacağı belli değil mi, ya...” diyerek, Karakız’ın yanına varmıştı. (s.293)
- Kendi kendine “Şefik Ulvi! Onun sana gönderdiği mektuba kulak asma. Kadın gene kadındır!” demiş ve Karakız’la **göz göze** gelince, bakışların arzuları, arzuların anlamlı iç çekişleri, ah vahların da okşayışları çekeceğini ummuş, “Bundan sonra da ne olacağı belli değil mi, ya...” diyerek, Karakız’ın yanına varmıştı. (s.293)
- Bu ahırın eşliğinde, çocuğuyla **yan yana** çömelmiş, akşamları gurubu seyretmişti. (s.294)
- Kendisine sokulan çocuğun da ta can evinden merakla **yan yana** dudaklarına gelen sorgularına cevap vermişti. (s.294)

Tezlik

- **Durup dururken** tutmakta olduğu yekeyi apansızın ve iki kolunu denize doğru fırlatarak, “Kaldır, öyle ise kendini denize at!.. Al be deniz artık beni!” diye bağırdı. (s.12)
- Köye **varır varmaz**, kanısını ispatlamak için, kaçmış olan kadınlara beşibirliği göstermeyi aklına kurmuştu. (s.21)

- Danacıların Hanife’yi **dinler dinlemez**, Hacı Resul şalvarını sallaya sallaya, soluğu dosdoğru Ötegiller’in evinde aldı. (s.26)
- Kerimoğlu Mersincik’e **varır varmaz**, arkadaşlarından ayrıldı. (s.35)
- Kıyıya ayak **basar basmaz** eskiden kalma adetine uyarak, çepeçevre bir göz gezdirdi. (s.36)
- Bir kayığı **görür görmez**, “İşte bu kayık, on gün önce sağa geçmişti” derdi. (s.83)
- Erkekler onu **görür görmez** elleriyle pantolon ceplerindeki ufaklıkları şingirdatarak, “Veresiye” diye bağırmaya koyuldular. (s.120)
- Tiycan **uyanır uyanmaz** gövdesinin bembeyaz aydınlanmış olduğunu görünce şaşırıldı. (s.131)
- Şafak **söker sökmez** Megafon Şaban Kaptan’ın çoluğunu çocuğunu Raziye’nin babasına gönderecek, onu isteyecekti. (s.143)
- Gün **ağarır ağarmaz** doğru deniz kenarına yollandı. (s.144)
- Onu **görür görmez** süngerci Naim; “Yahu nerdesin?” diye sordu. (s.178)
- Şefik Bey, **giyinir giyinmez**, fotoğraf makinesini cebine koymayı unutmadı. (s.260)
- O gün, Tiycan’ın yüzüne **bakar bakmaz**, onun bir dalavere çevirmekte, bir tuzak kurmakta olduğu hakkında Şefik Bey’de beliren işkillerin topu da dağıldı. (s.263)
- Köye **gelir gelmez** gerek Danacıların Hanife’den, gerek başkalarından, köyde edilekonulmuş olan bütün dedikoduları duymuştu. (s.272)

3.4.2.1. Tekrar Biçimde Oluşan İkilemeler

Güçlendirme

- “Kerimoğlu kıyı boyu geliyooo/**Tıp tıp** etsin zenginlerin yüreği” diye seslerini fişekler gibi salıverirler, topuklarını sert ve kısa tak taklarla yerlere çakarlardı. (s.10)
- Kerimoğlu kıza **dik dik** baktı. (s.15)
- **İçin için** ise, çocuğu bir daha göremeyeceğine, kendisini yardıma çağıramayacağına inanıyordu. (s.18)
- Kerimoğlu kıyı boyu geliyor! / **Tıp tıp** etsin zenginleri yüreği. (s.23)

- **Tıp tıp** eden yüreklerin başında ise Hacı Resul'ün yüreği vardı. (s.23)
- Yirmi otuz namlu ağzından **dil dil** kıpkızıl çakan yaylım Kerimoğlu'nu delik deşik etti. (s.37)
- Yüksekçe bir tepeyi, beyaz taş evleri, çardakları, kahveleri, **hele hele** yel değirmenleriyle süslüyordu. (s.108)
- Öteki "**Hay hay**" diyor, gülüyordu. (s.109)
- Sivrisineklerin -hatta kemikli sivrisineklerin- **vız vız** etmelerine aldırmadan horlamaya koyuldu. (s.111)
- Giyinmesini pek beceremediği için çarşıda, pazarda, sırtında alaca bulaca elbiseleri, yüzünde karası kara, **kırmızı kırmızı** rastık ve bovalarıyla dolaşır dururdu. (s.116)
- İki-üç gece önce Aliş portakal ağacından badem kümesinin üzerine düştükten sonra, Çakırkız'ın **önüne önüne** dikiliverince, kızın bütün kanı ateş kesilerek baş döndürücü bir hızla tepeden tırnağa gövdesinde girdaplanmış, kasıklarında bir titreyiş duymuş, bacakları eriyor gibi olmuştu. (s.154)
- Az önce de göz **göre göre** on kişinin canına kıyacaktı. (s.219)
- Yalnız Nuri, bir şeyin uzaktan uzağa **çat çat** ettiğini duydu. (s.235)
- Kekeme olduğu, patırtı diyeceği zaman "**Pat! Pat!**" edip durduğu için, kendisine bu lakap takılmıştı. (s.247)
- **Hele hele** o mavi gözleri, en içten, en duru gülüşlerle doluydu. (s.253)
- Elimde **topu topu** iki liram ve biraz da bozukluğum vardı. (s.256)
- Tiycan, bunca yıllık göreneğe karşı göz **göre göre** başkaldırdığı halde, Fatma'yla Ayşe, "Gık!" demediler. (s.262)
- Yahu herif, çile çekmekten, musibete uğramaktan, sevginin acı akıbetlerinden, **hele hele** çocuğu düşürtmekten söz ediyordu. (s.273)
- Karakız'ı görünce, "Ha geldin mi?" dedi ve **sevine sevine** mektubu okumaya başladı. (s.274)
- Tiycan'ın işkencesine bir son vermek üzere, içi gülen gözlerle, "**Hele hele** Elif kıza bak, demek ki, Nefise Bacı'yı düşündü, öyle mi?" diye ekledi. (s.284)

Kesinlik

- Dünyada her şeyini kaybettikten sonra elinde **kala kala** şuncağızlar kalmıştı. (s.77)
- Memedekini mi, kundaktakini mi istersiniz, emzirilenini mi, emekleyenini mi, daha on yaşındayken anasından, babasından daha fazla yaşlanmış olanını mı istersiniz, **hepsi hepsi** oradaydı. (s.168)
- **Çıka çıka** karşısına, Karakız çıkmıştı. (s.263)
- Yalnız, aradan çok geçmeden, karyolanın o kutsal nuru sönmüş, ortada **kala kala** tunç, tahta, ciladan ibaret, dört ayaklı bir tahtaboş kalmıştı; öpücükler gibi yumuşacık, kuş tüyleri gibi sıpsıcak gecelikler, örtüler, döşekler de, şimdi basit çamaşır ve pılı pırtı oluvermişlerdi. (s.265)
- Geride **kala kala** kısacık bir an kalmıştı. (s.268)
- Şöyle böyle diyerek Apak Efendi'yi de kaçırdı mı, **kala kala** ona artık ölünceye kadar bekar kalmak kalıyordu. (s.270)
- **Kala kala**, şimdi eski küfürleri tekrarlamak kalıyordu. (s.281)

Sıralama

- Artık karşiki kıyımın kayaları, çalıları **bir bir** seçiliyordu. (s.13)
- Kayalardan birinin apansızın beyaz fıtalı bir çocuğa dönmesini bekliyormuş gibi, onları **teker teker** gözden geçiriyordu. (s.36)
- Mal, **kısım kısım** vapura yükletilecekti. (s.45)
- Vaatleri **perde perde** yükseliyordu. (s.55)
- Haşmet Bey, vaatten vaate **yüksele yüksele**, vaatlerin tepesine, evlenme vaadine yaklaşmıştı. (s.55)
- Felek, Hoşbulduk'un neşesinin dayanıklılığını mı demek istedi, yoksa onu kıskandı mı, her neyse, üç oğlunu **birer birer** mezarlığa gönderdi. (s.66)
- Dokuz yaşındaki bir oğlu, Bardakçı'ya su başı sefasına gidenlere yalınayak olarak **demet demet** marul satarken, akrep tarafından -ayağının topuğundan- sokuldu. (s.66)

- Yavaş yavaş davudilerden başlamış sonra **basamak basamak** baş döndürücü tizlere çıkararak, adeta çıldırtıcı bir çılgılık halini almış. (s.70)
- Köylülere, kayıklara baktıkça, “Zavallılar bir lokma kuru ekmek için, **deniz deniz** gezerler. Allah işlerini denk getirsin” diye dualar ederlerdi. (s.81-82)
- Gerçi Aliş onların en yakınındakine **yüze yüze** gider, sonra da dinlene dinlene adadan adaya geçerdi. (s.92)
- Gerçi Aliş onların en yakınındakine yüze yüze gider, sonra da **dinlene dinlene** adadan adaya geçerdi. (s.92)
- Gerçi Aliş onların en yakınındakine yüze yüze gider, sonra da dinlene dinlene **adadan adaya** geçerdi. (s.92)
- Hep dağ otu **yiye yiye** büyümüştü. (s.96)
- Kalabalık halinde kaynaşan insanların yüzlerine merakla **baka baka** sokak sokak dolaşırlar. (s.110)
- Kalabalık halinde kaynaşan insanların yüzlerine merakla baka baka **sokak sokak** dolaşırlar. (s.110)
- Sırtlarına denkler bağlamış, önüne camlı kutularını asmış, “Basmalar, makaralar, yumaklar, düğmeler!” diye **bağıra bağıra** dolaşıyordu. (s.110)
- Şalvarının kıyısını **parmaklaya parmaklaya** uzaklaşıp yol kenarına dineldi. (s.111)
- Birkaç gün sonra evlenecek olan bir gelinin çeyizini bir dizi canlı develere yüklemişler, çeyizin ne kadar çok olduğunu -dosta düşmana inat- göstermek üzere, **sokak sokak** dolaştırıyorlardı. (s.120)
- Kadın arkalarından yarı çılgılık, yarı kahkaha, “Sap sokağa! Sap sokağa!” diye bağırarak **mahalle mahalle** koştu. (s.123)
- Kızın baş döndürücü sevincinin hızıyla **sürü sürü** aylar, yıldızlar, başında burgular gibi döndüler. (s.132-133)
- Ondan sonrası **çeşit çeşit** denizler, okyanuslar. (s.144)
- Kayıkların keskin pruva ve karinaları limanın cam yüzeyinde beşiklenen yıldız yansımalarını **yol yol** ustura gibi biçip geçiyorlardı. (s.157)

- Emine’yse yavaş yavaş, “Sap sokağa!” diye **sokak sokak** dolaşıyordu. (s.167)
- **Tomar tomar** bembeyaz kağıtların üzerine kara kara yazılar yazılıp çizildi. (s.167)
- Erkek kadın fenerlerle gelip onları **birer birer** yokluyorlardı. (s.174)
- Kayıklar uzaklaştıkça, heyamolalar da **perde perde** inceldi. (s.188)
- Hele neydi o karşısındaki mücevherci dükkanının vitrinindeki nişan yüzükleri, kangal kangal, **sıra sıra**, dizi dizi yüzükler! (s.202)
- Hele neydi o karşısındaki mücevherci dükkanının vitrinindeki nişan yüzükleri, kangal kangal, sıra sıra, **dizi dizi** yüzükler! (s.202)
- Haşmet Bey, Davut’u **sokak sokak** sürüklerken, ara sıra kendi başını yumrukluyor, dişleri arasından, “Ah, bu benim şanssızlığım” diyordu. (s.203)
- Sanki **sürü sürü** devler, enginlerden ağır zincirleri sürükleyip getiriyorlardı. (s.213)
- Sanki, korkunç bir felaket tarafından kovalanan cinler, başlarının saçları **diken diken** olmuş, gözleri patlamış, can havliyle alabildiklerine kaçıyorlardı. (s.213)
- Megafon Şaban Kaptan’ın süngerci filosu aylardan beri **deniz deniz** gezmişti. (s.221)
- Saçlarım **diken diken** oldu. Sonra kaçtım... kaçtım... (s.225)
- Nuri dehşetten haykırdı. Tüyleri **diken diken** oldu. (s.236)
- Tarhayla çalıştıkça, ter lekeleri **yayıla yayıla** Karakız’ın gömleğini sırtına yapıştırıyordu. (s.243)
- Hacı’nın sesi ve eli gidip geldikçe, Karakız’ın gönlünde uyuyan ana **basamak basamak** uyanıyordu. (s.244)
- Bu çiftin arkasında da, **perde perde** yükselen, mor, leylaki pembe dağlar, bir tarafta da deniz vardı. (s.258)
- Hani yaydı, **örgü örgü** saçları yazmalarından taşan, basma şalvarlı, kınalı parmaklı yüzlerine bakınca nar gibi kızaran, dangıl dungul konuşan Benli Fadik’ler, Çakır Ayşe’ler, Güllü Binnaz’lar? (s.263)
- “Evden çıkıp gideceğini söylüyorsun ha?” dedi ve sesini **perde perde** yükselterek, “Bunu da söylerken övünüyorsun, öyle mi?” dedi. (s.280)

- Onların emzikteki çağlarını, çocuklarını, gelişip olgunlaşmaya kadar başlarından gelip geçenleri, her zaman, **bir bir** hatırlardı. (s.283)
- Dallarını **birer birer** ocağa atıyordu. (s.286)

Belirsizlik

- Her çocuğun gönlü **zaman zaman** şanlı bir yaşama, büyük tehlikelere, zorluklara meydan okuma isteğiyle yanar. (s.11)
- Kerimoğlu ordan değil, ta uzaklardan konuşuyormuş gibi, havaya, yükseklerle bakarak **hemen hemen** yalnız nefesten oluşmuş bir sesle; “Sana vermiyorum” dedi, durdu. (s.16)
- Sonra adamcağıza dönerek **hemen hemen** bir ağızdan yüksek, ama duyguyla yüklü bir sesle; “Sağ ol, çok yaşa kardeşimiz!” diye bağırmışlar. (s.20)
- O iki kara parçası arasındaki daracık sular, bir ölünün **hemen hemen** büsbütün kapanmış kara kirpiklerinin arasında hayal meyal ağaran bir göz akı gibi durgundu. (s.32)
- Yetmişlik Barba Vangel, **hemen hemen** doğdu doğalı balıkçılık ederdi. (s.33)
- Rüzgâr **hemen hemen** kesildi gibi. (s.36)
- İşte bu hal, üzerinde **hemen hemen** düz yürünmesi imkansız olan, hendekli, çukurlu, uçurumlu, yarlı yeryüzünün ölene hazin bir, “Seni bağışlıyorum” demesi ve onu koynuna alması gibidir. (s.73)
- Hoşbulduk Selim Dede, beş-altı gün uğraştı, yavruları balıkla besledi, koynunda barındırdı, ısıttı, bu uğurda **hemen hemen** susuz kaldı ama onları bir türlü uçuramadı. (s.77)
- İşte bundan dolayı köyün **hemen hemen** bütün pencereleri batıya bakardı. (s.80)
- Karakız küçük çocukken **hemen hemen** anası tarafından hiç bakılmamış, onun beşiğini bile babası sallamıştı. (s.84)
- Görünen de **olsa olsa** çalı çırpı yüküyle iki büklüm olmuş, yalın ayaklarının tabanları birer parmak derinliğinde çatlaklarla çaprazlama kıyılmış bir köylü kadın olabilirdi. (s.84)

- Fakat sol tarafı **yer yer** sık çalılıklarla örtülüydü. (s.107)
- **Hemen hemen** yirmi dört saatten beri ağızlarına bir lokma ekmek olsun koymadıkları için Cafer’de de, Emine’de de pek yürüyecek hal kalmamıştı. (s.108)
- Süngere çıkılacak olan sabahın bir gece öncesi Hovarda Remzi **hemen hemen** hiç göz yummamıştı. (s.156)
- Hemen kıyıdaki kayıklarına koştular, rüzgâr kayalara çarpınca altında, pruvasından **hemen hemen** yarı yerine kadar uzanan koca bir delik açılmıştı. (s.174)
- Gırtlığı bir tırpan salışıyla **hemen hemen** boğazının kemiğine kadar yarılmıştı. (s.183)
- O gece, Davut, bardan ayrıldıktan sonra, **hemen hemen** sabaha dek göz yummadı. (s.196)
- Davut’a “Siz, insanlar tuhafsiniz, deniz kıyısında da örneğin sen, **hemen hemen** çıplak olarak geziyorsunuz; ama bu Kristal Bar’da ve kent sokaklarında, hava deniz kenarından hiç olmazsa iki misli daha sıcak olduğu halde, yarı çıplak gezemezsiniz.” (s.197)
- Ateşoğlu’nda, kayıtsız şartsız yaşanmış bir deniz hayatının kendisine sunmuş olduğu **hemen hemen** tanrısal bir umursamazlık vardı. (s.211)
- Kolunu **hemen hemen** her uzatışta, eli süngerin yumuşaklığına değiyordu. (s.227)
- Ta uzakta, Torba önünde, **hemen hemen** deniz kıyısında, denize kadar dayanan çimenlerin üzerinde, martı kuşları gibi, süngerci filosunun o nokta nokta beyaz teknelerini seçebildi. (s.230)
- Çocuğun yüreğinde **vakit vakit** deprenen sıcak duyguları kendi elceğiyle boğa boğa, Şefik Ulvi Bey’in gönlünü, doğmadan düşürülen ya da beşikte boğazı sıkılarak kaldırılıp gömülen, kavuklu, sarıklı, selâtin türbelerindeki şehzadeler mezarlığına benzetmişti. (s.250-251)

Niteleme

- Korkuyla benzi atmış bir ay yırtılarak **parça parça** kaçışan bulut kargaşalığında, şimdi görünmüyor ve sanki ürkerek yolunu şaşırılmış, kendini kaldırıp kaldırıp buluttan buluta atıyordu. (s.9)

- Ananın karanlık ve gür kanayan rahminden **mıncık mıncık** yoğrulmuş gibi, yamrı yumrulaşarak bir insan kafası doğdu. (s.10)
- Yaban yerlerde orak biçen, sığır güden kadınlar, denizden bir yelkenlinin yanaşmakta olduğunu görünce, birbirlerine **telaşlı telaşlı** ünlüyorlar ve şalvarlarını yelpirdete yelpirdete çil yavruları gibi dağılıyorlardı. (s.13)
- Yaban yerlerde orak biçen, sığır güden kadınlar, denizden bir yelkenlinin yanaşmakta olduğunu görünce, birbirlerine telaşlı telaşlı ünlüyorlar ve şalvarlarını **yelpirdete yelpirdete** çil yavruları gibi dağılıyorlardı. (s.13)
- İşte önündeki burunda yine bir sürü kadın, şalvarlarını **yellendire yellendire** uzaktan kuş cıvıltısı gibi gelen çığlıklarla dağlara seğirtiyorlardı. (s.13)
- Yüzü denizden tarafa olarak onu **düşünceli düşünceli** tellendirirken, arkasında bir tıkırtı duydu. (s.15)
- Tepesinden, güneş ışığında **mavi mavi** ışıldayan kapkara bir saç kargaşalığı omuzlarına devriliyordu. (s.15)
- Deniz açıklardan **usul usul** uğulduyordu. (s.18)
- Bunların biri -ki, çeteye yeni katılmıştı- gözleri fal taşı gibi açık, **koşa koşa** gelerek Kerimoğlu'na soluk soluğa; “Nah şuracıkta, bir sigara içimi yerdeki bir tarlalıkta, bir tek Yörük çadırı, çadırın önünde de kurumak üzere asılı bir kadın şalvarı gördüm” demiş. (s.18)
- Bunların biri -ki, çeteye yeni katılmıştı- gözleri fal taşı gibi açık, koşa koşa gelerek Kerimoğlu'na **soluk soluğa**; “Nah şuracıkta, bir sigara içimi yerdeki bir tarlalıkta, bir tek Yörük çadırı, çadırın önünde de kurumak üzere asılı bir kadın şalvarı gördüm” demiş. (s.18)
- Yüzü gözü örtülü bir kadın, **sendeleye sendeleye** kapı eşiğine gelerek orada -yanlamasına- ayakta durmuş. (s.20)
- Kıl torbada kar gibi tuzlar üzerinde **çil çil** parlayan beşibirlik de rüya değildi ya! (s.21)
- Şimşekler savuruyormuş gibi yıldırın bir güneşin altında, saatlerce eğilip, toprak kazıp, taş taşıyıp, ağaç kökledikten sonra, yüzünde boncuklanan terini, gülümseyerek

elinin tersiyle silerken, yorgun argın bir insan değil, hemen o dakika **taze taze** hamamdan çıkmış bir yaratığı seyretmekte olduğunu sanırdınız. (s.22)

- Tiycan, köydeki evlerinin daha avlusundayken, içeride oturmakta olan üç ablasına beşbirlik işini **bağıra bağıra** müjdeledi. (s.22)
- Hanife, Kerimoğlu'nun Orak burnuna yanaşmış olduğunu duyunca kadıya turfanda hiyar yetiştirircesine koşarak, olup biteni Hacı Resul'e **harıl harıl** anlattı. (s.22)
- Bunun ardı sıra inilteler, **boğuk boğuk** şikayetler, ağlamalar, hıçkırıklar... (s.22)
- Aradan bir, bir buçuk saat geçtikten sonra da kadın, koltuğu altında pis paçavralara sarılı bir paket taşıyarak, yerde de kan izleri bırakarak **sendeleye sendeleye**, dışarıya çıkıp giderdi. (s.22)
- Hacı Resul -yahut köyde anıldığı gibi Hacı İresil- tatlı dilli, **ufak tefek** bir adamdı. (s.23)
- İspinozları, isketeleri, sakaları yağmur gibi **şakır şakır** yağdırırdı. (s.23)
- Vurup kırmak, soyup soğana çevirmekten bezmeye başlayınca, bazen Kerimoğlu, ta içinden “Ah! Ne olurdu, birisi çıkıp da beni adamakıllı kızdırsa da, onu şöyle canla başla, **doya doya** bir tepelesem. Artık âdet yerini bulsun diye angaryadan eşkıyalık pek gönül eğlendirmiyor” diyordu. (s.24)
- **Tatsız tuzsuz** eşkıyalıkların arasında, Hacı Resul'ü tepeleme işi kendi gönlüne vadettiği bir eşkıyalık ziyafeti olacaktı. (s.24)
- Sevginin **güle güle** kendini verişi, gövde gövdeye sarmaş dolaş, dudakların kan tüte tüte ısırışı, hiçbir zaman düşmanların gırtlak gırtlığa, diş diş kitlenişi kadar ateşli, inatlı olamaz. (s.25)
- Sanki kıyamet günü bir melek duruyor ve şaşırmayan, şaşmayan bir bakışla meydana olanın da, gizlenenin de hepsini **derin derin** görüyordu. (s.26)
- Etrafına gezdirdiği bakışı, **perde perde** acı alaycılığın kertesine vardı. (s.26)
- Etrafındaki insan yüzlerine bakınca, yüzünün etleri taş kesilir, yine soğuk kahkahası **kof kof** takırdardı. (s.29)
- Tanyeri sanki bir gül goncasıymış ve yeryüzünde hiçbir kötülük yokmuş gibi, **yaprak yaprak** açıp uyandı. (s.29)

- Dümen suyunda eğilmekte olan bir ateşi andıran, **fırl fırl** dönen girdapçıklar birbirine yanaşıp el ele veriyor, hep birlikte dönüyorlardı. (s.32)
- Tanyeri ağarırken **yavaş yavaş** kabaran, inen dalgaların üzerinde, Kerimoğlu yatıyormuş gibi uzanıyordu. (s.37)
- Vitrinin ardında, belli saatlerde belli insanlar -çoğu zaman bir başlarına, kimi yol da **çifter çifter**- otururlardı. (s.37)
- Kristal Bar'ın içinde yavaş ve mahmur bir ışık, beyaz gerdanlara düşmüş permanantlı bukleleri, sipsivri tırnaklı **uzun uzun** parmakları, onların arasında tellenen altın uçlu sigaralar rujlu dudaklara değdirilen ince şampanya bardaklarını ve "Paris! Paris!" diye fısıldayarak geçen buğulu tuvaletleri aydınlatıyordu. (s.37-38)
- Ulalı, bir bardak şampanyayı carr... diye **soruya soruya** çekti. (s.39)
- Bana surat asıyorlar, **dik dik** bakıyorlardı. (s.40)
- Gövdeme can ve kan geldi, göğsümü **kabarta kabarta**, var mı bize yan bakan diye kırmızı fenerli evlerden birine damladım. (s.41)
- Bak ben bu müessesenin vergilerini **tıkır tıkır** ödüyorum. (s.42)
- Cemal, bir süre **uzun uzun** baktıktan sonra, garsonlara, "Dokunmayın, bırakın, böylece uyusun. Onu adresine taşımak güçtür" dedi. (s.44)
- Malın vapura yükletilmiş bulunduğunu gösteren evrak bankaya gösterildi miydi, ödenecek paranın yüzde yetmiş beşi **şakır şakır** sayılıyordu. (s.45)
- Haşmet Bey, masanın üzerinde, sızmış olduğu yerde rüyasını çiğniyormuş gibi, dişlerini gıcırdatarak homurdandı: "Ah, onun kumru gibi 'ku!ku!ku!' diye dem çekişi, kedi gibi yaltaklanırken keyfinden **pır pır**, iç değirmenleri çevirisi, elma kürkleri üzerine meltem esiyormuş gibi ılık ılık sokuluşu... (s.47)
- Haşmet Bey, masanın üzerinde, sızmış olduğu yerde rüyasını çiğniyormuş gibi, dişlerini gıcırdatarak homurdandı: "Ah, onun kumru gibi 'ku!ku!ku!' diye dem çekişi, kedi gibi yaltaklanırken keyfinden **pır pır**, iç değirmenleri çevirisi, elma kürkleri üzerine meltem esiyormuş gibi **ılık ılık** sokuluşu... (s.47)
- Kız utancından kızarıp bozarak, **mahcup mahcup** ilerlemiş, küfesini tartı aletinin üzerine koymuştu. (s.48)

- Bu kızı tam tersine, rahatlıkla tokatlayabilir, onu **tepe tepe** kullanabilirdi. (s.49)
- Görmüş olduğu en ünlü filmlerin, en dokunaklı duruşlarını **güm güm** diye göğüs vuruşlarını, gözyaşlarından boğuluyormuş gibi yutkunuşlarını, büyük bir yokuşu çıkıyormuş gibi, derin derin soluyuşlarını, gözlerin şurada süzülüş, burada da fıldır fıldır felfecr okuyuşlarını, aynanın karşısında günlerce bir bir tekrarlaya tekrarlaya idmanlanmıştı. (s.49)
- Görmüş olduğu en ünlü filmlerin, en dokunaklı duruşlarını güm güm diye göğüs vuruşlarını, gözyaşlarından boğuluyormuş gibi yutkunuşlarını, büyük bir yokuşu çıkıyormuş gibi, **derin derin** soluyuşlarını, gözlerin şurada süzülüş, burada da fıldır fıldır felfecr okuyuşlarını, aynanın karşısında günlerce bir bir tekrarlaya tekrarlaya idmanlanmıştı. (s.49)
- Görmüş olduğu en ünlü filmlerin, en dokunaklı duruşlarını güm güm diye göğüs vuruşlarını, gözyaşlarından boğuluyormuş gibi yutkunuşlarını, büyük bir yokuşu çıkıyormuş gibi, derin derin soluyuşlarını, gözlerin şurada süzülüş, burada da **fıldır fıldır** felfecr okuyuşlarını, aynanın karşısında günlerce bir bir tekrarlaya tekrarlaya idmanlanmıştı. (s.49)
- Görmüş olduğu en ünlü filmlerin, en dokunaklı duruşlarını güm güm diye göğüs vuruşlarını, gözyaşlarından boğuluyormuş gibi yutkunuşlarını, büyük bir yokuşu çıkıyormuş gibi, derin derin soluyuşlarını, gözlerin şurada süzülüş, burada da fıldır fıldır felfecr okuyuşlarını, aynanın karşısında günlerce **bir bir** tekrarlaya tekrarlaya idmanlanmıştı. (s.49)
- Görmüş olduğu en ünlü filmlerin, en dokunaklı duruşlarını güm güm diye göğüs vuruşlarını, gözyaşlarından boğuluyormuş gibi yutkunuşlarını, büyük bir yokuşu çıkıyormuş gibi, derin derin soluyuşlarını, gözlerin şurada süzülüş, burada da fıldır fıldır felfecr okuyuşlarını, aynanın karşısında günlerce bir bir **tekrarlaya tekrarlaya** idmanlanmıştı. (s.49)
- Ona, “Acaba adam aklını mı oynattı?” diyen gözlerle bakmış, alaca entarisini **yellendire yellendire**, kapağı mutfak denilen bitişik odaya atmıştı. (s.51)
- **Buram buram** terler dökerek koşmuştu. (s.51)
- **Yavaş yavaş** bir türkü mırıldanıyordu. (s.52)

- Helezonlara takıla kalan Haşmet Bey'in gözleri ise **yavaş yavaş** hayretle açılıyordu. (s.53)
- Haşmet Bey, **ağır ağır** sokularak; "Bugünlerde mi evlenmek istemiyorsun, yoksa hiç mi?" diye sorabilmişti. (s.56)
- Kapkalin, **uzun uzun** vıngıldayan büyük bir çandan çıkıyormuş gibi, madeni bir derinlikle yine; "Gideceğim!" diye inlemişti. (s.57)
- **Güldür güldür** yapraklanmakta olan yelken, kıyı boyunca kopan, "Hoş geldin! Hoş bulduk! Merhaba!" Yaşa bre kaptan!" nidalarına ve kahkahalara kendi harlayışını katıyordu. (s.59)
- Küçük Selim hıçkırma hıçkırma babasına; "Baba ne yaptın, baksana Kestane (eşeğin adı Kestane'ydi) ne **acı acı** bakıyor!" diye bağırmişti. (s.60)
- Çocuk **toplallaya topallaya** gitmişti. (s.60)
- Bunları duyan babası, üzülerək başını sallar, kendi kendine, "Bu çocuk bu dünyada nasıl yaşar yahu?" diye **acı acı** söylenirmiş. (s.60)
- Çünkü Hoşbulduk Selim Kaptan'ın neşesinde, don tutmuş gönülleri, **şakır şakır** eriten bir ateşin sıcaklığı vardı. (s.61)
- İşte can ve gönülden **tatlı tatlı** konuşuyoruz a! (s.62)
- Gün, kıpkızıl bir yıkılışla gök gürültüsü gibi **inim inim** inlerken, bütün adalar angılandı. (s.63)
- Selim'in kundurasındaki demir "çling ding!" ederek geçerken, dev melengiç ağaçları koca dallarını havada **kara kara** sallayıp savurarak sanki yamaçlardan kopup geliyordu, patikanın kenarında birbirinin üzerine abanıp fısıldıyorlardı. (s.63)
- Biraz önce ateş gibi ısınarak **fitil fitil** burnundan gelmiş olan birkaç sigaranın yerine, rahat rahat tellendirdiği bir sigara yakmıştı. (s.65)
- Biraz önce ateş gibi ısınarak fitil fitil burnundan gelmiş olan birkaç sigaranın yerine, **rahat rahat** tellendirdiği bir sigara yakmıştı. (s.65)
- Kendileri gibi bir hayvanın kundura demirini **çangırdata çangırdata** yürüdüğünü görüp duyunca sanki, "O da bizim gibi canlı, hem de korkusuzca, dimdik yürüyor" demişler, yanına sığınmışlardı. (s.65)

- A evlat, koyun kuzunun hep **acı acı** meleşip durduklarını işitmiyor musun? (s.66)
- Çocukcağız, bir saat herkesin önünde, **morara morara** debelendi durdu. (s.66)
- Bu iki ölümden sonra Hoşbulduk Kaptan, meraktan **titreye titreye** sefere çıkar, üzüntü içinde dolaşır, yine meraktan titreyerek seferden dönerdi. (s.66-67)
- Çünkü Selim Reis, ölen üç çocuğu yerine, denizcilerin, gemicilerin, başkalarının ne kadar öksüz ve yoksul kalmış çocukları varsa, onları, -bir komşusunun dediği gibi, sürüsüne bereket- **sürü sürü** evine getiriyordu. (s.67)
- Hoşbulduk onu “Na! Na! Naaaa!” diye çağırınca, mutlaka gök, yahut deniz mavilerinden beyaz bir nokta olarak peydahlanır, **ağara ağara** gelir, omzuna konar gözlerini balıkçıya çevirerek, onunla göz göze kalırdı. (s.68)
- Artık koynunda kimseciği barındırmayan evinin eşiğinden, romatizmalı bacakları üzerinde **sendeleye sendeleye** çıkıp gitti. (s.69)
- **Yavaş yavaş** davudilerden başlamış sonra basamak basamak baş döndürücü tizlere çıkararak, adeta çıldırtıcı bir çığlık halini almış. (s.70)
- Küreklere dayanırken, Kerimoğlu'nun yüzüne **uzun uzun** bakıp, “Hoş bulduk bre koca oğlan, sonunda seni de vurdular öyle mi?” diyordu. (s.72)
- Akıntıyla **yavaş yavaş** öne, arkaya sallanıyordu. (s.73)
- Selim Dede, bir gariplik duymuştu, kayık sanki **diri diri** zorla boğulmuş gibiydi. (s.74)
- Rüzgâr, **hazin hazin** fısıldıyordu. (s.74)
- Çatalkaya köyündeyse Tiycan, taşlaşmış bir yüz ve büsbütün çukurlaşmış iki kapkara gözle, **uzun uzun** denize bakıyordu. (s.74)
- Adayı firdolayı dolaştı, başını yukarıya kaldırıp “Na! Na! Naaa!” diye **bağıra bağıra** sesi kısıldı. (s.74)
- Martı, yirmi günden beri, yumurtalarının üzerine **sıcak sıcak** yayılmıştı. (s.75)
- **Debelene debelene** yuvasından uzaklaşıyordu ki, yırtıcı kuşa kolaylıkla parçalanabileceği kanısını versin. (s.75)
- Dede'nin avuçları **sıcak sıcak** çarpan tüylü yüreklerle doldu. (s.76)

- İşte bundan dolayı kuşları kalkındırmak işine **-tuhaf tuhaf** sesler çıkararak ve hareketler yaparak- çekinmeksizin gönül veriyordu. (s.77)
- İçini **derin derin** çekti. (s.77)
- Selim Dede'nin Kocakaya'ya bağlı sandalı iki gün kayalara çarparak **güm güm** öttü, sonra parçalanıp dağıldı. (s.78)
- Bazılarına bağlanmış olan ot, yahut dağ çiçeği demetleri, rüzgârda çabalar, **kuru kuru** hışırdardı. (s.78)
- Hiçbir yerlerini örtmeyen paçavralara bürünmüş kaşık kadar yüzleri hep göz ve **acı acı** bakıştan ibaret, kavrulmuş çocuklar, -mevsime göre- palamut pelitleri, mazi çekirdekleriyle oynarlardı. (s.79)
- Çocuklar, güneşte ısınarak tüten **öbek öbek** süprüntü kümelerine yanaşınca yığınlar -kara bir çulla örtülü olarak uyuyan bir adamın kımıldanması gibi- adeta ırgalanır, üzerlerinde kaynaşmakta olan milyonlarca sinek, acı bir uğultuyla kara bulut halinde havaya kalkardı. (s.79)
- Ak saçlarını karaların arasında bir belirir, bir saklanırken, her biri zehirli dikenmiş gibi yüreğine **acı acı** batardı. (s.82)
- Sararıp solduğunu, yavaşça öldüğünü, tabutunun musalla taşına konduğunu, yanıbaşındaki viranede bir baykuşun **hazin hazin** öttüğünü, herkesin, “Zavallı tazecik” diye ona acıdığını duyar ve görür gibi olurdu, başı bir yana düşer, gözleri dolardı. (s.83)
- Zehra'nın inadı üzerine “Annemi hatırladım” ya da, “Aliş gözümün önüne geldi” yollu bir yalan uydurunca, Zehra da **zehirli zehirli** güldükten sonra; “Sen onu külahıma anlat!” derdi. (s.83)
- Bu kez Ayşe, **hüngür hüngür** ağlar, öteki de ettiğinden memnun, şalvarını yellendire yellendire odadan çıkar giderdi. (s.83)
- Bu kez Ayşe, hüngür hüngür ağlar, öteki de ettiğinden memnun, şalvarını **yellendire yellendire** odadan çıkar giderdi. (s.83)
- Hani insanın akan suların burgacına yakalanarak **döne döne** giden bir çöp ya da bir tahta parçasına gözü takılır a, işte Elif'in de ilgisi o kadardı. (s.84)

- Köpek **kıvrım kıvrım** kıvrılarak ölüürken, dilinin kanayan yarısıyla Şerif'in ayaklarını yalamış, yalvarıcı gözlerle ona uzun uzun bakmıştı. (s.85)
- Köpek **kıvrım kıvrım** kıvrılarak ölüürken, dilinin kanayan yarısıyla Şerif'in ayaklarını yalamış, yalvarıcı gözlerle ona **uzun uzun** bakmıştı. (s.85)
- İnin toprakları korkunç bir dalaşma sonucu **tırmık tırmık** yırtıldıktan sonra, pars ölü olarak yere serilmiş, ne var ki Şerif'in de iler tutar yeri kalmamıştı. (s.85)
- Hem de ne **iri iri** gözyaşları! (s.86)
- Gemi **usul usul** kımıldandı. (s.86)
- Gırtlğıından hırlamalar, horlamalar gibi **tuhaf tuhaf** gürültüler çıkıyordu. (s.86)
- Sonra oturduğı yerde **zıp zıp** kaldı. (s.86)
- Hava sıcaktı, **ağır ağır** soluyordu. (s.87)
- Bağırında mavi kelebeklerin çoktan erimiş bulundukları masmavi bir gök, koynunu açmış, **güle güle**, yokuş aşağı ona doğru koşuyor. (s.87)
- Toz şekeri gibi beyaz kumların arasından şeftali yanağı gibi tüylü yaban baklası çiçekleri **sarı sarı** pırılđayıyorlardı. (s.88)
- Dalgaların o tavuskuşu mavisinin içinde, güneş ışığı **huzme huzme**, iğne iğne -olgun bir nar gibi- patlayıp dağılıyordu. (s.88)
- Dalgaların o tavuskuşu mavisinin içinde, güneş ışığı huzme huzme, **iğne iğne** -olgun bir nar gibi- patlayıp dağılıyordu. (s.88)
- **Avuç avuç** uçar yıldız toplayarak, saçlarına dolduruyordu. (s.88)
- Keçilerle birlikte ineğı otlarken, ya da sıcakta gölgede, yarı kapalı gözlerle **uykulu uykulu** geviş getirirken, Tiycan da mintanla şalvarından yapyalın boşanır, denize fırlardı. (s.89)
- Kalça ve bacakların **bulut bulut** yüze kaçışan ufacık hava boncukları su yüzünde fisiltılarla sönerdi. (s.89)
- Çocuk güneşten güneşe yanıt veren deniz ışığıyla yıkanır, sevinir, denizi **çın çın** çınlatırdı. (s.89)

- Rüzgâr kıpraşan santal yapraklarından güneşin **bakla bakla** yeşil, mavi, altın ışıklarını konfetiler gibi üzerine dökerdi. (s.89)
- Kıyıda uzanırken eğer uyumuyorsa mutlaka kendi kendine **usul usul** bir türkü mırıldanırdı. (s.90)
- O da **yavaş yavaş** bir türkü mırıldanırken, doğanın öteki yavruları gibi, dudaklarından süzülen türküye bağlı olarak yolculuğa çıkmıyor muydu? (s.90)
- Oralarda yalnız kaldıkça çokluk gülmez, **derin derin** düşünürdü. (s.90)
- İşte bundan sonradır ki Elif ne zaman Aliş'i görürse, sevincinden yerinde duramaz, ona daha henüz denizden çıkarılmış balıklar gibi **şıpır şıpır** çırpınan ve parıldayan gözlerle bakardı. (s.91)
- Denize birlikte koştukları zaman vahşi bakışları birbirine uyar, ikisinin de kapkara saçları, sanki fırtınayla **kıvır kıvır** kalırdı. (s.91)
- Kayık yol aldıkça, "Yürüyor" diye **katıla katıla** gülüyordu. (s.92)
- Bir gün ablalarıyla Aliş evdeyken avludan, dört yanı **çın çın** çınlatan bir sevinç çığılığı koptu. (s.93)
- Aliş **yavaş yavaş** ayağa kalkarak; "Gidelim de görelim şunu" dedi. (s.93)
- Tiycan'ın avcu **yavaş yavaş** açılırken bıçak yere düştü. (s.95)
- Eve ya birlikte, ya **ayrı ayrı** dönen Pakize Hanım'la Kocabekir Efendi'nin ilk işleri mutlaka çocuğu dövmek olurdu. (s.96)
- Fakat her yemekte masasında **bol bol** sirkeli veya limonlu kaynamış otu da eksik etmezdi. (s.96)
- Kız sağına soluna bakmadan yine **yavaş yavaş** kapıya doğru yürüdü. (s.95)
- Müşteriler gidince iki arşın basmayı bir liraya satmamış oluşunu Hacı Bekir Efendi'nin **fitil fitil** burnundan getirirdi. (s.96)
- Sarı ve mor çiçekli **çesit çesit** hindibaları da, turp otunu da. (s.96)
- Buna rağmen ertesi gün, Alyanak'ın kara saçlarını çalıların arasından görünce mutlaka **sessiz sessiz** yanına yanaşır ve peşine takılır, Cafer'in ayak izlerine kendi daha küçük ayak izlerini katardı. (s.97)

- Bir gün Emine Alyanak'ın yanına **hıçkıra hıçkıra** geldi. (s.97)
- İki çocuk bir kayanın üzerinde yan yana otururlar, ayaklarını **sallaya sallaya** mavi dağların daha ötesindeki mavi göklere bakakalırlardı. (s.97)
- Ta uzaklarda çobanların yaktığı ışıklar, mavimtırak ay ışığında, **pembe pembe** tellenip süzülüyordu. (s.98)
- Ilık bir batı rüzgârının esintileri pek aralıklı olarak tarlayı **kararta kararta** başakların üzerinden bir gölge gibi geçerken onları fisıldatıyordu. (s.98)
- Korkudan **soğuk soğuk** terleyerek sırsıklam olmuştu. (s.98)
- **Ağır ağır** soluyordu. İlk rastladığı kapıyı çaldı. (s.98)
- Emine **ürke ürke** yavaşça; “Ben bir çocuğum” dedi. (s.98)
- Aynı zamanda bir kadın sesi; “İhıcık hırsızlar girdi! Bunca dadandığımız yetişmiyormuş gibi yine geldiniz ha” diye **hoyrat hoyrat** haykırdı. (s.98)
- **İri iri** ela gözleri hep şaşıyormuş gibi apaçıktı. (s.98)
- Onun ufacık ağzına, tombalak vücuduna, asma kabağı kollarına, **yumuk yumuk** ellerine, kaz göğsü gerdanına, paluze tenine bir uyar daha yokmuş. (s.99-100)
- “Hemen fırlayıp gitmezsen alimallah iki elimi kanlı edeceksin!” diye **gümbür gümbür** gürleyeceğim. (s.100)
- Çünkü iki üç gündür burada çelebiler -yani frenk eksperleri- **harıl harıl** tütün satın alıyor. (s.101)
- Hemşire hanımı da **yavaş yavaş** kandır. (s.101)
- Onu **çala çala** gezersen, bu akşam edeceğimiz komiklikleri ilan edersen sana da bir yarım altın çıkarırız. (s.101)
- Eninde sonunda gülmekten **katıla katıla** birbirlerinin başına, bam, güm diye gaz tenekeleri vurmaya başladılar. (s.104)
- “Amma da paskalmış” diye yanlarını **tuta tuta** gülmekten kırıldılar. (s.104)
- Ama fincanların, tabakların, sandalyelerin kırılmakta olduğunu görünce koca göbeğini **hoplata hoplata** içeri koştı. (s.105)

- Ta uzaklarda dağ başlarında garip denilen bir çeşit çakal **uzun uzun** ve hazin hazin uludu. (s.105)
- Ta uzaklarda dağ başlarında garip denilen bir çeşit çakal uzun uzun ve **hazin hazin** uludu. (s.105)
- Hüsnu'yle Rüştü, **gerine gerine** uyanınca Alyanak'la Emine'nin uyumakta olduklarını gördüler. (s.106)
- İki müfettiş **koşa koşa** birbirinden ayrı yönlerde kayboldular. (s.107)
- Epeyce ötede, eşeğine binmiş, şemsiyesini de açmış, sigarasını tellendirmiş olan Koca Memiş Ağa, şosenin üzerinde **tıkır tıkır** ilerliyordu. (s.107)
- Cafer, "**Dinlene dinlene** yürüyelim" diyordu. (s.108)
- **Püfür püfür** rüzgârlı bir köydü. (s.108)
- Sokaklarında gün yanığı, baldırıçıplak, yalınayak çocuklar **gülüşe gülüşe** taklalar atıyorlar, kimisi de -ayaklar havada- elleri üzerinde yürüyorlardı. (s.109)
- Yan yana **tin tin** taban teperken Emine gülümsüyordu. (s.109)
- Başu bir yana kırıldı, **yavaş yavaş** çekilecek oldu. (s.110)
- Numan Amca'nın **top top** basmaları altında, iki büklüm, uzaklaşan Cafer'e üzgün üzgün baktı. (s.111)
- Numan Amca'nın top top basmaları altında, iki büklüm, uzaklaşan Cafer'e **üzgün üzgün** baktı. (s.111)
- Karı kızan birbirinin üzerine **abana abana** önüne üşüşür, Cafer'i açık ağızla hayran hayran dinlerdi. (s.111)
- Karı kızan birbirinin üzerine abana abana önüne üşüşür, Cafer'i açık ağızla **hayran hayran** dinlerdi. (s.111)
- Darbuka çalarken gözlerini ondan tarafa bayılıyor; "*Ay! Ay! Ay! Şah boylum! Şebboy çiçek başında! Gök donlum, haydi benim gök donlum*" diye **avaz avaz** bağıriyordu. (s.113)
- Darbukayı tokatlarken de göğsündeki **sıra sıra** altınları şingirdatiyordu. (s.113)

- Türkülerin arasında Alyanak'ın yüzüne **anlamli anlamli** bakarak “Rabbime çok şükür, yıllardan beri bana yardım etti, bana bol bol paralar, nimetler nasip etti. Herhalde varacağım erkeği sulatanlar gibi yaşatırım” diyor, “*Ben esmeri fındık ile fıstık ile beslerim*” şarkısını tutturuyordu. (s.113)
- Türkülerin arasında Alyanak'ın yüzüne anlamli anlamli bakarak “Rabbime çok şükür, yıllardan beri bana yardım etti, bana **bol bol** paralar, nimetler nasip etti. Herhalde varacağım erkeği sulatanlar gibi yaşatırım” diyor, “*Ben esmeri fındık ile fıstık ile beslerim*” şarkısını tutturuyordu. (s.113)
- Hanife de bütün altın dişleriyle **gevrek gevrek** gülerek, “Sen bana varırsan, ben de sana varırım” diye cevapladı. (s.114)
- Her ne kadar karısının erkek dişi arasını bulma işini, iyi gözle görmeyeceğini Hanife'ye, “Kızım sana söylüyorum gelinim sen dinle” yoluyla anlattıysa da, karısı, “Kuş kısmı, kanadı, gagası yettikçe yuvaya çöp taşımalıdır, insanlar dünyalıklarına **yeni yeni** paralar eklemelidirler, yoksa alimallah açlıktan nefesimiz kokar” diyerek kaş çattı. (s.114)
- Kapı yavaşça tırmalanınca, **soğuk soğuk** terlerdi. (s.115)
- Emine'yi omuzları çökük, adımları yorgun olarak, **dalgın dalgın** yoldan geçerken gördü. (s.115)
- Kahvesini **neşeli neşeli** höpürdetti. (s.115)
- Bunu işitenler, “Ne doğru söz!” dermişçesine başlarını sallarlar, birbirine **anlamli anlamli** bakarak onun bir evliya olduğuna hükmederlerdi. (s.116)
- İşte bundan dolayı, “Uğurludur” diye düğün alaylarında ona bayrak taşıtırlar, **bol bol** sadaka verirlerdi. (s.116)
- Emine'ye artık yüzüzleşmiş olduğu için, elini kalçasına dayar, **gevrek gevrek** gülerdi. (s.117)
- “Ana! Ana!” diye **hıçkıra hıçkıra** alabildiğine koştu. (s.118)
- Tam bir neşeyle ayağa kalkar, **güle güle** kayığa varır; orada Allah ne verdiyse ya da eline ne geçerse, -bir kangal halat mı, bir çuval peksimet mi- salla sırt etti miydi, hazret gitti giderdi. (s.119)

- Erkeklerin **kof kof** takırdayan kahkahalarının gürültüsüne kadınlar da katılıyor, (erkekler görmesinler diye, bir tek gözleri dışında yüzlerini büsbütün örterek) “Şu Alyanak Efendi Ağa, ne de alaycı adamdır” ya da “Celep Mahmut, taşı amma da güzel gediğine yerleştirir!” diye onlara takılarak **ciyak ciyak** gülüyorlardı. (s.120)
- Erkeklerin **kof kof** takırdayan kahkahalarının gürültüsüne kadınlar da katılıyor, (erkekler görmesinler diye, bir tek gözleri dışında yüzlerini büsbütün örterek) “Şu Alyanak Efendi Ağa, ne de alaycı adamdır” ya da “Celep Mahmut, taşı amma da güzel gediğine yerleştirir!” diye onlara takılarak **ciyak ciyak** gülüyorlardı. (s.120)
- Kadın yüreğinin **parça parça** edilmekte olduğunu belli etmemek için işi büsbütün edepsizliğe vurdu. (s.120)
- Gülüşü **hüngür hüngür** ağlamaktan acıydı. (s.120)
- Gözlerinin yaşlı buğusunda, masmavi bir gökte, bulut halinde, beyaz kelebeklerin uçarak başının çevresinde **fırl fırl** döndüğünü görür gibi oldu. (s.121)
- Motorun egzoz borusunun her **pat pat** edişinde, on kuruş güme gidiyor. (s.122)
- Denizin dip karanlığından **yavaş yavaş** ölümün dipsiz karanlığına çökmüştü. (s.123)
- Alın yüzü hohlanmış bir aynanın yüzü gibi **soğuk soğuk** terlerle boncuklandı. (s.123)
- Hacı Hasan’ın nikahlısı olduğunu bilmeyen iki sarhoş sendeleye sendeleye, “Sap sokağa! Sap sokağa!” diye **bağıra bağıra** arkasından vardılar. (s.123)
- İşte o zaman ölüm korkusuyla, vura kıra, her şeyi **çiğneye çiğneye** kaçarlar. (s.123)
- Evinde **baygın baygın** yattı. (s.124)
- **Ağır ağır** soluyordu, göğsü içerden yumruklanıyormuş gibi inip kalkıyordu. (s.124)
- Biraz sonra kız, **yavaş yavaş** gene ayıldı. (s.124)
- Her tarafı **tir tir** titriyordu. (s.124)
- **Acı acı**, “Sap sokağa!” diye haykırarak fırladı. (s.124)
- **Koşa koşa** kent dışına çıktı. (s.124)
- Artık koşmuyor, **usul usul** yürüyor, ara sıra yavaşçacık, “Sap sokağa!” diye mırıldanıyordu. (s.125)

- Ama o esrarengiz durgunluğuyla, o **iri iri** çukur ela gözleriyle, uzaklardaki bir şeyi arıyormuş gibi dalan bakışlarıyla onda cana yakın, acındırıcı bir güzellik vardı. (s.125)
- Bilinir ya, kimi insanlar kimi eşyalar için, ta içlerinden çektikleri özlemi elaleminden gizlemek için, o arzuyu **kinli kinli** fısıldamalarla kötülerler. (s.126)
- Ağabeyi Aliş orada olaydı, ona içini **kana kana** açabilirdi. (s.126)
- Onda umutla, sevgiyle, kederle, öfkeyle, birlikte, karlar, buzlar, karanlıklarla örtülü ıssız sabahlarda karakışın **acı acı** uluyan kurtlarına ait korkunç şeyler kederin sınırına dek varan hırçın bir sevinç vardı. (s.127)
- Onun için deniz kıyısındaki eski yerine **sık sık** gidiyordu. (s.127)
- O adalara şimdi **yüze yüze** gidebiliyordu. (s.127)
- Bütün adalar da **katıla katıla** gülerdi. (s.127)
- Denizse **mavi mavi** yanyor, göz kamaştırıcı ışığını ta uzaklara yayarak alabildiğine parıldayıp kıpırdatıyordu. (s.128)
- Ahtapot **kısa kısa** sekişlerle usulcacık yeminin yanına yanaşıyordu. (s.128)
- Ahtapot ısırma hazırlanan bir yılan gibi **yavaş yavaş** irkildi, yellosun üzerine atıldı. (s.129)
- Hayvan göğsünün süt dolu memelerini kayalarda **kanata kanata** sürünerek Tiycan'a doğru debeleniyordu. (S.129)
- Ahtapotun düğme dizileri foktan sırayla **çifter çifter** ayrılırken, birbiri arkasına öpücükler gibi, maç maç ötüyordu. (s.129)
- Ahtapotun düğme dizileri foktan sırayla çifter çifter ayrılırken, birbiri arkasına öpücükler gibi, **maç maç** ötüyordu. (s.129)
- Emzirmek için yaratılan göğsü inip kalktıkça onun altında yüreğinin **hızlı hızlı** çarptığını, kız, hem duyuyor hem de görüyordu. (s.129)
- Sabırsız ellerle **acele acele** üst başından sıyrıldı, çıplak olarak denize atladı. (s.130)
- **Yavaş yavaş** parlak gözlerinin üzerine kirpikleri indi, hülyaları rüya oldu. (s.131)

- “Çok şükür seni dünya gözüyle bir kez daha görebildim” diye gözlerini **sıka sıka** ağlamıştı. (s.133)
- Uzaklardayken Aliş’in hayali bütün o çirkin gerçeklerinden **yavaş yavaş** soymuş, onda bir cennet hali görmeye başlamıştı. (s.134-135)
- İnsanın anasından emdiği sütü burnundan **fitil fitil** getirmez demiyorum ama, ne de olsa başkadır. (s.135)
- Testi sanki bir düşmanı imiş gibi, diş gıcırdatarak onu **hırçın hırçın** sarsıp hırpalıyor, bu hareketiyle sanki tereyağına, “A hınzır, gelmiyor da gelmiyorsun ha? Allah belanı versin” diye sövüp sayıyordu. (s.137)
- Gür saçları yüzünün iki tarafında kapkara çağlayanlar gibi aktıktan sonra, bir tütünün dolgun buklelerini andırarak **halka halka** yukarıya doğru kıvrılıyorlardı. (s.139)
- Avlunun her tarafında tuhaf bir şeyi görmüş bir çocuğun gülüşü gibi **demet demet** kahkaha çiçekleri sarkıyordu. (s.139)
- Kırılan badem parçaları yıldızlara çarpıp onları sarstığı için mi, yoksa neşeli bir kuyruklu yıldızın, oynak bir buzağı gibi sıçrarken havada uçurduğu kuyruğunu kristal gezegenlere çarpıp kırıldığından dolayı mı, her nedense yıldızların ipince, parlak ışık iğneleri ve çakıntıları badem kırıcıların üzerine **harıl harıl** yağıyor, tenlerini kıvılcımlar gibi dağlıyordu. (s.141)
- Bir **pırlıl pırlıl** yanış, bir harlayıştı. (s.141)
- Herkesin her tarafı yıldızlar gibi **kıpır kıpır** kıpırdıyordu. (s.141)
- Önce Osman Ağaların Hasibe bacaklarının karıncalandığını sandı, gidişen bacağına **gıcır gıcır** oğdu. (s.141)
- Geceydi, ücra bir yerde kıyı boyunda **dalgın dalgın** yürüyordu. (s.141)
- Pirelerin **çıtır çıtır** iğneleyişleriyle sınırlar boşanıyor neşeli gönüller kamçılanıyor. (s.142)
- Makaraları salıvermemek için **kıvrım kıvrım** kıvrılırken, birdenbire portakalın biri aşağıya düştü. (s.142)

- Okuması kıt, baldırı çıplak bir denizci parçasıyım, ama içimdeki insan gönlü fırsatını bir bulsa, değil şu dalın duvarı aşan kolunda, gökte samanyolunda yürür, ceplerime pireler değil, **avuç avuç** yıldız doldurur, gök tavanının bütün parıltılarıyla beraber ayak ucuna düşerdi. (s.143)
- Muhsine Abla **soluk soluğa**; “Şimdi Demirci Salih’in gelini bize geldi” dedi. (s.145)
- Arabada babasının arkasında bağdaş kurmuş olan Çakırkız Raziye’nin her zaman **ışıl ışıl** parlayan yeşil gözlerinde bir çukurlaşma, bir yorgunluk vardı. (s.146)
- Atlar **tıkır tıkır** tırısa kaldırılmıştı. (s.146)
- O boğazın bir yanında, ta yüksekte bir değirmen **hızlı hızlı** dönüyordu. (s.147)
- Çakırkız, sıcaktan başını eğmiş, gözlerini yarı kapamış, **dalgın dalgın** denize bakıyordu. (s.148)
- Köye yakın olsun diye onu aşağıda **hemen hemen** deniz düzeyindeki bir tarlanın üstüne kurdular. (s.147)
- Arabayla Çakırkız’a gelince, önceleri atlar **sakin sakin** uyurlarken sonraları gitgide huylanmaya başladılar. (s.148)
- Çakırkız, sıcaktan başını eğmiş, gözlerini yarı kapamış, **dalgın dalgın** denize bakıyordu. (s.148)
- “Raziye! Raziye!” diye **avaz avaz** haykırarak olanca hızıyla koşuyordu. (s.148)
- Diz üstü kalkarak **hüngür hüngür** ağlamaya başladı. (s.149)
- Hayvanların **hızlı hızlı** inip kalkan yanlarından şıpır şıpır ter akıyordu. (s.149)
- Hayvanların hızlı hızlı inip kalkan yanlarından **şıpır şıpır** ter akıyordu. (s.149)
- Ciğerleri **yırtıla yırtıla** koşarken, acısından kuvvet almıştı. (s.149)
- Onlara **yavaş yavaş** ninni gibi türküler söylüyorum. (s.150)
- Yaşlı adam gözleri **yaşara yaşara** gülererek; “Bugün sen istediğin kadar yalan at, istediğin kadar uydur. Bugün ne dilersen dile senindir. Ne derssen mutlaka doğrudur. Bana damat diye seçtiğin adamın, niteliklerini bilmiyorum. Ama sana abayı yaktığına bakılırsa, insan seçmesini iyi bilen açığöz delikanlının biri doğrusu” dedi. (s.151)

- Yıldızlar **harıl harıl** çakararak dağ omuzlarından fırlayıp göğü acele kaplıyorlardı. (s.151)
- Pusulaların kaybolduğunu sanan dalgıçlar, kızarıp bozarıp **soğuk soğuk** terler dökmüşler, hafızlarını yoklayarak borçlarının ne kadar olduğunu hatırlamak için akla karayı seçmişler, borçlarının tutarı hakkında tahmin ettikleri en yüksek rakama helalinden birkaç rakam daha katarak, Aşçı Durmuş'a utançtan kıpkırmızı kesilerek... (s.153)
- Aşçı Durmuş, gerçeği onlara **güle güle** anlatmıştı. (s.153)
- Onun pusulasını zar zor bulabilmiş, “Zavallık yavrucak” diye yırtıp attıktan sonra, bütün kanı yüzünden çekilmiş bir halde, patlıcan aşının pişmekte olduğu açık tencerenin başına gitmiş, aş tamamen pişip yanıcaya, **kara kara** dumanlar salıncaya dek ona bakakalmıştı. (s.153)
- Sabaha karşı Remzi **yumuk yumuk** uyumakta olan çocuklarını uyandırmamaya çabalayarak, yüzlerini usulcacık öptü. (s.156)
- Remzi, kapıdan çıkarken **için için** ah dönebilsem de önüme konulan aş leş gibi yanık koksa, diye düşünmüştü. (s.156)
- Dağ yamaçlarının bütün o körpe ot ve çiçeklerinin kokularını **püfür püfür** estiren serin bir kıyı rüzgârı denizin yüzünde mavi mavi ürpertiler yürütüyordu. (s.158)
- Dağ yamaçlarının bütün o körpe ot ve çiçeklerinin kokularını püfür püfür estiren serin bir kıyı rüzgârı denizin yüzünde **mavi mavi** ürpertiler yürütüyordu. (s.158)
- Çoğunun dudaklarının arasından **yavaş yavaş** mavi bir deniz türküsü telleniyordu. (s.158)
- Sığın tepesi renkle yanıp sönüyor, **pırlıl pırlıl** kıpırıyordu. (s.158)
- Dalgalara uyararak bir bale oynuyorlarmışçasına **nazlı nazlı**, şimdi sağa şimdi sola bel kırıyorlardı. (s.158)
- **Set set** çıkıntıların altlarından esneyen korkunç mağalaraların ağzından, zindan gibi derinliklerin ejderleri, renk renk orfos, vhalos ve zminnera balıkları, iri iri gözlerle etrafta bakınıyor, kanatlarını yavaş yavaş sallıyor, geviş getiriyorlarmış gibi solungaçlarını açıp kapıyorlardı. (s.158-159)

- Set set çıkıntılarının altlarından esneyen korkunç mağalaraların ağzından, zindan gibi derinliklerin ejderleri, **renk renk** orfos, vhalos ve zminnera balıkları, iri iri gözlerle etrafta bakmıyor, kanatlarını yavaş yavaş sallıyor, geviş getiriyorlarmış gibi solungaçlarını açıp kapıyorlardı. (s.158-159)
- Set set çıkıntılarının altlarından esneyen korkunç mağalaraların ağzından, zindan gibi derinliklerin ejderleri, renk renk orfos, vhalos ve zminnera balıkları, **iri iri** gözlerle etrafta bakmıyor, kanatlarını yavaş yavaş sallıyor, geviş getiriyorlarmış gibi solungaçlarını açıp kapıyorlardı. (s.158-159)
- Set set çıkıntılarının altlarından esneyen korkunç mağalaraların ağzından, zindan gibi derinliklerin ejderleri, renk renk orfos, vhalos ve zminnera balıkları, iri iri gözlerle etrafta bakmıyor, kanatlarını **yavaş yavaş** sallıyor, geviş getiriyorlarmış gibi solungaçlarını açıp kapıyorlardı. (s.158-159)
- Bunlar sallandıkça üzerlerindeki **göz göz** renklerin insan bakışına özgü bir ifadeleri vardı. (s.159)
- Aliş gece havaya kırmızı kıvılcımlar salarak fırlayan bir fişeğin ya da bir çarkıfeleğin tam tersine **boncuk boncuk** beyaz kabarcıklar salarak sığın tepesini arayıp taradı. (s.160)
- Kanatlarını **parıldata parıldata** yüksekteki bir çiçekten daha aşağıdakilere inen koyu renkli bir kelebek gibi, sığın bir setinden daha derindeki setlerine indi. (s.160)
- Elindeki kılavuz ipini **sinirli sinirli** oynatarak Aliş'e, "Çık yüze! Çık diyorum sana" işaretini verdi. (s.161)
- Giysinin içinde toplamış olduğu havayı **bulut bulut** boşaltarak ağırlaştı, denizaltı uçurumunun kenarından kendini kapıp koyuverdi. (s.161)
- Yukarıda Etem Reis; "Ne duruyorsunuz! Elli kulaç, yüz kulaç, bin kulaç verin! Ne kadar atmosferiniz varsa dibe dah edin!" diye haykırıyor, bir yandan da kılavuz ipini koparıncasına **acele acele**, "Çık! Gel! Çık! Gel!" işareti veriyordu. (s.162)
- İster hayal ister gerçek, süngere doğru yeşil derinlikleri **yara yara**, adım adım iniyordu. (s.162)
- İster hayal ister gerçek, süngere doğru yeşil derinlikleri yara yara, **adım adım** iniyordu. (s.162)

- Aliş **adım adım**, yavaş yavaş o yeşil bakışın içine dalıyordu. (s.162)
- Aliş adım adım, **yavaş yavaş** o yeşil bakışın içine dalıyordu. (s.162)
- Aliş **yavaş yavaş** biraz daha derinleyecekken Etem Reis'in o şiddetli işaretleri aklını başına toplamasına neden oldu. (s.162)
- **Azar azar** yukarıya çıkmaya başladı. (s.162)
- Sonra yüzü hiç gülmeyen adam, yanlarını **tuta tuta**, sevinçten katıla katıla güldü, güldü, güldü. (s.163)
- Sonra yüzü hiç gülmeyen adam, yanlarını tuta tuta, sevinçten **katıla katıla** güldü, güldü, güldü. (s.163)
- Aliş'i **yavaş yavaş** yukarıya çektiler. (s.163)
- Gün ağarırken evin içindeki bir kadının **acı acı** çınlayan çığlıkları, kentin öten horozlarının seslerini yendi. (s.165)
- Emine'ye **yavaş yavaş**, "Sap sokağa!" diye sokak sokak dolaşıyordu. (s.167)
- Tomar tomar bembeyaz kağıtların üzerine **kara kara** yazılar yazılıp çizildi. (s.167)
- Beş kilo kâğıdın üzerine bir litre mürekkep **-tuhaf tuhaf** şekillerde- döküldükten sonra, Emine'nin tehlikeli deli olarak İzmir yoluyla koruma altında Manisa tumarhanesine gönderilmesi emri geldi. (s.167)
- **Çeşit çeşit** hastalıkların ayrı ayrı aşamalarına uğramış bir sürü çocuk vardı. (s.168)
- Çeşit çeşit hastalıkların **ayrı ayrı** aşamalarına uğramış bir sürü çocuk vardı. (s.168)
- İçerdekiler mahpus kaldıkça, dışarıda tabur olarak bekleyen çoluk çocuk kalabalığı, talimde yerlerinde sayıyorlarmış gibi **tepine tepine**, donlarına da, yerlere de yazık ediyorlardı. (s.169)
- Vapur durgun denizde masmavi bir iz, gök mavisinde de kapkara bir duman çizgisi uzatıyor ve **pat pat** ederek yol almaya uğraşıyordu. (s.169)
- Bozkurt, makinelerini **ciyak ciyak** öttürerek güç bela Farilya açıklarına varabilmişti. (s.172)
- Öyle **acı acı** bağırma be ana! (s.174)

- Akşam yıldızı **pırl pırl** parlayan bir pırlanta gibi değil, şırıl şırıl akan, damla damla sağa sola sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.175)
- Akşam yıldızı pırl pırlparlayan bir pırlanta gibi değil, **şırıl şırıl** akan, damla damla sağa sola sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.175)
- Akşam yıldızı pırl pırlparlayan bir pırlanta gibi değil, şırıl şırıl akan, **damla damla** sağa sola sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.175)
- Burada ise Yedi Ülkerler işte ince bellerini **süze süze** Madran ve Beşparmak tepelerinin ardından sivrilmişler, elele vererek Menderes vadisi üzerinde dans ediyorlardı. (s.175)
- Ne var ki vaktiyle içinde insanların yaşamış oldukları örenlerde -çakallar ay ışığına **uzun uzun** ulusalar bile- her sessizlikten daha dindirici bir susuş vardı. (s.175)
- İşlerken demirle **hırlaya hırlaya** konuşur, ona küfür ederdi. (s.177)
- Etem Reis'in geçmişi hakkında hiçbir şey söylememesi, **çeşit çeşit** esrarengiz öykülerin fiskos edilmesine neden olmuştu. (s.178)
- Deli kadının, yanındayken, onun gözlerine **uzun uzun** bakmışlar. (s.173)
- Megafon Kaptan'ın sesi geldikten epeyce sonra kendisi de ellerini, kollarını **savura savura** sokağın öteki ucundan gözükte. (s.178)
- Megafon; "Aman bre Etem, bu sertlik sanki ne? Birer ikişer atsak, **iştahlı iştahlı**, ateşli ateşli iş görürüz" dedi. (s.180)
- Megafon; "Aman bre Etem, bu sertlik sanki ne? Birer ikişer atsak, iştahlı iştahlı, **ateşli ateşli** iş görürüz" dedi. (s.180)
- Sanki deniz **gıcır gıcır** yıkanmış gibiydi. (s.185)
- Deniz, **levha levha**, tan aydınını salıyordu. (s.185)
- Çırpıntısız yağlı solungaçların üzerinde, yunuslar **tembel tembel** batıp çıkıyorlardı. (s.185)
- Gidecekleri binlerce **mavi mavi** deniz milleri, gözlerinde tütüyordu. (s.185)
- **Bulut bulut** tozlar kalkıp savruluyor, kum taneleri kıvılcım gibi insanın yüzünü dağlıyor, boğazını, burnunu tıkıyordu. (s.186)

- Aferin Ali, Zimba'ya, acaba oynattı mı, diye **şaşkın şaşkın** bakarken, öteki bir türkü söylüyormuş gibi gözleri dalgın; “Kayıgımın adı, Açıkönül, sevgilim, başka her kayığı geride bırakır.” (s.187)
- **Pırl pırl** pırıldar, sekip gider. (s.187)
- İşte bir gün Kolarides, Galata'daki yazıhanesinde **düşünceli düşünceli** dururken, postacı ona bir telgraf sundu. (s.189)
- Döndükçe, beyaz elbisesinin sıkı kabzası altından, **arşın arşın** siyah tüller boşanıyordu. (s.190)
- **Fıldır fıldır** burgaçlanarak savrulan bu kara zemin üzerinde çorapsız bembeyaz bacakları şimşekler gibi çakıyordu, sanki çırpıplak bir gövde, tüllerin loş bulutlarıyla burgulanarak delice çarkediyordu, seyredenlerde uyandırdığı arzuyu bir işkence tizliğine çıkarıyordu. (s.190-191)
- Borular ötüyor, dümbelekler nabızlar gibi çarpıyor, gürleyip duman gibi **buram buram** yükselen müziğin ortasında flütler fiskiyeler gibi fırlıyor, kemanların nota değiştirişleri kırlangıç uçuşlarına benziyordu. (s.193)
- Karaların bu yabancı çocukları, o biçim kadınların nişanlılarına bağlandıklarından çok daha içten gönül verirler, onları baştacı ederler, yürekleri, başkalarının düğün geceleri, kendilerini bekleyen gelinlerinin yanlarına giderken, duydukları heyecanın on misliyle **güm güm** çarpar! (s.194)
- Başkalarının bir göz atışı ile bakıp geçtikleri, bir iki sözcüklük açıklamayla ya da bir gülümsemeyle bir kıyıya sürülüp unuttukları ufak tefek izlenimler, o denizcileri **uzun uzun** uğraştırır. (s.194)
- O izlenimler, derin denizlere atılmış bir cisim gibi, **sessiz sessiz**, yavaştan gönlün derinliğine çöker. (s.194)
- Davut'un gözleri önünde gökkuşakları, **halka halka** yayılıyorlardı. (s.195)
- Sanki bütün varlığı, kadının yeşil bakışını, bir çağlayan gibi **şarıl şarıl** akıtmasını kavurucu bir susayışla yalvaran bir boşluktu. (s.196)
- Ay ışığının **ışıl ışıl** akan aşırılığında, yıldızlar sönmüşlerdi. (s.197)

- Yalnız, **acele acele** diktirdiği elbiseyi iki gün sonra giyip de, aynada kendisine bakınca, ağlayası geldi. (s.198)
- Dükkanların, kahvelerin, pastanelerin ışıkları, yaya kaldırımlarındaki karanlığı **yol yol** ve renk renk biçiyordu. (s.199)
- Dükkanların, kahvelerin, pastanelerin ışıkları, yaya kaldırımlarındaki karanlığı yol yolve **renk renk** biçiyordu. (s.199)
- Ne var ki, kadının siyah kirpikleri altında, yarı örtülmüş yeşil gözlerinin yatay bakışı, Davut'a değil, bir tütsü gibi **kıvrana kıvrana** tellenen sigarasının dumanına dalmış bulunuyordu. (s.200)
- Ara sıra gözlerini dalgınca **yavaş yavaş** döndürünce bile, sanki o önünde değilmiş ya da saydammış gibi, bakışı uzaklarda kayboluyordu. (s.200)
- Davut'un dudağına **yavaş yavaş** çıldırtıcı sözler geliyordu. (s.200)
- Sokakta Haşmet Bey, hem mendiliyle alınının terini siliyor, hem de Davut'a **telaşlı telaşlı**; "Bak Davut, bir dakika bile gecikmemeliyiz." Diyordu. (s.202)
- Hele neydi o karşısındaki mücevherci dükkanının vitrinindeki nişan yüzükleri, **kangal kangal**, sıra sıra, dizi dizi yüzükler! (s.202)
- Yeryüzünde bunlar dönüyor, gökte de güneş **fırıl fırıl** çarkeden altın bir evlilik halkası gibi parlıyordu. (s.202)
- Hem **katıla katıla** gülüyor, hem katıla katıla ağlıyor, ara sıra da vahşi vahşi içini çekiyordu. (s.203)
- Hem katıla katılagülüyor, hem katıla katıla ağlıyor, ara sıra da **vahşi vahşi** içini çekiyordu. (s.203)
- Hem katıla katılagülüyor, hem **katıla katıla** ağlıyor, ara sıra da vahşi vahşi içini çekiyordu. (s.203)
- "Böyle zilzurna sarhoş olacağına kira parasını versene!" diye **avaz avaz** bağırırdıktan sonra, kapıyı kırarcasına çarpıp çıktı. (s.203)
- "Eh, en üst kattan, gökyüzünden düşüyormuş gibi düşer de, karnı patlamaz olur mu?" diye **anlata anlata** uzaklaştı. (s.203)

- Kalabalıktan yaşlıca bir kadın, **içli içli** göğüs çekerek, gözlerini sıkarak, yanında yürüyen gençten iki kadına, “Başımı gördüm.” Diyordu. (s.203)
- Davut, yüreği **güm güm** çarparak, kapıcıya Vedâ Hanım’ı görmek istediğini söyledi. (s.205)
- Adeta çorba gibi kaynıyor, **buram buram** ter buharları salıyorduk. (s.210)
- **Yavaş yavaş** Davut’a döndü, “Haydi oğlum, kayığa gidip hemen kalkmak üzere alesta olalım!” dedi. (s.211)
- Onların üzerinde de, **yığın yığın** bulutlardan, göklerde dev gibilerden kule, şadırvan, selatin camileri, yıkık, viran minareler beliriyordu. (s.212)
- Davut’sa Ateşoğlu’nun kayıkta bulunmasına **için için** seviniyordu. (s.212)
- Şimdilik, **ılık ılık** horlamakta olan fırtınanın ilk solukları, Davut’u biraz daha Vedâ özleminden uzaklaştırıyordu. (s.212)
- Ona düşmanın yaklaşmakta olduğunu bildiren sağanaklar, engini **hafif hafif** sararken, Davut’un ruhundaki denizciyi uyandırıyor. (s.213)
- Kasırga aynı anda **türlü türlü** şeyler yaratıyordu. (s.214)
- Gemi, sancak ve iskele omuzlarıyla, bir dağı kaldırıyormuş gibi mecalsiz bacaklarının üzerinde **tireye titreye**, güç bela irkilebiliyordu. (s.215-216)
- Yedi-sekiz mil ötede, Güllük görününce, ambardakiler de **yavaş yavaş** kendilerine gelmeye başladılar. (s.216)
- Sanki yağmurla yıkanmış **tiril tiril** bir kumaş gibi, kurumak üzere göklere serilmişti. (s.216)
- Rüzgârda **mavi mavi** yapraklanıyordu. (s.216)
- Fatma, Zehra, Ayşe, Elif, birbirlerine, “Bir bardak su ver” gibi basit sözleri işittirebilmek için, **avaz avaz** haykırmaktan artık bıkip usanmışlardı. (s.218)
- Ürkmüş kefal balıkları, turpların yosunları gibi salınan yaprakları arasında **alay alay** yüzüyorlardı. (s.218)
- Dalgalar, alabora ettikleri kayığı, bir dikiş makinesi masurası gibi alt üstederek, **fırl fırl** döndürüyordu. (s.219)

- İnsanlar ise, dalgaların kamçısıyla, çemberler gibi **döndürüle döndürüle** götürülüp getiriliyorlardı. (s.219)
- Suları **çınlata çınlata**, bir ya da iki kişiyi kumların üzerine sürükleyip çıkarıyordu. (s.219)
- Fakat Tiycan'ın vakti gelmiş olduğu halde, bahtını **avaz avaz** çağırıldığı yoktu. (s.220)
- Bunun da **usul usul** akli çelinirdi. (s.220)
- Zorbalığın, **tepe tepe** çiğneyip murdar etmenin -gel keyfim gel- safası sonra olurdu. (s.220-221)
- Birkaç gün önceki Provezza fırtınası yüzünden bütün gemiler, sırayla ölü dalgalar üzerinde **yavaş yavaş** kalkıyor, sonra denizde bazen -uzaktan işitilen birkaç seyrek çan sesini andıran- dıngg! dıngg! Edişlerle ilerliyorlardı. (s.222)
- O gün mektuplar dağıtılırken, herkesin işkence kertesine varan merakından dolayı, yüreği **güm güm** çarparken, dişler inadına kısıyor, kaşlar çatılıyordu. (s.222)
- Fakat Etem Reis, **sinirli sinirli**, “Ne vicdanı, be yahu? Ben onu düşümde bir milyon kez gördüm. Hep göğsünü açıp açıp çürüklerini gösterir” dedi. (s.225)
- Her işte doğruyu **dobra dobra** söylüyorum. (s.225)
- Yalnız kıyıdaki kumsalda dalgaların **fişst fişst** ötmesi, kayıkların ine çıka beşiklenmesi, gözlerin hepsini de ağırlaştırdı. (s.226)
- Direkteki makaraların ya da küpeştedeki cıvataların ara sıra **cık... cık...** edişine, bazılarının diş gıcirtısı karışıyordu. (s.226)
- Bir gece önce denizin yüzü yekpare zindanken, o gece, ufka kadar **harıl harıl** yanan ışık alanlarından ibaretti. (s.227)
- **Renk renk** balıklar, hareket ettikçe, birer kuyruklu yıldız oluyor, durunca da üzerlerinden sessiz sessiz pırlantalar süzülüyordu sanki. (s.227)
- Renk renk balıklar, hareket ettikçe, birer kuyruklu yıldız oluyor, durunca da üzerlerinden **sessiz sessiz** pırlantalar süzülüyordu sanki. (s.227)
- Kendi yüreğiyle ıssız denizlerde aylarca baş başa kalınca, gelip geçen bir güzel gün gibi, insan olarak, geçip gidici olduğunu öyle **için için** duyardı da, kendi doğum ve

- ölüm yoldaşı olan insanoğulları kalabalığını, onların seslerini, bakışlarını ve özellikle gövdesinde ona göre bütün insanlığı yaşatan kararını arardı. (s.229)
- Ötede kahvesini içmekte olan yetmişlik dalgıç, Yengeç, felce uğramış bacaklarının üzerinde **yan yan** yürüyerek, Haşmet Bey'in yanına geldi; "Haşmet Bey, şu halimi görüyor musun? Bana da otuzumdayken ha dal bre derlerdi." dedi. (s.232-233)
 - Zaten âdetiydi, para teklifinde bulununca, teklifinin karşısındakine adamakıllı sinmesi ve onu protesto hamlesinin tükenmesi için, bir süre **sessiz sessiz** beklerdi. (s.233)
 - Rüzgâr Anadolu kıyılarında toplanan buğuları **yavaş yavaş** denize sürerek, denizin sisleriyle karıştırıyor, o dumanlardan koca koca çevrintiler peydahlanıyordu. (s.231)
 - Rüzgâr Anadolu kıyılarında toplanan buğuları yavaş yavaş denize sürerek, denizin sisleriyle karıştırıyor, o dumanlardan **koca koca** çevrintiler peydahlanıyordu. (s.231)
 - Dalgıçlar, Etem Reis'i yitirmiş olduklarından, **sıkıntılı sıkıntılı** Güllük'e vardılar. (s.231)
 - Ta uzakta, Torba önünde, hemen hemen deniz kıyısında, denize kadar dayanan çimenlerin üzerinde, martı kuşları gibi, süngerci filosunun o **nokta nokta** beyaz teknelerini seçebildi. (s.230)
 - Kıyıda **serin serin** sabah rüzgârı yelpazelenmeye başlamıştı. (s.231)
 - Gerdanındaki maden çemberi **sıkı sıkı** vidaladılar. (s.233)
 - Güvertede Haşmet Bey, "Efendim, nasıl olur da vapur Bozkurt olmaz! İşte buralarda batmış ya!" diye **bar bar** bağııyordu. (s.234)
 - Dana gözlü **renk renk** balıklar, ellerinin beyazlığını görünce, gelip gelip burunlarıyla çarpıyorlardı. (s.234)
 - Nuri onları elleriyle **yavaş yavaş** bir yana itiyordu. (s.234)
 - Köpekbalığının kanatları gözlerinden sağa sola yayılıyor ve kurumak için serilen yatak çarşaflarının o hafif rüzgârda sallanması gibi **yavaş yavaş** oynuyordu. (s.235)
 - Nuri, yukarıya, **bol bol** hava vermeleri için, işaret çekti. (s.235)

- **Pırl pırl** parlayan hava kabarcıkları, bir fiskiye ve bir fişek gibi, köpekbalığının üzerine boşandı. (s.235)
- Vapurun yanındaki orfos, vhalos ve fangri balıklarının tostoparlak şişmiş olmasından, **tembel tembel** yüzerek her şeye karşı kayıtsız kalışlarından, tıka basa insan etiyle doymuş oldukları belliydi. (s.235)
- Salonun taban ve tavanlarında, **çeşit çeşit** deniz çıyanları ve deniz böcekleri yürüyor yahut sarkıyordu. (s.236)
- Çıyanlara, şeytanminarelerine bakarken, “Bu küçük hayvanların zaaflarına, bu gemi bir sığınak olsun diye, bunca insan öldü!” diye, **acı acı** düşünüyordu. (s.236)
- Kendi kendine, “Bu halt, bir milyon liraya bile yutulmaz a! Ne var ki giriştik bir kere... Eh, biraz para demektir! Marmaris’te bizimkine göndeririz. Aman, çabuk bitireyim de, bir an önce, Marmaris’e gideyim! Burada içime fenalık geliyor” dedi, **uzun uzun** içini çekti. (s.236-237)
- Çıyanlar, sülükler gibi **salkım salkım**, adamın ağzından sarkıyordu. (s.237)
- Nuri, kin şöyle dursun, kadına acıdı; miğferin içinde, **hüngür hüngür** ağladı. (s.238)
- Önündeki yuvarlak camdan, kadının **yeşil yeşil** gözleri, hazin hazin Nuri’nin gözlerine bakıyordu. (s.237)
- Önündeki yuvarlak camdan, kadının yeşil yeşil gözleri, **hazin hazin** Nuri’nin gözlerine bakıyordu. (s.237)
- Haşmet Bey, heyecandan bir türlü yerinde duramıyor, **zıp zıp** hopluyordu. (s.239)
- Benzi atmıştı, **boncuk boncuk** terler alnında ışıldıyordu. (s.239)
- Köpük halkarı, denizin durgun yüzünde genişleyerek yayılırken, imdatçı dalgıç, yüzde **sert sert** fısıldayan hava kabarcıkları bulutu içinde, yıldırım gibi, mor karanlıklara iniyordu. (s.239)
- Yoran’da ölümlere ait formaliteler bittikten sonra, Badi Badi Nuri’yi, karısı Zeynep’i ve Aliş’i **ayrı ayrı** tabutlara koyup mezarlığa götürmek üzere, omuzlarına aldılar. (s.241)
- Bu yenilik neydi; onu **açık açık** anlatamazdı. (s.242)

- Karakız onu **uzun uzun** seyrederdi. (s.242)
- Kendisi de keçileri önüne katar, **hazin hazin** ağustos böceklerini dinleye dinleye, dağlara taşlara baka baka, yavaş yavaş köye dönerdi. (s.242)
- Kendisi de keçileri önüne katar, **hazin hazin** ağustos böceklerini dinleye dinleye, dağlara taşlara baka baka, **yavaş yavaş** köye dönerdi. (s.242)
- Bunun için Kısmet Taşı'nın üzerinde **cıyak cıyak** öterek, kıyametler koparmışlardı. (s.242)
- Hacı Resul, **yavaş yavaş** her konuştuğu insanın içini karıştıran o ezgin sesiyle, Tiycan'ın gönlüne girmeye çalışıyordu. (s.242-243)
- Karakız'ın dudaklarına doğru eğilince, burnuna öyle bir yumruk yedi ki, gözünde güneşler, aylar patladı, yıldızlar **şarıl şarıl** yağdı. (s.245)
- Beyaz nokta, **ufala ufala** uzaklaşıp söndü. (s.245)
- Umut **yavaş yavaş** sönünce ya Zehra gibi zehir zemberek kesilecek ya da gereksiz ve anlamsız kalan başı, bacakları ve bütün organları felce uğrayarak, gözü kulağı sağır olacak, Fatma'ya dönecekti. (s.245)
- Ufak zurnamsı düdüklerden tutunuz da, **büklüm büklüm** çöreklenererek o ağızları huni gibi açılan borulara dek, nefesle öttürülecek ne varsa, bandoda hepsi tamdı. (s.247)
- Kalın aletler gürleyip gümbürderken, inceleri de yumurtlamakta olan tavuklar gibi **cıyak cıyak** ederek çılgınlık salıyorlardı. (s.248)
- Birkaç köylü, hemen heybelerine koşarak, el değirmeninde öğütülmüş, saçta pişirilmiş arpa unundan **tomar tomar** yufkalar getirdiler. (s.252)
- Önceleri **şaşkın şaşkın** bakan köylülerin dudakları, yavaş yavaş, hor görür gibi, gülümsemeye yayıldı. (s.252)
- Önceleri **şaşkın şaşkın** bakan köylülerin dudakları, **yavaş yavaş**, hor görür gibi, gülümsemeye yayıldı. (s.252)
- Birkaç köylü, hemen heybelerine koşarak, el değirmeninde öğütülmüş, saçta pişirilmiş arpa unundan **tomar tomar** yufkalar getirdiler. (s.252)

- Önceleri **şaşkın şaşkın** bakan köylülerin dudakları, yavaş yavaş, hor görür gibi, gülümsemeye yayıldı. (s.252)
- Önceleri şaşkın şaşkın bakan köylülerin dudakları, **yavaş yavaş**, hor görür gibi, gülümsemeye yayıldı. (s.252)
- Gülüşü, o küçücük gövdeye sığamayacak kadar kocamandı; dört bucağa **dalga dalga** yayılırdı. (s.253)
- “Kanadı manadı yok! Değirmeni çorba soğutuyormuş gibi, **üfleye üfleye** döndürecek değillerdi ya!” diye cevap verdi. (s.254)
- Kusuruma bakma, a oğul, onun kolayca **fır fır** döndüğünü seyrettikçe, içim açılıyor da, gülesim geliyor. (s.254)
- Sarı ışıktan kanatları **fırıl fırıl** döner. (s.254)
- Adem Dayı, güneş dolu kara gözleri **parlaya parlaya** anlatmakta devam ediyordu. (s.256)
- Herif **koşa koşa** atına vardı; eyere atladı. (s.256-257)
- Hayvan yere yatmış, **ağır ağır** soluyordu. (s.257)
- İkisi beraber, **konuşa konuşa** ayrıldılar. (s.257)
- **Taze taze** kokan deniz yemişleri, her günkü yiyeceklerinde, hoş bir değişiklik oluyordu. (s.258)
- Şalvarını indirmeyi unutmuş **dalgın dalgın**, kumların üzerinde yürüyordu. (s.258)
- Aklında **alay alay** kalkınmış olan bütün soruların çoktan cevaplarını vermişti. (s.266)
- İşte, gözlerinin önünde zavallı kızcağız, sapından kopmak üzere olan kuru bir yaprak gibi **tir tir** titriyordu. (s.267)
- **Alev alev** yanıyordu. Bu kez de, duyduğu acıdan doğma korkunç bir öfkeyle titriyordu. (s.268)
- **Umutsuz umutsuz** “Geri dönelim!” dedi. (s.269)
- Ay ışığı, deniz, su, fısıltıdan ibaret, **fırıl fırıl** dönen bir girdap oluyorlardı. (s.269)

- Afife Hanım içinden, “Sırrı benim tarafımdan öğrenildiğine utanıp kızarıyor, sevincinden de **tir tir** titriyor!” diye düşündü. (s.274)
- Afife Hanım, Tiycan’ın eli böğründe, ezile büzüle, senin kulun kurbanın olayım diye yalvarmadığına, analığına güvenerek her şeye kör, her şeye sağır olabilmesine, düpedüz yaratıcılığına hayran kalıyor, **için için** seviniyor, bir ferahlıktır duyuyor, hatta bu meydan okuyuşun hızına kapılıyordu. (s.276)
- Onun sahteliklerine, ikiyüzlülüğüne, burnunu havaya dikerek **kabara kabara** böbürlenmesine, sonra da sopayı kaptığı gibi başında kırmasına, bunca zaman nasıl olup da dayanmış olduğuna şaşır kalıyordu. (s.276)
- Gözünün en izbe kovuğunda **için için** yanan, fakat üzeri görev duygusunun külüyle örtülekalmış olan, isyan, öfke, alay duyguları, şimdi yer yer kabarmaya başladı. (s.276)
- Gözünün en izbe kovuğunda için için yanan, fakat üzeri görev duygusunun külüyle örtülekalmış olan, isyan, öfke, alay duyguları, şimdi **yer yer** kabarmaya başladı. (s.276)
- Bu yeni varlık, Fatma’ya **soğuk soğuk** ecel terleri döktürüyor, Ayşe’nin de içini ta derinden karıştırıyor ve ona baygınlıklar getiriyordu. (s.279)
- Fatma eğildikten, Ayşe de gelip onun yanı başına büzüldükten sonra, Tiycan’ın meydan okuyuşunu karşılamak, onu ayaklarının altına alıp **çiyim çiyim** çiğnemek görevinin kendisine düştüğünü anladı Zehra. (s.280)
- Karakız’ın, eli kolu bağlı, boynu bükük, gözleri yerde, **içli içli** yalvarmaya başlamasını bekliyorlardı. (s.280)
- Zehra **hızlı hızlı** soluyordu. (s.281)
- Sonunda sözleri **yavaş yavaş** seyrekleşerek tükendi. (s.281)
- Söyleyeceği sözlere gerekli olan soluğu bulmak için, **derin derin** içini çekerek, ciğerlerini doldurdu. (s.281)
- Yalnız bu sözlerde, bundan önce söylediklerinde olduğu gibi, kalp para gibi **kof kof** öten bir şey vardı. (s.282)
- Kendi kulaklarında bile **kof kof** ötüyordu bu sözleri. (s.282)

- Asıl gerçeğe gelince, dördümüz buracıkta oturmuş, anamızdan emdiğimiz sütü **fitil fitil** birbirimizin burnundan getirerek kendi kendimizi yiyip bitiriyoruz. (s.282)
- Burada **acı acı** güldü. (s.282)
- Bu sessizlikte rüzgâr, kapıyı **yavaş yavaş** çıt diye kapattı. (s.283)
- **Sert sert** soluyordu. Birkaç saniye iki kadın, birbirinin gözüne bakakaldılar. (s.284)
- Adam, toprağın **sıcak sıcak** tüterek devşirilişini seyre dalmış, çift sürüyordu. (s.284)
- Başının üzerinde, açılan tarhlardan yemlenmeye gelen kuşlar, **bulut bulut** cıvıldaşarak dönüyorlardı. (s.284)
- **Bön bön** karısının yüzüne baktı. (s.285)
- Nefise kadın **güle güle**, “Öyle ne bakıp duruyorsun? Dam akıyor. Tiycan da orada oturacak. Tiycan orada arpa yetiştirecek değil ki; tepesine yağmur yağsın! Haydi, gidip el birliğiyle orasını onaralım!” dedi. (s.285)
- Nefise, Tiycan’ın buraya gelişini iyi görmüştü ya, artık ona da, öyle uzun etmeyip **rahat rahat** sevinmek düşüyordu. (s.285)
- “Fakat sağılırken, tek dururlar, senin de tatlı sesin var, Tiycan, **kolay kolay** okşar oyalarsın!” dedi. (s.285)
- Neyler gibi ötüp **boş boş** sızlanıyorlardı. (s.286)
- Dışarıda, dağ başında, çakallar **uzun uzun** uluyorlardı. (s.286)
- Elinin sezilir sezilmez bir iki sıvayışı ile, kovanın içine **sıcak sıcak** buğu salan, cömert bir süt hüzmesi şarladı. (s.285-286)
- Bütün işkenceleri **sevine sevine** çekmeye hazırdı. (s.286)
- Bir saat geçti geçmedi, bir horoz **uzun uzun** öttü. (s.287)
- Sabahın yüzünde kirpik ucunda **pırlıl pırlıl** parlayan gözyaşı gibi, yalnız şafak yıldızı titriyordu. (s.287)
- Yaşamak açlığı ile çocuk, sütü, **gırlıl gırlıl** çekiyordu. (s.288)
- **Bön bön** sırtarak “Hee...” dedi. (s.291)

- Reşadiye bucağına gelirken, “Artık yeter olsun, bu denî zulmü cehalet” yahut “Ey Hak yaşa, ey sevgili millet yaşa, varol!” diye Tefik Fikret’ten, yahut “Altı da bir üstü de birdir yerin, arş yiğitler vatan imdadına!” Namık Kemal’den **gürül gürül** gürleyen Şefik Ulvi Bey, “Hey gidi, İstanbul hey!” diye of çekerek, “Pes ve pa vurmaktasın İran’ına, Turan’ına!” diye naralar atıyordu. (s.292)
- Karakız, “Neden geldin? Niçin geldin?” diye sorunca, Ulvi Bey, “Yahu, elifciğim, sen hiç değişmemişsin, yaşlanmamışsın, eskisi gibi genç, güzel, gene **dobra dobra** konuşan Elif” dedi. (s.293)
- Dünyaya istenmedik bir konuk, bir piç olarak gelmiş olan çocuk, yıldızlara **hayran hayran** bakarak, gözleri ışıll ışıll, “Ana bunlar ne?” diye sorduğunda, Tiycan, “Bunlar yıldız çocuğum” diye cevap vermişti. (s.294)
- Dünyaya istenmedik bir konuk, bir piç olarak gelmiş olan çocuk, yıldızlara hayran hayran bakarak, gözleri **ışıl ışıl**, “Ana bunlar ne?” diye sorduğunda, Tiycan, “Bunlar yıldız çocuğum” diye cevap vermişti. (s.294)
- Kasabada **yeni yeni** insanlar arasına varınca, herkesin sevineceğini, onu, “Merhaba Tiycan, hoş geldin Tiycan!” selamlayacağını sanmıştı. (s.294-295)
- “Şimdi yavrular ne olacak?” diyerek, onları alırken, köpekler **cıyak cıyak** bağırıyorlardı. (s.295)
- Kendisi de bir kiralık evde yarı odalık, yarı halayık olarak oturacak, Şefik Ulvi Bey’in hoşuna giden yemekleri pişirecek, **kat kat** döşekler serecek, kapatması diye kasabadakiler gibi dantelli donlar giyerek öyle her akşam el pençe divan durarak Şefik Bey’in eve gelmesini bekleyecek ha? (s.296)
- **Hızlı hızlı** anlattı. Sonra yerden bir taş alarak, Ulvi Bey’in gözüne doğru tuttu. (s.296)
- Bunu söyledikten sonra, **hırçın hırçın** güldü. (s.297)
- Sonra dönüp **yavaş yavaş** çekildi. (s.297)
- İçinden şöyle **derin derin** soluklandı. (s.297)
- Yüzü, sanki, **acı acı** yanan kapkara iki gözden ibaret kalmıştı. (s.299)
- Balta yüzünden, öyle **kolay kolay** yanına yanaşamıyorlardı. (s.299)

- Birkaç tane de **koca koca** taş attılar. (s.299)
- Taşın birisi, ta ötede **ciyak ciyak** bağırın çocuğun başına çarptı. (s.299)
- O gece, o rahatsız dünyanın bütün kentlerinde, **başka başka** dillerde gazetler çıkıyor, telgraf manipleleri acele acele tıkırdıyor, gökler haber götürüp getiren Hertz dalgalarıyla zonkluyordu. (s.301)
- Nefise Bacı, **hüngür hüngür** ağlıyordu. (s.300)
- **Derin derin** içini çekti. (s.300)
- O gece, o rahatsız dünyanın bütün kentlerinde, başka başkadillerde gazetler çıkıyor, telgraf manipleleri **acele acele** tıkırdıyor, gökler haber götürüp getiren Hertz dalgalarıyla zonkluyordu. (s.301)
- Adem Dayı'nın burnuyla açık ağzı, arı kovanı gibi işliyor, oralardan **koca koca** sineklerin, karası yeşili de, uğuldaya uğuldaya girip çıkıyorlardı. (s.302)
- İnceleme kurulu; Almanya, Fransa, Rusya ve İngiltere'nin birbirlerine verdikleri ultimatomla ilan edilen seferberlikler üzerinde, **güldür güldür** sözler savurarak, damın önüne geldiler. (s.302)
- Dışarıda içine sıkıntı basmış olduğu için **kararsız kararsız** duran Murat, dişleri arasından, "Uydur uydur, ebeğümeçi!" diye homurdanıyordu. (s.303)

Abartma

- Güneşte yanan yüzünü söndürmek için, yüzüne **avuç avuç** deniz suyu çaldı. (s.13)
- "Biz Kerimoğlu'nu bilmez miyiz? Herif enayi mi ki, senden hiçbir şey almadan sana bir beşbirlik versin? Köyün namusunu bir paralık ettin!" diye **avaz avaz** haykırdı. (s.26)
- Dört tarafı ateş gözlerle **cayır cayır** yakan pürüzsüz, upuzun gövde ve bacaklı İstanbullu kızlar mı istersiniz, denizin tuzlu kokusunu soluya soluya serilmiş serpilmiş, güneşte bal rengi olmuş fıstık gibi İzmirli kadınlar mı istersiniz, hepsi vardı. (s.46)
- Birdenbire sanki bakışını gurbet ellerinin **koca koca** uzaklıkları, ovaların ıssızlığı, sessizliği içinde tek bir kuş yahut böceğin ötüşü kayıp gelmişti. (s.55)

- Ak saç telini saatlerce arar, kopardığı her teli -öç almak için- ateşte **cayır cayır** yakardı. (s.82)
- Yanan gözleri sanki kızgın iki kor, kızgın iki demir çubuk oluyordu da beynini **cayır cayır** dağlıyordu. (s.125)
- “Ben de göz **göre göre** onu yakamam” diyor, başka bir şey demiyordu. (s.145)
- Bu hesap ve kitap işi orada o kadar candan ve kendiliğinden görülürdü ki, insan birçok para harcanarak banka diye saray gibi yapılar yapılmasına, onların ölünceye kadar hesap tutmakla sorumlu, **sürü sürü** güzelim insanlarla doldurulmasına şaşardı. (s.152)
- “Bir kez de şu gün gideceğiz dedik de, o gün gitmedik miydi toprak ayaklarımı; hava da ciğerlerimi **cayır cayır** yakıyor” dedi. (s.177)
- Boş şapkanın içinden yumurtalar, **paket paket** sigaralar, çiçekler çıkardı. (s.193)
- Haşmet Bey, “Ah, şimdi ne yapalım?” diye saçlarını **avuç avuç** koparıyordu. (s.204)
- **Nice nice** kişiler, sabaha kalkamayacaklarını sanırlar da, gene dipdiri, akşamı da, ertesi akşamı da, hatta ertesi yılı da bulurlar. (s.206)
- Fırtına değil de, sanki depremmiş gibi, ara sıra taş ev, ta temelinden **zangır zangır** sarsılıyordu. (s.218)
- Çünkü limana uğrayınca, limandan ayrılırken, bir sürü uzun ve masraflı resmi işler yapmak, **tomar tomar** kağıtlar yazdırmak, pullayıp damgalatmak gerekiyordu. (s.221)
- Miğferinin camı önünden, **sürü sürü** ufak balıklar geçiyordu. (s.234)
- **Sürü sürü** erkeklerle bulundum, şimdi hangisinin olduğunu bilmiyorum. (s.296-297)

Süreklilik

- Korkuyla benzi atmış bir ay yırtılarak parça parça kaçışan bulut kargaşalığında, şimdi görünmüyor ve sanki ürkererek yolunu şaşırılmış, kendini **kaldırıp kaldırıp** buluttan buluta atıyordu. (s.9)

- Kenarları **ışıldaya ışıldaya** halelenen bir bulutla örtülünce, oluşan som karanlıkta sanki tüm evren ortadan siliniyordu. (s.9)
- İşte o zaman bir keçi ahırının penceresi -dışarıdaki karanlık boşluğa şaşarak, **kırpa kırpa** bakan bir göz gibi- bir yanıp bir sönyordu. (s.9)
- Doğa nasıl ki keçilerin **üreyip üreyip**, bütün ağaçları yiyip kurutmalarının önüne geçmek için, keçileri yiyen parsı ve kaplanı yaratmışsa, devletin bombozuk maliyesini düzeltmek için de deniz defterdarını ortaya koymuştu. (s.12)
- Sevginin güle güle kendini verişi, gövde gövdeye sarmaş dolaş, dudakların kan **tüte tüte** ısırışı, hiçbir zaman düşmanların gırtlak gırtlığa, diş dişe kitlenişi kadar ateşli, inatlı olamaz. (s.25)
- Danacıların Hanife’yi dinler dinlemez, Hacı Resul şalvarını **sallaya sallaya**, soluğu dosdoğru Öteğiller’in evinde aldı. (s.26)
- Ama öteki kadınların yanında kerli ferli istifini bozmamalıydı, **soluya soluya** kıza; “Yarımdan tezi yok. Beyaz fitanımı başına geçirir, gider kıyıda dolaşırsın. Ondan sonra ne yapacağımızı biz bilir” dedi. (s.28)
- Sağ akciğerinin bütününü **öksüre öksüre** tükürüp tüketmişti. (s.29)
- Köydeki sarımsak ve sidik kokan evinde, iki-üç kişi birkaç günlük sarhoşluktan **kusa kusa** ayrılırken, bir o kadarı da haytaca ve hoyratça gülererek, birkaç gün sürecek olan eğlenceye gelirlerdi. (s.29)
- Onlar karşılıklı iki taraf olarak dalaşmaya koyulunca, bir taraf -karşiki tarafa nispet- “Bak, benim ne kadar eşyam var!” diyerek bütün ev eşyasını **taşıyıp taşıyıp** sokağa yığardı. (s.38)
- Dört tarafı ateş gözlerle cayır cayır yakan pürüzsüz, upuzun gövde ve bacaklı İstanbullu kızlar mı istersiniz, denizin tuzlu kokusunu **soluya soluya** serilmiş serpilmiş, güneşte bal rengi olmuş fıstık gibi İzmirli kadınlar mı istersiniz, hepsi vardı. (s.46)
- Küçük Selim **hıçkıra hıçkıra** babasına; “Baba ne yaptın, baksana Kestane (eşeğin adı Kestane’ydi) ne acı acı bakıyor!” diye bağırıyordu. (s.60)
- Onları **dinleye dinleye**, artık pek yakın olan Dirmil’e varacaktı. (s.63)

- Mahalleliler atlı olarak **konuşa konuşa** kendisine doğru gelmekteydiler. (s.66)
- Ne var ki, “ticaret miskalle, dostluk kantarla” deyip de ticareti kantarla yapan, dostluğu da miskalle satan bir dünyada Selim Dede dostluğunu da, ticareti de kantarla **yapa yapa**, sıfırı tüketip sermayeyi kediye yükletti. (s.69)
- Kasabada doktor da, eczane de olmadığı için, kadın **çırpına çırpına** öldü gitti. (s.69)
- Yelkenlilerin uzaktan gelişini, can gözüyle seyredeler, kayıkların birdenbire erkek şekline girmesini, deniz üzerinden **yürüye yürüye**, “koca” diye kendilerine gelmesini beklerlerdi. (.81)
- Karakız’ın ablalarının her birisi de, vaktiyle Kısmet Taşı’nın üzerinden bağırılmış, **gelip gelip** deniz penceresinin önünde oturarak, kayıkların birinden birinin kendisini alacak erkeği getireceğini ummuştu. (s.82)
- Denizden çıktıktan sonra suları beyaz kumların üzerine **sızdıra sızdıra** bir santral çalısının altına yan gelirdi. (s.89)
- Üst başı toz toprak içinde, küfür **ede ede**, ayağa kalkan Memiş Ağa, yoluna devam eden arabaya dönüp bakınca bir de ne görsün, yüzleri karaya ve kırmızıya boyanmış iki insan arabanın arkasında oturuyor! (s.108)
- Böylece **durup durup** yine yol alırken Emine bir-iki kez Alyanak’ın yüzüne bir Tanrıya bakarmış gibi bakarak, kızara kızara, “Aydın’da nikahımız kıyılacak değil mi?” diye soruyordu. (s.109)
- Böylece durup durup yine yol alırken Emine bir-iki kez Alyanak’ın yüzüne bir Tanrıya bakarmış gibi bakarak, **kızara kızara**, “Aydın’da nikahımız kıyılacak değil mi?” diye soruyordu. (s.109)
- Köylere **sık sık** uğrar, göz alıcı kumaşlarını yerlerde sergi ederdi. (s.111)
- Gece yatacak bir yer bulamayıp boyuna yürüdüğünü, gündüzse, ötede beride **sokak sokak** gezerek iş aradığını, süprüntülerin döküldüğü yerleri kollayıp, geceleri köpeklerin, kedilerin arasına karışarak oralarda yiyecek bir lahana koçanı, bir patates kabuğu aradığını... (s.112)
- Biraz sonra Emine, koltuğunun altında bir paket taşıyarak **sendeleye sendeleye** dışarı çıktı. (s.115)

- Soruyu soran adama, sanki kadına acıyormuş gibi başını salladıktan sonra; “Ne olacak, zavallı fukaralar, bir lokma ekmek için **gurbet gurbet** dolaşır dururlar” dedi. (s.115)
- Yahu, şu danacıların Hanife ne yaman karı? Nereden **bulup bulup** getirir? (s.116)
- Mazot **yaka yaka** derya içinde keyfinize göre sığ arayacak değilim. (s.122)
- Hacı Hasan’ın nikahlısı olduğunu bilmeyen iki sarhoş **sendeleye sendeleye**, “Sap sokağa! Sap sokağa!” diye bağıra bağıra arkasından vardılar. (s.123)
- İşte bundan dolayıydı ki, birçok hoyrat ve duygusuz erkekler onu **çekip çekip** sapa yerlere götürüyor, istediklerini yapıyorlardı. (s.125)
- Fok denize inerken ayrılmak istemiyormuş gibi **dönüp dönüp** bakıyordu. (s.129-130)
- “Pek teklifsiz pireler a canım” diye **zıp zıp** hopluyorlardı. (s.142)
- Herkesin bir babası, bir anası varken, neden kendisinin bir dayı ve bir teyzesi olduğuna **şaşa şaşa** dokuz yaşına basmıştı. (s.144)
- Döşeginin içinde döner kebab gibi **yana yana** habire dönüyor, dudaklarından; ... (s.145)
- Ne var ki ertesi gün öğleye doğru, Muhsine kadın fitasını **yellendire yellendire** Megafon Şaban Kaptan’ın “Allah Kerim” kayığının onarılmakta bulunduğu yere geldi. (s.145)
- Yol sağa sola bel **kıra kıra**, baş döndürücü uçurumları kıyılaya kıyılaya aşağıdaki Yalıkavak köyünün portakallarına, mandalina bahçelerine dalıyordu. (s.147)
- Yol sağa sola bel kıra kıra, baş döndürücü uçurumları **kıyılaya kıyılaya** aşağıdaki Yalıkavak köyünün portakallarına, mandalina bahçelerine dalıyordu. (s.147)
- Tahsin Usta, bu beygirleri, “Alma kulayı meğer ki kuyruğu kara ola” atalar sözünü **tekrarlaya tekrarlaya** kula renginde almıştı. (s.148)
- Örneğin denizin elli kulaç dibinden ağzından kanlar **aka aka** çıktığı için artık denize dönmeyen, bundan dolayı da işi aççılığa vurmak zorunda kalan Aççı Durmuş vardı. (s.152)

- Onda o kadar sevinçli bir meydan okuyuş vardı ki; gerek pencerelerde denize bakarak hıçkırın kadınlar, gerek uyuyan yavrularına bakarak yanakların aşağı yaş akıtanlar, göğüsleri gururla **kabara kabara**, yüzleri de bir gülümsemeyle uyana uyana durdukları yerde irkildiler. (s.157)
- Onda o kadar sevinçli bir meydan okuyuş vardı ki; gerek pencerelerde denize bakarak hıçkırın kadınlar, gerek uyuyan yavrularına bakarak yanakların aşağı yaş akıtanlar, göğüsleri gururla kabara kabara, yüzleri de bir gülümsemeyle **uyana uyana** durdukları yerde irkildiler. (s.157)
- Kısa bir zaman için **dönüp dönüp** karadaki yuvalarına bakıyorlar, sonra gözlerini yine açık denizlere çeviriyorlardı. (s.158)
- Balıklar şahane dolanışlarla **gelip gelip** forma dışında kalan beyaz ellerine çatıyorlardı. (s.160)
- Gümüş kabarcıklarını yüze **göndere göndere** kırk beş kulaca indi. (s.160)
- İki aydan beri gizli sıtmayla yatağına mihli kalmış karısı, **dövüne dövüne** ölünün yanına varmış, saldığı çığlıklarla hısım akraba, karı kızan bütün köyü başına toplamıştı. (s.183)
- Kolarides Efendi, av köpeğinin keklığı **koklaya koklaya** bulması gibi kelepirin hemen kokusunu alırdı. (s.189)
- Gözleri **sık sık** Vedâ'ya bakıyordu. (s.193)
- Kemiklerini **gıcırdata gıcırdata**, inip kepengi kaldırdı. (s.204)
- Kapıcı, dizlerini **vura vura**, yapmacıktan gözlerini sıkı sıkı, “Ah, sorma evladım, bir iki saat önce bir kaza oldu, ta yukarıki kattaki penceren, zavalıcık düştü. Paramparça oldu” dedi. (s.205)
- Kapıcı, dizlerini vura vura, yapmacıktan gözlerini **sıkı sıkı**, “Ah, sorma evladım, bir iki saat önce bir kaza oldu, ta yukarıki kattaki penceren, zavalıcık düştü. Paramparça oldu” dedi. (s.205)
- Nasıl ki Bandırma'dan kalkan tren, sağında ve solundaki manzaraları dumanlarına sert ısıklarına **sara sara** arkada bırakıyorsa; vagonda Haşmet Bey'in yanında

büzülen Davut da, İstanbul’da yaşamış olduğu günleri acısına sara sara gözden geçiriyordu. (s.206)

- Nasıl ki Bandırma’dan kalkan tren, sağında ve solundaki manzaraları dumanlarına sert ısıklarına sara sara arkada bırakıyorsa; vagona Haşmet Bey’in yanında büzülen Davut da, İstanbul’da yaşamış olduğu günleri acısına **sara sara** gözden geçiriyordu. (s.206)
- Gök gürültüsüne bir emir savrulunca, “Evet efendim! Sepet efendim!” diye taklalar **kıla kıla**, ufkun ötesine defolup gitmesi gerekmez miydi? (s.214)
- Dolu ve yağmur, paniğe tutulmuş yüz binlerce askerin **bağrışa bağrışa** kaçmasını andırıyordu. (s.216)
- Bazı yerlerde, yüz yaşındaki koca melengiç ağaçlarını saman çöpleri gibi **kırıp kırıp** yerlere çalmış, hırlayan dalgalarının bir pençe salışıyla, kıyıda, deniz yüzünden on, on beş metre yükseklikte bulunan iki üç tonluk dağ parçası gibi kayaları sökerek, denizin yedi sekiz kulaç dibine çekmişti. (s.218)
- İnsanlar ise, dalgaların kamçısıyla, çemberler gibi **döndürüle döndürüle** götürülüp getiriliyorlardı. (s.219)
- Suları **çınlata çınlata**, bir ya da iki kişiyi kumların üzerine sürükleyip çıkarıyordu. (s.219)
- O hep karısından konuşmak isterdi, fakat **yutkunur yutkunur** kendisini tutardı. (s.222)
- Fakat Etem Reis, sinirli sinirli, “Ne vicdanı, be yahu? Ben onu düşümde bir milyon kez gördüm. Hep göğsünü **açıp açıp** çürüklerini gösterir” dedi. (s.225)
- Haşmet Bey, bütün deniz gibi kumlarının kendisine kin bağladığını ve **kalkıp kalkıp** geminin üzerine oturmakta olduklarını sanıyordu. (s.233)
- Dana gözlü renk renk balıklar, ellerinin beyazlığını görünce, **gelip gelip** burunlarıyla çarpıyorlardı. (s.234)
- Fakat bazı inatçı sinekler gibi, **gelip gelip** eline çarpıyorlardı. (s.234)
- Kapının açılmasının ve balıkların kaçmasının yaptığı akıntı ve anafarla, loşluktan bir kadın çıkarak, öyle boşlukta **döne döne** gelip Nuri’nin yüzüne çarptı. (s.236)

- Kendisi de keçileri önüne katar, hazin hazin ağustos böceklerini **dinleye dinleye**, dağlara taşlara baka baka, yavaş yavaş köye dönerdi. (s.242)
- Kendisi de keçileri önüne katar, hazin hazin ağustos böceklerini dinleye dinleye, dağlara taşlara **baka baka**, yavaş yavaş köye dönerdi. (s.242)
- Çocuğun yüreğinde vakit vakit deprenen sıcak duyguları kendi elceğiyle **boğa boğa**, Şefik Ulvi Bey'in gönlünü, doğmadan düşürülen ya da beşikte boğazı sıkılarak kaldırılıp gömülen, kavuklu, sarıklı, selâtin türbelerindeki şehzadeler mezarlığına benzetmişti. (s.250-251)
- ‘Be adam, arpayla hiç banknot öğütülür mü?’ diye **kabarıp kabarıp** üstüme geliyordu. (s.256)
- **Konuşa konuşa** yan yana yürüdüler. (s.259)
- Köylülerden korkmuyordu; kardeşleri hayatın kendilerini **çiğneye çiğneye** üzerlerinden geçip gitmesine boyun eğeceklerse, onlara acırdı doğrusu! (s.262)
- “Vah, Seniha!” diye ilanı aşk etmediği için, **durup durup** ona, “Şefik, hani beni ölünceye kadar mutlu kılacağına yemin etmişin?” diyordu. (s.266)
- Ayaklarına, paçalarına sarılan bu şeyleri dipdiri adımlarıyla **koparta koparta** yürümüş, o korkunç mezarlığın öte tarafından açığa çıkıp kurtulmuştu. (s.268)
- Kıyıya çarpan, sonra gerisin geriye açıklara giderken yelelerini rüzgârda **uçura uçura** yuvarlanmakta olan dalgalar koyun koyuna geliyor, karışıyorlardı. (s.269)
- Karakız her cümleyi bitirdikçe, Afife Hanım kahve dövücünün hık deyicisi gibi, “Doğru!” diye **bağırıp bağırıp** kalemi gıcırdatıyordu. (s.276)
- Yıllarca kilitli, sürgülü ve kapalı **kala kala** artık kullanılacak bir yeri kalmamış, harap olmuş bir mahzen penceresi çatlağından sanki ansızın içeriye güneş işlemesi gibi bir şey olmuştu bu. (s.279)
- Arsanın ortasında, büyük bir melengiç ağacının altında, üç köpek, birbirine sokulmuş, **titreye titreye** uyuyorlardı. (s.295)
- Hayvan, yavrularının yanına varınca, düşmüş, **debelene debelene** can çekişmeye başlamıştı. (s.295)

- Yolda sekiz erkek tarafından **tepile tepile** adam edilmiş ve kaymakamın arzuladığı kılığa sokulmuş olacak olan Kara Kaltak'ın dağda kömür yakmakta olan kömürcülerin yanına götürülmesi ve buluşmaya zaptiyelerle gelecek olan kaymakamın önüne serilmesi ve kömürcüler tarafından oynatılırken hır gür çıkmış olduğunun söylenmesi, bundan sonra da kömürcülerin sıra dayacağına çekilmesi gelirdi. (s.298)
- Hacı Resul, “Orospunun eniğini alın, ardi sıra kuzu gibi **meleye meleye** gelir” diye bağırdı. (s.299)
- Tiycan'a **vura vura** ilerlediler. (s.299)
- Adem Dayı'nın burnuyla açık ağzı, arı kovanı gibi işliyor, oralardan koca koca sineklerin, karası yeşili de, **uğuldaya uğuldaya** girip çıkıyorlardı. (s.302)
- Cevaplar kalem **oynatıla oynatıla** yazıldı. (s.303)
- Dışarıda içine sıkıntı basmış olduğu için kararsız kararsız duran Murat, dişleri arasından, “**Uydur uydur**, ebegümece!” diye homurdanıyordu. (s.303)

Acıma

- İki kısacık **badi badi** kollarıyla onları bağrına basıyordu. (s.130)

3.4.3. Uluç Reis

Güçlendirme

- Yirmi beş yaşında, cesur, cakalı ve ateşli bir delikanlı olan son altesin, kendini bildi bileli **derdi günü** Türklerle boy ölçüşmek ve mümkün merteye çok Türk öldürmekti. (s.7)
- Dük dö Loren'in beş kadırgalık filosu, Rodos boğazında (borda nizamında değil fakat) birbirinin dümen suyunca, birbirinin **peşi sıra** ilerlemekte idi. (s.8)
- Fakat baştardadan açılan arkebüs ve ok yaylımıyla güvertesi **silinip süpürüldü**. (s.11)
- Dük dö Loren, ardına takılan o suni kuyrukla, kendi adamları tarafından **karga tulumba** edilerek nispeten tehlike dışı olan kış kasarasına götürüldü. (s.12)
- İşte o zaman gülle eğik namlunun ağzından yere düşmüş, **gürültü patırtı** arasında hiç kimse bunun farkında olmamıştı. (s.16)

- Artık savaş gürültüsü susmuş, akşamın alacakaranlığında **tek tük** yıldızlar parıldamaya koyulmuştu. (s.16)
- Emeti **kara yağız** bir kadındı. (s.17)
- Sönük bir ışık salan yağ kandilinde, annesinin gözlerini yuvalarından fırlarcasına açtığını ve yüzünü de **yamrı yumrulaştırdığını** gördü. (s.18)
- Çocuk **sere sepile** büyüdü; çeviklik ve iri iri kapkara gözlerden ibaret, orman yangını alevi gibi bir Güney Anadolu kızı oldu. (s.18)
- Bunun üzerine Sen Jan şövalyeleri artık kollarını **ferah fahur** sallaya sallaya Anadolu kıyılarına sataşamaz oldular. (s.19)
- Geceleyin Perçim çadırda **kan ter** içinde kaldı. (s.20)
- Nihayet Frappa kendini kurtarabildi; **kan revan** içindeydi; hızlı hızlı soluyordu; gözleri kan çanaklarına dönmüştü. (s.25)
- Bunun üzerine Frappa **olanı biteni** bir bir anlattı. (s.26)
- Frappa sıkıntı içinde ellerinde tuttuğu şapkayı **evirip çeviriyordu**. (s.27)
- Yutkunuyor ve **ehem uhum** diyerek durmamacasına boğazını temizliyordu. (s.27)
- Kendisi **eski püskü** elbiseler giyiyor ve hiç kimsenin kendisine elleriyle dokunmasına katlanmıyor, kendisini son ekselansın Napoli'deki malikânesine götürme emrini aldım. (s.28)
- Frappa, ara sıra başını iki avcunun arasına alıyor ve kendi kendine, “Asıl eşeklik bende. Kızın üzerine yamyam gibi saldırdım. Onun **cicim bicim** diyerek ve usul usul, tatlılıkla davranarak, ayartmam lazımdı” diye düşünüyordu. (s.31-32)
- Perçim, sık sık başını alıp dışarıya çıkıyor, ıssız bir yerde oturduktan sonra kapkara ve çukur gözlerini yavaş yavaş çepeçevre gezdiriyor; bir şeyi hatırlamak gayretiyle kaşları **çatıldıkça çatılıyor**, bunca gayretle bile hiçbir şeyi hatırlamayınca başı yorgun ve halsiz devriliyor, çözülen kaşlarının altında, gözlerinden keder akıyor; yoksul bir sesle yavaş yavaş gene “Karanlık, karanlık” diyordu. (s.33)
- Birdenbire ... mavi denizlerini katan, yurdun o munis, vahşi, sert ve tatlı iklim mimarisi kızın gönül gözlerine açıldı, işte orada gülüşü kayadan kayaya angılanır, türküsüyle engin ovalara **boylu boyunca** uzanırdı. (s.35)

- Ertesi sabah gelince **zar zor** bu suyun kenarına sürünmüş, su içmiş, sonra o mağarayı bulmuş ve görünmemek için içine sığınmıştı. (s.35)
- Çünkü koynunun içinden sanki çocuğun sesi “Beni doğur!” diye **yalvarıp yakarıyordu**. (s.37)
- **Yalvarıp yakaran** ses ise Ali’nin idi. (s.37)
- Geminin kaptanı **yaşlı başlı** bir adama haber verdi. (s.41)
- Ali, bulaşık ve güverte yıkamayı, aşçıya yardım etmeyi, topları bağlamayı ve bunun gibi gördüğü **ufak tefek** yüzlerce işi, hiç işten değil, eğlence sayıyordu. (s.44)
- Eh, evceğiyle bahçeciği **ahım şahım** şeyler değildi. (s.48)
- Çünkü mahkemenin ilk işi -hatta insanı suçsuz bulsa hadi- onun **varına yoğuna** el koymaktı. (s.50)
- Bütün **aklım fikrim**, anamın hâlâ çağırılmamasındaydı. (s.51)
- Önümde, sağımda, solumdakileri **allak bullak** ederek kendime yol açtım. (s.53)
- Nasreddin Hoca’nın bir vasfı da beylik **cart curtalara** ve kelli felli laflara tahammül edemeyişi idi. (s.55)
- Nasreddin Hoca’nın bir vasfı da beylik **cart curtalara** ve **kelli felli** laflara tahammül edemeyişi idi. (s.55)
- Küçük korsan gemisi **zehir zemberek** kesilmişti. (s.56)
- “Çünkü sen **boyun bosunla** Calut isen, ben de iki karış boyumla Davut’um!” demişti. (s.57)
- Bu sözlerinin baş tarafında, Cenevizli ile savunma ve saldırma yolunda kılıç şakırdatıp dururlarken, Nasreddin tam “Davut” lafına gelince sepetlemesine öyle bir kılıç sallamıştı ki **iri yarı** herif bir daha kalkmamak üzere güvertede kendi boyunu ölçmüştü. (s.57)
- Kürekçiler koğuşunun ötesinde -savaşçılar köprüsünün yüksekliğinde- kürekçi gözcülerinin veya bekçilerinin köprüsü, geminin **boylu boyunca** başkasara veya kumanda köprüsünden kıçtaki çadıra kadar uzanıyordu. (s.58-59)

- Ötekinin, “Senin düşündüğünü düşünüyorum!” deyişinde “senin içinin yandığını anlıyorum; onu gizlemek için etmekte olduğun **cartı curtı** kime yutturuyorsun?” yollu bir ifade vardı. (s.63)
- Birkaç denemeden sonra, bu işe **iyiden iyiye** girişmek üzere bu Santiyago kalyonunu yaptırdı. (s.68)
- Dudakları **yamrı yumru** oldu, gözleri kısıldı ve pek candan ve acıklı bir surette hıçkıra hıçkıra ağlamaya koyuldu. (s.70)
- Fakat biraz sonra gene insanın içini kabartan ve insana saldırma isteği veren “Allah! Allah!” nidaları, kılıç şakırtıları, **pam güm** piştov patlamaları... (s.70)
- Onlar düşmanı önlerine katınca, Uluç Ali de kendisini onların peşine kattı, **cümbür cemaat** yukarıya çıkıldı. (s.70)
- Yukarda artık **patırtı gürültü** dinmişti. (s.71)
- Ertesi günü uykudan uyanınca gece görmüş olduğu rüyayı bana **sıcağı sıcağına** anlattı. (s.75)
- Yıldızlar pırıl pırıl **çakıp çakışıyordu**. (s.81)
- Her şey aklıma gelirdi, fakat aklıma **haraç mezat** satılmak gelmezdi. (s.82)
- Şehrin esir pazarına **topal aksak** yürüdük. (s.82)
- **Attık atıştırdık**; şerbetlerden verdik veriştirdik; sonra kalkıp başka bir odaya geçtik. (s.83)
- O odada allı pullu, **boncuklu çingilli** birçok kadın elbiseleri vardı. (s.83)
- Attık atıştırdık; şerbetlerden **verdik veriştirdik**; sonra kalkıp başka bir odaya geçtik. (s.83)
- O odada **allı pullu**, boncuklu çingilli birçok kadın elbiseleri vardı. (s.83)
- “Sana borcum var da, alacağımı kaybetmemek için kurtardın; yoksa bana **ayılp bayıldığım** için değil” diye cevap veriyordu. (s.90)
- Hiç öyle **saçma sapan** şey mi olur? (s.96)
- Çarmıklara, direklere **tırmanan tırmanana**; çıkan çıkana oldu. (s.98)

- Çarmıklara, direklere tırmanan tırmanana; **çıkan çıkana** oldu. (s.98)
- Sayı üstünlüğünden korktukları için değil fakat **boşu boşuna** telefata vermeyi budalalık saydıkları için. (s.100)
- Topçu ustası acele acele, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu on para etmez. Düşman o topları ancak beş altı dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar herifin karnına beş on gülle ve **salkım sakulta** tıgarsak, herif nalları diker!” diye bağırdı. (s.101)
- Düşmanın savaş hummasıyla kaynayan kanı, birdenbire apıştı ve ümitsizliğe düştü; kunderinin tepesinden İspanyol bayrağı **süklüm püklüm** indi. (s.102)
- Çünkü küpeşteye sürüklendikten sonra ciğerlerine saplanan bir demir pençeymiş gibi, kendisini sarsan o korkunç öksürük buhranından kurtulabildiği **kırık güdük** hecelerle kendisine yardımına koşanlara, “E arkadaşlar, güverteyi giderayak kirletmeyelim. Sizi bir falakadan eder de hakkınızı ödeyemem. Benim sizde hakkım yok ya... Varsa size candan bir helal. Sizin varsa helal ediniz.” (s.108)
- Tahta parçasını iki eliyle tutarak **zar zor** çıkarmıştı. (s.108)
- Onu **palas pandiras** aşağıya götürüp payzen (kürekçi) koğuşunda, bir bacağına halka taktılar. (s.112)
- Çünkü icap ederse kendisi küreklere dayanabilirdi; fakat dürbünde görüldüğüne göre **halis muhlis** bir parça olan düşman, ancak rüzgârla hareket edebilirdi; meğer ki sandal indirsin de tekneyi yedekte çeksin. (s.116)
- **İş güçleri** olmayan korsanların bazıları Uluç Ali’yi arma iplerinin arasında kovalıyorlardı. (s.116)
- Deniz bir kurşun levhaya döndü ve uzaktan gök gürültüsü ufuk boyunca **paldır küldür** yuvarlanmaya koyuldu. (s.117)
- Korsanları yüzleri o kasvetli ışıkta ölü yüzleri gibi **bet beniz** uçuk ağarıyorlardı. (s.117)
- Suların çimdik çimdik **hoplayıp zıplamaları** dışında ortada bir tıs kalmadı. (s.118)

- Başkaları da “Ya gemi batacaksa bu herifler zaten belalarını buldular. Bir de biz mi tepelerine binelim? Sonra batmakta olan gemiye ateş etmek **boşu boşuna** barut yakmaktır” diyorlardı. (s.119)
- Ne ise, dördüncü manevrada çıma **zar zor** yerine takılabildi. (s.121)
- Uzun saçlı- hepsi uzun saçlıydı ya; hatta onları biz zenne sanmıştık da şaşırılmıştıksoluk benizli, **ufak tefek** bir adamdı. (s.124)
- Neyse Arapları **güç bela** ayırabildik. (s.126)
- En büyük boydaki elbiseyi **zar zor** giyebildi. (s.132-133)
- **Tek tük** insan sesleri iştiliyordu. (s.149)
- Tahtabacak, “Bak, oğlum, bazı yerli ablaların müstesna, buradaki abla ve anaların pek **kaç-göçe** aldırılmazlar, çünkü kendini bilen kadınlara, burada, sarkıntılık eden olmaz.” (s.157)
- Yaşı küçük ama, yaşına göre **boyu posu** büyük. (s.167)
- Cezayir’den ayrıldıklarının dördüncü günü sabaha karşı hava **iyiden iyiye** sislendi. (s.169)
- Dümenci Yaşar, “Evet! Demincek **uzaktan uzağa** İspanyolca bir emir verildiğini duydum gibime geldi” dedi. (s.170)
- Kaçamazlardı; çünkü kaçmak ağırlarına gidiyordu; fakat kat kat üstün bir kuvvet karşısında bulunuyorlarsa, kendilerini düşmana **pişi pisine** öldürtmenin de bir anlamı yoktu. (s.170)
- Eğer düşman aksi istikamette rota tutuyor idiyse yanı başlarındaki İspanyol gemilerinin gürültü ve patirtisinin git gide azalması lazımdı; fakat azalmak şöyle dursun, **takırtı tukurtu** inadına artıyordu. (s.170)
- Bunların birer kere toplu ateşi korsan gemisini kalbura çevirerek **delik deşik** edebilirdi. (s.171)
- Korsanlar, böyle bir savaşın, hatta bir **ölüm kalım** savaşı bile olamayacağını pekâlâ biliyorlardı. (s.173)

- Aynı zamanda da kasara tabanının denize doğru eğilmesi dolayısıyla, baştaki üç koca top, **hoplaya zıplaya** ve tekerleklerin üstünde gürleye gürleye, yokuş aşağı, denizin içine yuvarlandı. (s.177)
- Onun yanından çıkan kaptanlar, birbirlerine amiral için, “Yahu, bire arkadaş, herif gemisinde yan gelip, bize **cart curt** edip kafa tutacağına şu küçücük, ufacık tefecik dediği berkendeyi, gidip de karanfili sıkıysa hap gibi yutuverse ya!” diyorlardı. (s.179)
- Onun yanından çıkan kaptanlar, birbirlerine amiral için, “Yahu, bire arkadaş, herif gemisinde yan gelip, bize cart curt edip kafa tutacağına şu küçücük, **ufacık tefecik** dediği berkendeyi, gidip de karanfili sıkıysa hap gibi yutuverse ya!” diyorlardı. (s.179)
- Akşama yakında da Don Federigo hırsından, **saçını başını** yolacak hale gelmişti; kaptanları çağırıp çağırıp onlara; “Be herifler, sa majesteye ne cevap vereceğiz?” (s.179)
- İç kulağında bir şeyin ölümünü ince bir “Cız...z...zz!” diye **uzaktan uzağa** ağlar gibi olan o ötüşün hatırası içini yaktı. (s.183)
- Bu kamçı çalışmaların birinde, İspanyol muhafızlarının biri Viko’ya, “Yahu, bu adamlar **doğru dürüst** gidiyorlar, neden durup dururken bunları lüzumsuz yere kamçılıyorsun?” dermişçesine baktı. (s.185)
- Başka bir muhafız, “Eyy, Don Viko, yüksek Engizisyon mahkemesi bunları temizlemek istese, temizlemek için sanki bir emareye mi, **şahide şuhuda** mı muhtaçtır. (s.186)
- Ta ne kadar zamandan beri Ali’nin kapalı ve kasvetli kalan gönlüne kızın bakışı, gülümsemesi ve bağırışı **günlük güneşliği** getiren bir güneş ışını oldu. (s.188)
- Şehrin güzelliğine kör kalamazdı; fakat asıl zihnini kurcalayan şey, nasip olur da kaçmak fırsatını bulursa, geçtiği yollardan gitmesinin güç ve Granata’dan **doğrudan doğruya** güneye inmesinin daha kolay olacağı düşüncesi idi. (s.192)
- Sokaklar zeytinyağı, sarımsak ve şarap kokuyor ve **bağırıp çağırışan** bir kalabalıkla kaynaşıyordu. (s.192)

- Fakat bu üç günü **boşu boşuna** beklemişim; çünkü bu kadar bekledikten sonra, seni ilk gördüğüm zaman bende bıraktığın intibadan hiçbir şey değişmedi. (s.195)
- Ali'nin **aklı fikri** asıl savaş oyunlarında ve Muhsin'le yaptığı kılıç talimlerinde idi. (s.198)
- Uluç Ali **kara yağız**, Muhsin de bir kır ata atladı. (s.202)
- **Kara yağız** atının üstünde Uluç Ali önde gidiyordu. (s.203)
- Geçitleri aştıktan sonra bazen uçurumların kenarından takırdayarak, bazen de çağlayarak akan bir dağ selinin içinden **şapıl şupul** yol alarak denize yaklaşıyorlardı. (s.203)
- Güneş tamamen battıktan sonra; Siyerra Nevada'nın uzaktaki zirveleri pembeden açık leylakiye değişmeye ve vadilerdeki gölgeler koyulaşıp yükselmeye başlayınca **yorgun argın** olan Uluç Ali ve Muhsin, Siyerralar'ın son tepelerini aşıyorlardı. (s.203)
- Atların derin derin soluyuşu, nalların takırtısı ve gem zincirlerinin çingiltısından başka **ses seda** yoktu. (s.203)
- Karanlıkta atlar omuz omuza **çarpışıp çatışıyorlardı**. (s.205)
- Üç dört insan boyu bir yardan yuvarlanmış olduklarını **güç bela** seçebildi. (s.205)
- Sendeleye sendeleye güçlkle ayağa kalktı; her tarafı **yara bere** içinde idi. (s.205)
- Demincek **uzaktan uzağa** işitebildiği at nalları sesleri ve insan çığırtıları, artık işitilir işitilmez bir hale gelmişti. (s.206)
- Kız sendeleyerek basamak basamak **boylu boyunca** kalktı. (s.207)
- Çok neşeliydi, Uluç Ali'ye sarılıp onu **şapır şupur** öptükten sonra, soluğu soluğuna "Sana çok iyi haberler getirdim" dedi. (s.214)
- Yelken kaldırmak veya kürekleri kullanmak kayıkta -eğer varsa- uyuyanları uyandıracığından başka, mutlaka yapılacak **takırtı tukurtu** ile liman bekçilerinin dikkatini çekerti. (s.216)
- Gırtlakları sıkılanlar mukavemete kalkıştıkları için **ileri geri** tartaklamalar, dalaşmalar, bunların neticesi olarak eni konu gürültüler oldu. (s.217)

- Gırtlakları sıkılanlar mukavemete kalkıştıkları için ileri geri tartaklamalar, dalaşmalar, bunların neticesi olarak **eni konu** gürültüler oldu. (s.217)
- İşte o zaman Ali, “Şimdi artık küreklerle **ferah fahur** gider ve yanı baştaki koyda arkadaşlara kavuşuruz” dedi. (s.219)
- Uluç Ali, hemen **kırık güdük** birçok tahta parçalarını ince bir iple bağlayıp yavaşça denize indirdi. (s.228)
- Uluç Ali koca düşman gemisinin **iyiden iyiye** yaklaşmış bulunduğunu ve kendisini aşikâre kovalamakta olduğunu gördü. (s.230)
- Gülleler düşmanın pruvasından giriyor, gemiyi **boylu boyunca** delerek, ipleri koparıyor, rastgeldiği topu parçalıyor, savaşçıları savurup yıkarak geçiriyor ve geminin ardından çıkıyordu. (s.234)
- Sonra hepsi birden azameti de, vakarı da bir yana bırakarak **paldır küldür** güverteye yıkıldılar. (s.235)
- Kadın, Uluç Ali’yi görünce, sevincinden hüngür hüngür ağladı; “Bırak oğlum! Bütün Kara Yusuf’un berkendesinde şehit olanlar için ağladık, ağladık. Hele senin için!... daha **yaşını başını** bulamamış bir çocukcağızdın... Sanki şimdi çocuk değilsin de nesin?... Neyse, Allah’a şükür, kurtuldun... Yahu üç dört yıl içinde yakışıklı koskoca bir delikanlı oldun...” diyor ... (s.235)
- Uluç Ali, o günden sonra her ne zaman Cezayir’e gelir ve kızın mezarı başında onun ruhuna bir Fatiha okursa, bir vakitler Siyerra Nevada’nın kuş uçmaz kervan geçmez bir köşesinde işitmiş olduğu vahşi ve esrarengiz türkü ile Tortosa sokaklarında Morisko kızının “Allah!” diye çağırışının angısını gönlünde **uzaktan uzağa** duyar gibi olurdu. (s.236)
- Bu kıyılarda olduğu gibi vaktimizi **boşu boşuna** geçirmiş olmayız. (s.239)
- Fakat kalede çit bile yoktu ve korsanlar, **sağ selamet** duvarların dibine ulaştılar. (s.241)
- Kısa mesafede karargâh kurmuş olan piyade, süvari ve topçu alayına baskına uğradıklarını bildirmek üzere ata **hoplayan hoplayana**, mahmuzlara basan basanaydı. (s.242)

- Kısa mesafede karargâh kurmuş olan piyade, süvari ve topçu alayına baskına uğradıklarını bildirmek üzere ata hopleyan hopleyana, mahmuzlara **basan basanaydı.** (s.242)
- Asker gelsin de o uğraşsın diye taban **kaldıran kaldırana**
- oldu. (s.242)
- “Şimdi kadırganın sancak tarafına saldıracağız; siz gırtlaklarınız yettiği kadar **bağırıp çağırın!**” dedi. (s.250)
- Doğrusu Tanrı o kızın **boyunu bosunu**, endamını, simasını, özene bezene yaratmıştı. (s.257)
- Doğrusu Tanrı o kızın boyunu boşunu, endamını, simasını, **özene bezene** yaratmıştı. (s.257)
- Biz bu meseleyi **uzaktan uzağa** duymuştuk. (s.260)
- Söylediğim gibi, kızın annesi **dediği dedik**, koduğu koduk dik kafa bir insandır, mutlaka ayak direr. (s.260)
- Söylediğim gibi, kızın annesi dediği dedik, **koduğu koduk** dik kafa bir insandır, mutlaka ayak direr. (s.260)
- Fakat işte bu **kaç-göç** tanımayan kara kız, o hayalin bir kısmı değil, fakat bütünüydü. (s.261)
- Mavi gökler altında mavi denizlerin, avaz avaz bağırmakta olan bir insan kalabalığının uğultusunu andırarak ve şimşekler gibi çakarak “gürr!” diye sıcak kumların üzerine heybetli davranışı, iki genç yüreğe hayatın meydan okuyuculuğunu temsil ediyor ve o yürekleri **derinden derine** karıştırıyor ve adeta büyülüyordu. (s.261)
- Uluç Ali’ye; “Biz, dürbünle yalnız deniz ufuklarını mı **arayıp tarıyoruz** sanıyorsun” dedi. (s.264)
- Bütün denizci ve savaşçılar, **kan-ter** içinde idiler. (s.264)
- Bu ikinci ateşte piyade sütununun bir kısmı daha **toz duman** içinde savrulup karman çorman edildi. (s.267)

- Bu ikinci ateşte piyade sütununun bir kısmı daha toz duman içinde savrulup **karman çorman** edildi. (s.267)
- Ağırıklar kafilesi, top seslerini yahut kafilenin baş tarafının başına gelenleri duyunca, ya **yerli yerinde** duracak veya geriye doğru kaçacaktı. (s.269)
- Onlar çakıldıklarını anladılar ve berkendenin **boylu boyunca** bir kahkaha selidir boşandı. (s.270)
- Bir seferinde düşman, borda toplarını, top lumbarlarından arkaya doğru **iyiden iyiye** döndürebildi ve bu sayede berkendenin çadır altını süpürdü. (s.273)
- Gattira **ehem ühüm** ederek boğazını temizledi. (s.275)
- Sa Majeste bir kere küplere bindi miydi sağını solunu hiç kollamaz ve etrafındakileri rastgele **kasıp kavururdu**. (s.275)
- İmparator böyle yemek yerken kapıyı örten altın sırmalı perde aralandı ve Andrea Dorya **beti benzi** kül olmuş bir halde içeriye girdi. (s.278)
- Eğer gönülden kopacak olan sesini o insan o dakika irade kuvvetiyle boğmamış olsaydı, dudaklarından mutlaka bütün şehir halkını uykularından sıçratarak uyandıracak ve hatta şafak göğünde **tek tük** parıldayan iri yıldızları iri yıldızları titretecek bir sevinç çılgılığı kopardı. (s.280)
- **Halis muhlis** acar Yörük kızı. Bu işte bir muamma var. (s.285)
- Aradan çok geçmeden bütün ayrıntısıyla **ayan beyan** görülecek kadar yanaşmıştı. (s.287)
- Dünya artık **günlük güneşlik** olmuştu. (s.293)
- Fakat kalita için bu parlak gün, bir **ölüm kalım** savaşının günüydü. (s.293)
- Polenza Kontesi Dona İnez ise Madrid'de saraya mensup şunun ve bununla ilişkili bulunan kocası Don Françesko'nun başını **dallı budaklı** bir ormana benzetmişti. (s.294)
- Zaten kocası Don Françesko, karısının bu halini pek iyi biliyor ve başındaki **dallı budaklı** süslerden memnun bile oluyordu. (s.295)

- Dona İnez ise dürbününü kalitanın arka kasarasında **boylu boyunca** dimdik duran bir delikanlının üzerine yöneltti. (s.297)
- Düşman kadırgasında senora ve senioritalar, heyecanlı bir olayın seyircisi olacakları için tiyatroya gideceklermiş gibi yüzlerini, gözlerini pudralayıp allıklamışlar, güzel elbiselerini giymişler ve **takmış takıştırmışlardı**. (s.297-298)
- O, **boşu boşuna** barut harcayan takımından değildi. (s.298)
- Uluç Ali, salvosunu **verip veriştirdikten** sonra volta vurarak kadırganın bir tarafından öteki tarafına geçti. (s.299)
- Çoğu kere de -Uluç Ali, menzil dışına çıkınca- **boşu boşuna** ateş ediyorlardı. (s.300)
- Kalita **boylu boyunca** rampa ediyordu. (s.300)
- Subaylar emir veriyorlardı; fakat sesleri, **bağırıp çağırışan** tayfanın yalvarış ve tehditlerinin arasında kayboluyordu. (s.303)
- “İki!” deyince aşağıdaki **patırtı gürültü** bir kıyamet halini aldı. (s.303)
- Uluç Ali, kısa bir an için tuhafına giden bu manzarayı seyretti; fakat sonra Hristiyanlık âleminin gaddar ve kan içici haydut olarak bildirdiği adam, o **boyuna bosuna** ve o andaki kıyafetlerine hiç uymayan tatlı bir sesle kadınlara; “Hiç korkmayınız, hiçbir sıkıntıya maruz kalmayacaksınız; özel eşyanıza da dokunulmayacaktır.” dedi. (s.305)
- Bu fenerler o kadırgaların **anlı sanlı** bir reis tarafından kumanda edildiğini gösteriyordu. (s.307)
- Tunus hâkimi Hasan içerlerde Kervan şehrine kapağı **zar zor** attı ve orada hemen kuvvet toplamaya koyuldu. (s.311)
- Zaten Portekiz infantası (yani veliahtı) Don Lui bir kalyon, yirmi karavella ve içleri asilzadeler ve şövalyeler ile **tıka basa** dolu iki bombardarda ile gelmişti. (s.312)
- Birincisi **iri yarı** Françisko delos Kobos idi; kendisi Santiyago askeri tarikatının büyük komandörü ve Şarlken’in sevgili kâtibi idi. (s.313)
- **Boşu boşuna** cesur savaşçıları kırdırmanın anlamı yoktu. (s.315)

- Mevlay Hasan Napoli’de birçok **işsiz güçsüz** serseriye asker diye kiralayarak Tunus’a döndü. (s.317)
- Bu haber Barbaros’a varınca düşman kuvvetini tahkik için, pek hızlı ve küçük yirmi parçadan ibaret bir gönüllü filosunu **belli başlı** korsan reislerinin kumandasında Preveze sularına gönderdi. (s.324)
- Kefalonya’nın kıyısından geçerken o kıyıda ne varsa hepsini **yakıp yıktı** ve Preveze’ye vardı. (s.325)
- Düşman çekildi değil **apar topar** kaçtı. (s.327)
- Oysa durgun havada Türk kadırgaları küreklerine dayanarak yerlerinde kök salmış ağaç gibi saplanakalan kalyonları uzaktan top ateşine tutarak **delik deşik** eder, sonra da çatıp zaptederlerdi. (s.330)
- Düşman **tek tük** arkebüs de patlatıyordu. (s.331)
- Türk safı **çatır çatur** parçaladığı düşman safının içinden geçerken selsirecilerle birlikte deniz boruları, davullar, nakkare nefirler ve bir de gülbanklar gürelemişti. (s.333)
- Turgut Reis’in gönüllü filosu, bir otlakta sersem sersem dolaşan **allavi kallavi** kör öküzlere dönmüş olan kalyonların üzerine hızla saldırarak hırlaya güreleye ısırıp koparan çevik kurtlara benzemişti. (s.334)
- Turgut Reis’in gönüllü filosu, bir otlakta sersem sersem dolaşan allavi kallavi kör öküzlere dönmüş olan kalyonların üzerine hızla saldırarak **hırlaya güreleye** ısırıp koparan çevik kurtlara benzemişti. (s.334)
- Barbaros’un gemilerinde bazı yeniçeriler uzun saçlı frenk gemici ve subaylarını siftah gördükleri için, onları uzaktan hep kız sanmışlar ve; “Savaş gemilerinde bu zenneler ne yaparlar?” diye **sorup soruşturmuşlardı**. (s.341)
- Artık hava **iyiden iyiye** kışlamıştır. (s.342)
- Ona **iyiden iyiye** yanaşılınca bir sandal gönderildi. (s.343)
- Toskanya kıyılarını da **silip süpürdü**. (s.353)
- Bunların arasında da **an san** salmış Mehdiye kalesi ele geçirildi. (s.357)

- Birdenbire batarya **toz dumana** büründü, ondan sonra bataryanın üzerindeki Savua dukalığının bayrağı **süklüm püklüm** indi. (s.360)
- Birdenbire batarya toz dumana büründü, ondan sonra bataryanın üzerindeki Savua dukalığının bayrağı **süklüm püklüm** indi. (s.360)
- Uluç Ali **doğrudan doğruya** prensin villasına vararak onu sardı. (s.361)
- Korsika, Sardunya ve Kuzey Afrika kıyılarını körfez körfez, burun burun **arayıp taradı**. (s.364)
- Herif güpegündüz şahin gibi üzerimize çullandı, biz dövüşelim mi, dövüşmeyelim mi deyinceye kadar hepimizi **apar topar** alıp götürdü. (s.368)
- Enderundan yetişenler, gerçi vezir ve sadrazam olmak için gene Enderundan yetişmiş başka paşaların başlarını kestirmek veya kementle boğdurmak için ellerinden geldiğini yaptıkları halde, hele dışardan biri saraya girmeye çalışsın, birbirinin **kanlı bıçaklı** düşmanı olanlar hemen yeni gelen yabancıyı boğmak için birleşip canciğer dost olurlardı. (s.369)
- “Ben taşrada doğdum, Dergâhı Muallada (Sultanın yanında ve **doğrudan doğruya** Sultan hizmetinde) belki bir kusur işlerim diye sarayda bulunmayı istemiyor” dedi. (s.374-375)
- Piyale Paşa'nın emrinde Karasi, Midilli, Kocaeli Beyleri ve Tersane Kahyası Süheyl, (tersane kahyası bir çeşit bahriye nazırı müsteşarı ve bahriye genel kurmay başkanı idi) ile korsanlardan Uluç Ali gibi **anlı şanlı** korsanlar da vardı. (s.380)
- Çünkü Elkantara sığılığına **oturan oturanaydı**. (s.380)
- Oysa Uluç Ali küreklere dayanarak kalyonun etrafında firdolayı dönüyor, başından kışından ve bordalarından **verip veriştiriyordu**. (s.377)
- Türklere sığınanlar **iyiden iyiye** çoğalmıştı. (s.383)
- Halatları bir iki bin kişi çekince, tabyanın kütükleri ve onların aralarına konulmuş olan taş ve toprakları **paldır küldür** aşağıya yıkılıyordu. (s.384)
- Fakat kasırğa gücünde bir keşişleme denizi **allak bullak** ediyordu. (s.399)
- Mevla Hamid kapağı **güç bela** Halkulvad'a (Guleta'ya) attı. (s.397)

- Frenk gemileri Adalar denizinin Skarpantos adasında **güç bela** toplanabildi, orada da Jan Dorya, “Senenin bu mevsiminde iki yüz gemiyi beraber yürütmeye kalkışmak için insanın deli olması gerekir” dedi. (s.409)
- Bu koca donanmaya karşı bu **ufacık tefecik** kalitacık ne tehlike teşkil edebilirdi ki? (s.419)
- Uluç Ali 6 aydan beri denizde iş göre göre gemilerin altlarının kirlendiğini ve çoğunun onarılması gerektiğini, topların namlu içlerinin yıprandığını, cephanenin azaldığını ve kürekçilerin dağılması yüzünden gemilerin manevra kabiliyetini kaybettiklerini, savaşçı mangalarında da izinli ve izinsiz dağılmalar sonucu gemi başına pek az savaşçı kaldığını **yana yakıla** anlattı ve savaşın ertesi yıla bırakılmasını teklif etti. (s.423)
- Fakat Meyzinoğlu Ali Paşa denizden pek anlamadığı ve diğer taraftan İstanbul’dan durmayın savaşın yollu emirlerin **ardı arkası** kesilmediği için harp taraftarlığı etti ve kendi fikrine katılanlar da buldu. (s.423)
- Manevrada sağa sola koşan gemiciler tarafından **itilip kakılan** İspanyol arkebüsierosların kaşları çatılıyordu. (s.426)
- Venedikli erlerin tepesine **pat küt** diye İspanyol arkebüsleri çalındı. (s.426)
- Bunlar başka başka milletlere mensup **ipsiz sapsız** heriflerdi. (s.430)
- Don Juan’ın güvertesinde 1400 Sardenyalı Frenk savaşçı ön kasarada, güvertede ve vardıyan köprülerinin üzerinde bir **ölüm kalım** boğuşmasına tutuştular. (s.442)
- Bir an geldi ki, karşısındaki (Jan Dorya) ile, onun ana filosu (yani merkez ve sol kanat filoları) arasındaki mesafenin **iyiden iyiye** büyüdüğünü gördü. (s.449)
- Dorya, günün **belli başlı** deniz kurtlarındandı. (s.449)
- Düşmanın üstüne yürüyerek düşmanı geriletken ve hemen nerdeyse düşman gemilerini ele geçirecek olan Türk savaşçıları, azepler ve yeniçeriler, arkalarından ve pek yakın mesafeden ateş edilen arkebüsler dolayısıyla **teker tüker** değil fakat saf saf yere düşüp şehit oluyorlardı. (s.444)
- Uluç Ali düşmana bu ve bunun gibi hasar yaparken -Uluç Ali’nin düşman gemilerinin hepsini batıracak vakti yoktu- bir kısmını batırarak, daha büyük bir

kısının **kolunu kanadını** kırıp işe yaramaz hale sokarak ilerlerken, Jan Dorya ta arkada bir topal ördek gibi ona yetişmeye çabalıyordu. (s.452)

- Koca deniz adamı her önüne çıkan düşman gemisini **vura kıra** ve çatır çatır çiğneye çiğneye ilerliyordu. (s.454)
- Bir an geldi ki, karşısındaki (Jan Dorya) ile, onun ana filosu (yani merkez ve sol kanat filoları) arasındaki mesafenin **iyiden iyiye** büyüdüğünü gördü. (s.449)
- Pek önemsiz **ufak tefek** hasarlar dışında gemileri sapasağlamdı. (s.454)
- Savaş sahası, yani oranın deniz yüzü gece ortasına kadar o korkunç savaştan kalan **kırık güdük** gemi, seren ve direk parçaları ve insan ölüleriyle inip inip kalktı. (s.455)
- ... Tuna boyundan devşirilmiş veya gönüllü gelmiş savaşçı, levent denizci, gemici, piyade, yahut kürekçi hepsi gemilere toplarla, tuzlu balıklarla, cephanelerle, katı peksimetlerle ve beygirlerle **karman çorman** ve dökme halinde tıklımışlardı. (s.457)
- İşte bütün bu insanlar **boşu boşuna** ölmüşlerdi. (s.457)
- Nihayet harp malulü ve **parasız pulsuz** bir adam olarak ülkesine döndü. (s.458)
- Uluç Ali'nin hiç oralı olmadan yerinde demirli kaldığını görünce derin bir nefes aldı ve **sağ selamet** çekilmekte olduğuna şükür ederek Modon sularından Messina'ya doğru dümen tuttu. (s.464)
- Ege denizini arkada bıraktı, Adriyatik'e girdi, Avlonya'yı üs tuttu ve İtalya yarımadası (Apulya) kıyısında Venedik'e ait ne kadar kale varsa hepsini birer birer zapta ve **yakıp yıkıp** toprakla bir etmeye koyuldu. (s.467)
- Sonradan anlaşıldığına göre Paganino Dorya ile başka Frenk kumandanları Türklerin ellerinden kurtulmak bahanesiyle kulelerden kaçmışlar ve **güç bela** göldeki adacığa varabilmişlerdi. (s.473)

Kesinlik

- Bu hal Güney Anadolu kıyıları halkının **eninde sonunda** canına tak dedi. (s.19)
- Frappa çıktıktan sonra arkasından “**eninde sonunda** başımı bir belaya sokacaktı; iyi oldu ki başımdan savdım” dedi. (s.27)
- Ne olacak, korsanın **varı yoğu** yanında sallanan babacan palasıdır. (s.122)

- Bekar olanlar grup grup bir arada yaşıyorlar ve **varlarını yoklarını** aralarında paylaşıyorlardı. (s.153)
- Onlara ayrı ayrı yirmişer savaşı ve denizcisini verse kendisi savaşı ve denizcisiz kalacağı için berkenenin pruvasını **ister istemez** Cezayir’ e doğru tuttu. (s.257)
- Cezayir korsanlardan temizlenince de Fransa Kralı Fransua, **ister istemez** Şarlken’e boyun eğecekti. (s.308)
- Korkuttu, ne var ki, düşman geldikten sonra **ister istemez** savaşılacaktı. (s.326)
- Eğer sizin kocanız olmak şerefine nail olaydım ve sizi şimdiki kocanız korsan olarak esir alsaydı, sizi kurtarmak için **varımı yoğumu** vermeyi az sayardım. (s.366)
- Türkiye Kıbrıs adasının **kayıtsız şartsız** Türkiye’ye terkini istedi. (s.393)

Zaman Belirtme

- Yirmi beş yaşında, cesur, cakalı ve ateşli bir delikanlı olan son altesin, kendini **bildi bileli** derdi günü Türklerle boy ölçüşmek ve mümkün mertebe çok Türk öldürmekti. (s.7)
- Koyun billur yüzeyi altında balıkların **gelip geçtiği**, temiz bir camın ardında yüzüyorlarmış gibi görünürdü. (s.19)
- Bu kamçı çalışmaların birinde, İspanyol muhafızlarının biri Viko’ya, “Yahu, bu adamlar doğru dürüst gidiyorlar, neden **durup dururken** bunları lüzumsuz yere kamçılıyorsun?” dermişçesine baktı. (s.185)
- Yalnız **olup bitenleri** gidip sığağı sığağına teyzelere anlattı. (s.263)
- Yalnız olup bitenleri gidip **sığağı sığağına** teyzelere anlattı. (s.263)
- **Durup dururken** şehrin bazı mahallelerine düşen güllerle çoluk çocuğun şehit olmasına sebep olmuş, bundan dolayı oraları boşaltılmıştı. (s.467)

Sıralama

- Gemi bir saat kadar **dalgadan dalgaya** sektikten sonra serendeki gözcü, “Rodos açıklarında bir deniz savaşı oluyor” dedi. (s.10)
- Bunlar sanki gökkuşaklarının kuşakları değil, ama **ufuktan ufka** birbirinin üzerinde yeni ay kadar ince; kavislenen kılıçlardı. (s.16)

- Messer Gatti, Yunanistan’ın kuzeyinden ve Adriyatik denizinden- **tarladan tarlaya** açık yol üzerinden geçmek zorunda kalan bir tavşan gibi- yüreği korkudan pat pat çarparak geçti. (s.30)
- Birdenbire geniş ovaları, yaylaları, karlı ve bulutlu dağları, baş döndürücü uçurumları birbirine karıştıran ve bunlara da üzüm asmalarını ve gün görmüş zeytin ve çınar ağaçlarını, kar tipilerini, kızıl güneşleri ve ay aydınlıklarını, portakal ağaçlarını, mavi denizlerini katan, yurdun o munis, vahşi, sert ve tatlı iklim mimarisi kızın gönül gözlerine açıldı, işte orada gülüşü **kayadan kayaya** angılanır, türküsüyle engin ovalara boylu boyunca uzanırdı. (s.35)
- Oysa Ali’nin yalvarışının **ardı arkası** gelmiyordu. (s.36)
- İspanya, **baştan başa** bir işkenceler, zindanlar, ateşte yakılmalar diyarı olmuştu. (s.46)
- Bana yardım etmek için cellat çıraklarından birisi **peşim sıra** geliyordu. (s.53)
- Dümenci Yaşar dümen kullanmasını, baş yelkenci İmdad’ın Halil de rüzgârlı havada berkendeyi köpük içinde **dalgadan dalgaya** sektiren o sayısız ipleri ve yelken aksamını anlatıyor, direklere, serenlere, yelkenlere, skutaya, aplane ve daha bin bir çeşit yelken ayrıntısına ait bütün sırları çözüyordu. (s.89-90)
- Ufuktan koskocaman doğunca başka bir alemini yaratan ve Akdeniz’i, **ufuktan ufka** parıldayan nurlu bir çarşafa döndüren ayı, Uluç Ali çok severdi; fakat aydan geminin bulunduğu noktayı çıkartma işi baş gösterince aya bakmaktan adeta korkar oldu. (s.93)
- Maşallah derya yüzü **ufuktan ufuğa** yelken kesilmişti. (s.97)
- İspanyol, Maltız, Ceneviz, Venedik, ve Papalık gemileri, pislikten ve bittenden ve insanın içini bulandıran fena kokulardan bir lağıma benzerken, Türk gemileri **baştan başa** “gemiye şartlama” denilen esaslı temizleme ve yıkanmalara tâbi tutuluyordu. (s.103)
- Sert bir hışiltıyla yetişen sağanak, ortalığı yaktı; onun **ardı sıra** daha kavurucusu yetişti. (s.117)
- Barça **dalgadan dalgaya** sekiyordu. (s.139)

- Onun **ardı sıra** borton köpüre köpüre dışarı çıktı; onun peşinden de bütün endamınca berkende şafak pembeliğini yansıttı. (s.145)
- Ertesi sabah güneş ışığı **dalgadan dalgaya** sekerek çakmaya koyulunca serendeki gemici, “Kara göründü!” diye ünledi. (s.146)
- O gemilerden **uzaktan uzağa** bir, “Allah yar!” nidası duysaydı, ister silahlı, ister silahsız, mutlaka İspanyollar hücum ederdi. (s.185)
- İspanyollar **tepeden tepeye**, gece gündüz işaret vererek haber salmak usulünü Türklerden öğrenmişlerdi. (s.202)
- Boğaz boğaza kavga devam ederken kayık, su alırcasına **sağa sola** eğiliyordu. (s.250)
- Uluç Ali, Cezayir’e son olarak uğradığı zaman **ardı sıra** ah, vah çeken kadın ve kızların arasında, kocasıyla Cezayir’e yeni göç etmiş Yörük karısı Ümmüşan Bacının on beş yaşında Hatice -ona Hatçe derlerdi- adında bir kızı vardı. (s.257)
- Kalabalığın **ardı sıra** birçok korsanın ortasında Uluç Ali, yürüyordu. (s.259)
- Ve yürüdükçe, kızın adımlarının kendi **arkası sıra** tin tin geldiğini duyuyordu. (s.261)
- Birdenbire bir top güreledi; gürültüsü **kıydan kıyıya** adadan adaya angılana angılana Adriyatik denizlerinin ta uzak başındaki İtalya’ya doğru kayboldu. (s.329)
- Bu filolar yukarıdaki sıra ile birbirinin **ardı sıra** hareket edeceklerdi. (s.431)

Soru

- İhtiyar Donna Beatriz, Ali’ye; “Oğlum, amcan, (Ali içinden, **nerden nereye** amcamız? diye düşündü) Don Luis bir mektup göndermiş; onda senden bahsediyor.” (s.193)

Genelleme

- Vahşi bir merakla **tepeden tırnağa** göz kulak kesilmiş olan halk, birbirlerine “Acaba haydutlar gene bizimkilerden birini mi sıkıştırıyorlar? “Acaba bu sefer bizimkiler mi haydutları tepeliyorlar?” yollu sorular soruyorlar; kimisi Türk korsanları için dua ediyor, kimisi de düşmana lanet okuyordu. (s.7)

- Bir an önce yurtlarına dönmenin sevinciyle gülüşüp konuşan masum **karı kızan**, çoluk çocuk, birdenbire ölümle karşı karşıya gelince ağlaştılar; birbirlerine sarılıp helallaştılar, sonra canlarını pahalıya satmak için gemi safrasından güverteye taşlar topladılar. (s.8)
- Bir an önce yurtlarına dönmenin sevinciyle gülüşüp konuşan masum karı kızan, **çoluk çocuk**, birdenbire ölümle karşı karşıya gelince ağlaştılar; birbirlerine sarılıp helallaştılar, sonra canlarını pahalıya satmak için gemi safrasından güverteye taşlar topladılar. (s.8)
- Harap Türk gemisi yavaş yavaş kabarıp inen denizlerde, bir sancağa bir iskeleye ağır ağır yalpalıyor, güvertesinde yığıladuran öldürülmüş **çoluk çocuğun** kanları punya deliklerinden akıyordu. (s.9)
- Bu dört gemi büyüklükleri, taşıdıkları topların ve savaşçıların sayısı itibarıyla Maltiz filosunun yarı kuvvetinde bile olmadığı halde, o filoyu görür görmez hemen savaş hazırlığına girişerek topların yalpa kösteklerini (gemi denizde sallanırken, tekerlekleri üzerinde **sağa sola** fırlamamaları için toplar, güvertelere köstek denilen iplerle bağlanırlar) çözdüler ve düşmanla çatışma sırasında narin gemilerinin küpeştelere kırılmasın diye gemilerin etrafına usturmaçlar dizdiler. (s.10-11)
- Uluç Ali Sen Jak'ın cesetlerle dolmuş geçitlerinden yol açarak ve şövalyelerin lisanından, “Nasıl biçare, biçare silahsız Türk gemisinin **çoluk çoğunu**; marifet yapıyoruz diye, kılıçtan geçirirsiniz, ha? İşte kılıç! Ve hodri meydan, savaşın bakalım keratalar!” diye bağırarak Sen Jak'ın kışkasına ulaştı. (s.14)
- Çünkü kargaşalık esnasında havan topunu **sağa sola** sürüklerlerken namlusunun ağzı, bir aralık, aşağıya doğru eğilmişti. (s.16)
- **Konu komşu** susuştular. Emeti'nin alnı boncuk boncuk terle ışıladı. (s.18)
- Gördüğü işler dolayısıyla pazıları katılmış ve **tepeden turnağa** kadar gövdesi çevik ve ince bir çelik yaya dönmüştü. (s.18-19)
- Ta uzakta yatmakta olan **koyun kuzu** ve sığır sığa başlarını döndürdükçe gözleri ay ışığında bir dizi ateşböceği gibi parlıyordu. (s.19)
- Ta uzakta yatmakta olan koyun kuzu ve **sığır sığa** başlarını döndürdükçe gözleri ay ışığında bir dizi ateşböceği gibi parlıyordu. (s.19)

- Lerosa’da söylediklerine göre buralara **sığır sıpalarıyla** Türklerin yörük dedikleri göçebeler gelirlermiş. (s.23)
- Frappa öfkeli öfkeli homurdanarak, iki İspanyolun leşlerini, arkebüsleri ve **takım taklavatlarıyla** beraber denize dürtüp attı. (s.25-26)
- Herif bir barça yaptırmış, İskenderiye’den Kuşadası’na baharat ve yolcu taşıyan bir Türk gemisini zaptetmiş, içinde bulunan **çoluk çocuk** yüz küsur Türk yolcusunun seksen kadarını, hepsinin gözü önünde, güvertede başlarını kestirmiş, alıkoyduğu yirmi küsur yolcuyla da her iki günde bir, dümenin sağına soluna diktirdiği iki kazığa, ikişer ikişer çaktırmıştı. (s.34)
- Bu olaydan iki gün sonra Perçim gene başını alarak **dere tepe** gezinmeye koyulmuştu. (s.34)
- Perçim, her gün **üst başına** yiyecekler gizleyerek evden çıkıyor ve cinnetinin geçmiş olduğunu belli etmesin diye, ara sıra “Karanlık!” diye bağırarak dolambaçlı yollardan, Ali’nin -çünkü Aydınli denizcinin adı Ali’ydi- mağarasına gidiyordu. (s.36)
- Bu iki tahtaboşun bir tarafında da **çalı çırpılarla** sarılı birkaç direk dikili duruyordu. (s.48)
- **Tepeden tırnağa** zırhlar giyinerek bir İspanyol askeri kıyafetine girmiştim. (s.49)
- **Tepeden tırnağa** kulak kesilmiştim. (s.50)
- **Tepeden tırnağa** kadar zırhlar içinde idim. (s.52)
- Onu yakacak olan **çalı çırpının** üzerine onu kendi ellerimle taşımama ve ölüm armudunu kendi ellerimle ağzıma tıkmama müsaade buyurunuz. (s.52)
- Dua et de Anadolu’da kesilen ana baba kuzusu çocuklara, kan ağlayan analara, canların kıyılan başka nice **karı kızana** ve ak sakallı dedelere Tanrı acısın da galibiyeti biz serdengeçti korsan dayılarına ihsan etsin. (s.62)
- “Bu domuz yıllarca Batı Afrika kıyılarında ora halkının köylerini basardı. Orada **çoluk çocuk**, karı kız kimi yakalarsa döve döve kayığına doldurur, onları Amerika’daki toprak sahiplerine köle diye satardı.” (s.68)

- “Bu domuz yıllarca Batı Afrika kıyılarında ora halkının köylerini basardı. Orada çoluk çocuk, **karı kız** kimi yakalarsa döve döve kayığına doldurur, onları Amerika’daki toprak sahiplerine köle diye satardı.” (s.68)
- Ali **tepeden tırnağa** kadar dikkat kesilmiş, sükutu dinlerken, birdenbire az kalsın fiçıdan dışarıya fırlıyordu. (s.69)
- Yusuf Reis, Kostaççıyo’yu **tepeden tırnağa** süzdü. (s.77)
- **Hısım akrabam** yok ama, bir yetimin bir acizin malını yemiş olursun. (s.91)
- Kara Dayı, “Falakayı getirin, mehter de gelsin!” deyince birkaç kişi emri yerine getirmek üzere **sağa sola** koşturmuşlardı. (s.105)
- **Ötede beride** öldürülüp kokmuş karı kızan, çoluk çocuk leşleri yatıyor ve donuk gözlerle birbirinin yüzlerine ve bomboş göklere bakıyorlardı. (s.105)
- Ötede beride öldürülüp kokmuş **karı kızan**, çoluk çocuk leşleri yatıyor ve donuk gözlerle birbirinin yüzlerine ve bomboş göklere bakıyorlardı. (s.105)
- Ötede beride öldürülüp kokmuş karı kızan, **çoluk çocuk** leşleri yatıyor ve donuk gözlerle birbirinin yüzlerine ve bomboş göklere bakıyorlardı. (s.105)
- Çünkü bu pezevenk payıma düşer, herifi istersem satarım, istersem kendisinin salıverilmesi için verilecek fidye i necatı (kurtarmalığı) kabul eder, onu **hısım akrabasına** iade ederim. (s.111)
- İspanya’daki **karı kızan**, çoluk çocuğu inim inim inleterek öldürüyorlardı. (s.122)
- İspanya’daki karı kızan, **çoluk çocuğu** inim inim inleterek öldürüyorlardı. (s.122)
- Yüz binden çok fazla **çoluk çocuk** kurtardık. (s.122)
- Alimallah reis ‘Artık **karı kızan** kurtardık, gemiye dönelim’ demeseydi, o İspanya Kralı mıdır, ne b..ktur, işte onun yerine gider tahtını başına geçirirdik. (s.123)
- Onlarla evlenip **çoluk çocuğa** karışanlar yok değil; var ama devede kulak. (s.150)
- **Karı kızan**, çoluk çocuk dolusu gemilerden gelse gelse senede bir tane, ha bilemedin iki tane geliyor. (s.150)
- Karı kızan, **çoluk çocuk** dolusu gemilerden gelse gelse senede bir tane, ha bilemedin iki tane geliyor. (s.150)

- Evli korsanların **çoluk çocuk**, karı kızanlarından, ahbablarından ve “Acaba Kara Yusuf neler getirdi?” diye merak edenlerden ibaret bir kalabalık kıyıda bekliyordu. (s.152)
- Evli korsanların çoluk çocuk, **karı kızanlarından**, ahbablarından ve “Acaba Kara Yusuf neler getirdi?” diye merak edenlerden ibaret bir kalabalık kıyıda bekliyordu. (s.152)
- **Üst başı** gümüş sırmalarla akan mavi cepkenli bir korsan, o anda tahtaboşun bir yanındaki meyhaneden çıkarken bu sözleri işitmişti. (s.157)
- Kimisi **karı kızanından**, kimisi kardeş, eş ve dostundan ayrılmıştı. (s.169)
- Birisi şehit olduktan sonra, arkasında diri olarak bir tek arkadaşı kalmayacaktı ki o kıymetli elbiseleri Cezayir’de bırakılan **çoluk çocuğa** götürsün yahut çoluk çocuk yoksa satsın da parasını fakara korsan arkadaşlara veya Cezayir yoksullarına dağıtsın; zira bu işte kurtuluş yok; hep birden şehadet var. (s.173)
- Birisi şehit olduktan sonra, arkasında diri olarak bir tek arkadaşı kalmayacaktı ki o kıymetli elbiseleri Cezayir’de bırakılan çoluk çocuğa götürsün yahut **çoluk çocuk** yoksa satsın da parasını fakara korsan arkadaşlara veya Cezayir yoksullarına dağıtsın; zira bu işte kurtuluş yok; hep birden şehadet var. (s.173)
- Cehennem zebanileri gibi **tepeden tırnağa** kapkara kan ve ter içinde çalışıyor, düşman topçusuyla çarpışıyorlardı. (s.176)
- Yaşar, **sağa sola** koşarken Uluç Ali’ye rastgelmiş, ona; “Yavrum, sen savaşın böylesine katılsan da bir iş göremezsin; benimle beraber gel de bana ateş söndürmekte yardım et; ben yalnız başıma beceremiyorum” demişti. (s.178)
- Fakat bunlar üç topu idare etmek ve bunların üçüne de barut ve gülle yetiştirmek için çekirge gibi **sağa sola** sıçrayıp duruyorlardı. (s.179)
- Onu denizin yüzünde başı yaralı ve **ötesi berisi** bereli olarak bulmuşlardı. (s.184)
- Pablo Kasım ona o gün durup durup bakmakla, **ara sıra** da bazı sorular sormakla vakit geçirdi. (s.194)
- **Ötede beride**, yamaçlarda ve Vega ovasında çobanların yaktıkları ateşlerin dumanı, o, mavi göğe pembe pembe telleniyordu. (s.197)

- Kızın gece ortası kadar kara ve derin bakışı, Uluç Ali'yi **tepeden tırnağa** süzerken, sesi de Uluç Ali'ye “Sen kimsin?” diye sordu. (s.208)
- Çadırı, **takımı taklavatı** toplayınca eşeğe yükledi; ondan sonra gülerek “Haydi, Velezgranata'ya” dedi. (s.212)
- Zehra “Artık bu hayvancağıza lüzum kalmadı” diyerek eşeği bütün **takım taklavatıyla** beraber sattı. Yalnız yiyecekleri koyduğu ufak bir torbayı, bir de su koymak için mataramsı bir kabı alıkoydu. Eşeğin başını avuçlarının arasına aldı ve gözlerini öptü: “Hısım akrabam öldükten sonra İspanya'da kalan biricik arkadaşım buydu” derken gözleri yaşardı. (s.213)
- Zehra “Artık bu hayvancağıza lüzum kalmadı” diyerek eşeği bütün takım taklavatıyla beraber sattı. Yalnız yiyecekleri koyduğu ufak bir torbayı, bir de su koymak için mataramsı bir kabı alıkoydu. Eşeğin başını avuçlarının arasına aldı ve gözlerini öptü: “**Hısım akrabam** öldükten sonra İspanya'da kalan biricik arkadaşım buydu” derken gözleri yaşardı. (s.213)
- Limanda bir kalyon, üç kalita, **irili ufaklı** on dört de balıkçı kayığı vardı. (s.213)
- Türkler nöbetçiyi uyandırmadan kayığa girip güvertenin **ötesine berisine** sindiler, bu iş buraya varıncaya kadar tıkırında gitti. (s.216)
- Tam o sırada şehrin yukarı mahallelerinden erkek sesleri, **çoluk çocuk** ve karı kızan çığlıkları ve bağırılan şهادet kelimeleri duyuldu. (s.242)
- Tam o sırada şehrin yukarı mahallelerinden erkek sesleri, çoluk çocuk ve **karı kızan** çığlıkları ve bağırılan şهادet kelimeleri duyuldu. (s.242)
- Savaş gürültüsünü tınmayan korsan yürekleri bu kadın ve **çoluk çocuk** çığlıklarıyla biçildi. (s.242)
- Orda elli **çoluk çocuk** ve silahsız erkeklerden ibaret bir kalabalığı saran İspanyollar, önlerine gelene kılıç sallamakla meşguldüler. (s.242)
- Bütün gövdesi, **tepeden tırnağa**, “Uluç Ali geldi mi?” diye acıtan, burkan bir soru olmuştu. (s.259)
- Yüreği, göğsünde varyoz gibi çarpıyor, başı sevinçler içinde fırl fırl dönüyor, **tepeden tırnağa** titriyordu. (s.259)

- Uluç Ali, süvarilere ateş etmedi; çünkü bunlar, ilk ateşte atlarını dört nala sürerek kolaylıkla **sağa sola** kaçabilirlerdi. (s.266)
- Şarlken'in emri tatbik edilmezse Cenova, İspanya askerlerinin ayakları altında çiğnenir ve kendisi de **ev-barktan** olup diyar diyar şunun bunun vereceği paralarla bugün bu orduda, yarın şu orduda subaylık etmek zorunda kalırdı. (s.279)
- Şarlken'in emri tatbik edilmezse Cenova, İspanya askerlerinin ayakları altında çiğnenir ve kendisi de ev-barktan olup diyar diyar **şunun bunun** vereceği paralarla bugün bu orduda, yarın şu orduda subaylık etmek zorunda kalırdı. (s.279)
- Kendisini topyekun ağuşuna atan Kara Hatçe'nin yerine bu sefer Uluç Ali, **tepeden tırnağa** kadar yekpare muammaya dönüşmüş hüznü bir Hatçe buluyordu. (s.281)
- Bu kadar **ıvır zıvır** ortasında muntazam bir saf teşkiline imkân yoktu. (s.300)
- Tribünün önünde ve biraz yanında **tepeden tırnağa** altın yıldızlara bürünmüş bir adam imparatorun bayrağını -kırmızı zemin üzerine sarı alevler, ortada da, Şarlken'in armasını taşıyan bir bayraktı- tutuyordu. (s.313)
- İşte **tepeden tırnağa** kadar zırhlarla örtülmüş beş yüz süvarinin arkasında otuz bin piyade rap rap adımlarını atarken yeri zangır zangır titreterek geçtiler. (s.314)
- Yalnız **ötede beride** birkaç uyanık âşık gitarlarını tıngırdatıyor ve davudi bir sesle pesten aşklarını ilan ediyorlardı. (s.319)
- Dümenlerini yitiren birçok kalyon, gözleri kör ayılar gibi savaş alanında, **öteye beriye** sürükleniyorlar ve öteki gemilerin harp nizamını bozuyorlardı. (s.333)
- Kız bu delikanlı reisin gözleri için **tepeden tırnağa** kadar soyunmuş, çıplak olarak bekliyordu. (s.348)
- Uluç Ali, Don Pedro'yu savunan İspanyol kadınına: "Bu herifin parça parça doğrattığı zavallı adamlar namuslu ve dürüst adamlardı. Yurtlarında yuvalarında **karıları kızanları** ve çoluk çocukları vardı, bu adam -burda parmağıyla Don Pedro'yu gösterdi- onlara hiç acımadı" dedi. (s.348-349)
- Uluç Ali, Don Pedro'yu savunan İspanyol kadınına: "Bu herifin parça parça doğrattığı zavallı adamlar namuslu ve dürüst adamlardı. Yurtlarında yuvalarında

karıları kızanları ve **çoluk çocukları** vardı, bu adam -burda parmağıyla Don Pedro'yu gösterdi- onlara hiç acımadı” dedi. (s.348-349)

- Korsanların beşi **sağa sola** koşturdular. (s.349)
- İspanyol'un anlattıklarına kulak asan bir korsan, “Galiba herifler, **kadın erkek**, çoluk çocuk ne kadar Türk varsa hepsinin boynunu uzata uzata minare boylu yapmaya uğraştılar” diyordu. (s.350)
- İspanyol'un anlattıklarına kulak asan bir korsan, “Galiba herifler, kadın erkek, **çoluk çocuk** ne kadar Türk varsa hepsinin boynunu uzata uzata minare boylu yapmaya uğraştılar” diyordu. (s.350)
- Zaten Turgut'un karısı ve kızı ve daha birçok korsanların **çoluk çocuğu** o sıralarda, hep Cerbe adasında idiler. (s.354)
- O tarihte iki bin nüfuslu olan kasabanın **kadın erkek**, çoluk çocuk hepsini gemilerine yükleyerek Napoli'den üç dört deniz mili mesafede bulunan Proçida adasına götürdüler ve o adaya beyaz bayrak çektiler. (s.354)
- O tarihte iki bin nüfuslu olan kasabanın kadın erkek, **çoluk çocuk** hepsini gemilerine yükleyerek Napoli'den üç dört deniz mili mesafede bulunan Proçida adasına götürdüler ve o adaya beyaz bayrak çektiler. (s.354)
- Beyaz bayrak şu demektir, esir düşenlerin akrabaları onları kurtarmak için adaya gelecekler ve herkes kendi kudreti dahilinde olan kurtulmalık ödeyerek, erkek, kadın ve **çoluk çocuklarını** kurtaracaktı. (s.354-355)
- Az sonra iki süvari, **dere tepe** dört nala kaçıyorlardı. (s.363)
- Cerbe'ye götürülecek olan donanma çan gürültüleri **kadınlı erkekli** neşeli kahkahalarıyla Messina boğazından ikinci vaktine doğru geçti. (s.365)
- İspanya sarayının göze girmek, büyüklere yaranmak, **şuna buna** kulluk ve dalkavukluk etmek gibi hünelerinin ustasıdır. (s.406)
- Manevrada **sağa sola** koşan gemiciler tarafından itilip kakılan İspanyol arkebüsierosların kaşları çatılıyordu. (s.426)
- Durup dururken şehrin bazı mahallelerine düşen güller **çoluk çocuğun** şehit olmasına sebep olmuş, bundan dolayı oraları boşaltılmıştı. (s.467)

Belirsizlik

- Denizin geniş alanı üzerinde koyu bir sis gibi yayılıp abanan dumanlarının içinde öteki gemiler **belli belirsiz** kara kara şekiller halinde tütüyorlardı. (s.16)
- Onların üzerine abanan bulutlardan **ara sıra** şimşekler çakıyor ve şurada burada gökkuşakları salınıyordu. (s.17)
- Onların üzerine abanan bulutlardan ara sıra şimşekler çakıyor ve **şurada burada** gökkuşakları salınıyordu. (s.17)
- **Üç-dört** seneden beri o denizlerde- balıkların köküne kibrit suyu mu dökülmüştü ne?- bir balık olsun tutamıyordu. (s.20-21)
- İspanyollar, İtalyanları küçümseyerek, **ara sıra** “Che isa Francia O Spenin basta che si mangia” (elverir ki yiyecek ekmek olsun, isterse Fransa İsterse İspanya bize hâkim olsun) yollu İtalyan atasözünü söylüyorlar ve gülüşüyorlardı. (s.21)
- Karanlık basınca yelken kürek Anadolu kıyısını adeta sıyrarak ve kıyı gölgesi üzerinde **belli belirsiz** bir hayal gibi kayarak İassos harabelerine yakın bir noktada karaya çıktılar. (s.22)
- Hep türkü söylemeye alışmış olan dudakları morarmıştı, **ara sıra** titriyorlardı. (s.24)
- **Ara sıra** işitilir işitilmez kırık bir sesle “Karanlık!” diye söyleniyordu. (s.24)
- Ara sıra **işitilir işitilmez** kırık bir sesle “Karanlık!” diye söyleniyordu. (s.24)
- Dük d’Alvan’ın kumandası altında **beş on** savaş meydanı görmüş iki pişkin arkebüscüyü yel üfürdü, su götürdü kabilinde laflarla güme götüremezsin. (s.26)
- Frappa, **ara sıra** başını iki avcunun arasına alıyor ve kendi kendine, “Asıl eşeklik bende. Kızın üzerine yamyam gibi saldırdım. Onun cicim bicim diyerek ve usul usul, tatlılıkla davranarak, ayartmam lazımdı” diye düşünüyordu. (s.31-32)
- **Ara sıra** yavaş yavaş, “Karanlık, karanlık” diye tekrar ediyordu. (s.32)
- **Ara sıra** “Karanlık, karanlık!” diye bağıyor ve ondan sonra hırçın bir kahkaha salıveriyordu. (s.34)
- Perçim, her gün üst başına yiyecekler gizleyerek evden çıkıyor ve cinnetinin geçmiş olduğunu belli etmesin diye, **ara sıra** “Karanlık!” diye bağırarak dolambaçlı

yollardan, Ali'nin -çünkü Aydınlı denizcinin adı Ali'ydi- mağarasına gidiyordu. (s.36)

- Hakikaten de berkendenin sancak omuzluğu açıklığında, bir mil kadar mesafede, ay ışığında parlayan geniş bir alanın ortasında **seçilir seçilmez** bir küçük kara nokta görünüyordu. (s.41)
- Her ne hal ise, halkın benim tarafımdan çıktığını ve bana hak veren sözler söylediğini **hayal meyal** hatırlıyor gibiyim. (s.52)
- Böyle devam ederse, **beş on** günde adeta usta bir denizci olacak. (s.59)
- Gemi uzanan kara dilinin ucundan **görünür görünmez** baştaki üç büyük topu kalyonun su kesiminin altına ateş etti. (s.65)
- Yalnız kitli dişler arasından kızgın kızgın sızan sözler, **ara sıra** “Allah!” veya “Santiyago” diye bir nida ve bunlarla beraber çelikle çeliğin birbirine şaklayıp şakırdaması duyuluyordu. (s.67)
- Uluç Ali **iki-üç** gün sonra sünnet edileceğini biliyordu. (s.79)
- Aradan bir buçuk saat geçtikten sonra Ali, ufkun bir noktasında, **görünür görünmez** bir pırıltı seçebildi. (s.98)
- Topçu ustası acele acele, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu on para etmez. Düşman o topları ancak **beş altı** dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar herifin karnına beş on gülle ve salkım sakulta tıkarsak, herif nalları diker!” diye bağırdı. (s.101)
- Topçu ustası acele acele, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu on para etmez. Düşman o topları ancak beş altı dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar herifin karnına **beş on** gülle ve salkım sakulta tıkarsak, herif nalları diker!” diye bağırdı. (s.101)
- **Bir iki** saat sonra, her ne kadar uyumaya gayret ettiyse de, gözleri yavaş yavaş kapandı, başı kolunun üzerine yaslandı. (s.129)
- **Beş on** saniye sonra, karşıki gemiden gene, “Yelkenleri istinga edip orsaalabanda edin ve teslim olun!” diye ünlendi. (s.141)

- Karı kızan, çoluk çocuk dolusu gemilerden **gelse gelse** senede bir tane, ha bilemedin iki tane geliyor. (s.150)
- Uluç Ali, bu işlerin böyle olduğunu **yukarı aşağı** tahmin etmişti. (s.163)
- Kadırganın pruvasında açılan büyük delik dolayısıyla pruvanın üst kısmı ve su kesimini **bir iki** karış aşan alt kısmı kalmıştı. (s.176)
- **Ara sıra** dürbünü gözlerinden ayırarak yanındaki subaylara, “Herifler düşman müşman ama doğrusunu söylemek lazım gelirse iliklerine kadar mert deniz insanları.” diyordu. (s.183)
- **Üç dört** insan boyu bir yardan yuvarlanmış olduklarını güç bela seçebildi. (s.205)
- Demincek uzaktan uzağa işitebildiği at nalları sesleri ve insan çığırtıları, artık **işitilir işitilmez** bir hale gelmişti. (s.206)
- Sert çalılıklara **ara sıra** da kenarları dik dere bataklarına ve çukurlara rastgeliyordu. (s.206)
- En aysız, yıldızsız gecelerde bile insan **hayal meyal** şekilleri sezer. (s.211)
- Uyuyanların, **ara sıra** zincir şingirtıları işte o zaman çok işe yaradı. (s.215)
- Rıhtımın üzerinde **hayal meyal** beş kişi seçebiliyordu. (s.217)
- Turgut Reis bu saatte belki de **kırk elli** mil batıdaydı. (s.229)
- Uzak ufuklardan **hayal meyal** ulaşan gök gürültülerini andırır bir gümbürtüyle toplar bataryaya sürülüyordu. (s.233)
- Kadın, Uluç Ali’yi görünce, sevincinden hüngür hüngür ağladı; “Bırak oğlum! Bütün Kara Yusuf’un berkendesinde şehit olanlar için ağladık, ağladık. Hele senin için!... daha yaşını başını bulamamış bir çocukcağızdın... Sanki şimdi çocuk değilsin de nesen?... Neyse, Allah’a şükür, kurtuldun... Yahu **üç dört** yıl içinde yakışıklı koskoca bir delikanlı oldun...” diyor... (s.235)
- Biraz sonra bu süvarinin arkasında **vakit vakit** bir şeyler parlayıp sönüyordu. (s.265)
- Gemi, her ne kadar seyir halindeki gibi hızla ilerlemiyor idiyse de gene **belli belirsiz** bir tarzda yavaş yavaş kıyıya yanaşıyordu. (s.266)

- Topçular, toplarının yanında duruyorlar; hiç ses çıkarmıyorlar, dikkatle yola bakıyorlardı, yalnız arma iplerinde rüzgârın tatlı ve yumuşak türküsü, bir de pruvada **ara sıra** denizin şıptısı duyuluyordu. (s.266)
- Uluç Ali, gerek teyzelerin ve gerekse Kara Hatçe'nin **ara sıra** hüznünden bir gün önceye geciktirmesine akıl erdiremiyordu. (s.283)
- Bu gösteriye daha büyük bir revnak vermek için o gün Engizisyon, geçit resminin sona erdiği yolun iki tarafında **yirmi otuz** kadar gizli Müslüman ve Yahudiyi diri diri yaktı. (s.314)
- Gattinara dışarı koştu ve **beş on** saniye sonra Şarlken'in ayakta durmakta olduğu salona döndü, aradan çok geçmeden salona ilk önce Andrea Dorya ve sonra Domingo Kapello süt dökmüş kedi gibi içeriye girdiler. (s.336)
- O tarihte iki bin nüfuslu olan kasabanın kadın erkek, çoluk çocuk hepsini gemilerine yükleterek Napoli'den **üç dört** deniz mili mesafede bulunan Proçida adasına götürdüler ve o adaya beyaz bayrak çektiler. (s.354)
- Bu adamlar **dört beş** mili yüze yüze aldılar ve kaleye gelerek Turgut Reis'in emirlerini Hisar Reisine bildirdiler. (s.363)
- Dorya bütün gemilerine ufukta bir veya birçok gemi **görünür görünmez** kendisine hemen haber verilmesini emretmişti. (s.367)
- Halatları **bir iki** bin kişi çekince, tabyanın kütükleri ve onların aralarına konulmuş olan taş ve toprakları paldır küldür aşağıya yıkılıyordu. (s.384)
- Uluç Ali'nin Malta filosundan, Malta filosunun da Uluç Ali'den hiç haberi yoktu, rüzgâr iki filonun da yelkenlerini **ara sıra** kuvvetsiz sağnaklarıyla yapraklandırıp şakırdatıyordu. (s.400)
- Yolda **ara sıra** fırtınalar dolayısıyla gecikmeler oldu. (s.423)
- Karşı karşıya duran iki savaş saffının eni **aşağı yukarı** beş kilometre üzere hemen hemen birbirine müsaviydi. (s.438)
- “Fakat bizim donanma açıkta düşman kenarda olursa veya **bir iki** donanma enginde olursa düşmana çatmak caizdir” daha önce kaydettiğimiz gibi savaştan önceki harp

meclisinde Uluç Ali bu yirmi birinci korsan öğüdünün hemen hemen aynı söylemişti. (s.447)

Niteleme

- Önlerindeki dağ zincirinden inen yüzey, derin derin vadilerle **çizik çizikti**; fakat yol, toplanan karanlıklarda, önlerinde dosdoğru ağarıyordu. (s.203)
- Korsanlar **paldır küldür** kayıklara döndüler. (s.242)

Süreklilik

- Onun için Ali, bir kedi çevikliğiyle **koşa gele** cephanelikten toplara barut taşıyordu. (s.143)
- Limandaki gemilerin gönderlerindeki bütün korsan bayrakları **ine kalka** selam vermişlerdi. (s.152)
- İspanyollar tepeden tepeye, **gece gündüz** işaret vererek haber salmak usulünü Türklerden öğrenmişlerdi. (s.202)
- Uluç Ali kıyı açıklarında **gide gele** mekik dokurken, seren ucundaki gözcü, “İki gemi gözüküyor!” diye ünledi. (s.344)
- Kalenin etrafı **gece gündüz** karanlık dumanlarla sarılıydı. (s.389)

Birliktelik

- Bir an önce yurtlarına dönmenin sevinciyle gülüşüp konuşan masum karı kızan, çoluk çocuk, birdenbire ölümle **karşı karşıya** gelince ağlaştılar; birbirlerine sarılıp helallaştılar, sonra canlarını pahalıya satmak için gemi safrasından güverteye taşlar topladılar. (s.8)
- İki insan **göz göze** geldiler ve uzun zaman gözlerini bir türlü birbirinden ayıramadılar. (s.35)
- Sanki iki gencin gözleri dudakları idi; bakışlarıyla **dudak dudağa** geliyorlardı. (s.35)
- Her gece, Ali'nin odasına çekilince, hayali Ali'yi bekler, hayali Ali, hayali kayıkla adaya gelir; Perçim hayali Ali'yi temsil ediyormuş gibi onun yerine **kendi kendine** konuşur, gene kendi kendisine cevap verir, sonra oğlu Ali'yi alarak hayali kayığa binerdi. (s.38)

- Her gece, Ali'nin odasına çekilince, hayali Ali'yi bekler, hayali Ali, hayali kayıkla adaya gelir; Perçim hayali Ali'yi temsil ediyormuş gibi onun yerine kendi kendine konuşur, gene **kendi kendisine** cevap verir, sonra oğlu Ali'yi alarak hayali kayığa binerdi. (s.38)
- Hemen hemen **omuz omuza** vermişler, önlerindeki kalabalık düşmanları çala kılıç adım adım geriletiyorlardı. (s.70)
- Hurşit **kendi kendine** “Bizim Hamra Zülfiyye ve Mülhiyye hep yabana gittiler galiba! İnsan yaşlanınca boşboğaz oluyor” diye mırıldandı. (s.88)
- **Kendi kendine**, “Yavrucak saatlerden beri burada kapanıp kafa patlattı. Şimdi gidip güneşte biraz kolunu, bacağı oynatsın” diye mırıldandı. (s.94-95)
- Topallıya topallıya yürürken **kendi kendine**, “Hani onun yerine ben gideydim de hınzırlar bezirhânsız kalaydılar. (s.109)
- Bundan sonra çeşitleri hep **yan yana** koymamalı; çünkü gemide böyle çeşit eksikliği baş gösterir. (s.109)
- Barça bunu başardı ve büyük gemi ile **borda bordaya** geldi. (s.140)
- Kara Yusuf'un üç gemisi **yan yana** gelmiş ve orsa etmişlerdi. (s.152)
- İçten de dıştan da düşmanla çevrilmiş oldukları halde **kendi kendilerine** bir imparatorluk kurmuş, asırların temeli üzerinde kurulmuş en kuvvetli imparatorlukları sarsıp korkutmuş insanlardır. (s.159)
- **Kendisi kendisince** asma kabağı kollu, kaz göğsü sineli, paluze tenli, püskürme benli, katmerli gerdanlı, ayca göbekli bir huriydi. (s.162-163)
- Göğsü o kadar genişti ki, uzaktan görülünce, **yan yana** durmuş kafasız iki geniş göğüslü insanın dokunan omuzlarının üzerine bir baş konulmuş sanılırdı. (s.184)
- Üçüncü günü Ali ile **baş başa** kalınca, yüzü nurani bir hal aldı. (s.194)
- “Kiraz oyunu öyle oynanmaz, **dudak dudağa** vermeliyiz ki kirazın her yarısı karşılıklı dişlerimizin arasında bulunsun da ikimiz beraber ısıralım. Haydi oynayalım!” dedi. (s.198)
- Karanlıkta atlar **omuz omuza** çarpışıp çatışıyorlardı. (s.205)

- Düşman ilindeki bu iki öksüz çocuk **korku korkuya** kalarak titreştiler. (s.211)
- Biz **borda bordaya** vererek batıya doğru gideceğiz. (s.220)
- Ufkun üstünde koyu zemin üzerinde ufuk kenarından yukarıya **yan yana** üç yelken ucu görülüyordu. (s.231)
- Fakat saraydaki paşaların hemen hepsi de sen vezir olup keselerini dolduracaksın, ben vezir olup keselerimi dolduracağım diye, **boğaz boğaza** geldiklerinden sözlerime kulak asan olmadı. (s.239)
- Her birine avuçlarını **yan yana** tutturdu. (s.241)
- Bütün korsanlar **sırt sırta** vererek bağırıışların çıktığı yere doğru ilerlediler. (s.242)
- Körfezin iki tarafındaki bataryaların himayesinde körfezin ortasında bir büyük kadirga ve bir de kalita **yan yana** yatıyorlardı. (s.248)
- **Boğaz boğaza** kavga devam ederken kayık, su alırcasına sağa sola eğiliyordu. (s.250)
- İki de **bakış bakışa** geldiler ve ikisinin de gözbebekleri ötekininkinde tutuştu. (s.259)
- Kadırgalar hattında da korkunç çatışmalar, rampalar ve bir saat kadar süren **boğaz boğaza** savaşlar olmuştu. (s.335)
- Kız ve Uluç Ali **göz göze** gelince birbirine hayretle baktılar. (s.348)
- Issız bir dağ başında apansızın **karşı karşıya** gelmiş iki insan gibydiler. (s.348)
- Uzun hurma ağaçları **yan yana** konularak yapılan bu kulenin tepesinden, toplarla ve arkebüslerle düşman kalesinin içini dövmek kabil oluyordu. (s.383)
- Şövalyeler orada 12.000 nüfus ve **yan yana** duran iki büyük limanı savunan Sen Jan kalesiyle adanın merkezi olan Diyesvil etrafındaki basit bir surdan başka bir şey bulamamışlardı. (s.386)
- Nerede ise müttefikler **boğaz boğaza** geleceklerdi. (s.428)
- Napoli ve Sicilya askerleri Alman askerleriyle **boğaz boğaza** gelmek zorunda kalmadan dirsek dirseğe oturmakta olduklarına pek şaşıyorlardı. (s.430)

- Napoli ve Sicilya askerleri Alman askerleriyle boğaz boğaza gelmek zorunda kalmadan **dirsek dirseğe** oturmakta olduklarına pek şaşıyorlardı. (s.430)
- **Karşı karşıya** duran iki savaş saffının eni aşağı yukarı beş kilometre üzere hemen hemen birbirine müsaviydi. (s.438)
- Düşman gemisinin güvertesinde **göğüs göğüse** bir mücadele başladı. (s.441)
- Messina yüksek priyörü ve Sen Jan haçlı tarikatının kaptanı ve Maltız filosunun amirali olan Ciyustinyani'nin bayrağını taşıyan gemiye tam yedi Türk kadırgası saldırdı, Türk gemileri aborda ettiler, fakat bir gemiye karşı yedi gemi oldukları halde Müslümanlar **göğüs göğüse** dövüşmeyi göze alamıyorlardı. (s.450)

Tezlik

- Bu dört gemi büyüklükleri, taşıdıkları topların ve savaşçıların sayısı itibarıyla Maltız filosunun yarı kuvvetinde bile olmadığı halde, o filoyu **görür görmez** hemen savaş hazırlığına girilerek topların yalpa kösteklerini (gemi denizde sallanırken, tekerlekleri üzerinde sağa sola fırlamamaları için toplar, güvertelere köstek denilen iplerle bağlanırlar) çözdüler ve düşmanla çatışma sırasında narin gemilerinin küpeştelere kırılmasını diye gemilerin etrafına usturmaçlar dizdiler. (s.10-11)
- İşte bundan dolayı Frappa, Napoli'ye **çıkarmaz** onu ayrı bir odada yatırmak zorunda kaldı. (s.31)
- İki genç, Ali **iyileşir iyileşmez** kıyıdaki kayığın birisini denize sürüp kaçmayı kurdular; kurtulunca evleneceklerdi. (s.36)
- Ali gözlerini **aralar aralamaz**, üzerine gülümseye simaya sarıldı. (s.212)
- Çok neşeliydi, Uluç Ali'ye sarılıp onu şapır şupur öptükten sonra, **soluğu soluğuna** "Sana çok iyi haberler getirdim" dedi. (s.214)
- Limandan **çıkarmaz**, Ali kayığı hemen kıyıya doğru döndürdü ve evvelce Zehra ile beraber ıssız olduğunu keşfettikleri limana bitişik bir koya soktu. (s.218)
- Ümmüşan'ın kocası, Anadolu'dan **gelir gelmez** korsan yazılmıştı. (s.257)
- Fakat kendisi gemiden **çekilir çekilmez** düşmanın hemen yukarıya çıkacağını düşündü. (s.302)
- Uluç Ali'yi **görür görmez** delikanlının gözlerinden yaşlar boşandı. (s.306)

- Onun için Türk öncülerini **görür görmez** leva demir ederek Preveze yolunu tuttu. (s.325)
- Türk donanması top menziline **girer girmez** ateş açtı. (s.327)
- Düşmanı **görür görmez** Türk donanması başlıca dört fırkaya ayrıldı. (s.328)
- Bu yabancı kıza Uluç Ali'nin gözü **değer değmez** onda Kara Hatçe'nin acısını gideren sanki gene Kara Hatçe'den gelen bir tatlılık duyuyordu. (s.348)
- Prens korsanı **görür görmez** çalıların arasına dalmıştı ve yavaş yavaş sürünerek kameriyeden uzaklaşıyordu. (s.363)
- Savaş **biter bitmez** hemen İstanbul'a geri dönmek için padişahı bile zorlardı. (s.370)
- Uluç Ali Tunus'a **varır varmaz** kazandığı zaferi Türkiye'ye ve özellikle Kıbrıs'a bildirmek üzere Kara Hoca'yı Kıbrıs'a gönderdi. (s.403)
- Bu sefer gene savaşa hazırlık emrini **verir vermez** başardasının en hızlı sandalına en yaman kürekçilerini alarak, önceden pek geç kaldığını gördüğü kadirga ve mavunalara doğru adeta uçtu ve o gemilere gereken sözleri söyledi. (s.463)
- Kendisinin Uluç Ali tarafından zevceliğe istendiğini **duyar duymaz**, kızın gözleri ve yüzü, yüreğinde çarpan sevinçle ışılandı. (s.473)

3.4.3.1. Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler

Güçlendirme

- Öteki, ellerini uğuştura uğuştura, "**Hay hay!**" diye başını salladı, "Ekselansın arzularını yerine getirmek benim için büyük bir mutluluktur" diye cevapladı. (s.29)
- Korsanlar ve korsan halkasının ortasındaki Moriskolar, liman kıyısınca meşaleler gibi yanan ışığın aydınlığında bastıkları yeri **göre göre** kayıklara doğru geriliyorlardı. (s.243)
- "Adam, Tanrı Apollon'a benziyor; eğer adam bir Müslüman kâfiri olmasaydı, Allah'tan onu annesine, bilhassa karısına, **hele hele** metresine bağışlamasını dua ederdim" dedi. (s.297)
- **Topu topu** birkaç yüz kişiden ibaret olan muhafızlar tam otuz iki gün savaştılar. (s.315)

- Uluç Ali 6 aydan beri denizde iş **göre göre** gemilerin altlarının kirlendiğini ve çoğunun onarılması gerektiğini, topların namlu içlerinin yıprandığını, cephanenin azaldığını ve kürekçilerin dağılması yüzünden gemilerin manevra kabiliyetini kaybettiklerini, savaşçı mangalarında da izinli ve izinsiz dağılmalar sonucu gemi başına pek az savaşçı kaldığını yana yakıla anlattı ve savaşın ertesi yıla bırakılmasını teklif etti. (s.423)
- Donanmada **topu topu** 2500 yeniçeri ve 20 bine yakın sipahi ve gönüllü vardı. (s.424)
- Donanma Mora yarımadasının Malça burnunu geçip Adalar denizine girince bir keşişleme rüzgârının başlangıcıyla deniz **kaba kaba** dalgalıydı. (s.464)

Kesinlik

- Ne **yapıp yapip** ilk fırsatta onu karaya çıkarıp bırakırız. (s.95)
- Buraya gelmeseydim **kala kala** bana, kaldırıp kendimi denize atmak kalıyordu. (s.107)
- Salamura, salamura diye alay ederler; **topu topu** üç fiçi vardır. (s.109)
- Orda **topu topu** yedi fiçi barut kalmıştı. (s.181)
- Uluç Ali'nin kendisi bir de Zehra, yani **topu topu** iki kişi kalyonu, hatta kalitaları zaptedemezlerdi; yapsalar yapsalar- o da punduna getirerek- bir balıkçı kayığıyla kaçabilirlerdi. (s.213)
- Uluç Ali'nin kendisi bir de Zehra, yani **topu topu** iki kişi kalyonu, hatta kalitaları zaptedemezlerdi; **yapsalar yapsalar**- o da punduna getirerek- bir balıkçı kayığıyla kaçabilirlerdi. (s.213)
- Şehir halkının **topu topu** iki laf konusu var. (s.214)
- Turgut Reis de şehir ve limanı **kariş kariş** biliyordu. (s.239)
- Tahtabacak; “Doğru söylüyorsun, böyle budalaca niyetleri ilham **etse etse** şeytan ilham eder” dedi. (s.284)
- Bu muammayı çözen bir ip ucu bulursam, ister gece ortası, ister şafakleyin, ne **yapar yapar**, seni bulur anlatırım. (s.285)

Sıralama

- Çünkü korsanlar, gerilemek şöyle dursun, **adım adım** ilerlemeye koyulmuşlardı. (s.14)
- Bunun üzerine Frappa olanı biteni **bir bir** anlattı. (s.26)
- Gündüzleri **kıyı kıyı** gidilirdi ki, bir korsan görülünce hemen baştankara edilerek canlar ve imkânı varsa mallar kurtarılınsın. (s.30)
- Herif bir barça yaptırmış, İskenderiye'den Kuşadası'na baharat ve yolcu taşıyan bir Türk gemisini zaptetmiş, içinde bulunan çoluk çocuk yüz küsur Türk yolcusunun seksen kadarını, hepsinin gözü önünde, güvertede başlarını kestirmiş, alıkoyduğu yirmi küsur yolcuyu da her iki günde bir, dümenin sağına soluna diktirdiği iki kazığa, **ikişer ikişer** çaktırmıştı. (s.34)
- Ali, gemi armalarının iplerini ve yelkenlerini **bir bir** biliyor, fırtınalarda alınacak tertibatı ve verilecek emirleri hep öğrenmiş bulunuyordu. (s.41)
- Gece, ıssız enginde değil de ana ve babasının evinde, ocak başında oyuncaklarıyla oynuyormuş gibi, fırtınalarda verilen emirleri **teker teker** o çocuk sesiyle ciyak ciyak bağırmaya koyuldu. (s.41)
- Atılsın toplar, çekilsin oklar **bir bir!** (s.45)
- Suçlular **teker teker** bir dizi teşkil ediyordu. (s.48)
- Doğrusu köylerden **akın akın** gelmiş olan köylüler, bu herifleri seyretmekle hiç olmazsa üç ay için konuşmalarına konu bulmuş olacaktı. (s.49)
- Engizisyon'un bir üyesi ayağa kalkarak suçluları **bir bir** adlarıyla çağırmaya ve göreceklere cezayı bildirmeye başladı. (s.49)
- Demek ki adam yarı çıplak bir halde eşeğe ters bindirilecek 'şak! şak!' kamçı yiye yiye, **sokak sokak** gezdirilecek. (s.50)
- Hemen hemen omuz omuza vermişler, önlerindeki kalabalık düşmanları çala kılıç **adım adım** geriletiyorlardı. (s.70)
- Gemi, denizin o menekşe camını kesip de iki yanına parlayan kar beyaz köpükleri **kat kat** yığarak çifte bıyık salarken ta derinden, o camın bağrında rakeden yunus balıkları dünyanın en güzel şeylerindendi. (s.92)

- Ekseri **çift çift** dans ediyorlardı. (s.92)
- Ambarları Felemenk’le harp eden İspanyol orduları için **balya balya** kışlık askeri giyimler, battaniyeler, top top çuhalar dolu idi. (s.102-103)
- Ambarları Felemenk’le harp eden İspanyol orduları için balya balya kışlık askeri giyimler, battaniyeler, **top top** çuhalar dolu idi. (s.102-103)
- Ne var ki Afrika Türk korsanlarının kâğıt üzerinde değil fakat yüreklerinin üzerinde **madde madde** yazılmış bir yasaları vardı. (s.110)
- Onun için en kısa rotayı takip ederek Afrika kıyılarını bulacaklar, ondan sonra **kıyı kıyı** yelken kullanarak Cezayir’e varacaklardı. (s.114)
- Onları **onar onar** birbirlerine zincirleyerek ambara tıkmışlar. (s.126)
- Arabını, İspanyolunu ayırdık, **ayrı ayrı** ambarlara koyduk. (s.126)
- **İkişer ikişer** fiçileri tutup yukarıya çıkarınca kayık boş kaldı. (s.128-129)
- Kürekle yedekte çekilmenin şu faydası olmuştu ki bu gemiler cam gibi bir denizin üzerinde rüzgârı beklerken barça **adım adım** onlara yanaşmıştı. (s.139)
- Sonra **sandal sandal** korsanlarla, esirlerin forsalığa konulmayanları karaya çıkarıldı. (s.152)
- Cezayir sokaklarında korsanlar **kafile kafile** geziyorlardı. (s.153)
- Don Luis kurtulanları, mensup oldukları gemilere göndermek üzere **teker teker** sorguya çekerken baygın bir halde olan Uluç Ali’yi de önüne getirdiler. (s.184)
- Bana ve ana Granata’nın büyük aileleri arasından zevçliğe namzed olabilecek gençleri **bir bir** gözden geçirdiler; nihayet Juan Henrikez de Braganza adında bir gençte karar kıldılar. (s.196)
- **Yer yer** köpüklere belenmiş olan yorgun atlarını, iki tarafı çatlak, kırık kayalardan ibaret iki duvarla kaplı olan bir yoldan yavaş yavaş yürüttüler. (s.203)
- Fakat o dar yerde Ali’ye ancak **teker teker** saldırabiliyorlardı. (s.204)
- Kız sendeleyerek **basamak basamak** boylu boyunca kalktı. (s.207)
- Kızın gövdesi de **basamak basamak** tizlere yükselip hızlanan müzik temposuna uydu. (s.208)

- Onun sancak tarafındaki dokuz forsası Türkmüş, teknenin kıçından itibaren birinci, ikinci ve üçüncü kürekler, **üçer üçer** bağlanmışlar. (s.214)
- Bunlar **birer birer** lombar ağzından kayarak gürültüsüzce denize indiler. (s.215-216)
- **Teker teker** o kayığın yanına gittiler. (s.216)
- Arkebüscü ve okçular **manga manga** yerlerini alıyorlardı. (s.233)
- İşte böyle uğraşıla uğraşıla baş taraftaki ve kıç taraftaki üçer büyük top ve bordalardaki sekiz küçük top **-birer birer** yalpa köstekleri çözümlenerek- ambara indirildi. (s.256)
- Uluç Ali, böylece gemilerin beşini de **teker teker** zaptetti. (s.256)
- Onlara **ayrı ayrı** yirmişer savaşı ve denizcisini verse kendisi savaşısız ve denizcisiz kalacağı için berkendenin pruvasını ister istemez Cezayir' e doğru tuttu. (s.257)
- Konuşanlar yaklaştıkça sözler **teker teker** seçiliyordu. (s.259)
- Uluç Ali de İspanya'dan esen batı rüzgârıyla **kıyı kıyı** Alkala'ya doğru yol aldı. (s.264)
- Bundan sonra toplar, salvo değil, karadaki küçük kara noktalara **teker teker** ateş etmeye koyuldular. (s.267)
- Gemi, usul usul kıyı boyunca kayarken, kıyıda kayalar arasında elleriyle tırmanmak suretiyle kaçmakta olan askerlerden oluşan küçük kara noktaları **birer birer** vuruyordu. (s.267-268)
- Şarlken'in emri tatbik edilmezse Cenova, İspanya askerlerinin ayakları altında çiğnenir ve kendisi de ev-barktan olup **diyar diyar** şunun bunun vereceği paralarla bugün bu orduda, yarın şu orduda subaylık etmek zorunda kalırdı. (s.279)
- Bu arada olurda düşman gemileri herhangi bir sebepten dolayı birbirinden uzaklaşmak zorunda kalabilirler ve Uluç Ali'ye, onları **teker teker** avlamak fırsatını verebilirlerdi. (s.291)
- “Onu vahşi bir hayvan gibi bir demir kafese kapatarak **şehir şehir** gezdireceğim ve böylece paraları bizdeki Karmelit rahibelerinin manastırının tamirine ve bunun gibi başka hayırlı işlere tahsis edeceğim” diyordu. (s.294)

- Uluç Ali, “**Teker teker** yukarıya çıkın” dedi. (s.303)
- Yukarıya çıkanların silahları alındı ve onlar **takım takım** ayrıldıktan sonra, ayrı ayrı yerlere kapatıldılar. (s.304)
- Yukarıya çıkanların silahları alındı ve onlar takım takım ayrıldıktan sonra, **ayrı ayrı** yerlere kapatıldılar. (s.304)
- Yalnız ötekilerin mahrum kalmayacakları bir şey var ki, siz ondan mahrum kalacaksınız; yani beni bir demir kafes içinde **şehir şehir** teşhir etmek şerefinden mahrum kalacaksınız. (s.305)
- Güneş kalkmıştı, kadirgalar **bir bir** geçmişlerdi; bazılarının bordalarında son savaşlarda aldıkları yaraların çarçabuk onarılmış yamaları gözükiyordu. (s.307)
- Bundan dolayı Brentano kasabasında **sokak sokak** tellallar gezdirerek ahaliyi gece rahatsız ettiği için özür dilediğini, fakat kendilerini görmek hasretine dayanamayarak gece geldiğini, şehir kuşatılmış ve evler gözaltına alınmış oldukları için... (s.319)
- Kürekler denizi dövüyordu; yarı daire teşkil eden savaş hattı ilerledikçe her geminin izi ve dümen suyu denizi **yol yol** çiziyordu. (s.327)
- Birdenbire bir top gürledi; gürültüsü kıyıdan kıyıya **adadan adaya** angılana angılana Adriyatik denizlerinin ta uzak başındaki İtalya’ya doğru kayboldu. (s.329)
- İnsanların **çifter çifter** doğruları iddia ediliyordu. (s.348)
- İşte böylece ki Tunus’un güneyindeki Bon burnundan itibaren güneye doğru dizilen -Süsa, Sfaks ve Monastir- deniz kıyısı kaleleri **birer birer** zaptedildi. (s.357)
- Korsika, Sardunya ve Kuzey Afrika kıyılarını **körfez körfez**, burun burun arayıp taradı. (s.364)
- Korsika, Sardunya ve Kuzey Afrika kıyılarını körfez körfez, **burun burun** arayıp taradı. (s.364)
- Gerçi savaş gemisi çoktu; fakat gemiler boğazdan top ateşi karşısında **birer birer** girecek olduktan sonra bu çokluğun ne kıymeti vardı. (s.365)
- Aynı zamanda olan olaylar hep birden aynı zamanda anlatmak imkânsız, onun için **birer birer** anlatıyoruz. (s.404)

- Düşman limana girmiş ve gemileri **bir bir** saymış ve teknelerin de çeşidini tespit etmiştir. (s.420)
- Gemide kablo vesairenden yapılmış siperlerin Türkler **bir bir** arkasına aşıyorlardı. (s.442)
- İki de tek başına düşman donanmalarının bulunduğu limanlara girmiş ve düşman gemilerini **bir bir** saymıştı. (s.444)
- Düşmanın üstüne yürüyerek düşmanı gerileten ve hemen nerdeyse düşman gemilerini ele geçirecek olan Türk savaşçıları, azepler ve yeniçeriler, arkalarından ve pek yakın mesafeden ateş edilen arkebüsler dolayısıyla teker tüker değil fakat **saf saf** yere düşüp şehit oluyorlardı. (s.444)
- Bu çatışma sırasında Meyzinoğlu Ali Paşa diri kalan birkaç yoldaşla **adım adım** kendi gemisinin ard kasarasına çekiliyor, artık zafer şansı kalmadığını biliyor, şehit olmazdan önce canını pahalıya satmak ve mümkün merteye çok düşman öldürmek istiyordu. (s.445)
- İşte o zaman Uluç Ali'nin emrindeki Türk filosunun sol kanadı, düşmanın katmerli saflarını **bir bir** arkasına yarıp geçti. (s.454)
- Ege denizini arkada bıraktı, Adriyatik'e girdi, Avlonya'yı üs tuttu ve İtalya yarımadası (Apulya) kıyısında Venedik'e ait ne kadar kale varsa hepsini **birer birer** zapta ve yakıp yıkıp toprakla bir etmeye koyuldu. (s.467)

Belirsizlik

- **Hemen hemen** bire karşı elli zırhlı ve silahlı ile savaşan gemi bir saat içinde zapt edildi. (s.9)
- Ama, **hemen hemen** hepsinin, çoğu kere birden fazla metresleri bulunurdu. (s.28)
- Başta tarihçi Gibbon olmak üzere **hemen hemen** bütün batı tarihçileri, Haçlı seferleri takbih ederler. (s.30)
- Çocuk dayak yiyeceğini bildiği halde dayanamaz, **hemen hemen** her sefer kıyıdan ayrılma kabahatini işlerdi. (s.39)
- Bunların **hemen hemen** hepsi gençti. (s.42)

- Bunlar birkaç yüz kişi olunca berkendenin **hemen hemen** boşalmış olan savaşçı köprüsüne hoplamaya koyuldular. (s.66)
- Lombarlardan dalmış olan korsanlar top güvertesindeki düşmanı temizledikten sonra hazır doldurulmuş ve doldurulması **hemen hemen** tamamlanmış olan topları alesta ederek ve hepsini de lombarlara sürerek berkendenin güvertesine ateş ettiler. (s.66)
- **Hemen hemen** omuz omuza vermişler, önlerindeki kalabalık düşmanları çala kılıç adım adım geriletiyorlardı. (s.70)
- **Hemen hemen** bütün korsanlar o gün Uluç Ali'nin ne yaptığını duymuşlardı. (s.72)
- Deniz Sancak Beylerinin de donanmaları **hemen hemen** öyle. (s.87)
- Kara Yusuf'un düello edeceğine dair söylediği sözlere **hemen hemen** herkes şaşırıldı ve candan itiraz etmeye koyuldu. (s.112)
- **Hemen hemen** dik denilecek güvertede, yalpa kösteklerine asılı kalmış yüzlerce okka ağırlığındaki toplar, ta yukarıda sallanadurdukça gemi için birere kapkara tehlike teşkil etmekte olacaktı. (s.120)
- Bu elbiselerin üzerine **hemen hemen** hepsi geniş bir bornoz atmıştı. (s.153)
- O adam, **hemen hemen** her gün geliyor, kara kaşlı, paluze tenli, püskürme benli bir güzeli sevdiğini söyleyerek ona fal açtırıyor ve avuç dolusu para veriyordu. (s.163)
- Yalnız savaş avazesi, **zaman zaman**, "Allah yar! Allah yar!" diye öteki gürültüleri bastırıyordu. (s.177)
- Tek başına **hemen hemen** bir kadirge dolusu İspanyol piyadesini alarga tutuyordu. (s.178)
- Şehir meydanında tüten elli kadar Oto da fe'nin **hemen hemen** hepsi sönmek üzereydi. (s.191)
- Ali her ne kadar, Mahmudül Kasım'ın söylediklerine ve yaptıklarına **zaman zaman** itiraz ediyor idiye de, münakaşanın sonunda tecrübeli ihtiyarın dediklerini kabul etmek zorunda kalıyordu. (s.196)
- O güne kadar Viko Ali'ye hiç görünmez iken, o günden sonra Ali, **hemen hemen** her yerde Viko'yu yanında buluyordu ve Viko da her zaman ona elinden geldiği kadar kötü muamele ediyordu. (s.199)

- Böyle düşünerek bazı kayalardan inince **hemen hemen** ayak ucunda bir su şırlıtısı duydu. (s.206)
- **Hemen hemen** hiçbir dalaşma olmadan bekçiler haklandı. (s.219)
- Oburluğu dolayısıyla yumruk kadar ekmeği bir avurduna tıktı mıydı bir yanağı şişerek ağzı **hemen hemen** kulağına erdiği için bu korsana “Kulağına Üfler” lakabını takmışlardı. (s.223)
- Ta kaç gecedен beri **hemen hemen** göz yummamış, büyük sevinçlerle çalkalanmış, büyük kederler çekmişti. (s.223)
- Fıçının **hemen hemen** yanı başında minare boyu bir köpük sütünü fırladı. (s.225)
- Hazırlıklar **hemen hemen** tam bir karanlıkta yapılmakta olmasına rağmen intizam içinde cereyan ediyordu. (s.232-233)
- Ertesi günü **hemen hemen** bütün Cezayir cenaze alayında ve namazında bulundu. (s.236)
- Berkendenin sağlı sollu toplarının kat kat kabaran dağ gibi mağrur dumanları ve sesleri, denize açılmakta olan korsanların aklından, karadaki hayatlarının hatırasını **hemen hemen** siliyordu. (s.238)
- Artık düşman, kendisine saldıranların bir avuç korsandan ibaret olduğunu ve **hemen hemen** nerdeyse askerden imdat kuvveti geleceğini biliyordu. (s.243)
- Fakat sefer uzun sürmüş olduğu için bunlar **hemen hemen** tükenmişti. (s.244)
- Sizden de laf çıkmaz; zaten **hemen hemen** elli seneden beri arkadaşız. (s.245)
- Donanma, Akdeniz’de **hemen hemen** bütün yaz esen etegien rüzgârı, yani batı kuzey rüzgârıyla kolay volta vurarak Malaga önüne vardı. (s.248)
- Tam o sırada iki kalitanın nöbetçileri **hemen hemen** bir ağızdan, “Dragut’un filosu!” diye bağırılmışlar. (s.254)
- Yolun **hemen hemen** bir çeyrek deniz mili uzunluğundaki bir kısmı, bir sürü yük arabalarıyla kapkaraydı. (s.269)
- İki gemi, **hemen hemen** birbirinin üzerine yürüyorlardı. (s.270)

- Bu iki çeşit geminin taşıdıkları savaşçı ve top adedi **hemen hemen** aynı nisbette olduğuna göre Uluç Ali'nin üzerine gelmekte olan kalita, berkendeden iki misli kuvvetliydi. (s.270)
- Hem de Uluç Ali, rüzgâr üstünde olduğu için, düşman gemisi berkendeden öteye eğilince bir bordası **hemen hemen** karinesine kadar şişman bir yanak gibi meydana çıkıyor, çok güzel bir hedef teşkil ediyordu. (s.271)
- Direk ve yelken parçalarını temizlemek üzere düşmanın başkasarasına üşüşenlerin **hemen hemen** topu da seren ve yelken parçalarının arasında kaldı. (s.272)
- Geminin onarılmasından yalnız Uluç Ali'nin marangozu Bilal Ağa değil, fakat **hemen hemen** şehirde bulunan bütün marangoz ustaları ve çırakları işlemişlerdi. (s.284)
- Koca İspanya'nın **hemen hemen** bütün unu, samanı, arpası, morina balığı alınmıştı. (s.313)
- Bir an için Türk savaş hattının arkasında yer almış olan gönüllü donanması, ikiye ayrılarak, bir ucundan öteki ucuna kadar **hemen hemen** iki, iki buçuk mil mesafe tutan Türk cenahlarından ileri fırlamış ve kalyonlardan ibaret olan düşman cenahlarına ateş savurmuştu. (s.332)
- Orada öğrendiğine göre Turgut Reis Viya Portüense yolu üzerinde ve denizle Roma arasında **hemen hemen** yarı yolda olan "Pontegalera"ya varınca daha fazla ilerlemekten her nedense -herhalde korktuğu için değil- vazgeçerek Ostiya'ya dönmeye karar vermiş. (s.338)
- İşte bir İspanyol kızı ki Kara Hatçe'nin **hemen hemen** aynısı idi. (s.348)
- Aradan **hemen hemen** beş yüz yıl geçtiği halde, bugün bile İtalya ve İspanya'da yaramaz çocukları korkutmak için "Viene Dragutte"/ "Turgut geliyor" denilir. (s.365)
- Aradan dört yüzyıl geçtiği halde kıyılarda hâlâ bu Cerbe ve Trablus savaşlarında öldürülen İspanyolların kemikleri **yer yer** dağlar gibi yığılmaktadır. (s.385)
- Gevher Sultanın babası İkinci Selim ve kocası Piyale Paşa İstanbul'a **hemen hemen** aynı günde vardılar. (s.391)

- Cezayir donanması ise Malta donanmasının rotasına **hemen hemen** tamamen dikey olmak üzere batıdan doğuya giden bir çizgi üzerinde küreklerle yavaş yavaş ilerliyordu. (s.400)
- Sent Mari de La Viktuar ile Sent An kanalın **hemen hemen** ortasında idiler. (s.401)
- **Hemen hemen** aynı günde Kımrıs'ta Lala Mustafa Paşa, Lefkoşa'ya (Nikosya) hücum ediyordu. (s.404)
- Bunun için donanma 8 Eylül'de Parga'ya geçti, ücretli kürekçilerin **hemen hemen** hepsini ve kara askerinin bir kısmını izinli olarak salıverdi. (s.420)
- Venedik Türkiye'ye karşı son kozunu oynarken **hemen hemen** bütün deniz kuvvetini Veniyero kumandasında Messina'da toplayarak Adriyatik denizini Türk hücumlarına açık bırakmıştı. (s.424)
- **Hemen hemen** bin dört yüz metre yüksekliğinde olan bu doruk, açık havalarda elli mil öteden görülür. (s.433)
- Karşı karşıya duran iki savaş saffının eni aşağı yukarı beş kilometre üzere **hemen hemen** birbirine müsaviydi. (s.438)
- Oysa kalitaların böyle bir savaşta **hemen hemen** hiç kıymeti yoktu. (s.443)
- “Fakat bizim donanma açıkta düşman kenarda olursa veya bir iki donanma enginde olursa düşmana çatmak caizdir” daha önce kaydettiğimiz gibi savaştan önceki harp meclisinde Uluç Ali bu yirmi birinci korsan öğüdünün **hemen hemen** aynıını söylemişti. (s.447)
- Gemilerinin koruyucu parampetoları yoktu; onun için tamamen açıkta ve **hemen hemen** yarı çıplak olarak savaşıyorlardı. (s.455)
- Afrika'nın kuzeye doğru uzanan bir ucunda bulunan Tunus Akdeniz'i **hemen hemen** ortasından ikiye biçer. (s.467)
- Yani Türkiye'nin uzak bir yerdeki beylerbeyi **hemen hemen** Portekiz devletini yok etti. (s.476)
- Bu deniz kuvvetinin bir özelliği de o tarihe kadar Türk bahriyesi tarafından **hemen hemen** deniz taşıt gemisi olarak kullanılan kalyonlar, bu Tunus seferinde ilk defa olarak savaş gemisi olarak kullanılacaktı. (s.468)

- Birbiri ardınca iki yeniçeri kâhyası (bu rütbe günümüzün **hemen hemen** generallik rütbesine bedeldir) şehit düştüler. (s.469)
- Güneş ufka **hemen hemen** dokunmak üzereydi, kırmızı bir gökte koca bir turuncu küreydi. (s.471-472)
- Yedikule ve Ayastefanos açıklarında küçük kayık ve sandal bolluğundan denizin yüzü **hemen hemen** görünmez olmuştu. (s.474)

Niteleme

- Ufkun koyu leylakisi, **sık sık** parlayı parlayıveren bir kızıl şimşekle yanıp yanıp sönüyordu. (s.7)
- Harap Türk gemisi **yavaş yavaş** kabarıp inen denizlerde, bir sancağa bir iskeleye ağır ağır yalpalıyor, güvertesinde yığıladuran öldürülmüş çoluk çocuğun kanları punya deliklerinden akıyordu. (s.9)
- Harap Türk gemisi yavaş yavaş kabarıp inen denizlerde, bir sancağa bir iskeleye **ağır ağır** yalpalıyor, güvertesinde yığıladuran öldürülmüş çoluk çocuğun kanları punya deliklerinden akıyordu. (s.9)
- Savaşmaya devam edemeyecek kadar kayba uğrayan bu iki gemi, ortalık kararırken **yavaş yavaş** birbirinden uzaklaştılar. (s.12)
- Şövalye dö Liguri Uluç Ali'nin kalitasından **boy boy** daha yüksek olan kadırgasıyla Uluç Ali'nin gemisine çatmayı, onu çiğneyip altına almayı ve onu batırmayı kurmuştu. (s.12)
- Bütün Oniki Ada, sarsılarak **güldür güldür** gürlədiler.
- Dağlardaki çakallar ve başka yabani hayvanlar **acı acı** bağıştılar. (s.13)
- Aradan çok geçmeden sulara kaynayan kalita, **ağır ağır** beş yüz kulaç derinlikteki zından karanlığına çöküp gitti. (s.14)
- **Renk renk** harlayan bu göğün üzerinde koca Sen Filip ve yanında da daha küçük Sen Jak kadırgalarının silüetleri kapkara bir açıklıkla yükseliyordu. (s.16)
- Sen Filip'in çadır gönderinin ucuna **yavaş yavaş** Uluç Ali'nin korsan sancağı issa edildi. (s.16)

- Denizin geniş alanı üzerinde koyu bir sis gibi yayılıp abanan dumanlarının içinde öteki gemiler belli belirsiz **kara kara** şekiller halinde tütüyorlardı. (s.16)
- Kafileye yetişmek üzere hızla yürüyor ve **hıçkıra hıçkıra** ağlıyordu. (s.17)
- “Ama doğan şu kara kızın bahtının da kapkara olacağı, ta neden beri içime **acı acı** doğup durmuştu; işte ona yanıyorum!” dedi. (s.17-18)
- “Koynumdan emeceği sütün **fitil fitil** burnundan çıkacağını biliyorum” dedi. (s.18)
- Çocuk sere sepile büyüdü; çeviklik ve **iri iri** kapkara gözlerden ibaret, orman yangını alevi gibi bir Güney Anadolu kızı oldu. (s.18)
- Emeti’nin alını **boncuk boncuk** terle ışıldadı. (s.18)
- Gür saçlarının **mavi mavi** parıldayarak başından aşağıda büklüm büklüm yıkılışı, onları gören gözlere bir gök gürültüsünü seyretmek oldukları hissini verirdi. (s.18)
- Gür saçlarının mavi mavi parıldayarak başından aşağıda **büklüm büklüm** yıkılışı, onları gören gözlere bir gök gürültüsünü seyretmek oldukları hissini verirdi. (s.18)
- Kont burada bir gözünü arkadaşlarına **çapkın çapkın** kırparak, “Yatak eti tedarik etmesini bilse, mesela on altı, on yedi yaşında bir piliç! Eh, o zaman onu eküyyelerin şahı sayardım” dedi. (s.21)
- Ve arkasında el pençe divan durmakta olan Frappa’ya **manalı manalı** bakardı. (s.21)
- **Telaşlı telaşlı** karaya doğru yüzmeye koyuldu. (s.22)
- Üç haydudun gözleri istek ve kıskançlıkla **kızıl kızıl** yanıyordu. (s.24)
- Perçim yattığı yerde sarsılmış, gözleri faltaş gibi açık olarak dimdik ayağa kalkmış ve “Karanlık” diye **acı acı** bağırmıştı. (s.25)
- Nihayet Frappa kendini kurtarabildi; kan revan içindeydi; **hızlı hızlı** soluyordu; gözleri kan çanaklarına dönmüştü. (s.25)
- Frappa **öfkeli öfkeli** homurdanarak, iki İspanyolun leşlerini, arkebüsleri ve takım taklavatlarıyla beraber denize dürtüp attı. (s.25-26)
- Leros’a varınca, kayık ambarında **dalgın dalgın** oturmakta olan Perçim’in görünmemesi için, ambar kapağını kapadı. (s.26)
- “Boş elle gelmemek için kızı alıp getirdim efendim” diye **harıl harıl** anlattı. (s.26)

- Ve tekneyi **yavaş yavaş** San Cirolamo karavelasının sancak bordasına getirdi. (s.27)
- Kendisine dokunulmadan tatlı bir sesle Türkçe, “Gel! Gel!” denilince rüyada yürüyormuş gibi **yavaş yavaş** adım atmaya başladı. (s.29)
- Messer Gatti, Yunanistan’ın kuzeyinden ve Adriyatik denizinden- tarladan tarlaya açık yol üzerinden geçmek zorunda kalan bir tavşan gibi- yüreği korkudan **pat pat** çarparak geçti. (s.30)
- Frappa, ara sıra başını iki avcunun arasına alıyor ve kendi kendine, “Asıl eşeklik bende. Kızın üzerine yamyam gibi saldırdım. Onun cicim bicim diyerek ve **usul usul**, tatlılıkla davranarak, ayartmam lazımdı” diye düşünüyordu. (s.31-32)
- Ara sıra **yavaş yavaş**, “Karanlık, karanlık” diye tekrar ediyordu. (s.32)
- Perçim, **sık sık** başını alıp dışarıya çıkıyor, ıssız bir yerde oturduktan sonra kapkara ve çukur gözlerini yavaş yavaş çepeçevre gezdiriyor; bir şeyi hatırlamak gayretiyle kaşları çatıldıkça çatılıyor, bunca gayretle bile hiçbir şeyi hatırlamayınca başı yorgun ve halsiz devriliyor, çözülen kaşlarının altında, gözlerinden keder akıyor; yoksul bir sesle yavaş yavaş gene “Karanlık, karanlık” diyordu. (s.33)
- Perçim, sık sık başını alıp dışarıya çıkıyor, ıssız bir yerde oturduktan sonra kapkara ve çukur gözlerini **yavaş yavaş** çepeçevre gezdiriyor; bir şeyi hatırlamak gayretiyle kaşları çatıldıkça çatılıyor, bunca gayretle bile hiçbir şeyi hatırlamayınca başı yorgun ve halsiz devriliyor, çözülen kaşlarının altında, gözlerinden keder akıyor; yoksul bir sesle yavaş yavaş gene “Karanlık, karanlık” diyordu. (s.33)
- Perçim, sık sık başını alıp dışarıya çıkıyor, ıssız bir yerde oturduktan sonra kapkara ve çukur gözlerini yavaş yavaş çepeçevre gezdiriyor; bir şeyi hatırlamak gayretiyle kaşları çatıldıkça çatılıyor, bunca gayretle bile hiçbir şeyi hatırlamayınca başı yorgun ve halsiz devriliyor, çözülen kaşlarının altında, gözlerinden keder akıyor; yoksul bir sesle **yavaş yavaş** gene “Karanlık, karanlık” diyordu. (s.33)
- Bilmiyorlardı ki; tatlı bakışlı hayvanlar **yavaş yavaş** kendi gözleri gibi bakan gözlere alışıyorlar ve öyle bir insandan artık korkmuyorlar, onu bir kardeş sayıyorlardı. (s.33)
- Perçim çalılardan kendisine doğru bir çakal veyahut bir karaca geleceğini sanarak o tarafa döndü ve o munis, çukur gözleriyle **uzun uzun** baktı. (s.34)

- Perçim içini çektikten sonra gene **yavaş yavaş** “Karanlık, karanlık!” diye söylendi. (s.34)
- Delikanlı ezgin bir sesle Türkçe olarak “Sen Türk müsün?” diye sorunca -çünkü kızın “Karanlık!” diye bağırdığını duymuştu- kız, bir ağırlık altından kalkmaya çabalıyormuş gibi **ağır ağır** solumaya koyuldu. (s.35)
- Karanlık bir kusuftan **kurtula kurtula** geceyi nihayet nura boğan ay ışığı gibi, gözleri şuurla aydınlandı. (s.35)
- Beti benzi kireç kesildi; simasında hohlanmış ayna yüzündeki gibi **soğuk soğuk** terler boncuklandı; bakışında içini burkan işkence vardı. (s.37)
- İlk önce diz üstü düştü, sonra yarı çığlık, yarı kahkaha bir bağırişla fırlayıp kesilmiş kelleyi kaptı; **sıkı sıkı** koynuna bastı ve olanca hızıyla koşmaya başladı. (s.37)
- **Yavaş yavaş** beti benzi kireç kesildi, derince içini çekti, hafifçe sarsıldı, işte o kadar. (s.38)
- Ali çok kere, şekerleme kutusuyla deniz kenarına, bir kayanın üzerine oturur, ayaklarını denize sallar ve uzak dalgalara bakarak **uzun uzun** düşünürdü. (s.39)
- Bir gün gecen öylece deniz kenarında otururken, yavrucak, **derin derin** içini çekti ve içini çekerken mırıldandı. (s.40)
- Ali eve döndü ve kutuyu deniz kenarında düşürdüğünü **açık açık** söyledi. (s.40)
- Gece, ıssız enginde değil de ana ve babasının evinde, ocak başında oyuncaklarıyla oynuyormuş gibi, fırtınalarda verilen emirleri teker teker o çocuk sesiyle **ciyak ciyak** bağırmaya koyuldu. (s.41)
- Deniz ninni gibi **uzun uzun** fısıldıyordu. (s.41)
- Ay ışığında her tarafın **pırl pırl** gümüşü üzerinde fenerler kırmızı kırmızı yanıyordu. (s.41)
- Ay ışığında her tarafın pırl pırl gümüşü üzerinde fenerler **kırmızı kırmızı** yanıyordu. (s.41)
- Kaptan, denizlerin rüzgârı ve güneşleriyle **kırışik kırışik** çapraz kıyılmış yüzlü bir eski deniz kurdu Kara Yusuf’tu. (s.42)

- Gözleri **şıpır şıpır** kapanıp açılıyordu. (s.43)
- Çocuk ciğerlerini temiz havayla doldurdu ve “ooh!” diye **yavaş yavaş** boşaltırken Koca Murat’a bakan kara gözleri derin bir şükranla ışıldadı. (s.44)
- Yüreğim **güm güm** ediyordu. (s.47)
- Kadın **ters ters**, “Bilmiyorum. Gitti dedik a. Çabuk oradan savulunuz!” dedi ve kapıyı suratıma çarptı. (s.47)
- Bana **kötü kötü** baktı ve çekilip gitmemi bekledi. (s.47)
- Alnım **boncuk boncuk** terle buz kesildi. (s.47)
- Hükümleri okuyan papaz, Jose Romero’nun **gizli gizli** Yahudi dininin ayinlerini icra ettiği için, eşeğe ters bindirilerek sırtına üç yüz sıırım kırbaç darbesi yemeye ve on yıl müddetle İspanya kadirgalarında kürek çekmeye mâhkum edildiğini bildirdi. (s.50)
- Buraya kadar dinleyen korsanların birkaçı, ay ışığında **ışıl ışıl** kaynaşan hür denizlere bakarak dayanamadılar, ta içten bir “Yaşasın korsanlık!” diye bağırıldılar. (s.50)
- Fakat birdenbire sarsıldım; çünkü isimleri okuyanın o davudi, donuk ve gümbürtülü sesi ‘Alvarado Konda Kilisesi büyük merhameti dolayısıyla seni **diri diri** yakmaya mâhkum eder’ diye ilan etti. (s.51)
- Malum a, insan **kolay kolay** umuttan kesilmez. (s.51)
- Bize Tanrı şu canı, şu neşeyi, şu **ışıl ışıl** parlayan engini verdi ya! (s.53-54)
- İfrit gibi saldırıp bocaalabanda, laçkaskuta, kargafunda etmiş, bütün hızıyla mahmuzunu yallah diye düşman gemisinin pruvasına **çatır çatır** saplamıştı. (s.56)
- Savaşçı köprüsünde anlatan ve dinleyenler **yavaş yavaş** seyrekleşti, sabah ezanı okunmadan bir iki saat önce köprüde nöbetçilerden başka kimse kalmadı. (s.59)
- Uluç Ali kıçaltı ranzasında **mışıl mışıl** bir çocuk uykusu uyuyordu. (s.59)
- Deli Davut Koca Murat’ın yüzüne, “Ülen, neye **pis pis** düşünüyorsun?” diye bağırıldı. (s.63)
- Berkende, **yavaş yavaş** boğazın kıvrıntıları üzerinden yilankavi bir iz bırakarak ilerliyordu. (s.64)

- Direk sereninin ucuna asılmış bir armudu bir arkebüs ateşinde **parça parça** ederlerdi. (s.65)
- Yalnız kitli dişler arasından **kızgın kızgın** sızan sözler, ara sıra “Allah!” veya “Santiyago” diye bir nida ve bunlarla beraber çelikle çeliğin birbirine şaklayıp şakırdaması duyuluyordu. (s.67)
- Oraya girdikten az sonra berkendenin kürekleri **yavaş yavaş** çekilmeye koyuldu. (s.68)
- Sonra gene kısa bir sükût, gene patırtılar, gürültüler, “Çabuk olun”, “Davranın ha!” diye **acele acele** verilen emirler ve daha sonra öyle bir kürek gürültüsü ki koca berkendeyi zangır zangır sarsıyordu. (s.69)
- Sonra gene kısa bir sükût, gene patırtılar, gürültüler, “Çabuk olun”, “Davranın ha!” diye acele acele verilen emirler ve daha sonra öyle bir kürek gürültüsü ki koca berkendeyi **zangır zangır** sarsıyordu. (s.69)
- Gemi tepeden ayak sesleriyle **gümbür gümbür** ötüyordu. (s.69)
- Ali fiçinin içinde rahat duramıyor, **zıp zıp** hopluyor, o sivri ve ince çocuk sesiyle “Allah! Allah!” diye “Vurun, gebertin hainler!” diye ciyak ciyak bağıırıyordu. (s.69)
- Ali fiçinin içinde rahat duramıyor, zıp zıp hopluyor, o sivri ve ince çocuk sesiyle “Allah! Allah!” diye “Vurun, gebertin hainler!” diye **ciyak ciyak** bağıırıyordu. (s.69)
- Dudakları yamrı yumru oldu, gözleri kısıldı ve pek candan ve acıklı bir surette **hiçkıra hiçkıra** ağlamaya koyuldu. (s.70)
- **Ağır ağır** soluyordu. Şaka değil tam korsandı artık. (s.71)
- Ali içinden, “İşler galiba fena olacak!” diye **düşünceli düşünceli** ilerledi. (s.72)
- Bunlar ileri atılarak **güldür güldür** şehadet getirdiler. (s.74)
- Boyalar zeytinyağında eritilerek derilere **elvan elvan** sürüldü. (s.79)
- Bu Kostaççıyo Anadolu kıyılarına seferlerde Türkleri nasıl öldürdüğünü, kadınların ırzına geçerken onları boğmanın ne kadar zevk verici olduğunu, bu iki oturak komşusuna **ballandıra ballandıra** anlatmakla bitiremezdi. (s.77)

- Çocuğun, kovayı Türklerin nargileleri gibi **fokur fokur** öttürerek boğulduğunu anlatırken gülmekten katılırdı. (s.77)
- Berkende ta mahmuz ucundan kış kasarasına kadar **renk renk** sırmalı cepkenler ve şalvarlarla, ipek Trablus kuşaklarıyla ve saplarından kınlarının uçlarına kadar mücevher akıp sızan gümüş ve altın savatlı silahlarla **pırl pırl** yandı. (s.80)
- Berkende ta mahmuz ucundan kış kasarasına kadar renk renk sırmalı cepkenler ve şalvarlarla, ipek Trablus kuşaklarıyla ve saplarından kınlarının uçlarına kadar mücevher akıp sızan gümüş ve altın savatlı silahlarla **pırl pırl** yandı. (s.80)
- Yıldızlar **pırl pırl** çakıp çakışıyordu. (s.81)
- Yahu, bire arkadaşlar, hatırıma **fena fena** ihtimaller geldi. (s.83)
- Hepsi de **pırl pırl!** Kendimi binbir gece masallarına girmiş sandım. (s.84)
- Yalnız kalınca kadın güzel bir gurup gibi **renk renk** kızardı. (s.84)
- Bu halayıklar başka memleketlerden, **başka başka** şeylerdi. (s.85)
- **Koca koca** mavi gözleri vardı. (s.85)
- “Yatağıma ikimiz de **bol bol** sığarız” dedi. (s.86)
- Etrafıma baktım, kadınlar **başka başka** memleketlerden gelme çiçekler gibi koğuşa serpilmişler. (s.86)
- Onun serin, tuzlu ve temiz soluğu, sevgilinin kefenimsi yatak çarşaflarından **kat kat** ferah idi. (s.86)
- Fromentara'nın kara kayalı limanı birkaç gün marangozun çekiç ve kalafatların tokmak vuruşlarıyla **çın çın** öttü. (s.88)
- Çünkü gemiye **sık sık** yunus balıkları yoldaşlık etmişlerdi. (s.91)
- Bazen de yüzü pancar gibi kıpkırmızı kesilmiş bir halde Koca Murat da tulumba başında görülürdü; o zaman **kıs kıs** gülünürdü. (s.94)
- Ali **koşa koşa** giderken Selim Ağa'nın yüzü yarı hazin, yarı gülümser bir hal aldı. (s.94)
- Ta ufuktan gemiye kadar **ışıl ışıl** bir ışıltı yolu serildi. (s.97)

- Öteki başını **şüpheli şüpheli** salladı, “Onu mutlaka karaya çıkarmalıyız” dedi. (s.95)
- “Bu çocuğun yokluğunu **acı acı** duyacağım” dedi. (s.95)
- İkisi de **efkârlı efkârlı** denizlere bakakaldılar. (s.95-96)
- Ali'nin bakışı ufku çepeçevre **tekrar tekrar** dolaşıyordu. (s.98)
- Geminin sallanışı, yukarda **kat kat** mübalağaya uğruyordu. (s.99)
- Yüreği, kaptandan **tekrar tekrar** gelen takdir dolayısıyla sevinçle tutuşmuştu. (s.98)
- Ne var ki bakışlarını, güneşte **mavi mavi** yanan deniz ve ufuklarda gezdirince, kendisine güven geliyordu. (s.99)
- Bütün bu işlerin gürültü ve patırtısını **nöbet nöbet** savaş havasını çalan mehterin davul ve zurnaların gürleyişi arasında, bazen işitilir, bazen işitilmez oluyordu. (s.100)
- Topçu ustası **acele acele**, “Düşmanın nasıl ateş ettiğini gördünüz. Topçusu on para etmez. Düşman o topları ancak beş altı dakikada doldurabilir. Ha gayret çocuklar, o zamana kadar herifin karnına beş on gülle ve salkım sakulta tıkarsak, herif nalları diker!” diye bağırdı. (s.101)
- Korkunç infilakla beraber topların geriye tepmesi dolayısıyla gemi **zangır zangır** titreyerek kışın kışın geriledi. (s.102)
- Korkunç infilakla beraber topların geriye tepmesi dolayısıyla gemi zangır zangır titreyerek **kışın kışın** geriledi. (s.102)
- Fakat ilk top sesinde çocuk kendi elinde olmayarak bir hareketle **yavaş yavaş** yukarıya çıkmaya başladı. (s.103)
- Birisinin gizlice yıkandığı Engizisyon'a haber verilince, bu suçu işleyene bazen **diri diri** yanmak cezası veriliyordu. (s.103)
- O saatte onun ışıklarının ve ocak dumanlarının göğe **mavi mavi** süzüldüğünün görülmesi lazımdı. (s.105)
- Akşam loşluğunu bir kadın çığlığı yırttı; daha da yanaşınca burnuma **fena fena** leş kokuları geldi. (s.105)
- Beni görünce hırçın kakhahalarla **sarsıla sarsıla** güldü. (s.106)

- Bu gördüğün memeler -iki elini **güm güm** göğsüne çarptı- iki çocuğa üst veriyordu. (s.106)
- Çocuklarımın biri üç yarasından çıkan kanın ortasında **debelene debelene** öldü. (s.106)
- Ne var ki, korsan gemisinin güvertesini **bol bol** tükürdüğü kanla kirletmek istememişti. (s.108)
- Sonra küpeşteye dayamış olduğu yüzünde ağzının kan sızan köşesi sarkmış ve gözleri de **yavaş yavaş** göklere dönmüştü. (s.108)
- Sözünün burasında **acı acı** güldü. (s.109)
- “İster misin topal kalayım? ‘Bezirgân!’ diye çağırdılar mıydı ben de, ‘Vay babacanım, korsanım, iki gözümün bebeği, **seke seke** ben geldim derim. (s.109)
- Kendine gerçek tekrar edilince, “Yazık!” dedi; yüzü fena halde düştü; fakat hemen sonra öfkesinden sakalı **tel tel** kalkmış gibi oldu. (s.109)
- Karşısındakine çarpan her kakhaha, onun adeta saçlarını **diken diken** ediyordu. (s.112)
- Barselon yönünde görünen ve kuzeye doğru giden bir geminin yelkenleri ufkun üzerinde **pırlıl pırlıl** ağarıyordu. (s.115)
- Gemi rota değiştirdiği için pruvası **ağır ağır** adalardan ayrıldı. (s.115)
- Suların **çimdik çimdik** hoplayıp zıplamaları dışında ortada bir tıs kalmadı. (s.118)
- Bulutlar arasında **mavi mavi** gök parçaları güldü. (s.118)
- Yoksa Kara Yusuf’un berkendesini fırtınanın böylesini **kolay kolay** savuşturamazdı. (s.118)
- Kin **yeni yeni** tutuşturulmazsa sönerdi. (s.120)
- Sonra döndü, bocaalabanda ederek tam yolla **köpüre köpüre** barçanın üzerine davrandı. (s.120)
- Uluç Ali’nin tüyleri **diken diken** oldu. (s.120)
- İspanya’daki karı kızan, çoluk çocuğu **inim inim** inleterek öldürüyorlardı. (s.122)

- Çocuğu buldun da **top top** diye aklını çelmeye kalkışıyorsun. (s.123)
- **Ağır ağır** soluyordu. Amma da heyecanlı dakikalar geçirmişti! (s.129)
- Bir iki saat sonra, her ne kadar uyumaya gayret ettiyse de, gözleri **yavaş yavaş** kapandı, başı kolunun üzerine yaslandı. (s.129)
- Karanlık basınca, **yavaş yavaş** ipi koparırdı. (s.130)
- Kaptan kamarasında Kara Yusuf böyle düşünür ve Ali’yi millerce uzakta sanırken, Ali, Kara Yusuf’un tepesindeki grandi direğinin çanaklığında **mışıl mışıl** uyuyor ve rüyasında büyük bir deniz savaşında kendisini kumandan olarak görüyordu. (s.131)
- Ali- boyuna bakınca ona pek “çocuk” denemezdi; fakat yüzüne bakınca ona “çocuk”tan başka bir şey demenin imkânı kalmazdı- rüyasında **hafif hafif** sayıklıyordu. (s.131)
- Yelkenleri açmak üzere grandi direğinin çanaklığına çıkanlar **güle güle** indikleri ve gidip Koca Murat, Deli Davut ve Odabaşı Selim Ağa’yı buldukları görüldü. (s.131)
- Fakat “Ohh, giydim” diye derin bir nefes alınca elbisenin hemen bütün düğmeleri **patır patır** kopup düştü. (s.133)
- Bu takdirde gemilerimiz kıyılarımızın bir burnundan öteki burnuna **rahat rahat** gidip gelebileceklerdi. (s.135)
- Orda rüzgâr **sık sık**, hafif hafif sağnaklıyordu. (s.139)
- Orda rüzgâr sık sık, **hafif hafif** sağnaklıyordu. (s.139)
- Düşmanın dümeni **parça parça** olarak sarktı; aynı zamanda geminin kış tarafının bir yanındaki topun lombozunun üstünde büyük bir infilak oldu. (s.142)
- Çamurların arasından **tembel tembel** sökülen demirler yavaş yavaş yukarıya çıkarak localara bağlandılar. (s.145)
- Çamurların arasından tembel tembel sökülen demirler **yavaş yavaş** yukarıya çıkarak localara bağlandılar. (s.145)
- Limanın içi, üç gemiden verilen, “Fora yelken!”, “Alesta skota gabya!”, “Hissa gabya!” emirleriyle **çın çın** öttü; serenler, direklerin üzerinden kayarak yükseldi. (s.145)

- Çözülen yelkenler rüzgârda ve yeni doğan günde **pır pır** yapraklanarak açıldı. (s.145)
- Üç geminin birbirinden mesafeleri, üçünün de yelken donanımı **başka başka** olmasına rağmen ölçülmüşler gibi hep aynıydı. (s.145)
- Gemiler Balaer takımadalarının en büyüğü Majorka'nın hizasına gelince, sıra ile ufuk çizgisinin bir an için ayak ucuna kalkıp öteki ufku seyre dalmışlar gibi durdular, sonra **yavaş yavaş** ufkun ötesine indiler; artık “Ver elini Afrika kıyısı” diyorlardı. (s.145)
- Kara Yusuf'la Odabaşı Selim Ağa, karşılıklı bağdaşmış, aşçıbaşının getirdiği kahveleri **yudum yudum** içerek sözü Uluç Ali'ye getirmişlerdi. (s.145)
- Mavi deniz kenarında yeşillerin koynuna gömülmüş kamaştırıcı kar beyaz badanalı evler, artık **bir bir** seçiliyordu. (s.148)
- Limanda **boy boy**, çeşit çeşit gemiler vardı. (s.148)
- Limanda boy boy, **çeşit çeşit** gemiler vardı. (s.148)
- Hani ya, gece, koyu örtüsünü **yavaş yavaş** şehrin üzerinden kaldırınca... (s.149)
- Sonra **yavaş yavaş** bir uğultu başlıyor ve bütün sesler bir ses oluyor. (s.149)
- ...savaşın tuzlu terleriyle **ışıl ışıl** ışıldayan memelerinin altındaki o uçurumlar kadar derin ve korkunç koyunlarında insana, şiirin de, romanın da ta canının canını, tadının tadını ve ateşinin cehennemini harıl harıl yaşatan Cezayirli kadınları düşünüyordu. (s.151-152)
- ...savaşın tuzlu terleriyle **ışıl ışıl** ışıldayan memelerinin altındaki o uçurumlar kadar derin ve korkunç koyunlarında insana, şiirin de, romanın da ta canının canını, tadının tadını ve ateşinin cehennemini **harıl harıl** yaşatan Cezayirli kadınları düşünüyordu. (s.151-152)
- Gemilerde hep aynı tarzda giyindikleri halde şehirde **başka başka** elbiseler giyiyorlardı. (s.153)
- İhtiyar deniz kurdu yüzünün bin bir kırıklığıyla çocuğa güldü ve onu sağlam kolunun elinden tutarak “Gel yavrum, Cezayir'i geze geze Emeti kadına gideriz”

dedi ve tahta bacağı ile kol değneğı kaldırım taşlarının üzerinde tık! tak!... tık! tak!
Ederek **ağır ağır** yürümeye koyuldu. (s.156)

- Deniz kıyısı çocuk kalabalığıyla **cıvıl cıvıl** kaynaşıyordu. (s.156)
- Hasan sekseni aşmış, deniz salamurasında iyice pişmiş, Akdeniz'in her tarafını kanıyla sulamış, kolunu, bacağını **başka başka** sulara bırakmış bir korsandı. (s.154)
- Bekar olanlar **grup grup** bir arada yaşıyorlar ve varlarını yoklarını aralarında paylaşıyorlardı. (s.153)
- Keçi sakallıya, "Al sana **bol bol** para bırak şu zavallıyı be!" diye bağırdı. (s.157)
- Artık orada yaşadığı her günün her saatinde gözlerinin önüne **yeni yeni** âlemler açılıyordu. (s.160)
- Uluç Ali limana gidip gemilerin nasıl tamir edildiğini **sık sık** seyrediyordu. (s.160)
- Ayşetülşakşaki ise, her işin, Kamberden **kat kat** üstün bir gereklisiydi. (s.161)
- Adam seni istiyor, sen de **için için** can atıyorsun. (s.162)
- Herif, hem öyle Tahtabacak gibi utanmaz, **açık açık** konuşur, hem de üstelik kokoroz bir adam değildi. (s.163)
- Onun için **sık sık** Ayşe Teyzeye uğruyor, teyzeye fal açtırlarken orada bulunup kulak kabartıyordu. (s.163)
- Çünkü her fal sonunda mutlaka o sürmeli gözlerini **süze süze** Ayşe'den hangi gemilerin ne zaman limandan ayrılacağını ve içinde ne kadar savaşçı taşıyacağını soruyordu. (s.163)
- Sanki parlayan güneş, birdenbire on misli daha parladı, öten kuşlar, bir milyon kere daha fazla cıvıladı; mavi gökler ve denizler **kat kat** daha mavileşerek derinleşti. (s.164)
- Mesela karlı tepesi bulutları delip aşmış, yüksekliği göklerin ta derininde çığlık olmuş bir dağ karşısında durup doruğa **hayran hayran** bakıyormuş gibi oldu. (s.164-165)
- Zavallının kara rastıkları, nar kırmızısı yanaklarının üzerinden **yol yol** akmıştı. (s.165)

- Ayşe **fıkır fıkır** gülüyordu. (s.166)
- Uluç Ali'ye **uzun uzun** baktı. (s.167)
- “Kara Yusuf’un kılıcı, Amiral Ferdinand’ın baştardasının bayrağı, şimdi de Koca Hızır Reis’in piştovları” diye düşünüyor ve Kara Yusuf’un yanında **tıpış tıpış** yürüyordu. (s.168)
- Kaçamazlardı; çünkü kaçmak ağırlarına gidiyordu; fakat **kat kat** üstün bir kuvvet karşısında bulunuyorlarsa, kendilerini düşmana pisi pisine öldürtmenin de bir anlamı yoktu. (s.170)
- Berkende **isteksiz isteksiz** esen az buçuk bir rüzgârın önünde gidiyordu. (s.170)
- Berkendenin üzerine doğru -sağlı sollu- altmış, yetmiş kadar top namlusun ağzı **kara kara** esniyordu. (s.171)
- Bu eskadronun en zayıf barçası Kara Yusuf’un berkendesinden **kat kat** kuvvetli idi. (s.172)
- “İnsancasına **dobra dobra** konuşabiliriz” dediler. (s.172)
- Kalyonlar, rüzgârsız denebilecek o havada **kolay kolay** manevra edemeyecekleri için kadirgalar kolundan dört büyük kadirga ayrıldı ve küreklerini bütün kuvvetleriyle foga ederek olanca hızlarıyla berkendeye doğru davrandılar. (s.172)
- Mesut **sinirli sinirli** güldü ve “İskele omuzluğum uçtu; fakat evvel Allah sancak tarafımla mükemmel iş görürüm” dedi. (s.175)
- Hâlâ top temizlemekte kullanılan ucu paçavralı süngüyü, yani tomarı sağ eliyle **sıkı sıkı** tutuyordu. (s.175)
- O sırmalı elbiseleri **yer yer** yanmış, kapkara olmuş veya aldığı çeşitli yaralardan kanlara belenmişti. (s.178)
- Ona yanaşan köpek ya parçalanıyor veyahut burnunu, kulağını kaybederek ve **ciyak ciyak** bağırarak kaçıyor. (s.178)
- Don Federigo de Azuela amiral gemisinde öfkesinden **tir tir** titreyerek durmamacasına kadirga kumandanlarını yanına çağırıyordu. (s.178)

- Fakat ikinci vakti kadırğa kaptanlarına kaş çatarak **sert sert**; Bu, ne haldir? Sabahtan beri sa majestenin donanmasının en büyük eskadronu hâlâ küçücük bir korsan berkendesinin hakkından gelemedi.” (s.178)
- **Yavaş yavaş** gerileyerek, bıraksınlar düşman gemiye girsin. (s.181)
- **Yavaş yavaş**, “Allah rahmet eylesin şu Deli Davut’a yani Nasreddin Hoca’ya toprağı- durdu- hayır toprağı ne gezer?” (s.181)
- Dört gemi birbirlerine ateş ederken **tir tir** titiyorlar ve sendeliyorlardı. (s.182)
- Ta gök kubbesinden durgun denize **yavaş yavaş** kıvılcımlar yağdı. (s.182)
- Çocuk içini **çeke çeke** hıçkırdı, birdenbire başına sert bir şey vurulmuş gibi beyinde bir ağrı duydu, denize batıyor, yavaş yavaş batıyordu; hayat havliyele yüze çıkmak üzere ne kadar çabalasa yine batıyordu. (s.183)
- Çocuk içini çeke çeke hıçkırdı, birdenbire başına sert bir şey vurulmuş gibi beyinde bir ağrı duydu, denize batıyor, **yavaş yavaş** batıyordu; hayat havliyele yüze çıkmak üzere ne kadar çabalasa yine batıyordu. (s.183)
- Sabahtan beri berkendenin gösterdiği cesarete **istemeye istemeye** hayran kalanların başında geliyordu. (s.183)
- Sen (sözünün burasında başını Uluç Ali’ye döndürüp **fena fena** baktı) İspanya’nın Moriskolarının (İspanya’nın Müslüman Araplarının) Hristiyanlığı sahiden kabul ettiklerini mi sanıyorsun? (s.185-186)
- Onların birçoğu domuz eti ve bir de kendiliğinden ölen hayvan eti yemedikten başka **sık sık** hamama giderek yıkanır, bu suretle eski âdetlerine sadık kalırlar. (s.186)
- Onun için **kolay kolay** yakalanmıyorlar. (s.186)
- Ali’nin gözleri geç vakit uykuya kapandığı zaman, gördüğü kâbuslu ve kara rüyanın ortasında Morisko kızının o “Allah!” nidasının hatırı, sanki **çil çil** çingildayıp parlayan ve gönüle ferahlık veren bir sabah yıldızı olmuştu. (s.190)
- Bunların üzerinde **bulut bulut** yırtıcı kuşlar, şom sesleriyle çağıra çağıra çark ediyorlardı. (s.190)
- Sokak aralarından, aşağıdaki ovada, rüzgârla **gümüş gümüş** harelelenen zeytinlikle görünüyordu. (s.192)

- Birdenbire iç kulağında, sanki gökten çınlamış gibi Tortosa'daki meçhul Morisko kızının “Allah!”ı **mavi mavi** çınladı. (s.192)
- O, şimdilik sana yalnız lisan dersleri veriyor; ama **yavaş yavaş** lisan derslerinin arasına Hristiyanlık derslerini de sokuşturacak. (s.195)
- Maksatları; seni ürkütmede **yavaş yavaş** iyilikle Hristiyan etmektir. (s.195)
- Ötede beride, yamaçlarda ve Vega ovasında çobanların yaktıkları ateşlerin dumanı, o, mavi göğe **pembe pembe** telleniyordu. (s.197)
- Fakat yalnız oynamak istediği için şatonun penceresinden Uluç Ali'nin Elhamra'ya doğru yürümekte olduğunu görünce Duennasına masal söylemeye başlıyor ve ihtiyar kadının önünde “Uykum geldi” diyerek boyuna **tatlı tatlı** esniyordu. (s.197)
- Genç bir ağaçtan birkaç kere **çift çift** kirazlar kopartıp, bir tekini Aliye ikram ettikten ve tekini kendisi yedikten sonra, ağaçta kalan bir tek kirazı kız ağzına attı ve hemen;” A, ne fena ettim, sana kiraz kalmadı.” dedi. (s.198)
- Ne var ki, silah oyunları kadar hoşuna gitmemekle beraber kiraz oyununda Ali, o güne kadar yabancı kaldığı **tuhaf tuhaf** hisler, Dolores' e karşı bir iç yakınlığı ve yüreğinde hoş bir kaynaşma duymaya başladı. (s.198)
- Duenna Ali'ye **fena fena** bakarak kıza, “Ah, yavrum ödümü patlattın; seni araya araya bir hal olduk; seni bir kuyuya düşmüş sandık” diyerek kızını alıp götürdü. (s.199)
- O **pırlıl pırlıl** kavsıyla berrak gökte doğan ve bayramı müjdeleyen yeni hilale benziyordu. (s.200)
- Hem de **gürül gürül** şehadet kelimesi getirerek. (s.201)
- Hatta Muhsin ile Abu Kasım, o yolları, Uluç Ali'ye, harita üstünde göstermekle kalmamışlar fakat **tekrar tekrar** tarif etmişlerdi. (s.202)
- Önlerinde her ne kadar daha açılacak bir sürü tepe ve tepelikler var idiyse de, ta uzaklarda Akdeniz'in **pırlıl pırlıl** ışıldadığını görüyorlardı. (s.203)
- Yer yer köpüklere belenmiş olan yorgun atlarını, iki tarafı çatlak, kırık kayalardan ibaret iki duvarla kaplı olan bir yoldan **yavaş yavaş** yürüttüler. (s.203)
- Atların **derin derin** soluyuşu, nalların takırtısı ve gem zincirlerinin çingiltisinden başka ses seda yoktu. (s.203)

- Önlerindeki dağ zincirinden inen yüzey, **derin derin** vadilerle çizik çizikti; fakat yol, toplanan karanlıklarda, önlerinde dosdoğru ağarıyordu. (s.203)
- Granata kumandanı ikisini de **diri diri** istiyor. (s.204-205)
- Güçlkle, **yavaş yavaş** kalktı ve oturdu. (s.205)
- **Yavaş yavaş** gürültü dindi, düşünceleri açıklık kazandı. (s.205)
- Kızın dudaklarında, gene gönlü, **yavaş yavaş** türküye çözüldü. (s.207)
- Yoluna **yavaş yavaş** devam etti. (s.206)
- Türküsü de git gide yavaşladı, yavaşladı; sonra **hazin hazin** sönerken kızın iki gözlerinden aşağıya iki ateş çizgisi indi ve ateş damlaları halinde yere düştü. (s.207)
- Fakat bu sefer, bakışında kederin gözyaşı şeklinde ışıldayışı yoktu; bilakis, **yavaş yavaş** kınından sıyrılmakta olan bir kılıcın çelik çakışı vardı. (s.207)
- Fistanının kenarından **uzun uzun** şeritler yırttı. (s.208)
- İçinde ne varsa hepsini de büyük bir sevinçle kıza **harıl harıl** döktü. (s.208)
- “Burada **rahat rahat** dinlenebilirsin” dedi. (s.209)
- Kızın bakışında en yakıcı gözyaşlarından, en çılgın kahkahalardan parlak bir ışık yanarken, göz yuvaları ölümden de, uykudan da daha derin, **halka halka** koyulaşıyordu. (s.209)
- Bana **uzun uzun** bakardı da ‘Kızım seni, deniz aşırı gelen esmer bir delikanlı sevecek, sen de onu seveceksin; işte ondan sonra bütün sıkıntıların sona erecek’ derdi. (s.210)
- Ateş, **yavaş yavaş** sönüyordu. (s.210)
- Kız **yavaş yavaş** “Senin için bu gece ipekler giyinmek isterdim, fakat” dedi ve eliyle “yok ki!” anlamına gelen bir hareket yaptı. (s.210)
- Delikanlının yüreği çadıra doğru attığı adımlardan çok daha gür çarpıyordu; yıldızlar, başında **fırl fırl** dönüyordu. (s.210)
- Fakat öyle bir şey mevcut olsaydı, kız o anda **seve seve** fakat korku ile titreye titreye bığağa gerdanını veren doğanın o masum o yumuşak yaratığına benzeyebilirdi. (s.211)

- Fakat öyle bir şey mevcut olsaydı, kız o anda seve seve fakat korku ile **titreye titreye** bıçağa gerdanını veren doğanın o masum o yumuşak yaratığına benzeyebildi. (s.211)
- Birdenbire çadırın yanbaşındaki bir daldan küçük bir kuş **çekingen çekingen** bir “cıyık!” etti. (s.212)
- Fakat kuş önce seyrek öterken, sonradan ısrarla **sık sık** ötmeye koyuldu; başka kuşlar da ona katıldılar. (s.212)
- Bunlar **çeşit çeşit**, tuhaf kokulu otlardı. (s.213)
- Yaz mevsiminde Akdeniz’in çok yerinde olduğu gibi burada da rüzgâr, **hafif hafif** karadan esiyordu. (s.216)
- Yel-pazeleyen kıyı rüzgârlarıyla güç farkedilecek bir hızla **yavaş yavaş** rıhtımdan ayrılıyordu. (s.216)
- Yirmi dakika sonra geminin kıyı rüzgârıyla **yavaş yavaş** rıhtımdan ayrıldığı görüldü. (s.219)
- Az sonra **yavaş yavaş** açılan kayığın önündeki rıhtım kısmında liman bekçilerinin gölgeleri peyda oldu. (s.219)
- İki kayık **yavaş yavaş** giderken Uluç Ali’nin bindiği kayık güm diye bir şeye çarptı. (s.220)
- Tam o sırada fisıldayan bir rüzgâr, sisi **tel tel** karaya doğru üfledi. (s.221)
- Gece ortası olunca rüzgâr yine doğudan aldı ve deniz yüzünde **sert sert** sağnaklamaya koyuldu. (s.230)
- Uluç Ali, reise fikrini **dobra dobra** söyledi. (s.227)
- Onun üzerine bir ipin ucuna bağlanmış bir feneri baş omuzlukların birinden sarkıtarak, **yavaş yavaş** kürekle girilmeye kalkışıldı. (s.228)
- Rüzgâr ise **sağanak sağanak** sertleşiyordu. (s.229)
- Elleri heyecandan **tir tir** titriyordu; hani ya, nerdeyse, gözlerini bağlasalar, sırf arzu şiddetiyle gülleyi fıçının ta göbeğine gönderecekti. (s.225)
- Ali, yine falya deliğine ateşi değdirdi; fıçı, bir köpük sütununun üstünde havaya fırladı ve denize **parça parça** olarak düştü. (s.225)

- Ertesi günü Turgut Reis'in kadırgası, **hafif hafif** yelpazeleyen bir rüzgârla, kolay kolay görülemeyecek bir dümen suyu bırakarak yavaş yavaş ilerliyordu. (s.226)
- Ertesi günü Turgut Reis'in kadırgası, hafif hafif yelpazeleyen bir rüzgârla, **kolay kolay** görülemeyecek bir dümen suyu bırakarak yavaş yavaş ilerliyordu. (s.226)
- Ertesi günü Turgut Reis'in kadırgası, hafif hafif yelpazeleyen bir rüzgârla, kolay kolay görülemeyecek bir dümen suyu bırakarak **yavaş yavaş** ilerliyordu. (s.226)
- Kadırğa başta, iki kalita da arkada borda nizamında (yani gemilerin pruvaları bir yöne yöneltilmiş ve bordaları birbirine bakar bir surette) **yavaş yavaş** doğruya doğru ilerliyorlardı. (s.227)
- Rüzgâr kesilince, dönüp küreklerle **yavaş yavaş** ilerlemeye koyulmuştu. (s.231)
- Ateş edince direk irkilir gibi oldu ve **yavaş yavaş** azamet ve vakarla arkadaki grandi direğinin üzerine yaslandı. (s.234)
- Uluç Ali, her ne zaman sokaklarda görünse birçok sevimli kız çift cehennemler gibi yanan kara veya **ışıl ışıl** çakan çakır gözleri, bazen dobra dobra açık kapılardan bazen de utanç ve çekingenlikle kafes ardından bakalar; Ali sokak dirseğini dönünceye kadar takip ederlerdi. (s.236)
- Uluç Ali, her ne zaman sokaklarda görünse birçok sevimli kız çift cehennemler gibi yanan kara veya ışıl ışıl çakan çakır gözleri, bazen **dobra dobra** açık kapılardan bazen de utanç ve çekingenlikle kafes ardından bakalar; Ali sokak dirseğini dönünceye kadar takip ederlerdi. (s.236)
- Zehra kızımıza **gani gani** rahmetler olsun; fakat senin hiç de kabahatin olmadan şehit oldu diye, benim gibi yetmişine kadar bekar ve dul kalacak değilsin ya. (s.237)
- Limanın bir köşesinden “**fişuu fişuu...**” diye bir su fişiltisi oldu. (s.237)
- Berkendenin sağlı sollu toplarının **kat kat** kabaran dağ gibi mağrur dumanları ve sesleri, denize açılmakta olan korsanların aklından, karadaki hayatlarının hatırasını hemen hemen siliyordu. (s.238)
- Bütün nöbetçiler **horul horul** uyuyorlardı. (s.241)
- Kıvılcım bulutları ve alev dilleri kıyı boyunca **yer yer** göklere yükselince, şehir, uyanarak baskına uğradığının farkına vardı. (s.242)

- Kayıklar **kıçın kıçın** giderek kıyıdan ayrılıyordu. (s.243)
- **Hazin hazin** güldükten sonra, “Zaten karada Engizisyon’dan korkuyoruz, denizde de senyorunuzdan ödümüz kopuyor; şimdi kıyıların halini bir görseniz” dedi. (s.247)
- Korkudan **tir tir** titreyerek, “Aman, canımıza kıymayın!” diyen üç balıkçıya Turgut Reis, “Sizin canınıza kıyacağımızı nerden biliyorsunuz?” diye sordu. (s.247)
- Geminin iskele bordası boyunca bir dizi **küçük küçük** alev dilleri çakıp çakıp sönüyordu. (s.250)
- Bazı savaşçılar ise Gazâl’a, “Aman, yüksek Senyora, sizin kılınıza bile ilişmediğimizi söyleyiniz” derken, Endülüslü kadın “Silahlarımı verin!” diye **bangır bangır** bağırarak kumandana, “Güzel kâfirleri kirletip berbat etmek kadar hoş, dünyada ne var, değil mi?” diyerek ileriye fırlayınca elindeki piştovun namlusunu herifin altına dayayıp ateş etti. (s.254)
- Gemi rahatsızdı, yalpaya yattığı zaman **kolay kolay** kalkmıyordu. (s.255)
- “Ben artık çocuk değilim! (Sözünün burasında iki elini memelerine **şrak şrak** vurarak) Bak göğsüm ne kadar dolgun!” dedi. (s.258)
- Bunları **sık sık** duyuyor ve duydukça da canı sıkılıyordu. (s.258)
- Yüreği, göğsünde varyoz gibi çarpıyor, başı sevinçler içinde **fırl fırl** dönüyor, tepeden tırnağa titriyordu. (s.259)
- Ve yürüdükçe, kızın adımlarının kendi arkası sıra **tin tin** geldiğini duyuyordu. (s.261)
- Ali’nin başı, pek yüksek bir uçurumun kenarındaymış gibi duygu tazeliğiyle **fırl fırl** dönüyordu. (s.261)
- O kara kasırğa gibi **büklüm büklüm** uçan saçlardan, tatlı dudaklardan ve okşayıcı parmaklardan bir hava içinde sarhoş, başını almış gidiyordu. (s.263)
- Ne var ki, kendileri **yavaş yavaş** ihtiyar kadının fikrini çeceklerine, iki genç sabrederlerse bu işin patırtısız ve gürültüsüz olup biteceğine emin olduklarını eklediler. (s.263)
- Hızır Reis (Barbaros) izni, **güle güle** verdi ve “İnşallah, galip olarak kısa zamanda dönersin de düğün şenliğini yaptırırız” dedi. (s.264)

- Gemi, her ne kadar seyir halindeki gibi hızla ilerlemiyor idiyse de gene belli belirsiz bir tarzda **yavaş yavaş** kıyıya yanaşıyordu. (s.266)
- Artık topların tam tesir edeceği mesafeye gelmişti; fakat gemi yine de **yavaş yavaş** kıyıya doğru kayıyordu. (s.266)
- Gemi, **usul usul** kıyı boyunca kayarken, kıyıda kayalar arasında elleriyle tırmanmak suretiyle kaçmakta olan askerlerden oluşan küçük kara noktaları birer birer vuruyordu. (s.267-268)
- Piyade ve süvari nisbeten kolay kaçabilirdi; fakat süvari topçular öyle **kolay kolay** kaçamazlar, kaçsalar bile topları kaçıramazlardı. (s.268)
- Gemi **yavaş yavaş** dönerek pruvasını kıyıdan ateş edilen noktaya verdi ve ateş etti. (s.268)
- Yolun topçulara ait olan kısmının gerisinden elbiseleri **pırl pırl** parlayan bir subaylar topluluğu çıkakoydu. (s.269)
- Kalita **yavaş yavaş** eriyor gibiydi. (s.273)
- Denizde iken boş vakitlerinde birçok çiçekleri ve otları kaynatır, yağları eritir, havanlarda bir şeyler döver, **çeşit çeşit** merhemler hazırlardı. (s.273)
- Hollandalı ve Alman asilzadeler, sırmalı ve renkli elbiseleriyle, koyu renklere bürünmüş İspanya asilzadeleriyle kaynaşıyor ve hepsi de ateş gibi yakan güneşin altında **buram buram** terliyordular. (s.274)
- Andrea Dorya denilen sözüm ona deniz amiralinin ihmali dolayısıyla ki, bu başlar **yeni yeni** peyda oldular. (s.276)
- “Çağırın şu herifi” diye **bangır bangır** bağırdı. (s.276)
- Kabağın kendi başında değil, fakat Andrea Dorya’nın başında patlayacağını göre Gattinara, **için için** etekleri sevinçte zil çalarak “Ferman Sa Majestenindir” diyerek yerinden sıçradı ve kapıya koştu. (s.276)
- Bir sürü subay **koşa koşa** gelerek ona İmparatorun kendisini istediğini söylediler. (s.277)
- Ne var ki Barbaros, Turgut ve bugün adı anılmaya başlanılan Uluç gibi korsanlarla karşılaşmak Şarlken’in öfkesiyle karşılaşmaktan **kat kat** daha tehlikeliydi. (s.279)

- Fakat teyzeler bunu söylerlerken hiç sevinmiyorlar, bilakis Uluç Ali'nin yüzüne **hazin hazin** bakıyorlardı. (s.279)
- İkinci seslenişte merdivenlerin basamakları üzerinde hızlı ve hafif bir “**pat pat!**” duyuldu. (s.280)
- Ona, **öfkeli öfkeli** “Bırak yahu şu kadını” dedi. (s.284)
- Bunları söylerken sevinç bir güneş huzmesi gibi kızın cevval bakışlarında oynuyor, sonra **yavaş yavaş** sönüyor, onun yerini bir hüznün alıyordu. (s.281)
- Onun bu halini gören Ali, yanan dudaklarını **hummalı hummalı** kızınkilere yapıştırdı. (s.281)
- O evren ki yeryüzünü **yeni yeni** insanlarla süslemek istiyordu. (s.282)
- Ondan çıkan arzunun sesi ise evrenin en ücra uzaklıklarını **tir tir** titreten bir çağırış, bir gök gürültüsü olurdu. (s.282)
- “Ha göreyim, Tahtabacak amca, şu muammayı bir çözüver de annemden emdiğim süt, **fıtil fıtil** burnumdan çıkıp durmasın” dedi. (s.285)
- Güneş, **yavaş yavaş** doğdu. Adalar ve düşman tekneleri değişen renklerle açıklık kazandılar. (s.292)
- Ali'nin göğsü gururla kabardı; ta en içten bir sesle, “Yaşayın, aslanlar!” diye bağırdı ve güneşte **pırl pırl** yanan palasını çekti. (s.293)
- Ateşli Dona İnez, **için için** İspanyol kadırgasının korsanlar tarafından zaptedilmesini istiyordu. (s.294-295)
- İspanyol kaptan, **böbürlene böbürlene**, “Sabrediniz, akşama doğru görürsünüz. Zaten firkatalara da boyuna işaret ediyoruz. Onlar da yavaş yavaş yanaşıyorlar” diye cevaplıyordu. (s.296)
- İspanyol kaptan, böbürlene böbürlene, “Sabrediniz, akşama doğru görürsünüz. Zaten firkatalara da boyuna işaret ediyoruz. Onlar da **yavaş yavaş** yanaşıyorlar” diye cevaplıyordu. (s.296)
- Kaptan, “Daha önceden söylediğim gibi onu muhakkak yakalayacağız; fakat o, benim ateşimin **altına altına** gelmezden önce kaçacaktır” dedi. (s.296)

- Düşman kadırgasının kış kasarasında renkli ve yaldızlı elbiseleriyle **pırıl pırıl** parlayan kadınları görünce “Yahu, düşman kasarası kadınlarla ışı ışı ışıldıyor” dedi. (s.298)
- Düşman kadırgasının kış kasarasında renkli ve yaldızlı elbiseleriyle pırıl pırıl parlayan kadınları görünce “Yahu, düşman kasarası kadınlarla **ışıl ışıl** ışıldıyor” dedi. (s.298)
- Rüzgâr az olduğu için, kadırganın üzerine **kekri kekri** bir duman yığıldı. (s.298)
- İpek elbiseler **parça parça** olmuştu. (s.301)
- **Düşünceli düşünceli** kasaradan aşağıya indi. (s.306)
- Ali'nin başı **fırıl fırıl** dönüyordu. (s.306)
- Ta arkadaki künderde, üzerine altın sırma ile Kur'an-ı Kerim'den ayetler işlenmiş büyük bir ipek sancak **pırıl pırıl** parlıyordu. (s.307)
- Barbaros'un çattığı bu engeli Kervan'da duyan Hasan **katıla katıla** güldü. (s.311)
- Bunlar Barbaros'un Kervan'a karadan otuz gemiyle gelmekte olduğunu ve bunu gördükleri zaman gözlerine inanamadıklarını, fakat gemilerin yelkenlerini **tekrar tekrar** saydıklarını söylüyorlardı. (s.311)
- İşte tepeden tırnağa kadar zırhlarla örtülmüş beş yüz süvarinin arkasında otuz bin piyade **rap rap** adımlarını atarken yeri zangır zangır titreterek geçtiler. (s.314)
- İşte tepeden tırnağa kadar zırhlarla örtülmüş beş yüz süvarinin arkasında otuz bin piyade rap rap adımlarını atarken yeri **zangır zangır** titreterek geçtiler. (s.314)
- Bu gösteriye daha büyük bir revnak vermek için o gün Engizisyon, geçit resminin sona erdiği yolun iki tarafında yirmi otuz kadar gizli Müslüman ve Yahudi'yi **diri diri** yaktı. (s.314)
- Bu arada boğazları kesilenlerin ve ırzlarına geçilenlerin avaz ve çığlıkları **çın çın** ötüyordu. (s.316)
- Bazen kapalı pencere kapakları aralanıyor ve aralıktan ay ışığı imiş gibi ağaran genç bir el **titreye titreye** aşağıda hasretle ah ve vah eden âşığa bir çiçek düşürüyordu. (s.319)

- ... herkesin hiç korkmadan **mışıl mışıl** uyumaya devam etmesini, görülecek hesap varsa gündüz gözüyle rahat rahat görülebilmesi için gani gani zaman mevcut olduğunu, kim evinden çıkarsa onun piştov kurşunu kıyafetindeki cinler tarafından çarpılması tehlikesi olduğunu ilan ettirdi. (s.319)
- ... herkesin hiç korkmadan mışıl mışıl uyumaya devam etmesini, görülecek hesap varsa gündüz gözüyle **rahat rahat** görülebilmesi için gani gani zaman mevcut olduğunu, kim evinden çıkarsa onun piştov kurşunu kıyafetindeki cinler tarafından çarpılması tehlikesi olduğunu ilan ettirdi. (s.319)
- ... herkesin hiç korkmadan mışıl mışıl uyumaya devam etmesini, görülecek hesap varsa gündüz gözüyle rahat rahat görülebilmesi için **gani gani** zaman mevcut olduğunu, kim evinden çıkarsa onun piştov kurşunu kıyafetindeki cinler tarafından çarpılması tehlikesi olduğunu ilan ettirdi. (s.319)
- Jandarmalar, polisler, kolcular, bekçiler, muhafızlar, serseriler, kopukları, külhanbeylerini, velhasıl **avare avare** dolaşan işsizleri hemen yakalıyorlardı. (s.323)
- Buralarda ateşli delikanlılar has altın dukatlarını kaybettikçe bu devletlerin ajanları onlara **bol bol** para ikraz ediyorlardı. (s.323)
- Kürekler denizi dövüyordu; yarı daire teşkil eden savaş hattı ilerledikçe her geminin izi ve dümen suyu denizi **yol yol** çiziyordu. (s.327)
- Donanma **aheste aheste** Kalamata'ya uğrayarak oradan su aldı, sonra kuzeye doğru ilerledi. (s.325)
- Kendisi donanmayla **yavaş yavaş** arkadan geliyordu. (s.324)
- Düşman da Türk kuvvetleri tarafından **kısım kısım** ayrılmaktan korkuyordu. (s.324-325)
- Gemi başlarının kabartmaları ve altınları **pırl pırl** parlıyordu. (s.329)
- Bu karaların eteklerinde deniz mavi ve berrak **usul usul** fisıldamakta idi. (s.329)
- Haçlı filosu **çeşit çeşit** teknelerden ibaret olduğu için üç sıra olarak borda nizamını aldı. (s.329)

- Turgut Reis'in gönüllü filosu, bir otlakta **sersem sersem** dolaşan allavi kallavi kör öküzlere dönmüş olan kalyonların üzerine hızla saldırarak hırlaya gürleye ısırp koparan çevik kurtlara benzemişti. (s.334)
- Şarlken'in benzi atmıştı, öfkesinden sakalının her kılı **ayrı ayrı** titriyor gibiydi. (s.336)
- Şarlken ikisine de **uzun uzun** baktıktan sonra, "Utançtan yerin dibine geçeceğinize, yüzünüzü sanki hiç kabahatiniz yokmuş gibi, elaleme gösterebildiğinize şaşıyorum!" dedi. (s.336)
- Kılıçla, topuzla, baltayla **parça parça** edilmiş gövdeler her tarafı örtüyordu. (s.343)
- Onun anlattığına göre, Santa Ana adlı kalyon ve bir karavella Narbon civarındaki Gruissan kıyısında gezen Don Pedro d'Aragon y Siyente tarafından gemileri zaptedilmiş ve tüccar veya tayfa, gemidekilerin hepsi de işkence ile **parça parça** kesilerek öldürülmüştü. (s.343)
- Zavallı Türk'ün anlattığına göre, **kıyım kıyım** edilen ve doğrananlar sekiz Türk ve kırk üç Fransız idiler. (s.344)
- Öfke naraları, acı feryatlar, vahşi küfürler savruluyor, koca gemi tepinenlerin altında, direk uçlarına kadar **zangır zangır** titriyordu. (s.345)
- "Şimdicek hiç olmazsa elli tanesini haklamalıyım" diye **avaz avaz** bağıriyordu. (s.346)
- O mahkemeye verilmek demek **diri diri** yakılmaktı. (s.346)
- Uluç Ali pek teşrifata meşrifata gerek görmeyerek ve işaret parmağını doğru tutarak **sert sert**, "Sen Pedro d'Aragon y Siyente misin?" dedi. (s.347)
- Uluç Ali, "Yalan söylüyorsun, itiraflarda buldukları da yalan; zaten hepsini **parça parça** kestirdin, yalnız bir diri insan var, gerçeği ondan öğrendik" dedi. (s.347)
- Kızın gözleri **çil çil** parlıyordu, bakış bakış değil, bir çağırıştı; kızın gözlerinde Ali'nin tatmak istediği bir tatlılık vardı; kız bakışını ve tatlılığını gözleriyle Ali'ye, "Al!Al! Bu senindir! Hepsi seninim!" diye haykırarak veriyordu. (s.348)
- Uluç Ali, Don Pedro'yu savunan İspanyol kadınına: "Bu herifin **parça parça** doğrattığı zavallı adamlar namuslu ve dürüst adamlardı. Yurtlarında yuvalarında

karlıları kızanları ve çoluk çocukları vardı, bu adam -burda parmağıyla Don Pedro'yu gösterdi- onlara hiç acımadı” dedi. (s.348-349)

- Onların birkaçı az sonra **tuhaf tuhaf** aletlerle yüklü olarak geldiler. (s.349)
- Kız gözlerini Uluç Ali'nin gözlerinden ayırmayarak **dobra dobra**, “Bizleri, yani kadınları, Türkleri nasıl sıkıştıracağını göstermek için, yani bizlere karşı caka satmak için aldı” dedi. (s.352)
- Biraz sonra Napoli'den çıkarak kıyı boyunca **aheste aheste** ilerleyen bir kadirga gözüktü. (s.355)
- Bütün dağlar ve kıyıları **gürül gürül** titreyip gürediler. (s.355)
- Korsanların ellerindeki yatağanlar cıva kadar çalاک ve parlak ölüm felfeleği gibi **fırl fırl** dönüyordu. (s.355)
- Sarayın harem dairesini **sık sık** yeni cariyeler ve odalıklarla süsler ve saray macuncularına her gün daha ve daha kuvvetli macunlar yapmaları için emirler savururdu. (s.356)
- Rüzgâr hafifti, gemi **yavaş yavaş** ilerliyordu, deniz sanki mavi bir ayna idi, gemiler bu mavi üzerine beyaz bir dağ ittirerek yol alıyordu. (s.358)
- Sandalın bir yengeç gibi **yan yan** gidiyordu; belki bir tarafındaki kürekleri bir gülle ile parçalanmıştı. (s.359)
- Bataryanın bulunduğu tepeden aşağıya **kara kara** cisimler yuvarlanıyordu. (s.360)
- Eh kardeşim, yaz olduğu halde öyle bir yalnızlık duyuyor, karlar buzlar arasındaymışım gibi **tir tir** titriyordum. (s.362)
- Prens korsanı görür görmez çalıların arasına dalmıştı ve **yavaş yavaş** sürünerek kameriyeden uzaklaşıyordu. (s.363)
- Dorya parmağını **yavaş yavaş** bir aleve yanaştırırken, parmak ucu yanınca, elini çarçabuk geriye çeken bir adama benziyordu. (s.365)
- Bu sözler üzerine Düşes Delya'nın kanı yüzünden bir çekiliyor ve hemen sonra bütün kanı yüzünde **alev alev** harlıyordu. (s.366-367)

- Geceler ise kendisine bir işkence oluyordu, yatakta göz yumamıyor, **fırl fırl** dönüyordu. (s.368)
- Dorya **şaşkın şaşkın** etrafına bakınırken, ta tepede kendisi ile alay edermiş gibi Turgut Reis'in boş çadırını gördü. (s.369)
- “Malta’ya yerleşmeden siz gene haydutluğa koyuldunuz” diye **avaz avaz** bağırdı. (s.373)
- Kanuni Sultan Süleyman Uluç Ali'nin **saf saf** düşmanları yarararak nasıl İstanbul’a ulaştığını duyunca “Aman bu reise çok ikram edilsin” diye emretti. (s.376)
- Bunların bir kısmı peksimet ve su almak üzere **başka başka** yerlere gönderilmişlerdi. (s.377)
- Zavallı adam güvertede **endaze endaze** bağırsak bırakarak bir köşede iki büklüm oldu. (s.377-378)
- Bazı kadirgaların da toplarını çıkartıp **yeni yeni** tabyalar yaptırdı ve kaleyi bir kat daha kuvvetlendirdi. (s.381)
- Turgut ve Sinan Paşa tarafından Trablus’un zaptı üzerine bu tahkimat **kat kat** kuvvetlendirildi. (s.386)
- Bunlar on sekiz ila yirmi dört oturaklı sekiz kalita ile **başka başka** boy ve bosya on iki firkata (gregat) idiler. (s.398)
- Maltız kadirgalarına Stolo denilirdi, bunlar o zamanın en büyük savaş gemilerinden idi ve her biri normal bir kadirgadan **kat kat** kuvvetliydi. (s.399)
- Korsanlar bu adaya **sık sık** uğruyorlar ve su alıyorlardı. (s.399)
- Cezayir donanması ise Malta donanmasının rotasına hemen hemen tamamen dikey olmak üzere batıdan doğuya giden bir çizgi üzerinde küreklerle **yavaş yavaş** ilerliyordu. (s.400)
- Maksudı gemiyi **kıçın kıçın** Fiyumara nehrine sokmaktı. (s.402)
- Birlik filosu Meis adasında iken Akdeniz’in o fırtınalar imparatoru keşişleme fırtınası güney doğudan **sağanak sağanak** esmeye koyuldu. (s.305)

- İki büyük Maltız kadırgasına karşı **başka başka** boy ve bosda dört kalita ile üç fırkata öyle korkulacak bir kuvvet teşkil etmediklerinden Maltız gemileri savaşmaya karar verdiler. (s.403)
- Orasını Bragadino savunuyor, o adamsa **kolay kolay** teslim olmaz. (s.408)
- Gemiler yavaş kürek çekişiyle cam ve ayna gibi durgun sularda **yavaş yavaş** kayıyorlardı. (s.415)
- Asıl tuhafı bu adam böyle düşünmeye o kadar alışmış ve öyle davranmayı artık o kadar doğal sayıyordu ki, Türklere yaptığı işkenceleri kollarını **kabarta kabarta** ilan ediyordu. (s.411)
- Teslim olan düşmanlar on dört Türk gemisi tarafından Girit'e götürüldükten sonra Türk gemilerinin alıkonarak içindeki Türklerin **çeşit çeşit** işkencelerle öldürülmeyecekleri ne ile temin ediliyordu? (s.412)
- Lala Mustafa Paşa Famagosta'yı (Magosa) almakla uğraşırken müttefik filoları **yavaş yavaş** toplanıyorlardı. (s.413)
- O kış mevsimi, Papa Beşinci Pi, Frenk devletleri arasındaki kıskançlıkları gidermek ve Frenk tarafına **yeni yeni** müttefikler bulmak için Fransa, İspanya, Avusturya ve Lehistan'a elçiler gönderiyordu. (s.410-411)
- Birdenbire liman top namlularından **bulut bulut** çıkan dumanlarla örtüldü. (s.415)
- İşte kara kalita Papalık kadırgalarının arkasından **yavaş yavaş** geçiyordu. (s.419)
- Hele forsaların **gürül gürül** makaraları salıvermeleri adamı dinden imandan çıkarıyordu. (s.427)
- "Seni de askerlerini de beraber yakarım" diye **bangır bangır** bağırdı. (s.427)
- Uluç Ali Paşa cenge riza vermeyüb donanmamız nakısdır ve altı ay deryada gezmekle gemileri bozgundur sabıka körfezden İnebahtıya dönüldükçe dönüşdür deyu sipah ve yeniçeri **icazetli icazetli** dağılmışlardı. (s.429)
- Bunlar **başka başka** milletlere mensup ipsiz sapsız heriflerdi. (s.430)
- Türk gemilerinin **yavaş yavaş** gerilemesi üzerine Venedikli mavunalar da yavaş yavaş ilerlemeye başladı. (s.439)

- Türk gemilerinin yavaş yavaş gerilemesi üzerine Venedikli mavunalar da **yavaş yavaş** ilerlemeye başladı. (s.439)
- Bu nedenle yelkenler sarıldı ve bütün küreklerin ancak üçte biri **yavaş yavaş** çekildi ki kadırgalar yerlerinde durabilsinler. (s.435)
- Rüzgâr **yavaş yavaş** dindi fakat dalgalar gemilerin pruvalarının üzerinde şapıldamakta devam ediyordu. (s.436)
- Gemilerde herkese ekmek ve **bol bol** şarap veriliyordu. (s.437)
- **Başka başka** milletlere mensup yüz bin kişiyi aşan bir kalabalıkta herkesin kendi dilinden nara atıp, gülbank çekip, acıya avaz avaz bağırmasını bir düşünün, bu ses ve gürültü mahşerine binlerce topun ve on binlerce arkebüsün patlamasını ve gürlemesini katın ve hep bunlara da pruvadadan rampaların ve bordadan bindirmelerin ve birbirini sıyırtıp geçen direklerin ve kırılıp, yığılan direk ve serenlerin çatırdısını ekleyin. (s.440)
- Başka başka milletlere mensup yüz bin kişiyi aşan bir kalabalıkta herkesin kendi dilinden nara atıp, gülbank çekip, acıya **avaz avaz** bağırmasını bir düşünün, bu ses ve gürültü mahşerine binlerce topun ve on binlerce arkebüsün patlamasını ve gürlemesini katın ve hep bunlara da pruvadadan rampaların ve bordadan bindirmelerin ve birbirini sıyırtıp geçen direklerin ve kırılıp, yığılan direk ve serenlerin çatırdısını ekleyin. (s.440)
- Gemilerdeki **kat kat** siperlerden bundan önce söz etmiştik. (s.443)
- Bu **kat kat** üstün yeni kuvvetler karşısında mücadele aleyhimize döndü. (s.441)
- Tersine askerin korkacağı hesap edilerek ona göre davranılmış, askerin cesareti düşmanın zaten sağlanmış olan yenilgisini **kat kat** ağırlaştırmıştı. (s.447)
- Koca deniz adamı her önüne çıkan düşman gemisini vura kıra ve **çatır çatır** çığneye çığneye ilerliyordu. (s.454)
- O anda bütün düşman donanması (yani işleri kalmayan düşmanın sol ve sağ kanadı) **kat kat** üstün kuvvetlerle Uluç Ali'nin üstüne üşüşüyorlardı. (s.454)
- Bunlar para değillerdi ki **santim santim** hesap edilsinler, ölülerin sayısı ha bin eksik ha bin artık olsundu. (s.457)

- Halen asrımızda yaşadığı halde pek koyu bir Hristiyan olan ve Lepanto savaşı hakkında bir kitap yazan Paul Chack'ın dediklerini aktarmaktan kendimizi alamadık: “Türk gemileri de Hristiyan gemilerindeki gibi **kat kat** siper hatları hazırlamışlardı.” (s.455)
- Ne var ki, Uluç Ali **yavaş yavaş** İstanbul'a alıştı. (s.465)
- Bu yerin de kendisine göre, **-yavaş yavaş-** açılan bir güzelliği vardı ya.(s.465)
- Şehrin göl tarafına da **yeni yeni** kuleler yaptılar ve içleri su dolu derin hendekler kazdılar. (s.467)
- Uluç Ali'nin yüzü hemen nerdeyse şimşekler salacak olan bir bulut gibi karardı; **sinirli sinirli** kılıcını çekti. (s.470)
- Rüzgâr **püfür püfür** ve insanın içini açan bir tarzda serin serin esiyor, kalede günlerden beri toplanmış olan kekri barut kokularını uzaklara üfürüyordu. (s.472)
- Rüzgâr püfür püfür ve insanın içini açan bir tarzda **serin serin** esiyor, kalede günlerden beri toplanmış olan kekri barut kokularını uzaklara üfürüyordu. (s.472)
- Kalenin tepesinden **buram buram** kızıl ve kara dumanlar savruluyor, duvarlar çatlıyor, taşları tutan kurşunlar eriyip akıyor ve yağmur gibi damlıyordu. (s.473)
- Galata, Sarayburnu ve İhsaniye kıyılarının bütün martı kuşları çevreyi **zangır zangır** sarsan gürültüden ürkererek acı bağırsaklarla hemen kanada kalktılar. (s.474)

Abartma

- Bu işler yapılırken odada gider gelir, sonra oturur, **hüngür hüngür** ağlardı. (s.38)
- Amanı tez elden kurtarmak lazımdı; yoksa onu ateşte **cayır cayır** yakarlardı. (s.47)
- Bu sözleri duyunca Ali **hüngür hüngür** ağlamaya koyuldu. (s.62)
- Öbürü **cayır cayır** ateşte yakıldı. (s.106)
- Artık insanın dayanımından öte bir acı ile **ezim ezim** ezilmişti. (s.107)
- Çünkü bütün bu kadınlar **hüngür hüngür** ağlayıp hıçkırarak ona sarılıp kendisini bağırlarına basmışlardı. (s.169)

- Bu kadınların yürekleri kocalarından, kardeşlerinden, erkek olarak kimleri varsa onlardan yüzlerce ayrılış acısıyla kaşarlanmış olması şöyle dursun **liyme liyme** delinmiş ve büsbütün yufkalaşmıştı. (s.169)
- Ali, **hüngür hüngür** ağlayarak, “Sizleri bu halde bırakarak nereye giderim?” dedi. (s.180)
- “Madem ki dıştan Hristiyan içten Müslüman olduklarını biliyor, hepsini **cayır cayır** yakara sanki topunu ortadan kaldıramaz mı?” diye sormuştu. (s.186)
- Ali, caneviden vurulduğu ve yüreği **kıyım kıyım** kıyılmakta olduğu halde sanki Zehra öldürülmemiş ve hiç acıklı bir şey olmamış gibi hareket etti. (s.218)
- Kadın, Uluç Ali’yi görünce, sevincinden **hüngür hüngür** ağladı; “Bırak oğlum! Bütün Kara Yusuf’un berkendesinde şehit olanlar için ağladık, ağladık. Hele senin için!... daha yaşını başını bulamamış bir çocukcağızdın... Sanki şimdi çocuk değilsin de nesin?... Neyse, Allah’a şükür, kurtuldun... Yahu üç dört yıl içinde yakışıklı koskoca bir delikanlı oldun...” diyor... (s.235)
- Hele bizim Ayşetülşakşaki cadalozu; göğün kanatlı bir meleği bile olsa senin uğrunda cehenneme dalıp **cayır cayır** yanmayı göze alamayan kızı, sana dünyada layık görmez” diyordu. (s.237)
- Bunlar, dalgaların üzerinde **yavaş yavaş** sallanıyorlardı. (s.248)
- İlk önce saçları tutuşmuş, sonra gözleri patlayıp akmış ve yağları **cızır cızır** ederek eriyip yanmıştı. (s.244)
- Mavi gökler altında mavi denizlerin, **avaz avaz** bağırmakta olan bir insan kalabalığının uğultusunu andırarak ve şimşekler gibi çakarak “gürr!” diye sıcak kumların üzerine heybetli davranışı, iki genç yüreğe hayatın meydan okuyuculuğunu temsil ediyor ve o yürekleri derinden derine karıştırıyor ve adeta büyülüyordu. (s.261)
- Top ateşinin yavaş yavaş kıyıya üfürülen dumanları, kıyı boyunca çıkıntılı kayalara **fiske fiske** takılıyordu. (s.267)
- Buna rağmen, her önüne gelen Türk korsanı gelip gelip İspanya kıyılarını **cayır cayır** yakıyor. (s.279)

- Eğer Uluç Ali'nin gözlerinde yaşarmak kabiliyeti olsaydı, denizcilerin bu haline **hüngür hüngür** çocuk gibi ağlardı. (s.293)
- Kendilerinin **kat kat** üstün kuvvetlerine rağmen nasıl oluyordu da düşmanın o birkaç gemisi bir koca kalyonu batırdıktan sonra Avrupa donanmasının gözü önünde burnu kanamadan zaferle çekilip gidiyordu? (s.330-331)
- Oğlu ateşte kıpkızıl kızartılmış demirlerle babasının gözlerini **çayır çayır** yaktırır, yani gözlerini mil çektirir. (s.357)
- Uluç Ali'nin o anda gözlerindeki bakış günlerce **hüngür hüngür** ağlamalardan çok daha feci idi. (s.390)
- Uluç Ali, böylece Endülüs Müslümanlarını kurtarmaya uğraşırken, o Müslümanları **ezim ezim** ezen aynı düşman tarafından imhasına çalışılan başka mazlumların imdadına koşmak zorunda kaldı. (s.397)
- Onların bir sözü bunları ipe sallandırmakla kalmaz ateşte **çayır çayır** yanmalarına da sebep olabilirdi. (s.430)

Süreklilik

- Ufkun koyu leylakisi, sık sık parlayı parlayıveren bir kızıl şimşekle **yanıp yanıp** sönyordu. (s.7)
- Ama kalita batarken gerek şövalyeler, gerekse korsanlar **savaşa savaşa** Sen Jak kadırgasını geçmiş bulunuyorlardı; artık Sen Jak kadırgası savaş alanı olmuştu. (s.14)
- Bunun üzerine Sen Jan şövalyeleri artık kollarını ferah fahur **sallaya sallaya** Anadolu kıyılarına sataşamaz oldular. (s.19)
- Çocuk **bağıra bağıra** kurbağa gibi debelendi, sonra ikisi de çöktü. (s.22)
- Frappa kaygılanıyor, başını **kaldırıp kaldırıp** göğe bakıyordu. (s.23)
- Öteki, ellerini **uğuştura uğuştura**, “Hay hay!” diye başını salladı, “Ekselansın arzularını yerine getirmek benim için büyük bir mutluluktur” diye cevapladı. (s.29)
- İşte bundan dolayı uykusuna doymamış olan halk **esneye esneye** evlerine dönüp gene uykuya vardılar. (s.34)

- Lobuda **döndüre döndüre** kendine, düşman kalabalığı arasında yere serili ölülerden yapılma bir yol açardı. (s.44)
- Demek ki adam yarı çıplak bir halde eşeğe ters bindirilecek ‘şak! şak!’ kamçı **yiye yiye**, sokak sokak gezdirilecek. (s.50)
- Gemilerimizden birinden biri mutlaka buraya uğrar; onlara selamımızı bildir ve hepimizin **savaşa savaşa** şehit olduğumuzu söyle. (s.62)
- Berkende denizleri **fışldata fışldata** kalyona yanaştı. (s.65)
- “Bu domuz yıllarca Batı Afrika kıyılarında ora halkının köylerini basardı. Orada çoluk çocuk, karı kız kimi yakalarsa **döve döve** kayığına doldurur, onları Amerika’daki toprak sahiplerine köle diye satardı.” (s.68)
- Kalyonun deliklerini **tıkaya tıkaya** adamcağızın canı çıktı; yorgundur, yarın akşam çaresine baksın. (s.73)
- “Yavrucuğu acıtmayayım diye çok sıkıntı çektim ve üzüldüm” dedikten sonra burnunu **çeke çeke** ve gözlerini sıkı sıkı kamarasına çekildi. (s.81)
- “Yavrucuğu acıtmayayım diye çok sıkıntı çektim ve üzüldüm” dedikten sonra burnunu **çeke çeke** ve gözlerini **sıka sıka** kamarasına çekildi. (s.81)
- Kilizmanlı Cafer şeytan minaresini **üfleyle üfleyle** ve şakşakı Kulağına Üfler Mesut’un tıraşlı başında şaklata şaklata bir hal oldu. (s.81)
- Kilizmanlı Cafer şeytan minaresini üfleyle üfleyle ve şakşakı Kulağına Üfler Mesut’un tıraşlı başında **şaklata şaklata** bir hal oldu. (s.81)
- Şeyh veya sultan, her ne haltsa, babahindi gibi **kabara kabara** içeri girdi. (s.85)
- Cezayir bornozunu ve yanına sarkıttığım koca kılıcını **sallandıra sallandıra** ve enginler görmeye alışmış gözlerini, yüksek bir bakışla kalabalığın üzerine gezdire gezdire yürüyüp gitmekte idi. (s.87)
- Cezayir bornozunu ve yanına sarkıttığım koca kılıcını sallandıra sallandıra ve enginler görmeye alışmış gözlerini, yüksek bir bakışla kalabalığın üzerine **gezdire gezdire** yürüyüp gitmekte idi. (s.87)

- Neyse küçük Ali, ayı da **sürükleye sürükleye** şiir sahasının dışına çıkardı ve onu engindeki yolunu tayinde kendisine yardım edebilecek bir kılavuz haline getirdi. (s.93)
- **Topallıya topallıya** yürürken kendi kendine, “Hani onun yerine ben gideydim de hınzırlar bezirhânsız kalaydılar. (s.109)
- Herif, mağrur bir İspanyol asilzadesi imiş; kibriyle babahindi gibi **kabara kabara** Kara Yusuf’un önüne yürüdü. (s.110)
- Kara Yusuf korsanları **çağırıp çağırıp** kendilerine ne yapacaklarına dair talimat veriyordu. (s.132)
- Tam öğle olunca barça bütün beyaz yelkenleri kuğu gerdanı gibi şişirmiş olarak Barselon limanının iki kulesinin arasından denizi **köpürte köpürte** tam yolla geçti. (s.133)
- Onun ardı sıra borton **köpüre köpüre** dışarı çıktı; onun peşinden de bütün endaminca berkende şafak pembeliğini yansıttı. (s.145)
- İhtiyar deniz kurdu yüzünün bin bir kırıxıklığıyla çocuğa güldü ve onu sağlam kolunun elinden tutarak “Gel yavrum, Cezayir’i **geze geze** Emeti kadına gideriz” dedi ve tahta bacağı ile kol değneği kaldırım taşlarının üzerinde tık! tak!... tık! tak! Ederek ağır ağır yürümeye koyuldu. (s.156)
- “Çünkü buralı analıkların çok hamarattır; dokuz ayda hiç durmamacasına **doğura doğura** bütün mahalleleri, sana oyun arkadaşlığı edecek çocuklarla doldurdular” dedi. (s.157)
- İşte Ayşetülşakşaki’nin gönlü de insan gönlü olduğu için aksilik ediyordu ve Mersum üz-Zekaziki’yi akacağına **gidip gidip** Tahtabacak’a doğru sızıp sızılıyordu. (s.163)
- Aynı zamanda da kasara tabanının denize doğru eğilmesi dolayısıyla, baştaki üç koca top, hopluya zıplaya ve tekerleklerin üstünde **gürleye gürleye**, yokuş aşağı, denizin içine yuvarlandı. (s.177)
- Onlara sabahleyin **gülümseye gülümseye** ve sivri sakalını sıvazlıya sıvazlıya; “Sizi göreyim, şu ufak işi çabuk bitiriveriniz. Barselon’a vaktiyle yetişelim” demişti. (s.178)

- Onlara sabahleyin gülümseye gülümseye ve sivri sakalını **sıvazhya sıvazhya**; “Sizi göreyim, şu ufak işi çabuk bitiriveriniz. Barselon’a vaktiyle yetişelim” demişti. (s.178)
- Akşama yakında da Don Federigo hırsından, saçını başını yolacak hale gelmişti; kaptanları **çağırıp çağırıp** onlara; “Be herifler, sa majesteye ne cevap vereceğiz?” (s.179)
- Kadirga kumandanlarını **çağırıp çağırıp** haşlamış” demişti. (s.184)
- Öfkesinden ağzı **köpüre köpüre** öteki İspanyol muhafızlarına, “Tutun, şu Morisko orospusunu! Tutun şunu, hemen Engizisyona götürelim, onu yaksınlar!” diye bağırdı. (s.188)
- Aynı zamanda kıza doğru koştu; fakat kız, çoktan, bacaklarını **parıldata parıldata** dans eden kalabalığın arasına karışıp sır olmuştu. (s.188)
- Çünkü herifler, Cezayir’den **gelip gelip** kıyılarımıza çıkıyor ve onları gemiler dolusunca kurtarıp götürüyorlar. (s.189)
- Şaka değil bu Moriskolar toprakları **işleye işleye** bir taraftan zengin oluyorlar, bir taraftan da alabildiklerine üreyip türüyorlar. (s.189)
- Bunların üzerinde bulut bulut yırtıcı kuşlar, şom sesleriyle **çağıra çağıra** çark ediyorlardı. (s.190)
- Kâfirler ateşe verilirken meyhaneler, kerhaneler müşterilerle **dolup dolup** boşandı. (s.191)
- Pablo Kasım ona o gün **durup durup** bakmakla, ara sıra da bazı sorular sormakla vakit geçirdi. (s.194)
- Duenna Ali’ye fena fena bakarak kıza, “Ah, yavrum ödümü patlattın; seni **araya araya** bir hal olduk; seni bir kuyuya düşmüş sandık” diyerek kızını alıp götürdü. (s.199)
- Ali’ye, “Sen ses çıkarmayacaksın, ha? Dur, hele seni aman diye bağirtacak surette ezeyim!” diyordu ve dişlerini **gıcırdata gıcırdata** Ali’yi tepelemekte devam ediyordu. (s.200)

- Dağ patikalarının üzerinden bütün gece yol **ala ala** nihayet Siyerra Nevada'nın üç bin metreyi aşan tepelerine vardılar. (s.202)
- Bir tanesi küfür **ede ede** ileri davranıyor, ötekiler kara kalabalıkta arkasında kaynaşıyordu. (s.204)
- **Sendeleye sendeleye** güçlkle ayağa kalktı; her tarafı yara bere içinde idi. (s.205)
- Gemiye yalnız bırak; ve **yüze yüze** buraya gel; seni, burada bekliyoruz” dedi. (s.219)
- Uluç Ali dahil, altı kişi rıhtıma bakan evleri **sıyıra sıyıra** limana doğru kaydılar. (s.219)
- Uluç Ali dahil, altı kişi rıhtıma bakan evleri **sıyıra sıyıra** limana doğru kaydılar. (s.219)
- Sonra bütün deniz kuşlarını ürküterek, **bağıra bağıra**, sis tabakasının üstüne uçuran bir sesle İspanyolca, “Heyyy topçu başılar! Toplarınızı düşmana çeviriniz!” diye ünledi. (s.220)
- Turgut Reis “Böyle talimler yapılmazsa topçular, mütemadiyen barutun o keskin kokusunu soluyup **koklaya koklaya** ölüm karşısında saatlerce top kullanamazlar” diye düşünürdü. (s.224)
- Yalnız Stromboli yanardağı, bir nabız atışı kadar düzenli bir surette ateş püskürerek karanlıkta bir kızılık **yakıp yakıp** söndürüyordu. (s.227)
- Birisi, dizlerine **vura vura** ve gözlerini sıkı sıkı, “Vah zavallı yavrucak daha çocuk daha toy; acı yüreğine fena işlemiştir” diyordu. (s.236)
- Birisi, dizlerine vura vura ve gözlerini **sıka sıka**, “Vah zavallı yavrucak daha çocuk daha toy; acı yüreğine fena işlemiştir” diyordu. (s.236)
- Kırlangıçta Balaban, sonda **aldıra aldıra** kıyıya yanaşmış ve bir göz atışta durumu anlamıştı. (s.244)
- Don Jeronimo ak sakalını **sıvazlıya sıvazlıya** Fra Bernardo'ya; “Ah, bilemezsin, kardeşim Bernardo; bana itiraf edilen günahları kimseye söylememekliğim lazım” diyordu. (s.245)
- Geminin iskele bordası boyunca bir dizi küçük küçük alev dilleri **çakıp çakıp** sönüyordu. (s.250)

- Kızların söylediklerine göre, kalitaların İspanyol savaşçıları Algarrobo’da hâlâ baskınlarla meşgul imişler ve hâlâ da kızları **yakalayıp yakalayıp**, subaylar tarafından kullanılmak üzere kalitalara taşımakta imişler. (s.251-252)
- Sevinç gözyaşları **döke döke** korsanların ayaklarına kapanıp onları öpmeye uğraşıyorlardı. (s.252)
- İşte böyle **uğraşıla uğraşıla** baş taraftaki ve kış taraftaki üçer büyük top ve bordalardaki sekiz küçük top -bire birer yalpa köstekleri çözülerek- ambara indirildi. (s.256)
- İki gemi de **kalkıp kalkıp** iniyorlar; yana yatıp dineliyorlar ve bu esnada ateşlerini birbirinin canevine işletmeye çalışıyorlardı. (s.271)
- Berkende, inatçı bir eşek arısı gibi **gelip gelip** kalitanın ardını dövüyordu. (s.273)
- Şarlken, **geyire geyire** pajların reisine; “Söyleyiniz, Gattinara gelsin!” diye emretti. (s.278)
- Buna rağmen, her önüne gelen Türk korsanı **gelip gelip** İspanya kıyılarını cayır cayır yakıyor. (s.279)
- Özellikle **bile bile** ve niyetlene niyetlene ölen şehit olmaz. (s.284)
- Özellikle bile bile ve **niyetlene niyetlene** ölen şehit olmaz. (s.284)
- Bunların arasında ışıktan çakan mücevherler ve onlardan da daha parlak gözler, çıplak beyaz kollar, kapkara veya altın sarısı saçlar, kuğu kuşu gerdanı gibi aklık ve yumuşaklıkla çift kabaran göğüsler, pırıldayan ışıldayan ipek kumaşlar, sisler gibi buğulayan tüller **gelip gelip** geçiyorlardı. (s.319)
- Donanma mehterini **çala çala** limandan dışarıya çıktı ve altı mil açıldı, biraz durdu. (s.327)
- Birdenbire bir top gürlledi; gürültüsü kıyıdan kıyıya adadan adaya **angılana angılana** Adriyatik denizlerinin ta uzak başındaki İtalya’ya doğru kayboldu. (s.329)
- Toplar bu sırada şaşmak nedir bilmez bir nişancılıkla **doldurulup doldurulup** düşman gemilerinin ta canevine boşaltılmıştı. (s.333)
- Angiyo, Nettuno, Kasfelfuzano, Frengene birbiri ardınca ta arkadaki ufukta **küçülüp küçülüp** kayboldular. (s.338)

- İspanyol'un anlattıklarına kulak asan bir korsan, “Galiba herifler, kadın erkek, çoluk çocuk ne kadar Türk varsa hepsinin boynunu **uzata uzata** minare boylu yapmaya uğraştılar” diyordu. (s.350)
- Bir, bir buçuk yaşındaki çocuklarını iki elleriyle kaldırarak filoyu gösteren ve **hıçkıra hıçkıra** ağlayan kadınlar çoktu. (s.353)
- Son olarak baş macuncu o rastıklı gözlerini **süze süze** ve dudaklarını en saygılı gülümsemelerle **büze büze** içi ateş renginde bir macunla dolu koca kavanozu; “Efendim, size afiyet bal olsun!” diye sultana sununca, Turgut’la Uluç Ali’yi düşünmekte olan sultan; “Onu sen ye!” diye kavanozu itip kırdı. (s.356)
- Son olarak baş macuncu o rastıklı gözlerini **süze süze** ve dudaklarını en saygılı gülümsemelerle **büze büze** içi ateş renginde bir macunla dolu koca kavanozu; “Efendim, size afiyet bal olsun!” diye sultana sununca, Turgut’la Uluç Ali’yi düşünmekte olan sultan; “Onu sen ye!” diye kavanozu itip kırdı. (s.356)
- Bu adamlar dört beş mili **yüze yüze** aldılar ve kaleye gelerek Turgut Reis’in emirlerini Hisar Reisine bildirdiler. (s.363)
- Enderunu Hümayun padişahlara kölelik, dalkavukluk ederek yetişmiş olanlarla serhadlerde **çarpışa çarpışa** yetişmiş olanlar bir türlü uyuşamazlardı. (s.369)
- (Türk siperleri bir Türk icadı olan toprak yürütmek, yani **kaza kaza** yanaşmak suretiyle.) (s.383)
- Aynı zamanda kale savunması sırasında subay veyahut er eline ne kadar esir geçtiyse hepsini de canlarını **yaka yaka** yok etmişti. (s.411)
- Sağnaklar İtaka adasının tepelerinden **burgaçlana burgaçlana** denizin yüzüne atılmakta ve suları hallaç pamuklar gibi savurmaktaydı. (s.434)
- Gerçek meydanda, Cezayir korsanları gülbanklarını **çeke çeke** düşman gemisini ele geçirirler ve içindekileri kılıçtan geçirirler. (s.451)
- Koca deniz adamı her önüne çıkan düşman gemisini vura kıra ve çatır çatır **çiğneye çiğneye** ilerliyordu. (s.454)
- Savaş sahası, yani oranın deniz yüzü gece ortasına kadar o korkunç savaştan kalan kırık güdük gemi, seren ve direk parçaları ve insan ölüleriyle **inip inip** kalktı. (s.455)

3.4.4. Turgut Reis

Güçlendirme

- Köyde çobanlık eden Veli'nin karısı **-boylu poslu** bir Türkmen kızıydı- kirmanla yün eğirirken, çocuğu doğuracağını anladı. (s.9)
- Varsın onlar mezarları ve **kelli felli** mezar taşlarıyla iftihar etsinler. (s.10-11)
- Sonra çocuğun **anlı şanlı** bir deniz kurdu olmasına da dua etti. (s.14)
- Gitgide **iyiden iyiye** görmeye ve işitmeye başladım. (s.20)
- Kürekler **boydan boya** budandıktan sonra bizimkiler, Madre Dolorose'ye hayırlısıyla bir rampa eylediler. (s.26)
- Herif miğferi ve zırhıyla dibine **tepe takla** zımba gibi saplandı galiba! (s.26)
- İki gemi zangır zangır titriyorlar, gülleleri taraflarını **delip deşiyorlardı**. (s.27)
- Fakat güverte kaplamaları kaldırılmış olduğundan, elde kılıç kendilerine **tepe taklak** aşağıda ambarda buluyorlardı. (s.27)
- Ben **yaşımı başımı** bulmuş bir adamım. (s.29)
- Fakat bu sıralarda küçük bir tersane imiş gibi, **kaba saba** da olsa bütün armalarıyla karalar, kalyonlar, bortonlar, kadırgalar, kalitalar, çıkarmaya koyuldu. (s.32)
- Bunları gören babası Tahtabacak'ada, arkadaşı çoban Murat'a da **yana yakıla** şikayetlerde bulunmuştu. (s.33)
- Koyunu, keçiyi **satıp sayıp** bir gemi almalı; hem sağa sola mal taşıyıp para kazanmalı, hem de denizin üzerinde (gel keyfim gel) gezip tozmalı. (s.33)
- Fakat **uzaktan uzağa** seyrek seyrek gürleyen gök, birdenbire çok yakınlaşmış, İspanyol kalyonu mezarlıkta dinlenen bir selvi ağacı gibi üç mil açıklarında kararıyormuş, derken doğu tarafında denizin yüzünde bir kara çizgi görülmüş. (s.35)
- Orada otuz yaşlarında bir adam, geçmiş bir zamanda değil, fakat pek yakında geçen bir olayı, **sıcağı sıcağına** anlatanlara özgü bir heyecanla konuşuyordu: “yahu uzağa gitmeye ne gerek? (s.37)
- Donanma ile **apar topar** İspanyol sularına gittik. (s.39)
- Hala da içlerinde **yaka paça** boğazlaşıyorlardı. (s.41)

- Fakat Burak Reis olayından sonra düşmanın diz bağı çözülmüş, gözleri **iyiden iyiye** yılmıştı. (s.41)
- Çünkü birçok denizcileri, kendi mezheplerinden, kanlarından ve milletlerinden olan erkek, kız veya çocukları yakalıyor ağızlarına bez tıkayarak **sıkı fıkı** bağlıyor ve gemi ambarlarına atıp denize açılıyorlar. (s.47)
- Leventlere yaşlı iki korsan geçmişten ve gelecekte **uzun uzadıya** söz ettiler. (s.51)
- Burası yarımşar insan boyunda **kaba saba** merdivenlerden yapılmış bir yerdi. (s.55)
- Bu arada Tahtabacak, karaya çekilmiş olan topların başında, Turgutca'ya onların nasıl doldurulacakları, onlarla nasıl nişan alınacağı hakkında **uzun uzadıya** dersler ve öğütler veriyordu. (s.61)
- Turgutca'ya kırık bir sesle, “Haydi oğlum, inşallah yakında **sağ salim** dönersin” derken, “ne gezer? Oğlanı bir daha görmeyeceğim içime doğuyor” diye düşündü ve içi kan ağladı. (s.61)
- Koca variller ve ambar kapakları halatlarla **sıkı sıkıya** bağlanarak geminin kışından denize atıldı. (s.66)
- Çünkü şövalyeler oraların kıyılarını **yakıp yıkarak** ve denizde kendilerinden başka bayrak gezdirmeye kalkışanları hemen batırarak ve zaptederek dehşet salmışlardır. (s.67)
- Çünkü orada şövalyenin, “amie”si, dairesi, bir komutana yaraşır vekar ve sadelikte değil, fakat hoppa bir kadının hoşuna gidecek yumuşak ipek yastıklar ve perdelerde, İtalyan üslubunda İtalyan lüksüylü **süslenip püslenmişti**. (s.67)
- Biraz sonra arkalarından gelen gemi **iyiden iyiye** gözükmeye başladı. (s.68-69)
- Göğsü ve kalçaları da **delik deşik** edilmişti: (s.75)
- “Bu suratle kumanyanızı **boşu boşuna** yemiş olurum” dedi. (s.76)
- Zaten bu kadar **anlı şanlı** bir şövalyenin metresi olmak bile, genel evelerinin büyük bir kısmının atlatılmış olduğunu gösterirdi. (s.77)
- Kızın babası kastelroslu (Meis Adalı) Paho, Yunan Kiklad adalarında korsanlık ederek **eni konu** paralar toplamış ve gemiler geçidi olmayan sapa bir yerdeki ıssız adanın birinde bir e yaptırmıştı. (s.89)

- Paho yaşımdan beklenmedik bir atikle kızını kollarıyla **sıkı fıkı** sararak bir kenara çekti. (s.95)
- Fakat uzaklığı dolayısıyla ağaçtaki bir insanın kendisini iyice seçemeyeceği için, avluda **açık saçık** gezmekte bir sakınca görmüyordu. (s.97)
- Paho, elindeki kamçıyı **çatır çutur** kırarak yere çarptırdı, yumruklarını ısırıldı ve “sana zaten söylemişim”. (s.110)
- Hamdi’ye “sen ölümün ne olduğunu olduğunu biliyor musun? **Yaşın başın** kaç ki bilesin? Onu iyice bilmek için benim gibi yaşamış olman gerek!” dedi. (s.111)
- **Sıkı fıkı** bağlı olduğum zincirleri almak üzere, beni evimden yalnız bırakmakta bir sakınca görmediler. (s.114)
- **Zar zor** bileklerimi ateşe tuttum. (s.114)
- “Adalet mi bu?” diye **ileri geri** fiskos ettikleri duyuldu. (s.116)
- Bunarlı tutsak olarak alıkoysaydık, gemi halkının kumanya payını **boşu boşuna** kısmak lazım gelecekti. (s.116)
- İspanyolların **allavi kallavi** gemilerindeki amaçları, gurur, azamet ve gösterişi. (s.117)
- Sabahleyin birbirinin yabancı ve **kanlı bıçaklı** düşmanı olanlar, o akşam birbirinin artık hiç de yabancı değillerdi. (s.118)
- Bundan dolayı da Turgutca, Sıralovaz kıyılarına **sessiz sedasız**, gizlice gelir giderdi. (s.132)
- Yirmi otuz mil kadar yol aldıktan sonra **uzaktan uzağa** bir top sesi duyuldu. (s.133)
- Beni selamlamak için **boşu boşuna** birçok barut harcadın. (s.134)
- Toplarımızı ya **doğrudan doğruya** düşmandan zapt ediyoruz, ya da zapt ettiğimiz gemilerin demir aksamını ve çivilerini eriterek döküyoruz. (s.135)
- Bütün tutsaklar **palas pandıras** aşağıya sürüldüler. (s.138)
- İspanya kıyılarından **güç bela** kaçıp gelebilen Müslümanlar bu haberleri doğruluyorlar ve İspanyolların ve özellikle Engizisyon mahkemelerinin yoksul

Müslüman halkına yaptıkları işkencelerin artık dayanılmaz bir halde vardığını biliyorlardı. (s.143)

- İtalya ve İspanya’da Oruç baba, kardeşleri, **eni konu** nam salmışlardı. (s.145)
- Kızını oynayışını hayatın bir yorumu ve tecrübesi değil, fakat **doğrudan doğruya** kendisi oluyordu. (s.150)
- Artık güneş **iyiden iyiye** kalkmış, denizde bir ateş deryası kesilmişti. (s.151)
- Onlar deniz kıyısında bir kulübenin içinde iki genci bulmuşlar, onları **sıki fıki** bağlayıp kalitaya getirmişler. (s.153)
- Ben **eni konu** yaşadım. Senden bir lütuf istiyorum. (s.160)
- Oraya teker teker ve çiftler çiftler birçok denizciyi çağırıp onlarla **uzun uzadıya** konuştu. (s.160)
- Çünkü Napoli’ye varır varmaz buraya göndermek niyetinde olduğum haberi, **doğrudan doğruya** size bizzat getirmek onuruna erdim.” (s.164)
- İçeriye, mahmuzlarını çingırdatarak **kan ter** içinde iki süvari girdi. (s.166)
- “Gelemeyenler yakalanmamak için **köşe bucak** saklanırlar” diyorlardı. (s.168)
- İşte o zaman bir kanadı açık olan, kapı çevresiyle birlikte **paldır küldür** içeriye devrildi, birkaç piştov patladı. (s.169)
- Korsanlar kendilerinden kümeli bir kurtarmalık almayı umdukları Senyorita Kandida’nın ortada bulunmamasına hem şaştılar, hem üzüldüler, **ah vah** eden dokuz kadın ise senyoritanın hizmetçileri ve aynı zamanda genççeğiz yüreğinin sesine uyararak, bir delikanlıya yüreğini kaptırmamasına dikkat edecek olan yaşlı başlı düennalardan ibaretti. (s.172)
- Korsanlar kendilerinden kümeli bir kurtarmalık almayı umdukları Senyorita Kandida’nın ortada bulunmamasına hem şaştılar, hem üzüldüler, ah vah eden dokuz kadın ise senyoritanın hizmetçileri ve aynı zamanda genççeğiz yüreğinin sesine uyararak, bir delikanlıya yüreğini kaptırmamasına dikkat edecek olan **yaşlı başlı** düennalardan ibaretti. (s.172)
- Süvarilerin onu, on beşi, **halis mulis** gemici olup süvariliğe alışık olmadıklarından, at üzerinde dalaklarının fena acımakta olduğundan yakındılar. (s.172)

- Fakat niye **boşu boşuna** yoldaş kanı dökmeli. (s.177)
- Eğer o yavrucağı bulamazsam dünya bana **zehir zemberek** olacak... (s.177)
- Arzu edilmek, insanı daha atılgan, daha **boylu poslu**, daha muzaffer ediyordu. (s.180)
- Saydam ve pembe bir alevin ardından gördüğüm onun yüzü, hiç aklımdan gitmeyecek gibi! Yüzlerine kara maskeler takmış olan Engizisyon yargıçları, bu manzarayı seyrettikçek; karınları **tıka basa** kokmuş kadvrularla dolu olan sırtlanlar gibi, dilleriyle dudaklarını zevkle yalıyorlardı. (s.181)
- İspanya kıyılarının **belli başlı** yerlerinde sağlam kalelerin inşa edilmekte olduğu haberini getirdiler. (s.187)
- Fakat perkende günlerce denizleri **arayıp taradıktan** sonra Hızır Reis'i bulamadığı haberini getirdi. (s.187)
- Kıyı **boylu boyunca** bir hışırtı ve dalga kalabalığı idi. (s.184)
- Korsanlar pürsilah kalabalık halinde **boylu boylarınca** dikiliyorlardı. (s.197)
- Kız, **baştan aşağı** titriyordu. (s.197)
- Turgut Reis, "Sana değil, seni serene asmak için kullanılacak ipe acırım, şaka değil, **boşu boşuna** iki kulaç kaluma kaybedeceğiz" dedi. (s.198)
- Bir limana girip gemilere adamakıllı bir **çeki düzen** vermek gerekti. (s.201)
- Dalga aralığına **palas pandıras** daldı. (s.203)
- "Bunlara söz dinletmenin olasılığı yok gibi, bu başta duran **iri yarı** herifi bağlayıp yatırım, biriniz de aşağıdan kızgın bezir yağı getirsin" diye bağırdı. (s.205)
- Komandanteye, "Ey civanmert senyor komandante, sizi böyle teklifsiz **paldır küldür** ziyaret ettiğim için özür dilerim. (s.206)
- Sanki muhasara çemberi büyük bir yılanın gövdesinin bükümleri idi de, kaleyi gitgide daha fazla sıkıyor, kemiklerini **çatır çutur** kırıyordu. (s.210)
- Kum çölünün ufkunda Hızır Reis'in develeri gözükünce, İspanyollar kale dışındaki çadırlarını alaşağı edip, **pılı pırtılarını** toplayarak tezelden kaleye kapağı attılar. (s.212)

- Çünkü **doğru dürüst** bir yönetime kavuşmuş olduğunu anladı. (s.215)
- Müslümanların yıkıcısı tek Katolik imparatorunun **kulu kölesi** olmak için ona yalvarıp yakarmışlar ve gelip Türklerin oralardan çıkarmasını istemişlerdi. (s.216)
- Müslümanların yıkıcısı tek Katolik imparatorunun kulu kölesi olmak için ona **yalvarıp yakarmışlar** ve gelip Türklerin oralardan çıkarmasını istemişlerdi. (s.216)
- Top ateşiyile duvarlar **paldır küldür** yıkılıp yerle bir edilirken, birçok savaşçılar ateş altında duvarları durmamacasına onarıyorlardı. (s.217)
- Kaleden **patırsız gürültüsüz** çıkmış ve kafilenin artçıları kaleden dört-beş yüz adım ayrılmışlardı ki, düşman, savunmacıların kaçmakta olduğunu anlamış ve onlardan on misli daha çok kalabalık halde peşlerine düşmüştü. (s.217-218)
- Ara sıra **uzaktan uzağa** duyulan yırtıcı kuşların kanat gürültüleri dışında ortada bir tıs yoktu. (s.218)
- Fakat **zar zor** ayakta durabilecek bir halde iken, o upuzun ağacın tepesine nasıl çıkacaktı? (s.219)
- Devenin üzerinde giderken mutlaka şehit düşmüş olacağını sandığı Oruç Reis'in nasıl edip de öcünü alacağını aklında da **evirip çevirip** duruyordu. (s.220)
- Yüzünde **bet beniz** kalmamış. (s.220)
- Hatta ağzından hiç **afur tafurlu** söz çıkmamış olan Hızır Reis, iki kere ikinin dört etmesi kesinliği ile “Bütün Frengistanı kılıçtan geçirsem, kardeşlerimin ve yoldaşlarımın öcünü alamam” demişti. (s.220)
- Düşman **apar topar** gemilerine kaçmıştı. (s.221)
- Gemi kuşatılınca amiral, **sayım suyum** yok diye altı yüz savaşçısıyla teslim olmuştu. (s.223)
- İmparator Beşinci Şarl, **doğrudan doğruya** Cenova dükası Andrea Dorya'yı çağırmış ve Hızır Reis'in ölü ya da diri yakalanması işini ona havale etmişti... (s.224)
- Dudaklarına **saçma sapan** sözler gelmişti. (s.227)
- İşte pencerelerden **tek tük** ışıklar görünüyordu. (s.228)

- Müzeler ve şiir kitaplarının bu surette zenginleşmekte olduğu oranda erdemli kont Gonzaga'nın alını ve asaleti, **dallı budaklı** süslerle donanıyordu. (s.233)
- Topları, donanmadan getirilen halatlarla insanlar çekiyor, sağanak esince top, denizde “yelken kürek yağlı börek” tertibinde giden gemiler gibi kolaylıkla **paldır küldür** yürüyordu. (s.242)
- İşte bundan dolayı Turgut Reis, orayı **tuzu biberi** yerinde bir ziyaretle onurlandırmayı tasarlamıştı. (s.246)
- Hükümet konağının pencerelerinden sızan musiki ve ışık, **tek tük** aşıkların türkü ve fiskosları, esen hafif bir kıyı rüzgarının ağaçlar arasındaki fısıltısından başka bir ses seda yokken, birdenbire birkaç kadının çığlığı, birkaç erkek sesinin İtalyanca küfürleri ve birkaç da piştov gümleyişi ile velhasıl el çabukluğu marifet ve kastelvetrano kendi el değiştirerek Turgut Reis'in avucuna girmişti. (s.247)
- Hükümet konağının pencerelerinden sızan musiki ve ışık, tek tük aşıkların türkü ve fiskosları, esen hafif bir kıyı rüzgarının ağaçlar arasındaki fısıltısından başka bir **ses seda** yokken, birdenbire birkaç kadının çığlığı, birkaç erkek sesinin İtalyanca küfürleri ve birkaç da piştov gümleyişi ile velhasıl el çabukluğu marifet ve kastelvetrano kendi el değiştirerek Turgut Reis'in avucuna girmişti. (s.247)
- Çocuk, onunla birlikte denizleri gezmek istediğini, ne kadar ağır **olursa olsun** denizde göreceği işin kendisine bir sevinç olacağını söyledi... (s.249)
- Yalnız **iri yarı** soluganlar karanlıkların içinden zıngıldaııp geliyorlar ve sendeleye sendeleye karanlıklarda kayboluyorlardı. (s.251)
- Nasıl **sağ salim** geldin mi? arkadaşların geldiler mi? (s.252)
- Kefalonya'nın doğusundan geçerken o kıyıda ne varsa, **yakılıp yıkıldı**. (s.257)
- Düşman değil çekilmek, fakat **apar topar** kaçmayı uygun buldu. (s.259)
- Geriye kalan üç kısmın ortadakine **doğrudan doğruya** Barbaros, sağdakini Salih Reis, soldakini Seyit Ali Reis yönetiyordu. (s.261)
- Bunlar durgun havada kürekleriyle saldırarak, yerli yerlerinde kalan kalyonları uzaktan top ateşine tutarak **delik deşik** eder, sonra rampa edip zaptederlerdi. (s.261)
- Düşman **tek tük** arkebüzde patlatıyordu. (s.265)

- Turgut Reis'in İtalya Yarımadasının oluşturduğu çizmenin ucundan ta Roma hizasına kadar Apenin Dağlarının zincirini, toplarının sesiyle, **boylu boyunca** angılandırılmıştı. (s.269)
- Turgut Reis'in seferde olduğu sırada Cibre Adasındaki şenliklerin **ardı arkası** kesilmemişti. (s.270)
- Yahu Avrupa'nın **belli başlı** kralları onu, şu korsan kadar tehdit edememişlerdi. (s.271)
- Kalita ve perkendeler saatte on dört, on beş mille uçacaklarına, denizin dibine bağlanmışlar gibi **zar zor** sekiz mil yapıyorlardı. (s.271)
- Turgut Reis, üstü başı **yırtık pırtık** ve kanlar içinde forsalar koğuşuna getirildi ve forsalara zincirlendi. (s.276)
- Toplantıda bulunanlar onu kurtarmak için **varlarını yoklarını** meydana koyuyorlardı. (s.276)
- Ne var ki, kendi aleyhinde ne kadar büyük bir zafer kazanmış olursa olsun, Turgut Reis kadar **an şan** kazanmış ve onun yaşına ulaşmış bir insanın tutsaklığını olabileceğince zorluksuz geçirtmek o zamanki hükümetlerce bir nezaket gereği sayılır. (s.278)
- İki deniz kurdu **uzun uzadıya** dertleştiler, eski günlerden söz ettiler. (s.282)
- “**Sağ selamet** bir gelse” diyordu. (s.283)
- Uzaktan **gürültü patırtı**, gülüş ve ara sıra seçilir seçilmez “Turgut Reis geliyor!” nidalarını duyunca ana ve kızın gönüllerinde hoş bir şey doğdu. (s.284)
- Limanda ne kadar kayık varsa, demirini **kaldıran kaldırana** oldu. (s.284)
- Fakat Turgut Reis'in Cirbe'de **sıki fıki** tutunması Tunus için bir tehlike idi. (s.286)
- Bu orduda kont dö verniye, Lord de kursi, jan ve Viyen (son iki asker, Yıldırım Beyazıt zamanında Niğbolu savaşında öldüler) ve Henri Bokur gibi asırlarına **an şan** salmış askerler de vardı. (s.288)
- **Anlı şanlı** şövalyelerin her biri kale dışında kendisine tahsis edilen hücum noktasına çadırını kurmuş ve kendisine özgü bandıra ve flandıralarını çadırın önüne dikmişti. (s.288)

- Zaten sonbahar gelmekte olduğu için Cenovalılar, kıyamet kadirgaların fırtınada kazaya uğramamaları için hemen **sağ salim** dönmek istiyorlardı. (s.289)
- Bunun üzerine haçlılar **apar topar** Cenova'ya dönmek üzere Avrupa kıyılarına volta atmaya başladılar. (s.289)
- Bu ilk ziyaretten sonra Turgut Reis birkaç kez bazen iki, bazen dört kalita ile gelip limanda birkaç gün konuk kaldı ve **sessiz sedasız** gitti. (s.290)
- Şaka değil, herif korsandı, “Elime ne geçerse **yarı yarıya** yaparız, peşin olarak da iki bin beş yüz dukat veririm” diyordu. (s.290)
- “Durduğumuz yerde, başımıza sunturlu bir bela sararız.” Diye **bağırıp çağırıp** fırtınalar kopardılar. (s.290-291)
- Kendileri **doğrudan doğruya** tahribat yapmıyorlardı. (s.292)
- Genç Hisar Reis, “Teslim sözünü kim ağzına alırsa, Tanrı üzerine yemin ederim ki, onu kendi elimle öldürür ve kenti de **baştan aşağı** yakarım. (s.296)
- Hiç gedikten **gerisin geriye** dışarıya çıkan olmadı. (s.296)
- **Bugüne bugün** kalenin kalıntıları, görenlere hayret verir. (s.303)
- Tunus kıyılarını körfez körfez, burun burun **arayıp taradı**. (s.305)
- Turgut Reis'in, bir liman içinde **sıkı fıkı** sıkıştırılmış olduğu duyulunca, bütün Batı Avrupa kıyılarında şenlik kampanaları çalındı. (s.306)
- Aradan hemen hemen beş yüzyıl geçtiği halde, **bugüne bugün** İtalya ve İspanya'da yaramaz çocukları korkutmak için, “Viene Dragutte, Turgut geliyor!” denilir. (s.306)
- Dorya, kaptanın kırlangıca gelmesini emretti ve **selam sabahı** bir yana bırakarak, “Yahu kara kuvveti nerede? Diye sordu. (s.307)
- Birbirine kanlı bıçaklı düşman olan saraylı yoldaşlar, gelenin başını celladın palasına ya da kemendine geçirtmek için **sıkı fıkı** elbirliği ederlerdi. (s.312)
- Sinan Paşa'nın içini kinle **zehir zemberek** eden bir şey varsa o da Kanuni Sultan Süleyman'ın fermanına göre devlet filosu komutanlığının, dolaylı olarak Turgut Reis'e verilmiş olmasıydı. (s.314)
- Birçok insan **boşu boşuna** şehit oldu. (s.315)

- Şövalye Dövilye'yi, hiç de iltifatlı olmayan bir tarzda **palas pandıras** çadır dışarı ettiler. (s.316)
- Bazılarınca Turgut Reis, Kanuni'ye Edirne'de yetişti ve **uzun uzadıya** kural ve törenlere gerek görmeden atından inince hemen padişahın huzuruna çıktı. (s.321)
- Serenlerin uçlarına bağlanarak yükseltilen gözcüler, şafak sökerken, "Türkler geliyor!" diye **bağırıp çağırmaya** koyuldular. (s.324)
- Bu halatlara bir iki bin kişi "Heyemola!" diyerek asılınca, istihkam uzmanı Antonio Conti'nin eseri **paldır küldür** yere yuvarlanıverdi. (s.324)

Kesinlik

- Vereceği cevap da, önceden **noktası noktasına** hesap edilebilir olmalıydı. (s.87)
- "Tam kalacağımız zaman gizlice gemiye girer de, gemi kıydan iyice ayrıldıktan sonra ortaya çıkarsam, o artık **ister istemez** gelmeme razı olur" dedi. (s.101)
- Sonra doğmuş olduğu çağın koşulları onu **ister istemez** bir savaş adamı yapmıştı. (s.137)
- Ne var ki, düşman geldikten sonra artık **ister istemez** savaşacaklardı. (s.258)

Zaman Belirtme

- Buğday ovasını da, tarlayı tokadı, kuleyi de, demincek üzerlerinden **geçmiş gitmiş** bulut gibi geride bırakıp unuttu. (s.30)
- Yaşamakta olduğum dünyada o dünyanın elinden zorla alabileceğim bir şeyi, o dünyanın **durup dururken** bana kendiliğinden veremeyeceğini çoktan öğrenmiştim. (s.114)
- Bunu yapmakla taklit etmiş olacak, onlarda **durup dururken** bize karşı bir kin uyandırmış olacaktık. (s.116)
- Sözümüne aile kendini **bildi bileli** hiçbir kişi ruhani kisveyi giymemiş. (s.248)
- Nelerin **olup bitmiş** olduğu anlaşıldı. (s.253)
- Girallana koyunu saran yüksek dağlar **yaratıldı yaratılalı** beri duymadıkları savaş gürültüleriyle titredi. (s.274)

- Turgut Reis'ten başka kim olsaydı, mutlaka **er geç** sadrazamın pençesinin altında ezilirdi. (s.318-319)

Sıralama

- Tepeler birbirine öfkeyle homurdanıyor ve gürültülerini **doruktan doruğa** gönderiyorlardı. (s.31)
- Bir damlaydı bu, fakat durgun ve bir havuzun ortasına düşen bir damlanın etrafa halkalar yaya yaya kenarlara kadar tesir etmesi gibi, sempati de bir bakış, bir söz ve bir iç çekişiyle **adamdan adama** geçerek bütün koğuşa yayıldı. (s.118)
- Oysa Selime'yi görünce savaştaki durumun aksine olarak bütün gövdesi taş kesiliyor, yüzü ise **renkten renge** giriyordu. (s.140)
- **Pencereden pencereye** koşuyordu. (s.148)
- Onun **ardı sıra**, ağzından et parçasını kapmaya uğraşan başka kuşlar geldi. (s.219)
- Bundan sonra tutsaklar **art arda** sıraya koyulup kurtulmalık verenler serbest bırakıldı. (s.239)
- Birdenbire bir top gürlendi, gürültüsü **kıydan kıyıya**, adadan adaya yankı yaparak uzaklarda, İtalya'ya doğru kayboldu. (s.263)
- Birdenbire bir top gürlendi, gürültüsü kıyıdan kıyıya, **adadan adaya** yankı yaparak uzaklarda, İtalya'ya doğru kayboldu. (s.263)
- Bunların üçünü de, **üst üste** İspanyolların elinden koparıp aldı. (s.287)
- Bombardıman başladı ve **ardı arkası** kesilmeden üç gün devam etti. (s.300)
- Hatta vaktiyle ve gereğince bir denizcinin ne demek olduğunu anlayan devlet donanmasının subay ve leventlerinin birçoğu kendilerini **zaferden zaferden** götürebilecek deniz oğlunun bu, canlarına yakın Turgut Reis olduğu bir iç sezisiyle duyarak, onun peşine düşmeye kalkıştılar. (s.317)

Soru

- Eğribozlu Murat, kızın çıplak halini görünce, hemen giyinmesini ve **nenin nesi** olduğunu anlatmasını istemişti. (s.244-245)

Belirsizlik

- Santakaterina'nın omurgası hizasında baştan kıça uzanan yüksek forsa gözcüleri ya da vardiyalar köprüsünde, vardiyalar **aşağı yukarı** koşuyorlar, aşağıda iki tarafta kararlar forsa ve köle kalabalığını ha bire kamçılıyorlardı. (s.23)
- **Arada sırada** durup durup çocuğa, “ülen sen galiba bunları ananın karnında belledin!” diyordu. (s.32)
- İşte o zaman çocuk, beş Türk kalitasını sisler arasında **hayal meyal** seçebildi. (s.36)
- Fakat küreklerde topu topu **on beş yirmi** forsaları varmış. (s.48)
- Anlamakta olduğum bu olaydan **iki üç** hafta evvel Sicilya kıyılarına yaptıkları bir akında toplardan iki tanesini bir köy kenarında otlar arasında bulmuşlar. (s.48)
- Fakat bizim **elli altmış** kişimize karşılık, bize rampa etmeye kalkışan iki barçanın her birinde üçer dörder yüz kişi vardı. (s.49)
- Bunlardan alınan otuz sekiz kılıç, dördü gümüş savatlı on dokuz piştov, on barut boynuz, üçü gene gümüş savatlı yirmi iki kama, irili ufaklı altı gümüş haç, otuz dokuz çift çizme ve kundura ve bazılarının ötelere berileri yırtılmış otuz dokuz kat frenk elbisesiyle otuz altı dükat ve **iki üç** gümüş para, Karabağ'da çoban Veli'nin önüne yığıldı. (s.56-57)
- Bu olaydan **beş-altı** ay sonra bir gün bütün Arşipel batı rüzgarıyla kırışıyordu. (s.59)
- Turgutca'nın annesi hiç göz yummamış, **ara sıra** yavaş yavaş içini çekmişti. (s.62)
- Angeliki fal taşları gibi açılmış gözlerle Hamdi'ye bakarken, yavaş yavaş delikanlının yüzü bir buğuymuş gibi **belli belirsiz** oldu... (s.94)
- **Yirmi otuz** mil kadar yol aldıktan sonra uzaktan uzağa bir top sesi duyuldu. (s.133)
- Oruç Reis, Hızır Reis'e “Burada **beş on** gün dinleneyim, kolum iyileşsin, sonra yine denize çıkacağım” dedi. (s.139)
- Fakat öyle **beş on** gün değil, birkaç ay dinlen. (s.139)
- Onları bir görsün, yerleştiresin. Aradan şöyle **dört beş** gün geçsin. (s.139)

- Ay ışığında İspanya'nın Kartejana kıyıları ta uzakta **hayal meyal** görünüyordu. (s.146)
- Çobanın söylediğine göre bunlar **aşağı yukarı** on, on beş gün sonra yola çıkacaklardı. (s.153)
- Artık onları, şehir kenarında, **birer ikişer** mi, yoksa kırk elli hayvan barındıran bir ahırdan mı bulacaksınız, orası sizin bileceğiniz iştir. (s.158)
- Artık onları, şehir kenarında, birer ikişer mi, yoksa **kırk elli** hayvan barındıran bir ahırdan mı bulacaksınız, orası sizin bileceğiniz iştir. (s.158)
- **Ara sıra** uzaktan uzağa duyulan yırtıcı kuşların kanat gürültüleri dışında ortada bir tıs yoktu. (s.218)
- Uzaktan gürültü patırtı, gülüş ve ara sıra **seçilir seçilmez** “Turgut Reis geliyor!” nidalarını duyunca ana ve kızın gönüllerinde hoş bir şey doğdu. (s.284)
- Artık diri kalan **beş on** korsan, gerileye gerileye cephaneliğe yaklaşıyorlardı. (s.302)
- Ne olur ne olmaz diye donanmayı **üç dört** mil alargaya çektiler. (s.303)
- Yukarıdan, “**Hayal meyal!** Emin değilim ama, bana korsanların kuru kafası gibi geliyor” dedi. (s.309)

Abartma

- “Yahu, insan ateşte nasıl **cayr cuyur** yakılır?” diyorlardı. (s.198)

Süreklilik

- “Fesüphanallah! Ben **doğdum doğalı** buradan bakar dururum, daha o adaların adlarını bilmem”. (s.33)
- Ben **doğdum doğalı** Sıralovaz'dan dikkat ederim. (s.71)
- Rodoslu rüzgâr tarafından yavaş yavaş açığa sürülerek artık karatinden çıkmış, dalgaların arasında **inip çıkmaya** başlamıştı. (s.72)
- **Gece gündüz** kılıç, arkebüz, top kullanma, nişan alma, eğitimleri yapıyorlardı. (s.96)

- Bundan sonra kalenin karaya bakan surları, on gün **gece gündüz** ardı arkası kesilmeden bombardıman edildi. (s.296)
- Bundan sonra kalenin karaya bakan surları, on gün gece gündüz **ardı arkası** kesilmeden bombardıman edildi. (s.296)
- Bütün adamları ve kendisi, **gece gündüz** çalıştı. (s.310)

Birliktelik

- İki geminin topları **burun buruna** ateş ederek birbirine misket ve zincir sağanakları gönderiyorlardı. (s.27)
- Gözümüzün önünde **yana yana** denizlere kaynadı gitti. (s.28)
- Ta neden sonra uykuya varan gözleri, kapanıp da hayali düşlere açılınca, kendini denizle **karşı karşıya** buldu. (s.58)
- İki genç yanlış yapılınc da yapılmayınca da gülümsemeye öylesine devam ediyorlardı ki, arada el sıkımlar ve masumca **dudak dudağa** gelmeler, gitgide sıklaşıyordu. (s.92)
- Dudakları yaklaştı ve çiçeğe üşüşüp takıla kalan arılar gibi **dudak dudağa** kaldılar. (s.93)
- Ötede yoranlı Nuh'la güvercinlikli Nimet **yan yana** bağdaş kurmuşlar, yavaş yavaş konuşuyorlardı. (s.102)
- Size ihanet etmedik. **Göğüs göğse** savaştık. (s.115)
- O gece fırtatayla perkende rota değiştirerek, **yan yana** kuzeye yol alıyorlardı. (s.118)
- Yarım saat sonra, öteki gemiyle Turgut Reis'in iki gemisi **borda bordaya** gelmişlerdi. (s.120)
- İspanya'dan kaçabilmiş ya da Türk korsanları tarafından kurtarılmış olan çok Endülüslü var ki, **karşı karşıya** bildikleri ülkelerin ta içlerine kadar korsanlara kılavuzluk etmeyi boyunlarının borcu sayıyorlar. (s.137)
- Fakat Selime ile yalnız birkaç kez **göz göze** gelmiş olmalarına rağmen, birbirine dünyalar ve sonsuzluklar kadar şeyler anlatmışlardı. (s.142)

- **Kendi kendine** kısaca güldü. (s.183)
- **Kendi kendine**, A canım, Hamra Palma’da ne gezer? Zaten ışığın yanıp söndüğünü görmek istediğimi için aylardan beri göğün bütün yıldızları kıpırdadıkça Hamra bana cennetlerden işaret vermekte olduğunu sanıyorum. (s.188)
- Arşivek, kutunun içindeki mücevherleri adamakıllı cimrileşmiş bir ihtiyarın sönük ve tamahkar bakışıyla seyredip birer birer ellemeye koyuldu ve sonra **kendi kendine** “Neredeyse kardinalliğin kırmızı şapkasını satın alacak kadar olacak. (s.194-195)
- Düşmanı beklemişler, o zaman **sırt sırta** vererek dişle tırnakla savaşa koyulmuşlardı. (s.218)
- **Kendi kendine** sanki güneşle konuşuyormuş gibi, “Ben sizinle gidecek, bilinmez ülkeleri aşacak insandım.” (s.246)
- Yağmurda, güneşte de **gövde gövdeye**, ter tere. (s.256)
- Yağmurda, güneşte de gövde gövdeye, **ter tere**. (s.256)
- Bir saat kadar süren **boğaz boğaza** bir savaştan sonra, düşman çektiirmelerinin zaptolmamış ya da batmamış olanları, Epir kıyılarından esmeye koyulan kıyı rüzgarlarından yararlanıp tiramola ederek savaş alanından sıvışıyorlardı. (s.266)
- Bunların bir kısmı, vaktiyle Turgut Reis’le **kılıç kılıca** çatışmışlardı. (s.275)

Tezlik

- “İçinde korsanlar denizciler **uyanır uyanmaz**.” (s.15)
- Venedik’e **gider gitmez** herife zincir vurmuşlar ve senatoda mahkemeye çekmişler, sonra da ölünceye kadar Chiasso Adasına sürgün etmişler. (s.41)
- Murat **ayrılır ayrılmaz** Turgut ağlayıcıyı bir sesle ve İtalyanca, Sicilyalı bir çocuk olarak küçük yaşında Kör Ali adında bir adam tarafından tutsak edildiğini ve hatırladığına göre adının Bernardo olduğunu söyledi. (s.54)
- Odaya **girer girmez**; “Turgutcam, savaşırırsanız, bana haber salmazsınız. (s.57)
- “İstanköy burnunu **dolaşır dolaşmaz** dalına binmeliyiz” dedi. (s.70)

- “Rodoslu burnu **dolaşır dolaşmaz** artık bizi göremez, o zaman geri kalan ağırlıkları da kaldırırız. (s.70)
- “Burnun ucuna **varır varmaz** yekeyi birdenbire sancağa bas. (s.71)
- Maria içeri **girer girmez**, Graffiacan adlı iki forsa verilmişti. (s.77)
- Yaraları iyi **olur olmaz**, onu gemisinin forsa koğuşuna zincirletti. (s.96)
- Onlar **gider gitmez**, bir köşede duran mangala sürüklendim. (s.114)
- Menzile girdiğini **görür görmez**, bütün baş ve iskele toplarının ağırlığıyla cevap verdi. (s.122)
- Turgut Reis’i **görür görmez** Hızır Reis’in (sonradan Barbaros Hayrettin Paşa) zaten kanı ona ısınmış. (s.139)
- İçeri **girer girmez** ateş açın. (s.159)
- Çünkü Napoli’ye **varır varmaz** buraya göndermek niyetinde olduğum haberi, doğrudan doğruya size bizzat getirmek onuruna erdim.” (s.164)
- Rahip bu sözleri **söyler söylemez**, Don Gonsalez Nuno de Lara hiddetle ayağa fırladı. (s.164)
- Turgut Reis kamarasına **girer girmez** başımı salladı. (s.183)
- Turgutca karaya ayak **basar basmaz** dosdoğru Baba Oruç’a gitti. (s.185)
- Selime’nin ağabeyi Turgutca’ya “Aman kaptanım, bu bizim kızkardeşten hiç rahat yok, gemiden **çıkır çıkmaz** benimle ok yarışına tutuştu. (s.185)
- Kız titreyen dudaklarla **işitir işitmez**, “Affet beni ama ben ancak öyle rahat edeceğim!” dedi. (s.199)
- Turgut Reis Palma’dan **çıkır çıkmaz**, kalyonu Halkulvat’a gönderdi. (s.200)
- Bir sandalyeye göz **atılır atılmaz**, insan sandalyenin sandalye olduğunu bilirdi ya?.. (s.201)
- Ne var ki, kaleden **çıkır çıkmaz** düşman, koyduğu imzaya ihanet etmiş ve dışarıya çıkanlara hücum etmişti. (s.217)

- Halkuvat'a **varılır varılmaz**, oradan dokuz mil içeride olan Tunus kentine yüründü. (s.241)
- Düşman, Türk toplu kuvvetleri tarafından kısım kısım avlanmaktan korkuyordu, onun için Türk öncülerini **görür görmez** pupa yelken, çala kürek Preveze'ye kaçıyorlardı. (s.256)
- Türk donanması top menziline **girer girmez**, ateş açtı. (s.260)
- Düşmanı **görür görmez** Türk donanması, başlıca dört fırkaya ayırdı. (s.260)
- Gemilerine çeki düzen **verir vermez** kış demedi, denize açıldı. (s.270)
- Sarayına **varır varmaz** limana, "Turgut Reis'in zincirlerini çözün ve kendisini almaya gelen Türk kalitasına teslim edin" diye emir verdi. (s.280-281)
- Şafak **söker sökmez** Kapitana gemisi ateş açtı. (s.292)
- Fitilleri ateşleyecek olanlar bu işi **görür görmez**, hafif filikalara toplanacaklar ve küreğe kuvvet, o ölüm yerinden uzaklaşacaklardı. (s.303)
- Fakat şövalye **gelir gelmez** paşa onun tutuklanmasını emreder ve ona "Ey köpek yavruları, padişah 28 yıl önce Rodos'u aldığı zaman, haydutluktan vazgeçeceğinize ve Osmanlı sancağına baş egeceğinize dair verdiğiniz söze karşılık size canlarınızı bağışladı. (s.316)

3.4.4.1. Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler

Güçlendirme

- Fakat küreklerde **topu topu** on beş yirmi forsaları varmış. (s.48)
- **Biraz biraz** da (Turgut Reis'i göstererek) biz uğraşalım. (s.139)
- Ve "**Hay hay!** Sen kadırgaları istediğin gibi onart, ustalar hep boşa" dedi. (s.185)
- Arşivek, "**Hay hay!** Sevil'de kadınların o mini mini iskarpinlerinin arasında yukarı aşağı koşan kuşları bilirsiniz değil mi? Hani ya kimyon renkli tüylerden tepeleri vardır. (s.191)

Kesinlik

- Hayatının yolu **olsa olsa** açıklıklardaydı. (s.45)
- Nerede bir usta denizci varsa ne **yapıp yapıp** Halkulvat'a gidiyor. (s.53)

- Onlar **çıkksa çıkksa** yazın çıkıp sonra İstanbul'a dönüyorlar. (s.121)

Sıralama

- Rodos şövalyeleri tarafından yakalanıp soyulmamak için Anadolu kıyısını **sığaya sığaya**, su almak üzere Marmaris'e uğramışlar... (s.33)
- Gemilerden çıkan leventler kıyı boyunca **yer yer** ateşler yakıp, onların etrafında hakla olmuşlar ve yemek yemeye koyulmuşlardı. (s.37)
- Leventler **küme küme** toplanmış, kahvaltılarını hazırlıyorlardı. (s.47-48)
- Maria da elbiselerini, **birer birer** çözüp yere düşürmeye başladı. (s.68)
- Memleketlerine gitmiş olan on beş denizci ve savaşçı **teker teker** geri dönmüşlerdi. (s.96)
- Gökova körfezinde Orak Adasının mağaralarında bırakılmış olan toplar, güller ve barutlar, dört tonluk sandalla **kısım kısım** Sali Adasına taşındı. (s.96)
- Çünkü kalitaları **teker teker** avlamak istiyordu. (s.121)
- **Teker teker** ve epeyce aralıklı idi. (s.126)
- Biraz sonra savaşmakta olan iki donanmanın gemileri dürbünlerle **teker teker** seçilebiliyordu. (s.133-134)
- Deniz sanki açık mavi üzerinde koy mavi yol kilimleri serilmiş gibi birbirine koşut dümen sularıyla **yol yol** oluyordu. (s.145)
- Mutlu günleri **bir bir** gözlerinin önünden geçtiler. (s.151)
- Oraya **teker teker** ve çiftler çiftler birçok denizciyi çağırıp onlarla uzun uzadıya konuştu. (s.160)
- Oraya teker teker ve **çifter çifter** birçok denizciyi çağırıp onlarla uzun uzadıya konuştu. (s.160)
- Onlar yerlerine dönünce, "Ne oldu? Ne yapacağız? Nereye gidiyoruz?" yollu **sürü sürü** soruyla karşılaştılar. (s.160)
- Oysa pek sayın kaptan, sizin iki kadirganızın makam ateşi arasından, onların gemilerinin **teker teker** nasıl geçtiklerini gördünüz. (s.193-194)

- Arşivek, kutunun içindeki mücevherleri adamakıllı cimrilemiş bir ihtiyarın sönük ve tamahkar bakışıyla seyredip **birer birer** ellemeye koyuldu ve sonra kendi kendine “Neredeyse kardinalliğin kırmızı şapkasını satın alacak kadar olacak. (s.194-195)
- O seneleri dolduran olaylar karşısında, gurup ışığında bilinmezlere giden kırmızı bulutlar gibi **bir bir** gözünün önünden geçiyorlardı. (s.216)
- Fakat kalenin teslimi şartları **birer birer** iki tarafın rızasıyla kâğıda dökülüp altına konulduktan sonra silahları ile birlikte kaleden çekilen kahramanlara kahpece saldırmak askerlik değildir. (s.222)
- İşte bu sıralardan kendisi Sicilya, İtalya, Güney Fransa kıyılarını, yalnız haritalarda değil, fakat **teker teker** ve taş taş gezip tanıdı. (s.224)
- İşte bu sıralardan kendisi Sicilya, İtalya, Güney Fransa kıyılarını, yalnız haritalarda değil, fakat teker teker ve **taş taş** gezip tanıdı. (s.224)
- Donanmayı oluşturan gemiler **teker teker**, kara heyula ve gölgeler gibi Fondi kalesinin önünde sessizce toplanırlar. (s.231)
- Napoli'nin yanında Fondi'deki sayfiyesinde, güzelliği Avrupa'ya ün salmış olan Kontes Ciyulca Gonzaga, elbiselerini **bir bir** çıkarıp atmıştı. (s.232)
- Çiçek yüzlü kızcağız, **birer birer** giysilerini çıkartmıştı. (s.244)
- Kürek topaçlarını bağladıkları için kadirga, kalita ve perkendelerin kürek palaları hep **dizi dizi** havada idi. (s.245-246)
- İşte bundan dolayı **sokak sokak** tellallar gezdirerek, halkı gece rahat ettiği için özür dilediğini, fakat kendilerini görmek özleyişine dayanamayarak gece geldiğini, kent kuşatılmış ve evler gözetim altında olduğu için herkesin hiç korkmadan mışıl mışıl uyumakta devam etmelerini, görülecek hesap varsa, onun gündüz gözüyle rahat rahat görülebilmesi için çok zaman olduğunu, kim evinden çıkarsa onun, piştov kurşunu kılığında cinler tarafından çarpılması tehlikesi olduğunu ilan ettirdi. (s.247)
- Düşman, Türk toplu kuvvetleri tarafından **kısım kısım** avlanmaktan korkuyordu, onun için Türk öncülerini görür görmez pupa yelken, çala kürek Preveze'ye kaçıyorlardı. (s.256)

- Kürekler denizi dövüyordu, savaş hattı ilerledikçe, denk düşen sularıyla denizi **yol yol** çiziyordu. (s.260)
- Bir gün akşamüzeri kapkara bir kalita, karaya sürünürcesine **kıyı kıyı** gelerek Mehdiye'nin önünde durdu. (s.289)
- Barutu piştov ve arkebüze azar azar koyup **teker teker** öldüreceklerine, düşmanları başlarına toplayıp, toptan olarak uçmaktı. (s.302)
- Tunus kıyılarını **körfez körfez**, burun burun arayıp taradı. (s.305)
- Tunus kıyılarını körfez körfez, **burun burun** arayıp taradı. (s.305)

Genelleme

- Venedik doju Pietro Monçenigo'nun komutası altındaki haçlı filosu Türk kıyılarını yaksın, hıristiyanlığa yardım etmiyor diye erkek, dişi ve **çoluk çocuk** masum halkı boğazlasın, büyütün kıyıyı yağma edip yaksın ve kız kızanı tutsak edip Venedik ve Cenova tutsak pazarlarında satsın diye! (s.18)
- Venedik doju Pietro Monçenigo'nun komutası altındaki haçlı filosu Türk kıyılarını yaksın, hıristiyanlığa yardım etmiyor diye erkek, dişi ve çoluk çocuk masum halkı boğazlasın, büyütün kıyıyı yağma edip yaksın ve **kız kızanı** tutsak edip Venedik ve Cenova tutsak pazarlarında satsın diye! (s.18)
- Bizim gemidekiler baltalarla uğraşarak, kırılan grandi direğinin **ıvır zıvırını** kesip güverteyi temizlemişlerdi... (s.24)
- Bilirsiniz ya, bizim korsanlar savaşıacakları zaman tepeden tırnağa zırhlar bürünmezler, fakat arma iplerine, **öteye beriye** takıntı vermemek üzere bellerine kadar soyunurlar. (s.25)
- Bilirsiniz ya, bizim korsanlar savaşıacakları zaman **tepeden tırnağa** zırhlar bürünmezler, fakat arma iplerine, öteye beriye takıntı vermemek üzere bellerine kadar soyunurlar. (s.25)
- Koyunu, keçiyi satıp sayıp bir gemi almalı; hem **sağa sola** mal taşıyıp para kazanmalı, hem de denizin üzerinde (gel keyfim gel) gezip tozmalı. (s.33)
- Turgutca, **gelip geçen** gemileri seyrede ede teknelerin çeşitleri, armaları donanımları ve rüzgarların esişleri hakkında çok şeyler öğrenmişti. (s.36)

- **Dağı taşı** zeytin ağaçlarından gümüş renginde. (s.38)
- Fakat birbirini gözetlemesine, ikisi de **tepeden tırnağa** kadar göz kesilmişlerdi. (s.39)
- **Çoluk çocuğum** öldürüldükten sonra ve evim de yandıktan sonra ben artık orada ne duracaktım?. (s.42)
- “O tahtanın da üstüne güller, taş, zincir ve demir parçalarını ve gemi safrasını, hurda **ıvır zıvırını** yığmış.” (s.49)
- “Ne acemi oğlanı? Görmüyor musun, gökten geçen her bulutun anlamını, **saçı sakalı** denizde ağarmış ihtiyar bir azepten daha iyi anlıyor. (s.51)
- Kıyı boyunca **irili ufaklı** sıralanan bu koyların birisine (Murat önde ve Turgutca arkada) yürürlerken, Murat iki koy arası burnun en yüksek yerine geldi. (s.51)
- Sözüm ona Sicilyalı Bernardo, **tepeden tırnağa** kadar silahlanmış olan kırk korsanı o derelerden birine soktu. (s.55)
- Bunlardan alınan otuz sekiz kılıç, dördü gümüş savatlı on dokuz piştov, on barut boynuz, üçü gene gümüş savatlı yirmi iki kama, **irili ufaklı** altı gümüş haç, otuz dokuz çift çizme ve kundura ve bazılarının öteleri berileri yırtılmış otuz dokuz kat frenk elbisesiyle otuz altı dükat ve iki üç gümüş para, Karabağ’da çoban Veli’nin önüne yığıldı. (s.56-57)
- Fakat ben gavurun haçını **patını putunu** hiç eve sokar mıyım? (s.58)
- Fakat İspanyollar şehri ele geçirdiler, birçok kadın, **çoluk çocuğu** gözlerimizin önünde kesitler. (s.76)
- Yeni gemi ile elde edilecek ganimetten, bu boğulmuş insanların da payları ayrılacak ve karıları, **çoluk çocukları** varsa onlara verilecekti. (s.85)
- “Anamız da, babamız da, **karı kızanımız** da denizdir” diyerek firkatanın yapımına yardım etmek üzere Turgutca’nın yanında kaldılar. (s.86)
- Birdenbire **tepelerinden tırnaklarına** kadar silahlanmış otuz kırk kişi içeriye daldılar. (s.95)
- Bu sefer **tepeden tırnağa** kadar kızarmak sırası Suna’nındı. (s.102)

- Öteki, “kardeş değil miyiz? Bak sana söyleyim, bu sefer bitinceye kadar **karı koca** değil, fakat iki kardeş kalacağız. (s.102)
- Turgutca’da bu **ufak tefek** sevgileri, sergüzeşleri ve tartışmaları dinleyecek kulak yoktu. (s.103)
- Bunlar insanların hoş çocuklarının **acı tatlı**, fakat cana yakın oyuncakları idi. (s.103)
- **Tepesinden tırnağına** kadar halsi Toledo çeliğinden yapılmış altın akmalı zırhlara bürünmüştü; elinde de aynı çelikten bir kılıcı sallayarak, zırhlı askerlerine çenesini çıkarırcasına küfür ediyordu. (s.128)
- Endülüslü, kadınlara, **çoluk çocuğa** bakarak, “Tam Nuh’un gemisine benzedik.” (s.132)
- Bir kayık dolusu **çoluk çocuğu** buraya göndermişsin. (s.139)
- Hızır Reis, “Ben Endülüslünün kaptanlığından gelen gemiyi hemen kabul ettim, **çoluk çocuğu** yerleştirdim. (s.140)
- Turgutca’nın savaşçıları, denizcileri ve onların karı, kızan ve **çoluk çocukları** neşe içinde idiler. (s.140)
- Evlenenler, **çoluk çocuk** sahibi olanlar yok değil. (s.141)
- Sonra savaş icap ederse karada, yani arma ipi, küpeşte çıkıntıları ve güverte **ıvır zıvırı** gibi takıntıların mevcut bulunmadıkları bir yerden savaşacağınız için kılıçlarınızın en uzunlarını alınız. (s.158-159)
- Komutanın onu **tepesinden tırnağına** kadar yoklayan alaycı bakışını dik durarak karşıladı ve kumandana hürmet ettiği için, onun izni olmadan konuşmaktan çekinmekte olduğu duygusunu verdi. (s.163-164)
- Korsanlar, yanmamış olan üç galiye ve üç ticaret gemisine, rıhtımda toplanmış olan tutsakları acele bindiriyor, galilerden kurtarmış oldukları forsaların da yardımıyla **çoluk çocuk** kalabalığın etrafında bir savunma halkası oluşturuyorlardı. (s.169-170)
- Arkebüzlerle birlikte galilerin başlarından ağızlarına kadar hurda, **ıvır zıvır** ve çakıllarla dolu olan toplara, “Ateş!” emri verildi. (s.170)
- İhtiyar gülümseyerek, “Arabın suratı gibi kararması, kendini **elin günün** karşısında ele vermek istemeyişindedir” dedi. (s.176)

- Hamdi adeta **tepesinden tırnağına** kadar som mutluluk kesilmişti. (s.178)
- Hamra, Arşivek'in arkasında ayakta dururken **tepesinden tırnağına** kadar göz kulak kesilmişti. (s.191)
- Zaten içimden **gece gündüz** Papa'ya lanet ederim. (s.197)
- Öteki gemileri **sağa sola** dağıttı. (s.203)
- Hatta Almeriya'nın kuzeyindeki Sierre Nevada Dağlarının eteklerinin arkalarını vermiş olan Müslümanlara **çoluk çocuklarıyla** birlikte hayatlarını kurtarmak için savaşmaya koyulmuşlardı. (s.226)
- O gün Turgutca'nın Salih Ağa'yı ziyaret sırasında, Salih Ağa'da bir başka konuk olmuş olsaydı ve Turgut Reis'in çekingen bir hali olduğunu, Salih Ağa ile isteksiz **şundan bundan** konuştuğunu, Selime'nin kahve getirdiğini, onunla da kısaca havadan sudan söz ettikten sonra Turgut Reis'in kalkıp gitmiş olduğunu anlattırdı. (s.226-227)
- Her Allahın günü eşeklerle, dağ içlerindeki küçük kasabalara **şunu bunu** taşıyorduk. (s.248)
- Kıyıda eş, çocuk, hısım, akraba, **konu komşu**, arkadaş, yoldaş hep uğuldayarak toplanıyorlar. (s.252)
- Dümenlerini kaybeden birçok kalyon, gözleri kör edilmiş aylar gibi savaş alanında, **öteye beriye** sürükleniyorlar ve öteki gemilerin savaş düzenini bozuyorlardı. (s.265)
- Turgut Reis, **üstü başı** yırtık pırtık ve kanlar içinde forsalar koğuşuna getirildi ve forsalara zincirlendi. (s.276)
- “İmanınız, karınız, **çoluk çocuğunuz**, servetiniz için mutlaka dövüşmeniz gerek” diye bağırdı. (s.296)
- Top ateşi başladıktan on beş dakika sonra **kadınli erkekli** hepsi de tutsak edilmişlerdi. (s.309)

Belirsizlik

- Yarım yüzyıl süren bir korsanlık hayatından sonra, Ali yapayalnız ve **hemen hemen** büsbütün kör olarak memleketine dönmüştü. (s.12)

- Denize varınca Turgutca karabatak gibi denize batar çıkardı, öyle ki, yürümeyi de, yüzmeyi de **hemen hemen** aynı zamanda öğrendi. (s.16)
- Onun üzerinde insan **hemen hemen** dört gün yaşayabiliyordu. (s.18)
- Düşman gemisinde **hemen hemen** kimse kalmayınca, leventler kancaları kılıçlarıyla kestiler (s.27-28)
- Yurtta patriği, hahamı, kilisesi, okulu serbest iken, İspanya’ında, Sardonya ve Sicilya’ında kanına geçmedik **hemen hemen** bir Katolik, Protestan ve Müslüman bırakmazlar. (s.28)
- Çocuklar sanki her tarafa yayılan durgunluğu ve sessizliği bozmamak için **hemen hemen** fısıldayarak konuşuyorlarken birdenbire havada bir ok vızıldadı. (s.54)
- Dağ başında Tahtabacak, **hemen hemen** gözlerini örten çatık kaşlarını yukarıya doğru silerek uzun deniz dürbününü gözlerine getirdi. (s.59)
- Bu iş **hemen hemen** yirmi gün sürdü. (s.61)
- Başta “Grand Maitre”ler, **hemen hemen** hepsinin birçok metresleri ve bir sürü de piçleri vardı. (s.67)
- Öyle ki; gözlerini kapasaydı bile düşmanı **hemen hemen** gönül arzusu ve o arzunun arayışı ile vuracak gibiydi. (s.72)
- İşte o zaman kız, gencin dudakları arasına ateş gibi bir ilaç döktü ve **hemen hemen** büsbütün çıplak olan gövdesi üzerine maşlahını örttü. (s.88)
- On yedi yaşındaki kız, onu **hemen hemen** çıplak görünce fena halde sarsılmıştı. (s.90)
- Aylar geçmişti, artık Sali Adasında yapılmakta olan firkatanın teknesi **hemen hemen** tamamlanmak üzere idi. (s.96)
- Yüzü geçkin olan savaşçıların **hemen hemen** yarısı peşrev ateşi tarafından silinip sürülmüştü. (s.109)
- Paho’nun perkendesini aranınca kamarada, kapıyı kırmaya uğraşmakla **hemen hemen** bayılmış bir halde, Sarı Hamdi bulundu. (s.113)

- Öğleye doğru perkendeyle firkata –ilk Cenevizli’nin sancağında, ikincisi iskelesinde olmak üzere- **hemen hemen** at başı gidiyorlardı. (s.125)
- Bu kadırgalarının bütün askerlerimizin zırhlı olmasına karşılık, Turgut Reis’in korsanları **hemen hemen** bellerine kadar soyunmuşlardı. (s.128)
- Santa Magdelana küreklerinin bütün hızıyla San Filipo’nun imdadına yetiştiği zaman, bu kadırganın ona karşı koyması **hemen hemen** sona ermişti. (s.129)
- Oruç reis kaleye saldırmasını emretti, fakat arkadaşları, onun sarkmakta olan kolunu görünce, hep bir ağızdan,” elverir ki Oruç babamız sağ olsun, biz daha çok becceye hisarları zaptederiz” diyerek ve **hemen hemen** Oruç Reis’in karga tulumba ederek gemilerine döndüler. (s.136)
- Bir tanesini bilirim, kadından **hemen hemen** yarım okka pırlanta, zümrüt, yakut ve inci çıktı. (s.141-142)
- Fakat Avrupa hastalıklarına bağışıklık kazanmamış olan Kızılderililer bir taraftan İspanyolların getirdikleri hastalıklara, öte yandan İspanyollardan gördükleri kötü muameleye dayanamayarak **hemen hemen** hepsi de ölmüşlerdi. (s.152)
- Yamaçlar da **hemen hemen** tepelere kadar çırılçıplak. (s.154)
- İçleri **hemen hemen** boştu. (s.161)
- Don Gonsalez ile corregidor rahibe, **hemen hemen** ikisi de birden “Ah gidi kafir, hele bak etkili aşk sözleri söylemesini ne de iyi biliyorsun. (s.167)
- Don Gonsalez’e selam verdikten sonra, “Tutsakların **hemen hemen** hepsi rıhtıma getirilmiş bulunuyorlar, geri kalanı da yolda efendim” dedi. (s.168)
- Turgut’u görünce **hemen hemen** yere kadar eğilerek, “Senyor Dragut, ziyaretinizle bizleri gene şerefledirdiniz, bahtiyar ettiniz. (s.197)
- Barçanın kumandanı, rüzgâr ve deniz serpintisinden **hemen hemen** kör olmuş bir halde, “Bu deli herif, bu havada, aklına bizi çiğnemeyi mi koydu yoksa?” dedi. (s.203)
- **Hemen hemen** bütün ufku kaplıyordu. (s.210)
- Hatta reisler onun yaşayacağından **hemen hemen** umut kesmişlerdi. (s.220)

- Türk savaş safının arkasında yer alan gönüllü filosu ikiye ayrılarak, bir ucundan öteki ucuna kadar **hemen hemen** iki, iki buçuk mil tutan Türk cenahlarından ileri fırlamış ve kalyonlardan oluşan düşmanın ilk safının cenahlarına ateş savuşturdu. (s.263)
- Bunların **hemen hemen** hepsi de değil yalnızca yabancı kadınlara, fakat kendi karıları ve kızları aracılık etmişlerdi. (s.277)
- Aynı zamanda da İtalya ve İspanya kıyılarında ziyaret etmediği kent **hemen hemen** kalmamış gibiydi. (s.284)
- Napoli Kralı Alfonso Dragon’nu haçlılar ordusu komutanı Dük dö Burbon’un, Katolik Majeste Ferdinand’ın filosunun başarılı olmadığı yerde Turgut Reis, **hemen hemen** kurşun atmadan başarılı olmuştu. (s.291)
- **Hemen hemen** hepsinin de itiraf edilen ettikleri günah aynı. (s.298)
- Ben şimdiye kadar kendimden zayıf kuvvetlerle **hemen hemen** hiç karşılaşmadım. (s.304)
- Aradan **hemen hemen** beş yüzyıl geçtiği halde, bugüne bugün İtalya ve İspanya’da yaramaz çocukları korkutmak için, “Viene Dragutte, Turgut geliyor!” denilir. (s.306)

Niteleme

- Onlar ki saplı durdukları yerlerinde **yavaş yavaş** kopup çökmek aşıkıdırlar, yatak çarşaflarına ve kefenlerine varsın sıkı sıkı tutunsunlar. (s.10)
- Onlar ki saplı durdukları yerlerinde yavaş yavaş kopup çökmek aşıkıdırlar, yatak çarşaflarına ve kefenlerine varsın **sıkı sıkı** tutunsunlar. (s.10)
- Onlar **soluk soluk** ardınca ruhlarını tüketirlerken, biz bir kılıç çakışı, bir top aleviyle bir tek acı ve “Allah!” nidasıyla bir sıçrayışta gövdelerimizden fırlar kurtuluruz. (s.10)
- Sıralovaz’a gelince deniz salamurasında iyice pişmiş ihtiyar kurdu, yüzünden binbir kırılgıyla gülererek, köylülere, “**seke seke** ben geldim!” (s.12)
- O sırada annesiyle bir köşede yatmakta olan bir yaşındaki Turgutca adlı çocuğu uyanmış ve **acı acı** ağlamaya koyulmuştu.(s.12)

- Kaledeki şövalyeler kızdırmıştı eşekarısı yuvası gibi **vızır vızır** çalışıp bedenleri, burçları onarıyorlardı. (s.13)
- “Tahtabacak” yalın kılıcını **yavaş yavaş** kınına koyarken “bayraklarını indiriyor ve selam topunu atıyorlar. (s.14)
- Tahtabacak Amca da “Ne olacağını sen ben değil Allah bilir, fakat biz akşamları kör Ali ile dertleşirken onun nasıl kulak verdiği, gözlerinin nasıl **parıl parıl** parladığına dikkat etmedin mi? (s.16)
- Bizleri birbirimizden uzak olarak **ayrı ayrı** yerlere zincirlediler. (s.17)
- Zincirledikten birkaç gün sonra artık ölüm haline gelmiş, tükenmiş olan babamızı, “forsalık edemez” anlamına gelen “gastado” diyerek **diri diri** denize attılar. (s.17)
- Kazık, insanın ağırlığı ve çabalamasıyla **yavaş yavaş** giriyordu. (s.18)
- Onun da yüzünün nuru gökkuşağı gibi **yavaş yavaş** bulutların karanlığında sönüp gitti. (s.20)
- Günün birinde denizin sesi **yavaş yavaş** kulağıma gelmeye koyulmuştu. (s.20)
- İspanyollar yakaladılar mıydı onu hemen **yavaş yavaş** ateşte kızartırlar ve yalnızca yüreğini kemali afiyetle yerlermiş. (s.21)
- Aynı zamanda kürek lombozlarını açmaya ve topları **telaşlı telaşlı** doldurmaya başladılar. (s.22)
- Oturağın üzerindeki paçavralardan bir parça alarak dişlerimi **sıkı sıkı** kıstım. (s.23)
- Fena halde su yapıyordu ki, tulumbalarından çıkan sular bordalarından **şarıl şarıl** akıyordu. (s.24)
- Bir yana yatmış olan Santakaterina’nın tulumbaları suyu yeniyordu ki, punya delikleri **cılız cılız** şırıldıyordu. (s.26)
- İki gemi **zangır zangır** titiyorlar, gülleleri taraflarını delip deşiyorlardı. (s.27)
- Birdenbire kenetlenmiş, çıkıp, gürleyip durur ve **bulut bulut** duman salarken, kapkara zırhlara bürünmüş İspanyollar, kadırgamıza sükün etmeye başladılar, fakat kalabalık halinde hücum etmek kaygısıyla arkadakiler öndekileri itiyorlardı. (s.27)

- Gönünde **için için** yanan bir gitme özlemi, bir uzaklıklar nostaljisi uyandı. (s.30)
- Öğle sığağında **tembel tembel** geniş getirirlerken ağırlaşan zümrüt gözlerinin uykulu kara kirpikleri arasından ovayı süzüyorlardı. (s.30)
- Çocuk, adaların **uzun uzun** seyre dalmışken denizin açık mavinin üzerinden yol yolu koyu mavi ürpertiler süren sağanakların önünde küçük ve beyaz bir yelkenli, rüzgârın ta gözüne volta vurmaya başladı. (s.31)
- Çocuk, adaların uzun uzun seyre dalmışken denizin açık mavinin üzerinden **yol yolu** koyu mavi ürpertiler süren sağanakların önünde küçük ve beyaz bir yelkenli, rüzgârın ta gözüne volta vurmaya başladı. (s.31)
- Aynı zamanda “Fırtına var! Batıyoruz!” diye **avaz avaz** haykırmaya başlamışlar. (s.34)
- Emine bacı biraz hava ve güneş alsın diye Kör Ali’yi bileğinden tutmuş, **yavaş yavaş** dağa çıkartıyordu. (s.34)
- İşte bundan sonra hava iyi olup da Emine bacı, Kör Ali’yi dağ başı gezintisine çıkardığı zaman Ali, Turgutca’yı arar bulur ve ona **sevine sevine** İtalyanca ve İspanyolca dersler verirdi. (s.35)
- Fakat uzaktan uzağa **seyrek seyrek** gürleyen gök, birdenbire çok yakınlaşmış, İspanyol kalyonu mezarlıkta dinlenen bir selvi ağacı gibi üç mil açıklarında kararıyormuş, derken doğu tarafında denizin yüzünde bir kara çizgi görülmüş. (s.35)
- Fakat aradan çok geçmeden denizden esen rüzgâr, suları örten sisleri **tel tel** süzerek vadilere doldurdu. (s.36)
- İlk önceleri Latin yelkenleri hiç görülmezken, biraz sonra bir muammanın çözülüşü gibi **yavaş yavaş** ağarmaya başladılar. (s.36)
- Gemilerin topları güneşte **pırlıl pırlıl** parlıyordu Ne yazık ki, gemileri geçip gittiler. (s.36)
- O ana kadar **yoksul yoksul** ötmüş olan kavalının, anlatmak isteyip de bir türlü anlatamadığı şeylerin ne olduğunu Turgutca birdenbire anladı. (s.36-37)

- “Bize, yabancı gemi görürseniz sakın ha sataşmayınız, diye **sıkı sıkı** emirler verilmedi mi?” dedi. (s.42)
- Görmüyor musun, İspanyollar bir Türkü, bir Müslümanı yakalayınca, hemen zindana atıyorlar, orada onlara **çeşit çeşit** işkenceler ediyorlar... (s.42)
- Çocuk **derin derin** içini çekti. (s.44)
- İnekler samanları **yavaş yavaş** çiğneyip hohluyorlardı. (s.45)
- Yalı kıyısının zümrüt düzlüğü **yer yer** beyaz elbiseli levent kalabalığı ile noktalamıştı. (s.46)
- “Ne yapalım? Dünyamız böyle!” dedi ve içini **derin derin** çekti. (s.47)
- Onları **bol bol** barutla doldurmuş. (s.49)
- Kendime geldiğim zaman sağ kolum da parmaklarımın uçlarına kadar **acı acı** sızlıyordu. (s.50)
- Turgutca'nın gözleri **parıl parıl** yanıyordu. (s.53)
- **Sık sık** buluşup konuşuyorlardı. (s.53)
- Arşipel **saf saf** dalgalarını, uzak enginlerden getirerek, yeşil ve altın lüleler halinde koyup kumlarına yuvarlanıyordu. (s.53)
- Sanki deniz Hızır ve oruç Reis gibi Arşipellilere ait haberleri, kendi yurtlarının kıyılarına taşıyarak **yavaş yavaş** çekiyordu. (s.53)
- Murat **yavaş yavaş**, “Burasını böyle gördükçe bazen kendi kendime denize açılmasam da olur, diye düşünüyorum, eğer yeryüzünde cennet varsa herhalde burasıdır!” dedi. (s.54)
- Ali Reis suyu içip şهادet kelimesini getirdikten sonra, içini çekip **müsterih müsterih** hohladı, ak saçlı başı bir yana düştü ve çocuk yürekli savaşçı böyle dünyadan göçtü. (s.57)
- “Düş görüyordum da...” dedi ve uyuyormuş gibi **derin derin** nefes alarak az sonra gene uykusuna daldı. (s.58)
- Turgutca, “galiba **bol bol** su da yapıyor.” (s.59)

- Ona, on sekiz altın dukanın dokuzunu inek satın alması için bırakacağını, kılıçları ve piştovları İskenderiye’de satacağını, denizde belki de ganimet bulup eve döneceğini **yalvara yalvara** söyledi. (s.60)
- Turgutca’nın annesi hiç göz yummamış, ara sıra **yavaş yavaş** içini çekmişti. (s.62)
- Üzüncüle kalınlaşan bir sesle, “Oğlum! Oğlum!” diye **hıçkır hıçkır** ağladı. (s.62)
- Tuzlu rüzgârı, açık burun deliklerinden **derin derin** içine çekiyordu. (s.65)
- Turgutca, nöbetçi olmadığı zaman baştan kıça geziyor, her topu, her kaplama tahtasını, her iskarmozu **ayrı ayrı** muayene ediyordu. (s.65)
- Şövalye, her ne sebeple olursa olsun rahatsız edilmemesini **sıkı sıkı** tembih etmişti. (s.68)
- **Sinirli sinirli** şimdi kılıcının sapındaki sırmalı saçakları, sonra bıyık ve zimba sakalını çekiştirdi. (s.68)
- İçindeki deniz kurdu **yavaş yavaş** uyanıyordu. (s.69-70)
- Fakat rüzgârsız dalgaların üzerinde **ağır ağır** sallanıyordu (s.71)
- Turgutca top lambalarından dikkatle düşmana bakarak, elindeki kibriti **yavaş yavaş** topun falya çanağına yanaştırıyordu. (s.71)
- Kalkan sular bir an **uzun uzun** fişildayarak denize düşüyorlardı. (s.72)
- Rodoslu rüzgâr tarafından **yavaş yavaş** açığa sürülerek artık karatinden çıkmış, dalgaların arasında inip çıkmaya başlamıştı. (s.72)
- Burnu üst tarafından, yani Sıralovaz’la İstanköy arasındaki kanaldan şiddetle esen rüzgâr, gündüzün Gökova körfezinde toplanmış olan buğuları **bulut bulut** batıya sürüyordu. (s.72)
- Haritalarda tul ve arz hatları **sık sık** gösterilmişti. (s.75)
- Geceleri şehir varoşlarına çakallar ve köpekler uluyarak geliyorlar ve insan kafataslarını **kıtır kıtır** yiyorlardı. (s.76)
- Ben dayandım, fakat kardeşim çıldırdı, **bağıra bağıra** öldü. (s.76)
- Ondan sonra bana **başka başka** işkence aletleri tatbik ettiler. (s.76)

- İriyarı ve güçlü kuvvetli bir adam olan Escarmuccio'nun bu güzel kadının gelip de **sıcak sıcak** göğsüne sokuluşundan pek hoşlandı. (s.78)
- ‘Tahtakurusu olamaz, şilte yepyeni, çarşafkar kar gibi beyaz, **tiril tiril**’ dedim. (s.79)
- ‘Sen **bol bol** şarap ve elbiseyi getirirsen ben sana borcumu öderim’ dedi (s.79)
- Kanım tepemde **fırl fırl** dönüyordu. (s.79)
- “Şimdi de kurtulduk mu sanki? Kim bilir bu Türkler bizlere neler edecekler? Akaltak, madem ki kaçtın, beni de uyandırsaydın ya! Birlikte kaçardık” diye **ateşli ateşli** anlatıyordu. (s.80)
- Bunlar anlatılırken Maria, Escarmuccio'ya gövdesinin sıcaklığını iyice duyuracak suratla sokuluyor kulağına **sık sık** “Yalan söylüyor, yalan söylüyor, namusuma tecavüz edecekti, onun için muhakeme edildi” diye fısıldıyordu. (s.80)
- İpince yeni ay batı ufkuna **yavaş yavaş** batmıştı. (s.80)
- Gözleri kan çanağına dönmüş, elindeki kamanın ucundan omzuna kadar al kanlara belenmiş, babası tutmuş derviş gibi ortada **zıp zıp** hopluyordu. (s.81)
- Ertesi gün sabahleyin rüzgâr kuzeyden **mavi mavi** esmeye başladı. (s.82)
- Anunziata'nın yedek yelkenlerin bezi ile onarılan karavelanın donanımı güneşte **parıl parıl** parlıyordu. (s.82)
- Birkaç kere batıp çıktıktan sonra **ağır ağır** dibe gitti. (s.88)
- Annesi ona **bardak bardak** su vererek ölümden kurtardı... (s.88)
- Sonunda babasının, **başka başka** adalara koyduğu gözcüler, ganimet dolu kayıkların Kefalonya'ya gitmek üzere Malea burnuna yaklaştıklarını bildirdiler. (s.92)
- İki genç kumlara oturarak **kırmızı kırmızı** ışıldayan denize baktılar. (s.93)
- Bu duygu pencere kenarında asılı duran bir kemanın telleri arasında rüzgâr süzülürken, onların **uzun uzun** vıngıldamasına benziyordu. (s.93)
- Angeliki **derin derin** içini çekti. (s.93)
- Sanki göz bebekleri kadar iri gözyaşları, **salkım salkım** donşum stalaktik halinde tavanında sarkıyorlardı. (s.94)

- Rüzgâr da **katıla katıla** ağlarcasına esiyordu. (s.94)
- Angeliki fal taşları gibi açılmış gözlerle Hamdi'ye bakarken, **yavaş yavaş** delikanlının yüzü bir buğuymuş gibi belli belirsiz oldu... (s.94)
- “İkimizi kutsasın” dedi, fakat babasının **dik dik** bakmakta olduğunu görünce ona dönerek, “Sen bana istediğini yap, ama bu delikanlıya dokunma” diye uyardı. (s.94)
- Paho tabancasının namlusunu **yavaş yavaş** indirdi ve beline soktu. (s.95)
- Kızına **uzun uzun** baktı ve; “Ben bu genci kendisine kötülük etmek niyetiyle aramış değilim”. (s.95)
- Onun kolları büyük bir yılan gibi kızı **dolam dolam** sarıp sarkıyordu. (s.95)
- Tanıdıkları yüzlerine, onları tanımadan **uzun uzun** bakıyor, bakışı unutulmuş bir şeyi hatırlatmak istiyor ve onu arıyormuş gibi sağa sola kayıyordu. (s.95)
- Babası konuşunca onu hiç duymamışmış gibi gözlerini **yavaş yavaş** ondan ayırıp başka tarafa bakıyordu. (s.96)
- Bir hafta kadar gece gündüz göz yummadı ve bir gün, onları bir daha açmamak üzere **yavaş yavaş** kapadı. (s.96)
- Saçları arkasına doğru uçuyordu. **Yavaş yavaş** denize girdi. (s.98)
- Ondan **salkım salkım** yeşil ve al yosunlar sarkıyordu. (s.98)
- “Niye kesecekmişim? Başıma **dolam dolam** çörekler, üstüne de sarık sararım, yer bulursak gece çözer başına yastık yaparım” dedi. (s.100)
- Fenerler ve lombar ağızları da **kırmızı kırmızı** yanıyorlardı. (s.101)
- Fakat ne de olsa **için için** bir sızısı vardı. (s.102)
- Musa onun yabancı bir yerde, bunca erkeğin arasında yapayalnız kaldıktan başka, bir de (uğrunda bunca fedakarlığı **sevine sevine** göze alan) bu kızın, üstelik kendisinden korkmakta olduğunu görünce yüreği merhamet ve acı ile paralanır gibi oldu. (s.102)
- Ötede yoranlı Nuh'la güvercinlikli Nimet yan yana bağdaş kurmuşlar, **yavaş yavaş** konuşuyorlardı. (s.102)
- Daha uyumamış olan birkaç kişi bağdaş kurmuşlar uyuyanları rahatsız etmemek için **yavaş yavaş** konuşuyorlardı. (s.104)

- Artık yabancı gemi durgun sular üzerinde şekerleme kestiriyormuş gibi **tembel tembel** yüzüyordu. (s.106)
- Amacı perkendeye hemen saldırmak değil, fakat kendi yolunda devam ediyormuş gibi küreklerle **aheste aheste** ilerlemek, tam yanından geçerken dönüp ona saldırmaktı. (s.106)
- “Sanki biz savaşıla ilişigimiz yokmuş gibi **uysal uysal** hareket etmesini biliriz de öyle davranmasını bilmez mi?” dedi ve emirlerini usul usul vermekte devam etti. (s.106)
- “Sanki biz savaşıla ilişigimiz yokmuş gibi uysal uysal hareket etmesini biliriz de öyle davranmasını bilmez mi?” dedi ve emirlerini **usul usul** vermekte devam etti. (s.106)
- Gemi yapılırken Turgutca bu gibi olasılıkları göz önünde tutarak kaburgalarını **sık sık** yapıştırmıştı. (s.107)
- Bütün adalar yeni baştan **gümbür gümbür** gürlediler. (s.107)
- **Adım adım** geliyordu, fakat sırt göstermiyordu. (s.109)
- Tepemizdeki **çeşit çeşit** Frenklerde bunların hepsi de bol bol var. (s.114)
- Tepemizdeki **çeşit çeşit** Frenklerde bunların hepsi de **bol bol** var. (s.114)
- Turgut Reist’in seksen iki yaşına kadar komuta etmiş olduğu **çeşit çeşit** filolarda ve gemilerde bir tek isyan olsun çıkmadı. (s.117)
- Adam zincir kemiğine, iliğine kadar sıkıldık! O adam benim anladığım adamsa, payını ya **gizli gizli** Sarı Hamdi’ye harcayacak, ya da kürekçilere dağıtacak. (s.119)
- Korsanlar dal kılıç düşmanın ortasına atlayarak kargaşalığı **kat kat** çoğalttılar. (s.122)
- Bundan dolayı kadırgaların içinde **çeşit çeşit** dillerden bağırılıp çağırılıyordu. (s.128)
- Bundan sonra hayatının çoğunun Batı Akdeniz’de geçeceğini, bir ön duyguyla sezdiği için mi ne, hüzünlü gözlerle doğuya doğru **uzun uzun** bakıyordu. (s.133)
- İstanbul’dakiler İznik, Adapazarı ve Sapanca ormanlarından gemi yapacak keresteyi **bol bol** buluyorlar. (s.135)

- Fakat bu işi yaparken Kara Süleyman'ın renginin kireç olduğunu, alında boncuklanan soğuk terlerin, burnundan **şıpır şıpır** damladığını gören Oruç Reis ona “Sen çok sıkıntı çekiyorsun. (s.136)
- Turgutca'nın yüreğinde yer eden şey, onun boyu, posu, endamı, upuzun kara saçları değil, fakat gözünün önünde uzanmakta olan iki şehit kardeşine gözleri değince, sanki “Ne haksız dünyaymış bu!” diye **acı acı** çığlıklar salan o bakışıydı (s.138)
- Büyük kardeşinin insanı **kolay kolay** beğenmediğini, hatta övmediğini biliyordu. (s.139)
- Limanda **boy boy**, çeşit çeşit gemiler var. (s.140)
- Limanda boy boy, **çeşit çeşit** gemiler var. (s.140)
- Kılıçların şakırtısı, lağımların patlaması, sağında solunda insanların vurulup düşmesi sıradan küçük çobanken Sıralovaz Dağlarında **dalgın dalgın** kaval çalıyormuş gibi, yüzü hiçbir heyecan göstermezdi. (s.140)
- Bunlar gemilerin hızı ile arkaya doğru **pırl pırl** yapraklanıyordu. (s.145)
- Turgut Reis binmiş olduğu kalitasının kış kasarasında kıyıyı **uzun uzun** süzüyordu. (s.146)
- İki kalita ve üç perkende **yavaş yavaş** kürekle ilerliyorlardı. (s.147)
- Hafif bir kıyı rüzgârı **sağanak sağanak** yelpazeleniyor, karalarındaki yaban çalılıklarının acımtırak kokularını getiriyordu. (s.147)
- O türkü beyninde **acı acı** çınılıyordu. (s.149)
- Kara saçlarının **mavi mavi** çakışı tutuşan bakışlarına karışarak insanı çeken bir girdap teşkil ediyordu. (s.149)
- **Kara kara** çakan gözleri cehenneme gülümserken, gönül gözleri kurtuluş ve cenneti görüyor gibi oluyordu. (s.151)
- İspanya dağlarındaki çakallar ürkerek **uzun uzun** uludular, kartallar da havaya kalktı. (s.151)
- Turgut Reis emirlerini **kısa kısa** veriyordu. (s.152)

- Onu dinleyenler, onun şiddetli ruh akışkanlığına uğramış oldukları için mi ne, yirmi beş çift göz, sevinçle **alev alev** parlıyordu. (s.159)
- O kadar ki, aradan çok geçmeden ikişer, üçer olarak bir aşağı bir yukarı güverteyi tepenler olsun, aşağıda bağdaş kurup halka teşkil edenler olsun, **başka başka** şeylerden konuşuyor idiyse de, özet olarak birbirine söyledikleri ya da bildirmek istedikleri şey şuydu: “Büyük olayların öncesindeyiz.” (s.160)
- Rahibe, “Yalan söylüyorsan, seni **diri diri** yakıtacağım. (s.164)
- Ah senyor corregidor! Şu işler! İnsanın oturup da **rahat rahat** bir bardak şarap içmesini devrimiz çok görür. (s.165)
- Öteki, **gevrek gevrek** güldü, “Uzun etme! Hem Müslüman dişiler insandan ve kadından sayılmazlar. (s.166)
- Süvarinin biri, ezberlenmiş olan biri dersi okuyormuş gibi **hızlı hızlı** “Efendim bu sabah saat ona doğru kırmızı zemin üzerinde bir kuru kafa ve onun altında kılıç tutan bir kol resmi taşıyan bir bayrağı çekmiş olan kocaman düşman gemisi Villajoyosa kentini topa tuttu. (s.167)
- Corregidor **sarhoş sarhoş** güldü, “Yüksek bir şeref doğrusu!” dedi. (s.167)
- Birkaç kişi, pencerelerden dışarıya bakarken birbirine, “Plaza komutanı kente dağılmış sarhoş askerlerini öyle boru ile davulla **kolay kolay** başına toplayamaz. (s.168)
- İhanet! İhanet- Don Gonsalez’e **sendeleye sendeleye** ayağa kalktı. (s.168)
- Alçak bir casus! Getirdiğin müjde bu muydu? Hani ya kılıcım? Galilerim yanıyor’ Öldürün şu herifi!” diye **avaz avaz** haykırıyordu. (s.168)
- Yerde **şangır şangır** söndü. (s.169)
- Hızla değişen **çesit çesit** tavırlarla savunmaya ya da saldırıya, çabalanıyordu. (s.170)
- Gemileri **kıçın kıçın** giderek rıhtımdan yavaş yavaş ayrılıyorlardı. (s.170)
- Gemileri **kıçın kıçın** giderek rıhtımdan **yavaş yavaş** ayrılıyorlardı. (s.170)
- Bu delikanlı odaya getirildiği zaman korkudan beti benzi atmış, tirtir titiriyor ve alnından **boncuk boncuk** terler akıyordu. (s.173)

- Birdenbire bir çocuk gibi **hıçkıra hıçkıra** ağlamaya başladı. (s.173)
- “Bu işte son söz, elbette reisimiz Turgut Reis’e aittir” dedi ve içini **derin derin** çekti. (s.175)
- Ah ne olurdu, ufukta bir tanesi gözüküverseydi? Dövüşmek için kanı **sıcak sıcak** kabarırdı, gönlünü kabzasından fırlayan kılıcı gibi acının içinden azat ederdi. (s.175-176)
- Genç kanıyla atan damarları, orsada yapraklanan flok yelkeni gibi **güm güm** atarak kızın oturmakta olduğu kamaranın kapısına vardı. (s.176)
- Sarı Hamdi ile kız, yani Hamra, birkaç saniye diyeceklerini bilmeyerek, birbirine **garip garip** baktılar. (s.179)
- Öteki **hazin hazin** gülümsedi. (s.179)
- Ötekilerin yüklerine **serin serin** su serpilmiş oldu. (s.180)
- Alev ayaklarından yukarıyı, o kuru kemik bacaklarını yalarken, amma da **acı acı** bağırdıydı. (s.181)
- Sırtına vurulan tekmeler, göğsünü **güm güm** öttürüyor, vurdukları tokatlarla yere çarpılan ıslak çamarı gibi şaklıyordu. (s.181)
- Eriyen yağları ise **cazır cazır** yanıyordu. (s.181)
- Ben onlara, iş bana aitse sizi **gani gani** izin, hiç durmayın, varın evlenin dedim. (s.185)
- Turgut Reis’ten başka kim olsa yelkenleri mayna eder ve liman ağzının o rüzgârda oluşturduğu pek tehlikeli geçitten **yavaş yavaş** küreklerle geçirdi. (s.184)
- O kara maskenin ardından gözleri ispiro alevi gibi **mavi mavi** yanıyordu. (s.181)
- Gümrükler müdürü, hiç söz söylememiş, fakat **sık sık** Hamra’ya bakmıştı. (s.194)
- Onun fikrinde, kıza saldırmamalı fakat onu **yavaş yavaş** yola getirmeliydi. (s.189)
- Arşivek, “Hay hay! Sevil’de kadınların o **mini mini** iskarpinlerinin arasında yukarı aşağı koşan kuşları bilirsiniz değil mi? Hani ya kimyon renkli tüylerden tepeleri vardır. (s.191)

- Yoksa bana mı öyle geliyor? Diye yüreğini göğsünü **güm güm** yumruklamıştı. (s.188)
- Arşivek, kıza **çapkın çapkın** gülümseyerek, “Sana altın bir haç vermişim. (s.194)
- **Yavaş yavaş** yerinden kalktı, sandığı Hamra’ya taşıtıp, kamarasındaki yatağına, yastığının altına koydurdu. (s.195)
- Gemi **yavaş yavaş** dikildi. (s.202)
- Marangozlar, **sık sık** yapılan çatışmalar, rampalar dolayısıyla bunları düzeltmeye yetişemiyorlardı. (s.201)
- Kız cevap vermedi, o da **üzgün üzgün** buluta bakıyordu. (s.199)
- Silkindi, titredi ve gözleri faltaşı gibi açık gerile kaldı, ayakta beklemekte olan beş tutsağın en genci (daha henüz on beş, on altı yaşında bir çocuk) **hıçkır hıçkır** ağlamaya başladı. (s.205-206)
- Kuzey Afrika’daki korsanlardan yalnız Avrupa hükümetleri değil, hatta Tunus hükümeti de korkmaya ve bunları gelip köklendikleri yerlerden nasıl sökeceğini **derin derin** düşünmeye başlamıştı. (s.207)
- Turgut Reis, o akşam arkadaşlarına “Sözüm ona savaştık, peşlerinden **koşa koşa** yoruldum. (s.210)
- **Sürü sürü** insanların refahlarını sağlamak gerek. (s.213)
- **Yeni yeni** yerler keşfedelim. (s.214)
- Tlemsen’den gelen haberlere göre Tunus’tan Tenez’e kadar olan memleketlerin Türklerin egemenliği altına girdiği gören Arap hükümdarları, yeni doğan devletin her tarafa kol salacağından kuşkuluyorlar ve bundan dolayı hepsi de **taraf taraf** Türklerin aleyhine İspanyollarla birleşiyorlardı. (s.214)
- Bazen ayakları ayak bileklerine kadar daha **taze taze** tüten, ya da pıhtılaşmış olan kanlara batıyordu. (s.217)
- Hurmanın tepesinde **kırmızı kırmızı** yemişler sarkıyordu. (s.219)
- Hurma ağacının üzerinde kanat, gaga ve pençelerle kavga ederlerken, hurmaları **patır patır** yere döküyorlardı. (s.219)

- Uyandığı zaman yıldızları **parıl parıl** parlıyordu. (s.219)
- Selime, yaraları için Turgutca'ya **kutu kutu** merhemler vermişti. (s.220)
- Hızır Reis, Cezayir halkını başına toplamış **dobra dobra**, “işte karadan ve denizden düşman geliyor. (s.221)
- Düşmanın savaş hattı **parça parça** edildikten sonra boğazlaşma başladı ve biraz sonra düşmanın diz bağları çözülmeye başlamıştı. (s.223)
- Arkadaşından ayrılışını daha da **acı acı** duyuyordu. (s.227)
- Onlar rüzgârsız havada **iri iri** soluganlar arasında beşiklenen ay ışığı gibiydi, yarı sessizlik, yarı ateşli. (s.227)
- O gün sular o kadar sakindi ki, Messina kenti ve ona hâkim olan (ormanlar, tarlalar ve kayalıklarla **yama yama** renkler gösteren) dağlar, sanki bir aynaya yansıyorlardı. (s.231)
- Kontes bunları düşünürken kapı (nazikane değil) **gümbür gümbür** çalındı. (s.233)
- Korsanlar üç kapıdan girdiler ve bütün güvenlik tedbirlerini alarak dar sokaklardan **yavaş yavaş** kent meydanına doğru yol aldılar. (s.235)
- Yıldızlar, **yavaş yavaş** yükselen on beş günlük koskocaman bir ayın ışığında eridiler. (s.235)
- Karısını okşadı ve onun dudaklarından heyecanla **kesik kesik** çıkan sözleri can kulağı ile dinledi. (s.236)
- Lamba ışığı adamın yuvalarından uğramış olan gözlerini ve alnında **boncuk boncuk** toplanan terleri aydınlatıyordu. (s.236)
- Bu derin inilti, aşağıdaki meydanda toplanan kalabalığın **ağır ağır** yüreklerine iniyordu. (s.238)
- Bunun neticesinde, Hristiyan filolarında **sık sık** salgın hastalıklar baş gösterdiği halde, resmi donanmada olsun, ya da korsan donanmasına mensup Türk gemilerinde olsun hiç hastalık baş göstermiyordu. (s.243)

- Baskın o kadar beklenmedik ve şiddetli olmuştu ki, bir sene önce İspanyolların Tunus seferinde elde ettikleri esirler, sanki düşman yüzlerce mil uzaktaymış gibi **rahat rahat** satılırken, birden bire ortaya korsanlar çıkıvermişti. (s.244)
- Bindiği kadırgada silah arkadaşları kolları küpeşte (ve hep aynı duygunun tesiri altında olarak), gözleri de okyanus ufuklarında **yavaş yavaş** konuşuyorlardı. (s.245)
- İşte bundan dolayı sokak sokak tellallar gezdirerek, halkı gece rahat ettiği için özür dilediğini, fakat kendilerini görmek özleyişine dayanamayarak gece geldiğini, kent kuşatılmış ve evler gözetim altında olduğu için herkesin hiç korkmadan **mışıl mışıl** uyumakta devam etmelerini, görülecek hesap varsa, onun gündüz gözüyle rahat rahat görülebilmesi için çok zaman olduğunu, kim evinden çıkarsa onun, piştov kurşunu kılığında cinler tarafından çarpılması tehlikesi olduğunu ilan ettirdi. (s.247)
- İşte bundan dolayı sokak sokak tellallar gezdirerek, halkı gece rahat ettiği için özür dilediğini, fakat kendilerini görmek özleyişine dayanamayarak gece geldiğini, kent kuşatılmış ve evler gözetim altında olduğu için herkesin hiç korkmadan mışıl mışıl uyumakta devam etmelerini, görülecek hesap varsa, onun gündüz gözüyle **rahat rahat** görülebilmesi için çok zaman olduğunu, kim evinden çıkarsa onun, piştov kurşunu kılığında cinler tarafından çarpılması tehlikesi olduğunu ilan ettirdi. (s.247)
- Başka bir çiftin erkeği, “Boyuna kulağıma **zır zır** da zır zır, evlenemezsin, papaz olacaksın, derler. (s.248)
- Başka bir çiftin erkeği, “Boyuna kulağıma zır zır da **zır zır**, evlenemezsin, papaz olacaksın, derler. (s.248)
- Annemden emdiğim sütü burnumdan **fitil fitil** burnumdan getirdin. (s.248)
- İlk önce canlarına kıyanlara özgü olan çığlıklar, başına sırtına yumruklar indikçe, çocuğun acısı bir canlılıkla tiz çığlıkları **yavaş yavaş** bitkin bir inilti halini alırdı. (s.249)
- Ardından, sanki gök yarıldı ve yukarıdan görkemli çağlayanlarla birlikte **iri iri** dolu taneleri boşaldı. (s.251)
- Yalnız iri yarı soluganlar karanlıkların içinden zıngıldaıyıp geliyorlar ve **sendeleye sendeleye** karanlıklarda kayboluyorlardı. (s.251)
- Yıldızlar yıkanmışlar gibi **berrak berrak** parıldıyorlardı. (s.251)

- Her gün kasabanın yanındaki uçuruma **ağır ağır** adımlarla (solgun yanaklar ve yağı tükenen kandil gibi yavaş yavaş sönen bakışlarla) çıkar, ufukları uzun uzun arar, ortada bir yelken görmez, vahşi bir ümitsizlikle elini alnının üzerinden geçirirdi. (s.251)
- Serseriler, külhanbeyleri **cayır cayır** toplatılıyordu. (s.255)
- Kendisi donanma ile **yavaş yavaş** arkadan geliyordu. (s.256)
- Donanma **aheste aheste** Kalamata'ya uğrayarak oradan su aldı, sonra kuzeye doğru ilerledi. (s.257)
- Gemi başlarının kabartmaları ve altınları güneşte **pırlıl pırlıl** parlıyor, kürekler fişildiyor prualarda köpükten beyaz bıyıklar meydana geliyordu. (s.261)
- Haçlı filo **çeşit çeşit** teknelerden oluştuğu için üç sıra borda nizamı aldı. (s.261)
- Onların eteklerinde deniz mavi ve berrak, **usul usul** fisıldamaktaydı. (s.263)
- O beş gemiye **uzun uzun** baktı. (s.268)
- Turgut Reis'in kalitası her taraftan sıkıştırıldıktan başka, **yavaş yavaş** koyun dibine kadar itiliyordu. (s.274)
- Turgut Reis'in, forsalar arasına forsa olarak zincirlenmesini **avaz avaz** bağırarak emretti. (s.276)
- Turgut Reis ne istifini, ne terbiye ve nezaketini, ne neşe ve zerafetini bozmadan, ona **güle güle**, "Ne yapalım? Talihin bir latifesi!" diye cevap verdi ve artık kürekten iyice nasırlaşmış avuçlarıyla küreği çekmeye devam etti. (s.279)
- Bu haberi duyanın sevinçten etekleri zil çalıyor, gırtlığı da "Turgut geliyor!" diye **bangır bangır** bağırıyordu. (s.283)
- Ona Süleyman'ımız Belkıs'larını **sık sık** yeniler ve saray macuncularına her gün daha kuvvetli macunlar yapmalarını emrederdi. (s.286)
- Kendisi boyuna yeni cariyeler satın alır ve **yeni yeni** türküler söyletirdi. (s.286)
- Koca reisin dudaklarından söz değil, her halkası bir dukattan yapılma bir zincir çıkıyordu da İbrahim Berat'ın varlığını **tatlı tatlı** sarıyordu. (s.290)

- Deve dizileri, iplerini kopararak başlarını alıp dağıldılar, çevredeki dağların çakalları **acı acı** uludu. (s.294)
- Karaya sandallarla **harıl harıl** asker çıkarıldı. (s.295)
- Kale süvarileri kendilerinden **kat kat** üstün kuvvetlerle çarpışıyorlardı. (s.296)
- Fakat işin garibi şu ki, neredeyse günahı işlemeden bu duaların beşer binini **peşin peşin** okuyacaklar, sonra da günahın kefareti biz önceden ödedik, gelsin bakalım günah, deyip çıkacaklar. (s.298)
- Şarlken, Mehdiye'deki durumu öğrenince, sinirlenmiş “Yahu bu herif, buradan **posta posta** gönderdiğimiz kuvvetlerin hepsini eritecek mi?” diye bağırıyordu. (s.300)
- Artık **yavaş yavaş**, karşı karşı geriliyorlardı. (s.301)
- Artık yavaş yavaş, **karşı karşı** geriliyorlardı. (s.301)
- Barutu piştov ve arkebüze **azar azar** koyup teker teker öldüreceklerine, düşmanları başlarına toplayıp, toptan olarak uçmaktı. (s.302)
- Gene ta uzaklarda çakallar, yarı emzikte feryat eden çocukların yakınmalarına ve yarı köpek uluyuşlarına benzeyen hazin ve matemengiz bağırıışlarıyla **uzun uzun** ağladılar. (s.303)
- Dorya, parmağını **yavaş yavaş** ateşe yanaştırırken, parmak ucu yanınca çarçabuk elini çeken bir adama benzedi; hemen geri çekildi. (s.306)
- Göz yumamıyor, yatakta **fırl fırl** dönüyordu. (s.307)
- Dorya **şaşkın şaşkın** çevresine bakınırken ta tepeden Dorya ile alay edermiş gibi duran Turgut Reis'in boş çadırını gördü. (s.308)
- Fakat yanlarında durmakta olan kaptan, bu gemilere **tuhaf tuhaf** bakıyor ve gözlerini hiç onlardan ayırmıyordu. (s.309)
- Turgut Reis Cirbe Adasını **karış karış** biliyordu. (s.309)
- Gemilerin denize vardıklarının gecesi **püfür püfür** esen bir gece rüzgarıyla yelkenler açıldı. (s.310)
- Yine de herifler bu muameleye **kat kat** müstehaktılar. (s.316)
- Fakat kendisine böylece **tekrar tekrar** söz verilmişti. (s.317)

- **Başka başka** ırklar, ulus ve dillerden olan şövalyeler, Malta’da toplanarak Malta’yı bir babil kulesine çevirmişdi. (s.325)
- Geceleyin Strumbuli Yanardağı, denizin üzerinde **kara kara** sürüklenen gemi leşlerini aydınlatıyordu. (s.326)

Abartma

- Küreği bırakıp çocukmuşum gibi **hüngür hüngür** ağladım. (s.25)
- Göklere meydan okuyan koca bir tepe öteki dağların küfürlerine fena halde kızdı ki, altındakileri bir şimşekle **cayır cayır** yaktı. (s.31)
- Dağların hepsi **zangır zangır** titreyerek algılandılar. (s.31)
- Ne bileyim, tırnaklarını söküyorlar, açlıktan ölecek hale getiriyorlar, forsa küreğe zincirliyorlar, ya da fe-da-auto diye **cayır cayır** yakıyorlar? (s.42)
- Ama işte bu sabah ciğerleri **cayır cayır** sökülüyor, ne kadar uğraşsa gözyaşlarını bir türlü tutamıyordu. (s.62)
- Topçu **hüngür hüngür** ağlayarak Turgutca’yı alından öptü. (s.72)
- İhtiyar ak sakallarını genç reisin göğsüne dayayıp **hüngür hüngür** ağlayarak; “Oğlum, kadırgalara sabah erkenden rastgeldik.” (s.130)
- İspanyol hükümeti onları zorla Hıristiyan etmek için ateşe **cayır cayır** yakıyor, kesiyor ve namuslarına tecavüz ediyordu. (s.137)
- “Biliniz ki, gelmekte geciktiğiniz her gün yüzlerce dindaşınız Engizisyon mahkemeleri tarafından **cayır cayır** yakılmakta, asılıp kesilmekte ve ırzlarına tecavüz edilmektedir” dedi. (s.144)
- Fakat İspanyollar tarafından **cayır cayır** yakılan ihtiyar anam ve iki ablamın öcünü almadıkça ben dünya evine giremem. (s.179)
- Haça tükürdü diyerek direğe dimdik bağladılar ve gözlerimin önünde **cayır cayır** yaktılar. (s.181)
- Eğer olmazsa onu gözlerinin önünde **cayır cayır** yaktıracaktı. (s.190)
- Sen bir sürü masum insanları **cayır cayır** yaktın! Onları ne için yaktın?” dedi. (s.197)

- **Kantar kantar** kalafa pamuğu, çifti, donyağı vardı. (s.271)
- Oğlu, ateşte kıpkızıl olmuş bir demirle babasının gözlerini **cayır cayır** yakar, yani mil çeker. (s.287)

Süreklilik

- “Ne hal olacağız böyle?” diye **söylene söylene** çıkıp gitmişti. (s.9)
- Veli ile çoban Murat bir ağızdan “Vazgeçme be Hüsam Amca, böyle **diye diye** oğlanı ayartacaksın” dediler. (s.20)
- Arada sırada **durup durup** çocuğa, “Ülen sen galiba bunları ananın karnında belledin!” diyordu. (s.32)
- Ne ise fırtına, bora ve kasırgalarla **uğraşa uğraşa** Mora sularına vardık. (s.38)
- Tugutca’nın anası oğlunu, **ağlaya ağlaya** bağrına basıyordu. (s.56)
- **Durup durup** yaka silkiyor ve “şu Rodos korsanlarından bıktım usandım. (s.60)
- Onları suları **köpürte köpürte** çekiyordu. (s.66)
- Şövalye dişlerinin arasından küfür **ede ede** yukarıya çıktı ve iki tayfanın dürbünlerle direk uçlarına çıkmalarını emretti. (s.68)
- Kız konuşmaya başladı ve yanakları **kızara kızara** saf bir Jonia şivesiyle (gözleri, sözlerinden çok daha fazlasını anlatıyordu ya) onun pek yorgun olduğunu, konuşmamasını, fakat bir şeyler yemesini söyledi. (s.91)
- Kız her gün mağarayı ziyaret **ede ede** aradan bir ay geçti. (s.92)
- Şimdi de beni öldürmeyerek **gelip gelip** kamçılamiş olduğu bana bir lütuf diye sunmaya kalkışıyorsun. (s.110)
- Bir damlaydı bu, fakat durgun ve bir havuzun ortasına düşen bir damlanın etrafa halkalar **yaya yaya** kenarlara kadar tesir etmesi gibi, sempati de bir bakış, bir söz ve bir iç çekişiyle adamdan adama geçerek bütün koğuşa yayıldı. (s.118)
- Denizde komutan ve subaylara, “baba” diye hitap edildiği halde, üçü de Turgutca’nın dedesi olacak yaşta oldukları için, ona **kızara kızara**; “Reis baba evladımız, biz Selanik’ten, menteşe ilinin Gökova iskelesine buğday götürmekteyiz. (s.120)

- Turgutca kadırgada idi ve yanında Saraylat Salih Ağa'nın oğlu Hamza ve gemiye alınması için **ağlaya ağlaya** yalvarmış ve alınmayacağını anlayınca bayılmış olan on bir yaşlarında bir çocuk, Uluç Ali vardı. (s.133)
- Oruç Reis'le kardeşi Hızır Reis, donanmalarını düşmandan zaptettikleri gemilerle **artıra artıra**, kırk gemilik bir filo edinmişlerdi. (s.134)
- İlk kolunun tamamen iyileşmesi için, ikincisi de ben burada, karada **otura otura** neredeyse hamladım. (s.139)
- İkisi **konusa konuşa** uzaklaştılar. (s.145)
- Genç kadının salınışı ve **kırta kırta** belini büküşü, bütün gövdesinin yilankavilere kayıp dolanışı, seyircileri tahrik ediyordu. (s.150)
- Bu dansı oynayanlar, alevden çıkan dumanı, **oynaya oynaya** gövdelerini çevresine dolandırıyorlardı. (s.151)
- **Yüze yüze** karaya vardım. (s.164)
- İhtiyar anama tekme **ata ata** diz çöktürdüler. (s.180)
- En küçük ablam da **kıvrana kıvrana** yandı. (s.181)
- Onu da, başına, böğrüne **vura vura** ve yaralıya yaralıya diz çöktürmeye çalıştılar. (s.181)
- Onu da, başına, böğrüne vura vura ve **yaralıya yaralıya** diz çöktürmeye çalıştılar. (s.181)
- İkisi de göğüslerini **kabarta kabarta** içeri girdiler. (s.198)
- Topaçlar gibi **döne döne** yetişen sağanaklar, denizden emdikleri suları paçavralar gibi savuruyorlar, körleyerek geliyorlar, hazin uluyuşlarla birbiri ardında gidiyorlardı. (s.202)
- Kale savunmacıları kendi askerlerinin kaçıp gelmekte ve arkalarından kahkahalar **sala sala** korsanların gelmekte olduğunu görünce, kalede kalmaktan korkmuşlar, onlar da batıya doğru firar yolunu tutmuşlardı. (s.222)
- Evet, bu dakikada belki Selime boşlukları **yoklaya yoklaya** kendisine doğru geliyordu. (s.228)

- Her yıldızı senin fenerin sanarak, doğan yıldızları **gözleye gözleye** şafağı bulurum. (s.229)
- Bütün gemiler kanatlarını silkiiler ve dalgadan dalgaya **seke seke** güney yolunu tuttular. (s.241)
- Kervan'da Barbaros'un çattığı engeli duyan Hasan, **katıla katıla** gülüyordu. (s.241)
- Çocuk ellerini denize sokuyor, sevincinden **katıla katıla** gülüyordu. (s.249)
- Topla **döve döve** batırdılar. İçinden kurtulanlar hakaretle idam edildiler. (s.253)
- Toplarını şaşmaz bir nişancılıkla **doldurup dolurup** boşalttı. (s.264)
- **Koşa koşa** gidiyorlar ve yatağanlarını topların ağızlarına sokuyorlardı. (s.269)
- Son sefer başmacuncu, o rastıklı gözlerini **süze süze** ve dudaklarını en saygılı gülümsemeyle büze büze, içi ateş renginde bir macunla dolu koca bir kavanozu sultana "Efendim, size afiyet bal olsun" diye sununca, Turgut Reis'i düşünmekte olsan sultan, "Onu sen ye!" diye kavanozu itip kırmıştı. (s.286)
- Son sefer başmacuncu, o rastıklı gözlerini süze süze ve dudaklarını en saygılı gülümsemeyle **büze büze**, içi ateş renginde bir macunla dolu koca bir kavanozu sultana "Efendim, size afiyet bal olsun" diye sununca, Turgut Reis'i düşünmekte olsan sultan, "Onu sen ye!" diye kavanozu itip kırmıştı. (s.286)
- Kale süvarileri kılıç **şakırdata şakırdata** sırt dönmeden kaleye çekildiler. (s.296)
- Don Ciyustino, ak sakalını **sıvazlaya sıvazlaya** Fra Benedetto'ya, "Ah bilmezsin kardeşim Benedetto!.." (s.298)
- Artık diri kalan beş on korsan, **gerileye gerileye** cephaneliğe yaklaşıyorlardı. (s.302)
- Daha şehit olmamış birkaç korsan, **gerileye gerileye** cephaneliğin bulunduğu yere vardılar. (s.302)
- Paşa savunakları süzdükten sonra öfkesinden gözlerinin akını **devire devire** reise dönerek; "Zaptı kolay dediğin kale bu mudur?" diye gürledi. (s.315)

- Turgut Reis hep en arkadaki kadırgaya ya da kadırgalara **saldıra saldıra** filoyu ağza alınan bir şeker gibi eritiyordu. (s.322)

Küçümseme

- Zaten ellerine orada **topu topu** dokuz baş dişi geçmişti. (s.172)

3.4.5. Deniz Gurbetçileri

Güçlendirme

- Süngerci kaptanı Ateşoğlu Murat Reis ve dalgıç arkadaşları **takım taklavatlarıyla** yüklü olarak limana yürüyorlardı. (s.12)
- Acaba ara sıra çakan kara gözlerle, çiçekli ve rüzgârlı pencerelerle mandalin esintileri ve darbuka sesleriyle süslenen o yurt yollarında **sağ salim** dönüp bir daha yürüyecekler miydi uzaklaşan denizciler? (s.13)
- Ama bu kadar erkekçe **zart zurttan** sonra kapıdan çıkarken dönüp bakamadım, gözlerimin ıslak olduğunu görecektlerdi. (s.13-14)
- Nuri Kaptan **toz topraktan** kalkmış. Kaptanın çok fenasına gitmiş bu. (s.17)
- Karmakarışık bir yıldız kalabalığı **itişe kakışa** kaçıyorlardı batı laciverdine. (s.18)
- Yalnız, Selim Dede'nin dersini çaldığı kız yok mu, o işte derini **aramış taramış**, bulamayınca da öteki foklara -onu da beraberlerinde alsınlar diye- yalvarıp yakarmış, ama foklar kulak asmamışlar. (s.22)
- Yalnız, Selim Dede'nin dersini çaldığı kız yok mu, o işte derini aramış taramış, bulamayınca da öteki foklara -onu da beraberlerinde alsınlar diye- **yalvarıp yakarmış**, ama foklar kulak asmamışlar. (s.22)
- Ona 'Yahu Selim aklını başına topla, ben deniz kızı değilim, **anı sanıyla** Kızıl İraz'ım derdim. (s.24)
- İşte denizlerden dönünce bana **abuk sabuk** konuşurdu uzun boylu. (s.24)
- Bana böyle uzun uzun **abuk sabuk** şeyler anlatırdı. (s.24)
- **Abuk sabuktu** söyledikleri ama çok hoşuma giderdi. (s.24)
- Tanımadığı bir adanın kıyısına **zar zor** ulaşmış. (s.25)
- Koca koca renk parçaları bir ateş uçurumunun içine **paldır küldür** devrildi. (s.37)

- Gün görmüş kadının gözleri çaka çaka ak saçları da rüzgârda savrula savrula alev kesilişini görünce yedi-sekiz çağındaki çocuk da tutuşur, kasırğa gibi esen insan öfkesinin hızına kapılarak, o da **söver sayar**, eline geçirdiği taşları dalgalara savururdu. (s.43)
- Aliş **yırtık pırtık** fukara üstü başında kaptanın bir acayıplık gördüğünü sanarak, hiç de hoşlanmadığı o bakışlardan acele uzaklaşıyordu. (s.46)
- Bir başka gün, Hırsız Selim -onun hiç **farta furtası** yoktu- çarşının ta ortasında Karakulak'a açık açık, "Rodanza budalası herif!" diye bağırmıştı. (s.46)
- Ateşoğlu'nun Karakulak'a, kökü eskilerde olan **zehir zemberek** bir kini var. (s.49)
- Söyledik a, para zorunun baskısı altında kalınca ekmeği **zehir zemberek** olur ona. (s.50)
- Suyun yüzüne bakmıyordun, **doğrudan doğruya** içine, canına cennetine bakıyordun. (s.56)
- Karakulak'ın kara soy sopundan **zehir zemberek** kara kanından olan o kabadayı yordakçılarını, Danacıların Yusuf'u, Koca donlu Hurşit'i, o Boz Hasan'ı yok mu? (s.57)
- Yunus şöyle gözünün önünden geçti. **Güçlü kuvvetli** bir erkekti. (s.58)
- Ben kendimi bildim bileli bir sürü kardeşlerim yunus balıklarıyla **yüzer tozar**, vapurlarla yarışa çıkardım. (s.59)
- Yunus da **yırtık pırtık** yelken bezlerine sarılı upuzun gövdeydi. (s.61)
- Testere **hırt hurt** ettikçe dört yanımız mis gibi çam sakızı kokar. (s.61)
- Çok şükür Karakulak'ın **kulu kölesi**, kapısının köpeği değiliz. (s.63)
- Ama bizim önümüze sünger tüccarı çıkıyormuş, allem ediyor kallem ediyor hiçbir şey yapmadan -hatta biz fırtınalar- da **ölüm kalım** savaşındayken, o ocak başında rahat rahat bacak ısıtarak- sırtımızdan aslan payını alıyor. (s.63)
- **Yağmuru çamuru** daha neler de neleri bekleyemezsiniz. (s.64)
- Murtaza Ağa, öyle üstünkörü ağa mağa değil, **adıyla sanıyla** ağaymış. (s.66)
- Yalnız gözlerine değil, ta yüreğine, **canına ciğerine**. (s.71)

- Parayı sökmek için **canını ciğerini** de sökmeli. (s.71)
- Karakulak gibi adamın elinden gelse gözünü para diye örten karanlığı oradan kaldırtmamak için milyonlarca insanın gözünü **çatır çutur** sökmeye, hatta canını ciğerini koparıp yere çalmaya hazırdır. (s.71-72)
- Karakulak gibi adamın elinden gelse gözünü para diye örten karanlığı oradan kaldırtmamak için milyonlarca insanın gözünü çatır çutur sökmeye, hatta **canını ciğerini** koparıp yere çalmaya hazırdır. (s.71-72)
- Biri bir gün ona ‘Denizciler, balıkçılar, **zoru zahmeti** çeksinler’ demiş ‘fena havada canlarını tehlikeye soksunlar, sense gel keyfim gel kahvede nargile fokurdut. (s.72)
- Sert bir çırpınıyla deri kopabilir, koca yaratık da göz göre göre **gitti giderdi**. (s.77)
- Kıpkızıl öfkeyle kızarıp, **zehir zembelek** yaktı. (s.77)
- Kıvrandıkça sırtında hilaller dolgun ay oldu, mahmurlaştı, söndü, kuyruğuna yıldızlar serpildi kıpraya kıpraya kayboldular, sonra **beti benzi** soldu balığın, balık öldü. (s.77)
- Kocaman, ak sakallı orfozlar, itfaiyeci hortumları gibi uzamış yılan balıkları, zmineralar, alay alaykupesleri, sparoz ve stavritleri yuta yuta beslenmiş, dede olmuş mercan kırmaları skaros, skatarosla kalyon **boy bosunda** sinagritler, sözün kısası Nuh ve Yunus aleyhisselam çağından kalmış nice alametler orada toplanmış ve kurultay kurmuş olacaktı. (s.78)
- Gözlerinde, **sıki fıki** tepilmiş, çuval çuval kabadika, melat, filkulağı süngerleri tütüyordu. (s.94)
- “Buranın süngerlerine **kıtlık kıranlık** uğramış galiba,” dediler. (s.94)
- Ateşoğlu, “Çocukları **boşu boşuna** ne indirip çıkarayım” diye düşünüyordu. (s.97)
- Çünkü dalgıç kayığı küçük motoru ile, arkasına koskoca depozitoyu ve iki çengelci kayığını bağlayınca, kendi kendine saatte sekiz mil yaparken o sert kıble havasında saatte **güç bela** yarım, ya da bir mil yapıyordu. (s.97)
- Nereyi **arayıp taradılarsa** elleri hemen hemen boş döndüler. (s.98)
- Tayfanın suratları **asıldıkça asıldı**. (s.98)

- Nasıl oldu bu iş, diye **sorup soruşturacaklardı**. (s.99)
- **Zehir zemberek** yasin resmi yapılabilseydi, tıpkı o dakikadaki Davut Reis'in yüzü gibi olurdu. (s.104)
- Sonra utandılar ve **sıkı fıkı** kendi üstlerine toplanarak gizlendiler. (s.107)
- Karbatak, gövdesini kayalara **sıkı fıkı** dayadı. (s.109)
- Karabatak da; "A yoldaşım" dedi, "buna **adıyla sanıyla** şapa oturmak derler. (s.113)
- Daha **zar zor** bir ay avlanabiliriz yani. (s.113)
- O zaman ayağına sürünürler, 'Kulun köpeğin olamağam' diye **yalvarır yakarırlar** diye ekleyecekler, onları dinleyenler de, "Haklısın ağaç!" diye kavuk sallayacaklardı, nargilelerini fokurdatan ağalarına. (s.114-115)
- Denizciler **konuşa dertleşe** Ayşe Nine'nin evine girip bağdaş kurdular. (s.117)
- Buralarda hiç **boşu boşuna** dalmayın. (s.117)
- Gözleri, ender görülen bir acıyla gölgelendi. Gözleri **iri iriydi** onun. (s.118)
- Denizciler **yorgun argın** ve yaşlı olarak çökekaldıkları yerde, sanki yanbaşılarında apansızın bir oksijen deposu patlamış gibi, birdenbire canlandılar. (s.120)
- Sağa sola şunu bunu almak, ocağa gidip bir sigara yakmak için tembel tembel ve isteksiz yürürken, birdenbire **hoplayıp zıplamaya**, koşmaya, acele acele gidip gelmeye koyuldular. (s.120-121)
- "Yahu, gevezelenip **hoplayıp zıplayacağımıza** davranın!" diyen diyeneydi. (s.121)
- "Yahu, gevezelenip hoplayıp zıplayacağımıza davranın!" **diyen diyeneydi**. (s.121)
- İlk üç kişi cehennem zebanisi gibi kapkara ve **kan ter** içinde yukarıya çıktılar. (s.121)
- Güneş **iyiden iyiye** batıya varmıştı. (s.123)
- Ama o koskocaman aylı gece bile, **çakıp çakıştıran** ve çatırdayan yıldız kalabalığına dar geliyordu. (s.123)
- Yalnız hava pompaları ve can bağını (kılavuz ipini) tutan Ateşoğlu, **yerli yerlerinde** görevleri başında kaldılar. (s.126)

- Bora, apoşiyi **tıka basa** doldurtan sonra yukarıya “Mal gönderiyorum. Viraa! Al!” işaretini yolladı. (s.130)
- O güne dek depozito ambarı tamtakır kuru bakır denecek kadar boşken, **tıka basa** doldu. (s.133)
- Yüzü bir tuhaf tiklerle **yamru yumru** oluyordu. (s.138)
- **Çığlık çığlığa** bağırışır oldu, bir curcuna oldu. (s.150)
- Denizde namuslarıyla çalışıp ekmek parası çıkarma çabasında olan denizcilerle, denizleri sömürme peşindeki kaparozcular arasında **ölüm kalım** savaşıydı bu deniz kovalamacası. (s.151)
- Murat Reis, süngerlerin **meçğini cıncığını** bile bilirdi. (s.152)
- Davul, dümbelek, bayrak ve kıçlarına havuç sokuluyormuş gibi **cart curt** nutuk atmaları yoktu. (s.153)
- Adam **yüze yüze** geldi ve bir maymun çevikliğiyle küpeşteye tırmanıp güverteye atıldı. (s.157)
- Yoksa Göbekoğlu’nda kalaydın kaşıntıyı, büyük söylemeyim ama **gitti giderdin.** (s.166)
- **Çağrışa bağrışa** taşıyıp götüren vapur düdükleleriyle vinç harharalarıyla bir mahşer olan rıhtımda Seyr-i Sefain’i bulduk. (s.168)
- Bana **sıkı fıkı** sokuldu. (s.170)
- Hem de fukaracıkların tümü de, **karınca kaderince** para topladılar. (s.174)
- Başhemşireye gittim, onun ve benim **adımı sanımı** verdim. (s.175)
- Ora topraklarını **ölçüp biçen** insanlar vardı. (s.181)
- “Müslümanlığın **şartını şurtunu** bilmeniz gerek” deyince, tanılar birbirinin yüzlerine bakarak bön bön sırttılar. (s.188)
- Halka göre uçurumların gökleri kavrayan şanı, denizin yumuşak, gülümseyen koynunda, zebunluktan yürüyemeyerek sendeleyeni ve yüzlerine ölüm gölgesi düşen ihtiyarlar, o dinçlik taşına gidip oturdular mıydı, gövdelerine değme bir güç gelirmiş, ağır taşları tüymüş gibi fırlatıp atarlarmış, **hoplar zıplararmış.** (s.193)

- Mantarları da **yırtık pırtık** ağlara sardı. (s.193)
- Birkaç yıl **zar zor** yaşadktan sonra hastalandı zavallı Süleyman Reis'cik. (s.194)
- Daha sonra Kezban'ı tanımaz oldu, **abuk sabuk** konuşuyordu. (s.195)
- Yamalı ve **yırtık pırtık** üst başına ve saçlarına ta onca çok çiçek takardı. (s.196)
- İmdat denilen **anlı şanlı** bir haydutla evlenilir mi? (s.199)
- Kızı **ite kaka** sorgu yargıcının önüne çıkardılar. (s.200)
- Bu **anlı şanlı** ağaların her biri, şaka değil kırk elli köyün haraç keseni ve âli kıranı, ulu eşraflardandı. (s.205)
- Hızdan gözü görmüyordu, derisini **dalda budakta** yırttığını duymuyordu. (s.207)
- İmdat kendi kendine, “İmdat, amma da **boşu boşuna** tasalanıyorsun. Bir şeycik yok, üzülme be kardeşim!” diyordu. (s.208)
- İki ihtiyar hemen Çandarlı'ya gidip, oranın yaşlılarına, olup bitenlerin Cennet'ten gizlenmesini **sıkı sıkıya** salık verdiler. (s.210)
- Cennet'le İmdat yan yana yatıyorlardı, ama ateş sabaha kadar **paldır küldür** sürdü. (s.212)
- Kamaya bakar, kınından çıkarır, **evirir çevirirdi**, sonra ninesine; “Sakla” der kamayı verirdi. (s.213)
- Irmağa yanaşınca Selim suyun içinde **şıpıl şupul** koşardı. (s.214)
- İndi ama zaten **yırtık pırtık** olan donunun büyük bir parçasını sürünerek inerken kayaların üzerinde bıraktı. (s.215)
- Son kuru dalları aşınca, fısıldayan bir yeşil yaprak âlemine girdi; **yorgun argın** ve titrekti ama kıvancı yüzüne vurmuştu. (s.216)
- Suratın böylesi **sille tokat** demekti. (s.217)
- Ben ambara inirim de seni siftah ambarda bulmuşum gibi **bağıra çağıra** darılırım. (s.218)

- Hep denizde ölümün gölgesi altında bulunan çoğu denizcinin gözünde paranın hemen hemen hiç önemi olmadığı için avansmış mavansmış demezler cömert ellerle **saçıp savururlar**. (s.223)
- Sanki cehennemın olanca cini ve zebanisi Selim'e yetişip onu paramparça etmek için peşine düşmüşlerdi, küreklerle suları arkada **allak bullak** ederek kayığı itiyordu. (s.229)
- Dünyada **gürültülü patırtılı**, gidişli gelişli Paris varmış, New York ve Londra varmış. (s.230)
- Köpek havlaması, horoz ötmesinden başka **ses seda** olmayan Anadolu'nun fukara Çökertme köyünün kumsal mezarlığı varmış. (s.230)
- Bağırıyor, çağırıyor, **itiyor kakıyorlardı**. (s.235)
- "Döner elbet **sağ salim** ekmek parası peşinde denize açılanlar" diyesileri geliyordu. (s.237)
- Stavro **çatra patra** bildiği Türkçe'yle konuşuyordu. (s.241)
- O saatin tik takını amma da dinlerdi **kadın kadıncık**. (s.242)
- Tepemizden her an, koca kaya parçaları ağırlığında suların **paldır küldür** devrilip, merdivenlerdekilere karıncaymışlar gibi süpürüp ezeceğinden korkuyoruz. (s.248)
- Geldik mi **yumruk yumruğa**; Anadolu, Rumeli diye bağıra bağıra, Rumeli yönüne diyenler güzel bir dayak yediler, biz de yedik a! (s.249)
- Dışarıdaki bu gürleyiş, sanki suya, **tuz buz** olmuş gökkuşakları parçalarını pırlı pırlı yığıdı. (s.252)
- Kumdan tüfek **çakıl çukul** ediyordu. (s.252)
- Acaba nedir diye düşünürken önündeki **bölük pörçük** kayaların üzerine çuval gibi bir şey düştü. (s.253)
- Bir çavuş tarafından **derme çatma** mızıka talimi görmüş bir bando, elde davullar zurnalar alestaydı. (s.255)
- Kaza kaymakamı küçük suyuyla apteshaneyi şerefendirirken bando da **zart zurt** marşlara koyuldu. (s.255)

- Selim o **gürültü patırtı** arasında sesini duyuramaz oldu. (s.256)
- Selim rüzgârın **gözüne gözüne** işleyemezdi, volta vurmaya başladı. (s.257)
- Ne tosunluğu kalmış, ne **dobra dobralığı**. (s.262)
- Böylece maskaraya döndürülmeye dayanamayan denizciler ve Latif ne **olursa olsun** diyerek bu kez doğrudan doğruya Genelkurmay'a kısa ama zehir zemberek bir telgraf çektiler. (s.262)
- Böylece maskaraya döndürülmeye dayanamayan denizciler ve Latif ne olursa olsun diyerek bu kez doğrudan doğruya Genelkurmay'a kısa ama **zehir zemberek** bir telgraf çektiler. (s.262)

Kesinlik

- Ateşoğlu dalgıçlarını topladı ve **eninde sonunda** Karaman kıyılarına yollandı. (s.93)
- Artık **varsam varsam** denize varırım. (s.105)
- Her nereye göz koyarsa allem eder kallem eder, **eninde sonunda** orasını dağı taşıyla cumburlop yutar. (s.183)
- **Eninde sonunda** Dümberekoğlu Muhsin Bey beraat etti. (s.189)
- Cennet'in dönüşü haberi köyden köye duyula duyula, **eninde sonunda** Dümberekoğlu Hacı Hurşit'in kulağına geldi. (s.200)
- **Varım yoğumun** hepsi de sandalda. (s.230)
- Öteki elindeki cigara kağıdına **boylu boyunca** ekti. (s.243)
- Issız koy masum ve tatlıydı ki, insan bakışı bu güzelliğin eksiklerini **ister istemez** tamamliyordu. (s.254)
- Böylece maskaraya döndürülmeye dayanamayan denizciler ve Latif ne olursa olsun diyerek bu kez **doğrudan doğruya** Genelkurmay'a kısa ama zehir zemberek bir telgraf çektiler. (s.262)
- Bir sevinç kopup, kasırğa gibi Akdeniz'i **boydan boya** sardı. (s.265)

Zaman Belirtme

- Gelin havasında, henüz iki mil ilerlemişlerdi ki, Datça dağları **durup dururken** gürlendi, angısı dağdan dağa geçti. (s.33)
- **Durup dururken**, alabildiğine mutlu olur, gülerdi. (s.74)
- Deniz yüzü hava boncuklarıyla, **durup durup** nargile gibi fokurduyordu. (s.156)
- Güneş yanığı, **görmüş geçirmiş** yumuşak yüzlü altmış altılık bir denizciydi. (s.233)
- Barba Vangel yetmiş yıl denizin zılgdını yemiş, **görmüş geçirmiş** bir denizciydi. (s.250)
- İki üç günden beri **durup dururken** başını sallıyordu Barba Vangel. (s.250)

Sıralama

- Yalancı şafak denilen şafak öncesi aydınlığı **iyiden iyiye** ağardı. (s.11)
- Kayıklar altın denizlerde, uzun uzun lacivert gölgelerini yürütüyorlardı **dalgadan dalgaya**. (s.18)
- Gelin havasında, henüz iki mil ilerlemişlerdi ki, Datça dağları durup dururken gürlendi, angısı **dağdan dağa** geçti. (s.33)
- **Uzaktan uzağa** denizin sesi geldikçe Hacer Nine kendi kendine, “Hayır, bunu da benden koparıp boğamazsın. Vermem sana bu son yavruyu. Artık yeter kuşak kuşak boğdukların! Yalnız buncağız kaldı. Boğdurtmayacağım buncağızı sana” diye söylenir gülümserdi. (s.43)
- Karakulak’a evi barkı rehin olan bizler de kolay çekilsin deye kamalarımızı kılıflarında **bir iki** kez oynattık. (s.57)
- Borcu ödeyemeyince de bizim tarlalar **teker tüker** zingıldadı, gitti. (s.62)
- Hele Ali Barut, öyle gülüyordu ki, gülüşü **kulaktan kulağa** koca bir sırtış olmakla kalmadı, neredeyse gülüşün iki ucu ensesinde birleşecekti. (s.96)
- Mavi denizler üzerinde Ateşoğlu’nun bir büyük, onun **ardı sıra** üç küçük kayığından ibaret fukara dalgıçlar filosu, dalgalar üzerinde ine çıka Datça’ya doğru pruva tuttular. (s.112)
- “**Denizden denize**, gemiden gemiye ömrümüz geçti” dedi. (s.140)

- “Denizden denize, **gemiden gemiye** ömrümüz geçti” dedi. (s.140)
- Tevekkeli değil, geceyi **baştan başa** saran ışığa samanyolu dememişler. (s.171)
- Cennet’in dönüşü haberi **köyden köye** duyula duyula, eninde sonunda Dümberekoğlu Hacı Hurşit’in kulağına geldi. (s.200)
- İmdat’ın evlendiği, hatta bir çocuğunun da olduğu **kulaktan kulağa** fısıldana fısıldana yol aldı ve ağaların kulağına varınca kızıl kıyamet koptu. (s.205)
- **Gemiden gemiye**, denizden denize ömrümüz geçti. (s.239)
- Gemiden gemiye, **denizden denize** ömrümüz geçti. (s.239)
- Kalabalığın yüzleri **kulaktan kulağa** alaylı bir sırtışla biçilmişti. (s.255)
- Ama kıyıya ulaşınca gürleyerek kıyametlerce köpükleri **üst üste** yığıyor, sonra yaman bir iç çekişiyile, kıyı yamacındaki yüz tonluk koca kaya parçalarını leblebi gibi alıp yutuyordu.
- Arada sırada gelirler, gök gemileriyle **adadan adaya** gezerlermiş. (s.268)

Soru

- Kayığa gelenin **neyin nesi** olduğunun anlaşılması gerekti? (s.157)
- O da kâğıdın **nenin nesi** olduğunu bilmeyerek parmağını bastı. (s.201)

Genelleme

- Kıyı rüzgârının getirdiği kekik ve yabani nane kokusu sanki **çoluk çocuklarının** tatlı soluğuydu. (s.12)
- Sefer arası sıralarında denizciler, **çoluk çocuklarını** Değirmen burnuna olsun, Karaada’ya olsun getirirlerdi. (s.14)
- Ölümün bu kara gölgesinde çalışan bu deniz emekçileri için, ot toplamak, güneşli, kuş ve **çoluk çocuk**, cıvıltı masum bir eğlenceydi. (s.14)
- “Aman elinizi ayağını öpeyim sefere çıkıp **çoluk çocuğa** ekmek parası çıkaracağız, onun için gelin, hem istirahat edersiniz, kahvemiz, çayımız var” dedim. (s.16)
- Ulan şurada namusumuzla **çoluk çocuğa** ekmek parası çıkarmaya uğraşıyoruz. (s.16)
- Ama karada **çoluk çocukları** vardı. (s.18)

- Birkaç gün sonra eve dönünce, karısının da çocuğunun da, doğum yatağında öldüklerini söylemişler **konu komşusu**. (s.26)
- “Bu sabah **çoluk çocuktan** ayrılışın yürek yufkalığı sürüyor daha içinizde” dedi. (s.28)
- Ama bir öfkelenmeye koysun o zaman fena canlanırdı Kara Hacer, **yüzü gözü** deli deli yanardı. (s.38)
- Böylece Kara Hacer’in **soy sopunun** tüm erkekleri, “O kaltak”da boğulmuşlardı. (s.42)
- **Konu komşuya** “Bu kadar baba, koca, oğul kaybettim, kala kala...” Aliş’i göstererek “... yalnız şuncağız kaldı. Onu da o kaltağa (yani denize) kaptırmam!” derdi. (s.42)
- En uyanık, en candan maviler **ötede beride** şırak şırak göz açıyorlardı. (s.45)
- “Öttürünce dünyada kıyamet kopmuş, cennette de, koca düdüğü kim **çoluk çocuğun** elinde bıraktı diye” dedi. (s.53)
- Neyse, **eşten dosttan** topladık parayı götürdük ona. (s.55)
- Karakulak’ın kara **soy sopundan** zehir zemberek kara kanından olan o kabadayı yarıdakçıları, Danacıların Yusuf’u, Kocadonlu Hurşit’i, o Boz Hasan’ı yok mu? (s.57)
- Karakulak’a **evi barkı** rehin olan bizler de kolay çekilsin deye kamalarımızı kılıflarında bir iki kez oynattık. (s.57)
- Giren çıkan köylü **karı kızanı** ve çoluk çocuğuyla arı kovanı gibi homurdanırmiş koca dükkânı. (s.66)
- Giren çıkan köylü karı kızanı ve **çoluk çocuğuyla** arı kovanı gibi homurdanırmiş koca dükkânı. (s.66)
- Murtaza Ağanın **çoluk çocuğu** adam Datça’ya giderken yanına birçok para aldığını söylediler. (s.69)
- Bu Murtaza Ağanın **çoluk çocuğu** hiç batık gemiyi araştırmadılar mı? (s.69)
- **İrili ufaklı** kayıklar elde etti. Nasıl? Dindaşları balıkçılara yardım ederek. (s.72)
- Her balığın **soy sopunu** her çeşidinin huyunu suyunu bilirdi. (s.75)

- Her balığın soy sopunuher çeşidinin **huyunu suyunu** bilirdi. (s.75)
- Salih Reis tuttu kürekleri, **sağı solu**, şurayı burayı skandilleyip durdu. (s.77)
- Salih Reis tuttu kürekleri, sağı solu, **şurayı burayı** skandilleyip durdu. (s.77)
- Ama birdenbire, içinden kaslarına, kalçalarına **tepeden tırnağa** de her yerini sanki yüz bin voltluk bir elektrik akımı geçti. (s.89)
- Evlendiklerinden henüz üç yıl geçmişti ki, bir gün Çakır Ayşe, yere bağdaş kurmuş, kendi ve Hamza'nın eski elbiselerinden, iki ay sonra doğacak çocuğuna **pılı pırtı** dikiyordu. (s.91)
- **Konu komşu** odaya sökün ettiler. (s.91)
- **Konusu komşusu** Ayşe kurtulamayacak, ölecek diye umut kestiler. (s.91)
- Sonra sarsılıp **şuraya buraya** çarpınca, büklümleri çözülüyor, kenevirleri saç telleri gibi kopararak dağılıyor, insanın yüzüne, gözüne tebelleş oluyorlardı. (s.95)
- Hasan Bora, beline kadar çıplak, geminin yalpalarından **yara bere** içinde kaldı. (s.95)
- Hasan Bora, Teleskop'a **yalvardı yakardı** motorun durmasına izin versin de silindir soğusun diye. (s.96)
- Biraz umutlandılar, yüzleri **şöyle böyle** güldü. (s.98)
- Kayıkta **şusu busu** vardı, iki pantolonu, sırtındaki faniladan başka bir fanilasası daha, bir de birkaç önemsiz giyim parçaları, onları hep Bodrum'daki annesine götürecekler, "Oğlun gitti, oğlundan kala kala kalan işte bunlar" diyeceklerdi. (s.99)
- **Çoluk çocuk** kayıklarımı uzaktan tanıyacaklar, onları karşılamak için güle oynaşa kıyıda toplanacaklardı. (s.114)
- Oysaki, ben oradan **fakir fukaraya** taze balık çıkarıyorum. (s.120)
- **Sağa sola** şunu bunu almak, ocağa gidip bir sigara yakmak için tembel tembel ve isteksiz yürürken, birdenbire hoplayıp zıplamaya, koşmaya, acele acele gidip gelmeye koyuldular. (s.120-121)

- Sağa sola **şunu bunu** almak, ocağa gidip bir sigara yakmak için tembel tembel ve isteksiz yürürken, birdenbire hoplayıp zıplamaya, koşmaya, acele acele gidip gelmeye koyuldular. (s.120-121)
- Karabatak da; “Benim yaşıma varan insan, sizleri hep ağzı süt kokan **çoluk çocuk** sayar.” dedi. (s.124)
- Teleskop Mehmet, **irili ufaklı** yirminin üstünde sünger saydı. (s.128)
- Bir adım attı, el yordamıyla **sağı solu** yokladı. (s.129)
- **Dere tepe**, dağ taş, gürleyip akıyordu harıl harıl arkaya. (s.149)
- Dere tepe, **dağ taş**, gürleyip akıyordu harıl harıl arkaya. (s.149)
- Hiç dinler miydi Çakır Ayşe, **şunu bunu** Kayıkaşiran’ı? (s.149)
- Ama **çoluk çocuk** bunlardan yoksun kalıyordu. (s.167)
- **Allı karalı** göbekli ızbandutlar. İçimi bir tiksinti bir acıyla dolduruyordu. (s.169)
- O tünelde beklerken bakardım **-erkekli kadınlı** iki sıra yüz- sanki önlerindeki bir boşluğa bakıyorlardı. (s.169)
- Bir sürü **karı kızan** harman savuruyorlardı. (s.171)
- **Karı kızan** cıvıltısı vardı. (s.171)
- Birdenbire çekiş hızlandı, o geçidin **sağlı sollu** kayalarına çarpıtılıyordum. (s.178)
- Benim marpucu, kılavuz ipini ve apoşi ipini ve **takım taklavatı** kulağına takmıştı. (s.178)
- İstanköylü bir Dahiliye Vekili var ya, İstanköylülerin isteyenlerinin Bodrum’a gelmesine izin vereceğini, kendilerine ev ve **tarla tokat** verileceğini vadetmişti. (s.184)
- Kendilerine evler ve **tarla tokat** verildi. (s.184)
- Gelenlerin çoğu kendilerine verilen evleri, **tarla tokadı** haraç mezat satınca, hemen İstanbul’a dönerek, yine orada bıraktıkları evlerine ve tarlalarına sahip çıktılar. (s.184)

- Gelenlerin çoğu kendilerine verilen evleri, tarla tokadı **haraç mezat** satınca, hemen İstanbul'a dönerek, yine orada bıraktıkları evlerine ve tarlalarına sahip çıktılar. (s.184)
- Ben Karakulak'ın **soyu sopuyla** görüşüm. (s.184)
- "Alimallahmemleketi bile **haraç mezat** satarlar" dedi. (s.185)
- At **sağa sola** oynasırken, eyerdeki ayna İmdat'ın gözlerine güneşi çaktırdı. (s.186)
- İmdat öylesine vahşi bir güzellik özlemiyle çalışmıştı ki, avurtları ve gözleri çökmüş, **beti benzi** solmuştu. (s.187)
- Çünkü tarlanın **ötesinde berisinde** toprağın bir karış derinliğinde yerli kayalar vardı. (s.194)
- **Konu komşu** çağrıldı, onlar da Süleyman Reis'in öldüğünü söylediler. (s.195)
- Kimi yol yamacın bir yanından sesi ince ince **sağa sola** savsalar, sonra göğe bakarak uzun bir ötüşle, tutuktan kurtulur sanki, bir gökkuşağı gibi tize yükselir, yükselir sonra içten bir inleyişle inerek yavaş yavaş dinerdi. (s.196)
- Yamalı ve yırtık pırtık **üst başına** ve saçlarına ta onca çok çiçek takardı. (s.196)
- Yaşama sevinci içtenliğinden ötürü, yalnız dudaklarıyla değil, **tepeden tırnağa** bir gülüş oluyordu kimi yol. (s.196)
- Kendini böyle **sağa sola** dağıttıkça tadına varılmaz bir mutluluk, esenlik duyuyordu. (s.196)
- Haniydi o başını alıp gönlünce **dere tepe** gezip tozduğu günler? (s.197)
- Ertesi gün de **arama taramalar** bir sonuç vermedi. (s.198)
- Yanından ayrıldım, yavaş yavaş ondan **eni konu** ayrılınca koşa koşa köyümüze vardım. (s.202)
- O **dağ taş** kargaşalığı başka bir dünyadan, uzak bir yıldızdan yıkılakoymuş gibiydi. (s.202)
- Ama **ötede beride** tarıma elverişli yemyeşil yerler de eksik değildi. (s.203)
- Ama **karı kızan** herkes, içi yana yana ağzını tuttu. (s.210)

- Ondan sonra **karı kızan**, ihtiyar genç, çoluk çocuk o çevrenin köylüleri ölülerin başına üşüştüler. (s.212)
- Ondan sonra karı kızan, **ihiyar genç**, çoluk çocuk o çevrenin köylüleri ölülerin başına üşüştüler. (s.212)
- Ondan sonra karı kızan, ihtiyar genç, **çoluk çocuk** o çevrenin köylüleri ölülerin başına üşüştüler. (s.212)
- **Çanak çömleği** bir kez yıkardı, onlar biraz sonra gene kullanır, gene yıkardı. (s.220)
- Öyle ki Selim **çanak çömleğe** karşı özel bir hınç beslemeye koyuldu. (s.220)
- Alyanak sefere çıkmazdan önce tayfaya bir avans vermişti, ama her denizci gibi dalgıçlar da seferden dönüp dönmeyeceklerini bilmedikleri için evliler paranın çoğunu **çoluk çocuklarına** bıraktılar, üst yanını da yoldaş ve yarenleriyle beraber yediler, içtiler, vur patlasın çal oynasın eğlenerek sarfettiler. (s.222)
- Sultan Hamit zamanında korkunç bir siyasal hapishane olarak kullanılan kale, ilk dünya savaşında, seksen şu kadar kez topa tutula tutula **ötesi berisi** yıkılmıştı. (s.224-225)
- Beygirlerden başka yirmi kadar eşek vardı, onların da çoğu **ötede beride** işteydi. (s.229)
- **Küçük büyük** dört yanındaki balıklar ödleri patlarcasına korktular ki birdenbire gözden kayboldular. (s.234)
- Deniz burgaçlanıyor, blub blub diye kaynıyor, beni **sağa sola** fırlatıyordu, bir dev tarafından yumruklanıp da tekmelendiğimi sandım. (s.234)
- Bir teknede bulunan denizciler, ne **soy sop** ya da milletten ve dilden olsalar, hemen birinin yareni olurlardı. (s.238)
- Selim, babası yaşındaki denizciyi dinlemek için **tepeden tırnağa** kulak kesildi. (s.239)
- **Sağda solda** çıraklık ediyordum aşçı dükkanlarında, kunduracılar da. (s.243)
- O iyilikler, kız **şuna buna** gülümsedikçe parlıyordu yüzünde. (s.246)
- **Sağdan soldan** uykulu uykulu birkaç söz daha söylendi. (s.250)

- O yere çömelip **taşı toprağı** öpesi geldi. (s.254)
- Onlar **sağa sola** kaçmasınlar diye, sığirtmaçlar boğaların ardından koşarak kuyruklarını burkarak tirbuşona çeviriyorlardı. (s.255)
- Ve tam bu sırada başka biri, Ateşoğlu'nun **boyu boyunca** denizde uzandığını gördü, yanındakine, “Yahu, her yıl Palamut büküne Salih Dede'ye, Ayşe Nine'ye gelen Ateşoğlu değil mi bu?” diye sordu ve böylece Ateşoğlu'nu birkaç köylü tanıdı. (s.261)
- Yığılakalmış gibi, oturduğu yerde, **tepeden tırnağa**, bir bezginlik, bir yorgunluk akıyordu sanki üstünden. (s.263)
- Solgun, bezgin, soluk yüzleriyle, boş gölgeler gibi yalı kahvesinde, **ötede beride** toplanıp dertleşiyorlardı. (s.263)

Belirsizlik

- **Belli belirsiz** ağaran gökte Yedi Ülkerleri kovalıyordu. (s.11)
- Acaba **ara sıra** çakan kara gözlerle, çiçekli ve rüzgârlı pencerelerle mandalin esintileri ve darbuka sesleriyle süslenen o yurt yollarında sağ salim dönüp bir daha yürüyecekler miydi uzaklaşan denizciler? (s.13)
- Şurada artık yaşayacağım **az buçuk** zaman kaldı. (s.31)
- Datça dağlarının üzerinde **belli belirsiz** bir iki bulut fiskesi görünüyordu. (s.32)
- **Ara sıra** “Ha öyle...” “Deme yahu!” Hay yaşayasın” gibi tek tük içten sözler, insan sesleri uğultusunda sivrili sivriliveriyordu. (s.35-36)
- Ara sıra “Ha öyle...” “Deme yahu!” Hay yaşayasın” gibi **tek tük** içten sözler, insan sesleri uğultusunda sivrili sivriliveriyordu. (s.35-36)
- **Ara sıra** koyu bir esinti mavi süpürüşüyle suların üzerinden serin serin geçince, sanki koy masum masum gülümsüyordu. (s.36)
- Gerçekten Zehra'yı birkaç tutam saçı, **yedi sekiz** dişi eksik olarak, bir köşede yığılı bırakıp “Kaltaaak, kaltaaak!” diye bağırarak evine dönen Hacer Bacı'yı, evinin kapısının önünde, kocasının sefer arkadaşları yaşlı suratlarla karşıladı. (s.41)

- Gün görmüş kadının gözleri çaka çaka ak saçları da rüzgârda savrula savrula alev kesilişini görünce **yedi-sekiz** çağındaki çocuk da tutuşur, kasırğa gibi esen insan öfkesinin hızına kapılarak, o da söver sayar, eline geçirdiği taşları dalgalara savururdu. (s.43)
- Karakulak, “Bakın ne yaparız, onların gizli bir sığı, olsa olsa Tekir Burnu’nun açığında bir yerdedir. Biz, **bir-iki** milli bir yanlılıkla nerede olduğunu tahmin edebilmek, birkaç gün çengel sürte sürte, sığın üzerine düşeriz” dedi. (s.52)
- İnledi, inledi, **dört-beş** saat sonra, yani ikindi vakti öldü gitti. (s.57)
- Para da gerek ama insana, ondan **ara sıra** bir kaçamak bulması gerek. (s.71)
- **Ara sıra** köylü çocuklarının bir ikisi gelirdi, onlara masallar anlatırdı. (s.78)
- Ara sıra köylü çocuklarının **bir ikisi** gelirdi, onlara masallar anlatırdı. (s.78)
- Önceleri kızlarından **ara sıra** mektup alırdı. (s.79)
- Şeytan kız gözlerini hayretle açtı, sonra **kararsız kararsız**; “Nasıl?” diye sordu. (s.85)
- **Arada sırada** bağırışların arasında küfürler savruluyordu. (s.121)
- **Beş-on** dakikalık bir süreden sonra Bora’nın daha da inmesine müsaade etti. (s.126)
- Bora, sığın üstüne **-görünür görünmez-** karaltılar seçebiliyordu. (s.129)
- Şafağın ilk müjdesi, Avlonya’nın **bir-iki** horozu “ööriö... ö...ö...ö...” diye uzun uzun öttü. (s.132)
- Poyraz Mustafa, yıkanıp kurumuş ve çuvala tepilmiş kuru sünger çuvallarını ambara istiflerken “Artık **bir iki** çuval daha tıgarsak ambara, ambarı patlatmaktan korkarım” dedi kendi kendine. (s.133)
- Yalnız, **ara sıra** bir kuş cık cık ediyordu. (s.153)
- Ama **ara sıra** bir esinti yelpazeleyince şurada burada mavi ve leylaki kırışıklar gezdiriyordu. (s.167)
- Ama ara sıra bir esinti yelpazeleyince **şurada burada** mavi ve leylaki kırışıklar gezdiriyordu. (s.167)
- Fethiye’de piyade biçiminde **bir iki** tonluk bir kayık aldık, bir arkadaşla. (s.168)

- Gelen bir koca bulut, bulutun içinde **hayal meyal** debelenen bir koca orfoz, Aliş ve Ali Barut hep birbirine karışmışlardı. (s.177)
- **Çekse çekse** iki metre çekerdi. (s.178)
- Orada Karakulak ve onun takımıyla, **şurada burada** kümelenip baş başa veriyorlar, gizli gizli bir şeyler görüşüyorlar. (s.184)
- **Arada sırada** fırsat buldukça, Martin'i sakladığı yerden çıkarıp, dağa gider atış idmanı yapardı. (s.189)
- **Ara sıra** da vazgeçeyim bu çocukluktan gidip teslim olayım, diyordu kendi kendine. (s.190)
- Yalnız **ara sıra**, “Deniz, dalga” “Orsa, orsa!” sözleri anlaşılıyordu. (s.195)
- Sonra **ara sıra**, bir şeyi merak ediyordu ama sormasına sıkılıyordu sanki, kızına tuhaf tuhaf bakıyordu. (s.202)
- Cennet annesinin yanında **beş on** gün geçince, gözlerinde İmdat fena tütmeğe başladı. (s.202)
- Bu anlı şanlığaların her biri, şaka değil **kırk elli** köyün haraç keseni ve âli kıranı, ulu eşraflardandı. (s.205)
- İmdat, o gün uçurumun dolaylarında **tek tük** gidip gelen jandarmalar gördü, iyice işkillendi. (s.207)
- İsmail Çavuş, eli titreye titreyekuşağının içinden, belki lazım olur diye **beş on** Martin kurşununu çıkarıp verdi. (s.209)
- Bir gün önce Kadir Çavuş'a **şöyle böyle** anlatmıştı, ama içinde her şeye karşı bir umut vardı. (s.210)
- Selim **sekiz dokuz** yaşına varınca dolaylarda tanımadığı yer, tanımadığı taş ya da kovuk yoktu. (s.214)
- Bu arada ninesi iki ineği sattığı için Selim'i **şunun bunun** tarlasına taş ayıklamaya gönderiyordu. (s.217)
- Karakaş dipte **görünür görünmez** küçük bir ağartıydı. (s.228)

- Karakaş, başı biraz kalkık yatıyor, kulak, burun ve ağzından kan sızıyordu, **ara sıra** öksürdüğü burnuyla ağzından koca koca kan parçaları püskürüyordu. (s.229)
- **Sağdan soldan on on beş** kişi koşup yetişti. (s.229)
- Sağdan soldan **on on beş** kişi koşup yetişti. (s.229)
- Karakaş **işitilir işitilmez** bir sesle, “Selim ben öleceğimi duyuyorum arkadaş” dedi. (s.230)
- **Ara sıra**, “Zavallı Karakaş, seni Çökertme kumsalında bıraktık” diyerek içini çekiyor, mavi denizlere bakıyordu. (s.233)
- **Şurada burada** rastladığı denizci arkadaşlarından söz ederdi. (s.238)
- Başaltında çokluk gürültü olmaz, olsa olsa orasında bir horultu, **sağa sola** serpili birkaç seyrek horultu daha olur. (s.246)
- Uzaktan **işitilir işitilmez** bir homurtu duyuyordu. (s.250)
- **Ara sıra** görünür görünmez yorgun bir sallantıydı onlarınki. (s.250)
- Ara sıra **görünür görünmez** yorgun bir sallantıydı onlarınki. (s.250)
- Batığın bulunduğu kıyı rüzgârüstü olduğu için, depozito ile öteki kayıkları, kıyıyla Uzunada'nın karantısında, **dört beş** kulaçlık kumluk dibe demirlemişlerdi. (s.257)
- Elektrik İmam **ara sıra** kendisine bir şeyler soruyor, fakat bu sorular pek uzaklardaki bir dağ başından işitilir işitilmez bir sesle ünleniyormuş gibi Ateşoğlu'na bir mana taşıymıyordu. (s.265)
- Elektrik İmam **ara sıra** kendisine bir şeyler soruyor, fakat bu sorular pek uzaklardaki bir dağ başından **işitilir işitilmez** bir sesle ünleniyormuş gibi Ateşoğlu'na bir mana taşıymıyordu. (s.265)
- **Ara sıra** durgun ve sessiz denizde, deniz kayığı sürtünerek geçerken bir tuhaf fısıldıyordu. (s.266)
- **Arada sırada** gelirler, gök gemileriyle adadan adaya gezerlermiş. (s.268)
- Çevresinde **üç dört** martı acı acı gak diye ötüştü. (s.268)

- Tosun Ahmet, “Ateşoğlu amca, **ara sıra** Akçalan köyü de anımdan geçiyor: o ıssız sapa yollardan -gönlümce umutlarla dolu, girintili çıkıntılı, taşlık, güç patikalardan hava ve hevesime göre hey, hey...- taban teperim” dedi. (s.267)

Niteleme

- Tanyeri ağardıkça **güzelin güzeli** bir gün doğuyordu. (s.11)
- Kentin kaldırım taşlı sokaklarında **kalınlı inceli** insan sesleriyle kabaralı adımlar duyuldu. (s.12)
- Başkalarının arkasında, **uzaktan uzağa** durmamacasına “cız” eden bir özlemdi o. (s.18)
- Onun için, denizci gönüllerinde -cenneti görmüşçesine hayranlığın ta dibinde-güzelliklere elveda diyen bir acı vardı, **uzaktan uzağa**. (s.37)
- Eh deryalar kodamanı, **kelli felli** babacan bir orfozu tutmuştu. (s.45)
- Dinlemeyecekti artık ne ninesini ne de ninesine hak veren **yaşlı başlı** insanları! (s.45)
- Hele Koca Numan dipten getirdiği otuz kiloluk bir orfozu, üç de ıstakozu diri diri güvertelerine atınca, nasıl teşekkür edeceklerini bilemediler, deste deste **alcalı bulacalı** yabancı banknotlarını sundular. (s.103)
- Mavi denizler üzerinde Ateşoğlu’nun bir büyük, onun ardı sıra üç küçük kayığından ibaret fukara dalgıçlar filosu, dalgalar üzerinde **ine çıka** Datça’ya doğru pruva tuttular. (s.112)
- Çoluk çocuk kayıklarını uzaktan tanıyacaktı, onları karşılamak için **güle oynasa** kıyıda toplanacaklardı. (s.114)
- Sarı Ali, daldı aşağıdaki dumanın içine, aşağıdan bir **dang dung** diye demirin demire dokunuşunun sesleri geldi. (s.122)
- Böyle **dang dung** edilirken, akıllara şenlik, top gibi patladı egsoz borusu, göklere kaskara dumanlar savurdu. (s.122)
- Yanıp yanıp sönen bir alemde sığın yaylası. Dev bir **yanar döner** alemde. (s.129)
- Hemen oturup yamadığı **kaba saba** yün çoraplarımı, üst başımı torbaya korken ağlamıyordu. (s.138)

- Ama güneş batıya **iyiden iyiye** ağınca meraklandı. (s.198)
- Baltanın sapına avcuna tükürerek bir yapışmasını, **dallı budaklı** koca ağaç çarçabuk şu kadar eşek yükü kesilmiş odun olurdu. (s.200)
- Ağaçlıklı, açıklıklı yamaçları aşarken güneş **iyiden iyiye** batıya kaydı. (s.207)
- Pantolonları dizlerine dek sıvanmış, serin sular içinde **çipil çupul** koşar, alabandaların alt yanındaki puya deliklerinden suların şırl şırl aktığına kulak verirdi. (s.219)
- Seksen şu kadar yılı aşkın Bekir Dayı onca yıllık deniz romatizmasıyla **oflaya pufalaya** çıkagelince, bir gece önce bir posta çiğnenmiş süngerleri, bir daha çiğnemek gerekiyordu ki, süngerlerde deniz sütünün gölgesi bile kalmasın. (s.219-220)
- Çökerme'nin kıyısı **irili ufaklı** havlayışlarla gürlledi. (s.229)
- Sömbeki limanının eğrisi **boylu boyunca** rıhtımla döşeliydi, rıhtımda da küçük meyhaneler diziliydi. (s.233)
- Dışerimde **çatır çutur** kömür tozuyla kül çiğniyordum. (s.245)
- Ne tosunluğu kalmış, ne **dobra dobralığı**. (s.262)
- Kulübesine dönünce balıkları komşularına **isteye gülümseye** veriyor, yiyeceği kadarını pişiriyorlar, fazlasını da satarak parasını ona veriyorlardı. (s.266)

Abartma

- Açılan günün menteşeleri ulu bir turuncuyla **yeri göğü** sarsarcasına inledi. (s.18)
- Beni, **isteyen isteyeydi**. Kim varırdı onlara? (s.24)
- Karabatak, “İşte buna **adıyla sanıyla** Yayla Tepmesi derler. Ne tepmesi yahu, tekmesi desenize şuna. Rahvan atın tekmesi gibidir. İnsanın belkemiğini kırar alimallah” diye nara attı güle güle. (s.33)
- Artık **seç secebildiğine**, kimisinin açığında ufacak adalar vardı. (s.36)
- “Hovarda nerede? Geliyor mu?” diye birkaç kez **çığlık çığlığa** sordu. (s.41)
- Ama, para karşılığı **eni konu** faiz alırmış, bir de rehin alırmış. (s.65)

- Apoşiyi **tıka basa** süngerle doldurunca, yaradan sığınarak can ipini iki kez çekersin ‘Mal bağladım viraaaa, yukarı çekin’ demektir. (s.125)
- “Yok içini ısıtmış onlar, içindeki buzları eritmiş, onları **allandıra bulandıra** anlatırken, zavallı Kezban’cık gözünün önüne gelip de suratına tükürmedi mi?” dedi. (s.141)
- **Uçsuz bucaksız** bir saraydı. (s.155)
- Amerika sünger piyasası “Greek silk sponges” diye Türk süngerleriyle **dolup taşıyordu**. (s.263)
- Candan “Merhaba Ateşoğlu...” diye **bağırın bağıranıydı**. (s.266)

Süreklilik

- Onlara, ‘Bakınız efendiler, **doğdum doğalı** ağızımdan yalan çıkmadı, ne bakıyorsunuz suratıma, öyle tuhaf tuhaf’ dedim. (s.59)
- Ben kendimi **bildim bileli** bir sürü kardeşlerim yunus balıklarıyla yüzer tozar, vapurlarla yarışa çıkardım. (s.59)
- Salih **doğdu doğalı** kendisini balıkçı biliyordu. (s.74)
- Ayşe Nine, **yıllar yılı** Salih Reis’e gidip gelmiş olduğu için o yolda gözleri kapalı olarak yürüyebiliyordu. (s.144)
- Ayşe Nine, yıllar yılı Salih Reis’e **gidip gelmiş** olduğu için o yolda gözleri kapalı olarak yürüyebiliyordu. (s.144)
- Kendini **bildi bileli** o güzel ve hain denizin önünde otururdu ya! (s.145)
- Çengelciler, deniz dibinden bir taş parçası, ya da dört beş yaprak deniz bitkisi getirince, reis onları eline alır, **evirir çevirir** koklar, bir kenarını kırar, hatta kimi yol ağzına alır, tadını denerdi. (s.152)
- Ben kendimi **bildim bileli** yapmasına alıştığım işten alıkoymayın. (s.162)
- Eh, kaderiydi artık dağlarda **yatıp kalkıp** eşkıyalık etmek. (s.189)
- Denizciler Bekir Dayı’nın yiyeceğini, içeceğini her gün **sabah akşam** götürürlerdi. (s.225)

- Tilloslu Takkis'in **sabahtan akşama** dek aylak aylak durmaktan canı pek sıkılıyordu. (s.251)
- Bodrum'da Karakulak ve kabadayıları, baş başa verip bu sözler ettikten iki gün sonra, Ateşoğlu'nun dalgıçları -hiçbir şeyden habersiz- yaşama sevincinin masumluğuyla "hey, hey güzel dünya" diye türkülerini göklere salıveriyorlar, batık vapura **dala-çık**a işlerini pürüzsüz, mutlulukla görüyorlardı. (s.259)

Birliktelik

- **Yan yana** denize kol açan çift hilal limanın birbirine değdiği yerdeki küçük yarımada üzerinde Sen Jan şövalyelerinin kara anlı sanlı kalesi apak yükseliyordu. (s.11)
- Kızardım, **kendi kendime** ona dövsene derdim. (s.24)
- Sırtlanın **yanı sıra** tıpış tıpış yürür, evin önünden uzaklaştırılınca, sırtlan onu boğazlar, afiyetle yer. (s.39)
- Uzaktan uzağa denizin sesi geldikçe Hacer Nine **kendi kendine**, "Hayır, bunu da benden koparıp boğamazsın. Vermem sana bu son yavruyu. Artık yeter kuşak kuşak boğdukların! Yalnız buncağız kaldı. Boğdurtmayacağım buncağızı sana" diye söylenir gülümserdi. (s.43)
- Koşar adım güneş yanığı yollarda acele ederken, **kendi kendine** "Toy oğlanı yedeğe alıp gece kamaraya kapatacaksın ha?" dedi. (s.49)
- Hepsi de **baş başa**, çatik kaşlarla fiskosa koyuldular. (s.51)
- Karakulak'la yordakçıları hep **baş başa** oturup gizli gizli fiskos ediyorlar. (s.64)
- **Karı koca** taşla çamur taşıyarak Bodrum iç limanının tersane denilen yerinde iki gözlü bembeyaz badanalı bir ev yaptılar. (s.74)
- Dipte gölgeler, geliyor, geçiyor birbirine **sarmaş dolaş** oluyorlardı. (s.85)
- Çünkü dalgıç kayığı küçük motoru ile, arkasına koskoca depozitoyu ve iki çengelci kayığını bağlayınca, **kendi kendine** saatte sekiz mil yaparken o sert kıble havasında saatte güç bela yarım, ya da bir mil yapıyordu. (s.97)
- Bora'nın koltuklarına geçtiler, yürümez değil yürüyebilirdi **kendi kendine**. (s.126)

- **Kendi kendine**, “Ulan Bora, kendini Subaşı’nın meyhanesinde zeybek oyunu oynuyor mu sanıyorsun?” dedi. (s.129)
- Poyraz Mustafa, yıkanıp kurumuş ve çuvala tepilmiş kuru sünger çuvallarını ambara istiflerken “Artık bir iki çuval daha tıkarsak ambara, ambarı patlatmaktan korkarım” dedi **kendi kendine**. (s.133)
- Ben de **kendi kendime** evet yapayalnızım, diyordum. (s.136)
- Ne duruyorsun bre İdris? dedim **kendi kendime**. (s.169)
- Bakışlarımız **sarmaş dolaş** kördüğüm oluyordu sanki, hani kopar koparabilirsen. (s.172)
- Orada **karşı karşıya** durduk, ilk yavrusu olduğu için korktuğunu söyledi. (s.173)
- **Yan yana** oturduk. (s.173)
- Üsküdar’da ihtiyar bir **karı kocanın** evinde bir oda kiraladık. (s.175)
- Orada Karakulak ve onun takımıyla, şurada burada kümelenip **baş başa** veriyorlar, gizli gizli bir şeyler görüşüyorlar. (s.184)
- **Kendi kendinize** cenabet olamaz mısınız? (s.188)
- Ara sırada vazgeçeyim bu çocukluktan gidip teslim olayım, diyordu **kendi kendine**. (s.190)
- İmdat **kendi kendine**, “İmdat, amma da boşu boşuna tasalanıyorsun. Bir şeycik yok, üzülme be kardeşim!” diyordu. (s.208)
- Cennet’le İmdat **yan yana** yatıyorlardı, ama ateş sabaha kadar paldır küldür sürdü. (s.212)
- Jandarmalar gittikten sonra, Cennet’le İmdat’ı mağaranın eteğine **yan yana** gömdüler. (s.212)
- Orada Selim canlı kuşlarla **gönül gönüleydi**. (s.215)
- Bekir Dayı’nın özlediği gibi yaradılışla **baş başa** kalabileceği topu topu iki yer vardı. (s.224)
- Bodrum’da Karakulak ve kabadayıları, **baş başa** verip bu sözler ettikten iki gün sonra, Ateşoğlu’nun dalgıçları -hiçbir şeyden habersiz- yaşama sevincinin

masumluğuyla “hey, hey güzel dünya” diye türkülerini göklere salıveriyorlar, batık vapura dala-çıkta işlerini pürüzsüz, mutlulukla görüyorlardı. (s.259)

Tezlik

- Bu **denilir denilmez** koskoca mitolojik suratlı lambukolar deniz yüzünü yeleleriyle her yönden kesmeye koyuldular. (s.30)
- Ara sıra “Ha öyle...” “Deme yahu!” Hay yaşayasın” gibi tek tük içten sözler, insan sesleri uğultusunda **sivrili sivriliveriyordu**. (s.35-36)
- Selma da bunu **duyar duymaz** fitasını kapınca -kadıya turfanda hıyar yetiştirircesine- fitasını yelpirdete yelpirdete, Hacer Bacı’ya seğirtti. (s.40)
- Dalıştan **çıkarak çıkmaz** dalgıçlara cigara içirilir, bir karıncalanma var mı, yok mu bir yerinde diye. (s.57)
- On ikiye **basar basmaz** Ayşe yaşından öte ermeye yön tutmuştu. (s.82)
- Kendisini yukarıya çektirse, kayadan **ayrılır ayrılmaz** köpekbalığı davranır, onu parçalardı. (s.110)
- Ama **durup dururken** asıl özü yapıyalın bir acı olarak fırlayakoyuyordu yüze. (s.118)
- Çünkü **duyar duymaz** topu da üşüşecekti başına. (s.120)
- Bu işi **oldu bitti** sayarız. (s.181)
- Neydi **durup dururken** başına gelen bu bela. (s.190)
- Durmuş dayı, kuzu gibi uysal ve tatlı kızın **durup dururken** apansızın bir pars, bir kaplan kesilivermesine şaştı. (s.199)
- Öteki deli sabah **uyanır uyanmaz**, çeşmeye uğrayıp su içer, sonra köyden çıkar köy kenarındaki sık çalılıklara gizlenir, köye giden, ya da köyden çıkan olursa, uzun saplı bir ağaç dalına ata binermiş gibi binerek, çalılıklar arasından sanki dört nala gidiyormuş gibi... (s.206-207)

Acıma

- Yahu **sabi sübyana** mı ders veriyorsun? (s.124)

Küçümseme

- **Eni boyu**, doğru kuş uçuşuyla ancak on beş mil olan o dar çevreye, doğa belki iki yüz mil uzunluğundaki deniz kıyısını kıvıra kıvıra ve büke büke tıkakoymuştu. (s.103)

3.4.5.1 Tekrar Biçiminde Oluşan İkillemeler

Güçlendirme

- Martılar **cıyak cıyak** ederek dört yana savruldu. (s.31)
- Karabatak, “İşte buna adıyla sanıyla Yayla Tepmesi derler. Ne tepmesi yahu, tekmesi desenize şuna. Rahvan atın tekmesi gibidir. İnsanın belkemiğini kırar alimallah” diye nara attı **güle güle**. (s.33)
- Kibrit başlarını emmiş gibi, “Ne oldu” diyerek başını sıvazlayınca, elektrikleşen saçları, **çıt çıt** çıtırdadı. (s.33)
- Sert bir çirpimişle deri kopabilir, koca yaratık da göz **göre göre** gitti giderdi. (s.77)
- Artık duramıyordu yerinde. İkinci oldu gelmedi. Yüzü **yumru yumru** oldu. (s.88)
- Öldükten sonra cennete gidersem, **tövbe tövbe** estağfurullah, ama cennette canım sıkılacak. (s.124)
- Aradan yarım saat geçti, Bora keyifli keyifli sigarasını içerken, “Sus yorulma” yollu öğütlere hiç kulak asmadan, “Ben şimdiye dek hiç süngeri bunca bol olan bir yere rastlamadım. Kolunu sağa sola, önüne, arkana **uzat uzat** sünger kopar” dedi anlata anlata bitiremedi. (s.131-132)
- Aradan yarım saat geçti, Bora keyifli keyifli sigarasını içerken, “Sus yorulma” yollu öğütlere hiç kulak asmadan, “Ben şimdiye dek hiç süngeri bunca bol olan bir yere rastlamadım. Kolunu sağa sola, önüne, arkana **uzat uzat** sünger kopar” dedi **anlata anlata** bitiremedi. (s.131-132)
- Ama atın dört nalının **güm güm** edişini duyuyordu. (s.149)
- Yalnız, ara sıra bir kuş **cık cık** ediyordu. (s.153)
- Hani ya seksenini aşan ve erkeklikten kesilen bir adama, kucaklarını mavi mavi açan ve **gel gel** bana caaanım, diye yalvaran dünya güzeli bir peri kızının açık kollarına

adamın kendini kaldırıp atamamasının işkencesi olur ya, dalmamak da onun gibi bir işkence oluyor. (s.165)

- Uçurumu tırmanırken yarı uyuyan kuşların seyrek seyrek **çık çık** edişini sevinerek duydu. (s.215)
- Sabah bir sarsıntıyla uyandı, tekne **güm güm** ediyordu. (s.217)
- Öyle ki bu çiğneme işinde Bekir Dayı kara bir güneş, Selim de güneşin çevresinde **zıp zıp** sıçrayıp dolanan bir gezegen olurdu. (s.220)
- Geminin **ayrı ayrı** kısımlarının ve çeşitli armalarla yelkenleri ve bin bir iplerinin adlarını ve ne gibi havalarda ne işler gördüklerini: Şu ipin bu ipin neye, nasıl aganta ve laçka edildiğini öğrenmişti. (s.220)
- Bekir Dayı'nın özlediği gibi yaradılışla baş başa kalabileceği **topu topu** iki yer vardı. (s.224)
- Çünkü dükkân, depo, lokanta, kahve, **hele hele** yüzlerce küçük küçük meyhaneler, hemen hemen gemilerle burun burunaydılar. (s.234-235)
- Sonra, “**İçtik içtik...** Ayrılmadan önce Kandelyusa'da bir kaptanla konuştum” dedi. (s.239)

Kesinlik

- Konu komşuya “Bu kadar baba, koca, oğul kaybettim, **kala kala...**” Aliş'i göstererek “... yalnız şuncağız kaldı. Onu da o kaltağa (yani denize) kaptırmam!” derdi. (s.42)
- Karakulak, “Bakın ne yaparız, onların gizli bir sığı, **olsa olsa** Tekir Burnu'nun açığında bir yerdedir. Biz, bir-iki milli bir yanlışlıkla nerede olduğunu tahmin edebilseniz, birkaç gün çengel sürte sürte, sığın üzerine düşeriz” dedi. (s.52)
- **Kala kala** bize ölüm kalır. Sanki şimdi yaşıyor muyuz? (s.55)
- Yamyamlar düşmanlarını bari **dobra dobra**, açık açık yermiş. (s.63)
- Yamyamlar düşmanlarını bari **dobra dobra**, **açık açık** yermiş. (s.63)
- Kayıkta şusu busu vardı, iki pantolonu, sırtındaki faniladan başka bir fanilasını daha, bir de birkaç önemsiz giyim parçaları, onları hep Bodrum'daki annesine götürecekler, “Oğlun gitti, oğlundan **kala kala** kalan işte bunlar” diyeceklerdi. (s.99)

- **Kala kala** yoklanacak, Datça'nın güney kıyılarıyla bir de Gökova körfezi kalıyordu. (s.112)
- Sünger avlama mevsiminin sonuna, **kala kala** ancak bir ay kaldı. (s.113)
- Vali ya da kaymakamlar tayin edildi miydi, ne **yapar yapar** kuzu dolmaları filan onları avuçlarının içine alır. (s.183)
- **Kala kala** Türk süngeri kalıyordu. (s.256)
- Demirciler "Bu parçaların onarımı ince iş ister, bunu **yapsa yapsa** Savran köyün imamı, 'Elektrik İmam' yapabilir" dediler. (s.259)

Sıralama

- Bunlar pars yatağı **doruk doruk** dağlardı. (s.11)
- Uzaktan uzağa denizin sesi geldikçe Hacer Nine kendi kendine, "Hayır, bunu da benden koparıp boğamazsın. Vermem sana bu son yavruyu. Artık yeter **kuşak kuşak** boğdukların! Yalnız buncağız kaldı. Boğdurtmayacağım buncağızı sana" diye söylenir gülümserdi. (s.43)
- Dedelerinin, amcalarının, babasının **kuşak kuşak** tüm geçmişlerinin sesleri gelirdi ta uzaklardan. (s.43)
- Çantalara, paralara gelince Karakulak onları **yüze yüze** karaya götürüp sakladıktan sonra, gene denize açılmıştır. (s.69)
- Belli ki **raf raf** denizin tabanına inerken, rafları çeşitli deniz balıklarına barınak olmuştu. (s.77)
- Kocaman, ak sakallı orfozlar, itfaiyeci hortumları gibi uzamış yılan balıkları, zmineralar, **alay alay** kupesleri, sparoz ve stavritleri yuta yuta beslenmiş, dede olmuş mercan kırmaları skaros, skatarosla kalyon boybosunda sinagritler, sözün kısası Nuh ve Yunus aleyhisselam çağından kalmış nice alametler orada toplanmış ve kurultay kurmuş olacaktı. (s.78)
- O yıl Karaman kıyılarında sünger öyle boldu ki, Marmarisli zıpkıncılar koca küfeli eşekler ve katırlar satın almışlar, dalgaların **kopara kopara** deniz kenarına savurduğu süngerleri toplamaya koyulmuşlar. (s.93)

- Denizden bakılınca, dağlar **perde perde** mavi dalgalar gibi kalkına kalkına apak köpürürlerdi ta uzak Torosların karlarında. (s.93)
- Denizden bakılınca, dağlar perde perde mavi dalgalar gibi **kalkına kalkına** apak köpürürlerdi ta uzak Torosların karlarında. (s.93)
- Gözlerinde, sıkı fıkı tepilmiş, **çuval çuval** kabadika, melat, filkulağı süngerleri tütüyordu. (s.94)
- İlk önce en uzağı ta Silifke'ye gitmeyi, oradan kıyıları **taraya taraya** Bodrum'a dönmeyi planladılar. (s.94)
- Hele Koca Numan dipten getirdiği otuz kiloluk bir orfozu, üç de ıstakozu diri diri güvertelerine atınca, nasıl teşekkür edeceklerini bilemediler, **deste deste** alçalı bulacalı yabancı banknotlarını sundular. (s.103)
- Oradaki merdivenlerden **basamak basamak** indi. (s.105)
- Salıverdiği hava **bulut bulut** habbeleniyor ve hava boncukları olarak dans ederek yukarı çıkıyorlardı. (s.105)
- Bunların üzerinde **kat kat** kapalı koca bir yelpazeye benzeyen bir bitki doğruldu. (s.107)
- Ben, bunca yıl **başka başka** yerlerde balık avladım. (s.127)
- Teleskop Mehmet, geçti apoşinin başına süngerleri **bir bir** kepçeden çıkarırken çeşidini bildiriyordu, bağıra bağıra. (s.127)
- Depozitonun direk ucundan pruvasına ve kışına giden ipler, **dizi dizi** kuruyan süngerlerle donandıktan başka, sancakta ve iskelede salkım salkım ipe geçirilmiş süngerler denizde yıkanyordu. (s.133)
- Depozitonun direk ucundan pruvasına ve kışına giden ipler, dizi dizi kuruyan süngerlerle donandıktan başka, sancakta ve iskelede **salkım salkım** ipe geçirilmiş süngerler denizde yıkanyordu. (s.133)
- Kuyruklu yıldızdı sanki **yol yol** upuzun süzülüğü. (s.149)
- **Kulaç kulaç** denize dalışın iliklerine dek tadına varıyordu. (s.155)
- **Parça parça** edilerek karıştırılmış ve sonra da denize dökülmüştü. (s.155)

- Artık dağ, taş, ağaç **bir bir** seçiliyordu. (s.174)
- Hani birisi uzaktan bir **hey hey** çeker uzun uzun. (s.174)
- Akşam gölgesinde **kıyı kıyı** giden bir yelkenlinin garipsi bir ağartısı vardı. (s.179-180)
- Balıkçı Süleyman Ağa, ağın bir ucunu kıyının bir yanına ilişitirir, ağı denize **döke döke** açılır, ağın öteki ucunu kıyının başka bir yanına getirirdi. (s.191)
- Cennet'in dönüşü haberi köyden köye **duyula duyula**, eninde sonunda Dümberekoğlu Hacı Hurşit'in kulağına geldi. (s.200)
- İmdat'a giden yolun öncesi çok engebeli ve **yer yer** ağaçlıktı. (s.202)
- Şurada ayak üstünde üç hörgüçlü bir fil gibi yükselen **koca koca** dağ parçaları görülüyor, orada kayalar arasında kıvrır kıvrır kıvranan geçitlerden geçiliyordu. (s.202-203)
- Şurada ayak üstünde üç hörgüçlü bir fil gibi yükselen koca kocadağ parçaları görülüyor, orada kayalar arasında **kıvrır kıvrır** kıvranan geçitlerden geçiliyordu. (s.202-203)
- Ayağa kalktı, iki ihtiyara **birer birer** sarıldı. (s.209)
- Karakaş baktı **raf raf** inen bir bir denizaltı uçurumunun tepesinde, hemen hemen on kulaç derinlikte, kanarya sarısı bir anemonun yanında moraran bir sünger gördü. (s.227)
- Yunus el yordamıyla **yoklaya yoklaya** dikkatle adım atıyordu. (s.251)
- Yunus tavanı avcuyla **sıvazlaya sıvazlaya**, tavanın ötesinin su düzeyinden yüksek olduğunu anladı, daldı ve geçidin ötesine geçti. (s.251)
- Böyle **yürüye yürüye** geçidin tünel denilebilecek kadar genişlediği bir yere ulaştı. (s.251)

Soru

- Acaba Hamza uçurumun dibinde **parça parça** mı olmuştu? (s.87)

Belirsizlik

- Üstelik bir de arabacıya **hemen hemen** cebimdeki bütün parayı toka ettim. (s.27)

- Çoban kızı Güllü Göktepe’de sığırları güderken, Hovarda Kaptan’la Zırtlan Zehra’yı orada mağarada **hemen hemen** soyunuk olarak rakı tokuşturduklarını gördüğünü Keskin Selma’ya söyledi. (s.40)
- Boyu, **hemen hemen** iki metre olduğu için ona, Uzun Yunus derlerdi. (s.58)
- Ay büyük değildi, ama **hemen hemen** güneş o kadar parlaktı. (s.85)
- Ama orada da deniz diplerinden **hemen hemen** eli boş döndüler. (s.94)
- Nereyi arayıp taradılarsa elleri **hemen hemen** boş döndüler. (s.98)
- İşte orada, kıyıda ve açıkta **hemen hemen** her taşı denedikten sonra ancak yarım çuvallık mal bularak paydos etmek üzereydiler. (s.103-104)
- Salih Reis, “Burada, demin dediğim gibi dört mil kadar açıkta, tepesi yirmi iki kulaç, eni de **hemen hemen** yarım mil, deniz yaylası sanki bir sığ var. (s.120)
- Çoğu da **hemen hemen** benim boyumda. (s.120)
- Silifke’den Avlonya’ya dek **hemen hemen** hiç sünger bulamamalarına ve boyuna yakınmış olmalarına karşı, şimdi “Allah Allah! Bu ne bolluk yahu, sığ değil, bir sünger deposu bu.” dediler. (s.132)
- Salih Reis’in kulaklarının **hemen hemen** duymaz olduğunu anlayınca tasalandılar. (s.142)
- Baksanıza zaten bu bükte **hemen hemen** kimse kalmadı. (s.143)
- Kulübelerin **hemen hemen** hepsini satın aldılar. (s.143)
- İstanköylülerin **hemen hemen** hepsi de, dükkân sahibi imişler gibi dünyanın malını getirdiler, gümrüksüz geçirdiler. (s.184)
- Kezban Bacı **zaman zaman** Cennet ve İmdat’ın mezarlarına götürüyordu. (s.213)
- Hep denizde ölümün gölgesi altında bulunan çoğu denizcinin gözünde paranın **hemen hemen** hiç önemi olmadığı için avansmış mavansmış demezler cömert ellerle saçıp savururlar. (s.223)
- Karakaş baktı raf rafinen bir bir denizaltı uçurumunun tepesinde, **hemen hemen** on kulaç derinlikte, kanarya sarısı bir anemonun yanında moraran bir sünger gördü. (s.227)

- Çünkü dükkân, depo, lokanta, kahve, hele hele yüzlerce küçük küçük meyhaneler, **hemen hemen** gemilerle burun burunaydılar. (s.234-235)
- Sefer sonunda denizcilerin **hemen hemen** her biri ötekilerin hayat öyküsünü kendininkini bildiği kadar bilirdi. (s.238)
- Başaltında çokluk gürültü olmaz, **olsa olsa** orasında bir horultu, sağa sola serpili birkaç seyrek horultu daha olur. (s.246)
- Eh, **hemen hemen** yüz elli deniz mili zengin denizler ve kıyılarıdır. (s.258)
- Ama Rum dalgıç armatörleri, Türkleri **hemen hemen** kuru ekmek parasına çengelci kayıklarında kürekçi olarak kabul ediyorlardı. (s.262)
- Ama zavallı adam, önceki hayatını **hemen hemen** unutmuştu. (s.265)

Niteleme

- Şafağın müjdecisi, güneşin önderi sabah rüzgârı **serin serin** yelpazeleniyor, geceyi de karanlıkları da uzağa üfürüyordu. (s.11)
- Kıyı ya da sabah yeli limanın ayna yüzünden fırlıyor ve denizin dümdüz ovasında yelpazemsi açılarak **mavi mavi** yayılıyordu. (s.11)
- Uyuyan kentin taa uçlarından gelen bir horoz ötüşü, uzaklıklarca arınarak bir keman sesi gibi **ince ince** süzüldü. (s.12)
- Kıyı sağanağı üfürünce angılar ürpererek **tiril tiril** titriyordu. (s.12)
- Kaldırılan demirlerin zincirleri şingirdadı, Ateşoğlu'nun dört teknelik dalgıç filosu, **püfür püfür** sağnaklayan rüzgârla, iç limandan açık denizlere karga funda fırladı. (s.12)
- İşte şurada bir tane, burun uzunluğunca sıralanıyorlar, kanatları da **fıldır fıldır** dönüyordu. (s.14)
- Denizciler birbirlerine yüreklerini açarlarken, **usul usul** fısıldadıkları her söz bir okşayış, bir iyilik, bir dakikanın ortasında açan bir gönül çiçeği oluyordu. (s.14)
- Dalgıçlar olsun, Modruvan Reis'in denizcileri olsun, bukinaları -büyükşeytan kulelerini- **uzun uzun** üfürdüler. (s.15)

- Zavallı adamcağız, ne olduğuna şaşmış kalmış, başını kaldırıp **alık alık** bakmış. (s.17)
- ‘Kim bilir kaç fırtınanın ana-baba gününde dayanakoymuş olan gönlünü cennet gibi havada, sokakta yürürken, **parça parça** kırakoymuşlar’ dedi. (s.17)
- Deniz kızı **içli içli** ağlamaya koyulmuş. (s.22)
- Deniz kızı çok güzelmiş, saçları ocakta **harıl harıl** yanan pırnal aleviymiş, gözleri iki durgun mavi göl, bacakları çift akan gür pınarın sularıymış sanki. (s.22-23)
- Hani deniz kızı için, cehenneme atla deseler **güle güle** atlardım. (s.23)
- Selim Dede kıza **tatlı tatlı** konuşmuş, onu avutmuş. (s.23)
- Gelirdi, **sıcak sıcak** gözlerime bakardı. (s.24)
- Senin gözlerinde rengin kendisi değil, rengin **uzak uzak** angısı var. (s.24)
- Bana böyle **uzun uzun** abuk sabuk şeyler anlatırdı. (s.24)
- Memiş fena halde korkmuş, ‘Şimdi ne yapayım?’ demiş, **titreye titreye**. (s.26)
- Ama ana fok çığlıklar **sala sala** üzerine gelmiş Hamit’in. (s.26)
- Ayak ucuna gelince Hamit’e **üzgün üzgün** bakmış. (s.26)
- Kıçından **dürte düрте** onu kumsalın ardındaki yola çıkardım. (s.26)
- Hem de bana **baka baka** yalvarıyorlarmış gibi. (s.27)
- Bastım kürekleri, **efkârlı efkârlı** bir türkü dahettim. (s.27)
- Böylece süngerci filosu İstanköy adasının, o Aya Fuka doğrultusuna **yavaş yavaş** ulaşmışlardı. (s.28)
- Meltemin esmeye başladığı güneyden **yavaş yavaş** rüzgârsız ölü dalgalar sallana sallana gelmeye koyuldu. (s.28)
- Meltemin esmeye başladığı güneyden yavaş yavaş rüzgârsız ölü dalgalar **sallana sallana** gelmeye koyuldu. (s.28)
- Ayı gibi dalgalar, kayıklarda ne varsa kırmayı, yıkmayı tasarlıyordu, sanki birbiri ardınca **sendeleye sendeleye** geliyorlardı. (s.28)
- Az sonra **püfür püfür** esen meltemde herkesin yüzü güldü. (s.29)

- Balık, **fısıldaya fısıldaya** gelmekte olan bir dalganın yeşil göbeğinde cumbadak saplandı. (s.30)
- Hız parçalarıydı lambukolar, denizlerde geniş anafolar burgaçlayıp, denizleri **fırl fırl** döndürüyorlardı. (s.30)
- Uçar balıklar da **alay alay** havaya fırl fırl fırladılar. (s.30)
- Uçar balıklar da alay alayhavaya **fırl fırl** fırladılar. (s.30)
- Denizde **çat çat** eden lambukoların çenelerinden kurtulan uçar balıklar, martıların gagalarına yem oluyorlardı. (s.30)
- “Nah şu lambukoların **çat çat** eden dişlerinin otomatik kapanı sanki!” dedi. (s.30)
- Karabatak bu sözleri söylerken, Aya Fuka burnunun ardından depozitonun sancak yönünden püskürmeler **saça saça** bir deniz filosu sökün etti, tam yolla martı bulutunun ortasına daldı. (s.30-31)
- Aliş, bu Göbekoğlu'nun kim olduğunu ve neden küfür edildiğini bilmediği için denizcilerin yüzlerine **şaşkın şaşkın** bakıyordu. (s.31)
- Onlara yetişmek için de dağların kalabalık gök gürültüleri, artları sıra merdivenden incesine **basamak basamak** gümlüyorlardı. (s.34)
- Artlarından **sağanak sağanak** rüzgârların kamçısını yiye yiye, Mersincik koyunu geride bıraktılar. (s.34)
- Artlarından sağanak sağanak rüzgârların kamçısını **yiye yiye**, Mersincik koyunu geride bıraktılar. (s.34)
- Çepeçevre ışıldayan yaprak okyanusu, yere **kıpır kıpır** kıprayan güneş damlaları eliyordu. (s.36)
- Ara sıra koyu bir esinti mavi süpürüşüyle suların üzerinden **serin serin** geçince, sanki koy masum masum gülümsüyordu. (s.36)
- Ara sıra koyu bir esinti mavi süpürüşüyle suların üzerinden serin serin geçince, sanki koy **masum masum** gülümsüyordu. (s.36)
- Ama bir öfkelenmeye koysun o zaman fena canlanırdı Kara Hacer, yüzü gözü **deli deli** yanardı. (s.38)

- **Koca koca** renk parçaları bir ateş uçurumunun içine paldır küldür devrildi. (s.37)
- “Ama uçurum seni çeker, **istemeye istemeye** gelirsin gene kenarına” derdi. (s.39)
- Herhangi bir dedikoduyu duymaya koysun, elinde önemli önemsiz ne iş varsa hepsini yüzüstü bırakır, koşar havadisi **mahalle mahalle** yayardı. (s.40)
- Yalnız **çat çat** sıçrayan çekirgelerin çıtırtısı duyuluyordu. (s.40)
- Korkma şöyle dursun, gülümseyerek, gözlerini Hovarda’dan ayırmayarak **salına salına** ona doğru dimdik yürüdü. (s.40)
- Sırtlanın yanı sıra **tıpış tıpış** yürür, evin önünden uzaklaştırılınca, sırtlan onu boğazlar, afiyetle yer. (s.39)
- Kaptanı görünce, mintanının ve şalvarının içinde gövdesi **alev alev** tutuşurdu. (s.39)
- Mahalleli öyle ürktü ki, kapıya **yavaş yavaş** sokuldular, kapının kenarından başlarını uzatanlar, ötekilere “Zırtlan’ı kuşa çevirdi” diye bildirdiler. (s.41)
- Birdenbire aklını oynattı, hem delice gülüyordu, hem de **sarsıla sarsıla** hıçkırarak denizcilere; “Süleymancığımın lokması üç gün sonra mı, helvası kırklanınca mı pişirilir?” diye soruyordu. (s.41)
- Hep öyle **tatlı tatlı** konuşur erkeklere. (s.42)
- Hele o kenarları ak köpüklü mavi eteklerini **kaldıra kaldıra** sana fişş diye çıplak karnını, çıplak kalçalarını gel, gel diye gösterirse, tükür onlara! (s.42)
- Gün görmüş kadının gözleri **çaka çaka** ak saçları da rüzgârda savrula savrula alev kesilişini görünce yedi-sekiz çağındaki çocuk da tutuşur, kasırğa gibi esen insan öfkesinin hızına kapılarak, o da söver sayar, eline geçirdiği taşları dalgalara savururdu. (s.43)
- Gün görmüş kadının gözleri çaka çaka ak saçları da rüzgârda **savrula savrula** alev kesilişini görünce yedi-sekiz çağındaki çocuk da tutuşur, kasırğa gibi esen insan öfkesinin hızına kapılarak, o da söver sayar, eline geçirdiği taşları dalgalara savururdu. (s.43)
- **Yavaş yavaş** uykuya dalan çocuğa dünyada da düşte de deniz böyle konuşurdu için için. (s.43-44)

- Yavaş yavaş uykuya dalan çocuğa dünyada da düşte de deniz böyle konuşurdu **için için**. (s.43-44)
- Oranın, burasında deniz iç çeker, şurasındaysa kayalar gargara eder fısıldar, kahkahalarla **katıla katıla** gülerdi. (s.44)
- Orada çocuk voltasına üşüşen **renk renk** yilloslarla, deniz keklığı denilen kerpeleri seyre dalardı. (s.44)
- Ara sıra büyücek bir isparoz voltasına takılınca, Aliş yerinden **zıp zıp** hoplar, sesini türküye salıverirdi. (s.44)
- Ama koyun kumsalına bitişik, **kat kat** koca bir kaya vardı. (s.44)
- Çocuğun gözlerine **iri iri** yaşlar kaynadı. (s.44)
- Elini oradan **kolay kolay** kurtaramazdı artık. (s.44)
- Aliş, **sendeleye sendeleye** bir yassı kayaya çıktı. (s.45)
- Balığın kulakları demirci körüğü gibi inip kalkıyorken Aliş'in göğsü de **ağır ağır** soluyor kabarıp çöküyordu. (s.45)
- Orfoz cehennem ateşi rengindeki kıpkırmızı ağızını açtıkça, **sert sert** soluyan Aliş de gözlerini faltaşı gibi açıyordu. (s.45)
- Kırmızılar ağızında kıyametler koparırken, turunçgiller balığın iki yanında **inim inim** inliyordu. (s.45)
- En uyanık, en candan maviler ötede beride **şırak şırak** göz açıyorlardı. (s.45)
- Kapkaralar vardı ki gece çiçekleri gibi **yavaş yavaş** yayılıyorlardı. (s.45)
- Sanki derin ve sözsüz sevgilerini bildirmek için yumuşak dudaklarını **çekingen çekingen** aralayan masum varlıklardı. (s.45)
- Hacer Bacı balığı görünce **uzun uzun** birkaç “abuuu...u abuuuuu...u”çekte. (s.46)
- Aliş balıkla çarşıya seğirtti, balığı sırtında **sallaya sallaya** “Satılık! Satılı..k!” diye bağıriyordu. (s.46)
- Öteki **sulu sulu** sırtarak, “Sen eski kurtsun, nasıl olsa onu kündeğe getirirsin efem” dedi. (s.46)

- Bir başka gün, Hırsız Selim -onun hiç farta furtası yoktu- çarşının ta ortasında Karakulak'a **açık açık**, “Rodanza budalası herif!” diye bağırmişti. (s.46)
- Sonra koltuklarını **kabarta kabarta**“Bu orfozu ben tuttum” dedi. (s.47)
- Cız eden içinin ince cızırtısıydı sanki, o upuzun halsiz sesi, “Eh kaltaaak, Eminoğulları'nın **damla damla** kanını içtin, son damlasını da...” dedi. (s.48)
- Başkasını seçselerdi, o kaptan, ben de **seve seve** dalgıç ya da hava verici makinecisi olurdum. (s.50)
- Pala Hasan da “Yaşasın kılağılı bıçaklar” dedi **usul usul**. (s.52)
- Karakulak, “Bakın ne yaparız, onların gizli bir sığı, olsa olsa Tekir Burnu'nun açığında bir yeredir. Biz, bir-iki milli bir yanlışlıkla nerede olduğunu tahmin edebilseniz, birkaç gün çengel **sürte sürte**, sığın üzerine düşeriz” dedi. (s.52)
- Öte yandan Bektaş Vasfi Kaptan, **alaylı alaylı** gülümsedi. (s.53)
- Dudaklarında, “Gâvurun kızı, fındık verdim kanmadın” türküsünü **dillendire dillendire** depozito kayığına doğru yürüdü. (s.54)
- Aliş raspalayıp dururken sünger sütünün güverteden punya deliklerine, oradan da **şırıl şırıl** denize aktığını hayal gözüyle görürken, sünger sütünün ısıricı deniz kokusunu burnunda duyuyor gibi oluyordu da, gözleri ışıllı parlıyordu. (s.54)
- Aliş raspalayıp dururken sünger sütünün güverteden punya deliklerine, oradan da şırıl şırıl denize aktığını hayal gözüyle görürken, sünger sütünün ısıricı deniz kokusunu burnunda duyuyor gibi oluyordu da, gözleri **ışıl ışıl** parlıyordu. (s.54)
- Yalan söylüyordum sanki, yüzüme **tuhaf tuhaf** baktılar. (s.59)
- Onlarla beraber **güldür güldür** güldüm. (s.59)
- Onlara, ‘Bakınız efendiler, doğdum doğalı ağızımdan yalan çıkmadı, ne bakıyorsunuz suratıma, öyle **tuhaf tuhaf**’ dedim. (s.59)
- Onlar **mavi mavi** hızlanıp güneşte şimşek gibi çakan bir takla, bir tulumbaaaa! (s.59)
- Bir kez değil, ama çok kez denize **dala dala** belki gine kuyruğumu bulurum. (s.59)

- Küçük Aliş, duygu hızıyla Karaada açıklarında, ta uzak denizlerden **mavi mavi** gelen dalgalar üzerinden, yolculuğu dalgın dalgın düşünüp dururken, Koca Numan'ın tok sesiyle uyanarak, başını Numan'dan yana çevirdi. (s.59)
- Küçük Aliş, duygu hızıyla Karaada açıklarında, ta uzak denizlerden mavi mavi gelen dalgalar üzerinden, yolculuğu **dalgın dalgın** düşünüp dururken, Koca Numan'ın tok sesiyle uyanarak, başını Numan'dan yana çevirdi. (s.59)
- Miğferin ön camı **parça parça** olmuştu. (s.59)
- Deniz sarhoşu olanlar, etekleri zil **çala çala** hoplaya zıplaya, daha derine ve daha derine, ölüme, karanlıklara çöker giderler. (s.60)
- Deniz sarhoşu olanlar, etekleri zil çala çala **hoplaya zıplaya**, daha derine ve daha derine, ölüme, karanlıklara çöker giderler. (s.60)
- Karaovalı Memiş de **derin derin** içini çekti. (s.62)
- Ama bizim önümüze sünger tüccarı çıkıyormuş, allem ediyor kallem ediyor hiçbir şey yapmadan -hatta biz fırtınalar- da ölüm kalım savaşındayken, o ocak başında **rahat rahat** bacak ısıtarak- sırtımızdan aslan payını alıyor. (s.63)
- Karakulak'la yordakçıları hep baş başa oturup **gizli gizli** fiskos ediyorlar. (s.64)
- **Kuytu kuytu** bölmelerde, gözlüklü, enfiyeli kâtipler, rakamlar ve köylü adlarıyla dolu tomar tomar kağıtları karalar dururlarmış. (s.66)
- Kuytu kuytu bölmelerde, gözlüklü, enfiyeli kâtipler, rakamlar ve köylü adlarıyla dolu **tomar tomar** kağıtları karalar dururlarmış. (s.66)
- Murtaza ağayla, **şişman şişman** çantalarını taşıyanlar besmeyleyle binmişler kayığa, palamar çözülmüş demir leva edilmiş, açılmışlar denize. (s.66)
- **Hüngür hüngür** ağladı zavallı kadın. (s.69)
- Ne insan görüyorlar, ne de gökden denizin mavisini, ne akşamleyin batan güneşin **elvan elvan** renklerini görüyorlar. (s.71)
- Sekiz telli at kılı voltayla, yirmi beş okkalık balık **tepe tepe** kayığa zorla çekilmez a. (s.76)
- Sonunda balık **sersem sersem** yüze getirildi. (s.76)

- Sırtı tekir kedi gibi **yol yol** pars gibi benek benek, tavus kuşu kuyruğu gibi de göz göz oldu. (s.77)
- Sırtı tekir kedi gibi yol yol pars gibi **benek benek**, tavus kuşu kuyruğu gibi de göz göz oldu. (s.77)
- Sırtı tekir kedi gibi yol yol pars gibi benek benek, tavus kuşu kuyruğu gibi de **göz göz** oldu. (s.77)
- Kıvrandıkça sırtında hilaller dolgun ay oldu, mahmurlaştı, söndü, kuyruğuna yıldızlar serpildi **kıpraya kıpraya** kayboldular, sonra beti benzi soldu balığın, balık öldü. (s.77)
- Kaluma denize **fırl fırl** uçuyordu. (s.77)
- Bunları bulunca Salih Reis, **derin derin** içini çekti. (s.78)
- Saçları güneş harladığı ve gözlerinde Arşipel **mavi mavi** ışıldadığı için, ona Çakır Ayşe demişlerdi. (s.80)
- Yaşama hızından ötürü başkası bir dakikada kaplumbağa gibi **debelene debelene** bir metre yaşarsa -Ayşe kızın zembereği mi, yayı mı boşanırdı ne- hemencecik yüz kilometreyi yaşayıp bitirdi. (s.81)
- Şiddetle parlayan sabah yıldızının kızı olsa gerekirdi, hani denizden **çingil çingil** gülererek sivrilen sabah yıldızı. (s.82)
- Hamza'yı yutmak için büyük Afrika yılanı (Boa Kostrikor) gibi onu **dolam dolam** sarıyordu. (s.83)
- Çakır Ayşe, Hamza'ya **tuhaf tuhaf** bakıyordu. (s.85)
- Sonra birdenbire ay, uzakta ufuktan **yavaş yavaş** doğdu. (s.85)
- Hamza, "İşte kayık var ya..." dedi ve **uzun uzun** anlattı. (s.85)
- Hemen kıyıda sandala binmek, sonra kayıkta, kayığın çuval dolusu safrasıymış gibi **sessiz sessiz** taşınmasını istemiyordu. (s.86)
- Kendi çakır gözlerine ve altın sarısı saçlarına karşı **koca koca** kara gözleri, güneşte çelik mavisi gibi simsiyah saçları vardı. (s.87)
- Annesinin **bön bön** bakışı karşısında dayanamadı. (s.87)

- Avuçlarıyla memelerini **şak şak** tokatlayarak “Bak bunlar ne? Çocuk muyum?” dedi. (s.88)
- Ayşe'nin **alev alev** saçları, Yonca'nın yelesiyle kuyruğu, uçan kanatlardı sanki. (s.89)
- **Ciyak ciyak** kaçışan tavuk, ördek ve kaz kargaşalığı, köpek havlayışlarıyla ürkek insan bakışları ortasından yıldırım gibi, aşır kayboldular. (s.89)
- Uçurumların hemen ötesinde yolculuğa çıkmış bulutlar arasında **koca koca** deniz parçaları görünüyordu ta aşağıda. (s.90)
- Evrenin milyarlarca samanyolunun topaçları gibi **fırıl fırıl** dönen milyar kere milyar gezegeni vardır. (s.90)
- Çakır Ayşe'nin şalvarı büklüm üzerine büklüm düşerken, balıkçının kulaklarında sanki **kat kat** gök gürlüyordu. (s.91)
- Bu sefer Çengelci Ali Barut, “Ben mazotta yüzerim, mazotu içerim” diye **vahşi vahşi** böbürlenerek makine dairesine girdi. (s.96)
- Bunu gören biri **sinirli sinirli** gülmeye koyuldu. (s.96)
- Karınlarına yumruklarını **basa basa** katıldılar gülmekten. (s.96)
- Dibe inenler, “Sert akıntıda, flamalar **sessiz sessiz** bel kırarak bizimle alay ediyorlardı” diyorlardı. (s.97)
- Koca Numan, Poyraz Mustafa'ya; “Gemi provasında şapkamı havaya at, **yavaş yavaş** kışa yürü, korkma, şapkan başına konar.” Dedi. (s.97)
- Bir branda bezini **şerit şerit** kestiler, iyice stokkolayıp sıkı sıkı sardılar. (s.98)
- Bir branda bezini şerit şeri tkestiler, iyice stokkolayıp **sıkı sıkı** sardılar. (s.98)
- Böylece **yavaş yavaş** Antalya'ya doğru ilerliyorlardı. (s.98)
- “Bak şu denize yahu **parıl parıl** ışıldıyor güneşte” dedi. (s.101)
- “Belki de terslik, elbisenin ters giyilmesiyle düzelir” dedi, yaptığı işe kendisi de **isteksiz isteksiz** güldü. (s.102)
- Kaş yolunda kıyıları **yoklaya yoklaya** gidiyorlardı. (s.102)

- Kaçan kadınlara yüksek sesle bir sürü finfon edip, onları yukarı çağırılmış olacaklardı ki, kadın lordlar **korka korka** güverteye çıktılar. (s.102-103)
- Ateşoğlu, **ciddi ciddi** kılavuz ipini tutar, iki kişi de havacı makinesini işletirken grup halinde fotoğraflarını çektiler. (s.103)
- Hele Koca Numan dipten getirdiği otuz kiloluk bir orfozu, üç de ıstakozu **diri diri** güvertelerine atınca, nasıl teşekkür edeceklerini bilemediler, deste deste alçalı bulacalı yabancı banknotlarını sundular. (s.103)
- Eni boyu, doğru kuş uçuşuyla ancak on beş mil olan o dar çevreye, doğa belki iki yüz mil uzunluğundaki deniz kıyısını **kıvıra kıvıra** ve büke büke tıkakoymuştu. (s.103)
- Eni boyu, doğru kuş uçuşuyla ancak on beş mil olan o dar çevreye, doğa belki iki yüz mil uzunluğundaki deniz kıyısını kıvıra kıvıra ve **büke büke** tıkakoymuştu. (s.103)
- Onu Karabatak'ın başından geçirirken, hava borusunu ya da marpucu vidaladılar miğfere, miğferi de göğüslüğe **sıkı sıkı** vidaladılar. (s.105)
- O ağır giysiyle reis **ağır ağır** motorun kenarına yürüdü. (s.105)
- Şurada bir yıldız çiçeği, uzun pedallarını **renk renk** açtı. (s.107)
- Karabaktak, bu nedir deyinceye dek bir yelpaze mi dese, tavus kuşu kuyruğu mu dese, işte o **renk renk** açtı ve suları yelpazeledi. (s.107)
- Yükseklerle kalkınan çınar gibi ağaçların, çoğu yaprakları içleri hava dolu **renk renk** boncuklardı. (s.107)
- Ağaçlar vardı, sanki geyik boynuz ve galaklarıydıda, çıldırasıya gelişerek **dal dal** ormanlaşmışlardı. (s.107)
- Boynuzlarını hemen **renk renk** ponponlu deniz sarmaşıkları sarmıştı. (s.107)
- Daha önce **yavaş yavaş** hep bir yöne yüzerlerken bir şeyden ürktüler ki, şimşek gibi her yana kaçıştılar. (s.108)
- Balığı korkutmak için ona doğru **bulut bulut** hava boşalttı. (s.109)
- Karabatak an ipini, “Hava verin” anlamında birkaç kez **uzun uzun** çekti. (s.109)

- Ateşoğlu; “Karabatak kendisini **kolay kolay** köpekbalığına yedirecek denizcilerden değildir” diye ekledi. (s.109)
- Ateşoğlu pompacılara, “Aşağıya hava verin **bol bol**” dedi. (s.109)
- Denizin tabanından ayrılmadan **sürüne sürüne** ve denizin dibine tutuna tutuna deniz kıyısına varmak ve kıyıda karaya çıkmaktı. (s.110)
- Denizin tabanından ayrılmadan sürüne sürüne ve denizin dibine **tutuna tutuna** deniz kıyısına varmak ve kıyıda karaya çıkmaktı. (s.110)
- Yüzde sönen hava habbelerini **izleye izleye** yavaş yavaş kıyıya doğru yanaştı. (s.110)
- Yüzde sönen hava habbelerini izleye izleye **yavaş yavaş** kıyıya doğru yanaştı. (s.110)
- Biri **sevine sevine** hüngür hüngür ağladı. (s.110)
- Biri sevine sevine **hüngür hüngür** ağladı. (s.110)
- Ali Barut, demincek köpek balığının dişlerinden kurtulan Karabatak’a; “Baba ne düşünüyorsun, öyle **fosur fosur** sigara içecek?” diye sordu. (s.113)
- Her yıl üç ayda avladığımız sünger depozitonun ambarını doldururdu da, **yeni yeni** avladığımız süngerleri koyacak yer bulamazdık. (s.113)
- Bakkallar, “Namuslu insan borcunu tanır ve öder” diyeceklerdi **ciddi ciddi**. (s.114)
- Dalgıçlar, formacılarla çengelciler hep böyle **kara kara** düşünerek yol alıyorlardı Avlonya’ya. (s.115)
- Gece yol alırken, Ateşoğlu **kolay kolay** dümeni başkasına bırakmazdı. (s.115)
- Sağa sola şunu bunu almak, ocağa gidip bir sigara yakmak için **tembel tembel** ve isteksiz yürürken, birdenbire hoplayıp zıplamaya, koşmaya, acele acele gidip gelmeye koyuldular. (s.120-121)
- Sağa sola şunu bunu almak, ocağa gidip bir sigara yakmak için tembel tembel ve isteksiz yürürken, birdenbire hoplayıp zıplamaya, koşmaya, **acele acele** gidip gelmeye koyuldular. (s.120-121)
- Deniz güneş ışığında **tuzlu tuzlu** yanıyordu, enginlerince. (s.122)

- Çırpıntılı deniz dalgaları ay ışığını birbirine **şrak şrak** diye çarptıkça, sanki ışıldamanın ışısı, bir “fiişş...ş..” oluyordu yakında, uzakta, her yerde enginince de ve boyunca da. (s.123)
- Çakır Ayşe, içindeki gönül açıklığından seslendi her yana **ferah ferah**; “Kocadık ama şu dünyanın gençliğiyle genciz daha, değil mi ya?” dedi. (s.123)
- “En gencimiz Hasan Bora’dır. Dahet denize bre Bora!” dedi. Bora, **sevine sevine** ileri fırladı. (s.124)
- **Fışıl fışıl** içine aksın. Bu akşam dalamıyorum. (s.124)
- Teleskop Mehmet, geçti apoşinin başına süngerleri bir bir kepçeden çıkarırken çeşidini bildiriyordu, **bağıra bağıra**. (s.127)
- Bir sıra bağırişlar arasında birinin **hıçkıra hıçkıra** “huhuuuu” diye ağladığı duyuldu. (s.127)
- Havayı **boşalta boşalta** yavaş yavaş indi aşağıya. (s.129)
- Havayı boşalta boşalta **yavaş yavaş** indi aşağıya. (s.129)
- **Yanıp yanıp** sönen bir alemde sığın yaylası. (s.129)
- Ondan sonra dalgıç **yavaş yavaş** yine yukarıya çıkarılırdı. (s.131)
- Aradan yarım saat geçti, Bora **keyifli keyifli** sigarasını içerken, “Sus yorulma” yollu öğütlere hiç kulak asmadan, “Ben şimdiye dek hiç süngeri bunca bol olan bir yere rastlamadım. Kolunu sağa sola, önüne, arkana uzat uzat sünger kopar” dedi anlata anlata bitiremedi. (s.131-132)
- Akşamleyin her şey, günün boylu boyunca giderek artık akşama varınca **tatlı tatlı** bir yorgunlukla uykuya vardıklarından denizciler de, dağlar, adalar ve denizlerle uzanıp sessizlikte dinleniyorlardı. (s.133)
- Hikayesinin burasında çocuklarını hatırladı ve sesi pusulayı şaşırıp alabora oldu ve **hüngür hüngür** ağladı. (s.134)
- Alnı düşünce zoruyla **kırış kırış** oldu. (s.135)
- Büyüdüm, gürbüzleştim. Artık **harıl harıl** denizdeydim. (s.136)

- İçimi **harıl harıl** dolduruyordu. Aklımdan, babamı, anamı, evimizi, penceremizi sele tutulmuşlar gibi sürüp çıkarıyordum. (s.136)
- Ağır bir ses, ‘Ulan postan işe koyuldu. Sen **aylak aylak** yıldızları saymak için mi aldın paraları!’ diye gürledi. (s.137)
- ‘Ben bilirim, sen kimsenin değil, denizinsin’ dedi, **yaslı yaslı**. (s.139)
- İşte ondan sonra içtik, **bol bol** küfür savurduk, lanetler okuduk, sonra hep birden gırtlaklarımızı patlatırcasına bir türkü tutturduk. (s.140)
- Ama iyi oldu, artık hangi denizde öldüğümü, yüreği kan **ağlaya ağlaya** merak edemezdi. (s.138)
- Anam gençliğinde **hüngür hüngür** ağlardı babam gittiğinde. (s.138)
- Başımdan deniz **harıl harıl** akıp gidiyordu. (s.139)
- Güldüm uyanınca, **katıla katıla** güldüm. (s.139)
- İçini **uzun uzun** çekti. Denizlere bakakaldı. (s.140)
- Gözlerimi **çingil çingil** oynayan mavi deniz çapırtısına benzetir, saçlarımı gökteki Samanyolu’nun samanına ve altınına benzetir, peşime dadanırdın da gözlerine mor oturtmaktan kendimi güç zaptederdim. (s.140)
- Karabatak da, **güle güle**; “Etme bre Ayşe Nine, herkesin önünde beni irezil ettin!” dedi. (s.141)
- **Kızgın kızgın** çıkıp gittiler. Patronları toprak ağası mı, para babası mı, bir şeymiş. (s.143)
- Hani, kum saatlerinin altı, üstüne getirilince, yumuşak kumların **sessiz sessiz** aşağıya süzülmesi gibi iki ihtiyar deniz insanı da anılarını denizi seyrede ede ve dinleye dinleye uslarında süzüyorlardı saatlerce. (s.144)
- Hani, kum saatlerinin altı, üstüne getirilince, yumuşak kumların sessiz sessiz aşağıya süzülmesi gibi iki ihtiyar deniz insanı da anılarını denizi seyrede ede ve **dinleye dinleye** uslarında süzüyorlardı saatlerce. (s.144)
- Salih Reis, evinin kapısının önünde oturur ve **dalgın dalgın** denize bakarken, iki jandarma çıkakoydu. (s.145)

- Şuracıkta, şu denize karşı **rahat rahat** öleyim. (s.146)
- İstemiyordu efendim, ne hastanelerini, ne saraylarını, bıraksınlardı kapının çerçevelediği mavi deniz parçasının karşısında **rahat rahat** ölsündü. (s.146)
- Her yanı **katı katı** duvarlarla kapalıydı. (s.146)
- Kediden korkan fare gibi yatağında büzülmüş, **ürkek ürkek** bakınarak ağır ağır soluyordu. (s.146)
- Kediden korkan fare gibi yatağında büzülmüş, ürkek ürkekbakınarak **ağır ağır** soluyordu. (s.146)
- Aradan on beş gün kadar geçince Çakır Ayşe, Salih Reis'in Palamut büküne dönüp dönmediğini anlamak için, eline değneğini aldı, yürüdüğü değnekle **tak tak** yoklayarak Palamut bükü yolunu tuttu. (s.147)
- Orasını kolay buldu, çünkü yelpazeleyen meltemde açık kapı şimdi aralanıyor, şimdi kapanıyorken **acı acı** “cık cık ci..i ik” ediyordu. (s.147-148)
- Ayşe, **usul usul** kapıyı itti. (s.148)
- Orada elleriyle taşları, ocağın kenarını, kuru tahta sedirle sedirin altındaki **yumru yumru** kaya parçalarını okşarcasına yokladı. (s.148)
- Hani, kayığın güvertesinde su testisini bırakınca, testinin ağzını silip geçen rüzgâr **tatlı tatlı** “uu..u..u...!” diye öterdi ya! (s.148)
- **Sert sert** soluyordu Çakır Ayşe. (s.150)
- Gizli sığın nerede olduğunu anlayıp, sığ süngerlerini soyup, sığı keleşe çevirmek isteyen Karakulak Tefik Reis, Ateşoğlu Murat Reis'in **sinsi sinsi** peşine düşmüştü. (s.151)
- Neden olduğu anlaşılmadı ama, Teleskop gözleri ıslak olarak, “Hey Koca Yurt” dedi, içini **derin derin** çekti. (s.153)
- Sular Aliş'i **yumuşak yumuşak** sardı. (s.155)
- O **koca koca** orfozları görünce onları avlamaya içi gidiyordu. (s.156)
- Ateşoğlu, Aliş'i yukarıya çekerken, derinlerde gerektiği kadar dinlendirdikten sonra **yavaş yavaş** ipe asılıyordu. (s.156)

- Aliş **yavaş yavaş**, bulut bulut hava boncukları arasında görünmeye başladı. (s.156)
- Aliş yavaş yavaş, **bulut bulut** hava boncukları arasında görünmeye başladı. (s.156)
- Aliş'e yardım ederek iskeleden **basamak basamak** çıkartıp, güvertede oturtular. (s.156)
- Üzerinden **şarıl şarıl** deniz suyu akıyordu. (s.156)
- Yarım gomina kadar uzakta bir adamın denizleri **fosforlandıra fosforlandıra** kayığa doğru yüzdüğünü gördü. (s.157)
- Yosunlar akıntıyla **mahmur mahmur** kalkınıyorlardı, yorgun kollar açıp sallıyorlar, hep beraber bel kırıyorlar, süzülüp salınıyorlar, akıntıyla bir çıkıp bir iniyorlardı. (s.163)
- Gümüş boncukları **yavaş yavaş** döne döne yukarı çıktı. (s.163)
- Gümüş boncukları yavaş yavaş **döne döne** yukarı çıktı. (s.163)
- Hava boncukları üzüm salkımları gibi **salkım salkım** uçmaya koyuldular miğferinden. (s.163)
- Vakit gelince Ateşoğlu, ona denizden **yavaş yavaş** çıkmasını bildirdi. (s.164)
- Hani ya seksenini aşan ve erkeklikten kesilen bir adama, kucağını **mavi mavi** açan ve gel gel bana caaanım, diye yalvaran dünya güzeli bir peri kızının açık kollarına adamın kendini kaldırıp atamamasının işkencesi olur ya, dalmamak da onun gibi bir işkence oluyor. (s.165)
- **Yavaş yavaş** yüze çıkarılırken on kulaca değin her kulaçta beş dakika dinlendirildi. (s.165)
- Her birini çevreleyen çamlar, ayak uçlarındaki denizde **titrek titrek** angılanıyordu. (s.167)
- **Güle güle** geldik. O Seyr-i Sefain'e vardık. (s.168)
- 'Merhaba nasılsın?' dedim **güle güle**. (s.170)
- Adam yüzüme baktı **tuhaf tuhaf**. (s.170)
- Rüzgâr denizden **püfür püfür** esiyordu. (s.171)

- Her yan **pırl pırl** altın sarısıydı. (s.171)
- Kara kızın çalıştığı gibi **kan ter** içinde çalışan insanı az gördüm. (s.171)
- Ben merhaba dedikçe, o da **güle güle** basıyordu merhabayı. (s.171)
- Yüreğim sanki örs üzerine **dang dang** diye vurulan varyozdu. (s.172)
- Hani birisi uzaktan bir hey hey çeker **uzun uzun**. (s.174)
- Sonra, dünmüş gibi hatırlıyorum, kuşlar cıvıdamaya koyuldu, onlara uyanan ırgatların sesleri **civil civil** karıştı. (s.174)
- **Sendeleye sendeleye**, ‘Tabutluk nerede?’ diye önüme gelene sordum. (s.175)
- Ben yanaşınca döner bana bakardı **masum masum**. (s.176)
- Teleskop ve birkaç denizci kovaları iplerden tutup su dolsunlar diye **güm güm** denize çarptılar. (s.176)
- Bir şey denizi bulandırıyor **bulut bulut**. (s.177)
- Büyük volta var ya, onu taktım ipin ucuna, kendimi -balığı ürkütmemek için- **yavaş yavaş** ona çektim. (s.179)
- Herkes **güle güle** “Merhaba Orfoz Ali!” diye ünledi. (s.179)
- Teleskop Mehmet Kaptan **dalgın dalgın** denizlere bakarken; “Karaada’nın önünde, belki bizden altı mil açıktaki bir yelkenli var” dedi. (s.180)
- Oturup yemek yediler **şakalaşa şakalaşa**... (s.180)
- **Yavaş yavaş** konuşuyorlardı. Gece nöbetçisi Sarı Ali idi. O da bağdaş kurdu. (s.180)
- Palamut bükünde bir sürü **tuhaf tuhaf** insanlara rastgeldim. (s.181)
- Yüzüme **tuhaf tuhaf** baktılar. (s.181)
- Hey gidi canım nineciğim, seni bu halde gömmek bana mı kaldı! Diye içim yandı **cayır cayır**. (s.182)
- Orada Karakulak ve onun takımıyla, şurada buradakümelenip baş başa veriyorlar, **gizli gizli** bir şeyler görüşüyorlar. (s.184)
- Ankara’ya ve Kalimnos’agidip gelişlerini, **gizli gizli** fiskos edişlerini Bodrum’da hiç kimse hayra yormuyordu. (s.184)

- Deniz, kayığı **usul usul** beşiklerken, deniz fişiltısı “susun” demiş gibiydi. (s.185)
- Gözlerini kapadı mıydı, göz kapakları ardındaki karanlıkta **pırl pırl** eyerli küheylanlar kavis çiziyorlardı, gelin kuşakları gibiydiler. (s.186)
- İmdat, bir gün köy kahvesinde bir köşeye çekilip **dalgın dalgın** çayını içerken, dalkavuklarıyla Muhsin, zilzurna sarhoş içeri girip baş sedire kuruldular. (s.187)
- Dünya bankasına para, ahiret bankasına da **bol bol** sevap istif ettiği için, adımı sert, kafası dik, öksürüğü de okkalıydı. (s.188)
- “Müslümanlığın şartını şurtunu bilmeniz gerek” deyince, tanırlar birbirinin yüzlerine bakarak **bön bön** sırttılar. (s.188)
- Tanıklar, kadının ezberlettiği dersi **güldür güldür** okudular. (s.188)
- İmdat da **yavaş yavaş** içini açıyordu, derdini yanıyordu. (s.190)
- Denizin milyonlarca mavi milini süpürün temiz rüzgârları, sanki gökten ve denizden topladıkları bütün mavileri getirir ve Akkum koyuna **serin serin** üfürürlerdi. (s.191)
- Sonra kayığıyla ağın çevirdiği yerin içine girer, ağ boyunca tokmağını **güm güm** denizin yüzüne vurarak, topuğuyla da güverteyi davul gibi gümleterek, ağın çevirdiği yerin içindeki balıkları -tutarsa- korkutur, ağlara doğru kaçırdı. (s.191)
- **Kara kara** uzun kirpikli lacivert gözlerine sahip olmak için kadınlar neler vermezdi. (s.191)
- Kezban bir gün **güle güle** gelmişti. (s.192)
- Onlar çeşitli dağ otlarıyla kadınlara **bol bol** çocuk yaptıracak ilaçlar hazırladılar. (s.192)
- Burnun ucunda üstü tümsek, ama insanlar tarafından **oturula oturula** cilalanmış kırmızı bir taş vardı. (s.192)
- Gece o küçük mağarada -yani Evliyalar Mağarası’nda- çığlıklar, ince sesli gülüşler, **tok tok** kahkahalar, kulağa fısıldanan fısıltılar ve iniltieler duyuluyordu. (s.193)
- Yalnız sert rüzgâr, kabakları **döndüre döndüre** yerlerinden üfürmesin diye onlara ağır taşlar bağlamıştı. (s.194)
- Sonra **hafif hafif** güler, “Ne günlere kaldık!..” derdi. (s.194)

- Yalnız, **derin derin** soluk alıp horladı. (s.195)
- Kendisine, şunu yap, bunu yap, diye bir iş verilmese saatlerce bir köşeye oturur, bir türkü tutturur **yavaş yavaş** mırıldanırken türkünün akışına göre ellerini oynatırdı. (s.195)
- Kimi yol yamacın bir yanından sesi **ince ince** sağa sola savsalar, sonra göğe bakarak uzun bir ötüşle, tutuktan kurtulur sanki, bir gökkuşağı gibi tize yükselir, yükselir sonra içten bir inleyişle inerek yavaş yavaş dinerdi. (s.196)
- Kimi yol yamacın bir yanından sesi ince incesağa sola savsalar, sonra göğe bakarak uzun bir ötüşle, tutuktan kurtulur sanki, bir gökkuşağı gibi tize yükselir, yükselir sonra içten bir inleyişle inerek **yavaş yavaş** dinerdi. (s.196)
- Çok köylüsü eşeği yüklerken, Cennet'in kuş tüyüymüş gibi kaldırdığı yükü, eşeğe ancak **ihlaya ihlaya** sarabilirdi. (s.196)
- Tarlada toprakla uğraşmaktan ötürü **kat kat** nasırlıydı elleri, ama nurlu ve tatlı bir duruşu vardı, dizlerinin üstünde. (s.196)
- Evin kapısı açıktı, içerden bir kadın ya da bir kız sesi **tatlı tatlı** mırıldanıyordu. (s.197)
- İmdat **hayran hayran** bakakaldı. (s.197)
- Karanlık oldu, bir hüyu kuşu **uzun uzun** öttü, sanki ayı çağırırdı. (s.198)
- Hemen uzaktan onun sesi **uzun uzun** gelirdi. (s.198)
- **Ağır ağır** soluk alıyordu. (s.199)
- Dağ kızı **soluya soluya** dayısına döndü, ona; “Vur dayı! Hakkındır! Ama İmdat'a haydut deme” dedi. (s.199)
- Hatta, öfkeli bakışının zehrine bir kıvançtır **sıcak sıcak** akıp katılıyordu. (s.199)
- **Katıla katıla** gülesi geldi. (s.199)
- Onun için “Allah Allah!” **diye diye** yaşlı başlı haysiyetini korumak için başını alıp dağ kızının önünden, kaçtı denmemesi için yavaş yavaş çekildi. (s.200)
- Onun için “Allah Allah!” diye diye **yaşlı başlı** haysiyetini korumak için başını alıp dağ kızının önünden, kaçtı denmemesi için yavaş yavaş çekildi. (s.200)

- Onun için “Allah Allah!” diye diye yaşlı başlı haysiyetini korumak için başını alıp dağ kızının önünden, kaçtı denmemesi için **yavaş yavaş** çekildi. (s.200)
- Bu İmdat denilen haydut takip edileceğine, elini kolunu **sallaya sallaya** geziyor. (s.200)
- Beyaz kağıtların üstüne **kara kara** yazdılar. (s.200-201)
- Döndü, davarı bıraktı, bana **uzun uzun** baktı, korktum. (s.201)
- **Sık sık** altınları boynuma takıp, ‘bak sana ne güzel yakıştı’ dediler. (s.201)
- O gece **ağır ağır** soluyordu. (s.201)
- Yanından ayrıldım, **yavaş yavaş** ondan eni konu ayrılınca koşa koşa köyümüze vardım. (s.202)
- Yanından ayrıldım, yavaş yavaş ondan eni konu ayrılınca **koşa koşa** köyümüze vardım. (s.202)
- Sonra ara sıra, bir şeyi merak ediyordu ama sormasına sıkılıyordu sanki, kızına **tuhaf tuhaf** bakıyordu. (s.202)
- **Yavaş yavaş** kovuğundan çıktı. (s.203)
- Cennet’i alacakaranlıkta **kolay kolay** seçemezdi. (s.204)
- Sonra peri kızları birbirine **yavaş yavaş** seslenirler, rüzgârla birbirlerine fısıldaşırlar. (s.204)
- Cennet’in bağırışı, İmdat’ın kulağına -uzaklıktan olacak- ücra bir kuşun **uzun uzun** “ciyii...ik” etmesi gibi çalındı. (s.204)
- İmdat’ı hemen herkes seviyordu, önceleri ona **seyrek seyrek** iş verirlerken, şimdi onu doyuracak kadar iş ismarlıyorlardı. (s.204)
- Onun için **sık sık** annesine uğrar, bir gece kalır, heybesini doldurup sırtlar, mağaranın yolunu tutardı. (s.204)
- Ama az sonra açlıkla **gırıl gırıl** emmeye koyuldu. (s.205)
- Her ne kadar yüzeyde bir tehlike görünmüyor idiyse de, İmdat dağdan inmiyor Cennet ona gidip **sık sık** kalıyordu. (s.205)

- Cennet'i görünce Mumcu Ahmet **hıçkıra hıçkıra** ağlamaya başladı. (s.207)
- Uzaktan **donuk donuk** tüfek sesleri geliyordu. (s.207)
- Ama bıraktığı bir Cennet'i **için için** özleyen bir şeytan. (s.208)
- Öyle **soğuk soğuk** asılmaktansa kaçmamaya, ama vur patlasın çal oynasın, sıcak sıcak dövüşerek ölmeye karar verdim. (s.209)
- Öyle soğuk soğuk asılmaktansa kaçmamaya, ama vur patlasın çal oynasın, **sıcak sıcak** dövüşerek ölmeye karar verdim. (s.209)
- Celladın önüne **kuzu kuzu** boynunu uzatmaktansa, dövüşerek bu haksız dünyadan ayrılmanın yeğ olduğunu bilirsiniz. (s.209)
- İsmail Çavuş, eli **titreye titreye** kuşağının içinden, belki lazım olur diye beş on Martin kurşununu çıkarıp verdi. (s.209)
- Ama karı kızan herkes, içi **yana yana** ağzını tuttu. (s.210)
- Ama patikanın ilk kıvrıntısına varmadan o saate değin açılan ateşten **kat kat** güçlü bir yaylım, uçurumun kayalarını yaladı. (s.211)
- Cennetin'in iki cennet kuyusu gözleri, İmdat'ın yüzünü aradı ve onu ta yanı başında görünce **yavaş yavaş** söndüler. (s.211-212)
- Sonra oralarda günler ve aylar tıpkı eskisi gibi, öküz arabaları gibi **ağır ağır** geçmeye koyuldu gene. (s.212)
- Denizci **gürül gürül** gülmüş ona; "Deniz değil, ırmak sudur" dedi. (s.213)
- Ta neden sonra koca ağacın dört yanını pırnallar, yaban sakızları, mersinler **köpüre köpüre** kaplamış. (s.214)
- Korkmadı değil, köy mezarlığından **koşa koşa** geçti. (s.215)
- Uçurumu tırmanırken yarı uyuyan kuşların **seyrek seyrek** çık çık edişini sevinerek duydu. (s.215)
- O koca gövdeye **dolana dolana** çıktı. (s.216)
- Selim de öyle uçabilseydi n' olurdu? **Derin derin** içini çekti. (s.216)
- Büyük kayıktan **iri iri** insan sesleri geliyordu. (s.217)

- Pantolonları dizlerine dek sıvanmış, serin sular içinde çıpıl çupul koşar, alabandaların alt yanındaki puya deliklerinden suların **şırıl şırıl** aktığına kulak verirdi. (s.219)
- Çünkü miğfer göğüslüğe vidalandı, göğüslük de miğfere dayandığı için, boyun istenen uzunlukta olmalıydı ki, gözler tam camların hizasına gelsin de dalgıç **rahat rahat** bakıp görebilsin. (s.221)
- Sünger görünce Selim ağzını zeytinyağla doldurur, zeytinyağına batırdığı iki üç sünger parçasını kulaklarının üzerine kor ve onları da başına **sıkı sıkı** doladığı şerit gibi enlice bir bezle yerli yerlerine bastırırdı. (s.226)
- Selim dalarken bir yere takılmasın ya da düğümlenmesin diye güverteye çöreklenmiş olan ip, **dolam dolam** havaya uçar, küpeşte kuşaklarına değdikçe uzun uzun vıngıldayarak kuşakları kesermiş. (s.226)
- Selim dalarken bir yere takılmasın ya da düğümlenmesin diye güverteye çöreklenmiş olan ip, dolam dolam havaya uçar, küpeşte kuşaklarına değdikçe **uzun uzun** vıngıldayarak kuşakları kesermiş. (s.226)
- Karakaş da ayakta olarak, **yavaş yavaş** kürek çekiyordu. (s.227)
- Ama denizaltı tepesinin zindan karanlıklarına inen yamaçlarında, daha büyük süngerler, ışığın gidip gelişine göre morarıyor, sonra insana **kara kara** kadife yumuşaklığı duygusunu verecek koyulukta kararıyordu. (s.227-228)
- Gündüzün Gökova körfezinin ta içinden, batıya Stanköy adasına **fışıl fışıl** akan güçlü akıntılarla süprülürdü o denizaltı tepesi. (s.228)
- Deniz dalgıcın atılışına kar beyaz köpüklerle açıldı, sonra sönen habbelerle **sert sert** fısıldayarak örtüldü. (s.228)
- Kayıkta çörekleneduran ip **fırıl fırıl** denize uzuyordu. (s.228)
- Salamastralar **ciyak ciyak** ötüyordu. (s.229)
- Karakaş, başı biraz kalkık yatıyor, kulak, burun ve ağzından kan sızıyordu, ara sıra öksürdükçe burnuyla ağzından **koca koca** kan parçaları püskürüyordu. (s.229)
- Rodoslu da zıpkını hep dikine tutarak **yavaş yavaş** denizden yukarıya çekti. (s.232)
- Deniz sanki sabun köpüğü oldu, apak, **köpür köpür** köpürüp kaynadı. (s.234)

- Deniz burgaçlanıyor, **blub blub** diye kaynıyor, beni sağa sola fırlatıyordu, bir dev tarafından yumruklanıp da tekmelendiğimi sandım. (s.234)
- Ben denize dalabilsem, **sevine sevine** dalardım. (s.234)
- Çünkü dükkân, depo, lokanta, kahve, hele hele yüzlerce **küçük küçük** meyhaneler, hemen hemen gemilerle burun burunaydılar. (s.234-235)
- Hep **kuyu kuyu** bir yer. (s.235)
- Denilmeyen bu sözler, gözyaşları gibi sözler, donuyordu içlerinde **koca koca** buz boncukları sanki; salkım salkım ağırlıklarıyla yırtılıyordu, paralıyordu içlerini. (s.237)
- Denilmeyen bu sözler, gözyaşları gibi sözler, donuyordu içlerinde koca koca buz boncukları sanki; **salkım salkım** ağırlıklarıyla yırtılıyordu, paralıyordu içlerini. (s.237)
- “Denizi ne kadar sevmezsen, onu ta o kadar seversin” dedi, içini **uzun uzun** çekti. (s.239)
- **Hıçkıra hıçkıra** ağladı, söylemedi söyleyeceğini. (s.239)
- Vangel gülüşleri arasında içini **uzun uzun** çekti. (s.239)
- Bodrumlu Mecdi -en genci oydu- yıldızlara **uzun uzun** bakıyordu. (s.240)
- Mecdi'nin çok hoşuna gitti bu laflar ama gene de **utana utana**; “Yok a canım” dedi. (s.240)
- Yunus **uzun uzun** göğe bakıyordu. (s.243)
- O dinlerken ben de ona **uzun uzun** bakardım. (s.242)
- Gideceğim zaman bana **vahşi vahşi** sarıldı. (s.242)
- Akşam yıldızı **parıl parıl** parlamaya koyuldu. (s.240)
- Öpüşürlerdi orada, sonra bakışları uzaklaşırken bal gibi birbirinden **süne süne** ayrılırlardı. (s.241)
- “Çabuk gel Mecdi de beni kaçır” demişti **hıçkıra hıçkıra**. (s.241)
- Vangel Mecdi'ye **uzun uzun** baktı. (s.241)

- Borular **pırıl pırıl**, pistonlar acele acele işliyor, volanlar homurdanıyordu. (s.244)
- Borular pırıl pırıl, pistonlar **acele acele** işliyor, volanlar homurdanıyordu. (s.244)
- **Şaşkın şaşkın** makineleri seyre dalmıştım ki ta kulağımın dibinde yağcının sesi, “Sağır mısın? Al şu anahtarı” dedi. (s.244-245)
- Yukarıya çıkarken çelik merdivenin basamakları **dang dang** ötüyordu. (s.245)
- Hem de **boylu boyunca** dimdik durarak hava soluyabiliyordum. (s.245)
- Bre kardeşler, iyi ki hava yeygiyle içki gibi çarşıda, pazarda satılmıyor, yoksa paracılar havayı **tulum tulum** toplar, bir soluk hava için, anamızdan emdiğimiz sütü burnumuzdan fitil fitil getirirlerdi. (s.245)
- Bre kardeşler, iyi ki hava yeygiyle içki gibi çarşıda, pazarda satılmıyor, yoksa paracılar havayı tulum tulum toplar, bir soluk hava için, anamızdan emdiğimiz sütü burnumuzdan **fitil fitil** getirirlerdi. (s.245)
- Adam kadınların arasına dalınca, kadın cıvıltıları, **mini mini** çığlıklarla yapmacık gülüşler duyulurdu. (s.246)
- İnsan **güle güle** cehenneme bile atlar. (s.246)
- Ama insan **güle güle** yedirebilir miydi kendisine sırt dönülmesini? (s.246)
- Vazgeçtim **efkârlı efkârlı**. (s.246)
- Orakla **rahat rahat** yeryüzünde buğday biçilerek değil. (s.247)
- İçimi **tatlı tatlı** ısıtırdı. (s.247)
- Uykumda kadınlar kızlar **alay alay** gelirlerdi gözlerimin önüne. (s.247)
- **Damla damla** sıcak su üzerimizi yakıyordu. (s.248)
- Geminin her ipi şimşek çakınca **gümüş gümüş** kapanıyordu. (s.249)
- Sağdan soldan **uykulu uykulu** birkaç söz daha söylendi. (s.250)
- Ertesi gün ve ondan sonraki on beş gün süresince **bol bol** sünger avlandı. (s.250)
- İşte bu gibi **ufak tefek** şeyler hayra yorulamazdı. (s.250)
- Tilloslu Takkis’in sabahtan akşama dek **aylak aylak** durmaktan canı pek sıkılıyordu. (s.251)

- Dışarıdaki bu gürleyiş, sanki suya, tuz buz olmuş gökkuşakları parçalarını **pırl pırl** yığdı. (s.252)
- Kıyı **dalga dalga** kum oluyordu. (s.252)
- Bunların kanatları güneşi kapınca, konfetiler gibi **pırl pırl** buruna dökülüyorlardı. (s.252)
- Ondan sonra kuyruğa girenler, apteshaneyi **dörder dörder** kullanmaya koyuldular. (s.255)
- Yaban yaratıkları; çakal, kurt, ayı, **uzun uzun** ve çok acı uludular. (s.260)
- Nargilesini **düşünceli düşünceli** çekerken, açık kapıdan içeri kara bir gölge kaydı. (s.263)
- Rum kayıkçılar, Türk süngerlerini, Türk kıyılarında neşeli kahkahalarla **doldurup doldurup** Yunanistan ve Amerika'ya gönderiyorlardı. (s.264)
- Yıldız kırpıntıları **pır pır** evrene dökülüyor. (s.267)
- Yıldızlar uyanıp göz açıyorlar ve **çil çil** dünyaya gülüyorlar yahu. (s.267)
- Çevresinde üç dört martı **acı acı** gak diye ötüştü. (s.268)

Abartma

- Dünyada varlıklı olanların yolcularını lavantalı mendillerle, uzun boylu selamlamalarına **bol bol** boş vakitleri olur. (s.15)
- Onların ayrılışları, lastik çekercesine **arşın arşın** uzamaz. (s.15)
- Poyraz Mustafa'da "On gündür gümrükten karantinaya, oradan mal müdürlüğü, nüfus ve tapu arasında koşar adım mekik **dokuya dokuya** imanım gevredi be yahu!" dedi. (s.15)
- Şimdi **bol bol** sünger çıkarıyoruz. (s.50)
- Yürürken, o ziftler tabanlarını **cayır cayır** yakıyordu, üstelik de tekneler, kalbur gibi açılıyor ve su yapıyorlardı. (s.95)
- Davut Reis bacaklarına ve kollarına **bol bol** kat kat sağlam bezle lastikten yapılmış dalgıç formasını giydi. (s.104)

- Davut Reis bacaklarına ve kollarına bol bol **kat kat** sağlam bezle lastikten yapılmış dalgıç formasını giydi. (s.104)
- “Alimallah analarından emdiklerini **fitil fitil** burunlarından getiririz” diye düşüneceklerdi. (s.114)
- Böylece bir buçuk kilometrelik yolu **yürüye yürüye** iki saate olabildiler. (s.118)
- O zaman ipi **uzun uzun** sarsarsın, ‘tır...r...r...t’ diye. (s.125)
- Şafağın ilk müjdesi, Avlonya’nın bir-iki horozu “ööriö... ö...ö...ö...” diye **uzun uzun** öttü. (s.132)
- **Hüngür hüngür** ağladı. Jandarmalar hem zorlamak, hem de yürümesine yardım etmek için koluna girdiler. (s.146)
- Kıyıyı buğularından süpüren serin kıyı yeli, yıldızlara üfleye üfleye bütün yıldızları **harıl harıl** tutuşturacaktı alabildiğine. (s.147)
- Dere tepe, dağ taş, gürleyip akıyordu **harıl harıl** arkaya. (s.149)
- Darbukanın da donuk iniltisi yeryüzünün derin karanlıklarını sarsıyor, **zangır zangır** titriyordu yanaştıkça. (s.150)
- Çoğu denizciler, Aliş’e kaç bin kez daldıklarını, dipte karşılaştıkları zorlukları ve aksilikleri, kulaklarının deniz basıncıyla nasıl patlayıp kanadığını, insanların kimi içleri boş kafatası kemiklerinin -sinüslerinin- nasıl tıkanıldığını ve (nitrojen) uyusukluğundan insanın nasıl **sevine sevine** delirdiğini anlatmışlardı. (s.152)
- ‘Ben parayı, sizler beyefendilerime denizlerde yedirmek için mi, millet eğlen sin diye mi kazandım’ diye **bangır bangır** bağırdı. (s.159)
- Hava çok sıcaktı, gece bütün yıldızlarıyla **gürül gürül** kıpırıyordu. (s.180)
- Muhsin Bey, yargı odasından kollarını **kabarta kabarta** dolaylarda eskisinden çok daha zorba kesilmek üzere yürüyüp çıktı. (s.189)
- Gözlerinden **şakır şakır** yaşlar boşandı. (s.190)
- Namaz saatlerinde mescidin kapısında çömelir, birisi elini başına koyup onu okşarsa **hüngür hüngür** ağlardı. (s.206)
- Sonra denizin tabanı da korktu ki **zangır zangır** titreyip sarsılmaya koyuldu. (s.234)

- Elvan kayıklara son kat beyazlar vuruluyordu, motorlar deniyor, çuval peksimetler, **varil varil** akaryakıtlar taşıyordu. (s.235)
- Hani mevki güvertesine çıkabilseydim kadınlar **cıyak cıyak** ederek oraya yumurtladılar mı diye bakacaktım. (s.246)
- Kulakları patlatan bir gürültü gemiyi **zangır zangır** titreterek sendeletti. (s.248)

Süreklilik

- Ekmeğin hamurunu yoğururken Karabatak'ın ihtiyar karısı Hatice Nine ağlamıştı: “Ekmeği **yapar yapar** denize atarız. Deniz doymaz ki, her yıl birkaç delikanlımızı da yutar” diye yakınırken gözyaşları hamura karışmıştı. (s.19)
- ‘Sen bu sabah sopayla **vura vura** başlarımızı yaraladın’ diye eklemişler. (s.26)
- Erkekler **gidip gidip** sinek gibi yapışıyorlardı uçkuruna. (s.38)
- Selma da bunu duyar duymaz fitasını kapınca -kadıya turfanda hıyar yetiştirircesine-fitasını **yelpirdete yelpirdete**, Hacer Bacı'ya seğirtti. (s.40)
- “Kaltak! Kaltaaaak!” diye **söylene söylene** fırtına gibi Zırtlan Zehra'nın evine fırladı. (s.40)
- Az sonra Hacer Bacı da öfkeyle **soluya soluya** ve “Kaltaaaak!” diye diye çıkıp gitti. (s.41)
- Az sonra Hacer Bacı da öfkeyle soluya soluya ve “Kaltaaaak!” **diye diye** çıkıp gitti. (s.41)
- Ona kefen aldırdı -bende Allah korkusu var, Müslümanız elhamdülillah- **diye diye**. (s.58)
- Korkuyla yüreği **titreye titreye** sol eline kepçeyi aldı. (s.77)
- Balık, ayın on beşi gibi kapaksız kirpiksiz gözlerle balıkçıya **baka baka** kayığın ta yanına getirildi. (s.77)
- Kepçe, su **sıza sıza** kaldırılmasıyla beraber, kayık ambarının farşlarının “Gümm!” etmesi bir oldu. (s.77)
- Yok a canım! Evet! Hayır! Evet! Hayır! **diye diye** eve döndü. (s.87)

- Beline, Kara Hamza'nın Trablus kuşağı olayımda, bir görsün o gününü, **diye diye** sabahladı. (s.88)
- O yürekler acısı fukara kabile, yüzlerinden gerçek acı **aka aka** ölü arkadaşlarının namazını kıldılar. (s.100)
- O da beş kuruşa satarsa, yoksa ona, yirmiye **sata sata** dünyayı kazıklıyor. (s.101)
- **Avlana avlana** Kaş kıyılarına varıldı. (s.101)
- Tepelerine **vura vura**, onlarda ısırarak, hart diye koparacak hal bırakmamalı. (s.114)
- Buradan fındık ve ceviz boyundaki küçük süngerleri bile **koparıp koparıp** götürmüş. (s.117)
- “Neyse **konuşup konuşup** defolup gitmişler” dedi. (s.118)
- Bundan ötürü hava borusunun pervaneye **takılıp takılıp** Arap saçına dönmesi, dalgıcın da canına okuması tehlikesi yoktu. (s.126)
- **Çalışa çalışa** akşamı ediyorlardı. (s.133)
- “Yahu senin uzun boylu sayıklamalarını dinlerken, arkadaşlar denize gidip işemekten kendilerini **alıkoya alıkoya** donlarına salıvermişlerdi” dedi. (s.140)
- Çakır Ayşe; “Şu rakı denen zıkkımı **içe içe** topunuz da irezil oluyorsunuz.” dedi. (s.141)
- Ayşe Teyze'nin değneğiyle **yoklaya yoklaya** karşıdan gelmekte olduğunu görünce, Salih Reis onu karşılar, ninenin elinden tutar ve kulübesinin önüne getirirdi. (s.144)
- Biri denizi **uzun uzun** seyreder, Ayşe Nine de denizi uzun uzun dinlerdi. (s.144)
- Biri denizi uzun uzun seyreder, Ayşe Nine de denizi **uzun uzun** dinlerdi. (s.144)
- Salih Reis, dört kuru duvardan ibaret fukara kapısından gördüğü mavi denize **baka baka** ölmek istiyordu. (s.145)
- **Ağlaya ağlaya** sürüklendi Salih Reis'çik. (s.146)
- Sürüklenirken, **dönüp dönüp** boyuna kulübesine ve denize baktı. (s.146)
- Kıyıyı buğularından süpüren serin kıyı yeli, yıldızlara **üfleyle üfleyle** bütün yıldızları harıl harıl tutuşturacaktı alabildiğine. (s.147)

- Aliş'in beyaz elleri formanın dışında olduğu -ve balıklar da ak yem sevdalısı oldukları- için orfozlar **gelip gelip** ellerini kokluyorlarmış gibi burunlarıyla Aliş'in ellerine tosluyorlardı. (s.155)
- **Avlaya avlaya** Marmaris'e, Bodrum'a, İzmir'e sözün kısası Çanakkale'ye geldik. (s.168)
- Çünkü rüzgâr ters estikçe volta **vura vura** esmeyince de denizleri kürekle kazıya kazıya canımız çıkıyordu. (s.168)
- Çünkü rüzgâr ters estikçe volta vura vura esmeyince de denizleri kürekle **kazıya kazıya** canımız çıkıyordu. (s.168)
- Hani çocuklar bir sicimin ucuna paçavradan yapılı bir kukla bağlarlar da, havada o ipi **kaldıra kaldıra** oynatırlar ya... (s.179)
- Selim'in sözünün burasında onu dinleyenler, heyecandan ve hayretten yerlerinde **kalkıp kalkıp** oturuyorlar, her yandan "Ne diyorsun yahu!" "Yok a canım!" "Nasıl olur yahu!" gibi sözler söyleniyordu. (s.181)
- Ağlarınsa **meretlene meretlene** (onarıla onarıla) artık iler tutar yerleri kalmamıştı. (s.193)
- Ağlarınsa meretlene meretlene (**onarıla onarıla**) artık iler tutar yerleri kalmamıştı. (s.193)
- Kezban bacı **durup durup** düşündükten sonra başını kaldırıyor ve kendisine "Başın sağ olsun" demeye gelenlere; "Sağ olmasına sağ" diyordu. (s.198)
- İmdat, kara keçilerin uçurumlarda **sıçraya sıçraya** uğradıkları iki merayı ve keçilerin oralara nasıl çıktıklarını görmüştü. (s.203)
- İmdat'ın evlendiği, hatta bir çocuğunun da olduğu kulaktan kulağa **fııldana fııldana** yol aldı ve ağaların kulağına varınca kızıl kıyamet koptu. (s.205)
- Barut dumanı İmdat'ı fena susatıyor, **sürünüp sürünüp** testiden su içiyordu... (s.210)
- Yüreği "İmdat'a bir varabilsem! Onu dünya gözüyle bir görebilsem" diye göğsünü çatlatırcasına **çat çat** çarpıyordu. (s.210)

- O patikamsı yoldan kaç kez keçi gibi **seke seke** inip çıkmıştı, ayak ve yürek hafifliğiyle. (s.211)
- **Sürüne sürüne** uçurumun eteğindeki patıkaya vardı. (s.211)
- Öğleye doğru zaptiyeler **duraklaya duraklaya** uçuruma yanaşıp, İmdat'la Cennet'in birbirine sarılı gövdelerini görünce şaşırıldılar. (s.212)
- Bunların çoğu ölümlere **baka baka** ağlıyordu ve Dümberkoğlu Hacı Haşim'e küfür eden edeneydi. (s.212)
- İhtiyar Kezban Bacı **ağlaya ağlaya** yırtılmış paçavraya benzeyen bir sesle; "Zavallı yavrucaklar, onlardan ancak şuncağız kaldı" diye küçük Selim'i bağrına basıyordu. (s.212)
- Az sonra ihtiyar kadının gözleri donuklaştı; yüzü safran sarısı, parmakları da beyaz tebeşir kesildi, **sarsıldı sarsıldı** kaldı, gık dedi, ondan sonra kımıldamadı hiç. (s.217)
- Irmak, kuşlar gibi **cıvılda cıvılda** denize akıyordu, ona yoldaşlık ediyordu. (s.217)
- Sultan Hamit zamanında korkunç bir siyasal hapisane olarak kullanılan kale, ilk dünya savaşında, seksen şu kadar kez topa **tutula tutula** ötesi berisi yıkılmıştı. (s.224-225)
- Suları dört bacakla **tekmele tekmele**ye üç el de kürekleye kürekleye yüze adeta patladılar. (s.228)
- Suları dört bacakla tekmele tekmele ye üç el de **kürekleye kürekleye** yüze adeta patladılar. (s.228)
- Selim kürek **çeke çeke** Kayıkışırın'a varınca, orada zıpkıncı süngerci Paluko Mustafa'ya rastladı. (s.231)
- Sandalı omuzlayınca **koşa koşa** yarımadanın öbür yüzüne taşıdılar. (s.233)
- İçtiği bol rakıdan mı, ya da Karakaş'ın **sık sık** Sömbeki'den söz etmesinden mi ne Selim basbayağı ağladı. (s.235)
- Çıkınca orada gördüğü sünger bolluğunu **anlata anlata** bitiremedi. (s.235)

- Kıyı boyunca gece böcekleriyle ocak böcekleri, mızıkça araçlarını durmamacasına akort eden orkestra öğeleri gibi **çıkçık çıkçık** ederek ötüp duruyorlardı. (s.236)
- Cigaralarını **tellendire tellendire** birbirine yarenlik ederlerdi. (s.238)
- Baksana akşam yıldızı **çırpına çırpına** parlıyor, şimdi o kız o yıldıza bakıyor da seninle haberleşmek istiyor. (s.240)
- Mecdi de **çekine çekine** başını gene akşam yıldızı yönüne çevirdi. (s.240)
- Oysa ki vapurda hep iki büklüm, **eğile eğile** iş görüyordum. (s.244)
- Küfrüme kızacağına **katıla katıla** güldü. (s.244)
- O güzelim havayı **soluk soluk** içime dolduruyordum. (s.245)
- Az kalsın durduğum yerde, gülecektim **katıl katıla**. (s.245)
- Kalabalık deniz dalgaları gibi, **gelip gelip**, gönlümün kapısını çalarlardı. (s.247)
- Bir vapurdan öteki vapura **geçe geçe** para biriktirdim. (s.247-248)
- Geldik mi yumruk yumruğa; Anadolu, Rumeli diye **bağıra bağıra**, Rumeli yönüne diyenler güzel bir dayak yediler, biz de yedik a! (s.249)
- Biz bütün gece bacaklarımızı kurbağalar gibi **tepe tepe** direk parçalarını o kıyamet sulara ittik. (s.249)
- O sıra Tanrı aşkını alevlendirmek için, kendi imbikten çektiği has üzümünden yapılma mis gibi rakıyı **parlata parlata** demlenmekteydi. (s.260)
- Koca Datça yarımadasıyla çevredeki adalardan bütün kuşlar uyanıp, **çığrışa çığrışa** kanada kalktılar. (s.260)
- Çoğu da, “Bu Latif de kırılıp çöplüğe atılırsa, bizlere **pinekleye pinekleye** hiç olup gitmek kalır” diye düşünüyordu. (s.264)

Tezlik

- Bunları yıldırım gibi **çabuk çabuk** düşündüm. (s.178)

Acıma

- Karadaki patronlarla denizler arasında **sıkışa sıkışa** kalan bizler gibi değil mi uçar balıklar! (s.30)

- Onlara **kala kala** bir şapka bir de sünger bıçağı kaldı. (s.69)

Küçümseme

- Ama altı yedi ay kayıkta eğlenmiş olanlara ve bu sürede karada **topu topu** beş altı kilometre yürümüş olan denizcilere yol pek yorucu oldu. (s.118)
- Zaten sünger, milyonlarca **mini mini** yaratıklarıyla koca bir denizaltı şehridir. (s.130)
- Çünkü küçük kayığı, **topu topu** yüz kulaç kadar ağı ve bir de tokmağı vardı. (s.191)

3.4.6. Bulamaç

Güçlendirme

- İşte bu sebeplerden dolayı onu zaptetmek için, iki kişi boynuzlarının ara yerine koca sopalarla pasa vuruyorlar, iki kişi de kalın demirci kıskaçları ile kuyruğunu **eyire kıyıra** bir tirbuşona benzetiyorlardı. (s.19)
- Su şirketine mensup mühendisin biri üç numaraları evdeki bir kızla **aşna fişne** etmekte olduğundan, o sokağa uğramamasına vesile olsun diye, oradaki dört eve su getirtilmişti. (s.21)
- Kilitte enikonu uğraştıktan sonra bir mihaniki felaket mi koptu ne, büyük **çatırtı çuturtuyla** kapı açıldı. (s.23)
- Karşılıklı çalım satmalar, peh peh ve **poh pohlar**, söylenen bir sözden, başkasına kayan bir bakıştan, gelgeç öfkeler ve kıskançlıklar devrindeydiler. (s.23)
- Ben de sarhoşlara ait gösterişin, cakanın, **afur tafurun** zerresi bile yoktur. (s.26)
- Ölürken bile yüksek gümbürtülü ve **cart curtlu** sözler söyleyerek değil fakat gülerek can verirler. (s.26)
- Fakat Karaoğlan çoktan, har vurup harman savurarak ve ortalığı altüst ederek, **toz duman** içinde, kaybolmuştu. (s.29)
- İşte tam o sırada bir gürültü, bir **şangırtı şungurtu** oldu. (s.33)
- Müşteriler **çığlık çığlığa** dışarı uğruyorlardı. (s.33)
- Hiç de **sığır sığa** soyundan değildi. (s.34)

- Senin aklın ermez göbeği iri, ensesi kalın, cebi dolu, lafı **carthı curtlu**, tuttuğunu koparır büyük adamlardan olacak... (s.35)
- Fakat kendisini görmeye gelen Bay Haşmet, insan cinsinin **boy pos** hakkındaki en cömert hadlerini bile aşıyordu. (s.36)
- Ne var ki Karaoğlan bu kadar **kerli ferli** bir efendinin malı olmasına mâni olan bu para meselesini ortaya koyduğu için Salih Ağa'ya fena kızılıyordu. (s.37)
- Fakat bin bir palamudun **yamru yumru** gövdeleri arasında Aferin Memiş'inkini ayırdetmek imkansızdı. (s.42)
- Şu Haşmet artık anlamalı mıydı ki istemediğini ona teklif ederek onu kabul etmemek mevkiinde bırakmakla, ona dünyayı, onu kabul etmiş kadar **zehir zakkum** etmiş oluyordu. (s.44)
- Oralarda deniz suyundan ziyade **baldır bacak** vardı. (s.45)
- Halbuki bir gemi batmış ve tayfasından on kişi **zar zor** koca sandala atlayabilmişti. (s.46)
- Bay Haşmet Karaoğuz karısı Martı ile o kahveye uğrar ve o yerin ekmezsizliği dolayısıyla köylülere **atıp tutardı**. (s.48)
- O kadar ki Bay Haşmet'in bu iltifatı kendilerine biraz önceki **atıp tutmalardan** çok daha ağır geliyordu. (s.49)
- Deniz artık yapmayacağı, **çalımı kurumu** silip süpürüyordu. (s.54)
- Deniz artık yapmayacağı, çalımı kurumu **silip süpürüyordu**. (s.54)
- Kasırga denilen ejder soluğuyla Bay Haşmet'in sapasağlam dünya ve kâinat sandığı itibari ve yalancı binayı **paldır küldür** yıkıyordu. (s.55)
- Koca motor, üzerine yığılan tonlarca suyun altında bir çöp parçası gibi **çatır çutur** edince öyle bir korku çığılığı saldı ki, sanki gövdesi cascavlak derisinin içinden fırlayıp çıkmıştı. (s.55)
- Yukarda Dede Kaptan, provezza ile bir **hayat memat** düellosuna girişmişti. (s.55)
- “İnşallah **sağ selamet** limana varırsak” diyorlar ve Allah sözünü dudaklarından eksik etmiyorlardı. (s.56)

- Yazıhanesinin açılacağı gün, apartman sahibinin **mırın kırın** etmesine rağmen kapının önünde bir kurban kesildi. (s.61)
- “Mademçi cetirmedin on kilo boki, ben sana nasıl vireyr pare, more?” diye **bağırıp çağırıyordu**. (s.63)
- Eline para geçeli koleksiyonunda, dört tarafa ateş gözlerle bakan, upuzun ve pürüzsüz bacaklı elastikiyetli kızlar, güneşte bal rengi olmuş denizin tuzlu kokusunu soluya soluya **serilip serpilmiş** fındık gibi kadınlar, tümen tümeni. (s.64)
- Hem de İzmir’in şampiyon öpücüsü diye **an san** kazanmıştı. (s.66)
- Nihayet kutuyu bulup kibriti **güç bela** yakabilmişti. (s.66)
- Banknotu tutuşturmak üzere kibriti yakarken tepesinde bir tabağın **şangır şungur** kırıldığını, Rezzan’ın da islimini boşaltan bir lokomotif gibi “Banknotu o suratla mı boşaltan bir lokomotif gibi yakarlar?” diye fısıldadığını duymuştu. (s.67)
- Yalnız Şaban Ağa’nın **tak tuku**, şak şuku diye çelik mihver üzerinde kaydırıldığı tunç tartıların şıkırtısı duyulmuştu. (s.68)
- Yalnız Şaban Ağa’nın tak tuku, **şak şuku** diye çelik mihver üzerinde kaydırıldığı tunç tartıların şıkırtısı duyulmuştu. (s.68)
- Pekâlâ, sen ne **iş güç** görürsün? (s.72)
- Çingene kızı ile ikinci bir aşk sahnesi yaşamayacak kadar **uzun uzadıya** meşklere, talimlere lüzum yoktu. (s.73)
- Babası Abdullah Efendi “Merhametten maraz gelir” kanaatini oğlunun başına öylesine yerleştirmişti ki Bay Haşmet’in fukara, zayıf ve hastalara acımak şöyle dursun, **kanlı bıçaklı** düşmanları imişler gibi onlara karşı bir kin besliyor, onları ezdikçe mesut oluyordu. (s.77)
- Artık değil yalnız Kezban kız ve çingene Kancay gibilerini, fakat bütün insanları, halde değilse istikbalde kendisine **kul köle** etmeyi aklına koymuştu. (s.78)
- Rönesans ressamlarının fırça atığı olan bu puf yanaklı ve sağlak sağrılı yirmişer, otuzar kiloluk tulumların kanatları, değil kendilerini fakat yüz elli gramlık ördek palazlarını bile uçuracak **boyda posda** değillerdir. (s.81)

- Akşamleyin **tek tük** parlayan yıldızların o seyrek serpintisine mukabil, şimdi gök gürültüsünü andıran bir yıldız kalabalığı vardı. (s.82)
- Acaba kırılan badem parçaları yıldızlara çarpıp sarstığı için mi, yoksa neşeli bir kuyruklu yıldızın oynak bir tuzağı gibi gecenin **boylu boyunca** sıçrarken kristal seyyarelere çarpıp kırıldığından dolayı mı, her nedense yıldızların ipince ve parlak ışık iğneleri ve çakıntıları badem kırıcıların üzerine harıl harıl yağıyor ve tepelerini kıvılcımlar gibi dağılıyordu. (s.82)
- Portakallar yusuvarlak birer altın gülüş halinde **paldır küldür** yağıyorlardı. (s.84)
- Ege deniz kızının sesinde, **kaç göçe** ait telakkilerin güya tecavüze uğramış olmasından yapmacık bir alınganlık ve sahte bir öfke değil, çingıldayan bir pınarın berrak masumiyeti vardı. (s.84)
- Akılları başlarına gelmiş, hepsi **derli toplu** olarak yerlerinde oturuyorlardı. (s.90)
- Fakat hiç olmazsa kırk yılda bir konu komşuya uğrayıp da **hoş beş** etmesin miydi? (s.90)
- Tıraşsız suratları ve **yırtık pırtık** üst başlarıyla hepsi de bir eşkiya çetesine benziyordu. (s.93)
- Bunların her biri fırtına ile ve deniz dipleriyle yapılan bir olmazsa birkaç yüz **ölüm kalım** düellosunun artıklarıydı. (s.93)
- **Bakkal çakkal** ve diğer esnaf dükkanlarını açınca, ilk satışlarını veresiye vermezler, mutlaka sifahlık diye az çok bir para alırlar. (s.94)
- Fakat Ege denizcilerinin en toyları bile kendilerini, bu derinlikte omuz ölçüşebilecek **boyda posta** sayarlardı. (s.94)
- Davetlilerden ilk gelen, eski Manisa Tımarhanesi Müdürü Doktor Muammer, **üfleye püfleye** odaya girince Bay Raif'e: "Yahu hani ya ilk katta demiştin? Son! Burası son katta!" diye gülerek şikayet etmişti. (s.97)
- Doktor Muammer "Öyleyse yüksek katınıza vardık" diyerek hemen dizlerini sıvazlaya sıvazlaya önündeki masaya ve mezelere bir göz gezdirince "O maşallah, İzmir'in Sakızlı'sında, Tariş'inde nefais namına ne varsa **derleyip toplayıp** buraya getirmişsin" dedi. (s.98)

- Memur ‘Ben **ötesine berisine** kulak vermem, şu adama şu kadar para ver diyorlar’ dedi. (s.98)
- Raif, bu odanın içine güneş getirmek için pencereye bir denizaltı periskopu takmalısın, maazallah, insan birbiri arkasına dört gün şu manzarayı seyretse **deli divane** olur. (s.100)
- Zavallı ihtiyar, sıska, cılız, **ufak tefek**, kambur, sesi kısık, öksürüklü aksırıklı bir adamdı. (s.101)
- Çünkü **yaşımı başımı** bulmuş bir adamım. (s.102)
- Muhataplarının yorgunluğu ile yarışa çıkmış gibi hikâyeyi bitirmek için hızlı hızlı konuşarak “Aklımı **derleyip topladım**” dedi. (s.105)
- Nihat “Çabuk bitirmeseydin, ine çıka aklım **ving vanggg** ede ede, emme basma tulumbaya dönecekti” dedi. (s.105)
- Bir şeyi anlatmak zevkini duymak ve başkalarına işitmek zevkini vermek için o şeyi gidip **doğrudan doğruya** yaşamak zahmetine katlanır. (s.106)
- O sırada Bay Haşmet Karaoğuz’un idarehanesinde kâtiplik yapan Hulusi, **ezile büzüle** içeri girdi. (s.107)
- Nihat “Bizim dairede de öyle, o musibet laf ortaya kondu muydu, ceketlerimizin düğmelerini ilikleyerek ve oturduğumuz yerde kendimizi **derleyip toplayarak** acaba ne halt olacak, acaba neye uğrayacağız diye kaygılar içinde kalıyoruz” dedi. (s.107)
- Pertev “Bir gün mütehassıslara **atıp tutarken**, kâinatta yalnız portakalı bilen, portakalın nesini bilir” demiştin. (s.110)
- Amme efkarının bu galeyanından istifade ederek, **gizliden gizliye** bastırıp hazırlamış olduğumuz yeni namus paralarını piyasaya yığdık. (s.115)
- Bankalara başvurduk, sağa sola **sorup soruşturduk**. (s.113)
- Bize **hava civayla** değil fakat som parayla muamele yaptıklarını söylediler. (s.113)
- İşte o zaman üç kişi **güç bela** zaptedebilir. (s.117)
- Böyle **paldır küldür** yürürken nihayet karşımda tanıdık bir yüze rastladım. (s.119)
- **Ezile büzüle** sırtmak da bize düşecek. (s.120)

- Lakin kardeşi ile **gizliden gizliye** muhabere ediyor ve ona da annesine de yardım ediyor. (s.122)
- Hiç de değil, **önünde sonunda** gülücüler de benim gibi insandır. (s.124)
- Bu, fazilet suratlı **halis muhlis** bir habasettir. (s.124)
- Raif Bey, onun **uzaktan uzağa** bir akrabası olduğu için ona, “Ne o Hulusi, bir şeye canın mı sıkıldı yoksa?” dedi. (s.126)
- Nihat Bey, çapkın çapkın gülümseyerek “Ben haspaları bilirim Hulusi, yani **ufak tefek** kıskançlıkları, bir hiçten çıkma kavgacıkları, küsmeleri” dedi. (s.126)
- Seninkisi nihaventten mi **ah vah** ediyor, yoksa piyano mu tıngırdatıyor? (s.127)
- Çünkü bizim buradaki Nihat arkadaş birbirinize **sıkı fıkı** bağlandıktan sonra ud mudur, piyano mudur, işte seninki onu bir tarafa atacaktı. (s.127)
- Gözümün önünde **sarmaş dolaş** olarak şapur şupur öpüştüler. (s.129)
- Gözümün önünde sarmaş dolaş olarak **şapur şupur** öpüştüler. (s.129)
- Sevinç ve keyfinin kahkahalar şeklinde patlak vermesine **güç bela** mâni oldu. (s.129)
- Öğleden sonra gider **güç bela** işinizi bitirirsiniz. (s.130)
- Zaten o Bay Haşmet’in ne namussuz ve alçak olduğunu son zamanlarda **iyiden iyiye** çakmaya başlamıştım. (s.131)
- **Karınca kararınca** ziraatten çakarım. (s.131)
- Aziyade -işte orada **çangur çungur** ham hum şorolop! Diye anlamadığımız bir lafız etti- hastalığının alametlerine benziyor dedi. (s.131)
- Neyse elin **etlisi tuzlusu** neme lazım. (s.133)
- Artık yeryüzünde **işim gücüm** kalmadı. (s.137)
- Yanisi şu ki, evi **derli toplu** değil fakat alt üst bulursan şaşma. (s.138)
- Yanisi şu ki, evi derli toplu değil fakat **alt üst** bulursan şaşma. (s.138)
- Çünkü kendisini o kapının **kulu kurbanı** sayıyordu. (s.139)

- Senin **aklını fikrini** yok nikahıydı, yok yaş haddiydi, erkekti, dişiydi gibi düşünceler ve bunlarla beraber de cinsiyet öyle bir kavramış ki burnunun ötesine gözlerin kör olmuş. (s.142)
- Pamuk, incir ve bunun gibi mahsuller **doğrudan doğruya** insanın iâşesi ile, ölümü, kalımı ile münasebattardır. (s.143)
- Hilkat, Gülşen'in başını sinema filmleri ve oradaki santimantal romantizmle, bir de moda iptilasıyla **tıka basa** doldurmuştu. (s.145)
- Karşısında çerçevedeki terütaze yüzlük banknot gibi **adı sanı** itibarı, değeri üzerine hâsılı geçer akçe, piyasa dalavereciydi. (s.145)
- Bay Haşmet'e karşı kullanacağı tabiye ve hücum tarzını el'an **iyiden iyiye** karalaştıramamış olan Gülşen, koskoca efendisini müşahede altında bulunduruyordu. (s.147)
- 'R'leri yutarken mi, yoksa Amerikanvari gırıldatıp dururken mi, ağızlarını yamultarak ve **yamru yumrulayarak** dudaklarına bir elastikiyet vermişlerdi ki, demeyin gitsin. (s.148)
- Artık ısrarla el sıkışmalar safhasına **iyiden iyiye** girmişlerdi. (s.150)
- Bakışlar arzuları, arzular **ah vahları** iç çekişler sözleri davet etmişti. (s.150)
- Bu kısım **kazasız belasız** becerilmişti. (s.150)
- **Ölüm kalım** savaşına girişecek olan bir cengaverin tepesinden tırnağına kadar silahlanması gibi permanatını yenilemiş, dudak rujunun kırmızısını biraz daha açık renginden, pudayı da açık bir okradan almıştı. (s.152)
- Sabah alacakaranlıkta heyecandan titreyen ellerle iç çamaşırını değiştirdi ve **giyinip kuşandı**, fakat korkuyordu. (s.152)
- Bay Haşmet aklını başına toplayacak vakti bulmadan soluğu **palas pandıras** nikah dairesinde alacaktı. (s.152)
- "Amma da yalancı, metresi vallahi tallahi on yedi lira yirmi dokuz kuruşmuş" deyince ötekiler aleyhinde konuşulan hakkında **zehir zakkum** sözler söylemeyi kendilerinin en kutsal görevi sayıyorlardı. (s.153)

- Sabahın kırçıl ışığında sandalyemin üzerinde ütülü olarak bulduğum ipek çamaşır takımının gömleğini giydikten sonra hiç farkına varmadan bacaklarıma o **kaba saba** lenduka donu geçirmişim. (s.154)
- İçerde bir gümbürtü oldu, sonra **ses seda** kesildi. (s.157)
- Tetiğe bir bastı mıydı, içerdeki barut infilak eder, ağzının geniş deliğinden sözler, mitralyöz namlusundan fırlamış gibi çıkararak dinleyiciyi **delik deşik** ederdi. (s.157)
- Vakıa aileyi **sıkı fıkı** bağlayan zincirin iki ucu kendi avucundaydı, fakat bir zincirin kuvveti, onu teşkil eden halkaların en zayıfının mukavemet kabiliyetindeydi. (s.155)
- Hatta **yaşlı başlı** Mahbube Kalfa -Abdullah Efendi büyük baş olduğuna göre- Haşmet Bey hakkında “Küçük Bey pek meraklı görünüyor” hükümünü vermişti. (s.156)
- Az sonra Lebibe Hanım, iki kızları Nüzhet ve Nimet, bir de bu sonuncularının dadıları Mahbube, hiç **çıtırtı pıtırtı** yapmadan boş koridorlardan çıkararak Bay Haşmet’in idarehanesinin önüne gelmişlerdi. (s.156)
- Şiddetli, diri, **boylu poslu**, derin kara gözlü bir delikanlıydı. (s.164)
- On gün evvel gece sükutunun içinde birkaç seyrek **çat çut** olmuştu. (s.167)
- Onların biraz **malı maşadı** var da, onun için dilerlerse verirler. (s.174)
- Toprakların taştan ve **abur cuburdan** hemen hemen tamamen temizlenmiş olduğunu görünce canları sıkıldı. (s.174)
- Onun **boylu boyunca** orada durduğunu görüyordu. (s.175)
- Gezginici çerçiden boncuk ve **çeyiz çingil** alıp takınmak için neredeyse tırnaklarıyla heriflerin derilerini yolup yüzerdi. (s.179)
- Erkek kuşun görevi, yuvaya **çer çöp** taşımaktır, erkeğin de işi gücü malum avrada cici bici getirmektir. (s.179)
- Erkek kuşun görevi, yuvaya çer çöp taşımaktır, erkeğin de **işi gücü** malum avrada cici bici getirmektir. (s.179)
- Erkek kuşun görevi, yuvaya çer çöp taşımaktır, erkeğin de işi gücü malum avrada **cici bici** getirmektir. (s.179)
- Paniyle kentaurlarıyla **bağıra çağıra** denize doğru atıyorlardı. (s.180)

- Ne var ki bizim gibi **kara kuru** kartal gözlü değil, baksana altın sarısı, sarı papa kanarya. (s.181)
- Çocuksa sere serpile büyüyor, büyüdükçe de ne ele sığmaz afacanın biri olduğu **iyiden iyiye** meydana çıkıyordu. (s.183)
- Çünkü oradaki kayalar hiç de dostu değildi, fakat **yaşlı başlı** ve taş gibi çatık kaşlı korkunç umacıları. (s.184)
- Martı rüzgâr ve uçan ağaç gibi sabırlı ve **ufak tefek** şeylere lakayt (öyle ya, Rusya imparatoru harp ilan etti diye, mevsimi gelince badem ağacı çiçek açmaktan mı vaz geçer?) harabe gibi munis ve deniz insanı gibi derin olmasını öğreniyordu. (s.185)
- **Fakir fukara**, ırgat, rençber ve sürücüler biraz neşe yüzü görür, yüzleri gülerdi. (s.188)
- Dilenmek şöyle dursun, köylüleri ortakçı diye kullanan en dişlek **mal mülk** sahipleri bile, dimdik boynunu tarlalarının iç boyunduruğuna bükemezlerdi. (s.189)
- Hürriyet, adalet, müsavat lafları mermerler üzerine oyuluyor, kitapların beyaz kağıtların üzerine kara kara ve hele **para pul** üzerine basılarak rayiç akçe oluyordu. (s.189)
- **Yamru yumru** kuru duvarlarla çevrili dört-beş karışık bahçeleri, bir hapishanenin tavanı kaldırılmış bir hüccesine benziyordu. (s.190)
- **Doğrudan doğruya** toprağa, kamçı gibi sert sert şaklayan yağmur damlaları, toprağı alıp götürerek dağı soyup soğana çevirdikten başka -marifet yapıyormuş gibi-kazdığı topraklarla limanı doldurmuş. (s.190)
- Mahallesinde köşe başındaki bakkal çirağı, onu gördükçe yanındakilere yüksek sesle **kaba saba** sözler söylüyor, yanında nükte niyetiyle söz ile yaptığı eşek şakasını dinletecek birisini bulamazsa gözlerini sulu sulu bir yana bayılarak, “Göğsün çifte gül açmış koklatmasın, a kafir!” diye maniler söylüyordu. (s.192)
- Geceleyin, dağ başında, evinin elli-altmış adım yukarısında rakılar içiliyor, adı anılarak şarkılar söyleniyor, şişeler **şangır şungur** kırılıyordu. (s.192)
- Öteki “Tam söyledin a kardeş, **fakir fukara** zar zor karın doyuracak kadar ekmek bulamazken, bu şıfıntı bunca parayı nereden bulur?” dedi. (s.194)

- Öteki “Tam söyledin a kardeş, fakir fukara **zar zor** karın doyuracak kadar ekmek bulamazken, bu şıfıntı bunca parayı nerden bulur?” dedi. (s.194)
- Tütünün rüzgârda kuruyup ufalanmaması için, eyyamı bahur sıcaklıklarında, **sıkı fıkı** kapalı pencereler ardında boyuna tütün tozu soluyarak işlerken, cemiyetin basamak basamak bütün tabakalarınca hor görülmekte olduklarını pekâlâ biliyorlardı. (s.195)
- Delikanlı ile konuşurken lafı **evirir çevirir**, mutlaka spor bahsine getirirdi. (s.202)
- Pek hoş **saçma sapan** sözler söylediler. (s.201)
- “Şuna buna bayram hediyesi alacağım diye **saçma sapan** bir sır değil, ciddi bir sır, kimsenin bilmediği bir sır.” (s.204)
- Bunun üzerine gülmekten katıla katıla birbirlerinin başlarına **bam güm** diye gaz tenekeleri patlatmışlar. (s.211)
- Domine Samara’ nın ufacık ağzına, tombalacık vücuduna, asma kabağı kollarına, **yamuk yamuk** ellerine, kaz göğsü gerdanına, paluze tenine bir uyar daha yokmuş. (s.212)
- Hele Samara kırmızı giyiniş **allanıp pullanıp**, yeşil kuşanıp kara kakülünü al gerdanına döşemesindi. (s.213)
- Karanlık sokaklarda Rüştü’yü koca sarığı ve beyaz harmaniyesiyle gören kadınlar “evliyalar sökün ediyor” diye **çığlık çığlığa** kaçmışlar. (s.211)
- Her ne kadar Bayan Hürmüz dazıra dazıra dikiş makinesini güretiyor ve “eyvah geç kaldım! Ah geciktim” diyerek acele acele **dikip biçiyor** idiyse de ona “Bana verin de şunu teyelleseyim, müsaade ediniz şu pliseleri ben dikeyim” dediği zaman Bayan Hürmüz “A, rahatsız olmayınız ben yapıveririm. (s.214)
- Onu gırtlığından tutup adaletin pençesine sürüklemek istiyordum fakat kaç para eder, **şahidim şuhudum** yoktu. (s.215)
- **Ufak tefek** şeylerden hep iyilik etmesini sever. (s.216)
- Vah vah! Belki kısırsındır da ona **tarlada tokatta** yardım edecek çocuklar doğuramıyordur. (s.217)
- Klaksonlarını haykırtan taksiler, kornalarını öttüren otobüsler, çanlarını çalan tramvaylar, kamçılarını şaklatan **takır tukur** faytonlar ve yük arabaları, nereden

geldikleri ve nereye gittikleri bilinmeyen sayısız insan taşıyor ve sonsuz akıntı gibi gelip geçiyorlardı. (s.222)

- Lebibe Hanım dert yandıktan sonra Abdullah Efendi çenesindeki seyrek kıl sızıntısını hiç ses çıkarmadan on dakika kadar yavaş yavaş sıvazladıktan sonra vereceği hükmü sabırsızlıkla bekleyen ailesinin üyelerine “A efendim, emzikteki süt çocuğu değil ki, ona nasihat verelim veyahut söz dinlemezse dayak atalım. Artık **yaşını başını** almış, bir baltaya sap olmuş, para el salmış adamdır” dedi. (s.223)
- Kırk kere top atarmış gibi güm güm diye **harran gürran**. (s.223)
- Abdullah Efendi’nin o buz gibi delice ve sivri bakışıyla gözümün içine soğuk soğuk bakar, ban sanki: “Benim altmış kuruşumu mu yiyorsun, dolandırıcı” diye haykırıp, yediğim lokmayı **zehir zemberek** ederdi. (s.225)
- Yoksa onun ruh haleti, o halete ait bakışıyla **enine boyuna** İzmir’e mi sirayet etmişti? (s.226)
- **Düşünüp taşındım**, sonra şöylece hareket etmeyi tasarladım. (s.226)
- Vatanının o **günlük güneşlik** haline öylesine gönül bağlamıştı ki Meşrutiyet’in ilanı üzerine salıvermece olmadan ayrılamamış, elinde ve avucundaki az buçuk parayla deniz kıyıışan bir ufacık arsa bir de üç tonluk Latin yelkenli bir tirandil alarak orada kalmıştı. (s.233)
- Hemen hemen Belçika kadar Muğla vilayetinde; Muğla’da bir, bir de Milas’ta **topu topu** iki eczane var. (s.240)
- Büyük hanım elalemin diline düşmekten kurtulmak için bu parayı **zar zor** gözden çıkarmıştı. (s.243)
- “Beni bu adama vermeyiniz” diye **yalvarıp yakarmıştı**. (s.243)
- Ağzı burnu **yamru yumru** olmuştu. (s.243)
- Asım Kaptan bu durumu **uzun uzadıya** düşünüp taşındı. (s.246)
- Asım Kaptan bu durumu uzun uzadıya **düşünüp taşındı**. (s.246)
- Babasının gayesi, **doğrudan doğruya** dünyalık peydalamak olmamakla beraber ziraatteki gayreti dolayısıyla sun’u taksiri (kusurlu işi) olmadan zengin olmuştu. (s.247)

- Her sabah dünya, onun için **günlük güneşlik** ve yepyeni doğardı. (s.250)
- Hilal şeklinde kavislenen ve sanki açık kollarıyla kayığın keman pruvasını kucaklamak isteyen köpükleri deryanın **boylu boyunca** sürerdi. (s.250)
- Duvar yarık ve yığıntılarının aralarından, yabani sakızlar **yamru yumru** dallarını işkence edilen insanların imdat ve merhamet yalvaran elleri ve kolları gibi uzatmış bulunuyordu. (s.252)
- Deniz kenarından yol olmadığı için dağların ardındaki patikalardan **zar zor** yürüdüler. (s.253)
- Toz şekeri kadar beyaz rıhların arasından şeftali yanağı gibi tüylü yaban baklalarının çiçekleri -rüzgâr **ferah fahur** işledikçe- mavi mavi pırlıyordu. (s.253)
- Kaptan ile Martı bu kargaşalık arasında Hasip'i **güç bela** bulabildiler. (s.255)
- Kendini apansızın cennet kuşlarının arasına dalmış **kaba saba** bir kargaya benzetiyordu. (s.261)
- Erkeklerin el'an **kanlı bıçaklı** bir düşmanı mısınız? (s.261)
- Fakat onu adeta **palas pandıras** alıp götürdünüzü. (s.261)
- Onun iki adam ötesinde **ufak tefek** karides yapılı, kuzu meleyişli adamcağızı görüyor musunuz? (s.263)
- Herhalde **belli başlı** ekabirden olacak? (s.263)
- Çünkü dilediği zaman Allah yarattı demez, göz koyduğu adamı alimallah **yerden yere** çarpacak kadar zengindir. (s.262)
- Suratı porsumuş patatese benzeyen, kara gözlü, kundura fırçası kaşlı herif yani saz benizli Bayan Necla'ya **açık seçik** hikâyeler anlatan adam... (s.262)
- Onun **açık saçık** hikâyeler anlattığını nereden biliyorsunuz? (s.262)
- Mesela şurada kendisini **ayıla bayıla** dinlemekte olan iki ince kızla konuşan patlak gözlü, pancar suratlı salapuryayı görüyor musunuz? (s.262)
- Fakat her akli başında insanın kabul edeceği gibi cömertliğin de, iyiliğin de bir **haddi hududu** vardı. (s.264)

- Handan ne kadar güzel de olsa, **eninde sonunda** meteliksiz bir kızdı ve alçak bir tabakaya mensuptu. (s.264-265)
- İşte bu kadın, cemiyet hayatının kokteyl kraliçesi, **anı şanı** Belma Hanımdı. (s.266)
- Bu şeylere o, parmaklarını şaklata şaklata tezyif edici ve tükürücü **zehir zakkum** kahkahalarla gülerdi. (s.266)
- Mesela tarihin **belli başlı** fahişelerinden Messelina'nın vur patlasın çal oynasın, meydan okuyucu, cascavlak utanmazlığından onda eser yoktu. (s.266)
- Annesini gidip görmekten kendisini **güç bela** alıkoyabiliyordu. (s.268)
- Aradan bir ay geçince, Haşmet Bey'e **ezile büzüle**, işe başladıktan bir ay sonra maaşını artıracığını vaadetmiş olduğunu hatırlattı. (s.268)
- Yarına kadar ben bu işi iyice **düşünür taşınırım**. (s.270)
- Mamafih kendisinden nefret ettirecek kadar **kaba saba** hareket etmedi. (s.270)
- Yallah diye ıstakoz salatası, ondan sonra dağ gibi karışık kebaplar, boyuna da şişelerden **pat küt** tapalar çekiliyordu. (s.272)
- Bu söylediği **deli dolu** ve bomboş bir kompliman değildi. (s.273)
- Mesela Alsancak tarafında **dayalı döşeli** bir apartman... (s.274)
- Kirasını Bay Haşmet öder ve onu idare etmek için de ona ayda iki yüz lira -evet bu çok bir şey değildi, fakat dört nala **çar çur** etmezden önce aheste yürümek gerekirdi. (s.274)
- Bugünün kızları hep birbirinize benziyorsunuz, iyi yeygiye aldırıyor, süs ve **cici biciye** can atıyorsunuz. (s.275)
- Eve **güç bela** vardı. Hâlâ titriyordu. Orada aynada kendine baktı. (s.276)
- İşte şimdi **parasız pulsuz** bir halde, işinden olmuştu. (s.276)
- Tanımadığım ve nerede olduğunu bilmediğim bir şoförden başka **şahit şuhudum** yok. (s.277)
- Sandalyede oturup **uzun uzadıya** düşündükten sonra Handan ayağa sıçradı. (s.286)

- Kahvaltıdan sonra Neriman, sanki dünyada hiçbir değişiklik olmamış ve her şey her günkü gibi, **yerli yerinde** kalmakta devam ediyormuş gibi, kendisine, daktilonacak yazılar vermişti. (s.287)
- Eve **kelli felli** misafirler geldiği zaman bile, onun ziyafet masasında yeri vardı. (s.283)
- Ne kadar **kaba saba** ve tahripkâr da olsa, bol keseden para sarfedebilmenin, insan zekasının en parlak nişanesi olduğunu sanmıyorsunuz. (s.281)
- Unutmamalıyım ki bana o kadar acı gelen **ufak tefek** şeylerin bin beteriyle başkaları haşır neşir olmaktadır. (s.282)
- Unutmamalıyım ki bana o kadar acı gelen ufak tefek şeylerin bin beteriyle başkaları **haşır neşir** olmaktadır. (s.282)
- Başiboş bir sürü halinde **paldır küldür** cambul cumbul bir gidişle sükutun ırzına tecavüz ediyorlardı. (s.289)
- Başiboş bir sürü halinde paldır küldür **cambul cumbul** bir gidişle sükutun ırzına tecavüz ediyorlardı. (s.289)
- **Önünde sonunda** ben burada bir kâtip, bir daktilocuyum. (s.290)
- Handan durumu **iyiden iyiye** anlıyor ve Rıdvan'ın bir hal çaresi bulmasını bekliyordu. (s.295)
- Birbirine putlar gibi **sessiz sedasız** bakadururlarken birdenbire aceleyle; “Yahu adresiniz neydi? Unutacağıma eminim” dedi. (s.295)
- Sabahtan beri söylemeyi tasarladığı muhteşem ve **cartlı curtlu** lafların hiçbirisi hatırına gelmiyordu. (s.295)
- Yalnız, “Handan, seni seviyorum” diye **kırık güdük** kekeliyordu. (s.295)
- Artık, hem Neriman'ın koltuğunun altına sığınırken -başka hiçbir şey yapmasa da- **gizliden gizliye** Rıdvan'la mektuplaşmakta devam etmenin imkânı kalmamıştı. (s.298)
- Bir de şu paranın Allah müstahakkını versindi, zengin bir insan olsaydı Rıdvan'a **ferah fahur** varabilirdi ve bu hareketi namusun âlâsı olurdu. (s.298)

- Handan birdenbire kendini **iten kakan** bir insan selinin ortasında buldu. (s.304)
- **Giyinip kuşandıktan** sonra yüzünü ve üst başını aynada uzun uzun tetkik etti. (s.303)
- Giyinip kuşandıktan sonra yüzünü ve **üst başını** aynada uzun uzun tetkik etti. (s.303)
- Öteki, **soluk soluğa**; “Ne o Handan? Yoksa başkasına mı âşık oldun?” diye sordu. (s.305)
- Bundan sonra görüşme **falan filan** olmaz. (s.308)
- Sığırları ilçelerde satan araçılardan alacağına, daha ucuza **doğrudan doğruya** köylülerden alırdı ya. (s.308)
- Hele hele bunca harikaların yaratıcısı, mucizelerin efsuncusu Bay Haşmet Karaoğuz’a baktıkça arşılâya set çekmiş Olimpos zirvesinde, bütün bir haşmetle kurulan Tanrılar Tanrısı Zeus’un ta kendisini görmekte olduğuna inanarak minnettarlığından Haşmet’in **kulu kölesi**, ayağının tozu toprağı olacaktı. (s.311)
- Kendisi evlenme çağına gelmiş olmasına rağmen, sırf babasını yalnız bırakmamak için evlenmeyi aklından çıkarmış olduğunu sanarak **gizliden gizliye** fena halde kaygulanıyor ve kızın evlenmemesine sebep olduğu için içi yanıyordu. (s.313)
- Martı bu işi Asım Kaptan’la baş başa vererek **uzun uzadıya** görüşüp konuşmuştu. (s.313)
- Fakat bu iş hakkında babasıyla **doğrudan doğruya** konuşmak istemiyordu. (s.316)
- **Uzaktan uzağa** onda başka hasletler olduğunu seziyordu. (s.318)
- Çiçeğin ortasında gelinin dimdik duruşu ve yapyakın, ipince gövdesi en katı bikrin **ufak tefek** flörtlere abur cubur duygulara ve yalvarışlara tenezzül etmeyerek lakayt kalan gururunu ifade ediyordu. (s.321)
- Çiçeğin ortasında gelinin dimdik duruşu ve yapyakın, ipince gövdesi en katı bikrin ufak tefek flörtlere **abur cubur** duygulara ve yalvarışlara tenezzül etmeyerek lakayt kalan gururunu ifade ediyordu. (s.321)
- Az kalsın ağzı **iğri büğrü** sarkacaktı. (s.319)
- Kendini **güç bela** tuttu. (s.319)

- Süngerciler de kulak verdiler, **uzaktan uzağa** bir gök gürültüsü homurtusu, bir davul gümbürtüsü gibi bir şey geliyordu. (s.326-327)
- Karı kısmı insanda **akıl fikir** mi bırakır? (s.328)
- Onun pusulasını **zor bela** bulabilmiş, “Zavallı yavrucak” diyerek yırtıp atmıştı. (s.331)
- Bir eliyle düşmekte olan pantolonunu **güç bela** tutuyor, öteki elinde de pantolonunun uçkurunu havada sallıyordu. (s.332)
- Ya çocuk ölüverirse ben paraları **boşu boşuna** almış olacaktım. (s.332)
- **Allak bullak** oldum doğrusu. (s.333)
- Bre, budala eğer suratına bakılmayacak kadar **kargacık burgacık** bir insan olsaydın bu çocuğu senin gayrimeşru evladın sanacaktım. (s.333)
- Komşularla **hır gülden** kafamız bir gün olsun dinç kalmadı. (s.338)
- Fakat başkaları sevinmeden duyulan sevinç de **önünde sonunda** felaket oluyor. (s.334)
- Efendisi “Bu **abur cuburu** neye ambara getirdin?” diye uyandırmaya bile lüzum görmeden başını yumruklamaya koyulmuştu. (s.337)
- Yediği yemek ona **zehir zıkkım** olur, duyduğu iğrenti ve tiksintiden adeta kusası gelirdi. (s.341)
- ... Allah esirgesin bir kazadan, ne bileyim bir ölümden sonra keşke eve gelseydi de geç gelseydi, keşke dilim kurusaydı da, adama pişirdiğim aşı burnundan getirmeseydim, diye başını taştan taşla çarpmak kâr etmez. Söylemiş olduklarımız içinizi yer durur” diye **yanar yakılırdı**. (s.342)
- **Tek tük** uçar balıklar fırladı. (s.345)
- Sonra da bu işler yapılmazsa vakit **boşu boşuna** öldürülmüş olmaz. (s.351)
- Fakat herhalde zavallı adamın içinde irade kuvvetiyle şuur altına tıkmış olduğu bir hüküm etmek, **kasıp kavurmak**, kanunun harfine dayanarak iş güç adamını, onun dar çerçevesinin içine sıkıştırmak arzusu vardır ki, buhran nöbeti gelince, kendisini, kendi tabirince basmakalıpçı sanardı. (s.349-350)

- Bittabi ne düşüncelerinde, ne de hareketlerinde yanılmayan bu insanlar, lekesiz, pürüzsüz, **yarasız beresiz** tepeden tırnağa kadar tertemiz olarak ömürlerini bitirirler. (s.350)
- Bu plakalardaki muhaverelerden **kaba saba** ve yersiz olan sözlerin kaffesi ayıklanmıştır. (s.352)
- Bunlar da lafin tavsayıp seyrekleşmemesi ve konuşanlar arasında laf yerine bir esneme mübadelesinin baş göstermemesi lafin bir futbol topu gibi konuşanların birinden ötekine **pat küt** pas edilip, sorulan suale tez elden cevap verilmemesi, sönmek üzere olan lakırdayışın hemen alevlendirilmesi, söz aralıklarına münasip fasılalarla ‘**ehem ühüm**, maşallah, ha!, ha!’ gibi lazım gelen gürültülerin serpiştirilmesi, hep temin olunmuştur. (s.352)
- Bunlar da lafin tavsayıp seyrekleşmemesi ve konuşanlar arasında laf yerine bir esneme mübadelesinin baş göstermemesi lafin bir futbol topu gibi konuşanların birinden ötekine pat küt pas edilip, sorulan suale tez elden cevap verilmemesi, sönmek üzere olan lakırdayışın hemen alevlendirilmesi, söz aralıklarına münasip fasılalarla ‘**ehem ühüm**, maşallah, ha!, ha!’ gibi lazım gelen gürültülerin serpiştirilmesi, hep temin olunmuştur. (s.352)
- O ana kadar herkesin önünde kendisini **güç bela** zaptedebilmiş olan Suzan hıçkırığa ağlamaya koyuldu. (s.358)
- Doktor **bağırıp çağırınları** susturdu. (s.360)
- O kendisini mükemmelen idare edebileceğini ve açtığı **eni konu** kâr getirmekte olan terzihanenin kendisine yetip de arttığını, bundan dolayı evden ona ayrılan hissenin tamamen yoksul kalan kız kardeşine verilmesini, işi gücü dolayısıyla gelip Karşıyaka’da oturamayacağını söyledi. (s.362)
- O kendisini mükemmelen idare edebileceğini ve açtığı eni konu kâr getirmekte olan terzihanenin kendisine yetip de arttığını, bundan dolayı evden ona ayrılan hissenin tamamen yoksul kalan kız kardeşine verilmesini, **iş gücü** dolayısıyla gelip Karşıyaka’da oturamayacağını söyledi. (s.362)
- İşte orada iki saat kadar **işsiz güçsüz** beklediler. (s.368)
- “**İşsiz güçsüz** cenneti ben ne eyleyeyim?” dedi. (s.368)

- **Suluk soluğa** yukarıya çıktı. (s.366)
- Birdenbire **deli divane** âşık olmuş. (s.363)
- Hulusi'nin **uzaktan uzağa** akraban da olduğunu biliyorum. (s.363)
- Doktoru **yaka paça** ederek, bir büyük şeytanın önüne sürüklediler. (s.369)
- Pertev de “Aman **etmeyin eylemeyin** bir fenalığı yoktur Doktor'un, melek gibi bir adamdır” diye yalvara yalvara onların peşine düştü. (s.369)
- O şeytanın boynuzları **iri yarı** bir kayısı ağacı boyundaydı ve onun kadar da dallı budaklıydı. (s.369)
- O şeytanın boynuzları iri yarı bir kayısı ağacı boyundaydı ve onun kadar da **dallı budaklıydı**. (s.369)
- Şeytan **ehem ühüm** diye boğazını temizledikten sonra: “Çok müteessirim Bay Muammer, fakat burada aşırı işler görerek çizmeden yukarıya çıkmaya başladınız” dedi. (s.369)
- Kontrolör şeytanın kafası **iyiden iyiye** kızdı. (s.370)
- “Olmaz! Olmaz!” diye haykırdı ve “Hemen **pılı pırtıyı** toplar ve cehennemden defolursunuz” dedi. (s.370)
- O kahkahamsı **cırlak şırlak** ve şapıldak gülüşüyle, o dakika aralarında bulunmayan arkadaşları için ya, “Aman ne kaba insanlar! Onlara bir daha uğramayacağız” dedi. (s.371)
- Haşmet'se iştahla **tıka basa** bir âlâ yemek yemiş olanlara has, kendinden memnun bir hayvan bakışıyla onların alayına katılırdı. (s.372)
- Martı hayret içinde “Yahu madem ki böyledir, onları neden çağırıyorsun?” diye sorunca Haşmet ciddileşip, şu veyahut bu iş için **filan falan** beyin okşanması icabettiğini söylüyordu. (s.373)
- “Yoksa onu öteki köşeye mi koymalıydı?” gibi sorgularla Martı'nın düşüncelerini **delik deşik** ediyordu. (s.374-375)
- İşte o zaman davetliler ilk önce **tek tük** fakat sonra küme küme sökün etmeye başladılar. (s.375)

- Bay Haşmet **yorgun argın** kendini bir koltuğa salıverdi. (s.376)
- O **alaca bulaca** renkli çiniler pek bet. (s.377)
- Ah keşke Martı ağır bir kamyonun altında namuslucasına **katır kutur** ezilseydi de, böyle haysiyetle beraber diri diri kaçıp kurtulmasaydı. (s.382)
- İşte bu şeylerin hepsi kendisinin iken, borsada acemice bir hareket dolayısıyla kaybedilen paralar gibi **harran gürran** gürleyip gitmişlerdi. (s.382)
- O iş bitti miydi artık göğsünü gökler dolusu poyrazlar ve lodoslarla doldurup doldurup **cart curt** edebilirdi. (s.383)
- Haşmet artık aynada avazı çıktığı kadar haykırarak **atıp tutuyordu**. (s.384)
- Yüzü de **yamru yumru** oldu. (s.388)
- Gemiler **doğrudan doğruya** Küllük'e uğramadılar. (s.385)
- Bu ayrılık **uzaktan uzağa** gelen bir şarkıyı esirleştiren bir mesafe gibi tesir etmişti. (s.385)
- Gönülleri **içten içe** birbiriyle kaynaşıyordu. (s.386)
- Yine **kaba saba**, yine bakımsız, nasırlı, içer oynar denizci. (s.388)
- İnsanın eğirti ve böğürtüsünden, pis kokan terinden, **yalanı dolanı** ve yapmacığından, engin açıklıklara kaçmak isterdi. (s.397)
- Dalgıçları **arayan arayana**, fikir veren vereneydi. (s.398)
- Dalgıçları arayan arayana, fikir **veren vereneydi**. (s.398)
- A canım soğuk algınlığı, kulunç **filan falan** derdim. (s.399)
- Fakat Nuri **uzaktan uzağa** bir şeyin çat çat ettiğini işitti. (s.401)
- Zaten orfoz, vhalos, trança ve öteki büyükçe balıkların gövdelerinin tostoparlık şişmiş olduğundan ve tembel tembel yüzerek lakayt duruşlarından, karınlarını **tıka basa** insan etiyle doldurmuş oldukları anlaşılıyordu. (s.402)
- Annesinin ölümünden sonra Handan, birbiri ardınca birçok **tatsız tuzsuz** ve renksiz günleri, yaşama bezginliği ve iştahsızlığı içinde geçirdi. (s.408)
- Muhip'in **derli toplu** ve ciddi hali de Handan'ı aldatıyordu. (s.410)

- Fakat bunların başarılı olmaları için **doğrudan doğruya** değil, lakin dolambaçlı olmalıydılar ki kadın onların samimiyetine kansasın. (s.410)
- Halbuki içerideki **ufacık tefecik** pembe ipek yatak odasının kapalı kapısını bir paravan örtüyordu. (s.411)
- **Bitmez tükenmez** ufak tefekler uğrunda delik deşik olarak paçavraya döndüm. (s.414)
- Bitmez tükenmez **ufak tefekler** uğrunda delik deşik olarak paçavraya döndüm. (s.414)
- Bitmez tükenmez ufak tefekler uğrunda **delik deşik** olarak paçavraya döndüm. (s.414)
- Handan'ınsa **beti benzi** solmuştu. (s.415)

Kesinlik

- Bu başlangıcın **önünde sonunda** nereye varacağını herkes çoktan beri bildiği için Bay Edip Muallâ'yı masanın başında bırakalım. (s.17)
- Vakıa Dede Kaptan'da, **kayıtsız şartsız** yaşanmış bir deniz hayatının ve deniz hürriyetinin kendisine bahşetmiş olduğu hemen hemen ilahi bir lakaydinin haleti vardı. (s.49)
- Artık **sayım suyum** yoktur diye onunla alakayı kesmişti. (s.66)
- Birtakımı da bunların birbirine **taban tabana** zıt olduklarını iddia ediyorlardı. (s.111)
- **Önünde sonunda** “Bakınız köylü babalar” dedi. (S.131)
- “Sözleri bana dokunmuyor, fakat kıskançlıkları kendilerine o kadar yakışmıyor ki, elimden gelse onları bu hallerinden kurtarmak için **varımı yoğumu** onlara verir, yalın ayak başı kabak, çingene Kancay gibi dağlarda yaşardım” demişti. (s.245)
- Demek ki çok geçmeden bütün **varı yoğu** kendisinin olacaktı. (s.316)

Zaman Belirtme

- Hah şimdi **durup dururken** birbirlerine elsiz kollarla, ayaksız bacaklarla, başsız omuzlarla işaret ediyorlardı. (s.100)

- **Durup dururken** mutlaka acele bir iş çıkıyor, onu bir saat sonraya bırakamıyorsunuz, neticede elindeki iş geri kalarak gecikiyor” dermiş. (s.207)
- Rıdvan’ı hemen gidip karşılaması, ona **olan biteni** anlatması, onu Karşıyaka’ya gönderdikten sonra annesinin yanına koşması lazımdı. (s.303)
- Doktor o **görmüş geçirmiş** gözlerini etrafındakilere gezdirdikten sonra, onların ölü karşısında “İyi ki ölen biz değiliz!” yollu bir iç itminanı duyduklarını seziyordu. (s.359)
- Budala **durup dururken** utanmadan onun derisine dokunmuştu. (s.379)
- “Fakat hangi kartlardır ki, birbiri ardınca yüreğine saplanan ufacık iğnelerden er kanaya kanaya **er geç** cansız düşmesin?” diye dert yandı. (s.414)

Sıralama

- Her akşam, guruba doğru gökler **baştan başa** kıpkırmızı tutuşurken, Eşrefpaşa tepelerini güvercinler bulut halinde sararlardı. (s.23)
- Plaja gelince, **baştan başa** bütün kıyı ve okyanus ve sıcak hava onu denize dalmaya davet ediyordu. (s.44)
- Hemen onun **ardı sıra** bir top patladı. Ve kocaman bir davul çalındı. (s.54)
- Eline para geçeli koleksiyonunda, dört tarafa ateş gözlerle bakan, upuzun ve pürüzsüz bacaklı elastikiyetli kızlar, güneşte bal rengi olmuş denizin tuzlu kokusunu soluya soluya serilip serpilmiş fıstık gibi kadınlar, **tümen tümendi**. (s.64)
- İşte bu anca peşini salmaya gelmezdi. Bay Haşmet de **ardı sıra** davranmıştı. (s.70)
- Yol **sağa sola** bel kira kira ve baş döndürücü uçurumları kıyılaya kıyılaya ta aşağıda Yalıkavak Köyü’nün portakallarına ve mandalin bahçelerine dalıyordu. (s.86)
- Asıl paraya önem ve değer verenler, para biriktirdikçe, namusun da kendi kendine, paranın **ardı sıra** toplanıp, kabardığı noktasında ayak diretiyorlardı. (s.111)
- Gemiye bir çivi yükleyecek olsam, elde çiçek demeti gibi kırmızı, mavi, sarı, erguvani kağıtlar, **daireden daireye** kadiya turfanda hıyar yetiştirircesine koşardım. (s.130)
- Piyasası da, ekonomik kanunları da tıpış tıpış senin **ardın sıra** gelir. (s.133)

- Fakat efendim zevkler **başka başkadır**. (s.142)
- Aradan çok geçmeden dağ patikasının üstünde büyücek bir kara nokta ve **ardı sıra** bir dizi küçük kara noktayı seçti. (s.170)
- Martı da onların **peşi sıra** kıvranan patikadan tepenin vahşi ıssızlığına doğru yollandı. (s.184)
- Ondan sonra da nereden geldiği belirsiz bir gülüş ve onun **ardı sıra** uzun bir iç çekişi duymuştu. (s.186)
- İlk önceleri ahmak ıslatan gibi **kulaktan kulağa** seyrek seyrek fısıldanan bu dedikodular sonraları fiskosluktan çıkarak Handan'ın başında gürleyen bir kin seli vüsatini aldı. (s.194)
- Hemen cakalı cıgarayı kenara atarak kendi kendine “fosforlum” diye mırıldanıp onların **peşi sıra** yürüdü. (s.201)
- Handan'a girmesi için ısrar ettikten sonra **ardı sıra** sendeledi. (s.275)
- Soğan kabukları gibi kat kat **üst üste** maskeler kasırgaya tutulmuş kuru yaprak imişler gibi uçuyordu. (s.385)
- Onun **ardı sıra** Kara Yusuf “Ben de!” diye bağırdı. (s.406)

Genelleme

- Sanki zaman, ihtiyar tütün işçisinin **konu komşuları** birbirine “Nine tütünden geliyor” derlerdi. (s.23)
- İkisi de sevgi denizinde yüzüyorlardı, fakat daha elan kendilerini batırıp boğacak **ev bark** ve evladü ayal sahibi edecek olan büyük duygu fırtınasına uğramamışlardı. (s.23)
- İkisi de **giyim kuşam** kurdele veyahut kravatla kaygılanmak çağına daha yeni girmişlerdi. (s.23)
- **Sağa sola** insanlar koşuyordu, bazıları parkın çamlarına, bazıları cadde çınarlarının gövdelerine tırmanmaya çalışıyorlardı. (s.25)
- O zaman cılız Salih **tepeden tırnağa** gülümsemeler kesildi. (s.37)
- Demek ki Haşmet Ağa'nın avradı **sığır sıpadan** çakıyor ha? (s.38)

- Sesi, muazzam bir gök gürültüsü gibi **dağı taşı** zangır zangır titretti. (s.39)
- Fakat ayrılırken Aferin Memiş, تنها bir yerde kulağına eğildi ve “Ülen Karaoğlan, seninle **dere tepe** kaç yıldır yaşadım” dedi. (s.42)
- Bunlar bir bir aklına geldikten sonra, kendi kendine, “Şimdi de otur, burada Bay Haşmet’le acaba mayo ile mi denize girmeli yoksa uzaktaki köylü **karı kızına** yaklaşarak mayosuz mu girmeli diye münakaşaya giriş” diye düşündü. (s.47)
- **Tepeden turnağa** göz kulak kesilmiş dinleyiciler, birdenbire göz görünmeyen bir yayla harekete gelmiş kuklalar gibi, hep birden sözün gidişine ve havanın esişine göre, “Efendim ne hikmet!”, “Ne büyük söz!” ... derlerdi. (s.48)
- Güverte, takıntı olabilecek **ıvır zıvırdan** pembe yanak gibi traş edildi. (s.53)
- Tabutu **eş dost** omuzunda Tepecik Camisinin musalla taşına götürülürken, limandan kalmış bazı Giritli denizciler “Deniz! Deniz! Zehirli ve acı deniz! Sen ki adamızı hep matem içinde yaşatırsın!” diye hazin bir denizci türküsü söylüyorlardı. (s.57)
- Kendisi maşallah **çoluk çocuğa** karışmıştı. (s.60)
- O günden beri Kordon’daki ambarın bekçisi Arnavut Şaban Ağa, malı getiren çingene ve **fakir fukara** ile tartı aletlerinin başında boğazlaşıyordu. (s.63)
- ...pembe tül bulutu içinde gerdanının kar beyaz yamaçları, göğsünün, iğneyim batarım! diye tahkir eden edepsiz ve inatçı sivrilikleri, **tepeden turnağa** ipince bir kırıtıştan ibaret gövdesi, kendisine doğru koşarken uzun bacaklarının göz kamaştırıcı pırıltıları? (s.64-65)
- Şöyle ki depoda Bekçi Şaban Ağa, **fakir fukaranın** toplayıp getirdikleri pislikleri tartıp alırken gelenleri dikkatlice gözden geçirmişti. (s.67)
- Elektrik düğmesini çevirince ampulün yanması gibi bir dokunuş ve burkuluşla Kezban **tepeden turnağa** sevgiyle tutuşacaktı, mükemmel bir jestti o. (s.69-70)
- Biraz ötedeki çalılıkların gölgesine giderek onları ayıklamayı, **üst başına** çeki düzen vermeyi düşündü. (s.71)
- Biraz ötedeki çalılıkların gölgesine giderek onları ayıklamayı, üst başına **çeki düzen** vermeyi düşündü. (s.71)

- Zaten **kız kızan** düğünlerde parmak şaklatarak, birbirini oynar görürken, birbirini seçmiyorlar mıydı? (s.84)
- Fakat hiç olmazsa kırk yılda bir **konu komşuya** uğrayıp da hoş beş etmesin miydi? (s.90)
- Başının bir yanından, kendisi şampanya şişesi imiş gibi, duman ve bulut halinde, **irili ufaklı** inci habbeleri fişkırıyordu. (s.93)
- Tıraşsız suratları ve yırtık pırtık **üst başlarıyla** hepsi de bir eşkiya çetesine benziyordu. (s.93)
- Bakkal çakkal ve diğer esnaf dükkanlarını açınca, ilk satışlarını veresiye vermezler, mutlaka sifahlık diye **az çok** bir para alırlar. (s.94)
- Bana ‘Ötekiler entrikayla, dalavereyle **şuradan buradan** ellerine para geçince dışı bana bak! Dermişçesine gösterişli, içi çerden çöpten binalar yaptırıyorlar. (s.101)
- Bana ‘Ötekiler entrikayla, dalavereyle şuradan buradan ellerine para geçince dışı bana bak! Dermişçesine gösterişli, içi **çerden çöpten** binalar yaptırıyorlar. (s.101)
- Fakat bu işte **az çok** bir mütehassıs gibi konuşmak zorundayım da, işte o pek ağrıma gidiyor. (s.108)
- Mesela bir yolcu tasavvur ediniz ki Ankara’da trene binince uykuya dalar ve rüyasında evde baş sedirde **çoluk çocuğu** ile beraber bağdaş kurup önünde elpençe divan durmakta olan hizmetçilerini azarlamakla meşguldür. (s.109)
- Fikirleri hakiketle ve zamanlarının zihniyetiyle teması kısmen kaybetmişse onlara yaygaracı, efsuncu, mutaassıp, manyak **falan filan**. (s.110)
- Bankalara başvurduk, **sağa sola** sorup soruşturduk. (s.113)
- İnsan o kadar sıkıntısız ve rahat bir surette namuslanabiliyordu ki, bankadan yeni haysiyet paraları alanlara, **eş dost** bankadan çıkarken, hamamdan çıkanlara ‘güle güle kirlen’ denildiği gibi ‘güle güle namussuzlan! Diyordu. (s.116)
- Zaten bütün **eşten dosttan**, elli kuruştan tutunuz da elli liraya kadar borç almıştım. (s.118)
- Malum ya **genci ihtiyarı**, erkeği dişisi birbirine yabancı oluşlarının göreneğine uyararak birbirlerinin yüzlerine ciddi ve somurtkan bakışlarla bakıyorlardı. (s.118-119)

- Malum ya genci ihtiyarı, **erkeği dişisi** birbirine yabancı oluşlarının göreneğine uyararak birbirlerinin yüzlerine ciddi ve somurtkan bakışlarla bakıyorlardı. (s.118-119)
- Onlara nasılsınız? **Çoluk çocuk** nasıl? Diyesim geliyordu. (s.119)
- Mutlaka evde huysuz bir karı ve başka bir **hısım akraba**, mutlaka münasebetsiz bir evlat vardır. (s.119)
- **Eşe dosta** göndermek için orada İzmir görünüşünün birkaç resmini çektirdim. (s.123)
- Bay Haşmet **öteye beriye** et müteahhitliğini üzerine aldı. (s.130)
- Ben bizim arka bahçede biraz soğan, sarımsak, kışın araka, taze bakla **filan filan** yetiştirirdim. (s.131)
- Frengistan'a frijiderler, kamyonlar, **filan filan** okunup yazılacak ve çizilecek mektuplar için idarehaneye gelirdi. (s.131)
- Asıl köpek gübresi fiyatı, **sığır sığa** fiyatı düşmesin. (s.133)
- Misafir değilsiniz ki, vakit daha erken **falan filan** gibi size can sıkıcı basmakalıp yalanlar söyleyeyim. (s.136)
- İçtiğim zaman **eş dosta** olan sevgimi, insanlara karşı duyduğum sevgiyi daha açık ve ateşli bir tarzda ifade edebiliyorsam, ne diye içmeyeyim? (s.137)
- İyi ki nikah kıyar, **şunun bunun** künyelerini kaydederken kendini kâğıt kalem ihtirasına kaptırmadın. (s.138)
- Ben güzellikten bahsediyorum, o ise hiç **şunun bunun** keyfine tabi değildir. (s.142)
- Ya nikahlara, düğünlere, derneklere, paralara, pullara veyahut gebeliklere doğumlara, mahkemelere **falan filanlara**. (s.150)
- Ölüm kalım savaşına girişecek olan bir cengaverin **tepesinden tırnağına** kadar silahlanması gibi permatatını yenilemiş, dudak rujunun kırmızısını biraz daha açık renginden, pudayı da açık bir okradan almıştı. (s.152)
- “Arkamda elbiselerimi muntazam ütölemiş, kordelelerimi muntazam sarılmış bırakırım” gibi **acı tatlı** düşüncelerle yürüyerek nihayet kendini Bay Haşmet'in karşısında buldu. (s.153)

- Ertesi günü Gülşen'in mahalle arkadaşları – on-on beş kadın ve kız – **tepeden tırnağa** kadar merak kesilmiş bir halde, onun odasında toplanmışlardı. (s.153)
- **Konu komşuya** yardım bir vazifeydi amma komşunun mezarını kazmadan aile ocağı yanmıyordu. (s.155)
- Komşularla hoşbeş edip dertleşen Gülşen'in annesi eve dönünce kızını **üst baş** yırtılmış, yatağının önünde diz üstü düşmüş ve yatağına kendisini yüz üstü atmış bir vaziyette ve hüngür hüngür acı acı ağlar bir halde buldu. (s.158)
- Yaradılışın en ince cilvelerinin hemen farkına varmaya alışkın gözleri, kuyunun etrafındaki çimenlik düzlük üzerinde çocuğun **öteye beriye** gezdiğini seçmişti. (s.159)
- Kendisi **ötede beride** -özellikle ilçe merkezine uğradığı zaman orada- herkesin her işte birbirine boyuna teşekkür ettiklerini görmüştü. (s.163)
- Onun volkanik dağlar ve derin dereler, **şurada burada** çam, delice zeytini, yaban sakızı ve başka ağaçlarla örtülerek Kara Mahmut'un topraklarının sağından ve solundan bir tepeler kalabalığı halinde denize iniyorlardı. (s.164-165)
- Onları ay ışığı, elbiselerini yere kaydırıp **tepeden tırnağa** yapıyalım parlayan gelinler gibi, zirvelerinden eteklerine kadar yeni yeni yaratıyordu. (s.169)
- Bizimkisi **karı kızana** yalancıkdan da olsa bir iç ferahlığı vermek. (s.171)
- Pişir şunları **karı kızan** doya doya yesinler. (s.173)
- İki günlük iş yine iştir diye öteki **karı kızana** karıştılar. (s.174)
- Öteki **kız kızanın** çoğu öyle midirler ya? (s.179)
- Hem de yakışıklıca bir erkek bıyıklarını bura bura bakışını üzerlerine çevirince, hemen sendeleyip yıkılırlar, erkekleri de içer içer gelir, onları eşek sudan geçinceye kadar döverler, sonra gidip el **karı kızlarına** sulanırlar. (s.179)
- Sonra öteki insanlardan öğrenmiş oldukları bir âdet veçhile ona yüz vermemek üzere ağlamasına da, evin yanı başında **şu buyla** oynamasına lakayt kalmışlardı. (s.185)
- Onlara karşı **tepesinden tırnağına** kadar bir hiciv parçası kesilirdi. (s.188)

- Öyle ki çukurlarda kalakalmış, yarım karış, bir karış toprağın **ötesinden berisinden** kara kara kayalar, bazı çenelerde kararan çürük dişler gibi sırtıyorlardı. (s.190-191)
- Orada işleyen üç-dört yüz -fıkırdak veya solak, çıtkırıldım veya hoyrat, bastıbacak veya lenduha, pısırik veya eli maşalı, körpe veya cadaloz- **kadın kızın** arasında en temizi ve tepeden tırnağa en mütenasibi, şanlı surette en güzeliydi. (s.193)
- Orada işleyen üç-dört yüz -fıkırdak veya solak, çıtkırıldım veya hoyrat, bastıbacak veya lenduha, pısırik veya eli maşalı, körpe veya cadaloz- kadın kızın arasında en temizi ve **tepeden tırnağa** en mütenasibi, şanlı surette en güzeliydi. (s.193)
- Bu puntolarla **filan falan** vekili, filan fıstık kararnamesi, vaktinden önce şunun bunun kulağına çıtlatmış olduğu için, birkaç kişinin saat içinde binlerce lira kazanmış oldukları bildiriliyordu. (s.197)
- Bu puntolarla filan falan vekili, **filan fıstık** kararnamesi, vaktinden önce şunun bunun kulağına çıtlatmış olduğu için, birkaç kişinin saat içinde binlerce lira kazanmış oldukları bildiriliyordu. (s.197)
- Bu puntolarla filan falan vekili, filan fıstık kararnamesi, vaktinden önce **şunun bunun** kulağına çıtlatmış olduğu için, birkaç kişinin saat içinde binlerce lira kazanmış oldukları bildiriliyordu. (s.197)
- Bu gazinoların daha ötesinde tüccar kulüpleri ve **filan falan** toplantı yerleri diye koca koca binalar vardı. (s.198)
- Kız erkek dükkân satıcıları, ufak katipler, tütün veya fabrika işçileri, **şurada burada** işleyen çıraklar, yamaklar ve odacılar içlerinden doğan bir sürü esrarengiz arzuların saikasıyla, ellerine geçen az buçuk parayı -ekmeklerinden dahi keserek- boyunbağa, ipek mendile, dudak boyasına ve saç kurdelesine ve daha bunun gibi süs eşyasına harcayarak, büyük bir cesaretle mahallelerine yakın ama caddelerin elektrik ışığına karışan kalabalığa takılırlar. (s.200)
- Dükkân, Handan'ın tahayyül ettiği gibi **toz toprak** içinde, küf ve basma kokusu kokan, kanarya kafesi kılıklı bir tuhafiyeci dükkânı değil, fakat çeşit çeşit lüks eşya satan heybetli bir saraya benziyordu. (s.206)
- “**Şuna buna** bayram hediyesi alacağım diye saçma sapan bir sır değil, ciddi bir sır, kimsenin bilmediği bir sır.” (s.204)

- Sakalı takıp yüzünün **ötesini berisini** karaya beyaza boyayıp davulcu ile beraber sokak sokak gezerek, bir çingirakla davulcuya katılmış, gece ne marifetler yapacağını dört yana ilan etmiş. (s.210)
- **Üst baş** toz toprak içinde küfür ede ede kalkan Dursun Ağa uzaklaşan otomobilin ardında yüzleri kırmızılara, karalara boyanmış iki komiğin görünce şaşakalmış. (s.212)
- **Üst baş toz toprak** içinde küfür ede ede kalkan Dursun Ağa uzaklaşan otomobilin ardında yüzleri kırmızılara, karalara boyanmış iki komiğin görünce şaşakalmış. (s.212)
- O tarafta Havadis gazetesi muharrirlerinden Bay Pertev, **çoluk çocuğuyla** beraber iki oda işgal ediyorlardı. (s.213)
- Heyecanı yeri göğü sarsan bir dinamit infilakının dumanları ve **tozu toprağı** gibi yavaş yavaş yere durulup dinince koca dükkânın eşiğinde yapayalnız durmakta olduğunun farkına vardı. (s.221)
- Aranızda **hısım akrabalığımız** var. (s.228)
- Hulusi ile **hısım akrabalığım** olduğu için, bak Raif söyleyeceğim sözlerden sakın ha gücenme. (s.228)
- Otobüste aynı tanıdıklarıyla hava hakkında **şu bu** hakkında aynı surette dertleşmeliler. (s.229)
- Hepsi de Karmençita gibi gülüyor ve yalnız saçlarına değil fakat **tepeden tırnağa** kadar, kimin diktiğini bilmedikleri fakat hoşlarına gittiği için kendi elleriyle koparıp aldıkları akasya çiçekleriyle donanmış bulunuyorlardı. (s.238)
- Kadın ‘Vış ana!’ diye bağırarak **öteye beriye** kaçışmış. (s.256)
- Sonra Fatma’nın yirmi kadar **hısım akrabası** sopalara davranınca soluğu Çil Ali’de almışlar. (s.256)
- **Karı koca** öyle bir hücumla geçmişler ki, ötekiler çil yavrusu gibi dağılmışlar. (s.256)
- Fakat kömür tozuyla **tepeden tırnağa** kadar kapkara olmuş iki kömür işçisine rastgeliyorlar. (s.257)
- Ben de **tasımı tarağımı** toplayınca daireden ayrıldım. (s.263)

- **Şunun bununla** takıntı ve sevgileri o kadar mide bulandırıcı idi ki, insan onları bir kere tattıktan sonra, onlardan kaçabilmek için, tarik-i dünya bir dervişin dağ başında çektiği çilenin sert disiplinine adeta hasret çekerdi. (s.266)
- Şimdiden bile **şunu bunu** istif etmeye koyulmuştu. (s.273)
- “Sizi gördüğüme çok seviniyorum” deyişine karşı, **tepesinden tırnağına** kadar hatta bütün saçlarının uçlarına kadar sıcak bir hoşluk yayılarak: “Hele bilsen ben de ne kadar seviniyorum!” diye haykırmak istemesine rağmen, hiçbir cevap vermeyişi Rıdvan’dan ziyade kendisini üzmüştü. (s.284)
- Doğrusu Neriman’ın oğluna göz yummasına ve hatta Handan’ı **öteye beriye** götürmesi için oğlunu boyuna kışkırtmasına bir türlü akıl erdiremiyordu. (s.293)
- Rıdvan oturduğu yerde **sağa sola** kaya gele, akıbet matemengiz bir sükutta kitlendi. (s.295)
- ... **sığır sıpadan** dem vurduğunu, koca eşiğin kösneyerek bağlı bulunduğu Mezaristanda sağrısını mezar taşlarına sürte sürte evliyalardan Kandilli Dede’nin koca kavuklu taşını ırgalayıp devirdiğinden, bu yıl fidanları sığır tezeğiyle değil, fakat beygir fişkisiyle gübreleyeceğinden bahsettiğini sanmıştı. (s.312)
- Bu sarı sevgi dalgasının ortasında, **tepesinden tırnağına** kadar çıplak bir gelin bütün endaminca ayak ucuna kalkmış bulunuyordu. (s.321)
- “Yahu **çocuk çoluk** eğlencesi olduk” diye gümbürderdi. (s.327)
- Yoksa bu sestem önce sesimle mâni okuduğum zaman, **kız kızan** hepsini zırıl zırıl ağlatır, kara kara ahlar çektirdim. (s.327)
- Hem dalgıçlığın, hem kocalığın, hem babalığın hem de **ev bark** geçiminin layıkıyla üstesinden gelmenin hiç imkanı var mı? (s.331)
- Kaptan, Badi Badi Nuri’nin **yüzüne gözüne** bir bakış saldıktan sonra hemen “Seni dövdüler de kaçtın oğlum, öyle değil mi?” diye sormuştu. (s.339)
- Nasıl ki bir gül goncası dudaklarının ucuna kadar yaz güneşiyle dopdolu olursa, **tepesinden tırnağına** saçlarının ve uzun bakışının ta ucuna kadar deniz dolu olan zimba gözleriyle, bu dilden çok anlayan Aferin Ali’ye: “Kayığın adı, Açık Gönül, benim sevgili gemimdir” dedi. (s.346)

- Bittabi ne düşüncelerinde, ne de hareketlerinde yanılmayan bu insanlar, lekesiz, pürüzsüz, yarasız beresiz **tepeden tırnağa** kadar tertemiz olarak ömürlerini bitirirler. (s.350)
- Yeni moda sırf **giyim kuşama**, yüz ve tırnak boyasına, bira ve apartman mimarisine, otomobil ve elektrik ampulüne aitti. (s.354)
- Odanın içi, Suzan Bay Muammer'e gidince, hastayı yalnız bırakmamak üzere gelmiş olan **konu komşuyla** doluydu. (s.359)
- **Konu komşu** güvercinleri görünce: "Onlar yine geliyorlar. Fakat zavallı nine uçtu gitti" diyorlardı. (s.363)
- **Ötede beride** kümelenmiş olanlardan ara sıra bir gülüş tufanı kopuyordu. (s.376)
- Martı sokak kapısında duruyor, satıcıdan harıl harıl **şundan bundan** havadis alıyordu. (s.380)
- "Senin bir sokak satıcısıyla laubali konuştuğunu **konu komşu** görürse, ne diyecekler?" diye fısıldıyordu. (s.380)
- **Yüzünden gözünden** teessür akıyor. (s.386)
- Akşam yıldızı pırıl pırıl parlayan bir pırlanta gibi değil, fakat şırl şırl akan ve damla damla **sağa sola** sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.393)
- O da istemeye istemeye **şuraya buraya** gitmeye, ötede beride görülmeye başladı. (s.408)
- O da istemeye istemeye şuraya buraya gitmeye, **ötede beride** görülmeye başladı. (s.408)

Belirsizlik

- Alimallah şu İzmir'de geçirdiğim **beş-on** günü burnumdan getirir. (s.30)
- Zehra ile **on-on beş** gün önce tanışmışlardı. (s.31)
- **Ara sıra** bakışında tatlı bir yumuşaklık gelip geçiyordu. (s.32)
- Ağzının duruşunda garipsi bir hal, bazan da dudaklarından göz seğirişine benzer **görünür görünmez** bir titreyiş geçiyordu. (s.32-33)

- Tepeleri bulutlarla sarılan sarp dağları, **on-on beş** kilometre uzaktaki denize set set inen, mis gibi kokan yoncalarla ve başka göbek boyu otların yeşil kadifeyle örtülü meraları arayacaktı. (s.41)
- Bir ucundan bakılınca öteki ucundaki bir insan **belli belirsiz** bir nokta olarak gözükürdü. (s.42)
- Fakat kabaran deniz, turpları **iki-üç** karış suyla örtmüştü, yosunlar gibi salınan yaprakları arasında ürkmüş kefaller, alay alay yüzüyorlardı. (s.46)
- Gözleri akıbet kıyıyı **hayal meyal** seçebilmişlerdi. (s.46)
- Yalnız **ara sıra** Alsancak tarafından berrak havayla mesafelerde esirleşerek, insana uzak seyahatler duygusunu veren şimendifer düdüklarının ince ince sesi geliyordu. (s.74)
- **Ara sıra** yolun üzerinden bir alaca yılan şimşek gibi parlayarak geçiyordu. (s.86)
- Raif, Doktora “**Ara sıra** manava uğramıyor musun?” diye sordu. (s.122)
- **Ara sıra** suratıma tuhaf tuhaf gülümserdi. (s.129)
- Ertesi günü Gülşen’in mahalle arkadaşları – **on-on beş** kadın ve kız – tepeden tırnağa kadar merak kesilmiş bir halde, onun odasında toplanmışlardı. (s.153)
- Bir aralık Gülşen’in annesi bakkaldan tuz almak üzere dışarı çıkınca **on-on beş** ağızdan birden “Gülşen, nasıl? Ne oldu? Biz meraktan çatladık” diye sorguya çekildi. (s.153)
- Gülşen’in odasında böylece **on-on beş** kadın ve kız toplanakoymuş bulunurken, Bay Haşmet’in annesi Lebibe Hanım, babası Abdullah Efendi’nin evinde mindere uzanmış, elini karnına bastıkça gümbür gümbür geyiriyordu. (s.154)
- Atarım ama **bazı bazı** çok güzel tuttururum. (s.171)
- Ağaçları bozmasa adeta **arada sırada** tarlaların üzerine sel boşanmasını isteyecekti. (s.173)
- Dudakların -onlara dikkat eden bir insana- acaba gülümsüyor mu yoksa gülümsemiyor mu, dedirtecek kadar **belli belirsiz** bir tebessüm, şimdi görünür gibi oluyor, şimdi görünmüyordu. (s.175)

- Çocuk büyüdükten sonra da **ara sıra** gelirdi. (s.183)
- **Arada sırada** dışarda oynamakta olan Martı'ya nerede olduğunu soruyor ve kuyudan tarafa gitmemesini tembihliyordu. (s.183)
- Martı uykusunda hâlâ hıçkırıyor, **ara sıra** rüyasında gördüğü kabustan mı ne sarsılıyordu. (s.185)
- Yamru yumru kuru duvarlarla çevrili **dört-beş** karışık bahçeleri, bir hapishanenin tavanı kaldırılmış bir hüccesine benziyordu. (s.190)
- “Hem o kadar **az buçuk** uykuyla yarın tütüne nasıl kalkabilirsin?” demesine rağmen gayretle devam ediyordu, yavaş yavaş onda bir tenkitçi, ayırt edebilişi kabiliyet hâsıl oldu. (s.192)
- Geceleyin, dağ başında, evinin **elli-altmış** adım yukarısında rakılar içiliyor, adı anılarak şarkılar söyleniyor, şişeler şangır şungur kırılıyordu. (s.192)
- Orada işleyen **üç-dört** yüz -fıkırdak veya solak, çıtkırıldım veya hoyrat, bastıbacak veya lenduha, pısırik veya eli maşalı, körpe veya cadaloz- kadın kızın arasında en temizi ve tepeden tırnağa en mütenasibi, şanlı surette en güzeliydi. (s.193)
- Mesela **arada sırada** Dolapdereli Feride'nin o kadın sesi “Ah zamane şıfıntıları! Bunların ki okumak değil şeytanlık öğrenmek. Erkeklerle dalga geçilmesini belliyorlar. Kadın kısmı okumayı ne edecek ki?” diye eşek arısı gibi vızıldardı. (s.194)
- Öteki genç **ara sıra** delikanlımıza “Yahu Silivri yenilmiş diyorum sana.” (s.202)
- Loşluk içinde **hayal meyal** görünen cılız bir ışık gibi, Bayan Neriman'ın; “İşte kartım ve adresim. Perşembe günü saat beşte sizi evde beklerim” diye ilave ettiğini duyar ve görür gibi oldu. (s.221)
- Zevzek herif **arada sırada**: “Bana karşı iyi davranınız, ben de ölünceye kadar size bağlı kalırım” diye homurdanıyor, kollarıyla kızın belini sarıp onu öpmeye kalkışıyordu. (s.275)
- Yemekte Rıdvan'ın **ara sıra** dudaklarına ve bluzunun altında sivri uçları beliren göğsüne bakmakta olduğunu görüyordu. (s.304)
- Tâ yükseklerde, **ara sıra** sürtüşen iki dalın sesi, sanki yüreklerde bir hüzdü. (s.313)

- Dalgıçlar **sekiz-on** tonluk motorlu veya motorsuz teknelerle sünger avlarlar. (s.323)
- Bu teknelerde, geceleri **yirmi-otuz** kişiyi barındıracak altı aylık kumanyayı ve bu zaman zarfında toplanacak süngerleri içine alacak kadar geniş yer olmadığı için, ayrıca büyük tonajda bir gemi daha bulundurulur. (s.323)
- Motor gündüzleri, depozito kayığından her istikamette, **beş-on** mil uzaklara kadar avlandıktan sonra, akşam olunca depozitoya döner. (s.323)
- Ağzının duruşunda garipsi bir hal, dudaklarında göz seğirişine benzeyen **görünür görünmez** bir titreyiş belirdi. (s.326)
- **Otuz-otuz beş** sene bu şeylerle uğraştıktan ve dünyayı dolaştıktan sonra, feleğin tekmesinden aldığı hızla yurduna, güle güle ayrıldığı zamankinden iki misli fazla gülererek geri gelmişti. (s.328)
- Onu görür görmez süngerçi Naim “Yahu nerede kaldın? **Dört-beş** saat sonra kalkıp gideceğiz!” dedi. (s.328)
- **On-on beş** sene önce gözleri göremez olmuştu. (s.361)
- Ötede beride kümelenmiş olanlardan **ara sıra** bir gülüş tufanı kopuyordu. (s.376)
- **Ara sıra** Megafon acı acı gülüyordu. (s.387)
- **Ara sıra** direktteki makaraların veya küpeştelerdeki cıvataların cıvırtımlık edişine, bazısının diş gıcırdatışı veya birdenbire sayıklaması karışıyordu. (s.389)
- Kadın **ara sıra** doğum sancısıyla cıyaklıyordu. (s.391)
- Eğer biz iki gün önce telgraflarını almasaydık, onlar ikinci posta sefere çıkarlar ve bu takdirde onların ta kışa kadar, yani **üç-dört** ay sonrasına kadar hangi karın ağrısı yaban yerinde bulduklarını kolay kolay anlayamazdık. (s.395)
- Münakaşa neticesinde en yakın kıyıda **kırk elli** mil açıkta bulunmalarına rağmen yumruk yumruğa gelmişlerdi. (s.395)
- Fakat bir eli dümen yekesinde ve bir eli de kılavuz ipindeyken **ara sıra** hafifçe kaç çatar, dişleri arasından duyulur duyulmaz bir “fena!” der, biraz durur, sonra dipteki dalgıçla berabermiş de ona söylüyormuş gibi “Biraz sağa dönsene ulan!” diye fısıldar veyahut hafifçe gülümser, “Yaşa bre levendim. Şimdi buldun” derdi. (s.405)

- Fakat bir eli dümen yekesinde ve bir eli de kılavuz ipindeyken ara sıra hafifçe kaş çatar, dişleri arasından **duyulur duyulmaz** bir “fena!” der, biraz durur, sonra dipteki dalgıçla berabermiş de ona söylüyormuş gibi “Biraz sağa dönsene ulan!” diye fısıldar veyahut hafifçe gülümser, “Yaşa bre levendim. Şimdi buldun” derdi. (s.405)
- Oraya **ara sıra** geliniz. Dünyanın hay ve huyundan kurtulur ve daha yüksek bahisler hakkında konuşuruz. (s.411)
- Handan’ın ilk önceleri **arada sırada** içtiği şampanyanın da miktarı git gide çoğalıyordu. (s.414)

Niteleme

- Dükkanlar, ticarethaneler vitrinlerini korumak için kepenklerini **paldır küldür** indiriyorlardı. (s.20)
- İfadesiz ablak çehreli, pos bıyıklı **iri yarı** bir adamdı. (s.29)
- İnce ve **çıtı pıtı** yapılı gencecik bir kadın. (s.38)
- Onların üzerinde de yığın yığın **iri yarı** bulutlar, göklerde tuhaf tuhaf bina, saray, kule, şadırvan, Selatin camileri, viran ve yıkık minare heyulaları peyda ediyorlardı. (s.52)
- İşte şimdi bakkal dükkanında on kuruşluk kaşkaval peyniri tartmıyor, fakat o eski düşmanının karşısında **boylu boyunca** dineliyordu. (s.53)
- Dolu ve yağmur, paniğe tutulmuş yüz binlerce askerin **çağrışa bağrışa** kaçmasına benziyordu. (s.56)
- **Ufak tefek** alavereler ve kırıntı kârlarla işe başlamıştı. (s.59)
- Cebindeki bütün parayı aldıktan ve kendisini soyup soğana çevirdikten sonra, **ufak tefek** kakış ve itişlerle kapı dışarı defetmek için. (s.65)
- Vakıa entarisi yamalı ve **yırtık pırtık** bilezikleri gümüşten bile değil fakat bronzdan, eli nasırlı ve kunduraları kaba sabaydı. (s.68)
- Vakıa entarisi yamalı ve yırtık pırtık bilezikleri gümüşten bile değil fakat bronzdan, eli nasırlı ve kunduraları **kaba sabaydı**. (s.68)

- İşte aşk savaşında kahraman çıkacak bir cengâver hem de yanağına Eda'nınki gibi tokat, başına da Rezzan'ınki gibi tabak yiyeceğine, tokadı da **ferah fahur** başında patlatabileceğin ve tepe tepe kullanıp kirletebileceğin müstesna bir ev. (s.68)

Süreklilik

- **Doğdu doğal** bazlama ve yufka yemişlerdi. (s.48)
- Ona **gide gele** yüreği de çantası da ayakkabıları da aşınmıştı. (s.65)
- Ne var ki, ben kepçe İzmir de kazan aylarca **gezip tozup** başımı sokacak bir ev aradım. (s.100)
- Nihat “Çabuk bitirmeseydin, **ine çıka** aklım vıng vangg ede ede, emme basma tulumcaya dönecekti” dedi. (s.105)
- Güya eksiksiz artıksız, yaşı on yedi, nazeninin boyu da yüz altmış santimetredir **yaza çize**, güzelim beyaz beyaz kağıtları kara kara mürekkepler ırzına geçersiniz. (s.106)
- **Dönüp dolaşp** pulu buldunuz. (s.130)
- Kemeraltı'nın bütün dükkanlarına **gire çıka** canım çıktı. (s.220)
- Rıdvan oturduğu yerde sağa sola **kaya gele**, akıbet matemengiz bir sükutta kitlendi. (s.295)
- Yine kaba saba, yine bakımsız, nasırlı, **içer oynar** denizci. (s.388)

Birliktelik

- Ne var ki, Karaoğlan'ın gerek Datça'dan Bodrum'a gelirken kayıkta geçirdiği fırtınadan, gerekse Bodrum'dan İzmir'e kadar bir çekim cıgaracık olsun içmemiş olduğundan hele motorda **boynuz boynuza** çatışmasınlar diye, önüne bir başka boğanın ardını koymuş olduklarından dolayı canı pek sikkın ve öfkeliydi. (s.19)
- Geçirdikleri sevgi dalgasının en yükseği, varsa varsa parkta veyahut sinemada birbirine dokunurcasına **yan yana** oturmalara, birbirinin elini tutup sıkmalara varıyordu. (s.24)
- Bunlar bir bir aklına geldikten sonra, **kendi kendine**, “Şimdi de otur, burada Bay Haşmet'le acaba mayo ile mi denize girmeli yoksa uzaktaki köylü karı kızına yaklaşarak mayosuz mu girmeli diye münakaşaya giriş” diye düşündü. (s.47)

- **Kendi kendine** “A canım onmazsak da donmayız ya?” demişti. (s.50)
- Başını önüne eğmiş, göğsündeki dikenleri çıkarırken **kendi kendine** “eşek!” diye bağırıyordu. (s.71)
- Asıl paraya önem ve değer verenler, para biriktirdikçe, namusun da **kendi kendine**, paranın ardı sıra toplanıp, kabardığı noktasında ayak direliyorlardı. (s.111)
- Onlar konuşa konuşa uzaklaşırken odada Bay Raif, Doktor **yan yana** oturmuşlar, tatlı tatlı konuşuyorlardı. (s.138)
- Sokağa çıkıp da akan kalabalığı görünce, ne korkak şeymişim, adeta titriyorum diye **kendi kendine** çığırdı. (s.152)
- Türküyü **kendi kendine** söylemekte devam ederek eline geçen mercimek kadar taşları ve başka çöpleri kuyuya düşürmüştü. (s.159)
- Fakat ıssız yerlerde **kendi kendileriyle** baş başa ve kendi boşluklarıyla yüz yüze kaldıkları için oralardan kaçarlar. (s.160)
- Fakat ıssız yerlerde kendi kendileriyle **baş başa** ve kendi boşluklarıyla yüz yüze kaldıkları için oralardan kaçarlar. (s.160)
- Fakat ıssız yerlerde kendi kendileriyle baş başa ve kendi boşluklarıyla **yüz yüze** kaldıkları için oralardan kaçarlar. (s.160)
- Böylece Kara Mahmut da **kendi kendine** hem anlatan, hem dinleyen çeşitten bir adamdı. (s.160)
- İşte o zaman çocukluğundan beri, yani annesinin kuyuya düştüğünden beri, **kendi kendine** usul usul bir türkü söylüyor, bir hava mırıldanıyordu. (s.161)
- Kendi boşluklarıyla **karşı karşıya** kalmaktan korktukları için, yalnızlıktan kaçan çoğu insan kirpilere benziyorlardı. (s.163)
- Kara Mahmut’un **kendi kendine** hikâyeler anlatmasına gelince: Bu kabiliyet birçok insanda vardır, fakat hayal kuvvetine malik olan insanların hayatları kendi gözlerinde, zorluklarına katlanılabilecek bir mahiyette olması için, kendi kendilerine hikâyeler anlatmaya müsait boş zamanları -ve bir de hayali tezyinata elverişli çevreleri- ihtiva etmelidirler. (s.164)

- Bu kabiliyet birçok insanda vardır, fakat hayal kuvvetine malik olan insanların hayatları kendi gözlerinde, zorluklarına katlanılabilecek bir mahiyette olması için, **kendi kendilerine** hikâyeler anlatmaya müsait boş zamanları -ve bir de hayali tezyinata elverişli çevreleri- ihtiva etmelidirler. (s.164)
- Cura ile Kancay **karşı karşıya** geçerek sofrada Mahmut'un Bodrum yel değirmenlerinde öğüttürdüğü unu karşılıklı yoğurmaya koyuldular. (s.171)
- Fakat yavrucak amma da hızlı **kendi kendine** fırlayıp çıktı. (s.181)
- Yiyeceği olmadığı zaman başına demet demet takındığı yabani çiçeklerle, tepesini bir dağ yamacına benzetir, böğürtlen, kocayemiş ve mersin gibi şeylerle idare olarak, kardeşleri dereler ve teper arasında yapayalnız gezer, **kendi kendine** türküler söylerdi. (s.189)
- Handan, Suzan ve anneleri fıkarcılığın insanı böylece bozan realiteleriyle **karşı karşıya** gelmemiş değillerdi. (s.195)
- Kızın bu iltifatı dolayısıyla iki genç **göz göze** geldiler. (s.201)
- Hemen cakalı cıgarayı kenara atarak **kendi kendine** “fosforlum” diye mırıldanıp onların peşi sıra yürüdü. (s.201)
- Sokakta, kahvede, dükkanlarda velhasıl her yerde Abdullah Efendi ile **göz göze** geliyordum. (s.226)
- Tahsile, yani öğrenmeye ve metin bir karakter edinmeye ve keşiflerde bulunarak insanoğlunun bilgi hudutlarını enginleterek insan beynine beyin katmaya gelince, ila maşallah Martı, bir heykeltıraşın taştan güzel bir heykel yapması gibi, kendini, **kendi kendine** yapan ve adam edenlerdendi. (s.247)
- İki kadın bir an **karşı karşıya** dinelip birbirlerinin yüzüne hayretle baktılar. (s.248)
- Handan, korkudan alabildiğine açılan gözlerle herife bakıyor, içinden **kendi kendine** midem bu kadar bulanmasa, başım da böyle ağrımasa diyordu. (s.273)
- O yarı rüya, yarı hülya aleminde **kendi kendini** tenkitten uzak kalıyordu. (s.297)
- En okşayıcı sözlerinde Handan sinsi bir düşmanlık seziyormuş gibi oluyor ve bu yüzden onunla **göz göze** gelmekten kaçınıyordu. (s.297)

- Evde salonda **karşı karşıya** dururken, Handan, Rıdvan'dan, umduğu hal çaresinin gelmeyeceğini anladı. (s.295)
- Handan cevaplarında **kendi kendisini** insafsızca itham ediyordu ve “Neriman, beni kollarının arasına alıp da öptüğünü ve benim de seni öptüğümü göreydi ne derdi?” diye yazıyordu. (s.297)
- Ertesi günü sabahleyin **kendi kendine** “İşi uzatmayalım. Ne olacaksa bir an önce olup bitsin” diyerek Neriman’ı gidip buldu. (s.301)
- Martı bu işi Asım Kaptan’la **baş başa** vererek uzun uzadıya görüşüp konuşmuştu. (s.313)
- O gün, geceye kadar Bay Haşmet’e görünmeden dere tepe gezmiş, **kendi kendine** düşünüp konuşmuştu. (s.314)
- Naim ve ötekiler **kol kola** geçmişler alabildiklerine koşuyorlardı. (s.342)
- Denizciler saf olup kollarını birbirinin omuzlarına uzatmışlar, **yürek yüreğe**, omuz omuza katıklarına doğru ilerliyorlardı. (s.346)
- Denizciler saf olup kollarını birbirinin omuzlarına uzatmışlar, yürek yüreğe, **omuz omuza** katıklarına doğru ilerliyorlardı. (s.346)
- **Kendi kendine** kalmak istiyordu. (s.379)
- Haşmet’in **kendi kendine** konuşmakta olduğunu duyunca hizmetçi kız, kendisiyle konuşurken işitilmiş olmaktan, efendisinin utanacağını sanarak hiç ses çıkarmayarak paravanın arkasına büzülmüştü. (s.382)
- Münakaşa neticesinde en yakın kıyıda kırk elli mil açıkta bulunmalarına rağmen **yumruk yumruğa** gelmişlerdi. (s.395)
- Issız denizlerde aylarca kendi yüreğiyle **baş başa** kalınca insan olarak -geçen güzel bir gün gibi- geçip gidici olduğunu derin derin duyardı da, kendi gibi doğum ve ölüm yoldaşı insanoğlunun kalabalığını, insanoğullarının seslerini ve bilhassa karısında temsil edilen insanoğlunun kendi gövdesi ve eti gibi gövdesini etini arardı. (s.397)
- Nuri ile **göz göze** geldiler. (s.401)

- **Kendi kendine:** “Bu halt bir milyon liraya bile yutulmaz a. Ne var ki bir kere giriştik. Aman çabuk bitirelim de Marmaris’e gideyim, Zeynep’i göreyim” dedi ve içini uzun uzun çekti. (s.403)
- İnsan mahkemelerde, insanların ahlaklarının o kadar çirkin ve aşağılık taraflarıyla **karşı karşıya** kalıyor ki, bunca üzüntüden sonra, bir başına kalıp da derin derin murakabeye varacağı bir şey arıyor. (s.411)

Tezlik

- Abdullah Bey böylelikle kendi yaradılışını kendi eliyle boğa boğa gönlünü, doğmazdan önce düşünülen veyahut **doğar doğmaz** boğularak gömülen şehzadelerin türbelerine benzetmişti. (s.60)
- Hürmüz onu **görür görmez** hep tebessüm hep iltifat kesilmişti. (s.206)
- Ne var ki, küçük kızı eve **alır almaz** şehit evladı diye değil, hizmetçi olarak kullanmıştı. (s.241)
- Kara Mahmut’u ne de olsa bir köylü hödük saydığı için karaya ayak **basar basmaz** kendisine ikram ettiği yorgunluk çorbası sırasında, yumruk kadar lokmayı herifin avurduna tıktığını, bir yanağı şişerken bir gözü de kapanmış bir halde çiğnediğini, çorbayı soğutmak için çanağın içine körük gibi üflediğini, koca tahta kaşıklar şarr...rr... diye içtiğini... (s.312)
- Onu **görür görmez** süngerci Naim “Yahu nerede kaldın? Dört-beş saat sonra kalkıp gideceğiz!” dedi. (s.328)
- Denizden **çıkarmaz** ise yine hiçbir yerini kımıldatmaz oluyorlardı. (s.344)
- Raif **girer girmez:** “Muammer! Muammer!” diye bağırdı. (s.366)
- Ne var ki, Haşmet’in o “kardeşim” dediği insanlar kapıdan **çıkarmaz** Haşmet hemen onlarla alay etmeye başlıyor ve yatakta hemen hemen sabaha kadar onları tefe koymakla, küçültmeye uğraşıyordu. (s.373)

Acıma

- Tam ciğerlerini patlatırcasına doldurunca, gözleri **mini minicik** bayanın mavi gözlerine ilişti. (s.40)
- Yoksa herifler bizi köpek ölüsü gibi **pisi pisine** boğduracaklardı. (s.57)

Küçümseme

- Bayan Haşmet, hiç korkusuz tam önünde, yolu üzerinde, iki kolunu göğsünde kavuşturmuş gülmekten kırılıyor ve kahkahalarından kurtardığı **kırık güdük** hecelerle “Aman Haşmet Bey, sesinizin bu kadar mükemmel bir taklidini şimdiye kadar hiç işitmemiştim” diyordu ve çil çil çığıldayan gülüşlerinden dolayı daha öte söyleyemiyordu. (s.39-40)
- İşte bundan dolayı dağları devirecek gürültü yerine **çık çık** -şu felakete bakın hele-hokkabazların öttürdükleri şeytan minarelerinin sesine benzer zurnamsı bir zırlıtı çıktı. (s.40)
- Ta yukarıda uçurumun kenarında dizilen ve **mini minicik** görünen bir sıra ulu çam sanki göğe yaslanıyordu. (s.249)

3.4.6.1. Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler

Güçlendirme

- Karşılıklı çalım satmalar, **peh peh** ve poh pohlar, söylenen bir sözden, başkasına kayan bir bakıştan, gelgeç öfkeler ve kıskançlıklar devrindeydiler. (s.23)
- Karşılıklı çalım satmalar, peh peh ve **poh pohlar**, söylenen bir sözden, başkasına kayan bir bakıştan, gelgeç öfkeler ve kıskançlıklar devrindeydiler. (s.23)
- Kız, yüreği heyecanla **pat pat** ederek ve “Deli misin, seni öldürür. Bak Nusret, demincek ne istediğini anladım” diyerek ona bir sahabet eli uzattı ve genci omzundan tuttu. (s.25)
- Kadeh ve kristal çığıltısı ortasında cazband **ving ving** etmeye bir koyulmasını. (s.65)
- Şu mektubu alınız da ona münasip bir lisanla ‘**hay hay**’ diye bir cevap yazıp getiriniz. (s.146)
- Ay işlediğim kabahat **topu topu** bundan ibaret miydi? (s.261)
- Eğer kendi iaşemi kendim hakkiyle layikiyle temin edebilseydim, ihanet ve nimete küfran etmeden, **hele hele** iki yüzlülük etmeden sana varabilirdim. (s.298)
- **Hele hele** bunca harikaların yaratıcısı, mucizelerin efsuncusu Bay Haşmet Karaoğuz’a baktıkça arşılâya set çekmiş Olimpos zirvesinde, bütün bir haşmetle

kurulan Tanrılar Tanrısı Zeus'un ta kendisini görmekte olduğuna inanarak minnettarlığından Haşmet'in kulu kölesi, ayağının tozu toprağı olacaktı. (s.311)

- “**Hay hay** inelim.” İki de kendilerini büyük bir binanın önünde buldular. (s.367)

Kesinlik

- “Ne **yapıp yapıp** dişten tırnaktan arttıralım da cavlağı çektiğim zaman tesesiz çekerim bari” demişti. (s.21)
- Onları ben bilirim. **Çıksa çıksa** para dediğin onlardan çıkar. (s.35)
- Onların en kabadayısı **boylansa boylansa** ancak üç aylık bir buzağı ile omuz ölçüşebilecek bir boya varabilirdi. (s.36)
- Ne olacak, saçmanın böylesi **çıksa çıksa** ancak Cılız Salih gibi bir adamın ağzından çıkabilirdi. (s.38)
- Bize **kala kala** eller bomboş, burun havada ... (s.108)
- “Bize **kala kala** o şartlara baş eğmek kalıyor veyahut mutlaka...” diye sesi titredi durdu. (s.220)
- Yahu kızlar bir şeyi yapmak istedikleri zaman ne **eder eder** sanki istedikleri şeyi kendileri yapmak istemiş değil, fakat başkasının arzu ve emriyle yapmış oldukları tesirini yaratmaya bakarlar. (s.363)
- Şimdi **kala kala** bir Suzan kalmıştı. (s.364)

Sıralama

- **Sokak sokak** koştuktan, kahvehaneler önünde kaldırımlara iskemle atmış, caddelerde ve parklarda banklara oturmuş birçok insanın ödlerini patlattıktan sonra, dar ve çökmüş omuzlarına paçavra halinde siyah bir manto giymiş olarak sürünürcesine yürüyen ve yavaş yavaş cıgara içen ihtiyar bir kadına rastgeldi. (s.20)
- İki de **ayrı ayrı** masalarda birer erkekle yemek yiyorlardı. (s.29)
- Dalgıç Hüseyin'in aklı başından çıkmıştı. **Kapı kapı** doktor aramıştı. (s.32)
- Kızın dikkatle permatatlanarak **büklüm büklüm** dalgalanan saçları şifon sisi ile buğulanan gerdanına yan geliyordu. (s.32)

- Tepeleri bulutlarla sarılan sarp dağları, on-on beş kilometre uzaktaki denize **set set** inen, mis gibi kokan yoncalarla ve başka göbek boyu otların yeşil kadifeyle örtülü meraları arayacaktı. (s.41)
- Fakat kabaran deniz, turpları iki-üç karış suyla örtmüştü, yosunlar gibi salınan yaprakları arasında ürkmüş kefaller, **alay alay** yüzüyorlardı. (s.46)
- Nihayet dalgaların, bembeyaz köpükleri ile kumlar üzerinde kayan koca dudaklarını **bir bir** seçebiliyorlardı. (s.47)
- Bunlar **bir bir** aklına geldikten sonra, kendi kendine, “Şimdi de otur, burada Bay Haşmet’le acaba mayo ile mi denize girmeli yoksa uzaktaki köylü karı kızına yaklaşarak mayosuz mu girmeli diye münakaşaya giriş” diye düşündü. (s.47)
- Onların üzerinde de **yığın yığın** iri yarı bulutlar, göklerde tuhaf tuhaf bina, saray, kule, şadırvan, Selatin camileri, viran ve yıkık minare heyulaları peyda ediyorlardı. (s.52)
- Mafevk saydıklarına “ne derlerse desinler” hayhay demek, mafevkten gelen öfke ve gümbürtüyü, mertebeler silsilesine göre “merdivenden **gümleye gümleye**, basamak basamak inen bir top gibi” aşağıdakilere ciro etmekti. (s.54)
- Mafevk saydıklarına “ne derlerse desinler” hayhay demek, mafevkten gelen öfke ve gümbürtüyü, mertebeler silsilesine göre “merdivenden gümleye gümleye, **basamak basamak** inen bir top gibi” aşağıdakilere ciro etmekti. (s.54)
- Kasırğa, aynı zamanda **türlü türlü** şeyler yapıyordu. (s.54)
- Gemi gururla pruvasını rüzgâra doğru çevirdi ve baş döndürücü yüksekliklere **sadme sadme** titreye titreye çıkmaya koyuldu. (s.55)
- Tan yeri **yaprak yaprak** açılan bir gonca gibi gülümsemelerle uyandı. (s.57)
- O günden beri **sürü sürü** çingeneler, Göztepe, İkinci Karantina ile Eşrefpaşa tepe ve sırtlarında, viran evlerde oturan, bahçıvan, kapıcı, tütüncü ve bunun gibi fukara insanların çocukları “bazısı maşa ile bazısı maşasız” topladıkları köpek terslerini, küfelerle ve sepetlerle, Bay Haşmet’in Kordonboyu’ndaki ambarına taşıyorlardı. (s.62)
- Bu mal **kısım kısım** vapura yükletilecekti. (s.62)

- Artık söylediğinin yalan veya doğru olmasına pek aldırdığı yoktu. Vaatleri **perde perde** yükseliyordu. (s.74)
- **Yüksele yüksel** artık hemen neredeyse vaatlerin en yüksek zirvesi evlenme vaadine yaklaşmıştı. (s.74)
- Bu gölgesiz çoraklık içinde **yüksele yüksel** ta tepe Yalıkavak Boğazı'na vardılar. (s.86)
- **Set set** çıkıntıların altlarından esneyen korkunç mağaraların ağzından, zindan derinliklerin ejderleri renk renk orfos, vhalos ve zminner balıkları iri iri dana gözlerle etrafa bakınıyor, kanatlarını yavaş yavaş sallıyor ve geviş getiriyorlarmış gibi galsamalarını oynatıyorlardı. (s.92)
- Donlar, gömlekler, kombinezonlar şişip gebeleşiyor yahut cılızlaşıp idam sehplarına **sıra sıra** asılanlar gibi yamyassı sarkıyor. (s.99-100)
- Yeni apartmanları seyrederken gözüme, tavukçu dükkanlarında birbirinin üzerine konmuş **kat kat** kafesler geliyor. (s.101)
- Demek ki ikisi de namussuzken, **ayrı ayrı** kaldıkça, her biri de korkunç birer zehir olan klor ve sodyum gibiydiler, nitekim bu iki namussuz dö sodyum olursa bu iki namussuz da öylece namuslanıyorlardı. (s.113)
- Namus ve haysiyetin nerede bulunduğunu araştırmak için komisyonda ayrılan üyeler, **şehir şehir**, köy köy, sokak sokak ve ev ev gezdiler. (s.113)
- Namus ve haysiyetin nerede bulunduğunu araştırmak için komisyonda ayrılan üyeler, şehir şehir, **köy köy**, sokak sokak ve ev ev gezdiler. (s.113)
- Namus ve haysiyetin nerede bulunduğunu araştırmak için komisyonda ayrılan üyeler, şehir şehir, köy köy, **sokak sokak** ve ev ev gezdiler. (s.113)
- Namus ve haysiyetin nerede bulunduğunu araştırmak için komisyonda ayrılan üyeler, şehir şehir, köy köy, sokak sokak ve **ev ev** gezdiler. (s.113)
- Oradakiler **ayrı ayrı** "Hoppala! Nasıl olur? Neden?" diye sordular. (s.128)
- Nihat, Hulusi'ye yakında kıyacağımı tahayyül ettiği nikahtan mahrum kaldığı için, hayal kırıklığıyla, **basamak basamak** davudileşen üç tonda "Vay! Vaay! Vaaay!" dedi. (s.129)

- Evde **tomar tomar** yığılan sinema dergilerini gözden geçirdi. (s.147)
- İşte Kemeraltı'ndan bir sürü kadınlar dükkanlara, idarehanelere, tütün vs. müesseselerine **tabur tabur** gidiyorlardı. (s.152)
- İnsan sahili kıyılarıken bakışını **koy koy**, körfez körfez ayırıyordu. (s.166)
- İnsan sahili kıyılarıken bakışını koy koy, **körfez körfez** ayırıyordu. (s.166)
- Bu ayrı görüşler **birer birer** gönülde yer edip de insanın içine sindi miydi, bütün kıyımın musikisinin angısı, görülmüş, güzel bir rüyanın hatırası gibi uzun uzun yürekte devam ediyordu. (s.166)
- Yiyeceği olmadığı zaman başına **demet demet** takındığı yabancı çiçeklerle, tepesini bir dağ yamacına benzetir, böğürtlen, kocayemiş ve mersin gibi şeylerle idare olarak, kardeşleri dereler ve teper arasında yapayalnız gezer, kendi kendine türküler söylerdi. (s.189)
- Tütünün rüzgârda kuruyup ufalanmaması için, eyyamı bahur sıcaklıklarında, sıkı fıkı kapalı pencereler ardında boyuna tütün tozu soluyarak işlerken, cemiyetin **basamak basamak** bütün tabakalarınca hor görülmekte olduklarını pekâlâ biliyorlardı. (s.195)
- Sakalı takıp yüzünün ötesini berisini karaya beyaza boyayıp davulcu ile beraber **sokak sokak** gezerek, bir çingirakla davulcuya katılmış, gece ne marifetler yapacağını dört yana ilan etmiş. (s.110)
- Orada **şişe şişe**, kutu kutu çocuk düşürücü maddelerden başka daha nice ilaçlar bulunurdu. (s.215)
- Orada **şişe şişe**, **kutu kutu** çocuk düşürücü maddelerden başka daha nice ilaçlar bulunurdu. (s.215)
- Sultan Hamid zamanında Ticaret-i Bahriye Okulundan kaptanlık diplomasıyla çıkmış, birçok Türk ve yabancı vapur ve şileplerde **deniz deniz** gezerek, çeşit çeşit memleketler görmüş ve edebiyatlarına da derinleyerek birkaç yabancı dil öğrenmişti. (s.232)
- İşlerine artık can ve baş verdikleri için **tabur tabur** mandalin ağaçları, ordu ordu portakal, alay alay limon ağaçları, okaliptüs ve yüzlerce çeşit nebat Yıldırım Beyazıt'ın çalataban zorlu yürüyüşlerle getirip de, Niğbolu otları arasına gizlediği

- yeniçerilerin birdenbire otlar arasından, düşman karşısına dikilmeleri gibi topraktan fişkırlıyorlar... (s.235)
- İşlerine artık can ve baş verdikleri için tabur tabur mandalin ağaçları, **ordu ordu** portakal, alay alay limon ağaçları, okalıptüs ve yüzlerce çeşit nebat Yıldırım Beyazıt'ın çalataban zorlu yürüyüşlerle getirip de, Niğbolu otları arasına gizlediği yeniçerilerin birdenbire otlar arasından, düşman karşısına dikilmeleri gibi topraktan fişkırlıyorlar... (s.235)
 - İşlerine artık can ve baş verdikleri için tabur tabur mandalin ağaçları, ordu ordu portakal, **alay alay** limon ağaçları, okalıptüs ve yüzlerce çeşit nebat Yıldırım Beyazıt'ın çalataban zorlu yürüyüşlerle getirip de, Niğbolu otları arasına gizlediği yeniçerilerin birdenbire otlar arasından, düşman karşısına dikilmeleri gibi topraktan fişkırlıyorlar... (s.235)
 - Asım Kaptan'ın bakışı ise uzamış uzamış ta uzaklarda Arşipel'in **sıra sıra** yanaşmakta olan dalgaların arasından yükselen en kocaman bir dalgaya dalakalmıştı. (s.254)
 - Handan sabahtan beri ona ne diyeceğini **bir bir** tayin etmiş ve onları tekrar tekrar aklından geçirmişti. (s.277)
 - Deniz kenarında çiçekleri de yaprakları da yemişleri de mis gibi kokan mandalin, portakal ve limon ağaçları **sıra sıra** uyuyorlardı. (s.380)
 - Süngerciler üç aydan beri **deniz deniz** gezmişlerdi. (s.385)
 - Akşam yıldızı pırıl pırıl parlayan bir pırlanta gibi değil, fakat şırl şırl akan ve **damla damla** sağa sola sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.393)
 - Urla'da ölümlere ait formaliteler bittikten sonra, Badi Bad, Nuri'yi, karısı Zeynep'i ve Sadık'ı **ayrı ayrı** tabutlara koyup mezarlığa götürmek için omuzlarına aldılar. (s.407)
 - Eve bunları **ayrı ayrı** ve bir bir düşünecek olursak, bunların ehemmiyetleri yoktur. (s.414)
 - Eve bunları ayrı ayrı ve **bir bir** düşünecek olursak, bunların ehemmiyetleri yoktur. (s.414)

Soru

- Daha **neler neler** çocuk hasta, ilaç yok, zeytinyağı bitti. (s.119)

Belirsizlik

- Geçirdikleri sevgi dalgasının en yükseği, **varsa varsa** parkta veyahut sinemada birbirine dokunurcasına yan yana oturmalarına, birbirinin elini tutup sıkmalara varıyordu. (s.24)
- Karaoğlan, başını havaya dikerek derin bir sömürüşle cıgarasının **hemen hemen** yarısını çekti. (s.42)
- Vakıa Dede Kaptan'da, kayıtsız şartsız yaşanmış bir deniz hayatının ve deniz hürriyetinin kendisine bahşetmiş olduğu **hemen hemen** ilahi bir lakaydinin haleti vardı. (s.49)
- **Hemen hemen** mor renkle rujladığı dudakları da adamakıllı gerilmişti. (s.66)
- Güneş de kıpkızıl bir yangın içinde **hemen hemen** büsbütün batmak üzere idi. (s.75)
- Otların **hemen hemen** hepsini sel örttüğü için beş ineğini besleyecek gövereyi güç bulmuştu. (s.167)
- Toprakların taştan ve abur cuburdan **hemen hemen** tamamen temizlenmiş olduğunu görünce canları sıkıldı. (s.174)
- Çok kere bir lokma kuru ekmeği, soğuktan korunacak asgari giyimi ve bir iki mangal dolusu kömürü **hemen hemen** avuç açarak dilenecek durumlarda bulunmuşlardı. (s.195)
- **Hemen hemen** Belçika kadar Muğla vilayetinde; Muğla'da bir, bir de Milas'ta topu topu iki eczane var. (s.240)
- Zaten ticarethanesinin işleri tıkrında gittiği için, Handan'ın da gördüğü iş, **hemen hemen** iki misline çıkmıştı. (s.269)
- Yalnız, hastalanmış olduğu için tütüne gidemeyen annesine, maaşının **hemen hemen** yarısını göndermek mecburiyetinde kalıyordu. (s.267)
- Neriman'ın evinde **hemen hemen** bir masrafı olmadığı için aylığının çoğunu annesi ve kız kardeşine gönderiyor, bir kısmını da ihtiyat olarak saklıyordu. (s.283)

- Birdenbire yataktan fırlayıp, iki üç yıldan beri biriktirmiş olduğu paralarla **hemen hemen** dolmak üzere olan para kumbarasını aldı. (s.299)
- Rıdvan saadetin içinde o kadar kendinden geçkindi ki, kızın benzinin atmış, yüzünün de yorgunluktan çökmüş olduğunun ve **hemen hemen** bir laf bile söylemediğinin farkına varmadı. (s.304)
- Annemi bile **hemen hemen** unutmuştum. (s.307)
- Annemi bile **hemen hemen** unutmuştum. (s.307)
- Haşmet ona **hemen hemen** müstakbel bir kayınpeder gözüyle bakıyordu. (s.312)
- Öteki **hemen hemen** hıçkırarak: “Asım amcayla ne konuştuğunu işitmedim mi sanıyorsun?” dedi. (s.317)
- **Hemen hemen** varisim yok gibi de. (s.362)
- **Hemen hemen** ettiler gibi. (s.363)
- Ne var ki, Haşmet’in o “kardeşim” dediği insanlar kapıdan çıkar çıkmaz Haşmet hemen onlarla alay etmeye başlıyor ve yatakta **hemen hemen** sabaha kadar onları tefe koymakla, küçültmeye uğraşıyordu. (s.373)
- **Hemen hemen** sığa elinin her değişinde, uslu süngerin yumuşak temasına rast geliyor, onu hemen koparıyordu. (s.390)

Niteleme

- Bay Edip Muallâ, masanın üzerine abanmış yazacağı romanın adını beyaz kâğıt üzerine **kara kara** yazmıştı. (s.17)
- Kızın elini sıcak avucunda sıkarken ceket yakasındaki toz pembe gül goncasını çıkartıp gözlerini **bayılta bayılta** kokladı. (s.17)
- Güneşte toprak testilerin sırları gibi **parıl parıl** parlayan yalın sırtının doru rengi, otların arasında bir yamaç pınarı gibi akardı. (s.18)
- Malum ya, insanlar **konuşa konuşa** anlaşır, hayvanlar da koklaşa koklaşa. (s.18)
- Malum ya, insanlar konuşa konuşa anlaşır, hayvanlar da **koklaşa koklaşa**. (s.18)
- Değil yalnız İzmir’in gökleri, fakat bütün semavat sararıp soldu, meleklerin kanatları felce uğradı, onlar da karlar gibi **yavaş yavaş** yerlere yığıldılar. (s.19)

- Karşısındaki lokantanın kapısının camları ardında, bir müşterinin cıgarasından **bulut bulut** dumanlar savurmakta olduğunu gördü. (s.20)
- Sokak sokak koştuktan, kahvehaneler önünde kaldırımlara iskemle atmış, caddelerde ve parklarda banklara oturmuş birçok insanın ödlerini patlattıktan sonra, dar ve çökmüş omuzlarına paçavra halinde siyah bir manto giymiş olarak sürünürcesine yürüyen ve **yavaş yavaş** cıgara için ihtiyar bir kadına rastgeldi. (s.20)
- Başını, **ağır ağır** arkasına çevirerek kendisine kıyanlara uzun uzun baktı. (s.20-21)
- Başını, ağır ağır arkasına çevirerek kendisine kıyanlara **uzun uzun** baktı. (s.20-21)
- O **iri iri** dana gözleri, göklere bakakaldı. (s.21)
- Oturduğu sandalye ağırlığını taşıyamamaktan şikâyet ediyormuş gibi, konuşurken elinin kolunun her hareketinde, **cıyak cıyak** ötüyordu. (s.26)
- İşte bundan dolayı gülüşü sevenleri, temerküz kamplarına tıkıyorlar, şakaları sistemlerinin içinden sopalarla **döve döve** yok ediyorlar, mizahi duyguyu hint yağıyla sökmeye çalışıp çabalıyorlardı. (s.27)
- Sanki sarhoş lafı ediyormuşum gibi yüzüme **tuhaf tuhaf** bakıyorsun. (s.27)
- O şeylerin yüzleri mutlaka **soğuk soğuk** asık olur, insan neredeyse haysiyetin o çeşidini adeta gübre nevinden sayacak. (s.27)
- Ona Selma, **şillik şillik** “Burada eğlence mi var? Sen Beyrut’a gel de gör” diye dert yanıyordu. (s.29)
- Biraz sustuktan sonra gerdanının bir kısmını örten kara saçlarını hırçın bir boyun silkiş ile arkaya atarak, cilveler dökerek ve **yılışık yılışık** yaltaklanarak, küçük elini erkeğin muz demetine benzeyen koca elinin üzerine koyarak, “Bak cicim! Paraya çok ihtiyacım var. Bana mutlaka elli lira ver” diye yalvardı. (s.29-30)
- Adam güldü fakat **için için** “Çattık belaya” diye düşünmekte olduğu besbelliydi. (s.30)
- Bu sözler erkeğin çok hoşuna gitmiş olacaktı ki **bön bön** baktı. (s.30)
- Arap Selma’nın çatılan kaşları altında bakışı, **için için** yıldırmaı kuran bir kara bulut gibi yavaş yavaş herifin üzerine çöküp ağırlaşmaya koyuldu. (s.30)

- Arap Selma'nın çatılan kaşları altında bakışı, için için yıldırma kuran bir kara bulut gibi **yavaş yavaş** herifin üzerine çöküp ağırlaşmaya koyuldu. (s.30)
- Selma herifin üzerine eğildikçe öfkesinden burun deliklerinin kanatları hızla açılıp kapanarak **pırl pırl** parlamaya koyuldu. (s.30-31)
- Herif lokanta borcunu nasıl ödeyeceğini düşünerek **soğuk soğuk** terliyordu. (s.31)
- Nadiren gözleri **yavaş yavaş** ona dönünce bile sanki o şeffafmış gibi uzaklara dalıyor ve o yani Dalgıç Hüseyin de ha varmış ha yokmuş gibi oluyordu. (s.32)
- **Yavaş yavaş** dudağına çıldırtıcı sözler geliyordu. (s.33)
- Herif çipil gözlü, çiçek bozuğu suratlı, **badi badi** bacaklı mıymıntının biriydi. (s.34)
- Aferin Memiş deyince mutlaka sırtırdı ve hiç olmazsa beş dakika **avanak avanak** güldüğü için onu hep böyle anarlardı. (s.34)
- O ses Karaoğlan'ın içini **sıcak sıcak** dolduran bir gümbürtüdü. (s.36)
- Ellerini **ovuştura ovuştura** gövdesini büze büze: "Vallahi ağam ne desem yalan..." dedi. (s.37)
- Ellerini **ovuştura ovuştura** gövdesini **büze büze**: "Vallahi ağam ne desem yalan..." dedi. (s.37)
- Ah, Haşmet Bey denilen o insan azmanına söz geçiren bu **mini mini** bastıbacak mıydı? (s.38)
- Gözlerinin dumanını rüzgârdan geçirerek silmek için başını **hızlı hızlı** bir yandan bir yana salladı. (s.38)
- Bir böğürüşte kasırgaya tutulmuş kuru bir yaprak gibi savrulacak **mini mini** bir kancığın sözünden çıkmayan bir erkeğin malı olmaksızın Cılız Salih'in malı kalmak evlaydı. (s.39)
- Oralarını arkada bıraktıkça dönüp dönüp bakıyor ve içini **hazin hazin** dolduran nostaljiyle orada kalmasını istiyordu. (s.41)
- Her gün onu ve öteki hayvanları okşamaya gelir ve ona bir sigara ikram ederken, göz göze gelerek ona **uzun uzun** bakardı. (s.43)

- Buraya gelip de ağustos böceği ötüşüyle **tir tir** titreyen dereleri çarkedem kumruların dem çekişiyile uğuldayan mavileri ve dalgaların gürleyişleriyle sarsılan kumsal ve hele bir infilak şiddetini bulan ışık fazlalığını görünce Bayan Haşmet buraya da yaradılışın kendi ellerine vermiş olduğu damgayı basmış olduğunu anladı. (s.43)
- Yahu bırak da gözlerim şu ışığı **kana kana** içsin. (s.43)
- Çünkü orada bundan başka yapılacak iş yoktu. Fakat bunu **tiksine tiksine** yapıyordu. (s.45)
- Zira çamlıktan geçerken, ödlere kopan çamların **diken diken** olduğunu ve kolları ile birbirlerine sarılmalarına rağmen bel kemiklerinin çatırdamakta olduğunu duymuştu. (s.46)
- Kendilerini **için için** istihfaf etmekte olduğunu anlıyor, hemen sana karşı tedafü bir vaziyet alıyorlar. (s.49)
- Bay Haşmet onu götürmeye **istemeye istemeye** muvafakat etmişti. (s.50)
- Onların üzerinde de yığın yığın iri yarı bulutlar, göklerde **tuhaf tuhaf** bina, saray, kule, şadırvan, Selatin camileri, viran ve yıkık minare heyulaları peyda ediyorlardı. (s.52)
- Balıkçılar, karabataklar, martılar kanatlarını **çırpa çırpa** uçurumlarda sokulacak delik arıyorlardı. (s.52)
- Mazlum Ali, Dede Kaptan'ın kayıkta bulunuşundan **için için** seviniyordu. (s.52-53)
- Sanki devler ufuklardan beri **ağır ağır** zincirleri enginlerde sürükleyip getiriyorlardı. (s.53)
- Birdenbire geminin yanbaşılarından **uzun uzun** çığlıklar, hıçkırıklar savrulup geçti. (s.53)
- Sanki korkunç bir faciayı görmüş cinler, saçları **diken diken**, gözleri patlamış, haykırarak kaçıyorlardı. (s.53)
- Herkeste **yavaş yavaş** artık geminin dayanamayacağı inancı hasıl oluyordu. (s.56)
- Gemi sancak ve iskele omuzlukları ile bir dağı kaldırıyormuş gibi mecalsiz bacaklarının üzerinde **titreye titreye** irkilebiliyordu. (s.56)
- Kıyıya yanaşırken kayık silinir solar, **yavaş yavaş** kaybolurdu. (s.58)

- Abdullah Bey'in bilhassa gençken, yüreğinde özleyişler, koynunda **sıcak sıcak** duygular doğmamış değildi. (s.60)
- Abdullah Bey böylelikle kendi yaradılışını kendi eliyle **boğa boğa** gönlünü, doğmazdan önce düşünülen veyahut doğar doğmaz boğularak gömülen şehzadelerin türbelerine benzetmişti. (s.60)
- Asıl gerçek olan şey **tırng tırng** paradır. (s.61)
- Onu dinleyenlerin hepsi de gözlerini **sıka sıka** ve burunlarını çeke çeke ağlamak zorunda kaldılar. (s.62)
- Onu dinleyenlerin hepsi de gözlerini sıka sıka ve burunlarını **çeke çeke** ağlamak zorunda kaldılar. (s.62)
- İşte çerçevede yüz lira **pırl pırl** parlıyordu ya. (s.64)
- Eline para geçeli koleksiyonunda, dört tarafa ateş gözlerle bakan, upuzun ve pürüzsüz bacaklı elastikiyetli kızlar, güneşte bal rengi olmuş denizin tuzlu kokusunu **soluya soluya** serilip serpilmiş fıstık gibi kadınlar, tümen tümendi. (s.64)
- Neydi onun o sapsarı tutuşan saçları, o **mini mini** kalkık burnu, küçücük rujlu dudağı, çıkıkça elmacık kemiklerinin üzerindeki upuzun dapdar gözleri, koyu mor rimelli uzun kirpikleri, kirpikleri arasından hülyalar süzen deniz ve gök mavisi bakışı, pembe tül bulutu içinde gerdanının kar beyaz yamaçları, göğsünün, iğneyim batırım! (s.64-65)
- İzmir'in lüks kokotu da böyle olurdu. Bay Haşmet **derin derin** içini çekti. (s.65)
- Rezzan'ın çatılan kaşlarının altında, bakışı **için için** yıldırmaı kuran bir kara bulut gibi üzerine çöküp ağırlaşmıştı. (s.67)
- Öfkesinden burun deliklerinin kanatları açılıp kapanarak, **pırl pırl** parlıyordu. (s.67)
- Birdenbire ısırılmak üzere olan bir zehirli yılan gibi **sert sert** "Cıgaramı bir yüzlük banknot ile yaksana!" diye fısıldamıştı. (s.67)
- **Mahcup mahcup** ilerleyerek küfesini getirip tartı aletinin üzerine koymuştu. (s.68)

- İşte aşk savaşında kahraman çıkacak bir cengâver hem de yanağına Eda'nınki gibi tokat, başına da Rezzan'ınki gibi tabak yiyeceğine, tokadı da ferah fahur başında patlatabileceğin ve **tepe tepe** kullanıp kirletebileceğin müstesna bir ev. (s.68)
- Görmüş olduğu en meşhur filmlerden en dokunaklı sözleri, duruşları, **güm güm** diye göğüs vuruşları, göz yaşlarından boğuluyormuş gibi derin derin soluyuşları, gözlerini şurada süzüş, burada da fıldır fıldır döndürüşleri, aynanın karşısında günlerce meşketmişti. (s.69)
- Görmüş olduğu en meşhur filmlerden en dokunaklı sözleri, duruşları, güm güm diye göğüs vuruşları, göz yaşlarından boğuluyormuş gibi **derin derin** soluyuşları, gözlerini şurada süzüş, burada da fıldır fıldır döndürüşleri, aynanın karşısında günlerce meşketmişti. (s.69)
- Görmüş olduğu en meşhur filmlerden en dokunaklı sözleri, duruşları, güm güm diye göğüs vuruşları, göz yaşlarından boğuluyormuş gibi derin derin soluyuşları, gözlerini şurada süzüş, burada da **fıldır fıldır** döndürüşleri, aynanın karşısında günlerce meşketmişti. (s.69)
- Ona, “acaba adam aklını mı oynattı?” diyen gözlerle bakmış, alaca fistanını **yellendire yellendire** kapağı mutfak denilen bitişik odaya atmıştı. (s.70)
- **Yavaş yavaş** mırıldanıyor “Acaba kendisini tanımış mıydı?” ve ona adeta gülümsüyordu. (s.72)
- Bay Haşmet'in gözleri ise, helezonlara takılı dönüp dururlarken **yavaş yavaş** hayretle açılmıştı. (s.73)
- **Yavaş yavaş** yürüdüğü için biraz gecikmişti de. (s.74)
- Yalnız ara sıra Alsancak tarafından berrak havayla mesafelerde esirleşerek, insana uzak seyahatler duygusunu veren şimendifer düdüklarının **ince ince** sesi geliyordu. (s.74)
- İşte o zaman yirmi metre ötelinde konan bir Muratdede kuşu, pençeleri üzerinde irkilmişti, kanatlarını **sert sert** çırpılmıştı ve sonra şair sayılabilecek bülbüllerin arasında en şairin bile taklit edemeyeceği bir tek notayla, fişek gibi amut uçan bir tek feryatla ötmüştü ve o ötüşle dışisini çağırılmıştı. (s.75)
- Kancay, bakışını **yavaş yavaş** Bay Haşmet'ten ayırarak aya çevirmişti. (s.76)

- Bay Haşmet, **ağır ağır** soluyarak “Bu günlerde mi evlenmek istemiyorsun, yoksa hiç mi?” diye sordu. (s.76)
- Şehrin ışıkları ise Bay Haşmet’in ayak ucunda doğudan batıya kadar **pırlıl pırlıl** yanıyordu. (s.79)
- “Ben seni para ile avucumun içinde böyle sıkırım” dedi ve “Taş olmakta devam etsen de seni ezer, suyunu **fitil fitil** burnundan çıkarırım!” diye bağırdı. (s.79)
- Kız, **uzun uzun** kendisine bakmaktaydı. (s.79)
- Bir gölge gibi odanın içine kayar, ve kendisine fark ettirmeden gülümser bir yüzle onu **uzun uzun** süzerdi. (s.79)
- Gür saçları yüzünün iki tarafından kapkara şelaleler gibi aktıktan sonra, bir tütsünün dolgun büklümlerini andırarak **halka halka** yukarıya doğru yüzüyorlardı. (s.80)
- Delikanlı **çimdik çimdik** uçlu iki kara şerarenin sadmesine uğradı. (s.80)
- Avlunun her tarafından, tuhaf bir şeyi görmüş çocuğun gülüşü gibi **demet demet** kahkaha çiçeklerinin mavi, kırmızı, beyaz, ve pembe şelalesi akıyordu. (s.81)
- Sanki yıldızlar kızıl, mavi, beyaz, sarı huzmelerini **iğne iğne** yıldırayan birere mücevherdi. (s.82)
- Acaba kırılan badem parçaları yıldızlara çarpıp sarstığı için mi, yoksa neşeli bir kuyruklu yıldızın oynak bir tuzağı gibi gecenin boylu boyunca sıçrarken kristal seyyarelere çarpıp kırıldığından dolayı mı, her nedense yıldızların ipince ve parlak ışık iğneleri ve çakıntıları badem kırıcıların üzerine **harıl harıl** yağıyor ve tepelerini kıvılcımlar gibi dağılıyordu. (s.82)
- Bir acı değildi, **pırlıl pırlıl** bir yanış, bir harlayıştı. (s.82)
- Gidişen bacağına **gıcır gıcır** ovdu. (s.82)
- Geceydi, ücra bir yerde kıyı boyunca **dalgın dalgın** yürüyordu. (s.83)
- Pirelerin **çıtır çıtır** iğneleyişleriyle sinirleri boşanıyordu. (s.83)
- İnsanın her tarafına sokuluyorlar diye **zıp zıp** hopluyorlardı. (s.83)
- Makaraları salıvermemek için **kıvrım kıvrım** kıvranmaya koyulunca ağaç sarsıldı. (s.84)

- Atlar **tıkır tıkır** tırısı kaldırılmışlardı. (s.86)
- Bu boğazının yeni yanında değirmenler **hızlı hızlı** dönüyordu. (s.86)
- İlk önceleri atlar **sakin sakin** uyurlarken vakit geçtikçe huylanmaya başladılar. (s.87)
- Çakır kız, sıcaktan başını eğmiş, gözlerini yarı kapamış, denize **dalgın dalgın** bakıyordu. (s.87)
- Arabanın gürültüsünü duyan Ahmet Ağa, **koşa koşa** değirmenden çıktı. (s.87)
- Ahmet Ağa: “Emine! Emine!” diye **avaz avaz** haykırarak, olanca hızıyla koşuyordu. (s.87)
- Hayvanların **hızlı hızlı** inip kalkan yanlarından şıpır şıpır terler dökülüyordu. (s.88)
- Ciğerleri **yırtıla yırtıla** koşarken, acısından kuvvet almıştı. (s.88)
- Hayvanların hızlı hızlı inip kalkan yanlarından **şıpır şıpır** terler dökülüyordu. (s.88)
- Onlara **yavaş yavaş** ninni gibi şarkılar söylüyorum. (s.88)
- Yıldızlar çakıyor ve **kıpır kıpır** kıpırdadıkça sanki harıl harıl ışıklar boşanıyordu. (s.89)
- Yıldızlar çakıyor ve kıpır kıpır kıpırdadıkça sanki **harıl harıl** ışıklar boşanıyordu. (s.89)
- Sadık, **yumuk yumuk** uyuyan çocuklarını uyandırmamaya gayret ederek, onların yüzlerini usulcacık öptü. (s.90)
- Uzak dağ yamaçlarının bütün o körpe ot ve çiçeklerinin kokularını **püfür püfür** estiren serin kıyı rüzgârı, denizin yüzünde mavi mavi ürpertilere bürünüyordu. (s.91-92)
- Uzak dağ yamaçlarının bütün o körpe ot ve çiçeklerinin kokularını püfür püfür estiren serin kıyı rüzgârı, denizin yüzünde **mavi mavi** ürpertilere bürünüyordu. (s.91-92)
- Dudaklarının arasından **yavaş yavaş** bir deniz türküsü telleniyordu. (s.92)
- Sığın tepesi, renklerle yanıp sönüyor, **pırlıl pırlıl** kıpırdıyordu. (s.92)
- Set set çıkıntıların altlarından esneyen korkunç mağaraların ağzından, zindan derinliklerin ejderleri **renk renk** orfos, vhalos ve zminner balıkları iri iri dana

gözlerle etrafa bakınıyor, kanatlarını yavaş yavaş sallıyor ve geniş getiriyorlarmış gibi galsamalarını oynatıyorlardı. (s.92)

- Set set çıkıntılarının altlarından esneyen korkunç mağaraların ağzından, zindan derinliklerin ejderleri renk renk orfos, vhalos ve zminner balıkları **iri iri** dana gözlerle etrafa bakınıyor, kanatlarını yavaş yavaş sallıyor ve geniş getiriyorlarmış gibi galsamalarını oynatıyorlardı. (s.92)
- Set set çıkıntılarının altlarından esneyen korkunç mağaraların ağzından, zindan derinliklerin ejderleri renk renk orfos, vhalos ve zminner balıkları iri iri dana gözlerle etrafa bakınıyor, kanatlarını **yavaş yavaş** sallıyor ve geniş getiriyorlarmış gibi galsamalarını oynatıyorlardı. (s.92)
- Bunlar salındıkça, üzerlerindeki **göz göz** renkler, bakışlardı. (s.92-93)
- Coğunun vahşi bir kinle yanarak kıvılcımlar saçan, çılgın bir kahkaha ile **hırçın hırçın** gülen, muammaengiz bir hasretle yalvarıp yakaran ve bir çığlık gibi yırtan bakışları vardı. (s.93)
- İster hayâl, ister hakikat, süngere doğru **adım adım** derinliyordu. (s.95)
- Tıpkı güveyi girdiği gece, yeşil duvak ardından kara kirpikli **yeşil yeşil** gözleriyle ona gülümseyen Emine gibi. (s.95-96)
- Tam **yavaş yavaş** biraz daha derinleyecekken Mahmut Reis'in o şiddetli işareti aklını başına toplamasına sebep oldu. (s.96)
- **Yavaş yavaş** yukarıya çıkmaya başladı. (s.96)
- Fakat burası gibi, yani bir bataklık gibi **yavaş yavaş** kendi hüznüne çekmiyor. (s.100)
- Birinci katta herif, **diri diri** gömülmüşe dönmüştür. (s.101)
- Zaten **diri diri** gömülmek de istiyordu. (s.101)
- **Soğuk soğuk** ‘Yaptığımız başka ne ki?’ diyor. (s.103)
- Aklıma bir şey geldi. **Düşüne düşün**e çıktım. (s.104)
- Merdivenleri **tingir tingir** inmeye başladım. (s.105)
- Muhataplarının yorgunluğu ile yarışa çıkmış gibi hikâyeyi bitirmek için **hızlı hızlı** konuşarak “Aklımı derleyip topladım” dedi. (s.105)

- Cıgarasını **derin derin** çekti. Sesi kısılır gibi oldu. (s.108)
- Nihat **şaşkın şaşkın** bakakalmıştı. (s.109)
- Bunlar iddialarının doğruluğunu denemek zahmetine girmeden tarikatlar, hizipler kurar, nazariyeler ileri sürer ve ortaya **yeni yeni** ve çeşit çeşit ‘izm’ler salarlar. (s.110)
- Bunlar iddialarının doğruluğunu denemek zahmetine girmeden tarikatlar, hizipler kurar, nazariyeler ileri sürer ve ortaya yeni yeni ve **çeşit çeşit** ‘izm’ler salarlar. (s.110)
- Herif mafevkinin birisinden içine **acı acı** işleyen bir zılgıt yemiş. (s.111)
- Elde altın gibi pas götürmez parlak bir miyar dururken, zügürt tesellisi malihulya, vicdana başvurmak **çatır çatır** saçmalamak olur. (s.112)
- Memlekette **bol bol** mevcut olan bir şey için bu döviz kıtlığında bol keseden hovardalık yapacak zamanda değildik. (s.114)
- İnsan nereye giderse gitsin, nereye bakarsa baksın veya kulak verirse versin gözlerine, ‘yurttaş, namusunu arttır!’ yollu yazılar **renk renk** çakıp parlıyor, kulağına davudi sesli hoparlörler, ‘ak akçe kara gün içindir!’ haykırıyordu. (s.116)
- Doktor “Ne gezer? Her zaman böyle **tatlı tatlı** konuşmazlar. (s.116-117)
- Bir gün yine **dalgın dalgın** sokağa çıktım. (s.118)
- Çiğ etler **kırmızı kırmızı** yığılmış. (s.119)
- Kirpiksiz, donmuş bilya gözlerle size bakan **ölü ölü** balıklar. (s.119)
- Herif ‘Tazedir, mis gibi kokuyor’ der ve suratına **sırım sırım** sırtır. (s.120)
- Adama ciğerimi **parça parça** eden, beni kendi gözümde yedi kat yere geçiren, bir borcum vardı. (s.120)
- Ne var ki adam, öyle **müstehzi müstehzi** değil, fakat içleri çingil çingil gülen gözlerle candan bir merhaba çekti. (s.120)
- Ne var ki adam, öyle müstehzi müstehzi değil, fakat içleri **çingil çingil** gülen gözlerle candan bir merhaba çekti. (s.120)
- Bir kere tadılan **kolay kolay** tadılmaz. (s.122)
- İnsanın parası olmalı da seyahat etmeli, **yeni yeni** yerler görmeli. (s.123)

- Nihat Bey, **çapkın çapkın** gülümseyerek “Ben haspaları bilirim Hulusi, yani ufak tefek kıskançlıkları, bir hiçten çıkma kavgacıkları, küsmeleri” dedi. (s.126)
- Hulusi zaten sevincinden kendini tutamaz bir halde olduğu için, heyecanının akışını kendi lehinde olan dört dinleyici ruhu bulunca bendini yıkan coşkun sular gibi **harıl harıl** anlatmaya başladı. (s.129)
- Ara sıra suratıma **tuhaf tuhaf** gülümserdi. (s.129)
- Oraya **dazır dazır** koşarsınız. (s.130)
- Piyasası da, ekonomik kanunları da **tıpış tıpış** senin ardın sıra gelir. (s.133)
- Dış odadan Bay Haşmet, iç odadan Gülşen bana **ciddi ciddi** bakıyorlardı. (s.134)
- Yine Bay Haşmet’in suratı ile ve Gülşen’in aykırı ve çarpık bakışı ile karşılaşmak zorunda kalacağımı düşünerek **istemeye istemeye** merdivenleri çıktım. (s.134)
- Cazırtı başlayıp da kapı **yavaş yavaş** aralanınca, Allah vere de herif, dairede olmasın diye içeri bakardım. (s.134)
- Kapının açılışı nisbetinde cenabet herifin **yavaş yavaş** bakışını kaldırmakta olduğu kadar da yüzü kızarıp gözleri kan çanaklarına dönmekte olduğunu görür, sanki gövdemden karnımla barsaklarım boşanıyormuş gibi olurum. (s.134)
- Bay Haşmet koltuğunda kurulmuş ve yüzünü benden tarafa değil fakat öteye yani iç odadan tarafa dönmüş ve kollarını iç odadan etekliklerini ta kalçalarına kadar **yelpirdete yelpirdete** koşup gelmekte olan bizim Gülşen’e uzatmış. (s.135)
- Masanın üzerindeki hokkalar, kâğıt baskıları titreyip çatıştılar, askıda asılı perdesüler sarsılıp sanki **patır patır** döküldüler. (s.136)
- Gülerek yazdığımı ağlayarak okur, ağlayarak yazdığımı **katıla katıla** gülerek okurum. (s.138)
- Onlar **konuşa konuşa** uzaklaşırken odada Bay Raif, Doktor yan yana oturmuşlar, tatlı tatlı konuşuyorlardı. (s.138)
- Onlar konuşa konuşa uzaklaşırken odada Bay Raif, Doktor yan yana oturmuşlar, **tatlı tatlı** konuşuyorlardı. (s.138)

- Kendi kahvesini, boşalmış bir mürekkep hokkasında içmekte olduğunu unutmuş bir halde **ateşli ateşli** konuşuyordu. (s.139)
- **Şıkır şıkır** para kazanacak kadar zekân mı yok? (s.141)
- Her an milyonlarca **yeni yeni** kainatlar, yeni yeni Kehkeşanlar, o Kehkeşanların milyonlarca güneşleri ve o güneşlerin milyonlarca yıldızları yaratılmakta olduğunu okuyorum. (s.141)
- Her an milyonlarca yeni yeni kainatlar, **yeni yeni** Kehkeşanlar, o Kehkeşanların milyonlarca güneşleri ve o güneşlerin milyonlarca yıldızları yaratılmakta olduğunu okuyorum. (s.141)
- Vallahi sözünü devam ettirtmem. **Çatır çatır** saçmalıyorsun. (s.142)
- “Ona yirmi yaşındaki kız veya erkeklerde rastgeldiği kadar seksen yaşında dedeler ve ninelerde de rastgelinebilir” diye **harıl harıl** konuşuyordu. (s.142)
- Ne var ki balıkçı Süleyman Ağa’nın kayığı ile Urla açıklarında, gece balığa gittiğim zaman, deniz o engin heybetiyle **ağır ağır** uyur. (s.143)
- Gökler kendini vermek üzere olan bir bakire gibi bütün yıldızlarıyla **tir tir** titriyorlar. (s.143)
- Çünkü kendisi tam otuz bir yaşındaydı ve her sabah aynaya baktığı zaman, saçları arasında ağarmış bir tel bulmak korkusuyla yüreği **küt küt** çarpardı. (s.145)
- Fakat neden, şu dört köşeli, ablak çehreli mektup, önünde bir istifham halinde, o soğuk beyazlığı ile yayıladururken, sanki mektup orada değilmiş gibi ona lakayt kalıyor da, iç odada bütün o sıcak gövdesiyle, kıpkırmızı dudaklarıyla, kestane gözleriyle, **fikir fikir** fıkırdayan ve becerikli parmaklarıyla daktiloyu tıklar tıklar tıkırdatan Bayan Gülşen’le meşgul oluyordu? (s.146)
- Fakat neden, şu dört köşeli, ablak çehreli mektup, önünde bir istifham halinde, o soğuk beyazlığı ile yayıladururken, sanki mektup orada değilmiş gibi ona lakayt kalıyor da, iç odada bütün o sıcak gövdesiyle, kıpkırmızı dudaklarıyla, kestane gözleriyle, fikir fikir fıkırdayan ve becerikli parmaklarıyla daktiloyu **tıklar tıklar** tıkırdatan Bayan Gülşen’le meşgul oluyordu? (s.146)

- Acaba Gülşen, daktiloda **tak tak** ederek, “Yirmi beş nisan tarihli mektubunuzu dün aldık” diye mi yazıyordu, yoksa mors işareti ile kendisine “Seni seviyorum!” diye telgraf mı çekiyordu. (s.146)
- Bu sözü işittiği ana kadar ratsgele olarak **çeşit çeşit** gülümsedi. (s.147)
- Onlarda, bir milyon değer biçilen, Yıldız Metara Ventort’un gülümsemesini **uzun uzun** süzüp taklide kalkıştı. (s.147)
- Bu gülümsemeyi unutmamak için, bütün o pazar günü, at cambazhanesinde burnunun ucunda, bir tüy taşıyan hokkabaz gibi gülümsemeyle aynanın karşısında, aynadan **kıçın kıçın** bir geriledi, aynaya doğru bir ilerledi, durdu. (s.148)
- O gün mıymıntı muhasip Hulusi’nin kendisi ile **soğuk soğuk** alay etmeye kalkışması, keyfini epeyce kaçırmıştı. (s.149)
- Bön suratlı yavan herif **kıs kıs** gülerek köşesine pusmuştu. (s.149)
- Gülşen, bu altıncı duyusu vasıtasıyla Bay Haşmet’in **çıtır çıtır** konuşan duduları dillığın, masum masum açılan koca gözlerin, her sözüne karşılık hemen çingıldayakoyan gülüşlerin düşkününü olduğunu anlamıştı. (s.149)
- Gülşen, bu altıncı duyusu vasıtasıyla Bay Haşmet’in **çıtır çıtır** konuşan duduları dillığın, **masum masum** açılan koca gözlerin, her sözüne karşılık hemen çingıldayakoyan gülüşlerin düşkününü olduğunu anlamıştı. (s.149)
- Bay Haşmet’e “aç ağzını, yum gözünü” dermişçesine **lup lup** bir bir arkasına yutturdu. (s.150)
- Bay Haşmet’e “aç ağzını, yum gözünü” dermişçesine lup lup **bir bir** arkasına yutturdu. (s.150)
- Bay Haşmet **kalın kalın** homurdanırken arada biz kızın ince ve burgu gibi sesi işitiliyordu. (s.156)
- Öfkeli sesi gibi **perde perde** tizleşen Lebibe Hanım’ın gerilen sinirleri mi koptu ne birdenbire: “Amanın a dostlar, başımı hangi taşlara vurayım” diye bağırarak yere yığıldı. (s.157)

- Komşularla hoşbeş edip dertleşen Gülşen'in annesi eve dönünce kızını üst baş yırtılmış, yatağının önünde diz üstü düşmüş ve yatağına kendisini yüz üstü atmış bir vaziyette ve hüngür hüngür **acı acı** ağlar bir halde buldu. (s.158)
- Yüreğimde **soğuk soğuk** bir şeyler duyuyorum. (s.159)
- Yine annenin o acı çığılığı yoksul dağları **çın çın** öttürmüştü. (s.159)
- Kadın kuyudan çıkmak umudunu çoktan kaybetmiş, sesini kısarak **yavaş yavaş** ağlıyor ve: "Yavrum seni Tanrıya emanet ediyorum" diye dua ediyordu. (s.159)
- İşte o zaman çocukluğundan beri, yani annesinin kuyuya düştüğünden beri, kendi kendine **usul usul** bir türkü söylüyor, bir hava mırıldanıyordu. (s.161)
- **Seyrek seyrek** cır cır ... eden ağustos böcekleriyle kuşlar gök gürültüsü gibi coştular. (s.162)
- Seyrek seyrek **cır cır** ... eden ağustos böcekleriyle kuşlar gök gürültüsü gibi coştular. (s.162)
- Bu ayrı görüşler birer birer gönülde yer edip de insanın içine sindi miydi, bütün kıyının musikisinin angısı, görülmüş, güzel bir rüyanın hatırası gibi **uzun uzun** yürekte devam ediyordu. (s.166)
- Çırpınan deniz yüzünden elekten eleniyormuş gibi zümrüt diplere, **pırlıl pırlıl** dökülen güneş benekleri, dip kısımlarında kıvrak ışık oyaları oynatıyordu. (s.166)
- Toprakları yarılıp devrilirken **sıcak sıcak** ötmüştü. (s.167)
- Yükselen aydan, çırpınan göl sularına **şırıl şırıl** bir ışık seli akıyordu. (s.168)
- Kara Mahmut kayığını demirledikten sonra bir kayaya oturup **yavaş yavaş** bir cıgara yaktı. (s.168)
- Ahtapotun düğme dizileri foktan sırayla ayrılırken müteselsil öpüşler gibi **çak çak** ötüyorlardı. (s.169)
- Emzirmek için yaratılan göğüsleri inip kalktıkça onların altında yüreğinin **hızlı hızlı** çarptığı hem duyuluyor, hem de görülüyordu. (s.170)
- Onları ay ışığı, elbiselerini yere kaydırıp tepeden tırnağa yapıyalım parlayan gelinler gibi, zirvelerinden eteklerine kadar **yeni yeni** yaratıyordu. (s.169)

- Ölmekte olan bir yılanın son bir ısırışı için kalkışı gibi **yavaş yavaş** irkildi ve Mahmut'un yanı başında hurma dallarının altında Mahmut'un göremediği bir cismin üzerine atıldı. (s.169)
- Mahmut ahtapotun başını iki eliyle **sıkı sıkı** tutarak bütün gücüyle asıldı. (s.169)
- Fakat "Ne yapalım alemlerimiz başka!" diyormuş gibi bir bakışla **istemeye istemeye** uzaklaşıyordu. (s.170)
- Onlarda **için için** hoşlarına giden bir meydan okuyuculuk seziyorlardı. (s.172)
- Evin dışında **harıl harıl** çalışan amelenin, keletirle (küfeyle) boşaltıp durmakta oldukları görülüyordu. (s.172)
- Pişir şunları karı kızan **doya doya** yesinler. (s.173)
- Cura, yüzüne **manalı manalı** baktı. (s.173)
- Kara Mahmut **düşünceli düşünceli** serpmeyi duvarda asılı olduğu yerden alıp, omzuna attı. (s.174)
- Mahmut, öğle vakti güneşinin kendisini yaktığı ve terlettiği gibi onu da terlettiğini, onun da kürek kemikleri, kaburga, kol ve bacak kemiklerinin yorgunluktan ney gibi sızıyla **uzun uzun** ötmekte olduklarını biliyordu. (s.175)
- Deniz ay ışığında **pırlıl pırlıl** ışıldıyordu. (s.176)
- Ay ışığında kızın gülümsemesi sanki, "Haydi ne duruyorsun koşsana" diyormuş gibi **alaylı alaylı** parlıyordu. (s.176)
- Fakat bakışların sesi olsaydı, ikisinin bakışı etrafı **çın çın** çınlatan çığlıklar gibi tez çağırıışlara dönerdi. (s.176)
- Saf ve beyaz bulutlar göklerin mavi ıssızlığına **yumuşak yumuşak** yaslanarak uyuklardı. (s.179)
- Ellerindeki çiçek demetlerini **güle güle** birbirlerine atıyorlardı. (s.180)
- **Acı acı** ciik ciik diye diye bağırarak denize doğru uçtu. (s.180)
- Acı acı **ciik ciik** diye diye bağırarak denize doğru uçtu. (s.180)
- Çocuğunun koynunda **sıcak sıcak** uyumakta olduğunu duyunca yüreği ana olmanın sıcak gururuyla kabardı. (s.182)

- O sükûnet ve itminanı sütü ile çocuğuna **pırl pırl** içirirdi. (s.182)
- Çoğu defa göğün o bomboş ve masmavi ıssızlığında **yavaş yavaş** bir kartal çark ederdi. (s.182)
- Rüzgârın delaletiyle ki, evini saran **tuhaf tuhaf** yerlerin hepsini gezmiş ve oralarla arkadaş olmuştu. (s.183)
- Onu hep yanbaşımında alıkoysam ve ses çıkarmadan **uslu uslu** oturmak mecburiyetinde bıraksam, bu sefer de ben deli olurum. (s.183)
- Kelebeklerin içinde erimiş bulunduğu masmavi bir gök **güle güle** yokuş aşağıya koynuna atılmaktaydı. (s.184)
- Mahmut da bu cevabı Hacer'e **güle güle** anlatmıştı. (s.183)
- Uykuda **sıkı sıkı** yumduğu avucunda bir tutam çimen, bir arpa başağı, bir renkli tai tutuyordu. (s.185)
- Geceleri dağ başında, ateşin karşısında oturarak, **garip garip** kaval çalan çok çobanın yanına varmış, iki bacağının birbirini kovalayan ışıklarını, ancak mavi dumanı tütsü gibi süzülen, ateşin çevresinde firdolayı fırlatarak yalnızlıklarına neşe katmıştı. (s.188)
- Yılışık gözlerini **manalı manalı** kırparak, ona konuşan bir adam çıkarsa gönlünde satmak ve satın almak yoktu ki bu şeylerden anlasın. (s.188)
- Köpeğin **acı acı** havlayışını duyan Hacer ile Mahmut yetişmişlerdi. (s.187)
- Onlarda ümitle, sevgiyle, kederle, öfkeyle beraber kar, buz ve karanlıkla örtülü ıssız sahralarda kara kış, **acı acı** uluyan kurtlara ait korkunç şeyler ve bunlara da karışık olarak kader sınırına varan esrarengiz bir sevinç vardı. (s.187)
- Onlar her yıl o dağlarda konakladıkları halde, dağların **başka başka** yerlerinde çadır kurarlardı. (s.187)
- Hürriyet, adalet, müsavat lafları mermerler üzerine oyuluyor, kitapların beyaz kağıtların üzerine **kara kara** ve hele para pul üzerine basılarak rayiç akçe oluyordu. (s.189)

- Hür olmaksızın parslar, yaban kedileri, kartal ve atmacalar gibi yaşamakla mümkün olduğu için, o da kız kardeşleri olan ağaçların ve ağabeyleri olan dağların teşkil ettiği kalabalık aileyle beraber **kana kana** hür olarak yaşıyordu. (s.189)
- Doğrudan doğruya toprağa, kamçı gibi **sert sert** şaklayan yağmur damlaları, toprağı alıp götürerek dağı soyup soğana çevirdikten başka -marifet yapıyormuş gibi- kazdığı topraklarla limanı doldurmuş. (s.190)
- Öyle ki çukurlarda kalakalmış, yarım karış, bir karış toprağın ötesinden berisinden **kara kara** kayalar, bazı çenelerde kararan çürük dişler gibi sırtıyorlardı. (s.190-191)
- “Hem o kadar az buçuk uykuyla yarın tütüne nasıl kalkabilirsin?” demesine rağmen gayretle devam ediyordu, **yavaş yavaş** onda bir tenkitçi, ayırt edebilişi kabiliyet hâsıl oldu. (s.192)
- Mahallesinde köşe başındaki bakkal çırağı, onu gördükçe yanındakilere yüksek sesle kaba saba sözler söylüyor, yanında nükte niyetiyle söz ile yaptığı eşek şakasını dinletecek birisini bulamazsa gözlerini **sulu sulu** bir yana bayılarak, “Göğsün çifte gül açmış koklatmasın, a kafır!” diye maniler söylüyordu. (s.192)
- İlk önceleri ahmak ıslatan gibi kulaktan kulağa **seyrek seyrek** fısıldanan bu dedikodular sonraları fiskosluktan çıkarak Handan’ın başında gürleyen bir kin seli vüsatini aldı. (s.194)
- Birçokları da Handan’ın gizli münasebetlerde bulunarak **bol bol** par aldığını, gebe kalıp da çingenelerden aldığı ilaçlarla çocuğunu düşürdüğünü, mahallesinde Kör Halil’i, Çıkırıkçı Remzi’yi bıçaklamaya kışkırttığını o delikanlının âhının ona kâr kalmayacağını fiskos ediyorlardı. (s.193)
- Mesela Tepecikli Benli Huriye ağzındaki sakızı şaklatarak ve iki parmak kalınlığında rastıklı kaşlarını **manalı manalı** büzerek, yanı başında tütün yapraklarını ayırdetmekte olan tezgahtara “O kadar düzgün ve pudra sürüp sürüştürdükten sonra, ayol kim dünya güzeli olmaz ki?” diyordu. (s.194)
- İşte o zaman bütün tütün evi Handan’ı tefe koymayı kendilerine eğlence edinenlerin **kof kof** takırdayan gevrek gülüşleriyle doluyordu. (s.194)
- Orda yabancı bir dansöz ile frak giymiş bir züppe, saksafon ve koca davul temposuna, pahalı içkiler içen ve yemek yiyenlerin önlerinde -hiçbir veçhile insanı hayran

bırakmayacak, etse etse insanı hayret ettirecek olan- **soğuk soğuk** cambazımsı danslar ediyorlardı. (s.198)

- Bu gazinoların daha ötesinde tüccar kulüpleri ve filan falan toplantı yerleri diye **koca koca** binalar vardı. (s.198)
- Handan herkesten gizli olarak aklınca **çeşit çeşit** planlar kuruyor, nasıl bir iş bulacağını düşünüp taşıyordu. (s.200)
- Sapasağlam olduğumu, durumumun evdekinden **kat kat** daha iyi olduğunu kazançlı bir iş bulmak için birkaç ay ayrılmak zorunda kaldığımı ikna et. (s.205)
- Hürmüz Hanım elbiseye lazım olan şerit, **çıt çıt** gibi eksikliğini tamamlamaları için beraberce Kemeraltı'na tanıdığı bir dükkâna gitmelerini tavsiye etmişti. (s.206)
- Dükkân, handan'ın tahayyül ettiği gibi toz toprak içinde, küf ve basma kokusu kokan, kanarya kafesi kılıklı bir tuhafiyeci dükkâni değil, fakat **çeşit çeşit** lüks eşya satan heybetli bir saraya benziyordu. (s.206)
- Handan, Hürmüz Hanıma uğradığı zamanların çoğunda Macide Hanımı da orda bulmuş, her seferinde oturup **uzun uzun** konuşuyorlarmış. (s.207)
- Ve ayrılışın üzüntüsü içini yakarken, daha çocuk denecek yaşta bir delikanlı yüreği heyecanla **güm güm** çarparak karşısına çıkıverince pek tabi olarak yine bundan dolayı onu hotbehot kıramamıştı. (s.208)
- Önce kalın bir erkek sesi “Ey hain kadın, demek yatak odamın yüklüğüne dostunu saklar da, harimi ismetimi telvis edersin ha! diye **avaz avaz** bağırıyordu. (s.209)
- Biraz sonra eşeğe binmiş ve şemsiyesini açmış olan köylü dursun ağa **tıkır tıkır** yol alıp cıgarasını tellendirirken apansızın dönemeçten çıkan otomobil eşeği ürkütmüş ve Dursun Ağa'yı şemsiyeyle beraber yolun kıyısına devirmiş. (s.212)
- Ertesi sabah gürültünün sebebini Bayan Hürmüz kendisine **güle güle** anlattı. (s.213)
- Adeta tavşanı efsunlar, büyüler, ona **yavaş yavaş** adım adım yaklaşır, nihayet burnunun tüysüz olan yerinden ustura gibi keskin olan ön dişleriyle ısırıp bir delik açar. (s.215)

- Adeta tavşanı efsunlar, büyüler, ona yavaş yavaş **adım adım** yaklaşır, nihayet burnunun tüysüz olan yerinden ustura gibi keskin olan ön dişleriyle ısırp bir delik açar. (s.215)
- Her ne kadar Bayan Hürmüz **dazıra dazıra** dikiş makinesini gürlüyor ve “eyvah geç kaldım! Ah geciktim” diyerek acele acele dikip biçiyor idiyse de ona “Bana verin de şunu teyelleseyim, müsaade ediniz şu pliseleri ben dikeyim” dediği zaman Bayan Hürmüz “A, rahatsız olmayınız ben yapıveririm. (s.214)
- Her ne kadar Bayan Hürmüz dazıra dazıra dikiş makinesini gürlüyor ve “eyvah geç kaldım! Ah geciktim” diyerek **acele acele** dikip biçiyor idiyse de ona “Bana verin de şunu teyelleseyim, müsaade ediniz şu pliseleri ben dikeyim” dediği zaman Bayan Hürmüz “A, rahatsız olmayınız ben yapıveririm. (s.214)
- Ne var ki o kısa saniyelerin devamınca gencin içleri **çil çil** gülen ela gözlerinin bakışını, suya susamış bir sünger gibi içine çekmiş, zamanın farkında olmayarak, çekingen ve şaşkın oracıkta kalmıştı. (s.221)
- Köylü karı **gevrek gevrek** güldü. (s.218)
- Fakat Bayan Neriman’ın bakışına apaçık ve masum gözleriyle **dobra dobra** mukabele ederek mahcuplukla: “O kadar cahilim ki...” dedi. (s.219)
- İşte o zaman **yavaş yavaş** emmeye başlar. (s.215)
- Heyecanı yeri göğü sarsan bir dinamit infilakının dumanları ve tozu toprağı gibi **yavaş yavaş** yere durulup dinince koca dükkânın eşliğinde yapayalnız durmakta olduğunun farkına vardı. (s.221)
- Lebibe Hanım dert yandıktan sonra Abdullah Efendi çenesindeki seyrek kıl sızıntısını hiç ses çıkarmadan on dakika kadar **yavaş yavaş** sıvazladıktan sonra vereceği hükmü sabırsızlıkla bekleyen ailesinin üyelerine “A efendim, emzikteki süt çocuğu değil ki, ona nasihat verelim veyahut söz dinlemezse dayak atalım. Artık yaşını başını almış, bir baltaya sap olmuş, para el salmış adamdır” dedi. (s.223)
- Renkli ilanların, vitrinlerin “Buyurunuz kebab” diye davet eden seslerin ve yeryüzünde devam etmekte olan bir dramın parçalarını **avaz avaz** bağırان gazete müvezzilerinin arasında dalgın dalgın yürüyordu. (s.222)

- Renkli ilanların, vitrinlerin “Buyurunuz kebab” diye davet eden seslerin ve yeryüzünde devam etmekte olan bir dramın parçalarını avaz avaz bağırarak gazete müvezzilerinin arasında **dalgın dalgın** yürüyordu. (s.222)
- Kırk kere top atarmış gibi **güm güm** diye harran gürran. (s.223)
- Kendisinden birkaç kuruş sızdırılacak diye yüreği **tir tir** titrerdi. (s.224)
- Abdullah Efendi'nin o buz gibi delice ve sivri bakışıyla gözümün içine **soğuk soğuk** bakar, ban sanki: “Benim altmış kuruşumu mu yiyorsun, dolandırıcı” diye haykırıp, yediğim lokmayı zehir zemberek ederdi. (s.225)
- Tabutun tahtası **tak tak** ediyordu. (s.226)
- Fakat **ürke ürke** ‘Allah vere de, bu alaydakilerde Abdullah Efendi'nin bakışına rasgelmese bar’ diye ilave etti. (s.227)
- Yaklaşan cenaze alayını teşkil eden insanların gözlerine içim **titreye titreye** baktım. (s.227)
- A kardeşim, para **şıkır şıkır** kendi eline sayılmayınca Abdullah Efendi'nin ruhu hiç mutmain mi olurdu? (s.227)
- Sultan Hamid zamanında Ticaret-i Bahriye Okulundan kaptanlık diplomasıyla çıkmış, birçok Türk ve yabancı vapur ve şileplerde deniz deniz gezerek, **çeşit çeşit** memleketler görmüş ve edebiyatlarına da derinleyerek birkaç yabancı dil öğrenmişti. (s.232)
- Deniz, eve doğru **dalga dalga** gelirken, ev sanki onlara doğru açılırdı. (s.233)
- Asım Kaptan gözlerinde tüten bu ümide doğru olanca özleyişleriyle; diş, tırnak, bacak ve kollarıyla köstebek gibi çabalayarak, kazarak, ekerek, yetiştirerek, **karış karış**, adım adım sürükleniyor ve tırmanıyordu. (s.234)
- Asım Kaptan gözlerinde tüten bu ümide doğru olanca özleyişleriyle; diş, tırnak, bacak ve kollarıyla köstebek gibi çabalayarak, kazarak, ekerek, yetiştirerek, karış karış, **adım adım** sürükleniyor ve tırmanıyordu. (s.234)
- **Acele acele** ederken vaktin harıl harıl geçmekte olduğunu ta koynunun koynunda duruyor, işte o zaman her vakit öldürücü eğlence ona çekilmez bir işkence oluyordu. (s.234)

- Acele acele ederken vaktin **harıl harıl** geçmekte olduğunu ta koynunun koynunda duruyor, işte o zaman her vakit öldürücü eğlence ona çekilmez bir işkence oluyordu. (s.234)
- Baştan sava sava angaryadan gördükleri işlerin güzelliğini **yavaş yavaş** uyanan hayal kuvvetleriyle kavıyor ve tadına varıyorlardı. (s.235)
- İçinde acıya benzeyen bir şeyler **ince ince** sızlıyordu. (s.236)
- Asım Kaptan başı önüne yarı eğik sokaktan geçerken sokakta kastanyetlerini **sert sert** şakırdatan bir jütana (İspanyol çingenesi) ezel ve ebed, doğum ve ölüm arasında, toprağın ancak bir kere muayyen bir insan şekline girebileceğini anladığı için midir nedir, dünya topraklarının en şeffaf yeri olan gözlerinden -sempati dolu, şen, serazat ve hazır olduğu kadar nostaljik- bir bakış saldı. (s.237)
- Asım Kaptan'ın kendi iklimi de tıpkı Endülüs gibi limon ağacına çiçek açtıran, portakalın koyu yeşillerine altın yemişler verdiren, **püfür püfür** rüzgârlarını uyuyan bir çocuk soluğu gibi tatlı estiren bir iklimdir. (s.237)
- O nostaljik gülümseyişle -kendisine kulak vererek **harıl harıl** narenciye ağaçları diken Kara Mahmut'un çocuğu- Martı da rastlıyordu. (s.238)
- Asım Kaptan'ı hayrete düşüren bir nokta, **çeşit çeşit** nebat tohumlarının Latince isimlerini çabucak öğrenip güzel telaffuz etmesiydi. (s.239)
- Odaya gelinde Kara Mahmut, Hacer'e bir göz atıp **şaşkın şaşkın** "Yok canım öldü mü? Ne demek istiyorsunuz? Uyuyordu" demişti. (s.240)
- Yüreği bir sucuk bir pastırma değildi ki onu **kıyım kıyım** ve dilim dilim versin. (s.242)
- Yüreği bir sucuk bir pastırma değildi ki onu kıyım kıyım ve **dilim dilim** versin. (s.242)
- Yüreğini puf böreği gibi pişiren haysiyet hava ve civasını **sert sert** estirmişti. (s.242)
- Deliğine sinmiş tavşan gibi kızın yüreği **pat pat** çarpmış, etrafına ürkek ve yılgın gözlerle bakınmıştı. (s.243)
- Aman amca, sen **sık sık** buraya uğra, seninle konuştuğunda içim açılıyor. (s.244)

- Martı'nın bir eğlencesi de Adalar Denizi'nin **çeşit çeşit** adaları ve adalardaki koylardı. (s.249)
- Fakat gün ufalanmış, gök kırılmış, **pul pul** edilmiş de üzerine konfetiler gibi akıyordu. (s.251)
- Bu tepeden inmelerin biri bir şaklayışta rüzgâr yoktur diye küreklere dayanmış olan Asım Kaptan ve Martı'nın kayığında seren ve direk namına ne varsa hepsini çöp imişler gibi **çatır çatır** kırıp götürmüş, sonra hazin bir uluyuşla dinmişti, Martı ile Kaptan kayığı Aspat'ın kıyısındaki küçük koya çekmek zorunda kaldılar. (s.253)
- Aspat'ın arkasından gelince rüzgâr oradaki ovada toplanıp kabırır, Aspat'ın sağında ve solundaki geçitlerde oluklar bularak tüyleri **diken diken** eden bir pars çığlığıyla yükseklerden topaç gibi burgaçlanır, denize atılır, denizin durgun yüzünü tırnak ve pençeleriyle yırtıp parçalardı. (s.253)
- Toz şekeri kadar beyaz rıhların arasından şeftali yanağı gibi tüylü yaban baklalarının çiçekleri -rüzgâr ferah fahur işledikçe- **mavi mavi** pırıldıyordu. (s.253)
- Dalgaların o tavuskuşu göksu mavisinin içinde güneş ışığı **hüzme hüzme**, iğne iğne, olgun bir nar gibi patlayıp dağılıyordu. (s.254)
- Dalgaların o tavuskuşu göksu mavisinin içinde güneş ışığı hüzme hüzme, **iğne iğne**, olgun bir nar gibi patlayıp dağılıyordu. (s.254)
- Topraktan çıkarılınca ağlayarak doğan süt bebekleri gibi **büklüm büklüm** olup toplanırlar sonra çözülüp acı acı miyavlarlar. (s.254)
- Topraktan çıkarılınca ağlayarak doğan süt bebekleri gibi büklüm büklüm olup toplanırlar sonra çözülüp **acı acı** miyavlarlar. (s.254)
- Asım Kaptan **hazin hazin** başını salladı. (s.257)
- Herif **hızlı hızlı** takrir ederek kısa bir mektup yazdırdı. (s.260)
- Bay Haşmet'e **şaşkın şaşkın** baktı. (s.260)
- Handan kendisini **harıl harıl** konuşmakta olan büyük bir kalabalığın karşısında buldu. (s.261)
- Handan **dobra dobra** "Uzun bir hikâyedir" dedi. (s.264)

- Bunun için yıllarca **tuhaf tuhaf** isimli yemekler yenmeli, çatal bıçağın nasıl tutulacağını bilmeli, hangi sözlerin kaba olduğunu öğrenerek onları söylememeliydi. (s.265)
- Beraber güzel bir yemek yer ve bu meseleyi **rahat rahat** konuşuruz. (s.270)
- Aynı zamanda da, parasız bir insanın ne kadar aciz kaldığını anlayacak zekâya da **bol bol** malikti. (s.272)
- Bu noktaya kadar Handan herifi **şaşkın şaşkın** dinlemişti. (s.274)
- Bu soğuk ve kara sefaleti seyrettikten sonra **hırçın hırçın** güldü. (s.279)
- Anlatmaya koyulunca öteki -birkaç hayret nidası müstesna- sözünü hiç kesmeden **sakin sakın** dinledi. (s.277)
- Her tarafı **tiril tiril** titriyordu. Eğildi ve şiddetle kustu. (s.276)
- Ondan sonra mübahase med ve cezirden kabaran suların **yavaş yavaş** yatışması gibi, kitap konusuna kayıp orada duruldu. (s.282)
- Handan'ın aklına tütün evlerinde sanki soludukları tütün tozu ve eyyamı bahurda tütünler nemlenmesin diye kapalı pencereler ardında **buram buram** dökülen terler yetip artmıyormuş gibi bir de işçiler neşelensin diye hop şirinina ninanom! ... (s.288-289)
- Kemençeler gibi ince sesliler, yumurtlayan tavuklar gibi **cıyak cıyak** ötüyor ve öteki kalın sesli zırlıtların arasında arap saçları dolaşıyorlardı. (s.289)
- Tefler patlıyor, utlar şingirdiyor, **tuhaf tuhaf** patırtı ve gürültüler oluyordu. (s.289)
- Bunların hepsini **acı acı** hatırlayan Handan, Rıdvan'a, "Hakkınız var, radyonun paraziti filan oluyor, fakat umumi heyeti itibarıyla büyük bir icad" dedi. (s.290)
- Bunun üzerine Rıdvan adeta aşka gelerek, **harıl harıl** konuştu. (s.290)
- Yalnız seviniyor ve birbirini sevmekte ilelebet özden haklı olduğuna inanıyordu ve bilhassa Rıdvan nükte taşlamaya kalkıştığı zaman değil, fakat **acele acele** candan konuştuğu zaman, sözlerin en aladelere bile derin ve büyüleyici manalarla ısınıp aydınlanıyordu. (s.291)
- Ne var ki Rıdvan'ı **sık sık** görmek, onu daha çok sevmek demek oluyordu. (s.293)

- İşte bundan dolayı ilk önceleri **açık açık** ve tabii olarak çoşagelmiş olan konuşmaları gitgide sathileşiyor ve sunileşiyordu. (s.294)
- Bütün o geceyi Handan, biraz önceki hadiselerin, **için için** rayiha ve cazibesini tekrar tekrar yaşayarak, rüyada gibi geçirmişti. (s.297)
- Sanki ötekinin bakışı kendisini **acı acı** itham ediyordu. (s.297)
- “Sevdiğim adamdan almayı değil, fakat ona **kana kana** vermeyi isteyecek kadar gurur sahibiyim” diye yazıyordu. (s.298)
- Patırtı edip ev halkını uyandırmamak için kumbaranın ağzını **yavaş yavaş** açtı. (s.299)
- Kolay olan doğruyu, heyecanla düpedüz söyleyeceğine, sıkıntılı dolambaçlarla bahanelerle **soğuk soğuk** anlatmak Handan’ın cinine gidiyordu. (s.301)
- Artık Handan, odasını **harıl harıl** hazırlıyordu. (s.302)
- Onları geceleri **gizli gizli** dikiyordu. (s.302)
- Giyinip kuşandıktan sonra yüzünü ve üst başını aynada **uzun uzun** tetkik etti. (s.303)
- Handan hiç söz söylemiyor, halbuki Rıdvan **harıl harıl** konuşuyordu. (s.304)
- İçinde sanki bir ses **hazin hazin** ağlayıp şikâyet ediyordu. (s.304)
- Tereyağla **türlü türlü** yemekler pişirtiyordu. (s.309)
- Rıdvan öfkesinden **köpür köpür** köpürerek bağırırçasına: “Eğer şimdi kalkar gidersen sana Allahısmarladık derim bu son veadır. Sonra buluşma muluşma istemem” dedi. (s.308)
- Burada Handan’ın dudakları, işkencesinin aşırılığı yüzünden **tir tir** titrediler. (s.306)
- Hem de arkadaşlarının: “Haşmet bu kelepiri nereden zulaladı?” diye yan gözle **kıskanç kıskanç** bakışları, ayrı bir hazmenbar olacaktı. (s.311)
- Fakat kafası kızınca, bu köylü kızını **tepe tepe** dövebilirdi. (s.311-312)
- **Koca koca** portakallar, yapraklar arasında birer ateş küresi gibi parlıyordu. (s.310)
- Sular artık kararıyordu, yamaç mavi gölgesini, deniz kıyısının ağaran kumları üzerinde, **acele acele** yürütmeye koyulmuştu. (s.310)

- Deniz **ışıl ışıl** ışıldadı. (s.313)
- Ayrılışın soğuk gölgesi bütün muhite ve bu arada da babasının üzerine **hazin hazin** düşmüş bulunuyordu. (s.315)
- Fakat tavus kuşunun kuyruğunun güzel rengini **hayran hayran** seyrederken, birdenbire ötüşünü duyan bir insana dönmekten korktu. (s.315)
- Bay Haşmet gelmezden biraz önce Martı Feryaz'ın ayran çalkalama testiyle mutfakta ayran çalkalamakta olduğunu ve testideki ayrana hitaben ağlayıcı bir sesle, **hırçın hırçın**: “Yağını vermemekte inat ediyorsun ha? Değil yağımı alimallah senin canını bile çıkarırım!” dediğini işitti. (s.316)
- Sanki **yavaş yavaş** içinin ateşi sönmüyor, gönlü soğuk küllerle örtülüyormuş gibi oluyordu. (s.319)
- **Yavaş yavaş** yaklaştı, yaprakların arasından deniz kışriyesi toplamakta olduğunu gördü. (s.317)
- Dinledikleri **acı acı** bağına sinecekti. (s.322)
- “Uğrunda yanıp kül oluyorum” diye fiilden bağırarak vurgununa berrak bakışı ile **uzun uzun** bakacaktı. (s.322)
- Çiçeğin ortasında **sarı sarı** parlıyordu. (s.320)
- Gözleri **sıkı sıkı** kapayarak oraya çıkmıştı. (s.323)
- Zaten hava o kadar karanlıktı ki, gözlerini fal taşları gibi açsaydı bile, **sıkı sıkı** kapamış olduğu zamankinden fazla bir şey göremezdi. (s.323)
- “Şafağa kadar kancaları nasıl yetiştiririm?” diye **avaz avaz** bağııyordu. (s.324)
- İşlerken demirle **hırlaya hırlaya** konuşur, küfür ederdi. (s.324)
- Demircinin ateşi ve marangozun feneri, **telaşlı telaşlı** kaynaşan süngercilerin kapkara gölgeleri arasından, -bembeyaz ay ışığında- kıpkırmızı çakıyordu. (s.324-325)
- Ne var ki sertliği Mordoğan Etem gibi **için için** bir acısı olduğundan değil, duygululuğunun mıymıntıca bir yürek yufkalığı ve göz sululuğu sanılması korkusundan ileri geliyordu. (s.326)

- Mordoğan Etem Reis'in, geçmiş hayatı hakkında hiçbir şey söylememesi, onun etrafında **çeşit çeşit** esrarengiz hikayelerin fiskos edilmesine sebep olmuştu. (s.326)
- Otuz-otuz beş sene bu şeylerle uğraştıktan ve dünyayı dolaştıktan sonra, feleğin tekmesinden aldığı hızla yurduna, **güle güle** ayrıldığı zamankinden iki misli fazla gülerek geri gelmişti. (s.328)
- Kâğıda ne yazdıksa topunu da gidip **bol bol** almıştım. (s.328)
- Acaba birisi mi öldü diye yüreğim ağzıma geldi. **Dazır dazır** eve koştum. (s.328)
- Megafon **çan çan** ötmeyi bırak da ölçüyü getir. (s.328)
- Pusulaların kaybolduğunu sanan dalgıçlar, **soğuk soğuk** terler dökmüşler, hafızalarını yoklayarak borçlarının ne kadar olduğunu hatırlamak için akla karayı seçtikten sonra, borçlarının tutarı hakkında tahmin ettikleri en yüksek rakama helalinden birkaç rakam daha katarak Aşçı Durmuş'a gidip kızara kızara "Pusulayı kaybettim ama borcum ne ise mutlaka bunun dışında değil, içindedir" deyip paraları sunmuşlardı. (s.330)
- Aşçı Durmuş hakikati kendilerine **güle güle** anlatınca bu sefer bu dalgıçlar ötekilere mukabele etmeye kalkmışlardı. (s.330)
- Tam o sırada Megafon'un sesi uzaktan gürlledi: "Geliyorum, geliyorum. Acele etmeyin, tahtayı kesmeyin, ölçü elimde" diye **avaz avaz** haykırıyordu. (s.332)
- Fakat kendisinden herkesin ürkmekte olduğundan dolayı bir gurur duymak şöyle dursun, bilakis **için için** utanıyordu. (s.332)
- Doktorun sözleri kalp para gibi **kof kof** ötmüyor, fakat has para gibi ötüyordu. (s.334)
- Kasabanın sokaklarında **avare avare** dolaşırken Merhaba Kaptan'ın birkaç öksüz çocuğu görmüştü. (s.339)
- Naim'e gelince, bu para hayali değil sahici idi de babasının her "Tring!" deyişinde, sanki bir tokmak gibi ağır kafasına **güm güm** çarpardı. (s.341)
- Sanki deniz **gıcır gıcır** yıkanmışmış gibi idi. (s.345)
- O ana kadar ancak ay ve deniz şimdi **levha levha** tan aydınını sallıyordu. (s.345)
- Çırpıntısız yağlı soluğanlar üzerinde yunus balıkları **tembel tembel** batıp çıkıyorlardı. (s.345)

- **Pırl pırl** parıldayarak sekip gider. (s.346)
- Mersinler yemişlerini lacivert bir yağmurun koskocaman damlaları gibi, **patır patır** yağıdırıyorlardı. (s.347)
- Gidecekleri binlerce **mavi mavi** deniz milleri gözlerinde tütüyordu. (s.345)
- **Bulut bulut** tozlar kalkıp savruluyor, kum taneleri kıvılcımlar gibi insanın yüzünü dağlıyor, gözünü kör ediyor, boğazını ve burnunu tıkıyorlardı. (s.347)
- Fakat kayıklar **dalga dalga** uzaklaştıkça onların sesleri de perde perde inceldi. (s.348)
- Fakat kayıklar dalga dalga uzaklaştıkça onların sesleri de **perde perde** inceldi. (s.348)
- Malum ya deliler **çesit çesit** olur. (s.348-349)
- O ana kadar herkesin önünde kendisini güç bela zaptedebilmiş olan Suzan **hıçkıra hıçkıra** ağlamaya koyuldu. (s.358)
- Üzerine atılan Handan'ın yüzüne **sıcak sıcak** hohlamıştı. (s.360)
- Güneş de **pırl pırl** ışıldıyor. (s.365)
- İşte o zaman Doktor **harıl harıl** yanık yaralarını iyi etmeye koyuldu. (s.369)
- Fakat o küçük boyuna rağmen Martı'nın yerinden **yavaş yavaş** irkilişinde, vurmak için kalkan on beş tonluk bir şahmerdanın tehdidi ve korkunçluğu vardı. (s.372)
- Her sabah uykudan uyanırken yeni bir güne başlıyorum diye gözlerini **korka korka** açıyordu. (s.374)
- Uykudan uyanıklığa, sanki **yavaş yavaş** yükselen bir asansörle çıkıyordu. (s.374)
- Martı ona **tuhaf tuhaf** baktı. (s.374)
- İşte o zaman davetliler ilk önce tek tük fakat sonra **küme küme** sükün etmeye başladılar. (s.375)
- Büsbütün resmi bir balo olmadığı için yan odada **fosur fosur** içilen sigaraların dumanı salonu buğu tabakasıyla sefer taşı gibi kat kat ufki ayırıyordu. (s.376)
- Büsbütün resmi bir balo olmadığı için yan odada fosur fosur içilen sigaraların dumanı salonu buğu tabakasıyla sefer taşı gibi **kat kat** ufki ayırıyordu. (s.376)

- Dışarıda karanlıkta, kapkara bir gökten su değil, sanki **soğuk soğuk** mürekkep damlaları yağıyordu. (s.375)
- Yüzüme öyle **şaşkın şaşkın** bakma. (s.377)
- Gerenkuyu’da tulumbanın altında denizde açıkta **şıpır şıpır** yıkanırđık. (s.377)
- Onu kendine anlat ve her zamanki gibi **katıla katıla** gül. (s.378)
- Birdenbire **hızlı hızlı** solumaya koyuldu. (s.378)
- Kulağının fizik işitişine değmemekle beraber, yine **için için** işitilecek kadar yakın ve ruhsuz ve engin bir fisiltı duyuyordu. (s.378)
- O **yavaş yavaş** başını eğmiş, göz kapakları gözlerini örtmüştü. (s.379)
- O da **yavaş yavaş** Martı’nın arkasına geçerek beyaz ensesinin üzerine şappadak bir öpücük yapıştırdı. (s.379)
- Martı sokak kapısında duruyor, satıcıdan **harıl harıl** şundan bundan havadis alıyordu. (s.380)
- On beş gün sonra Gerenkuyu’da, deniz kenarında **düşünceli düşünceli** oturmakta olan Kara Mahmut’un önüne kızı Martı çıkakoydu. (s.380)
- Bay Haşmet Karaoğuz, yatak odasına çekilmiş **derin derin** düşünüyordu. (s.381)
- Ticaret yapayım **bol bol** cebellüpe edeyim derdin, karşına kanun dikilirdi. (s.382)
- Ah keşke Martı ağır bir kamyonun altında namuslucasına katır kutur ezilseydi de, böyle haysiyetle beraber **diri diri** kaçıp kurtulmasaydı. (s.382)
- İki yumruğunu karnına basıyor, makaraları **sağanak sağanak** salıveriyordu. (s.384)
- Soğan kabukları gibi **kat kat** üst üste maskeler kasırgaya tutulmuş kuru yaprak imişler gibi uçuyordu. (s.385)
- Onu iki avucu arasında **sıkı sıkı** tutarak, diz üstü düştü. (s.385)
- Gülüş fisiltısı **sağnak sağnak** -Martı’nın iç kulağında açık ve ıssız enginlerde duyduğu denizin sesi gibi- sert ve çarpıcı, gelip gelip geçiyordu. (s.385)

- O gün mektuplar dağıtılırken herkesin işkence derecesine varan merakından dolayı **güm güm** çarpan yüreği ağzına gelip boğazı tıkanırken, dişler inadına sıkılmış ve kaşlar da çatılmıştı. (s.386)
- Fakat gözlerine dolan yaşlar, ay ışığında **pırıl pırıl** parlıyordu. (s.387)
- Ara sıra Megafon **acı acı** gülüyordu. (s.387)
- Her meselede hakikati **dobra dobra** söylüyorum. (s.388)
- Yeni doğan çocuksa **ciyak ciyak** bağıriyordu. (s.392)
- Akşam yıldızı pırıl pırıl parlayan bir pırlanta gibi değil, fakat **şırıl şırıl** akan ve damla damla sağa sola sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.393)
- Bir aralık bütün gücü kuvvetiyle bağırarak ve hüngür hüngür ağlayarak “Aman bağırma bre kadın! Öyle **acı acı** bağırma ey ana” dedi. (s.393)
- Akşam yıldızı **pırıl pırıl** parlayan bir pırlanta gibi değil, fakat şırıl şırıl akan ve damla damla sağa sola sıçrayan çakışlardan ibaret bir gülüştü. (s.393)
- Haşmet **telaşlı telaşlı** derdini yanınca ona: “Efendim üzülp durmayınız. İçinizi yemek beyhude” dedi. (s.395)
- Eğer biz iki gün önce telgraflarını almasaydık, onlar ikinci posta sefere çıkarlar ve bu takdirde onların ta kışa kadar, yani üç-dört ay sonrasına kadar hangi karın ağrısı yaban yerinde bulduklarını **kolay kolay** anlayamazdık. (s.395)
- Sadık’ın gözlerinin önünden **renk renk** bir skaros balığı alayı geçiyordu. (s.396)
- Kendisi **yavaş yavaş** yüze çıktı. (s.396)
- Issız denizlerde aylarca kendi yüreğiyle baş başa kalınca insan olarak -geçen güzel bir gün gibi- geçip gidici olduğunu **derin derin** duyardı da, kendi gibi doğum ve ölüm yoldaşı insanoğlunun kalabalığını, insanoğullarının seslerini ve bilhassa karısında temsil edilen insanoğlunun kendi gövdesi ve eti gibi gövdesini etini arardı. (s.397)
- Kahvenin bir köşesinde rakısını **yavaş yavaş** çekerek demlenmekte olan Ateşoğlu Murat Kaptan dayanamayarak: “Yahu bu para pek azdır” dedi. (s.398)
- Nuri’den **bulut bulut** hava habbeleri uçuyordu. (s.400)

- Direk ve bacalarının etrafında orfozlar, vhaloslar, trancalar **tembel tembel** yüzüyorlardı. (s.400)
- Dama gözlü **renk renk** balıklar, ellerinin beyazlığını görünce, gelip burunlarıyla ellerine çarpıyorlardı. (s.401)
- **Sürü sürü** küçük balıklar, miğferin camının önünden geçiyorlardı. (s.401)
- Fakat Nuri uzaktan uzağa bir şeyin **çat çat** ettiğini işitti. (s.401)
- Kurumak için serilen çarşafların hafif rüzgârda sallanmaları gibi **yavaş yavaş** oynuyordu. (s.402)
- Valfi açtı, **pırlıl pırlıl** parlayan hava habbeleri, bir fiskiye gibi köpekbalığının üzerine boşandı. (s.402)
- Kendi kendine: “Bu halt bir milyon liraya bile yutulmaz a. Ne var ki bir kere giriştik. Aman çabuk bitirelim de Marmaris’e gideyim, Zeynep’i göreyim” dedi ve içini **uzun uzun** çekti. (s.403)
- Salonun taban ve tavanında **çeşit çeşit** deniz çıyanları ve böcekleri yürüyor ve sarkıyordu. (s.402)
- Çıyanlara, şeytan memelerine bakarken, “Bu küçük hayvanların zaaflarına bu gemi bir sığınak olsun diye, bu kadar ölüm ha?” diye **acı acı** düşünüyordu. (s.402)
- Tüyleri **diken diken** oldu. (s.403)
- Zaten orfoz, vhalos, trança ve öteki büyükçe balıkların gövdelerinin tostoparлак şişmiş olduğundan ve **tembel tembel** yüzerek lakayt duruşlarından, karınlarını tıka basa insan etiyle doldurmuş oldukları anlaşılıyordu. (s.402)
- Adamın burun deliklerinden ve ağzından çıyanlar, sümükler gibi **salkım salkım** sarkıyorlardı. (s.403)
- Badi Badi Nuri’nin gözleri önündeki yuvarlak camdan, kadının **yeşil yeşil** gözleri Nuri’nin gözlerine hazin hazin bakıyordu. (s.404)
- Badi Badi Nuri’nin gözleri önündeki yuvarlak camdan, kadının yeşil yeşil gözleri Nuri’nin gözlerine **hazin hazin** bakıyordu. (s.404)
- Bay Haşmet Karaoğuz heyecandan yerinde duramıyor ve **zıp zıp** hopluyordu. (s.405)

- Benzi atmıştı ve **boncuk boncuk** terler altında ışıldıyordu. (s.406)
- Köpük halkaları denizin durgun yüzünde genişleyerek yayılırken, imdatçı dalgıç, yüzde **sert sert** fısıldayan hava habbelerinin bulutu içinde yıldırım gibi mor karanlıklara iniyordu. (s.406)
- Dalgıçlar ve tayfa **sessiz sessiz** iki dalgıçı formalarından çıkarıp naaşlarını güverteye uzattılar. (s.407)
- O da **istemeye istemeye** şuraya buraya gitmeye, ötede beride görülmeye başladı. (s.408)
- İşte bundan dolayı âşık olma işi, o yolda bir iş olduğu anlaşılmayacak kadar **yavaş yavaş** gelişmiş ve Rıdvan'ı sevmesindeki kendiliğinden akıcılıktan ve tazelikten mahrum kalmıştı. (s.409)
- Muhip, eski İzmirli gibi şehrin dağlık yerlerinde koca binalar değil fakat **girintili çıkıntılı** sokaklarında mükemmelen mobilyalanmış garsoniyerler tutuyordu. (s.410)
- Muhip söylemezden önce **derin derin** düşünüyormuş gibi yaptıktan sonra birdenbire bir karar almış gibi davrandı. (s.411)
- İnsan mahkemelerde, insanların ahlaklarının o kadar çirkin ve aşağılık taraflarıyla karşı karşıya kalıyor ki, bunca üzüntüden sonra, bir başına kalıp da **derin derin** murakabeye varacağı bir şey arıyor. (s.411)
- Bay Muhip ise **yavaş yavaş** yalvaran bir âşık rolünden çıkarak ne mütehakkim bir erkek olduğunu gösterdi. (s.413)
- İnsan ilk önceleri tepesine **tıp tıp** damlayan tasa ve kaygu damlalarına aldırış etmiyor, fakat sonraları bu damlalar insanın başına bıçak gibi işliyor. (s.414)
- Suzan, Handan'dan **gizli gizli** aldığı paraları İrfan Hanım'dan saklayarak “A hiç öyle şey olur mu? Allah göstermesin. Ablam kötü yola saptıktan sonra Hulusi Efendi onun adını bile evimizde andırmadı. Ablama başvurduğumu duyacak olursa, alimallah canımı çıkarır. Sonra elalem bize ne der?” dedi. (s.415)

Abartma

- İnekler “Göreneğe uyup saray gibi de olsa ahıra girmek, merada **bol bol** et bağlayarak evcil ve sütlek olarak porsumak” diye cevap vermişlerdir. (s.18)

- Kıyıya varınca kıpkızıl yanan gözleri, firdolayı bakışıyla upuzun ufku, bir ucundan öteki ucuna kadar **cayır cayır** yakardı. (s.18)
- Kordon'a çıkarlarken Karaoğlan'ın gövdesi sanki içinde davul ve Bağdat kösü çalıyormuş gibi **gümbür gümgür** gürlüyordu. (s.19)
- Sesi, muazzam bir gök gürültüsü gibi dağı taşı **zangır zangır** titretti. (s.39)
- Bayan Haşmet, hiç korkusuz tam önünde, yolu üzerinde, iki kolunu göğsünde kavuşturmuş gülmekten kırılıyor ve kahkahalarından kurtardığı kırık güdük hecelerle "Aman Haşmet Bey, sesinizin bu kadar mükemmel bir taklidini şimdiye kadar hiç işitmemiştim" diyordu ve **çil çil** çığıldayan gülüşlerinden dolayı daha öte söyleyemiyordu. (s.39-40)
- **Hüngür hüngür** ağlayarak ve hiç arkasına bakmayarak, Datça palamutluklarının arasında kayboldu. (s.42)
- **Buram buram** ter dökerek kaçmıştı. Fakat köpek ardından yetişiyordu. (s.70)
- Kancay'ın bakışında sanki gurbet ellerinin **koca koca** uzaklıkları, ovaların ıssızlıkları, sükût içinde tek ve تنها öten bir kuş veya böceğin ötüşü vardı. (s.74)
- Sonra yolun üzerine dizüstü düşerek **hüngür hüngür** ağlamaya başladı. (s.88)
- Güya eksiksiz artıksız, yaşı on yedi, nazeninin boyu da yüz altmış santimetredir yaza çize, güzelim **beyaz beyaz** kağıtları kara kara mürekkepler ırzına geçersiniz. (s.106)
- Güya eksiksiz artıksız, yaşı on yedi, nazeninin boyu da yüz altmış santimetredir yaza çize, güzelim beyaz beyaz kağıtları **kara kara** mürekkepler ırzına geçersiniz. (s.106)
- O da "Ancak borç olarak kabul edebilirim" diyerek **utana utana** kabul etti. (s.154)
- Gecikmesine sebep olarak anlatacağı yalanı için yarın öğle sularına kadar **bol bol** vakit vardı. (s.154)
- Gülşen'in odasında böylece on-on beş kadın ve kız toplanakoymuş bulunurken, Bay Haşmet'in annesi Lebibe Hanım, babası Abdullah Efendi'nin evinde mindere uzanmış, elini karnına bastıkça **gümbür gümbür** geyiriyordu. (s.154)
- Komşularla hoşbeş edip dertleşen Gülşen'in annesi eve dönünce kızını üst baş yırtılmış, yatağının önünde diz üstü düşmüş ve yatağına kendisini yüz üstü atmış bir vaziyette ve **hüngür hüngür** acı acı ağlar bir halde buldu. (s.158)

- Ne dediğimizi hatırlamıyorum amma, bardakta sunduğu volkan erintilerine benzeyen içki, içimi ısıtmakla kalmadı, fakat **cayır cayır** yaktı. (s.333)
- Onu **cayır cayır** yakan bu acının diriliği sırasında öteki denizcilerin karılarına, gözlerine yaşlar dolarak “Aman geç geliyor, sarhoş oluyor, sefere gidiyor diye erkeklerinize çatıp durmayın... (s.342)
- Dünyada yaşadıktan sonra cehennemde asırlarca **cayır cayır** yansak kılımlarımıza bile zarar gelmez. (s.368)
- Öyle ki gümbürdeyebilirdi ki karısının canını **cayır cayır** yakar, kül eder, duman diye savurtabilirdi. (s.383)
- Bir aralık bütün gücü kuvvetiyle bağırarak ve **hüngür hüngür** ağlayarak “Aman bağırma bre kadın! Öyle acı acı bağırma ey ana” dedi. (s.393)
- Miğferin içinde **hüngür hüngür** ağladı. (s.404)

Süreklilik

- Ne var ki süzgün ve siyah kirpikleri altından yarı örtülmüş mavi gözlerinin ufki bakışı hep bir tütsü gibi **kıvrana kıvrana** tellendirdiği cıgara dumanına dalmıştı. (s.32)
- Oralarını arkada bıraktıkça **dönüp dönüp** bakıyor ve içini hazin hazin dolduran nostaljiyle orada kalmasını istiyordu. (s.41)
- İnsanlarsa dalgaların kamçısı sular altında çemberler gibi **döndürüle döndürüle** götürülüp getiriliyorlardı. (s.47)
- Suları **çınlata çınlata** bir veya bazen iki kişiyi kumsalın üzerine sürüklemişti. (s.47)
- Martı **eğilip eğilip** Bay Haşmet’in kulağına “Korkma neredeyse geçer, batacak olsak bile kıyı yakın” diye teselli etmeye çalışıyordu. (s.54)
- Gemi gururla pruvasını rüzgâra doğru çevirdi ve baş döndürücü yüksekliklere sadme sadme **titreye titreye** çıkmaya koyuldu. (s.55)
- Bay Haşmet’in tekrarladığı evlenme teklifine, bir ağaç, bir yamaç, bir pars, geceleri **uluya uluya** dağları bile korkutan bir kurt kadar bigâne idi. (s.76)
- Döşeginin içinde döner kebab gibi **yana yana** dönüyordu. (s.85)

- Yol sağa sola bel **kıra kıra** ve baş döndürücü uçurumları kıyılaya kıyılaya ta aşağıda Yalıkavak Köyü'nün portakallarına ve mandalin bahçelerine dalıyordu. (s.86)
- Yol sağa sola bel kıra kıra ve baş döndürücü uçurumları **kıyılaya kıyılaya** ta aşağıda Yalıkavak Köyü'nün portakallarına ve mandalin bahçelerine dalıyordu. (s.86)
- Artık yıldızlar gökte sevinç taklaları kılmıyorlar, **katıla katıla** gülmüyorlardı. (s.90)
- Ayakta ve göğüsleriyle **ite ite** çekiyorlardı. (s.90)
- Kanatlarını **sallaya sallaya** yüksekteki bir çiçekten daha aşağıdakilere inen koyu renkli bir kelebek gibi, sığın bir seddinden daha derindekilere indi. (s.94)
- O Sadık ki bir tondan fazla su taşıyan birer metre kutrundaki süngerleri, çocuk oyuncuğu gibi birbiri arkasına **yüze yüze** getirirdi. (s.94)
- Doktor Muammer “Öyleyse yüksek katınıza vardık” diyerek hemen dizlerini **sıvazlaya sıvazlaya** önündeki masaya ve mezelere bir göz gezdirince “O maşallah, İzmir'in Sakızlı'sında, Tariş'inde nefais namına ne varsa derleyip toplayıp buraya getirmişsin” dedi. (s.98)
- Karşıyaka Evlenme Memuru Bay Nihat ile İzmir'in “Sabah” Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Muharrir Pertev birbirleri ile **konuşa konuşa** içeri daldılar. (s.104)
- Nihat “Çabuk bitirmeseydin, ine çıka aklım vıng vınggg **ede ede**, emme basma tulumbaya dönecekti” dedi. (s.105)
- Eskiden anneler kızlarını **döve döve** ud çalmasını öğretirlerdi. (s.127)
- Sokakta yürürken erkekler bacaklarını seyir **ede ede** arkasından gelirlerdi. (s.144)
- Başını arkaya doğru bir sarstı mıydı, erkekler **koşa koşa** peşine düşerlerdi. (s.144)
- Aynanın karşısında sırttı, somurttu, gülümsedi, güldü, dudaklarını şöyle büzüp gerdikten sonra ağzının küçüklüğünü muhafaza edecek en uygun tebessümü dudaklarını **büze büze** buldu. (s.148)
- Sanki ağzının iki tarafındaki iki akide şekerini **soruya soruya** hâsıl olmuş (eme eme oluşmuş) gibi yanaklarında da iki tatlı çukurcuk peydahlayabilmişti. (s.148)
- Sanki ağzının iki tarafındaki iki akide şekerini soruya soruya hâsıl olmuş (**eme eme** oluşmuş) gibi yanaklarında da iki tatlı çukurcuk peydahlayabilmişti. (s.148)

- Pazartesi sabahı apartmandan çıkarken kapıcı Safranbolulu Koca Himmet, merdivenden indiğini görünce ona **sırta sırta** “Ülen Gülşen Abla, ılık mı çalışıyorsun yoksa?” demişti. (s.148)
- Bu fasılda okşayışlar devam **ede ede** nereye varacakları belliydi. (s.150)
- Onları görünce çocuk yine türkü **söyleye söyleye** onlara koştı. (s.159)
- Fok denize giderken ayrılmamak istiyormuş gibi arkasına **dönüp dönüp** bakıyordu. (s.170)
- Barbunya ve kefaller **dolup dolup** boşalıyor. (s.173)
- Yoksa bu anda özleyiş yordamıyla karanlıkları **araya araya** kendisine doğru mu geliyordu? (s.175)
- Kendisini **bildi bileli** bu işin böyle olmasını istiyor ve böyle olmayabileceğinden korkuyordu. (s.178)
- Baltayı, nacağı, çapayı öyle güzel kullanıyordu ki, ister pırnal kütüğünü yarsın, ister ev tabanını denizden getirdiği kumla **sürte sürte** sakız gibi ağartsın veyahut dağdan sırik kesip fasulyelere saplasın... (s.178-179)
- ... iki büklüm eğik çalıştıktan ve terleri iki koltuk altlarında, cepkenini **koyulaştır** **koyulaştır** sırtında kavuştuktan sonra, kalkıp da el ardıyla alınının terini sildi miydi, sabahleyin badısaba gibi terütaze tan yerinden dinelekoyuyormuş gibi erkeğine gülümserdi. (s.178-179)
- Hem de yakışıklıca bir erkek bıyıklarını **bura bura** bakışını üzerlerine çevirince, hemen sendeleyip yıkılırlar, erkekleri de içer içer gelir, onları eşek sudan geçinceye kadar döverler, sonra gidip el karı kızlarına sulanırlar. (s.179)
- Hem de yakışıklıca bir erkek bıyıklarını bura bura bakışını üzerlerine çevirince, hemen sendeleyip yıkılırlar, erkekleri de **içer içer** gelir, onları eşek sudan geçinceye kadar döverler, sonra gidip el karı kızlarına sulanırlar. (s.179)
- Musiki aletlerini **çala çala** kıyıya varıyorlardı. (s.180)
- Acı acı ciik ciik **diye diye** bağırarak denize doğru uçtu. (s.180)

- Mesela Tepecikli Benli Huriye ve onun gibileri, **bağıra bağıra** “Eğer erkekler ona sulanıyorsa, güzelliğinden dolayı mı? ne dersin Hanife Dudu?” diye soruyordu. (s.194)
- Birçokları da bu çeşit muhavereler alıp yürürken ağızlarındaki sakızı **çiğneye çiğneye** yumuşattıktan sonra, dudakları arasından büyük bir habbe şeklinde kabartarak Handan’dan tarafa dönüyorlar ve “Pof!” diye patlatıyorlardı. (s.194)
- İşte bundan dolayıdır ki insanlar nihai gayenin yüksek ve büyük bir şey olduğunu içlerinden duyarlarsa, en kahredici emirler altında en madun ve ayak altı mevkilerde bile **seve seve** ve sevine sevine çalışıp çabalarlar. (s.196)
- İşte bundan dolayıdır ki insanlar nihai gayenin yüksek ve büyük bir şey olduğunu içlerinden duyarlarsa, en kahredici emirler altında en madun ve ayak altı mevkilerde bile **seve seve** ve **sevine sevine** çalışıp çabalarlar. (s.196)
- Fakat mesela Handan sabahtan akşama kadar tütün tozu **soluya soluya** ayırdettiği tütün yapraklarının, ancak zirzop veya züppenin birini zengin etmeye yarayacağını çaktı mıydı, işi tütün tezgahtarlığı gibi ağır değil fakat hafif olsa da işte o yukarıda bahsi geçen izzetinefis dolayısıyla pek ağır gelirdi. (s.196)
- Evet ortada hava fişeği gibi ardından ateş püskürerek, natıkperdazlığın en lahuti tabakasına gırtlak **patlata patlata** fışkıranların bini bir paraydı. (s.197)
- Böylece **yürüye yürüye** deniz kıyısındaki gazinoların önünden geçti. (s.198)
- Orda yabancı bir dansöz ile frak giymiş bir züppe, saksafon ve koca davul temposuna, pahalı içkiler içen ve yemek yiyenlerin önlerinde -hiçbir veçhile insanı hayran bırakmayacak, **etse etse** insanı hayret ettirecek olan- soğuk soğuk cambazımsı danslar ediyorlardı. (s.198)
- Böylece **konuşa konuşa** bir yan sokağa daldılar. (s.201)
- Bazı akşamlar elinde bir gazete, delikanlının önüne **koşa koşa** gelir, kıyametin kopmakta olduğunu bildirir gibi “Yahu Fenerbahçe yenişmiş” diye acı bir nara atardı. (s.201)
- “Sen sanki bir şey olmamış gibi gözlerini **mahmurlata mahmurlata** uzun boylu, kara saçlı, kara gözlü aşufteden bahsediyorsun” diyordu. (s.202)

- Handan, “A canım zavallı çocuk **üzüle üzüle** selam verdi. (s.204)
- Bunun üzerine gülmekten **katıla katıla** birbirlerinin başlarına bam güm diye gaz tenekeleri patlatmışlar. (s.211)
- Rüştünün arkadaşı takma sakalını yolup “kemendi zülfümle seni boğarım ey nevcivan” diye Rüştü’nün boğazına sarılınca halk da “amma da paskal” diyerek yanlarını **tuta tuta** gülmüşler. (s.211)
- O zaman Asım’ın kayığı bozaran denizlerin serpinti ve dumanlarını mavilere **savurta savurta** olanca canı ve yüreğiyle adalara -her günkü dünyanın riyasından, yalanından, dolanından, dalaveresinden tamamen masum cennet parçalarına katıla katıla- uçardı. (s.233)
- O zaman Asım’ın kayığı bozaran denizlerin serpinti ve dumanlarını mavilere savurta savurta olanca canı ve yüreğiyle adalara -her günkü dünyanın riyasından, yalanından, dolanından, dalaveresinden tamamen masum cennet parçalarına **katıla katıla**- uçardı. (s.233)
- Baştan **sava sava** angaryadan gördükleri işlerin güzelliğini yavaş yavaş uyanan hayal kuvvetleriyle kavıyor ve tadına varıyorlardı. (s.235)
- Asım Kaptan **gezine gezine** sarayın Granata’ya bakan uçurumsu seddinin kenarına vardı. (s.236)
- Ay ışığı adaya, ada ay ışığına, kendisi de adaya **dolana dolana** yorulunca, tepeden tırnağa gümüş bir ay ışığı süzdüre süzdüre kumsala çıkıp yan geldi. (s.252)
- Ay ışığı adaya, ada ay ışığına, kendisi de adaya dolana dolana yorulunca, tepeden tırnağa gümüş bir ay ışığı **süzdüre süzdüre** kumsala çıkıp yan geldi. (s.252)
- Deniz memelerinin, derin uykuda yüze gelen rüyalar gibi sanki gelin teller **yüzdüre yüzdüre** resmi geçitlerini seyrederken kirpikleri gözlerinin üzerine ağırlaşmıştı. (s.252)
- Çamların arasından **kaya kaya** ondüle olmuş geniş bir kum sahasıydı bu. (s.253)
- Asım Kaptan’ın bakışı ise **uzamış uzamış** ta uzaklarda Arşipel’in sıra sıra yanaşmakta olan dalgaların arasından yükselen en kocaman bir dalgaya dalakalmıştı. (s.254)

- Handan **titreye titreye** fakat doğru aldı, daktiloladı, kâğıdı verdi. (s.260)
- Bu şeylere o, parmaklarını **şaklata şaklata** tezyif edici ve tükürücü zehir zakkum kahkahalarla gülerdi. (s.266)
- Aradan bir ay daha geçince Handan, **yutkuna yutkuna** haftalığına yapılacak zaman bahsini açtı. (s.269)
- Handan ticarethanenin mektuplarını **yaza yaza** adeta ticari işlere akıl erdirecek hale gelmiş olduğunu iyice biliyordu. (s.273)
- **Titreye titreye** yatağına büzüldü. Odada acı bir yoksulluk ve soğuk bir fukaralık vardı. (s.276)
- Bacakları **titreye titreye** birkaç basamak merdiveni çıktı. (s.276)
- Handan sabahtan beri ona ne diyeceğini bir bir tayin etmiş ve onları **tekrar tekrar** aklından geçirmişti. (s.277)
- Mektubu gözlerine inanamayarak **tekrar tekrar** okudu. (s.279)
- Handan böyle düşündükçe ve bu düşüncelerin hepsini de aklından çıkarmaya karar verdikçe, onları yüz misli daha fazla **düşüne düşün**e daktilolayıp dururken birdenbire kapı vuruldu. (s.288)
- Fakat sesi, hem de **sevine sevine**, “Yok a canım, on dakikada bitiririm” dedi. (s.290)
- Handan’ın sevinçten **katıla katıla** gülesi, oracıkta hoplayıp oynayası geldi. (s.293)
- Fakat bu dünyada konser salonunda, Rıdvan’ın yanında ve onu ne kadar okşamak arzusu ile yanıyor idiyse, o kadar şiddetle onu okşamaktan kaçındığını gördükçe **hıçkıra hıçkıra** ağlayası geldi. (s.293)
- Şen bir yüzle birbirine **ısına ısına** konuşan bu iki kişi de durumun nezaketini anlıyordu. (s.294)
- Bütün o geceyi Handan, biraz önceki hadiselerin, için için rayiha ve cazibesini **tekrar tekrar** yaşayarak, rüyada gibi geçirmişti. (s.297)
- Her gün odaya gidiyor ve o çirkin intizar günlerinin birini derin bir kurtuluş nefesi alarak takvimden koparıp küçük parçalara yırtıyor, onları pencereden attıktan sonra, rüzgârda **parıldaya parıldaya** bebekler gibi uçtuklarını seyrediyordu. (s.303)

- Tâ ne zamandan beri ben bu anı **bekleye bekleye** yaşadım. (s.304)
- Rıdvan öfkesinden mosmor olarak ve yerinden **kalkıp kalkıp** oturarak, bağırırçasına: “Kat’i olarak söyle, niyetin bu mu?” dedi. (s.306)
- Martı biraz önce adaya **yüze yüze** gelip çamın gölgesine uzanmıştı. (s.309)
- Kara Mahmut akşamleyin dağdan evine **sevine sevine** geldi. (s.312)
- ... sığır sıpadan dem vurduğunu, koca eşeğin kösneyerek bağlı bulunduğu Mezaristanda sağrısını mezar taşlarına **sürte sürte** evliyalardan Kandilli Dede’nin koca kavuklu taşını ırgalayıp devirdiğinden, bu yıl fidanları sığır tezeğiyle değil, fakat beygir fişkisiyle gübreleyeceğinden bahsettiğini sanmıştı. (s.312)
- Mahmut canı **sıkıla sıkıla** gidip Martı’yı buldu. (s.318)
- Katar, Aydın ovasını **takırdaya takırdaya** geride bıraktı. (s.320)
- Yoksa bu sestem önce sesimle mâni okuduğum zaman, kız kızan hepsini **zırl zırl** ağlatır, kara kara ahlar çektirdim. (s.327)
- Ertesi sabah yedi mahalle ötedekiler ne demiş olduğumu bana tekrarlar da **katıla katıla** gülerler. (s.327)
- Megafon Kaptan’ın sesi geldikten biraz sonra kendisi, ellerini kollarını **savura savura** sokağın öteki ucunda gözükte. (s.327)
- Neden kendisinin bir dayı teyzesi olduğuna **şaşa şaşa** dokuz yaşına basmıştı. (s.328)
- Mesela denizin elli kulaç dibinden, ağzından kanlar **aka aka** çıktığı için artık denize dönmeyen ve bundan dolayı işi aşçılığa vuran Aşçı Durmuş vardı. (s.329-330)
- Pusulaların kaybolduğunu sanan dalgıçlar, soğuk soğuk terler dökmüşler, hafızalarını yoklayarak borçlarının ne kadar olduğunu hatırlamak için akla kararı seçtikten sonra, borçlarının tutarı hakkında tahmin ettikleri en yüksek rakama helalinden birkaç rakam daha katarak Aşçı Durmuş’a gidip **kızara kızara** “Pusulayı kaybettim ama borcum ne ise mutlaka bunun dışında değil, içindedir” deyip paraları sunmuşlardı. (s.330)
- Beni Marmaris’ten tanır, **hünküre hünküre** ‘Al da Memed’ime dua et, kurtulsun’ dedi. (s.331)

- İki aydan beri gizli sıtmayla yatağına mihli kalmış olan karısı, **dövüne dövüne** ölünün yanına sürüklenerek saldığı çığlıklarla bütün köylüyü başına topladı. (s.338)
- Eve varınca karısı bir acı çekiyormuş gibi ellerini **burka burka** “Al sana bir tane daha” diye şikâyet etti. (s.339)
- Eğer paranın kıymeti mektepte öğrendiği âmal-i erbaa (dört işlem) gibi öğrenilebilseydi, babasının hatırı için kafasını **patlata patlata** bellerdi. (s.341)
- Güneşin doğudan gelen ufki ışıkları, sular üzerinde çakmaklar gibi **çaka çaka** kayığın sancak bordasına yetişiyordu. (s.347)
- O da göğsünü **kabarta kabarta**: “Behey adam!” sen Bay müfettiş ve amirini tanımıyor musun?” dedi. (s.355)
- **Gelip gelip** şu veya bu kitap hakkında fikrimi sorardı. (s.358)
- Pertev de “Aman etmeyin eylemeyin bir fenalığı yoktur Doktor’un, melek gibi bir adamdır” diye **yalvara yalvara** onların peşine düştü. (s.369)
- Ayağını kaldırınca bulamaç **süner süner** fakat kopmaz ki, ayaklar kurtulup kaçsınlar. (s.370)
- Şairler için, şiirde güneşi **kullana kullana** onu kararttılar dediği gibi bu kelimeler için de artık tamamen yavanlaştırdılar denebilirdi. (s.373-374)
- **Yutkuna yutkuna** baklayı nasıl ağzına getirmekte olduğun belli. (s.377)
- Yaşadığımı **duya duya** gönlünün en derininden kaynakayan insanın ve senin eşin bir kadının sana kana kana tesellisini verirdim. (s.377)
- Yaşadığımı duya duya gönlünün en derininden kaynakayan insanın ve senin eşin bir kadının sana **kana kana** tesellisini verirdim. (s.377)
- Gönlümden **kopa kopa** geleni sana az telakki ederdim. (s.377)
- “Ben ‘abdeslane’ deyince biraz üzerine tuz serpilene sümüklü böcek gibi, **köpüre köpüre** kabuğuna çekiliyordun” dedi. (s.378)
- Kadın hiddetinden **tıkana tıkana**: “Sen, sen ha! Sen bana dokunacaksın ha!” diyordu. (s.379)

- Böyle güzelim skandal üzerinde dillerini **bileyip bileyip** kendisini habire arkasından sokacaklardı. (s.381)
- Göğsünü **kabarta kabarta** karısına karşı dilediğini söyleyebilirdi. (s.383)
- O iş bitti miydi artık göğsünü gökler dolusu poyrazlar ve lodoslarla **doldurup doldurup** cart curt edebilirdi. (s.383)
- Gülüş fısıltısı sağnak sağnak -Martı'nın iç kulağında açık ve ıssız enginlerde duyduğu denizin sesi gibi- sert ve çarpıcı, **gelip gelip** geçiyordu. (s.385)
- Ağarmış kaytan bıyıklarını **uzata uzata** burkup çekiyordu. (s.387)
- Nargilesini **içe içe** kahvedeki denizcilerle konuşuyordu. (s.394)
- Burada ise Yedi Ülker, işte ince bellerini **süze süze** Pagus Tepesi'nin ardından sivrilmişler, elele vererek Eşrefpaşa sırtları üzerinde dansediyorlardı. (s.393)
- Polis “Oraya ne için gitmek istiyorsunuz?” diye **korka korka** sordu. (s.394)
- Sandallarla atlanınca Torba'ya oradan da şarkı **söyleye söyleye** Bodrum'a vardılar. (s.397)
- Kapının açılması ve balıkların kaçışının yaptığı loşluğun içinde bir kadın akıntı ve anafarla kamaranın gövdesi muallakta **döne döne** gelip Nuri'nin yüzüne çarptı. (s.402-403)
- Okyanus **toplanıp toplanıp** bütün ağırlığıyla üstüne oturmuş gibi boğuluyordu, eziliyordu. (s.404)
- İşte bu niyetleri içinde **gizleye gizleye** yaşayıp giderken bir gün avukat Muhip'i sevmekte olduğunu anladı. (s.409)
- “Fakat hangi kartlardır ki, birbiri ardınca yüreğine saplanan ufacık iğnelerden **kanaya kanaya** er geç cansız düşmesin?” diye dert yandı. (s.414)
- Sağ akciğerinin bütünü **öksüre öksüre** tükenmişti. (s.415)

Küçümseme

- Kral mıdır, vezir midir, dük müdür, bu kadar bol keseden kainatların, güneşlerin, Kehkeşanların yaratılmasında güdülen gaye **topu topu** bunlar mıydı? (s.142)

3.5. Kalıp Sözcükler

3.5.1. *Aganta Burina Burinata*

Ölüm

- **Rahmetli** babamı andıkları vakit, “Nur içinde yatsın” veyahut “Toprağı bol olsun” demezlerdi. Çünkü babam denizde boğulmuştu. (s.7)
- Rahmetli babamı andıkları vakit, “**Nur içinde yatsın**” veyahut “Toprağı bol olsun” demezlerdi. Çünkü babam denizde boğulmuştu. (s.7)
- Rahmetli babamı andıkları vakit, “Nur içinde yatsın” veyahut “**Toprağı bol olsun**” demezlerdi. Çünkü babam denizde boğulmuştu. (s.7)
- **Başın sağ olsun** Süleyman, Davut’a çok acıdım doğrusu! (s.25)
- Yolda bire bin katmış ve habbeyi kubbe yapmışlar, köye varınca dosdoğru bizim karıya giderek, ‘Vah Vah, **başın sağ olsun**, ömrün uzun olsun’ diye ona öldüğümü anlatmışlar. (s.44)
- Sağ çıkarsan annene, arkadaşlara söyle, **haklarını helal etsinler** diye bağırmış. (s.50)
- “**Sizlere ömür** geceleyin öldü. (s.68)
- Bu olup bitenleri kime sorduysam sözlerini; “Ateşoğlu **yolcudur artık**” diyerek bitiriyorlardı. (s.132)

Kabullenme

- Tam otuz sene oluyor, “Tohuma kaçyorsun artık, evlen.” Dediler, ben de “**Hay hay**” dedim. (s.10)
- “Cahildir bilmez, çocuktur. **Hoş görüver**” dedi. (s.142)

Yolculuk

- Sonra **ver elini** Zeytinlikahve ve Sıralık. Yolda kimseye rastlamadık. (s.15)

Kötü Dilek

- “Sağlam toprakta birkaç limon ve zeytin ağacım olsun, denize dönüp bakanın **Allah canını alsın...**” derler ve denizin suratına tükürüyorlarmış gibi aşağılayarak yere tükürürlerdi. (s.16)

İyi Dilek

- “Yooook! Aman Fehmi, ne iyi ettin de buraya gelip şu dükkânı açtın, **darısı hepimizin başına!**” diye cevap verdi. (s.18)
- **Ağzınızı hayra açsanıza.** Doktor bir şeyciği yok, zoru karnında dedi ilaç verdi. (s.29)
- Yolda bire bin katmış ve habbeyi kubbe yapmışlar, köye varınca dosdoğru bizim kariya giderek, ‘Vah Vah, başın sağ olsun, **ömrün uzun** olsun’ diye ona öldüğümü anlatmışlar. (s.44)
- **Ya Allah göstermesin** hasta olur da hastalığı memleketin bütün yılanlarına geçirirse! (s.54-55)
- “Haydindi, elli paradan verin; **hayrını da görün.** Zaten yorgunuz bizi üzüp durmayın.” (s.67)
- “Merhaba, **kolay gele** arkadaş” dedi ve cevabımı beklemeden, yanibaşıma çömelerek bana yardıma koyuldu. (s.83)
- “Pekala yavrum yolun açık olsun. Seni denizden vazgeçirmek için ne paramı, ne sözümü, ne gönlümü esirgedim. **Allah yardımcın olsun**” dedi. (s.95)
- “**Tuttuğun altın olur**” diye yaygaralı bir tarzda hayır duaya başladı. (s.157)
- “**Ver Allahım ver**” diyen diyeneydi. Fakat iki saate varmadan rüzgâr kesildi. (s.164)
- Herkes Barka Osman Kaptan’a “**Uğurlu olsun, yolun düzgün olsun**” diyerek gülüşe gülüşe üzerine avuç avuç deniz suyu serpiyor! (s.171)
- Herkes Barka Osman Kaptan’a “**Uğurlu olsun, yolun düzgün olsun**” diyerek gülüşe gülüşe üzerine avuç avuç deniz suyu serpiyor! (s.171)
- Ben içimden, “**Allah vere** de şu Dursun Ağa’nın eşeği vaktiyle nalları dikse de, biz de bu mevzudan kurtulsak” diye dua ederdim. (s.173)

Üzüntü

- Yolda bire bin katmış ve habbeyi kubbe yapmışlar, köye varınca dosdoğru bizim kariya giderek, ‘**Vah Vah**, başın sağ olsun, ömrün uzun olsun’ diye ona öldüğümü anlatmışlar. (s.44)

- Oğlan bir ağlasaydı ben de dayanamayacak – başıma gelen neydi **hey Allahım!** – hüngür hüngür ağlayacaktım. (s.46)

Kesinlik

- Ardı sıra başka müşterilerle Kör Halit dalar, ‘Yollu olmasına yolludur ha! Durmuş Ağa’nın kır atını Karaköy Boğazı’nda **alimallah** yaya bıraktı, hem de bir sepetçik samanla idare olur’ diye gümbürder. (s.44)
- Ah Nusret Ağa, resmi muamele domates, patates yetiştirmeye benzemez. **Alimallah** Sırat köprüsü gibidir. (s.54)
- Doğum, hastalık, ölüm **Allah’ın emri**. (s.57)
- “Yoksa aşağı iner, **alimallah** seni tekmelerim” diye bağırdı. (s.73)
- “Fatma’yı **alimallah** iki erkeğe değişmem” dedi. (s.77)
- “**Vallahi** iyice hatırlamıyorum, Basra’dan dönmekte olduğumuzu hayal meyal hatırlıyorum.” (s.97)
- “Gördün mü dayı nasıl olurmuş?” deyince, “**Vallahi** oğul pek anlamadım” diye cevap verdi. (s.143)
- **Allah’ın emri imiş**. Ecel geldi cihana baş ağrısı bahane. (s.159)

Uğurlama

- Güneş doğarken oğlana, ‘Haydi oğlum, **yolun açık olsun**’ dedim. (s.46)
- “Pekala yavrum **yolun açık olsun**. Seni denizden vazgeçirmek için ne paramı, ne sözümü, ne gönlümü esirgedim. Allah yardımcın olsun” dedi. (s.95)
- Ben orada kurulur ve gelen geçen köylülere “Merhaba Ali Dayı”, “Sağ ol Veli Dayı” “**Hoşça kal** Mahmut Efe”, “Uğurlar olsun Hasan Amca” diye selam verirdim. (s.139)
- Ben orada kurulur ve gelen geçen köylülere “Merhaba Ali Dayı”, “Sağ ol Veli Dayı” “Hoşça kal Mahmut Efe”, “**Uğurlar olsun** Hasan Amca” diye selam verirdim. (s.139)
- Heybeyi, torbayı sallasirt edince, eşeğe “**Allahısmaırladık**” dedim, yürüyüp gittim. (s.151)

Sitem

- Çocuktum amma Çakır Fatma'nın gözlerinin mavi alevlerle cayır cayır yanışından, topal hocaya fena kızdığını, bağırıp ağlamadığım için de bana hayran kaldığını gördüm. Fatma'nın bakışı adeta bana, "**Aşk olsun!**" diye bağırıyordu. (s.49)
- Akif Efendi masanın üzerine çıkıp çömelmiş, '**İllallah, illallah!**' diye yakasını silke silke evrakı resmiye üzerine def'i hacet etmekte! (s.55)
- "Ülen yoksa Hakkı Reis'in para çantasından mı çıkıyorsun. Es be **Allah aşkına!**" (s.79)

Yalvarma

- '**Ayaklarımı öpeyim**, çocuklarınızın başı için yılanı bana verin' der, yalvarır ağlar. (s.55)
- İhtiyar kadın gömleğinin esneyen yerlerinden görünen kuru bağırını yumruklarıyla güm güm öttürerek; "**Senin kulun kurbanın olam** ağam. Bize aman kıyma, ocağına düşdük ağam. Pek dardayız" diye yalvarmaya başladı. (s.156)
- İhtiyar kadın gömleğinin esneyen yerlerinden görünen kuru bağırını yumruklarıyla güm güm öttürerek; "Senin kulun kurbanın olam ağam. **Bize aman kıyma**, ocağına düşdük ağam. Pek dardayız" diye yalvarmaya başladı. (s.156)
- İhtiyar kadın gömleğinin esneyen yerlerinden görünen kuru bağırını yumruklarıyla güm güm öttürerek; "Senin kulun kurbanın olam ağam. Bize aman kıyma, **ocağına düşdük** ağam. Pek dardayız" diye yalvarmaya başladı. (s.156)

Çabukluk

- Eski püskü karanlık dükkân, "**Yallah!**" diye sanki yerinden kopup havalandı; bulutlar arasında dolu yelken orsaya savrulan koca bir kalyon oldu da gölgesi gibi-yüksek ıssızlıklarda uçan kartal kanadının gölgesi gibi- buluttan buluta aştı. (s.40)
- Bir süreden beri Ateşoğlu'nun telaşlı telaşlı, "**Ha davranm!** Elinizi tez tutun!" deyişinde "Yem işi vaktinde bitmezse avlanamayız, o zaman açlık ensemize yapışır" yollu acı bir kaygı seziliyordu. (s.59-60)

- Bir süreden beri Ateşoğlu'nun telaşlı telaşlı, “Ha davranın! **Elinizi tez tutun!**” deyişinde “Yem işi vaktinde bitmezse avlanamayız, o zaman açlık ensemize yapışır” yollu acı bir kaygı seziliyordu. (s.59-60)
- Vur patlasın çal oynasın, har vurup harman savurarak, **yallah** dahedip gidiyordu. (s.86)
- “Etmeyin eylemeyin” dediysem de “Hele bin!” diye birkaçı birden **yallah** kaldırıp eşeğin güvertesine oturtular. (s.149)

Başlama

- **Bismillah** deyip ilk şamandırayı kaldırdık. (s.61)

Minnet

- “**Çok şükür Allah’a**, ekmeğimiz çıkıyor” dedi. (s.61)
- **Elhamdülillah** kurtulduk. Neredeyse liman feneri görülecek. (s.74)
- “Oh! **Çok şükür Allah’a!**” (s.101)
- Ben orada kurulur ve gelen geçen köylülere “Merhaba Ali Dayı”, “**Sağ ol Veli Dayı**” “Hoşça kal Mahmut Efe”, “Uğurlar olsun Hasan Amca” diye selam verirdim. (s.139)
- “**Çok şükür** bereket olacak dedik. Sonra kıryeli esti. Topraklar kireç ocağı gibi kurudu. (s.155)

Belirsizlik

- Ara sıra, “**Ya nasip!**” diye naralar atıyordu. (s.61)
- “Neredeyiz acaba” diye sorunca Ateşoğlu; “**Allah’a emanetiz!**” diye cevapladı. (s.73)
- Ah o canım yeri yıkanların evleri barkları da **inşallah** tepelerine yıkılsın. (s.179)

Karşılama

- “**Merhaba**, kolay gele arkadaş” dedi ve cevabımı beklemeden, yanbaşıma çömelerek bana yardıma koyuldu. (s.83)
- Başını eğdi, düşündü düşündü, ta neden sonra; “Ha! Mahmut **hoş geldin** oğlum” diyebildi ve başını yine önüne eğdi. (s.125)

- “**Merhaba!** Hoş geldin!” diye selam verdi. (s.126)
- “Merhaba! **Hoş geldin!**” diye selam verdi. (s.126)
- Ben orada kurulur ve gelen geçen köylülere “**Merhaba** Ali Dayı”, “Sağ ol Veli Dayı” “Hoşça kal Mahmut Efe”, “Uğurlar olsun Hasan Amca” diye selam verirdim. (s.139)
- Ben köye ilk geldiğim zaman öteki köylülerle beraber bu iki komşumuz da bana “**hoş geldin**”e gelmişlerdi ve bizim komşumuz olduklarını söylemişlerdi. (s.141)
- Fakat buna rağmen Gâvur Ali ona yüksekten bakarak dudak büktü, “**Merhaba**” dedi ve orağı eline alıp gitti. (s.143)
- Bu hal ise başkasının açık yürekle verdiği selam ve söylediği “**Merhaba**”nın tadına zehir katıyor, neşemi solduruyordu. (s.148)
- Etraftaki dağlara “**Akşamlarınız hayır olsun!** Ben bu gece burada yatacağım!” dedim. (s.151)
- “**Buyurun** ağam, buyurun ağam, hoşgeldiniz!” diye dışarı fırladı. (s.152)
- “Buyurun ağam, **buyurun** ağam, hoşgeldiniz!” diye dışarı fırladı. (s.152)
- “Buyurun ağam, buyurun ağam, **hoşgeldiniz!**” diye dışarı fırladı. (s.152)

Yardım Çağırma

- Tam o sırada sancağımızda bir megafonun, “**İmdat! İmdat!**” diye bağırdığını duyar gibi olduk. (s.93)

Sabır

- Haydi onun kudurup kudurup küfür savurmasına “**lahavle**” deyip geçiyorduk; fakat bu gördüğüm bambaşka bir şeydi, o dakikada amcam bir-iki kuruşluk zeytinyağım gidiyor diye insan öldürebilirdi. (s.98)

Olumlama

- “**Ayip ettin**, az kaldı herifin gözünü patlatacaktın!” diyorlardı fakat amcamın yaptığına mukabele etmiş olduğumdan dolayı için için sevindiklerini gözlerinden okuyordum. (s.98)
- **Hay gözünü sevdiğimin** makinesi. Gördün mü kolay hayatı. Bizim gibi yelken gemilerinde değil, vapurlarda çalışmalı. (s.103)

- Ben herife kısaca; “**pek iyi**, bu yıl bir şey almayacağım, bu getirdiklerimi de alıkoyun” dedim. (s.157)

Tehdit

- “**Ölümlerden ölüm beğen**” gibi bir şey. Bu darlığı çeken bir sen misin? (s.102)

Zaman

- “**Hey gidi gençlik hey!**” dedi. “Ben de senin yaşındayken neler de neler ummamıştım. (s.105)

Açıklama

- **Doğrusunu söylemek lazımsa**, ben herkesi ve her şeyi bıraktığım gibi bulacağımı sandım. (s.124)

Sonuç

- **Velhasıl** şundan şu kadar bundan bu kadar para, anha, minha, tam dokuz yüz seksen iki kuruş kazancım vardı. (s.140)
- **Velhasıl** hepsinin ayakları çıplak, tabanları dilim dilim yarılmış, gövdeleri eğri büğrüleşmiş ve yüzleri de yamru yumrulaşmıştı. (s.153)

3.5.2. Ötelerin Çocukları

Övme

- Oyuncağıyla oynayıp eğlenen bir çocuk masumluğuyla gözüne kestirdiği mıhsıçtı varlıklıyı soyup soğana çevirir, top oynarcasına kendisinin de başkasının da kafasını “**Yaşa!**” diyerek patlatırdı. (s.11)
- Sonra adamcağıza dönerek hemen hemen bir ağızdan yüksek, ama duyguyla yüklü bir sesle; “Sağ ol, **çok yaşa** kardeşimiz!” diye bağırılmışlar. (s.20)
- Güldür güldür yapraklanmakta olan yelken, kıyı boyunca kopan, “Hoş geldin! Hoş bulduk! Merhaba!” **Yaşa** bre kaptan!” nidalarına ve kahkahalara kendi harlayışını katıyordu. (s.59)
- Sonunda dayanamayarak; “**Yaşa** be Cafer Efendi, hiç ikisi biri yok, parmakla gösterilecek bir komik olacaksın!” dedi. (s.103)
- **Yaşa** bre Nuri! Koy bakalım bir tane bana. Ben siftah edeyim bari. (s.180)

- Biraz duruyor, sonra dipteki dalgıçla berabermiş de ona söylüyormuş gibi, “Biraz sağa dönsene!” diye fısıldıyor, ya da hafifçe gülümsüyor, “**Yaşa** bre! Sevindim! Şimdi buldum!” diyordu. (s.238)
- Reşadiye bucağına gelirken, “Artık yeter olsun, bu denî zulmü cehalet” yahut “Ey Hak **yaşa**, ey sevgili millet yaşa, varol!” diye Tevfik Fikret’ten, yahut “Altı da bir üstü de birdir yerin, arş yiğitler vatan imdadına!” Namık Kemal’den gürül gürül gürleyen Şefik Ulvi Bey, “Hey gidi, İstanbul hey!” diye of çekerek, “Pes ve pa vurmaktasın İran’ına, Turan’ına!” diye naralar atıyordu. (s.292)
- Reşadiye bucağına gelirken, “Artık yeter olsun, bu denî zulmü cehalet” yahut “Ey Hak yaşa, ey sevgili millet **yaşa**, varol!” diye Tevfik Fikret’ten, yahut “Altı da bir üstü de birdir yerin, arş yiğitler vatan imdadına!” Namık Kemal’den gürül gürül gürleyen Şefik Ulvi Bey, “Hey gidi, İstanbul hey!” diye of çekerek, “Pes ve pa vurmaktasın İran’ına, Turan’ına!” diye naralar atıyordu. (s.292)

Minnet

- Çiğnerken, “**Allah’a çok şükür**, işte öğle yemeğini de yiyoruz” dedi. (s.13)
- Sonra adamcağıza dönerek hemen hemen bir ağızdan yüksek, ama duyguyla yüklü bir sesle; “**Sağ ol**, çok yaşa kardeşimiz!” diye bağırılmışlar. (s.20)
- **Çok şükür** güzellik tellalığına dadanalı, cebim beş on kuruş gördü. (s.41-42)
- Yedibenli gibi eti budu yerinde bir insanı, kırmızı giyinmiş, allanmış, pullanmış, yeşil kuşanıp kara kakülünü ak gerdana döşemiş bir halde görünce “**Çok şükür** biraz medeniyet ve dünya gördük” diyorlardı. (s.100)
- Türkülerin arasında Alyanak’ın yüzüne anlamlı anlamlı bakarak “**Rabbime çok şükür**, yıllardan beri bana yardım etti, bana bol bol paralar, nimetler nasip etti. Herhalde varacağım erkeği sulatanlar gibi yaşatırım” diyor, “*Ben esmeri fındık ile fıstık ile beslerim*” şarkısını tutturuyordu. (s.113)
- “**Çok şükür** seni dünya gözüyle bir kez daha görebildim” diye gözlerini sıkı sıkı ağlamıştı. (s.133)
- Köylüler; “**Sağ olsun** değirmenci ustası Adem Ağa, o gelip de uygun yeri bulmasaydı, karılarımız kızlarımız daha hâlâ el değirmenlerinin başında uğraşıp duracaklardı” demişlerdi. (s.148)

- “**Tanrım, sana şükürler olsun!**” diyerek yolun kızgın topraklarını öpüyordu. (s.149)
- Şefik Bey’e, “A beyim çoluk çocuk eğlendirmenin sırası mı? **Teşekkür ederiz.** Şimdi iş görmenin sırası. Açlıktan ölmek için, çalışmak zorundayız, öğrenecek vaktimiz yok!” diye bağırdı. (s.252)
- Başını Zehra’ya döndürdü: “Ben gidiyorum, **Allah razı olsun** sizlerden!” dedi. (s.283)

Sitem

- Burna doğru inadına tam yolla giderken, dişlerinin arasından “Deh gidi keratalar! **Ölür müsün öldürür müsün?**” diye homurdandı. (s.15)
- Yukarıda Etem Reis, gözleri fal taşı gibi açık, tüyleri diken diken; “Dibe gitti! Dibe gitti! Adamın dinlediği yok. Benimkisi gibi kılavuzluk **cehennemine dibine gitsin!**” diye bağırp tepiniyor, hava makinesindekilere; “Ne duruyorsunuz! Elli kulaç, yüz kulaç, bin kulaç verin! Ne kadar atmosferiniz varsa dibe dah edin!” diye haykırıyor... (s.162)
- **Allah belasını vermesin.** Merdivenin ölçüsünü sözümona çarçabuk getirecekti. (s.176)
- **Allah müstahakkını versin,** hani ya kancaların örneğini getirecekti. (s.177)
- Komiser, “**Fesuphanallah!** Amma da top çocuk” diyerek polisleri çağırdı. (s.206)
- Hatta Çil Fevzi kendisine, “Hani sen de bilirsin, on on beş kere balığa gidersin de, hiçbir şey çıkmaz, bu sanatın **Allah belasını versin,** diye bu işi bırakmak üzereyken, son bir kez denize çıkarırsın.” demişti. (s.228)

Kesinlik

- Sana haber gönderiyor, senin ve bütün aşiretinizin karısı, kızını **dünya ahret kardeşimdir.** (s.20)
- Köylülere, “Hacı Resul’e söyleyin, bu aldığım erzakla eşeklerin parasını sahiplerine ödesin, yoksa **alimallah** elimden kurtulamaz!” derdi. (s.24)

- “Tanımış olduğum eski Cemal’in -yani senin- bir gün bu hale geleceğini bana söylemiş olsalardı, **vallahi de, tallahi de** inanmaz söyleyenleri tokatlardım” dedi. (s.40)
- **Vallahi** de yalan, **billahi** de yalan. Parayı çalanın asıl düdüğü öter. (s.42)
- Vallahi de yalan, **billahi** de yalan. Parayı çalanın asıl düdüğü öter. (s.42)
- Hocalığım sırasında aç kalınca sana kaç kez baş vurup bana on kuruş ödünç vermeni ezile büzüle yalvarmışım da, “**Vallahi** ufaklığım yok” diye sırtını dönüp gitmiştin. (s.43)
- **Alimallah** göz çalımına giren, her pantolonlu yaratık içinde yüksek ökçeli büyük bir tehlikeydi o. (s.47)
- Ben kurban diye koyunu keseceğim zaman, çocuk öyle fena oluyor, öyle bitiyor ki, **vallahi** koyunu mu, çocuğu mu kesmekte olduğumu ayırt edemiyorum... (s.61)
- “Hemen fırlayıp gitmezsen **alimallah** iki elimi kanlı edeceksin!” diye gümbür gümbür gürleyeceğim. (s.100)
- Her ne kadar karısının erkek dişi arasını bulma işini, iyi gözle görmeyeceğini Hanife’ye, “Kızım sana söylüyorum gelinim sen dinle” yoluyla anlattıysa da, karısı, “Kuş kısmı, kanadı, gagası yettikçe yuvaya çöp taşımalıdır, insanlar dünyalıklarına yeni yeni paralar eklemelidirler, yoksa **alimallah** açlıktan nefesimiz kokar” diyerek kaş çattı. (s.114)
- Ona satmazsak **alimallah** yolunu bulur, canımızı çıkarır. Kulağına küpe olsun köyümüzün ağasıdır. (s.136)
- Eğer beni almaktan cayarsa, **vallahi de tallahi de** kendime kıyar, denize atarım. (s.146)
- Çok değil, ancak onun öğretebileceği şeyleri öğrenselerdi bir **alimallah** altın içinde yüzerlerdi. (s.253)
- ‘Kendimi tutayım!’ dedim ağzımı büzüp yumdum. Olmadı **vesselam!** (s.256)
- Zorla değil a; olmadı, olmadı **vesselam...** Herif sopayı döşedikçe ben de bastım kahkahayı! (s.256)

- A kardeşim, eğer ben bu heriflerin vatandaşı isem, **vallahi** ikisi biri yok, intihar ederim. (s.291-292)

Umursamazlık

- Vurup kırmak, soyup soğana çevirmekten bezmeye başlayınca, bazen Kerimoğlu, ta içinden “Ah! Ne olurdu, birisi çıkıp da beni adamakıllı kızdırsa da, onu şöyle canla başla, doya doya bir tepelesem. Artık **âdet yerini bulsun** diye angaryadan eşkıyalık pek gönül eğlendirmiyor” diyordu. (s.24)

Kötü Düşünce

- Kapkara gönlünün, kendisinden korkmamış olan ilk insanoğlu (adam sen de! O da ancak üç karış bir yavrucak, bir çocukcağız) şu mavileşen gökler gibi gönlünün açılışı herhalde **hayra alamet değildir**. (s.29-30)
- Büyük laf söylemeyeyim ama o **Allah’ın belası** yere bir daha uğrarsam iki olsun. (s.105)

İyi Dilek

- **Allah göstermesin** -yüreğinin en ince bir köşesinden düşman sızabilirdi içeriye- ne var ki; doğdu doğalı para kasasındaymış gibi içinde kapalı kalmış olan yüreğinin insana doğru o akışı setlerini aşıp geçen büyük sular gibi kurtulup boşandıkça ferahlıyordu. (s.30)
- Düşün bir defa, koy ki, topu da birden -**Allah esirgesin**- öldü, o zaman ne yapardın? (s.67)
- Kocakaya adasına ender olarak giden balıkçılar, oradaki birkaç martının, “Na! Na! Naaa!” diye öttüklerini duyunca, “**Rahmetli** Hoşbulduk, aklını fazla kaçırdığı zaman, böyle öterdi” derlerdi. (s.78)
- “Ne olacak, bir lokma kara ekmek çıkarmak için kayaları deşip dururlar. **Allah işlerini kolay etsin**” derlerdi. (s.81)
- Köylülere, kayıklara baktıkça, “Zavallılar bir lokma kuru ekmek için, deniz deniz gezerler. **Allah işlerini denk getirsin**” diye dualar ederlerdi. (s.81-82)
- Denizciler birbirlerine, “Yolculuğumuz **hayırlı olsun**” diyerek kürekleri iskarmozlardan çıkardılar. (s.158)

- Ha görelim seni Aliş, avın **bereketli olsun!** (s.159)
- Onu cayır cayır yakan bu acının diriliği sırasında öteki denizcilerin karılarından biri gelir de, ele avuca sığmaz kocasının eve geç geldiğinden yakınırsa, Çakırkız -gözleri yaşlarla dolarak- onlara; “Aman geç geliyor filan diye erkeklerinize çatıp durmayın, çünkü **Allah esirgesin** bir kazadan bir ölümden sonra, keşke herif eve gelebilseydi de, geç gelseydi diyor insan” (s.165)
- “Bir tarafa eğik olduğuna bakmayın. **Allah’ın izniyle** seferimiz doğru olur” derlerdi. (s.168)
- “Seferimiz **uğurlu olsun**, şimdi de Etem Reis’e bir bardak doldurun” dedi. (s.181)
- Akşamlar **hayırlı olsun**, vre Davuti! Eyi ki seni burada gördüm. (s.201)
- Demir kaldırdıktan sonra, Ateşoğlu, Davut’la yolculara **hayırlı yolculuklar** diledi. (s.211)
- **Allah vere** de dipte bir ikinci felakete uğramasaldı. (s.238)
- Şaban Kaptan’ın yüzü miğferle örtülürken, Davut’la Samut, “**Allah vere** de onu son görüşümüz olmasa!” diye düşündüler, yumruklarının tersiyle gözlerini sildiler. (s.240)
- Ortalık ossaat sütliman olmuş, hatta Danacıların Hanife, “Yahu, Karakız nur topu gibi bir çocuk doğurmuş. **Allah babasına bağışlasın!**” demeye başladı. (s.289)

Karşılama

- Sonunda yüklü olduğu duygu nedeniyle, uzun menzilli bir namlunun ta dip yivlerinden parlayıp gelen bir “**Merhaba**” bağırışı karanlıkları yendi. (s.35)
- **Hoş geldin** kaptan! Merhaba Kaptan! Yollu selamlar, her yandan kestane fişekleri gibi çatlayıp çınılıyordu. (s.59)
- Hoş geldin Kaptan! **Merhaba** Kaptan! Yollu selamlar, her yandan kestane fişekleri gibi çatlayıp çınılıyordu. (s.59)
- Kaptan herkese, “**Hoşbulduk!** Hoşbulduk! Merhaba!” gibi sözlerle cevap yetiştirmeye sesi kâfi gelmeyeceğini görünce, neşesinin hızıyla iki elini havada sallıyor ve dümen yekesini kendi halinde bıraktığını unutuyordu... (s.59)

- Kaptan herkese, “Hoşbulduk! **Hoşbulduk!** Merhaba!” gibi sözlerle cevap yetiştirmeye sesi kâfi gelmeyeceğini görünce, neşesinin hızıyla iki elini havada sallıyor ve dümen yekesini kendi halinde bıraktığını unutuyordu... (s.59)
- Kaptan herkese, “Hoşbulduk! Hoşbulduk! **Merhaba!**” gibi sözlerle cevap yetiştirmeye sesi kâfi gelmeyeceğini görünce, neşesinin hızıyla iki elini havada sallıyor ve dümen yekesini kendi halinde bıraktığını unutuyordu... (s.59)
- Hacıyatmaz gibi kış üstü gelince, gülererek “**Hoşbulduk!**” diye bağıriyordu. (s.59)
- Güldür güldür yapraklanmakta olan yelken, kıyı boyunca kopan, “**Hoş geldin!** Hoş bulduk! Merhaba!” Yaşa bre kaptan!” nidalarına ve kahkahalara kendi harlayışını katıyordu. (s.59)
- Güldür güldür yapraklanmakta olan yelken, kıyı boyunca kopan, “Hoş geldin! **Hoş bulduk!** Merhaba!” Yaşa bre kaptan!” nidalarına ve kahkahalara kendi harlayışını katıyordu. (s.59)
- Güldür güldür yapraklanmakta olan yelken, kıyı boyunca kopan, “Hoş geldin! Hoş bulduk! **Merhaba!**” Yaşa bre kaptan!” nidalarına ve kahkahalara kendi harlayışını katıyordu. (s.59)
- Küreklere dayanırken, Kerimoğlu’nun yüzüne uzun uzun bakıp, “**Hoş bulduk** bre koca oğlan, sonunda seni de vurdular öyle mi?” diyordu. (s.72)
- İhtiyar kaptan onu evine götürdü. Karısına, “**Merhaba!** Al bir tane daha” dedi. (s.118)
- Onu görünce Gavur Ali, “**Merhaba,** Adem Dayı, buralarda ne arıyorsun?” diye ünledi. (s.253)
- İhtiyar kadına, “**Merhaba,** Nefise Bacı” dedikten sonra, yokuş yukarı taşınan ağır bir yükün, tepeye varılınca, birdenbire sırttan atılıvermesi gibi soluk soluğa, “Nefise Bacı, birkaç ay sonra bir çocuğum olacak, babası yok, evi de, kardeşlerimi de bıraktım!” dedi. (s.284)
- Dağlara, “**Merhaba!** Merhaba!” diye selam veriyormuş gibi bakıyor ve “Bakınız, dün akşam tek gittim, bu sabah çift olarak aranızda geliyorum!” dermiş gibi bir tavır takınıyordu. (s.287)

- Dağlara, “Merhaba! **Merhaba!**” diye selam veriyormuş gibi bakıyor ve “Bakınız, dün akşam tek gittim, bu sabah çift olarak aranızda geliyorum!” dermiş gibi bir tavır takınıyordu. (s.287)
- Kasabada yeni yeni insanlar arasına varınca, herkesin sevineceğini, onu, “**Merhaba** Tiycan, hoş geldin Tiycan!” selamlayacağını sanmıştı. (s.294-295)
- Kasabada yeni yeni insanlar arasına varınca, herkesin sevineceğini, onu, “Merhaba Tiycan, **hoş geldin** Tiycan!” selamlayacağını sanmıştı. (s.294-295)

Kabullenme

- Selim Kaptan, “**Eyvallah!**” demiş, gülümsemiş. Musa Çavuş eşeğini yoluna sürmüş. (s.70)
- Hemşiremize söyle de, şu iki dakika bile sürmeyecek işe bir ‘**Hay hay!**’ deyiversin. (s.101)
- Aliş, “**Teslim oluyorum**” diye bağırdı. Suçlu benim! Pireleri ben ağaçtan attım. (s.143)

Uğurlama

- Şimdilik. Megafon Şaban Reis’in kayığı aşağıda koyda. Bizim sandalı da yedeğe alacak. **Allahıs marladık** Tiycan. (s.93)
- Erkeğe, “**Allahıs marladık!**” diye bağırdı, sonra kayboldu. (s.264)

Kovalama

- Ama kapı açılmadı. İçeriden “**Allah versin**” denildi. (s.98)

Kötü Dilek

- Testi sanki bir düşmanı imiş gibi, dış gıcırdatarak onu hırçın hırçın sarsıp hırpalıyor, bu hareketiyle sanki tereyağına, “A hınzır, gelmiyor da gelmiyorsun ha? **Allah belanı versin**” diye sövüp sayıyordu. (s.137)
- Köylüler dıştan “A hiç, yapılır şey mi bu?” derlerken, içlerinden, “**Oh olsun**, iyi etmiş!” diye etekleri zil çalıyordu. (s.245)
- Çünkü Afife Hanım’ın arkasından fiskos etmiş olanların **gözleri kör olsun** diye, gelin döşeğinin al kanlara boyanmış yatak çarşafını bir zafer bayrağı gibi, odanın

ortasına dikmiş ve konuklara, “Nasıl? Kız oğlan kız, değil mi?” diye böbürlenmişti. (s.272)

Başlama

- “Çarçabuk yükselir çıkarım. Hadi **ya Allah!**” dedi. (s.161)

İstek

- “Nedir o? **Rica ederim** söyleyiniz.” (s.171)

Yardım Çağırma

- “**İmdat! İmdat! İmdat!** Ah anacığım!” (s.174)
- “İmdat! **İmdat!** İmdat! Ah anacığım!” (s.174)
- “İmdat! İmdat! **İmdat!** Ah anacığım!” (s.174)

Mahcubiyet

- Davut kendisine gelince, Komiser’e “**Affedersiniz** sizi rahatsız ettim” dedi, uykusunda yürüyormuş gibi çıkıp gitti. (s.206)

Ölüm

- **Allah rahmet eylesin!** Bu çok tehlikeli iş! Makinenin lastik hortumundan geçirdiği hava, tömbeki dumanına benzemez. (s.232)

Sabır

- Haşmet Bey sorusunu daha yüksek sesle tekrarlayınca, Megafon Şaban Kaptan, “**Lâ havle velâ kuvvete!** Patlamayın, be efendim” dedi. (s.239)

3.5.3. Uluç Reis

Hücum

- Uluç Ali, Sen Jak kadırgasının kış kasarasının altına gelince kılıcını sallayarak “**Allah, Allah!**” diye kasarının üzerine hücum etti. (s.15)
- O zaman korsanların “**Allah! Allah!**” nidası limanın etrafındaki dağlarda angılandı. (s.66)

- Bu sıkışık durumda iken birdenbire imdatlarına yetişen arkadaşlarının “**Allah! Allah!**” diye savaş nidasını duyunca, onlar da ezeli adı anarak taarruza geçtiler. (s.66)
- İşte ondan sonra silah ve “Santiyago” ile “**Allah! Allah!**” nidalarını duydu. (s.69)
- Ali fiçının içinde rahat duramıyor, zıp zıp hopluyor, o sivri ve ince çocuk sesiyle “**Allah! Allah!**” diye “Vurun, gebertin hainler!” diye ciyak ciyak bağıırıyordu. (s.69)
- Fakat biraz sonra gene insanın içini kabartan ve insana saldırma isteği veren “**Allah! Allah!**” nidaları, kılıç şakırtıları, pam güm piştov patlamaları... (s.70)
- İşte o zaman barçadan, “**Allah yâr! Allah yâr! Yemliha! Mekselina Mislina Mernuş Debernuş! Şezenuş! Kefeştetanus Kıtımir!**” diye bir savaş gülbankının yükselmesiyle beraber barçanın harlar gibi dönüp borda vermesi ve yirmi beş topun hep birden gürlmesi bir oldu. (s.141)
- İşte o zaman barçadan, “Allah yâr! **Allah yâr! Yemliha! Mekselina Mislina Mernuş Debernuş! Şezenuş! Kefeştetanus Kıtımir!**” diye bir savaş gülbankının yükselmesiyle beraber barçanın harlar gibi dönüp borda vermesi ve yirmi beş topun hep birden gürlmesi bir oldu. (s.141)
- Yalnız savaş avazesi, zaman zaman, “**Allah yar! Allah yar!**” diye öteki gürültüleri bastırıyordu. (s.177)
- Yalnız savaş avazesi, zaman zaman, “Allah yar! **Allah yar!**” diye öteki gürültüleri bastırıyordu. (s.177)
- Cesur savaşçı gemisinden -öteki gürültüler diner gibi olunca- hâlâ “**Allah yar! Allah yar!**” nidası yükseliyordu. (s.182)
- Cesur savaşçı gemisinden -öteki gürültüler diner gibi olunca- hâlâ “Allah yar! **Allah yar!**” nidası yükseliyordu. (s.182)
- O gemilerden uzaktan uzağa bir, “**Allah yar!**” nidası duysaydı, ister silahlı, ister silahsız, mutlaka İspanyollar hücum ederdi. (s.185)
- Ali'nin gönül kulağına onun “Allah!” deyişi, korsanların “**Allah yar!**” diye gülbank vuruşları kadar tesir etti. (s.188)
- Bu arada Uluç Ali'yi arkasından vurmaya kalkışan bir İspanyolu kara bıyıklı, delikanlı korsan, “**Ya Hak!**” diyerek yatağanla hak etti. (s.301)

- Afrika kıyıları o noktada korsanların gülbankıyla beraber ikinci defa olarak yeniçerilerin gülbankını (**Allah!** İllallah! Baş uryan sine püryan kılıç al kan!) diye işitti. (s.311)
- Afrika kıyıları o noktada korsanların gülbankıyla beraber ikinci defa olarak yeniçerilerin gülbankını (Allah! **İllallah!** Baş uryan sine püryan kılıç al kan!) diye işitti. (s.311)
- Her kılıç salıfta tekbir getirmekte ve “**Allah Yar!**” demektedir. (s.443)

İvi Dilek

- Onu atikliğiyle, gülüşleriyle, türküleriyle görenler başlarını sallarlar ve birbirlerine, “**Rahmetli** anası adam akıllı yanılmış olacak; Hani ya alnı kara yazıyla doğmuştu?” derlerdi. (s.19)
- **Tanrı korusun**, İspanyollar benim de mukaddes Sen Jan tarikatından tardedilmemi isterler. (s.26)
- Acele mektubu bitirip Frappa’ya verdi: “**Uğurlu olsun**” dedi. (s.27)
- “**Allah senden razı olsun**” diye beni çabuk öldür diye hayır duasını verdi. (s.53)
- Beni **Allah affetsin!** Fakat hiç etmez olur mu? Ondan ne gizlenir? (s.53)
- Bana, ‘**Allah vere** de sana çarçabuk bir müşteri çıksa’ dedi. (s.82)
- Gülündüğünün Koca Murat tarafından görülmemesi lazımdı; çünkü -**Allah göstermesin**- iş küfürün ötesine varırdı. (s.94)
- E arkadaşlar, güverteyi giderayak kirletmeyelim. Sizi bir falakadan eder de hakkınızı ödeyemem. Benim sizde hakkım yok ya... Varsa size candan bir helal. **Sizin varsa helal ediniz.**” (s.108)
- **Alimallah** reis ‘Artık karı kızan kurtardık, gemiye dönelim’ demeseydi, o İspanya Kralı mıdır, ne b..ktur, işte onun yerine gider tahtını başına geçirirdik. (s.123)
- Tahtabacak Hasan, Kara Yusuf’u ve ötekileri görünce selam verdi ve sonra, “**Seferin kutlu olsun**, ne haber?” diye sordu. (s.155)
- **Dünya, ahret kardeşim olsun**, fakat pek cılız a canım! Kadın dediğin bu Ayşetülşakşaki gibi etine buduna dolgun, anaç, babaç olmalı. (s.158-159)

- “Seni **Allah’ a emanet ediyorum!**” dedi. Ali, hüngür hüngür ağlayarak, “Sizleri bu halde bırakarak nereye giderim?” dedi. (s.180)
- Gördüğünüz gibi burada sertçe esen kıyı rüzgârını kış sancak omuzluğundan alıyoruz; bundan daha uygun rüzgâra **Allah’a emanet!** (s.220)
- Ali içinden, “**Allah vere** kadırgadaki gözcü kör olmasa ve beni görse. Turgut Reis, o zaman işi anlar” diye düşünüyordu; sonra Balaban’a “Çok şükür ki gece oluyor! biraz sonra düşman karanlıkta Turgut Reis’i göremeyecek” dedi. (s.232)
- Sözümlü dinle; **Allah göstermesin** ama, kolunu, bacağına kaybedip de gazi olamadan önce bunların birinden birini alsan fena olmaz. (s.237)
- **Gazan mübarek olsun** evladım. Turgut Reis kardeşime selam söyle. (s.237)
- Uluç Ali, içinden “**Allah vere** de, şu Müslüman kızlarının imdadına vaktiyle yetişmiş olsak!” diye düşünüyordu. (s.252)
- **Tanrının izniyle** bir iki saat sonra -gündüz gözüyle- nikah kıyılırdı vesselam. (s.279)
- **Allah nasip eder** de bu gemiyi zaptedersek taşıdığı yük malum tarzda taksim edilir. (s.297)
- Gemiden gökleri titreten bir, “Sağ ol, **mesut yaşa!**” nidası yükseldi. (s.353)
- Son olarak baş macuncu o rastıklı gözlerini süze süze ve dudaklarını en saygılı gülümsemelerle büze büze içi ateş renginde bir macunla dolu koca kavanozu; “Efendim, size **afiyet bal olsun!**” diye sultana sununca, Turgut’la Uluç Ali’yi düşünmekte olan sultan; “Onu sen ye!” diye kavanozu itip kırdı. (s.356)

Kabullenme

- Öteki, ellerini uğuştura uğuştura, “**Hay hay!**” diye başını salladı, “Ekselansın arzularını yerine getirmek benim için büyük bir mutluluktur” diye cevapladı. (s.29)
- Top menziline girilince düşman gemisine megafonla; “**Teslim ol!**” emri verildi. (s.101)
- Ya **teslim ol**, ya geber! Diye bağırınca gökler gibi gürleyen o koca ses ve esneyen büyük çapta o topun ağzı düşmanda Kara Yusuf’un fena niyetleri hakkında hiç şüphe bırakmadı. (s.102)

- Yahu cümle alem seni kurtarmaya çalışıyor, sen illa ki sopaları yiyeceğim diye inat ediyorsun. **Vallahi** kızıyorum sana! (s.107)
- Kabzayı sol eline, kılıcın keskin tarafını sağ eline aldı ve herife İspanyolca, “**Teslim olacağınızı** söylediniz, yalan söylediniz; biz size yanaşınca biz size yanaşınca apansızın ateş açtınız.” dedi. (s.110)
- Kırk dört topun namlu ağızları top lombarlarından dışarı fırladılar, aynı zamanda gemiden megafonla, “**Teslim olunuz!**” diye bağırıldı. (s.140-141)
- Beş on saniye sonra, karşiki gemiden gene, “Yelkenleri istinga edip orsaalabanda edin ve **teslim olun!**” diye ünlendi. (s.141)
- Bu emre can ve gönülden “**Eyvallah**” diye gürlediler ve olanca sesleriyle öyle bir gülbank vurmaya koyuldular ki, mehteri de, geminin başka yerlerinde çekilen gülbankları da, hatta topların patlayışını da, az kalsın yeneceklerdi. (s.176)
- Önlerindeki yolda apansızın birçok süvariler peydahlandı ve birisi, “Sa Majeste Şarlken namına size **teslim olmanızı** emrediyorum” diye haykırdı. (s.204)
- İşte o zaman kıyıda “**Teslim olun!**” dendi. (s.217)
- Eliyle geniş bir ihtiram hareketi yaparak Uluç Ali’ye yine İspanyolca “Aman ateşinizi esirgeyiniz, biz **teslim oluyoruz!**” diye güldü. (s.221)
- “Biz de sizdeniz! **Teslim oluyoruz!**” diye bağırdı. (s.222)
- “**Teslim ol**, yoksa yakarım!” diye kadırgaya balıkçı kayığıyla tehdit eden adamı görmek için, birçok korsan, kadırganın güvertesine toplanmışlardı. (s.222)
- Düşman gemisi, “Hemen orsa ediniz ve **teslim olunuz!**” dedi. (s.233)
- Düşman gemisinden megafonla; “**Teslim oluyoruz!**” feryadı koptu. (s.235)
- Direklerin köklenmesi emri gelince Çakır Mevlüd “**Eyvallah Reis**” dedi. (s.271)
- Adam, “**Teslim oluyoruz**” dedi. Uluç Ali, “Teker teker yukarıya çıkın!” dedi. (s.303)
- Hemen orsa alabanda ediniz ve **teslim olunuz!** (s.366)

Saşırma

- “**Allah, Allah!** Peki iyi evladım; fakat seni gemide ne yapacağız?” (s.43)

- Çakır Mevlüt, “**Bir yaşıma daha girdim**, bu da ne?” diye şaştı. (s.301)

Övme

- Buraya kadar dinleyen korsanların birkaçı, ay ışığında ıslıl ıslıl kaynaşan hür denizlere bakarak dayanamadılar, ta içten bir “**Yaşasın** korsanlık!” diye bağırdılar. (s.50)
- Anlatan adam da top gibi bir sesle “**Yaşasın!**” diye bir nara attıktan sonra anlatmakta devam etti. (s.50)
- **Yaşasın** arkadaşlar. Biz heheyt! Serdengeçti delikanlı korsanlarız. (s.56)
- Deniz arkadaşlarını seyret o zaman savaş alanında “**Yaşasın Allah**” diye bağırmıştı. (s.56)
- Uluç Ali onlara, “**Yaşasın** dayılar! Davranın ha!” diye bağırdı. (s.70)
- Uluç Ali ona da “**Yaşa** dayı” diye cesaret verdi. (s.70-71)
- Hurşit, “O, **maşallah!** Korsanlığı nasıl buldun?” (s.88)
- **Maşallah** derya yüzü ufuktan ufuğa yelken kesilmişti. (s.97)
- Kaptan Ali’ye “**Aferin** bre yavrum; ben dürbünle göremiyorum. Ne de olsa ihtiyarlık” dedi. (s.98)
- Onlar da, siyahiler de, kendi lisanlarında Kara Yusuf’a “**Yaşa!**” diye bağırdılar. (s.140)
- Topların gümleyişiyle kulakların “cız!” diye çınlayışına grandi direğinden Uluç Ali’nin “**Yaşa!**” diyen ince sesi karışıyordu. (s.147)
- ‘**Yaşasın Allah!** Şu fukara da bari pembe görsün’ dedim. (s.158)
- Yanaklarını da, **maşallah**, nara benzetti. (s.162)
- **Maşallah**, hazineler çoğaldı. Kara Yusuf’un kılıcı, Amiral Ferdinand’ın baştardasının bayrağı, şimdi de Koca Hızır Reis’in piştovları... (s.168)
- Dışarıya meydanlığa çıkınca dayanamadı; “**Yaşasın Hızır Reis**” diye bağırdı. (s.168)
- **Hüküm, Allah’ındır.** Şimdi en yakındaki şu kadırgaya (sözünün burasında, dört kadırganın önde gidenini eliyle işaret etti) hücum edelim. (s.173)

- Serenin ucunda da “**Allah yar!**” sözlerini ve ashab-ı kehf’in adlarını taşıyan flama yapraklandırıldı. (s.174)
- Dört gemiden birden “**Yaşa!**” nidası yükseldi. (s.225)
- **Maşallah**, turnayı gözünden vurmuşsun ama o da turnayı gözünden vurmuş. (s.260)
- İkiniz de usta nişancısınız, **maşallah!** (s.260)
- Birkaç korsan aşka gelerek, “**Yaşa, Çakır Mevlüd!**” diye bağırdılar. (s.272)
- Ali’nin göğsü gururla kabardı; ta en içten bir sesle, “**Yaşayın, aslanlar!**” diye bağırdı ve güneşte pırıl pırıl yanan palasını çekti. (s.293)
- Bunu duyan deniz dayıları “**Yaşa!**” diye bağırdılar. (s.297)
- Haber gemide duyulunca korsanlar toplanarak üç kere gülbank çektiler; sonra, “**Yaşa reis!**” diye bağırdıktan sonra reisin karısını görmek istediler. (s.352)
- Birdenbire Frenk donanmasında, “**Yaşa Eviva!**” diye âvâzeler yükseldi ve bu âvâzeler Frenk sağ cenahına doğru yayıldı. (s.437)

Çabukluk

- İfrit gibi saldırıp bocaalabanda, laçkaskuta, kargafunda etmiş, bütün hızıyla mahmuzunu **yallah** diye düşman gemisinin pruvasına çatır çatır saplamıştı. (s.56)

Sitem

- Kürekçilere, “Anasını satayım! Getirin geriye şu **Allahın belasını vermeyesi** piç kurusunu!” diye bağırdı. (s.63)
- Ali, “**Vay çattık belaya!**” diyerek kendi bindiği kayığı ve yanı başındaki kayığı hemen siya ettirdi. (s.220)
- Hay **gözün çıkmasın!** Ne gördün? Çabuk söyle! (s.302)
- **Allah müştakını vermesin**, az kalsın onun manevra edişini ondan başkası yapamaz diyecektim. (s.368)

Acı

- Yalnız kitli dişler arasından kızgın kızgın sızan sözler, ara sıra “**Allah!**” veya “Santiyago” diye bir nida ve bunlarla beraber çelikle çeliğin birbirine şaklayıp şakırdaması duyuluyordu. (s.67)

Belirsizlik

- Doğrusunu **Allah bilir** a. Fakat bu çocuk karada kahrından ince hastalığa uğrayıp ölür gibi geliyor bana. (s.95)
- “**Allah kısmet eder** de burdan çıkarsak belki bunları ele geçiririz” dedi ve gene salona döndü. (s.136)
- Piştovlar gelince, Barbaros onları “Al, oğlum, benim bir hatıram olsun, **inşallah** çok yaşarsın ve büyük adam olursun” dedi. (s.168)
- Ali, “Eğer **Allah nasib ederse** senin intikamını alırım” dedi. (s.175)
- Hızır Reis (Barbaros) izni, güle güle verdi ve “**İnşallah**, galip olarak kısa zamanda dönersin de düğün şenliğini yaptırırız” dedi. (s.264)
- “**İnşallah**, yakında nikahınız kıyılır” diyorlardı. (s.279)
- Evet nikah **inşallah** kıyılır; fakat bu işin inşallahı mı vardı? (s.279)
- Evet nikah inşallah kıyılır; fakat bu işin **inşallahı** mı vardı? (s.279)

Minnet

- Ali “**Eyvallah** baba” dedi. Yüreği kaptandan tekrar tekrar gelen takdir dolayısıyla sevinçle tutuşmuştu. (s.98)
- Korsanların birisi, “**Çok şükür** ki can vermezden biraz önce düşman gemisinin teslim olduğunu öğrenmişti” dedi. (s.115)
- Yeryüzünü, **çok şükür**, pespembe görmekteyim. (s.158)
- **Çok şükür** hafif geçirdi. Şimdi gene çıkacağız, eh malum, çatışacağız. (s.166)
- Muhsin, “Buraya kadar, **çok şükür**, bize Allah yardım etti. Bundan sonra da yardımını esirgemezse, gece ortasına doğru deniz kıyısına varırız” dedi. (s.204)

- Ali içinden, “Allah vere kadırgadaki gözcü kör olmasa ve beni görse. Turgut Reis, o zaman işi anlar” diye düşünüyordu; sonra Balaban’a “**Çok şükür** ki gece oluyor! biraz sonra düşman karanlıkta Turgut Reis’i göremeyecek” dedi. (s.232)
- Neyse, **Allah’a şükür**, kurtuldun... Yahu üç dört yıl içinde yakışıklı koskoca bir delikanlı oldun...” diyor ve yüreğinin çırpınışından kurtarabildiği sözleri düzgün bir konuşuşa tertiplestemiyor, sevinç ve heyecanından yerinde oturamayarak ve etekleri zil çalarak fıstasını kapınca, Ali’nin geldiğini müjdelemek üzere Zeynep, Ayşetülşakşaki ve öteki kadınların evlerine seğırtiyordu. (s.235)
- Uluç Ali, korsana teşekkür makamından, “**Eyvallah** arkadaş, beni kurtardın” dedi. (s.301)
- Gemiden gökleri titreten bir, “**Sağ ol**, mesut yaşa!” nidası yükseldi. (s.353)

Abartma

- **Maşallah** onların canı tatlı can bizimkisi ise patlıcan. (s.120)

Kesinlik

- **Alimallah** reis ‘Artık karı kızan kurtardık, gemiye dönelim’ demeseydi, o İspanya Kralı mıdır, ne b..ktur, işte onun yerine gider tahtını başına geçirirdik. (s.123)
- **Alimallah** ayranım kabarmaya başladı. Dışarıya uğrayıp dolu göğüs bir nara atasım geliyor. (s.136)
- Esmer genç ise, “Yahu, şu çakan mavi gözlerini gözlerimle görmesem **vallahi** sana kör derdim” dedi. (s.149)
- Ve müşteri diye önünde duranlara, “**Vallahi** ben böyle bir şey iddia etmiyorum, bu adam böyle söylüyor” dermişçesine bakmıştı. (s.157)
- **Vallah** Allah’ın almadığı canı kul çıkartamıyor diyesim geliyor. (s.167)
- Mesut sinirli sinirli güldü ve “İskele omuzluğum uçtu; fakat **evvelallah** sancak tarafımla mükemmel iş görürüm” dedi. (s.175)
- Tanrının izniyle bir iki saat sonra -gündüz gözüyle- nikah kıyılırdı **vesselam**. (s.279)
- **Vallah** şimdi nikahımızı kıydırır, onun önünde seni yere vururum. (s.280)

- Uluç Ali hoşgörülü gülümsemesiyle bir adım geriledi ve “**Vallahi** senorita, ben serenisin majeste midir nedir, onun yerinde olsaydı, amcanızın yerine sizi kalyona kumandan tayin ederdim; belki kâfir saymanıza rağmen sekiz Türk’ü ve dindaşınız saymanız lazım gelen kırk üç Fransız kuşbaşı kebab gibi kıyrdırmazdınız” dedi. (s.349)

Karşılama

- Baş kırılırken “**Selamünaleyküm**” selamına “**Aleykümselam**” diye cevap verilirdi. (s.125)
- Baş kırılırken “**Selamünaleyküm**” selamına “**Aleykümselam**” diye cevap verilirdi. (s.125)
- Bittabi kaleler olacaktı; girip çıkanlara “**Hoş geldiniz**, hoş geldiniz!” diye şerbet sunacak kahvehaneler değil a. (s.127)
- Bittabi kaleler olacaktı; girip çıkanlara “Hoş geldiniz, **hoş geldiniz!**” diye şerbet sunacak kahvehaneler değil a. (s.127)
- Orda “**Hoş geldiniz**, hoş buldunuz” gibi sözler karşılıklı olarak söylendikten sonra masaya oturuldu. (s.134)
- Orda “Hoş geldiniz, **hoş buldunuz**” gibi sözler karşılıklı olarak söylendikten sonra masaya oturuldu. (s.134)
- Şehir, sanki “**Hoş geldiniz**” lerle parlayan sevinçli bir gözdü ve gülümseyen bir dudaktı. (s.137-148)
- Tahtabacak Hasan, Kara Yusuf’u ve ötekileri görünce selam verdi ve sonra, “Seferin kutlu olsun, **ne haber?**” diye sordu. (s.155)
- Hele kralımız Sa Majeste Şarlken’in oğlu Prens Filip’in Kordova’yı teşrifleri münasebetiyle ‘**Hoş geldiniz**’ mesabesinde yaptırdığı ‘Oto da fe’ mükemmel olmuştu. (s.189)
- Ona “**Hoş geldin** oğlum. Çok iyi hareket ettin. Senin yerinde olsaydım, ben de tıpkı öyle yapardım” dedi. (s.222)
- “**Merhaba**, Hatçe!” diye selam verdiği zaman, sanki dünyanın en tabii bir hareketini yapıyordu. (s.260)

Ölüm

- İşte ondan dolayı “Birinci kaptanımız **Sizlere rahmet öldü**” diyerek -yalan değil ha-ya Don Garçiya de Toledo’yu yani İslam olduktan sonra aldığı adla Emin’i veyahut oğlu Celal’i öne sürebilirdi. (s.130)
- Selim Ağa; “İyidir, iyi!” dedi, “**Allah rahmet eylesin**, Oruç Reis derdi: ‘Korsanların karada bir bağları bulunmaması bir bakımdan iyi ama bir bakımdan fena oluyor. Herife, nerelisin diye sormuşlar; karımın köyündenim, demiş.” (s.149)
- Zehra kızımıza gani gani **rahmetler olsun**; fakat senin hiç de kabahatin olmadan şehit oldu diye, benim gibi yetmişine kadar bekar ve dul kalacak değilsin ya. (s.237)
- **Allah rahmet eylesin**; kızcağız bir gün bize gelip sokakta götürülen genç bir Türk esirini gördüğünü ve çok acıdığı için ona cesaret vermek üzere yüzüne ‘Allah!’ diye lafza-i celali çağırdığını söylemişti. (s.244)

Yolculuk

- Gemiler Balaer takımadalarının en büyüğü Majorka’nın hizasına gelince, sıra ile ufuk çizgisinin bir an için ayak ucuna kalkıp öteki ufku seyre dalmışlar gibi durdular, sonra yavaş yavaş ufkun ötesine indiler; artık “**Ver elini Afrika kıyısı**” diyorlardı. (s.145)

Zaman

- Selim Ağa, Turgut Reis’in yirmi dört-yirmi beş yaşında olduğunu düşünerek, “**Heyyy gidi gençlik!**” dedi ve gözleri yaşardı. (s.147)
- “**Hey gidi günler hey!**” dedi ve Turgut Reis’e Uluç Ali’yi nasıl bulduklarını anlattı. (s.223)

Uyarı

- Katırlara binenler, “**Dikkat!** Arkanıza dikkat!” diye bağıryorlardı. (s.192)
- Katırlara binenler, “**Dikkat!** Arkanıza **dikkat!**” diye bağıryorlardı. (s.192)

Kötü Dilek

- **Allah belalarımı versin** gelirler a. Sonra bu herifler erkek. Eh olurlar a. (s.245)
- Papaz olmak aileye karşı borcummuş. Böyle borcun **Allah belasını versin**. (s.320)

Korkma

- Korkudan tir tir titreyerek, “**Aman**, canımıza kıymayın!” diyen üç balıkçıya Turgut Reis, “Sizin canınıza kıyacağımızı nerden biliyorsunuz?” diye sordu. (s.247)
- Bazı savaşçılar ise Gazâl’a, “**Aman**, yüksek Senyora, sizin kılınıza bile ilişmediğimizi söyleyiniz” derken, Endülüslü kadın “Silahlarımı verin!” diye bangır bangır bağırarak kumandana, “Güzel kâfirleri kirletip berbat etmek kadar hoş, dünyada ne var, değil mi?” diyerek ileriye fırlayınca elindeki piştovun namlusunu herifin altına dayayıp ateş etti. (s.254)
- **Maazallah** Türkler gece yolculuğunu tavsiye edemiyorlardı. (s.435)

Sonuç

- Jandarmalar, polisler, kolcular, bekçiler, muhafızlar, serseriler, kopukları, külhanbeylerini, **velhasıl** avare avare dolaşan işsizleri hemen yakalıyorlardı. (s.323)

Yardım Çağırma

- Tam o sırada İspanya’dan “**İmdat!**” diye acı bir feryat yükseldi. (s.395)

3.5.4. Turgut Reis

Şaşırma

- “**Fesuphanallah!** Ben doğdum doğalı buradan bakar dururum, daha o adaların adlarını bilmem”. (s.33)
- Turgut Reis kamarasına girer girmez başını salladı. “**Fesuphanallah!**” dedi. Kendi kendine kısaca güldü. (s.183)

Sitem

- “**Hey Allah**, avımızı neden aldın? diye bağırmış. (s.36)
- Yediğim dayağı **bir ben bilirim, bir de Allah!** Beni on sene forsalığa mâhkum ettiler. (s.80)
- Don Gonsalez, rahibe dönerek, “**aşk olsun sana**, geç getirdin ama bizlere doğru haberler getirdin” dedi. (s.167)
- İçinden, “**Allah cezanı versin**, az kaldı pek kötü bir pot kıracaktık” diye düşündü. (s.308)

Minnet

- **Çok şükür** fırtınaya bir gemicik olsun kaptırmadık. (s.38)
- “Ama işlerin kötü mü, iyi mi gittiğini fark edemiyordu ki, bana anlatsın” dedi ve eliyle yanında duran kılıcını işaret ederek, “Gözlerim görmez, körüm ama, elimde kılıç ölecektim, ne ise **çok şükür** bugünü de yaşadım” dedi. (s.57)
- Çocuğun silah tutan elini yokladı ve “**elhamdülillah!** Gazan mübarek olsun yavrum! Şimdi kılıcı al git” dedi. (s.57)
- Oruç reis kaleye saldırmasını emretti, fakat arkadaşları, onun sarkmakta olan kolunu görünce, hep bir ağızdan,” elverir ki Oruç babamız **sağ olsun**, biz daha çok becceye hisarları zaptederiz” diyerek ve hemen hemen Oruç Reis’in karga tulumba ederek gemilerine döndüler. (s.136)

Belirsizlik

- Leventin birisi, Tahtabacak’ın yanında durarak dinlenmekte olan Turgutca’yı işaret etti ve “oğlunuz da sizin gibi bir nişancı olur **inşallah**” dedi. (s.50)
- Turgutca’ya kırık bir sesle, “Haydi oğlum, **inşallah** yakında sağ salim dönersin” derken, “ne gezer? Oğlanı bir daha görmeyeceğim içime doğuyor” diye düşündü ve içi kan ağladı. (s.61)
- Eğribozlu Murat, alabandaya dayanmış, çocuğu koynunda kıyıda gözlerini silen karısı Güllü’ye “Vallahi de billahi de **inşallah** yakında geleceğim! Ağlama be! Haydi eve dön. (s.64)
- “Ondan sonra ne yapacağınızı, **Allah kısmet eder** de sağ kalırsak size bildiririm” dedi. (s.159)

İyi Dilek

- Çocuğun silah tutan elini yokladı ve “elhamdülillah! **Gazan mübarek olsun yavrum!** Şimdi kılıcı al git” dedi. (s.57)
- Kıyılardan “Yaşa! **Selamete!** Gazanız mubarek olsun!” diye bir alkış ve temenni gürültüsü koptu. (s.145)
- Kıyılardan “Yaşa! Selamete! **Gazanız mubarek olsun!**” diye bir alkış ve temenni gürültüsü koptu. (s.145)

- “Haydi **geceniz hayırlı olsun**” dedi. Onlar da çekildiler. (s.194)

Kesinlik

- Eğribozlu Murat, alabandaya dayanmış, çocuğu koynunda kıyıda gözlerini silen karısı Güllü’ye “**Vallahi de billahi de** inşallah yakında geleceğim! Ağlama be! Haydi eve dön. (s.64)

Övme

- “**Bravo! Bravo**, proprio L’Afrodite di boticelli (Aferin, aferin tıpkı botçelli’nin Afrodit’i)” dedi. (s.68)
- “Bravo! Bravo, proprio L’Afrodite di boticelli (**Aferin, aferin** tıpkı botçelli’nin Afrodit’i)” dedi. (s.68)
- O, **maşallah** altmış altı fiçî barut. Bu mükemmel. Acaba iyi barut mu? (s.119)
- Kıyılarından “**Yaşa!** Selametle! Gazanız mubarek olsun!” diye bir alkış ve temenni gürültüsü koptu. (s.145)
- **Hey gidi ulu Tanrım hey!** Neler de neler yaratmamıştı? Sözgelimi hikmetine hepimizin kurban olası Tanrım, sizin gibi şanlı bir zat yaratmış ve şanınızın büsbütün meydana çıkması için, benim gibi hakir ve sünepe bir rahip yaratmış. (s.165-166)

Yardım Çağırma

- Birdenbire Koca Yunus’un yattığı yerin altında bir kadının, “**imdat**, namusuma tecavüz ediyorlar, canıma kıyıyorlar!” diye çığılığı geceyi kamçı gibi biçti. (s.80)

Hücum

- Kılıçlar har vurup harman savururken bir tarafatan “**Allah! Allah!**” ve bir taraftan “kirieleyson!” nidaları birbirine karışırken, savaşçıların çıplak ayakları, altı boş güverteyi gök gibi gürletiyordu. (s.109)
- Bundan dolayı Turgut, “**Arş ileri!**” emrini verince parkende ve firkatının bütün kürekleri denizi şiddetle dövüp köpürttü. (s.127)
- Çat, çat, çat hasmını çevresinde dolanıyor, rakibinin kılıcını uzaklaştırınca, kendisinininkini “**Ya fettah!**” diyerek İspanyol’un başına çalıyordu. (s.170)

Kabullenme

- Hemen orsa alabanda ederek gelenek olduğu üzere onlara hediyelerimizi götürdük. Kabul etmediler. Bize **teslim olmamızı** söylediler. (s.130)

3.5.5. *Deniz Gurbetçileri*

Huzur

- Yahu bir şey olmaz, yine gelirim, yine paçavralarımızı atarız, evcek yeni giysiler giyeriz, kebab yeriz, heyt, **dünya varmış** deriz. (s.13)
- Aliş'in yanında oturan Karabatak, yüzünü rüzgâra vererek, "Hey; **Dünya varmış!**" diye ünledi. (s.29)

Yalvarma

- "Aman **elinizi ayağını öpeyim** sefere çıkıp çoluk çocuğa ekmek parası çıkaracağız, onun için gelin, hem istirahat edersiniz, kahvemiz, çayımız var" dedim. (s.16)
- O zaman ayağına sürünürler, '**Kulun köpeğin olam** ağam' diye yalvarır yakarırlar diye ekleyecekler, onları dinleyenler de, "Haklısın ağaç!" diye kavuk sallayacaklardı, nargilelerini fokurdatan ağalarına. (s.114-115)

Sitem

- Eh, **ölür müsün öldürür müsün?** Ulan şurada namusumuzla çoluk çocuğa ekmek parası çıkarmaya uğraşıyoruz. (s.16)
- "Eh..." diyorlardı, "**Allah belasını vermesin** bu denizin." (s.133)
- Onuysa -**Allah belasına vermesin**- hiçbir şey kıramıyor. (s.136)

İyi Dilek

- Kendime 'Teleskop, oğlum **şeytana uyma**, sık dişini. Şuradan birkaç gün sonra sefere, denize çıkacaksın hayırlısıyla' dedi. (s.16)
- Kendime 'Teleskop, oğlum şeytana uyma, sık dişini. Şuradan birkaç gün sonra sefere, denize çıkacaksın **hayırlısıyla**' dedi. (s.16)
- **Sen sağ ben selamet!** Arabacıya da parasını verdim. (s.27)
- Yolda bir kaza mı olmuştu acaba? Yok a canım! **Allah göstermesin...** Göğe baktı, kulağı kırıştıydı, tıs yoktu. (s.87)

- **Allah esirgesin.** Keçi çanları vadilerde yürüyordu, akşamleyin ağıl dönüşünde. (s.87)
- **Allah sakınsın,** hastalık yayarlardı. (s.97)
- Her neyse üstünden gelip geçmişti ya. **Allah selamet versindi.** (s.108)
- Haydi Bora, avın **uğurlu, bereketli olsun.** (s.126)
- “**Allah eksik etmesin.** Ne zaman gideceksin?” dedi anam. Cevap vermedim. (s.137)
- “Dalışın **uğurlu olsun!** Dalışın uğurlu olsun!” diyorlardı candan. (s.154)
- “Dalışın uğurlu olsun! Dalışın **uğurlu olsun!**” diyorlardı candan. (s.154)
- Karabatak; “**Hay Allah müstahakkını vermesin** be Şeytan, sen misin?” dedi. (s.158)
- Karabatak; “Eh, **geçmiş ola** İdris, burada yabancılar arasında değilsin, hele kuru elbiseler giyin de karnını doyur. Açsındır mutlaka” dedi. (s.159)
- “**Allah vere** de bundan sonraki dalışlarım da bu kadar verimli olsun” diye düşünerek hava isteyip hafifledi. (s.164)
- **Geçmiş ola** arkadaş. Öleceğinden meraklanırken, seni aramızda dipdiri görmek hoş oluyor. (s.166)
- Eh, **Allah senden razı olsun** Kezban kız. Biliyorsun ya ağlar meremet ister. (s.195)

Övme

- **Yaşa** bre fok! Eh foku da gördük. O da uğurdur. (s.21)
- Kuşu, foku, hepsi deniz gurbetçileri bizim gibi. **Yaşasın** koca denizin gurbetçileri! (s.25)
- “Topumuz uçuyoruz”, “**Yaşa** bre Ateşoğlu!”, “Al sana küreğin biri gitti” diye gürlüyorlardı. (s.34)
- Ara sıra “Ha öyle...” “Deme yahu!” **Hay yaşayasın** gibi tek tük içten sözler, insan sesleri uğultusunda sivrili sivrili veriyordu. (s.35-36)
- Pala Hasan da “**Yaşasın** kılağılı bıçaklar” dedi usul usul. (s.52)
- Bana o zaman “**Yaşa** bre yunus balığı” dediler. İçim açıldı, hoşlandım. (s.59)

- **Yaşa** bre Teleskop! (s.101)
- **Yaşa** bre Salih Reis! (s.121)
- **Yaşa** bre Ali! (s.122)
- **Aferin** sarı oğlan! (s.122)
- “**Yaşa** bre Koca Ayşe Nine!” diye ünlediler. (s.123)
- Ama **maşallah** o Ateşoğlu Murat Reis, “Denizden korkan hiç korkmaz” deyimine göre, ister gereksin ister gerekmesin, iğneden ipliğe dek her tedbiri alırdı. (s.126)
- “**Yaşasın!**” diye el çırpışı gibi geldi. (s.127)
- “**Yaşaa!**” diye bağıryorlardı. (s.128)
- Silifke’den Avlonya’ya dek hemen hemen hiç sünger bulamamalarına ve boyuna yakınmış olmalarına karşı, şimdi “**Allah Allah!** Bu ne bolluk yahu, sığ değil, bir sünger deposu bu.” dediler. (s.132)
- Gemidekiler, “**Yaşa** bre Salih Dede!” dediler, onu daha söyleyip yormasınlar diye sözü kestiler. (s.135)
- **Yaşasın** deniz! (s.140)
- O sevinçle hoplayınca çevresindeki dağlar, sanki onun dansına uyarak çömelip yere diz vuruyorlar, o çömelince dağlar olanca yüksekliklerinde havaya hoplayıp ona “**Yaşa!**” diye bağıryorlardı kendi sevincinin çınlayan çığılığıyla. (s.197)
- “Herkes süngerleri eliyle söker ama Selim **maşallah** başıyla söküyor süngerleri” derlerdi. (s.221)

Ölüm

- **Allah rahmet eylesin** iki yıl önce öldü garipçik. (s.25)
- Zavallı Ümmet -**Allah rahmet eylesin**, melek gibi çocuktu- bir türlü kendine gelmedi. (s.57)
- Hamza -**Allah rahmet eylesin** ona- öldükten sonra ulan bana bile sulandığını unuttun galiba. (s.140)
- ‘Dün gece öldü, **başın sağ olsun** oğlum’ dedi. (s.175)

- Durmuş Ağa, eğildi, dinledi; “Bilmem ama, **Allah rahmet eylesin**, Süleyman öldü ellem” dedi. (s.195)
- Kezban bacı durup durup düşündükten sonra başını kaldırıyor ve kendisine “**Başın sağ olsun**” demeye gelenlere; “Sağ olmasına sağ” diyordu. (s.198)
- Selim ben öleceğimi duyuyorum arkadaş. **Hakkını helal et**. (s.230)

Kötü Dilek

- **Allah belasını versin** kaplumbağanın da, yumurtasının da, dedim. (s.27)
- Kaptan, “**Allah belanı versin!**” diyerek tırpanı bir yana fırlatıp attı. (s.40)

Kesinlik

- Karabatak, “İşte buna adıyla sanıyla Yayla Tepmesi derler. Ne tepmesi yahu, tekmesi desenize şuna. Rahvan atın tekmesi gibidir. İnsanın belkemiğini kırar **alimallah**” diye nara attı güle güle. (s.33)
- Ona kefen aldırıldı -bende Allah korkusu var, Müslümanız **elhamdülillah**- diye diye. (s.58)
- Onunla bir yat, dokuz ay deyince çift çıkarır **Alim Allah!** (s.61)
- Zemzemden eyidir dem **Alim Allah**. Ne var ki tekel demin fiyatını gene yükseltmiş. (s.71)
- **Vallaha** sıhhatim yerinde. Şu önümüzdeki burun yok mu? Kırk beş mi kırk sekiz mi yıl önce, delikanlı olarak ilk dalışımı orada yapmıştım. (s.104)
- “**Alimallah** analarından emdiklerini fitil fitil burunlarından getiririz” diye düşüneceklerdi. (s.114)
- Pazarlık, vura aşağı tut yukarı oldu, sonunda herif “**Vallahi billahi**, Allah canımı alsın, bu çuvalları bu fiyata satarak yarı yarıya ziyan ediyorum” dedi. (s.133)
- Pazarlık, vura aşağı tut yukarı oldu, sonunda herif “Vallahi billahi, **Allah canımı alsın**, bu çuvalları bu fiyata satarak yarı yarıya ziyan ediyorum” dedi. (s.133)
- **Vallah** buralarda bir şeyler oluyor. Gözlüklü ve koltuk altları defterli adamlar peyda oldu, şu sıralarda. (s.143)

- Teleskop; “Bak Çağanoz, dalmaktan söz edersen gene, **vallah** aramızda bir meydan dayağı yersin” dedi. (s.166)
- **Alimallah** şimdi palamarı çözer giderim. (s.181)
- “**Alimallah** memleketi bile haraç mezat satarlar” dedi. (s.185)
- Hem de **Elhamdülillah** Müslümanısınız. Müslümanlığın şartını şurtunu bilmeniz gerek. (s.188)
- **Vallaha** artık ellerim tutmuyor. (s.218)
- **Vallahi** bilmiyorum. (s.262)

Minnet

- Çengelcinin biri, “**Çok şükür**” galiba geçiyor” dedi. (s.33)
- **Çok şükür** Karakulak’ın kulu kölesi, kapısının köpeği değiliz. (s.63)
- “**Sağ olsunlar**, sünger bol olduktan sonra, zıpkıncısına da gangavacısına da ekmek vardır” dediler. (s.94)
- “**Maşallah** dalgalar süngerleri koparıp kıyıya dağ gibi yığıyorlar” diye ekledi. (s.96)
- **Sağ ol** Davut Amca! Ama artık elli yıllık dalgıçlık sana yeter. (s.104)
- Öte yandan, “**Sağ ol** Karabatak, sağ ol Davut Reis”ler çınladı yürek hızıyla. (s.125)
- Öte yandan, “Sağ ol Karabatak, **sağ ol** Davut Reis”ler çınladı yürek hızıyla. (s.125)
- Ah daha ne isterlerdi dünyadan. **Çok şükür!** Yeterdi bu! (s.147)
- Ateşoğlu, “Hay **sağ olasın**, sen ta Bodrum’dan beri eş payla bir arkadaşsın” dedi. (s.161)
- “Ben doğuştan sizin arkadaşınızım. Eh hepinize **eyvallah**” dedi. (s.161)
- **Sağ olun** be yahu! Bu gecede aranızda diri uyanmak nasipmiş. (s.167)
- Ona çok acıdım. Onu hiç unutmadım. **Sağ olsun.** (s.170)
- O akşamleyin -**sağ olsunlar**- rençperler şenlik yaptılar. (s.174)
- **Sağ olun** arkadaşlar. (s.262)

Belirsizlik

- Bir şey olmaz **inşallah**. Şimdi Karakulak izimizi kaybetti. (s.35)
- “Gelin gibi mi güvey gibi mi orasını **Allah bilir**” dedi. (s.105)
- “Nerede bu sığ?”, “**Allah Allah** sığ mı?” gibi sorular fişkırdı. (s.120)
- Pazarlık, **vura aşağı tut yukarı** oldu, sonunda herif “Vallahi billahi, Allah canımı alsın, bu çuvalları bu fiyata satarak yarı yarıya ziyan ediyorum” dedi. (s.133)
- Kayıktakiler, “**İnşallah** hayırlı haberler getirdin” dediler. (s.180)
- “**İnşallah** yanılmazsın Kezban Bacı” diyorlardı. (s.199)
- **Bugün varız, yarın yoğuz** diye basıyorlardı narayı. (s.236)

Uğurlama

- “Hayde **hoşça kalın!**” diyerek ayrıldı Ateşoğlu. (s.51)
- Miğferde, ‘**Allahısमारladık** arkadaşlar’ diye bağırdım. (s.166)
- Toprağım buradaymış. **Allahısमारladık** arkadaş. (s.230)

Kabullenme

- “**Eyvallah**, yedim. Sizlere dert yanmaya geldim. Karakulak’ı kastederek- Allah bizi bu meymenetsiz herifin pençesinden kurtarmayacak mı yahu?” dedi. (s.55)

Umursamazlık

- Pazarlıktaki aldırışsızlığına bakarak, ne **Allahlık** adam! Eyi ki dişi olmamı, yoksa önünde her yutkunana ‘buyur’ diyecekmiş” derlerdi onun için. (s.76)

Karşılama

- Gemicileri kumsalda karşıladı, onlara; “**Hoş geldiniz** ağalar, deniz babayiğitleri!” dedi. (s.115)
- **Merhaba** arkadaş! Ne var? Niye geldin? (s.158)
- Ateşoğlu; “**Hoş geldin** bre İdris, ne oldu yahu?” diye sordu. (s.158)
- Eh, **hoş geldin**, sefa buldun diyemezdik a! (s.160)
- Eh, hoş geldin, **sefa buldun** diyemezdik a! (s.160)

- Ona ‘**Merhaba**, nasılsın’ diyeceğim geliyordu. (s.170)
- ‘**Merhaba** nasılsın?’ dedim güle güle. (s.170)
- Bir daha denemedim **merhaba** demeyi. (s.171)
- Ben **merhaba** dedikçe, o da güle güle basıyordu merhabayı. (s.171)
- Ben merhaba dedikçe, o da güle güle basıyordu **merhabayı**. (s.171)
- Ona, **merhaba** hoş geldin, adın ne dedim, ‘Halime’ dedi. (s.172)
- Ona, merhaba **hoş geldin**, adın ne dedim, ‘Halime’ dedi. (s.172)
- Herkes güle güle “**Merhaba** Orfoz Ali!” diye ünledi. (s.179)
- **Merhaba** arkadaşlar! Ben hırsız Selim’im. (s.180)
- Depozitodan “**Hoş geldin**”ler, “Sefa buldun”lar fişekler gibi havalandı. (s.180)
- Depozitodan “Hoş geldin”ler, “**Sefa buldun**”lar fişekler gibi havalandı. (s.180)
- Dışardaki karanlıktan “**Selamünaleyküm** İmdat evlat!” diye bir ses geldi. (s.208)
- Candan “**Merhaba** Ateşoğlu...” diye bağırır bağıranıydı. (s.266)

Cekinme

- Öldükten sonra cennete gidersem, **tövbe tövbe estağfurullah**, ama cennette canım sıkılacak. (s.124)
- “**Tövbe tövbe estağfurullah!**” diye bir dua okuyordu, üst başına üflüyordu Kezban!.. (s.193)

Sevgi Belirtme

- **Senin hatırın için** şu kadara satarız, diyorlar. (s.170)

Saşırma

- Durmuş dayı, kuzu gibi uysal ve tatlı kızın durup dururken apansızın bir pars, bir kaplan kesilivermesine şaştı. “**Allah Allah!**” dedi. (s.199)
- Onun için “**Allah Allah!**” diye diye yaşlı başlı haysiyetini korumak için başını alıp dağ kızının önünden, kaçtı denmemesi için yavaş yavaş çekildi. (s.200)

Başlama

- Ey öyleyse, **bismillah** deyip işe başlayalım. (s.260)

Öncelik

- Bu can **evelallah** önce Allah'a, sonra Elektrik İmam'a emanettir. (s.262)

3.5.6. *Bulamaç*

Kesinlik

- Şaka değil orada medeniyet var. **Alimallah** para oluk gibi akıyor. (s.29)
- **Vallahi** üzerimde yok. Üç gün sonra bankaya param gelecek, oradan sana istediğin kadar veririm. (s.30)
- **Alimallah** şu İzmir'de geçirdiğim beş-on günü burnumdan getirir. (s.30)
- Ellerini ovuştura ovuştura gövdesini büze büze: “**Vallahi** ağam ne desem yalan...” dedi. (s.37)
- **Vallahi** hanımefendi pek anlamadım. Pek uysal bir hayvandı. Bugün hayvana ne oldu da huylandı bilmem? (s.40)
- **Alimallah** bir mil çevresine yanaşan her pantolonlu mahluk için yüksek ökçeli büyük bir tehlike idi. (s.65)
- Doktor sevinerek, “**Vallahi!** Öyle!” dedi. (s.121)
- **Vallahi** sözünü devam ettiremem. (s.142)
- “Amma da yalancı, metresi **vallahi tallahi** on yedi lira yirmi dokuz kuruşmuş” deyince ötekiler aleyhinde konuşulan hakkında zehir zakkum sözler söylemeyi kendilerinin en kutsal görevi sayıyorlardı. (s.153)
- **Vallahi** Bodrum'da ekmeğin yarım kilosunu bir liraya güç bulduk. (s.171)
- **Vallahi** gücünüze gitmeyeceğini bilsem, hür bir çingene diyeceğim. (s.181)
- Öyle deme, yoksa **alimallah** bir daha yüzüne bakmam. (s.202)
- **Dile kolay**, kırk lira. Kırk kere top atarmış gibi güm güm diye harran gürran. (s.223)
- Çünkü dilediği zaman Allah yarattı demez, göz koyduğu adamı **alimallah** yerden yere çarpacak kadar zengindir. (s.262)

- Bay Haşmet gelmezden biraz önce Martı Feryaz'ın ayran çalkalama testisiyle mutfakta ayran çalkalamakta olduğunu ve testideki ayrana hitaben ağlayıcı bir sesle, hırçın hırçın: “Yağımı vermemekte inat ediyorsun ha? Değil yağı **alimallah** senin canımı bile çıkarırım!” dediğini işitti. (s.316)
- Hulusi “**Vallahi** çok müteessir, fakat doğrusunu söylemek lazımsa pek güzel bir kız. Buğday benizli, ela gözlü” dedi. (s.357)
- **Vallahi** Raif senden bir şey saklamam. (s.363)
- **Elhamdülillah** ki vicdan, ahlak ve umumi efkâr hep kendisiyle beraberdi. (s.383)
- “İşte böyle çekirdekten yetişmeli **Fesuphanallah!**” diyerek kalemi eline almıştı. (s.391)
- **Vallahi** İrfan Hanım, hiçbir işim düzgün gitmedi. (s.414)
- Suzan, Handan'dan gizli gizli aldığı paraları İrfan Hanım'dan saklayarak “A hiç öyle şey olur mu? Allah göstermesin. Ablam kötü yola saptıktan sonra Hulusi Efendi onun adını bile evimizde andırmadı. Ablama başvurduğumu duyacak olursa, **alimallah** canımı çıkarır. Sonra elalem bize ne der?” dedi. (s.415)

Belirsizlik

- Ellerini ovuştura ovuştura gövdesini büze büze: “Vallahi ağam **ne desem yalan...**” dedi. (s.37)
- **İnşallah** sağ selamet limana varırsak... diyorlar ve Allah sözünü dudaklarından eksik etmiyorlardı. (s.56)
- Burada tulu müddet muammer olursun **inşallah**. (s.62)
- Öyleyse Allahasımarladık derim. Son olarak **inşallah** mesut olursun. (s.308)
- Bak kızım **inşallah** annene bir şey olmaz ve yaşar, fakat yaşasa da yaşamasa da zengin değilim amma şu Karşıyaka'daki küçük evimiz var. (s.359)
- Şimdi hatırlarım **inşallah**. (s.367)
- Gördüğü bir rüyaydı. “**Hayırdır inşallah**” dedi. (s.370)

Sevgi Belirtme

- Haydi **hatırınız için öyle olsun!** Hayrını görünüz! Gibi beş aşağı beş yukarı bir pazarlıktan sonra boğa, Haşmet Bey tarafından altı yüz liraya alındı. (s.41)

İyi Dilek

- Haydi hatırınız için öyle olsun! **Hayrını görünüz!** Gibi beş aşağı beş yukarı bir pazarlıktan sonra boğa, Haşmet Bey tarafından altı yüz liraya alındı. (s.41)
- Demir kaldırıldıktan ve gemi yol aldıktan sonra kaptan ve gemiciler birbirlerine ve yolculara, “**Hayırlı yolculuklar** heyamola (eyyam ola!)” dediler. (s.51)
- Birbirlerine dönerek “Seferimiz **uğurlu olsun!**” dediler. (s.92)
- “Ha görelim Sadık! Avın **bereketli olsun!**” diye haykırıyorlardı. (s.93)
- İnsan o kadar sıkıntısız ve rahat bir surette namuslanabiliyordu ki, bankadan yeni haysiyet paraları alanlara, eş dost bankadan çıkarken, hamamdan çıkanlara ‘**güle güle kirlen**’ denildiği gibi ‘güle güle namussuzlan! Diyordu. (s.116)
- İnsanlar arkadan yetişsin, yetişebilen yaşasın, yetişemeyenler için de **Allah bize uzun ömürler versin.** (s.133)
- Cazırtı başlayıp da kapı yavaş yavaş aralanınca, **Allah vere** de herif, dairede olmasın diye içeri bakardım. (s.134)
- Kadın kuyudan çıkmak umudunu çoktan kaybetmiş, sesini kısarak yavaş yavaş ağlıyor ve: “Yavrum **seni Tanrıya emanet ediyorum**” diye dua ediyordu. (s.159)
- **Allah belanı vermesin.** Merdivenin ölçüsünü güya çarçabuk getirecekti. (s.323)
- **Allah müstahakını vermesin.** Şafağa kadar kancaları nasıl yetiştiririm? (s.324)
- Fakat ürke ürke ‘**Allah vere** de, bu alaydakilerde Abdullah Efendi’nin bakışına rasgelmese bari’ diye ilave etti. (s.227)
- Ben de **Allah müstahakını vermesin** diye paradan vazgeçmiştim. (s.331)
- “**Uğurlu ola!**” “**Ayanola!**” diye bir nara yükseldi. (s.336)
- “**Uğurlu ola!**” “**Ayanola!**” diye bir nara yükseldi. (s.336)
- **Allah size uzun ömürler versin.** Bir ay önce birisi nalları dikti. (s.255)

- Aman geç geliyor, sarhoş oluyor, sefere gidiyor diye erkeklerinize çatıp durmayın, çünkü **Allah esirgesin** bir kazadan, ne bileyim bir ölümden sonra keşke eve gelseydi de geç gelseydi, keşke dilim kurusaydı da, adama pişirdiğim aşı burnundan getirmeseydim, diye başını taştan taşa çarpmak kâr etmez. Söylemiş olduklarınız içinizi yer durur. (s.342)
- Çok şükür ki size saldırmadılar. **Büyük geçmişler olsun** efendim. (s.356)
- Aman **Allah göstermesin** o pek fena bir şeydi. (s.383)
- **Allah vere de** bu onu son görüşüm olmasa. (s.407)
- Suzan, Handan'dan gizli gizli aldığı paraları İrfan Hanım'dan saklayarak “A hiç öyle şey olur mu? **Allah göstermesin**. Ablam kötü yola saptıktan sonra Hulusi Efendi onun adını bile evimizde andırmadı. Ablama başvurduğumu duyacak olursa, alimallah canımı çıkarır. Sonra elalem bize ne der?” dedi. (s.415)

Uğurlama

- Kırık bir sesle “**Hoşça kal** Karaoğlan” dedi. (s.42)
- Ülen Karaoğlan, **hakkını helal et**, sana elimle cıgara sarar, beraber tellendirirdik. (s.42)
- Eh artık **hayırlı geceler**. Hoşça kal! Diye ilave etti ve gitmek üzere döndü. (s.176)
- Eh artık hayırlı geceler. **Hoşça kal!** Diye ilave etti ve gitmek üzere döndü. (s.176)
- “Zavallı çocuğa **Allahaismarladık**, dedik, ben sağ o selamet” dedi. (s.204)
- “Zavallı çocuğa Allahaismarladık, dedik, **ben sağ o selamet**” dedi. (s.204)
- “Evet, evet **güle güle** efendim” yollu cevap vermekte olduğunu duydu. (s.221)
- Handan da onlardan örnek olarak Neriman sözlerine fasıla verince içtimai bir **Allahaismarladık** uydurarak çekip gitti. (s.265)
- “Çok acele bir işim var şimdi, **Allahaismarladık**” dedi ve hemen kalkıp gitti. (s.270)
- **Allahaismarladık**... dedi ve ayağa kalkarak yürüdü. Sokağa çıkarken Bay Haşmet'i yanında buldu. (s.275)

- Rıdvan öfkesinden köpür köpür köpürerek bağırarcasına: “Eğer şimdi kalkar gidersen sana **Allahaismarladık** derim bu son veadır. Sonra buluşma muluşma istemem” dedi. (s.308)
- Öyleyse **Allahaismarladık** derim. Son olarak inşallah mesut olursun. (s.308)
- Fakat bunlara rağmen **Allahaismarladık** deyişleri derin bir ümitsizlikle acıydı. (s.319)
- Müşteri giderken güler yüzle; “**Yine teşrif ediniz**, güle güle efendim, yine yine güle güle demeli” diye nasihat ederdi. (s.340)
- Müşteri giderken güler yüzle; “Yine teşrif ediniz, **güle güle** efendim, yine yine güle güle demeli” diye nasihat ederdi. (s.340)
- Müşteri giderken güler yüzle; “Yine teşrif ediniz, güle güle efendim, yine yine **güle güle** demeli” diye nasihat ederdi. (s.340)
- Halbuki müşteri giderken “**Güle güle!**” demek pek hoşuna gidiyordu. (s.340)
- O kadar ki, dükkândan ayrılmakta olan bir alıcının peşinden yarım düzine kadar “**Güle güle!**” patlattı mıydı, babası da, müşteriler de, hatta o anda sokaktan geçmekte olanlar da, can ve gönülden bu kadar gürültülerle çıkan “Güne güle”lere şaşakalırdı. (s.340)
- O kadar ki, dükkândan ayrılmakta olan bir alıcının peşinden yarım düzine kadar “Güle güle!” patlattı mıydı, babası da, müşteriler de, hatta o anda sokaktan geçmekte olanlar da, can ve gönülden bu kadar gürültülerle çıkan “**Güne güle**”lere şaşakalırdı. (s.340)
- “Şimdilik **hoşça kalınız**” diye ayrıldı. (s.357)
- E! Merhaba! **Hoşçakalın!** Ölüm evden çıkıp da ev temizlendikten sonra hemen Suzan ile Hulusi’nin düğünlerini yaptır. (s.365)
- Yine merhaba, **Allahaismarladık!** (s.366)

Karşılama

- **Hoş geldiniz** Bayan Haşmet! (s.38)
- Bir yere vardı mıydı, oranın tüccarı müteberanı hep “**Hoş geldin**” e koşarlardı. (s.48)

- Doktorun ve kendisinin kadehini doldurduktan sonra “**Merhaba**” diyerek kadehini kaldırdı. (s.100)
- Doktor da “**Merhaba!**” derken kadehini yükseltti. (s.100)
- O sırada Bay Haşmet Karaoğuz’un idarehanesinde kâtiplik yapan Hulusi, ezile büzüle içeri girdi. Ona **hoş geldin** dediler. (s.107)
- Belki de bir saatten beri duygularımı zaptetmenin verdiği hızla, ona öyle bir ‘**Merhaba!**’ çektim ki, neşemin infilak şiddetiyle, sağdaki soldaki evlerin pencereleri açıldı ve pencerelerden çiçekler gibi gülümser yüzler sarktı. (s.119)
- Ne var ki adam, öyle müstehzi müstehzi değil, fakat içleri çingil çingil gülen gözlerle candan bir **merhaba** çekti. (s.120)
- **Merhaba!** dedim. Sonradan anladım. O da o gün benim gibi dalgınmış. (s.121)
- Aman ağaçlara da benden ‘**Merhaba**’ salla. (s.245)
- Hemen neredeyse kâtip, önünde taklalar kılacaktı. “**Hoş geldiniz efendim**” dedi. (s.259)
- Dalgıçlar Badi Badi Nuri’nin sarhoşluğuna da, sessizliğine rağmen kendilerine “**Merhaba!**” diye naralar atmasına da, elindeki iki dolu testiye de, hayret dolu gözlerle bakakaldılar. (s.331)
- **Merhaba** arkadaş! Ben yolcuym. Sen bu mektubu aldığın zaman ölmüş olacağım. (s.365)
- E! **Merhaba!** Hoşçakalın! Ölüm evden çıkıp da ev temizlendikten sonra hemen Suzan ile Hulusi’nin düğünlerini yaptır. (s.365)
- Yine **merhaba**, Allahısmarladık! (s.366)
- **Merhaba** Pertev böyle nereye gidiyorsun? (s.366)
- **Hoş geldiniz, safa buldunuz.** Sizin daireniz ise Pertev Bey daha el’an hazır değil. (s.367)
- Arkadaşlara candan **merhaba** götür. (s.370)

Övme

- Mazlum Ali, gemi yalpadan kalktığı için pür sevinç “**Yaşa!**” diye bağıırıyordu. (s.55)

- Kendisi **maşallah** çoluk çocuğa karışmıştı. (s.60)
- Doktor Muammer “Öyleyse yüksek katınıza vardık” diyerek hemen dizlerini sıvazlaya sıvazlaya önündeki masaya ve mezelere bir göz gezdirince “O **maşallah**, İzmir’in Sakızlı’sında, Tariş’inde nefais namına ne varsa derleyip toplayıp buraya getirmişsin” dedi. (s.98)
- Nihat odadakilere “**Maşallah!** Maşallah! Çakıp çakıştırıyorsunuz bile” dedi. (s.104)
- Nihat odadakilere “Maşallah! **Maşallah!** Çakıp çakıştırıyorsunuz bile” dedi. (s.104)
- Birçok insan -**maşallah**- yalnız kendi şubelerinin çevresi içinde çalışıp duruyor. (s.107)
- **Maşallah** şeytan kulağına kurşun, ikinci fasıl, Hulusi’nin kendisini Haşmet Bey’in dizleri üzerinde görmesi müstesna, bir falso işlenmeden geçirilmişti. (s.152)
- **Maşallah** atıyorlar ama sözlerini hiç tutmuyorlar.
- Evet görüyorum, **maşallah** her taraf ayıklanmış, kazılmış, sürülmüş. (s.176)
- **Hay Allah müstahakkını vermesin** Hanife Dudu, taşı ne güzel gediğine koymasını bilirsin. (s.194)
- Efendim **maşallah** koyumuzda mutlaka her gün bir zırlı çıkıyor. (s.255)
- **Maşallah**, amma da cesur bir meydan okuyuş. (s.264)
- Bunlar da lafın tavsayıp seyrekleşmemesi ve konuşanlar arasında laf yerine bir esneme mübadelesinin baş göstermemesi lafın bir futbol topu gibi konuşanların birinden ötekine pat küt pas edilip, sorulan suale tez elden cevap verilmemesi, sönmek üzere olan lakırdayışın hemen alevlendirilmesi, söz aralıklarına münasip fasılalarla ‘ehem ühüm, **maşallah**, ha!, ha!’ gibi lazım gelen gürültülerin serpiştirilmesi, hep temin olunmuştur. (s.352)
- Eh doğrusu Martı’cığım seni **tebrik ederim**. (s.375)
- **Yaşa ey Tekirli balıkçı!** (s.390)
- Fakat bir eli dümen yekesinde ve bir eli de kılavuz ipindeyken ara sıra hafifçe kaş çatar, dişleri arasından duyulur duyulmaz bir “fena!” der, biraz durur, sonra dipteki

dalgıçla berabermiş de ona söylüyormuş gibi “Biraz sağa dönsene ulan!” diye fısıldar veyahut hafifçe gülümser, “**Yaşa** bre levendim. Şimdi buldun” derdi. (s.405)

- Sana para göndersin, o **maşallah** çok zengin. (s.415)

Kabullenme

- Sadık “**Teslim oluyorum!**” diye bağırdı. Benim suçlu, benim, pireleri ağaçtan ben attım. (s.84)
- Saydı paraları, biz de ‘**Eyvallah!**’ deyip çıktık. (s.98)
- Sizi çok özleyeceğim. Ne yapalım **kader böyleymiş**. (s.205)

Minnet

- “**Tanrım sana çok şükürler ederim!**” diyerek yolun kızgın topraklarını öpüyordu. (s.88)
- Kız utancından kızararak ve ‘**Teşekkür ederim**’ diyerek kalemi kabul etmedi. (s.122)
- Desene koltuktayız bu gece... Gelirim. **Teşekkür ederim**. (s.137)
- “Evet **teşekkür ederim**.” Der gibi bir şeyler mırıldanmaya kalkıştı. (s.221)
- Çok **teşekkür ederim**, fakat rahatsızım! Gidip hemen yatağa gireceğim. (s.279)
- Dünkü baş ağrısına canım çok sıkıldı. Geçti mi? **Teşekkür ederim**, evet geçti. (s.288)
- **Çok şükür** ki, namus taslayıcı düzenbazlardan olmayan kızlar ve kadınlar girila. (s.307)
- **Çok şükür** kuru ekmek, zeytin, her meyve, Allah rızığımızı veriyor. (s.339)
- Sana bunu yazarken bir kumrunun da sesi geliyor. **Allah sizden ve bütün insanlardan razı olsun** ey arkadaşlar. Bu mektubu sana Suzan getirecek. (s.365)
- Neyse **teşekkür ederim** oğlum. (s.392)

Kötü Dilek

- Dibe gitti be! Herif beni dinlemiyor. Benimkisi gibi kılavuzluk **cehennemin dibine gitsin**. (s.95)

- **Allah** şu İzmir'in **belasını versin**. (s.102)
- Sanki ben kapı menteşelerine gırtlığınızı patlatırcasına anırın demişim gibi, iki üç saniye devam eden upuzun bir ca... a... a... rt, kopardı. Hay **Allah belanı versin** dedim. (s.134)
- İşte o dakikadan beri ona diş bilemeye koyulmuş, içinden '**Alacağın olsun**' demişti. (s.149)
- Bir de şu paranın **Allah müstahakkımı versindi**, zengin bir insan olsaydı Rıdvan'a ferah fahur varabilirdi ve bu hareketi namusun âlâsı olurdu. (s.298)
- Bu **Allah'ın belası** herif de nereden çıktı? O akşam Martı, masada oturmak rolünü oynayamayacak kadar müteessir olmuştu. (s.317)

Korkma

- Raif, bu odanın içine güneş getirmek için pencereye bir denizaltı periskopu takmalısın, **maazallah**, insan birbiri arkasına dört gün şu manzarayı seyretse deli divane olur. (s.100)
- Annem ya iyileşir, veyahut -**Allah esirgesin**- ölür. (s.306)

Ölüm

- Ona üçüncü kere uğrayışında onu sorduğum zaman bana '**Allah rahmet eylesin** öldü' dediler. (s.122)
- **Allah rahmet eyleye**, bakışı da dün akşam öldü. (s.224)

Üzüntü

- **Vah vah!** Belki kısırsındır da ona tarlada tokatta yardım edecek çocuklar doğuramıyoursundur. (s.217)

Tehdit

- Çünkü dilediği zaman **Allah yarattı demez**, göz koyduğu adamı alimallah yerden yere çarpacak kadar zengindir. (s.262)

Açıklama

- **Doğrusunu söylemek lazımsa**, bende aile ocağımı terk edecek cesaret yok. (s.264)

Cabukluk

- İçinden “**Yallah!**” dedi ve hava salıp ağırlaşarak, denizaltı uçurumunun kenarından kendini kapıp koyverdi. (s.95)
- **Yallah** diye ıstakoz salatası, ondan sonra dağ gibi karışık kebablar, boyuna da şişelerden pat küt tapalar çekiliyordu. (s.272)
- Anlaşıldığına göre bir harbin **maşallah** eli kulağındaydı. (s.273)

İstek

- **Allah aşkına** sus Haşmet. Bak ahçı şu yalancı dolmalarını ne güzel pişirmiş. (s.375)

Genelleme

- Pertev kardeşin kaırabildiği **-Allah ne verdiyse-** mezeleri, dışardaki masaya taşıyarak ve kiloluk ekmeklerle francalaların aralarına koyarak, kağıda sarmıştı. (s.391)

Sitem

- **Fesuphanallah.** Koca gazete yirmi senelik geçmişi ve tecrübesiyle kimin mesul olduğunu anlamıyor mu? (s.392)
- **Adam sen de,** göğüs gerer geiştiririz diyoruz. (s.414)

Sabır

- Megafon şaban Kaptan: “**Vela havle vela kuvvete!**” Patlamayınız be efendim” dedi. (s.405)

SONUÇ ve ÖNERİLER

Cevat Şakir Kabaağaçlı, Anadolu medeniyetinin dünyanın en köklü medeniyeti olduğuna inanan ve bunu tüm dünyaya tanıtmaya çalışan birisidir. Onun, Anadolu medeniyeti üzerine düşünceleri zamanla, Sabahattin Eyüboğlu, Azra Erhat, Cengiz Bektaş, Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi pek çok aydını etkilemiştir. Kabaağaçlı, bu yönüyle “Mavi Anadoluculuk” düşüncesinin de mimarı niteliğindedir. Dostlarıyla yaptıkları mavi yolculuklarda bu düşünce gelişip, serpilmiştir.

Oldukça çalkantılı bir yaşama sahip olan Kabaağaçlı, yaşadığı hüznlerden, acılardan Bodrum sürgününde denize tutunarak kaçmaya çalışmıştır. Bu yüzden Bodrum ve deniz Kabaağaçlı'nın yapıtlarında önemli bir yer tutar. Kabaağaçlı'nın; öykü, roman, otobiyografi, deneme, çocuk kitapları, çeviri yapıtları ve İngilizce yazdığı kitaplar gibi pek çok yapıtı mevcuttur. Yapıtlarında, yer yer şiirsel bir dil kullanan Kabaağaçlı'nın romanlarında, insancıl bir söyleyişi vardır. Özellikle, deniz emekçilerini işlerken dili oldukça naif bir hal almaktadır. Romanlarında, denizi, deniz insanlarını ve deniz yaşamını oldukça ayrıntılı bir romanlarında görmek mümkündür. Bizzat kendisi de sürekli denize açıldığı için denizcilik ile ilgili terimleri oldukça iyi bilmektedir.

Bu çalışmada, Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın romanları incelenmiş ve bazı veriler elde edilmiştir. Romanların sayfa sayıları sırasıyla şu şekildedir: *Aganta Burina Burinata* 179 sayfa, *Ötelerin Çocukları* 295 sayfa, *Uluç Reis* 369 sayfa, *Turgut Reis* 319 sayfa, *Deniz Gurbetçileri* 259 sayfa, *Bulamaç* 405 sayfa. Toplam 1826 sayfadan oluşan 6 romandan elde edilen veriler de aşağıdaki şekildedir:

Aganta Burina Burinata adlı romanda; 1 cinsellik, 1 kaçış, 1 alkol, 1 suçluluk, 11 cinsiyet, 2 ceza, 2 ölüm, 2 oluşum, 2 dedikodu, 2 ekonomi, 1 idrak, 1 hile, 1 birleştirme, 1 hareketsizlik, 4 aşağılama, 1 gösteriş, 1 kazanmak anlamı kullanılan toplam 35 tane argo kullanımı saptanmıştır.

Ötelerin Çocukları adlı romanda; 30 cinsellik, 19 aşağılama, 10 dedikodu, 36 cinsiyet, 1 ekonomi, 1 kandırma, 9 eğlence, 1 uzaklık, 2 alkol, 1 idrak anlamı kullanılan toplam 110 tane argo kullanımı saptanmıştır.

Uluç Reis adlı romanda; 1 kavga, 26 aşağılama 18 cinsellik, 2 gençlik, 1 suçluluk, 69 cinsiyet, 1 kandırma, 1 ölüm, 7 eğlence, 1 kovalama, 1 kıymetsiz, 1 deneyimli, 1 cesaret, 1

doğru düzgün, 3 dedikodu, 1 şaşırma, 1 aldatmak anlamı kullanılan toplam 136 tane argo kullanımı saptanmıştır.

Turgut Reis adlı romanda; 22 cinsiyet, 2 suçluluk, 13 aşağılama, 2 cinsellik, 2 dedikodu, 1 yaşlılık, 1 gençlik anlamı kullanılan toplam 43 tane argo kullanımı saptanmıştır.

Deniz Gurbetçileri adlı romanda; 32 cinsiyet, 17 aşağılama, 35 cinsellik, 3 ekonomi, 2 kovalama, 3 dedikodu, 1 yaşlılık, 1 suçluluk anlamı kullanılan toplam 94 tane argo kullanımı saptanmıştır.

Bulamaç adlı romanda; 3 ölüm, 18 cinsellik, 51 cinsiyet, 1 kovalama, 2 gösteriş, 6 eğlence, 1 ciddiyetsizlik, 1 yalan, 3 idrak, 10 aşağılama, 1 sevimlilik, 7 dedikodu, 2 alkol, 2 kandırma, 1 doğru düzgün, 1 ekonomi, 1 kötüleştirmek, 1 kaçış anlamı kullanılan toplam 112 tane argo kullanımı saptanmıştır.

Tablo 4.1. Argolar

ARGOLAR	AGANTA BURİNA BURİNATA	ÖTELERİN ÇOCUKLARI	ULUÇ REİS	TURGUT REİS	DENİZ GURBETÇİLERİ	BULAMAÇ
TS	22	84	114	38	74	75
SÖ	13	26	22	5	20	37

Aganta Burina Burinata adlı romanda; 1 dengeleme, 1 zamanlama, 1 arkadaşlık, 3 kader anlamı kullanılan toplam 6 tane atasözü kullanımı saptanmıştır.

Ötelerin Çocukları adlı romanda; 1 maddiyat, 1 arkadaşlık, 1 haksızlık, 2 açlık, 1 fakirlik, 1 sorgulamamak, 3 öğüt, 1 ihtimal/olasılık, 1 dengeleme, 1 beklenmedik durum, 1 zamanlama, 1 engellenemezlik, 1 eşduyu/empati anlamı kullanılan toplam 16 tane atasözü kullanımı saptanmıştır.

Uluç Reis adlı romanda; 1 açlık, 2 pes etmemek anlamı kullanılan toplam 3 tane atasözü kullanımı saptanmıştır.

Turgut Reis adlı romanda; 1 tutumluluk, 1 mertlik, 1 dayanışma anlamı 3 tane atasözü kullanımı saptanmıştır.

Deniz Gurbetçileri adlı romanda; 2 maddiyat anlamı 2 tane atasözü kullanımı saptanmıştır.

Bulamaç adlı romandaki; 1 insanlık, 1 açlık, 1 arkadaşlık, 1 beklenmedik durum, 1 öğüt, 1 tecrübe, 1 tutumluluk, 1 kader, 1 ihtimal/olasılık, 1 kader, 2 maddiyat, 1 arkadaşlık, 1 dengeleme anlamı toplam 14 tane atasözü kullanımı saptanmıştır.

Tablo 4.2. Atasözleri

AGANTA BURİNA BURİNATA	ÖTELERİN ÇOCUKLARI	ULUÇ REİS	TURGUT REİS	DENİZ GURBETÇİLERİ	BULAMAÇ
6	16	3	3	2	14

Aganta Burina Burinata adlı romanda; 6 olayın durumunu belirtenler, 1 düşüncenin durumunu belirtenler, 3 kavramların durumunu belirtenler, 3 nesnelere durumunu belirtenler, 4 mekânın durumunu belirtenler, 144 kişilerin durumunu belirtenler olmak üzere toplam 161 tane deyim kullanımı saptanmıştır.

Ötelerin Çocukları adlı romanda; 15 olayın durumunu belirtenler, 1 düşüncenin durumunu belirtenler, 2 kavramların durumunu belirtenler, 5 nesnelere durumunu belirtenler, 8 mekânın durumunu belirtenler, 162 kişilerin durumunu belirtenler olmak üzere toplam 193 tane deyim kullanımı saptanmıştır.

Uluç Reis adlı romanda; 13 olayın durumunu belirtenler, 3 düşüncenin durumunu belirtenler, 2 kavramların durumunu belirtenler, 6 nesnelere durumunu belirtenler, 4 mekânın durumunu belirtenler, 139 kişilerin durumunu belirtenler olmak üzere toplam 167 tane deyim kullanımı saptanmıştır.

Turgut Reis adlı romanda; 7 olayın durumunu belirtenler, 7 nesnelere durumunu belirtenler, 4 mekânın durumunu belirtenler, 61 kişilerin durumunu belirtenler olmak üzere toplam 80 tane deyim kullanımı saptanmıştır.

Deniz Gurbetçileri adlı romanda; 11 olayın durumunu belirtenler, 2 düşüncenin durumunu belirtenler, 5 kavramların durumunu belirtenler, 9 nesnelere durumunu belirtenler, 5 mekânın durumunu belirtenler 109 kişilerin durumunu belirtenler olmak üzere toplam 141 tane deyim kullanımı saptanmıştır.

Bulamaç adlı romanda; 17 olayın durumunu belirtenler, 5 düşüncenin durumunu belirtenler, 4 kavramların durumunu belirtenler, 8 nesnelere durumunu belirtenler, 8 mekânın

durumunu belirtenler, 144 kişilerin durumunu belirtenler olmak üzere toplam 186 tane deyim kullanımı saptanmıştır.

Tablo 4.3. Deyimler

AGANTA BURİNA BURİNATA	ÖTELERİN ÇOCUKLARI	ULUÇ REİS	TURGUT REİS	DENİZ GURBETÇİLERİ	BULAMAÇ
161	193	167	80	141	186

Aganta Burina Burinata adlı romanda; 111 güçlendirme, 5 kesinlik, 19 zaman belirtme, 67 sıralama, 1 soru, 62 genelleme, 27 belirsizlik, 280 niteleme, 25 abartma, 19 süreklilik, 29 birliktelik, 4 açıklama, 6 tezlik, 5 küçümseme, 2 acıma anlamlı kullanılan toplam 662 tane ikileme kullanımı saptanmıştır.

Ötelerin Çocukları adlı romanda; 228 güçlendirme, 21 kesinlik, 1 zaman belirtme, 57 sıralama, 1 soru, 82 genelleme, 107 belirsizlik, 463 niteleme, 22 abartma, 92 süreklilik, 47 birliktelik, 14 tezlik, 1 acıma 1 küçümseme anlamlı kullanılan toplam 1137 tane ikileme kullanımı saptanmıştır.

Uluç Reis adlı romanda; 211 güçlendirme, 19 kesinlik, 6 zaman belirtme, 88 sıralama, 1 soru, 87 genelleme, 113 belirsizlik, 407 niteleme, 27 abartma, 88 süreklilik, 38 birliktelik, 18 tezlik anlamlı kullanılan toplam 1103 tane ikileme kullanımı saptanmıştır.

Turgut Reis adlı romanda; 141 güçlendirme, 7 kesinlik, 7 zaman belirtme, 42 sıralama, 1 soru, 47 genelleme, 59 belirsizlik, 234 niteleme, 16 abartma, 50 süreklilik, 20 birliktelik, 31 tezlik, 1 küçümseme anlamlı kullanılan toplam 656 tane ikileme kullanımı saptanmıştır.

Deniz Gurbetçileri adlı romanda; 132 güçlendirme, 21 kesinlik, 7 zaman belirtme, 53 sıralama, 3 soru, 92 genelleme, 80 belirsizlik, 403 niteleme, 36 abartma, 85 süreklilik, 28 birliktelik, 13 tezlik, 3 acıma, 4 küçümseme anlamlı kullanılan 960 tane ikileme kullanımı saptanmıştır.

Bulamaç adlı romanda; 288 güçlendirme, 15 kesinlik, 8 zaman belirtme, 69 sıralama, 1 soru, 107 genelleme, 70 belirsizlik, 442 niteleme, 21 abartma, 128 süreklilik, 44 birliktelik, 8 tezlik, 4 acıma, 4 küçümseme anlamlı kullanılan toplam 1209 tane ikileme kullanımı saptanmıştır.

Tablo 4.4. İkilemeler

AGANTA BURİNA BURİNATA	ÖTELERİN ÇOCUKLARI	ULUÇ REİS	TURGUT REİS	DENİZ GURBETÇİLERİ	BULAMAÇ
319	481	448	242	386	545

Aganta Burina Burinata adlı romanda; 63 güçlendirme, 4 kesinlik, 6 zaman belirtme, 36 sıralama, 62 genelleme, 27 belirsizlik, 63 niteleme, 6 abartma, 11 süreklilik, 29 birliktelik, 1 açıklama, 5 tezlik, 4 küçümseme, 2 acıma anlamlı olmak üzere toplam 319 ikileme vardır.

Ötelerin Çocukları adlı romanda; 209 güçlendirme, 1 zaman belirtme, 16 sıralama, 1 soru, 82 genelleme, 85 belirsizlik, 11 niteleme, 6 abartma, 10 süreklilik, 46 birliktelik, 14 tezlik anlamlı olmak üzere 481 ikileme saptanmıştır.

Uluç Reis adlı romanda; 205 güçlendirme, 9 kesinlik, 6 zaman belirtme, 23 sıralama, 1 soru, 88 genelleme, 55 belirsizlik, 5 süreklilik, 38 birliktelik, 18 tezlik anlamlı olmak üzere toplam 448 ikileme saptanmıştır.

Turgut Reis adlı romanda; 137 güçlendirme, 4 kesinlik, 7 zaman belirtme, 11 sıralama, 1 soru, 23 belirsizlik, 1 abartma, 7 süreklilik, 20 birliktelik, 31 tezlik anlamlı olmak üzere toplam 242 ikileme saptanmıştır.

Deniz Gurbetçileri adlı romanda; 114 güçlendirme, 10 kesinlik, 6 zaman belirtme, 18 sıralama, 2 soru, 91 genelleme, 57 belirsizlik, 23 niteleme, 11 abartma, 12 süreklilik, 28 birliktelik, 12 tezlik, 1 acıma, 1 küçümseme anlamlı olmak üzere toplam 386 ikileme saptanmıştır.

Bulamaç adlı romanda; 280 güçlendirme, 7 kesinlik, 6 zaman belirtme, 18 sıralama, 109 genelleme, 48 belirsizlik, 11 niteleme, 9 süreklilik, 44 birliktelik, 8 tezlik, 2 acıma, 3 küçümseme anlamlı olmak üzere toplam 545 ikileme saptanmıştır.

Tablo 4.5. Tekrar Biçiminde Oluşan İkilemeler

AGANTA BURİNA BURİNATA	ÖTELERİN ÇOCUKLARI	ULUÇ REİS	TURGUT REİS	DENİZ GURBETÇİLERİ	BULAMAÇ
344	642	653	414	571	663

Çalışmada, ikilemeler ve tekrar biçimindeki ikilemeler ayrılmıştır. Bu nedenle romanlarda saptanan tekrar biçimindeki ikilemelerin sayısı ayrı olarak verilmiştir.

Aganta Burina Burinata adlı romanda; 48 güçlendirme, 3 kesinlik, 5 zaman belirtme, 31 sıralama, 1 soru, 226 niteleme, 19 abartma, 8 süreklilik, 1 açıklama, 1 tezlik, 1 küçümseme anlamlı olmak üzere toplam 344 adet tekrar biçiminde ikileme saptanmıştır.

Ötelerin Çocukları adlı romanda; 20 güçlendirme, 7 kesinlik, 41 sıralama, 22 belirsizlik, 453 niteleme, 16 abartma, 82 süreklilik, 1 acıma anlamlı olmak üzere toplam 642 adet tekrar biçiminde ikileme saptanmıştır.

Uluç Reis adlı romanda; 7 güçlendirme, 10 kesinlik, 65 sıralama, 61 belirsizlik, 404 niteleme, 23 abartma, 83 süreklilik anlamlı olmak üzere toplam 653 adet tekrar biçiminde ikileme saptanmıştır.

Turgut Reis Adlı romanda; 4 güçlendirme, 3 kesinlik, 31 sıralama, 47 genelleme, 36 belirsizlik, 234 niteleme, 15 abartma, 43 süreklilik, 1 küçümseme anlamlı olmak üzere toplam 414 adet tekrar biçiminde ikileme saptanmıştır.

Deniz Gurbetçileri adlı romanda; 18 güçlendirme, 11 kesinlik, 35 sıralama, 1 soru, 23 belirsizlik, 380 niteleme, 25 abartma, 72 süreklilik, 1 tezlik, 2 acıma, 3 küçümseme anlamlı olmak üzere toplam 571 adet tekrar biçiminde ikileme saptanmıştır.

Bulamaç adlı romanda; 9 güçlendirme, 8 kesinlik, 51 sıralama, 1 soru, 22 belirsizlik, 433 niteleme, 21 abartma, 117 süreklilik, 1 küçümseme anlamlı olmak üzere toplam 663 adet tekrar biçiminde ikileme saptanmıştır.

Romanlarda, hepsi genelleme anlamlı olmak üzere toplam 50 tane ön sesi m ile kurulmuş ikileme saptanmıştır:

Tablo 4.6. /m/ önsesi ile kurulan ikilemeler

AGANTA BURİNA BURİNATA	ÖTELERİN ÇOCUKLARI	ULUÇ REİS	TURGUT REİS	DENİZ GURBETÇİLERİ	BULAMAÇ
4	7	2	9	13	15

Tablo 4.7. Kalıp sözler

KALIP SÖZLER	AGANTA BURİNA BURİNATA	ÖTELERİN ÇOCUKLARI	ULUÇ REİS	TURGUT REİS	DENİZ GURBETÇİLERİ	BULAMAÇ
TS.	23	42	54	10	50	66
SÖ.	57	51	90	19	67	73

Aganta Burina Burinata adlı romanda; 8 ölüm, 2 kabullenme, 1 yolculuk, 1 kötü dilek, 12 iyi dilek, 2 üzüntü, 8 kesinlik, 5 uğurlama, 3 sitem, 4 yalvarma, 5 çabukluk, 1 başlama, 5 minnet, 3 belirsizlik, 12 karşılama, 1 yardım çağırma, 1 sabır, 3 olumlama, 1 tehdit, 1 zaman, 1 açıklama, 2 sonuç anlamlı olmak üzere toplam 82 tane kalıp söz kullanımı saptanmıştır.

Ötelerin Çocukları adlı romanda; 10 övme, 10 minnet, 6 sitem, 16 kesinlik, 1 umursamazlık, 2 kötü düşünce, 15 iyi dilek, 16 karşılama, 3 kabullenme, 2 uğurlama, 1 kovalama, 3 kötü dilek, 1 başlama, 1 istek, 3 yardım çağırma, 1 mahcubiyet, 1 ölüm, 1 sabır anlamlı olmak üzere toplam 93 tane kalıp söz kullanımı saptanmıştır.

Uluç Reis adlı romanda; 18 hücum, 21 iyi dilek, 18 kabullenme, 2 şaşırma, 25 övme, 1 çabukluk, 4 sitem, 1 acı, 8 belirsizlik, 9 minnet, 1 abartma, 9 kesinlik, 11 karşılama, 4 ölüm, 1 yolculuk, 2 zaman, 2 uyarı, 2 kötü dilek, 3 korkma, 1 sonuç, 1 yardım çağırma anlamlı olmak üzere toplam 144 tane kalıp söz kullanımı saptanmıştır.

Turgut Reis adlı romanda; 2 şaşırma, 4 sitem, 4 minnet, 4 belirsizlik, 4 iyi dilek, 1 kesinlik, 5 övme, 1 yardım çağırma, 3 hücum, 1 kabullenme anlamlı olmak üzere toplam 29 tane kalıp söz kullanımı saptanmıştır.

Deniz Gurbetçileri adlı romanda; 2 huzur, 2 yalvarma, 3 sitem, 16 iyi dilek, 19 övme, 7 ölüm, 2 kötü dilek, 15 kesinlik, 14 minnet, 7 belirsizlik, 3 uğurlama, 1 kabullenme, 1 umursamazlık, 18 karşılama, 2 çekinme, 1 sevgi belirtme, 2 şaşırma, 1 başlama, 1 öncelik anlamlı olmak üzere toplam 117 tane kalıp söz kullanımı saptanmıştır.

Bulamaç adlı romanda; 21 kesinlik, 7 belirsizlik, 1 sevgi belirtme, 20 iyi dilek, 22 uğurlama, 17 karşılama, 17 övme, 3 kabullenme, 10 minnet, 6 kötü dilek, 2 korkma, 2 ölüm, 1 üzüntü, 1 tehdit, 1 açıklama, 3 çabukluk, 1 istek, 1 genelleme, 2 sitem, 1 sabır anlamlı olmak üzere toplam 139 tane kalıp söz kullanımı saptanmıştır.

Tüm bu veriler ışığında Kabağaçlı, romanlarında her 3.675... sayfada bir argo, 44,27 sayfada bir atasözü, 2.099 sayfada bir deyim, 0.338... sayfada bir ikileme ve 3.225... sayfada bir de kalıp söz kullanmıştır.

İncelenen dilsel ögelerin romanlara göre dağılımı ise Aganta Burina Burinata 951, Ötelerin Çocukları 1542, Uluç Reis 1553, Turgut Reis 820, Deniz Gurbetçileri 1324 ve Bulamaç 1673 şeklindedir. İncelenen ögeler açısından en yüklü roman Bulamaç, yükü en az olan roman ise Turgut Reis'tir.

İncelenen ögelerin kullanım sayılarına bakıldığında da argo 530, atasözü 44, deyim 928, ikileme 2421 + tekrar biçiminde oluşan ikileme 3287 +50 /m/ ön sesi ile oluşturulan ikileme, kalıp söz 604 tane olarak görülmektedir. Romanlarda en çok ikileme kullanılırken en az atasözü kullanılmıştır. Romanlarda, atasözü kullanımının diğer ögelere göre nicelik olarak oldukça az olduğu görülmektedir.

Deyimler kalıplaşmış dil ögeleridir. Ayrıca Kabağaçlı'nın bazı deyimleri değiştirerek kullandığı da çalışmada gözlemlenmiştir. Bunların bazı örnekleri şunlardır:

Aganta Burina Burinata'da "dünyayı toz pembe görmek" deyimini, "dünyayı gülpembe görmek" şeklinde kullanmış bu deyim halkın dilindeki kullanımını göstermektedir. Yine Aganta Burina Burinata'da "etekleri zil çalmak" deyimini "eteklerim sevincimden zil çalıyor" şeklinde kullanmıştır. Bu da anlatımı pekiştirmek amacıyla yazarın deyimini değiştirdiğini göstermektedir. Bu durum bütün romanlarında göze çarpan bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ötelerin Çocukları'nda "göğüs kabartma" deyimini "koltuklarını ve göğsünü kabarttı" şeklinde kullanılmış ve anlamı pekiştirmiştir. Yine "başı darda olmak" deyimini "başları fena halde darda kalanlar" şeklinde kullanılarak anlamı pekiştirmektedir. "iğneyi kendine çuvaldızı başkasına sok" deyimini "toplu iğneyi kendine, çuvaldızı başkalarına sok" şeklinde değiştirilerek kullanılmıştır. Bu da kullanımın halk dilinde olduğunu bize göstermektedir.

Uluç Reis'de "gönlüne su serpmek" deyimini "gönüle serin sular serpen..." şeklinde anlamı pekiştirme amaçlı bir kullanımdır. Pekiştirme amaçlı bir diğer kullanım da "kanı çekilmek" deyiminin "kanın tamamen çekildi" olarak değiştirilmesiyle göze çarpmaktadır. Duruma/anlatıma uydurma olarak da "koynunda yılman beslemek" deyiminin "koyunlarında bir yılın barındırdıklarını..." kullanıldığını görülmektedir.

Turgut Reis’de “kana susamak” deyiminin anlamı pekiştirme amaçlı “kanımıza bu kadar susamış ...” şeklinde değiştirildiği görülmektedir. Yine “abayı yakmak” deyimini de yine aynı amaçla “abayı adamakıllı yaktı.” şeklinde kullanılmaktadır.

Deniz Gurbetçileri’nde “mekik dokumak” deyimini “mekik dokuya dokuya”, “koltuk kabartmak” deyimini “koltuklarını kabarta kabarta” şeklinde kullanılarak anlamı pekiştirme amaçlı kullanılmaktadır. Kullanımı değiştirilmiş bir diğer deyim “mangalda kül bırakmamak” deyiminin halk ağzındaki kullanımı olarak “mangalda kül komazsın uçurmadık” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bulamaç’ta ise anlatıma/duruma uydurulmuş bir deyim örneği olarak “bir baltaya sap olmamak” deyiminin “ne bir baltaya sap ne de bir sapa balta olmuştu.” şeklinde kullanılması görülmektedir. Yine bir halk dilinde kullanım özelliği olarak “eşek sudan gelinceye kadar dövmek” deyiminin “eşek sudan geçinceye kadar döverler” şeklinde değiştirilmesi görülmektedir. Anlamı pekiştirme amaçlı bir deyim değişimi de “taşı gediğine koymak” deyiminin “taşı ne güzel gediğine koymasını bilirsin” şeklinde kullanılması olarak görülmektedir.

Cevat Şakir Kabaağaçlı’nın romanlarındaki argo, atasözü, deyim, ikileme ve kalıp söz bağlamında söz varlığının incelendiği, bu ögelerin anlamsal olarak sınıflandırıldığı, bu ögelerin orantısız açıdan kullanım sıklığının verildiği, bu ögelerin romanlardaki kullanım sayılarının verildiği ve incelenen dilsel ögelerin toplam sayılarının verildiği bu çalışmada ileride yapılacak olan söz varlığı çalışmalarına yardımcı olmak ve katkı sağlamak hedeflenmiştir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. (1990). *Açıklamalı-Örnekli Türkçe Deyim Hazinemiz*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını.
- Ağakay, M. A. (1954). *Türkçede Kelime Koşmaları*. Ankara: TDAY-Belleten 97-104.
- Akaslan, T. (2004). Yaşlı Maşlı Ama Dipdiri Yarı İkilemenin Anlam Sözdizimi. *Türk Dilbilim Kurultayı* (S. Özet). İzmir: Tdk.
- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Tdk.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2016). *Anlambilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2017). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, Y. (2001). *Türkçede Zaman Analitimi ve Kimi İkileme Yapıları*. 15. Dilbilim Kurultayı. İstanbul.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1 Atasözleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktunç, H. (1998). *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Akyalçın, N. (2007). *Türkçe İkilemeler Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyalçın, N. (2008). "İp" Ve "M.P.R.S" Yapılı Türkçe İkilemelere İlişkin Sorunlar. *Çağdaş Türk Dili*. (247), 336-343.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*. Eğiten Kitap: Ankara.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz Tanıklı Sözlük*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Akyalçın, N. (2017). Pekiştirme Sözcükleri, Sıfat Tamlaması veya İkileme Midir?, *Journal Of Awareness*, 27-33.
- Akyalçın, N., & Aydoğan, D. (2019). Dede Korkut Hikayeleri'nde Yer Alan Kalıp Sözler Üzerine Bir Değerlendirme. *Homeros*, 155-164.

- Akyalçın, N., & Aydoğan, D. (2019). Kutadgu Bilig’de Yer Alan Kalıp Sözler Üzerine Bir Değerlendirme. *Homeros*, 125-138.
- Akyalçın, N., & Aydoğan, D. (2020). Atabetü’l-Hakayık’da Yer Alan İkilemeler Ve Kalıp Sözler. *Homeros*, 105-112.
- Albayrak, N. (2009). *Türkiye Türkçesinde Atasözleri*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Arslan, M. (2009). *Argo Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Atalay, B. (1998). *Divai Lügat’it Türk Tercümesi (Cilt 1)*. Ankara: Tdk.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Tdk .
- Bayraktar, N. (2014). *Dil Bilimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bilgin, M. (2002). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: T:C. Kültür Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Başbakanlık Basımevi.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Borak, S. (2002). *Halikarnas Balıkcısı ve Bir Duruşmanın Öyküsü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Boz, E. (2015). Bir Gösterge Modeli Olarak Dil. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, C1x(767-768), 30-33.
- Bulut, S. (2012). Anadolu Ağızlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Bu Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri. *Turkish Studies-İnternational Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 7(4), 1117-1155.
- Coşkun, C. (2020). Tümceye Kattığı Anlam Bağlamında İkilemeler. *Homeros*, 113-128.
- Crystal, D. (2015). *Dillerin Katli*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Çağatay, S. (1978). *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çetin, D. (2016). Halikarnas Balıkcısı'nın Romanlarında Yapı, İzlek ve İnsan. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Çetinkaya, B. (2001). Kutadgu Bilig'deki Deyimlerin Semantik ve Sentantik İncelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyalbilimler Enstitüsü, Afyon.
- Çobanoğlu, Ö. (2004). *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*. İstanbul: Akm Başkanlığı Yayınları.

- Çoraklı, Ş. (2001). Türkçenin Yaratma Gücü: İkilemeler. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8, sayı: 17.
- Çotuksöken, Y. (1994). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül Yayınları.
- Descalles, J.-L., Picq, P., & Victorri, B. (2014). *Dilin Kökenleri*. (A. Altınörs, Çev.) İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Devellioğlu, F. (1990). *Türk Argosu: İnceleme ve Sözlük Genişletilmiş 6. Baskı*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Devrim, Ş., & Karamürsel. (2004). *Şakir Paşa Ailesi*. (S. Karamürsel, Çev.) İstanbul: Doğan Kitap.
- Dilçin, D. (2018). *Edebiyatımızda Atasözleri 1*. Ankara: Tdk.
- Dilek, F. G. (2004). *Altay Türkçesinde İkilemeler*. Bilig, 83-100.
- Eker, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Elçin, Ş. (1969). *Türk Dilinde Atalar Sözü*. 1(2). Ankara: Hacettepe Yayınevi.
- Elçin, Ş. (1993). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Enginün, İnci (2017). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2020). *Divanu Lügati't Türk'teki Şiirler ve Atasözleri*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Ergin, M. (2002). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Erhat, A. (2002). *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı*. İstanbul: Can Yayınları.
- Erkman-Akerson, F. (2008). *Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Erol, Ç. (2007). Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ersoy, H. Y. (2011). Başkurt Türkçesinde Kalıp Sözler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 1-54.
- Genç, M. (2016). *Söylence ve Açıklamalarıyla Deyimler*. İstanbul: Ozan Yayıncılık.
- Gökdayı, H. (2015). *Türkçede Kalıp Sözler*. İstanbul: Kriter Yayınları.

- Gülensoy, T. (2000). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime Giriş*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Hatiboğlu, V. (1972). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Tdk.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara: Tdk.
- Hengirmen, M. (2002). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Hengirmen, M. (2007). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2*. Ankara : Engin Yayınevi.
- Kahraman, S. (2018). *Ben Cevat Şakir Mavi Yolculukların Halikarnas Balıkçısı*. İstanbul: Genç Destek.
- Karaağaç, G. (2013). *Anlam (Anlam Bilimi ve İletişim)*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (2010). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaörs, M. (1993). *Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Kefeli, E. (2002). *Edebiyat Argo İlişkisi*. (E. Gürsoy-Naskali, & G. Sağol, Dü) Haarlem, Hollanda: Sota Yayınları.
- Kerimoğlu, C. (2016). *Kuram ve Uygulamalarla Dilbilim, Göstergebilim ve Türkoloji Genel Dilbilime Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Keskin, M. (2016). *Tarihsel Semantik Nedir?*. İstanbul: Avesta Basın Yayın.
- Kılıçoğlu, S., Devrim, H., & Araz, N. (1990). *Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi (Cilt 1)*. İstanbul: Meydan Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (2010). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Tdk.
- Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Tdk.
- Koşar, E. (2018). Mavi Anadoluçuluk ve Sabahattin Eyüboğlu'na Eleştirel Bakışlar. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 17.
- Kök, J. (2019). Popüler Batı Müziği Şarkı Sözlerinde Argo Kullanımı ve Dil Bilimsel Analizi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Mahmud, K. (2020). *Divanü Lügati't-Türk*. (F. Bozkurt, Çev.) İstanbul: Salon Yayınları.
- Martinet, A. (1998). *İşlevsel Genel Dilbilim*. (B. Vardar, Çev.) İstanbul: Multilingual.

- Orman, H. (2005). *'Merhaba' Halikarnas Balıkçısı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Oy, A. (1972). *Tarih Boyunca Türk Atasözleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özbek, A. (2018). Cevat Şakir Kabaağaçlı Hayatı-Eserleri-Sanatı Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, C. (2015). Bir Kültür Unsuru Olarak Aşık Edebiyatında Kalıp Sözcükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 286-294.
- Pala, İ. (2015). *İki Dirhem Bir Çekirdek*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Palmer, F. (2020). *Semantik Yeni Bir Anlambilim Projesi*. (R. Ertürk, Çev.) Ankara: Folkitap.
- Parlatır, İ. (2007). *Atasözler ve Deyimler (Cilt 1)*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Parlatır, İ. (2008). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Platon. (2015). *Kratylos*. İstanbul: Say Yayınları.
- Putnam, H. (2015). *Anlam ve Gönderge. M. Richard İçinde, Semantik Anlambilim Üzerine Temel Yazılar* (H. Kayıkcı, Çev., S. 99). Ankara: İtalik Kitapları.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe Deyimler Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2002). *Türk Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçenin Argo Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Richard, M. (2015). *Giriş: Anlam Üzerine Düşünceler. M. Richard, & M. Richard (Dü.) İçinde, Semantik Anlambilim Üzerine Temel Yazılar* (H. Kayıkcı, Çev., S. 9). Ankara: İtalik Kitapları.
- Ricœur, P. (2019). *Yorum Teorisi*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Sağlam, Musa Yaşar (2004). *Atasözleri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Sami, Ş. (2004). *Kamus-i Türki*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Saussure, F. D. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. (B. Vardar, Çev.) İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Sertel, Z. (1977). *Hatırladıklarım*. İstanbul: Gözlem Yayınları.

- Soykan, Ö. N. (2016). *Felsefe ve Dil Wittgeinstein Üstüne Bir Araştırma*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Şen, S. (2017). *Eski Türkçenin Deyim Varlığı*. Ankara: Tdk.
- Tekin, T. (1995). *Orhon Yazıtları Kül Tigin, Bilge Kağan, Tonyukuk*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Tekin, T. (1998). *Orhon Yazıtları*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Tor, G. (2011). Mersinde Birkaç Kalıp Söz (İlişki Sözü) Üzerine . Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu, (S. 766-786). Adana.
- Tuna, O. N. (1949). *Türkçede Tekrarlar*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi, 429-447.
- Tuna, O. N. (1990). *Sümer-Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ve Türk Dilinin Yaşı Meselesi*. Ankara: Tdk.
- Üstünova, K. (1998). *Dede Korkut Destanlarının Aralıklı İnkilemeler*. Türk Dili, 464-470.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Wittgeinstein, L. (2000). *Felsefi Soruşturmalar*. (D. Kanıt, Çev.) İstanbul: Küyerel Yayınları.
- Yastı, M. (2007). *Türkçe Deyimlerde Geçen İnkilemelerin Ses ve Şekil Özellikleri*. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 51-87.
- Yüceol Özezen, M. (2001). *Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz*. Türk Dili Dil Ve Edebiyat Dergisi, 869-879.
- Zülfikar, H. (2015). *Söz Varlığı, Yazım ve Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler*. Ankara: Tdk.

İnternet Kaynakları

TAUSS MARİNE, <http://www.taussmarine.com/index.php/denizcilik-terimleri-sozlugu/>, (Erişim Tarihi: 12.05.2020)

TDK. Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr.>, (Erişim Tarihi: 12.05.2020)

DİPNOTLAR

1. Halikarnas Balıkcısı. “Aganta Burina Burinata”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2014.
2. Halikarnas Balıkcısı. “Ötelerin Çocukları”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999.
3. Halikarnas Balıkcısı. “Uluç Reis”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2004.
4. Halikarnas Balıkcısı. “Turgut Reis”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2014.
5. Halikarnas Balıkcısı. “Deniz Gurbetçileri”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003.
6. Halikarnas Balıkcısı. “Bulamaç”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1996.
7. Erkman-Akerson, Fatma. “Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış Genişletilmiş Yeni Basım”, Multilingual, s.75, İstanbul,2008. (kitabından alınmıştır)
8. Kerimoğlu, Caner. “Kuram ve Uygulamalarla Dilbilim, Göstergibilim ve Türkoloji Genel Dilbilime Giriş”, Pegem Akademi, s.206, Ankara, 2016. (kitabından alınmıştır)
9. Özkan, Alican. “1960-1980 Yılları Arası Yeşilçam Dönemi Türk Sinemasında Argo Söylemi: Türkân Şoray Filmler Örnekleme”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2017.
10. Sümer, Halit. “1980 Sonrası Türk Romanında Argo (Orhan Pamuk-Ahmet Altan-Metin Kaçan-Buket Uzuner)”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2001.
11. Çiçek, Ahmet. “Küfür ve Argonun Günlük İletişimdeki Yeri Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2019.
12. Fırat, Tahsin Emre. “Mizah Basınında Egemen Söylem Olarak Argo Kullanımı (Penguin Dergisi Örneği)” Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013.
13. Çitil, Hazer. “Sait Faik Abasıyanık’ın Hikâyelerinde Argo, Deyim ve Atasözlerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.
14. Alkubası Kılıç, Seher. “Satranç ve Tavla Oyununda Argo”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Tezi, Kayseri, 2019.

15. Sarıkaya, Hasibe. “Türkçe Sözlükte Argo ve Argolaşma”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016.
16. Gerek, Zinnur; Ünveren, Alparslan; Seyhan Salih. “Türkiyede Futbolla İlgili Yazılı Medyada Kullanılan Argo, Küfür ve Savaş Metaforlarının İncelenmesi” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.44, Kütahya, 2015.
17. Ateş, İsmail Teoman. “Ağır Roman’da Argo Kullanımı ve Eserin Söz Varlığına Etkisi” Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.55, Erzurum, 2016.
18. Çifçi, Musa. “Argonun Niteliği ve Argoya Bakış Açımız” Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, C.6, S.2 s.297-301, İzmir, 2006.
19. Çiçek Ahmet; Yağbasan, Mustafa. “Küfür ve Argonun Günlük İletişimdeki Yeri Üniversite Öğrencileri Özelinde Alan Çalışması”, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, s.13-37, Antalya, 2019,
20. Güngör, Okan Celal. “Okul Bağlamında Öğrenci Argosu” RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, s.18-29, 2016.
21. Mangır, Mediha. “Osman Cemal Kaygılı’nın Söz Varlığında Argo” Tübar, C. XXX, s. 233-252, 2011.
22. Özşahin, Murat. “Türkçede Bazı Kişi Adlarında Argolaşma, Kavramlaşma ve Temsil” Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, C.2, S.23, s.312-333, Ankara, 2019.
23. Kaygılı, Osman Cemil. “Argo Lugatı”, Selis Kitaplar, İstanbul, 2003.
24. Öndoğan, Erdem. “İngilizce Türkçe Argo Sözlüğü”, İnkılap Kitabevi, İstanbul,2003.
25. Fikri. “Lugat-ı Garibe” Haz. Didem Dolanbay, Gram Yayınları, İstanbul, 2019.
26. Sezgin, Bahattin. “Yeni Argo Sözlüğü”, Cinius Yayınları, İstanbul, 2013.
27. Aliyeva, Minara. “Ahıska Türklerinin Ağzında Atasözleri”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, s. 585-590, Ankara, 2001.
28. Dilek, İbrahim. “Altay Türklerinin Atasözleri”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, s.107-121, Ankara, 1996.

29. Maden, S. ve Demir, R.” Atasözlerindeki Eskicil (Arkaik) Unsurlar”, Ana Dili Eğitimi Dergisi, 5(2), 189-200, 2017.
30. Alkaya, Ercan. “Dil ve Söz Bağlamında Kırım Karay Türklerinin Atasözleri” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 20, s.89-99, Elazığ, 2006.
31. Türkay, Kaya. “Kaşgarlı’dan Günümüze Gelen Atasözleri”, TDAY-Belleten, s.39-42, Ankara,1983.
32. Gönen, Sinan. “Batı Türklerinin Manzum Atasözleri”, Kömen Yayınları, Konya, 2011.
33. Güriz, Adnan, “Türk İnsanı/Atasözler ve Halk Deyimleri Işığında”, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2006.
34. Ercilasun, Ahmet Bican. “Divânu Lugâti’t Türk’teki Şiirler ve Atasözleri”, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2020.
35. Saraçbaşı, Ertuğrul; Minnetoğlu, İbrahim. “Örnekli ve Açıklamalı Türk Atasözleri Sözlüğü”, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2002.
36. Pala, İskender. “Atasözleri Sözü’nün Özü’nden Dü’nden Bugüne”, Kapı Yayınları, İstanbul, 2018.
37. Bahadanlı, Yusuf Ziya. “Türkçe Deyimler Sözlüğü ve Kaynakları”, Yuva Yayınları, İstanbul, 1975.
38. Ceylan, Emine. “Çuvaş Atasözleri ve Deyimleri Çuvaşça-Türkçe/Türkçe-Çuvaşça Sözlük”, Türk Dili Araştırmaları Dizisi, Ankara,1996.
39. Kavas, Yakup. “Açıklamalı Örnekli Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü”, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1991.
40. Sinan, Ahmet Turan. “Türkçenin Deyim Varlığı”, Kesit Yayınları, İstanbul, 2015.
41. Eroğlu Genç, Fatma. “Atasözleri ve Deyimlerde Cinsiyetlerin Söylem Analizi ve Din”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2017.
42. Çevik, Mehmet. “Basın Dilinde Atasözleri ve Deyimler”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006.

43. Saraç, Gazel Gözde. “Bitlis Yöresinde Derlenen Atasözü ve Deyimlerin Tematik Açıdan Sınıflandırılması”, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.
44. Korga, Mustafa. “Hüseyin Nihal Atsız’ın Eserlerinde Geçen Deyimlerin Yapı ve Anlam Bakımından İncelenmesi” Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2018.
45. Genç, Muhammet Sait. “Divanu Lügati’t-Türk’te Geçen Deyimler ve Bu Deyimlerin Günümüzdeki Karşılıkları”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2014.
46. Özer, Ayşe Kübra. “Kıyasü’l-Enbiya’da Deyimler”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2018.
47. İnan, Safura. “Sabahattin Ali’nin Kürk Mantolu Madonna Adlı Romanında Deyimler ve İmgeler”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2020.
48. Çitil, Hacer. “Sait Faik Abasıyanık’ın Hikayelerinde Argo, Deyim ve Atasözlerinin İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.
49. Elibol, Onur. “Tağrik Buğra’nın ‘Küçük Ağa’ Romanında Geçen Deyimlerin Yapı ve Anlam Bakımından İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009.
50. Sinan, Ahmet Turan. “Türkiye Türkçesindeki Deyimler Üzerine Bir Dil İncelemesi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2000.
51. Uzun, Nadir Engin. “Dilbilimi açısından atasözü ve Türkiye Türkçesindeki Örnekleri Üzerine Bir Çalışma”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1988.
52. Kutlar, Hatice. “Anlamın Bir Parçası Olarak Atasözleri ve Deyimlerdeki Kişi Adları”, Tullis, s. 56-113, 2020.
53. Türkoğlu, Sadık. “Anlatım Deyimlerde Renklerin Dili”, KKEFD, S.8, s.277-290, 2003.
54. Akyalçın, Necmi. “Deyim ve İkileme İlişkisi Üzerine”, Homeros, C.2, S.3, s.83-94, 2019.

55. Gönen, Sinan. “Deyimlere Şekil Açısından Bir Yaklaşım Örneği”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, S.20, s. 207-217, 2008.
56. Kutolli, Andija. “Kâmûs-i Türki’de Yer Alan Deyimler, Şemsettin Sami’nin Deyim Dünyasını Ne Ölçüde Kapsar?”, Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi, C.5, S.10, s.1-9, 2019.
57. Özcan, Mehmet Fatih. “Orhun Yazıtlarındaki atasözü ve deyimlerin günümüzdeki karşılıklarına yönelik inceleme”, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, S.16, s.98-105, 2019.
58. Hamidov, Hayrullah. “Türkçe Deyimlerin Anlam Özellikler: Konuşma İle İlgili Deyimler“, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, S.22, s.39-45, 2006.
59. Aydoğan, Damla; Akyalçın, Necmi. “Yusuf u Züleyha Mesnevisi’nin Kalıp Söz, Deyim, Atasözü, İkilme Bağlamında Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme”, Homeros, C.3, S.1, s.13-20, 2020.
60. Kenzhalin, Kuanyshbek. “Türk Dünyasında Deyim Bilim Çalışmaları”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, S.43, s.107-124, 2017.
61. Baş, Melike. “Türkçede Göz Sözcüğünün Deyimler Aracılığıyla Kavramsallaştırılması”, Dilbilim Araştırmaları Dergisi, S.2, s.17-37, 2016.
62. Bozok, Emrah. “Eski Uygur Türkçesinde İştikaklı İkillemeler”, Eskişehir OsmanGazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2012.
63. Can, Meltem. “Eski Uygur Türkçesinde İkillemeler”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2010.
64. Nimet, Ceylan. “Gazi Zahirüddin Muhammed Bâbü Mirza’nın eserlerindeki İkillemeler”, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2009.
65. Çürük, Yasemin. “Atilla İlhan’ın Kurtlar Sofrası Adlı Romanında Geçen İkillemeler”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2009.
66. Hüsrevoğlu, Behiye. “Türkçede İkillemeler”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2000.
67. Şen, Serkan. “Eski Uygur Türkçesinde İkillemeler”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2002.

68. Talu, Fatma Nur. “Kıyasü'l Enbiya'da İkilemeler”, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2003.
69. Akerson Erkman, Fatma. “Türkçenin Çeviride Tam Değerlendirilemeyen Bir Özelliği: İkilemeler” Çağdaş Eleştiri, S.6, s. 49-52, İstanbul. 1982.
70. Aktan, Bilal. “Divanü Lügati't-Türk'ün Söz Varlığında Yer Alan İkilemeler”, TDAY-Belleten, C.65, S. 2, s.243-311, Ankara, 2010.
71. Akyalçın, Necmi. “Deyim ve İkileme İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, Homeros, C.2, S.3, s. 83-94, 2019.
72. Çürük, Yasemin. “İkilemelerin Kapsamı”, Asos Journal, S.29, s.426-430, 2016.
73. Eren, Hasan. “İkiz Kelimelerin Tarihine Dair”, Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi, C.7, S.2, s.283-286, Ankara, 1949.
74. Sertkaya, Osman Fikri. “Maitrisimit Nom Bitig”, TDAY-Belleten, C.30-31, S. 1982-1983, s. 253-271, Ankara, 1983.
75. Sev, Gülsel. “Divanü Ligati't-Türk'te İkilemeler”, Türk Dili, S.88, s.498-510, Ankara, 2004.
76. Tuna, Osman Nedim. “Türkçenin Sayıca Eş Heceli İkilemelerinde Sıralama Kuralları ve Tabî Bir Ünsüz Dizisi”, TDAY-Belleten, C.30-31, S.1982-1983, s. 163-228, Ankara, 1983.
77. A- Kargı Ölmez, Zuhul. “Kutadgu Bilig'de İkilemeler (1)” Türk Dilleri Araştırmaları, Simurg, C.7, s.19-40, Ankara, 1997.
- B- Kargı Ölmez, Zuhul. “Kutadgu Bilig'de İkilemeler (2)”, Bahşı Ögdisi, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 21, Simurg, s.235-260, Freiburg-İstanbul, 1998. (60. Doğum Yılı Dolayısıyla Klaus Röhrborn Armağanı)
78. Foy, Karl. “Studien zur Osmanischen Syntax, das Hendiadyoin und die Wortfolge “ana baba” Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen (MSOS), C.2, B.2, s.105-136, Berlin, 1899.
79. Şahin, Süveyda. “Türkmen Türkçesinde Kalıp Sözler”, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2019.

80. Mutlu, Yeşim. “Kalıp Sözlerin Diyalog Botu Üzerine Kodlanması”, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2019.
81. Pırnaz, Ahmet. “Kahramanmaraş Halk Kültüründe Kalıp Sözler”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2019.
82. Tohumcu, Lokmaz. “Kök Türk Yazıtlarındaki Kalıp Sözler”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2018.
83. Işıktaş Sava, Işılay. “Kırım Tatarcasında Sosyal Hayatta Kullanılan Kalıp Sözler”, ÖdÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C.7, S.3, s.599-604, 2017.
84. Yılmaz, Fatih; Ertürk Şenden, Yasemin. “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinlikler Öğretimi” Asya Öğretim Dergisi, C.2, S.1 (ÖZEL), s.53-63, 2014.
85. Köksal, M.Fatih. “Edebiyatımızda Kalıp Sözler ve Divan Şiirinden Dört Örnek”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.30, S.0, s.331-348, 2003.
86. Gül, Rıza. “Dede Korkut Hikayelerinde Söz Kalıpları”, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, S.10, s. 100-105, 2008.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Coşkun, Cevdet
Uyruğu :
Doğum Tarihi ve Yeri :
Telefon :
E-mail :
Orcid Numarası: :

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2017
Lise	Bergama Akif Ersezgin Anadolu Lisesi	2012

Yabancı Dil

Yok.

Yayınlar

Coşkun, Cevdet (2020). Tümceye Kattığı Anlam Bağlamında İkilemeler, Homeros Dergisi Cilt / Volume 3, Sayı / Issue 3, 2020, pp. 113-128 (Bu çalışma aynı zamanda III. Uluslararası Farkındalık Konferansı'nda bildiri olarak sunulmuştur.)

Coşkun, Cevdet (2020). Tümceye Kattığı Anlam Bağlamında Deyimler, Bu çalışma, 18-19 Mayıs 2020 tarihlerinde Online olarak düzenlenen KÖY ENSTİTÜLERİ FELSEFESİNİ GELECEĞE TAŞIMAK temalı V.International Rating Academy Congress (IRAC5)'de sözlü olarak sunulmuştur.